

شسترلی
میرزا علی محمد بن اشرفی

توپلایان، دؤور شیرین و آچقلایان
دوکتور محمد تقی زهتابی

یازنجی بیلد

شېستىرلى

مىرزا على معجزىن اثرلىرى

توپلايان، دۇورلشدىرن و آچىقلايان:
دوكتور محمد تقى زهتابى

بىرىنجى جىلد

شېستىر ۸-۱۳۶۶

كىتابىن ادى: شىبىترلى مىرزا ىلى معجزىن اثرلىرى
بىرىنچى - اىكىنچى - اوچونجو بۇلوم
توپلايان، دۇورلشدىرن و اچىقلايان: دوكتور محمدتقى زهتابى
صحىفەلرىن سايى: ۵۵۴
چاپ دۇنەسى: اىلك
چاپ اىلى: ۱۳۸۹
اۇلچو: وزىرى

تجدّد ادبی شد به آذی آغاز

نفوذش از ره ترکیه بود و قفقاز

تحت شاعر نو معجز شسترماست

که از نوانغ عصر و بزرگ راهنماست

«استاد شهریار»

بىرىنچى بۆلۈم

۱۲۸۲-۱۲۹۳

بیرینجی بؤلومون ایچینده کی لری:

- ۷.....شاعرین حیاتی.
- ۲۱.....شاعرین شبستردن شاهرودا گئتمه سی ایله باغلی.
- ۲۲.....معجز اثرلری نین توپلانماسی اوزره قیساجا آچیقلاما.
- ۲۴.....ایستر.
- ۲۶.....بنزه بیر.
- ۲۷.....کاش.
- ۲۸.....یاشاماق.
- ۲۹.....اله گلمز.
- ۳۰.....مشغولام!
- ۳۱.....سنین.
- ۳۲.....غزل (یاریم سحر . . .).
- ۳۳.....غزل.
- ۳۴.....خسیسین عاقبتی.
- ۳۷.....من.
- ۳۸.....گر ایگنه وئرمه یه کافیر.
- ۳۹.....بو گنجه.
- ۴۰.....ملت.
- ۴۴.....بیلمه دیم.
- ۴۶.....خلقی بیدار ائیلیرم!
- ۴۹.....مکتوبلاشما.
- ۴۹.....ایستانبولدان شبستره (جواب).
- ۵۱.....دئدیلر.
- ۵۲.....اوخویون.
- ۵۴.....قیزلار.
- ۵۶.....قیزیل گوله سن.

۵۹	توکذبان آلسان
۶۱	تکذا!
۶۳	گونئیلى
۶۵	سلطان مالیدیر
۶۸	قدیم سربازلار
۷۰	انسان یاخشى دیر
۷۴	یاخشى دیر
۷۶	نه آنلادیق بو گلمکدن
۷۷	الطاف - یزدانى
۷۹	اندرا!
۸۱	نه دیر خیالین
۸۲	دلگشادیر
۸۳	آغالار (او خالیق کی . . .)
۸۵	قیزیلجا
۸۷	شۋال اولدو گل
۸۹	سید
۹۱	أنبار دارا خطاب
۹۳	عربیالاسلوب
۹۵	معجزون آتی
۹۹	معجزون معشوقه سی
۱۰۱	عشق اولماسایدی
۱۰۳	ای یار
۱۰۶	اولماز انشاللاه
۱۰۷	عم قیزی (گلمه ییب نامه ن)
۱۰۹	نئيله بیم من؟
۱۱۱	یار گلنزار شبستر
۱۱۵	یا مولا
۱۱۷	قلتین
۱۱۸	آغالار (دووانین تأثیرى)
۱۲۰	قابالاق
۱۲۲	اوشاقلار گلین شوقا!
۱۲۴	توقف ائيله مه . . . !
۱۲۶	ایسته مز

۱۳۱	ای مَشدی رفیع
۱۳۳	ای چوبان اوغول
۱۳۸	نور دیده، دم بریده، قویروغو گیرده
۱۳۹	فرزندان شبستر !
۱۴۰	ای وای
۱۴۲	مباشیر
۱۴۴	اثنیت
۱۴۵	نئیلرسن اوندا؟
۱۴۷	بئش یاشیوا
۱۴۹	آغالار(قولاق وثرین)
۱۵۱	قند- چای گران اولوبدور
۱۵۴	بر کله بزن!
۱۵۵	تصنیف لحم ریز
۱۵۶	شبسترین چشمه لری
۱۵۹	عم اوغلو
۱۶۱	آی تکذ باجی
۱۶۳	نوحه از زبان علیا مکرمه باجی خانیم باجی زید الله رهنها
۱۶۴	راجع به مشهدی علیقلی!
۱۶۶	عمقیزی!
۱۶۷	بنزتمه!
۱۶۸	تشریح !
۱۶۹	سال یاناکی تنبلیتی!
۱۷۱	کؤنلون شاد ائله!
۱۷۴	اوزون دریا (نه قدر وار بدننه جان)
۱۸۲	اوزون دریا (ای عاشیق علامه)
۱۸۴	آخر چرشنبه دوعاسی
۱۹۰	باهار اولدو

شاعرین حیاتی

۱۲۵۲-۱۳۱۳ شمسی

۱۸۷۳-۱۹۳۴ میلادی

علی، شمسی ۱۲۵۲- نجی ایل فروردین آیین دوققوزوندا/ میلادی ۱۷۸۳- نجو ایل مارس آیین ۲۹- دا، شبسترلی تاجیر «حاجی آقا» نین ساوادلی عایله سینده، شبسترین شرقینده یئرلشن «سیس بگ» محلّه سینده آنادان اولموشدور. علی نین آناسی نین آدی «زهر» ایدی. «حاجی آقا» نین آتاسی «حاجی میرزا»، اؤز زامانیندا شبسترین حاکیمی اولموشدور. دئمک علی نین دوغولدوغو عایله، اؤز زامانی و محیطینده نسبتا وارلی، هم ده ساوادلی و آیدین اولموشدور.

علی مکتب یاشینا چاتدیقدا ایلک تحصیلاتینی، دؤورون آیدین خانواده لرینه خاص اولدوغو کیمی، او زامان شبسترین مکتبلریندن بیرى اولموش «ملاعلی» آدلی بیر معلمین قدیم اصول مکتبینه آلمیش و او زامانین قایداسینا گؤره «میرزاعلی» آدلانمیشدیر. او زامان بو گون کیمی اورتا و عالی مکتبلر یوخ ایدی و آرتیق معلومات آماق ایسته- ینلر دینی حوزه لره گئدر و یا تحصیلی ترک ائدیب چالیشاردیلار. بوتون ساوادلی چاغداشلاری کیمی، «میرزاعلی» نین ده آلدیغی رسمی ساواد، شبسترده هامان قدیم مکتبه آلدیغی معلومات اولموشدور.

میرزا علی نین آتاسی «حاجی آقا»، اکثر شبسترلی لر تک، شبسترلی لرین دئدیگی کیمی، ایستانبولچو ایدی، یعنی خانواده سینی شبسترده قویوب ایستانبول گئدر و اورادا چالیشیب خانواده سینی گئچیندیرر و نئچه ایلدن بیر شبستره عایله سی نین یانینا گلردی. میرزا علی نین ایکى بایوک قارداشی «حسن» و «حسین» ده، گنجلیکده آنالاریله ایستانبول گئتمیش، اورادا چالیشمیش و آنالاری کیمی اورادا دا وفات ائتمیشلر.

«حسن» و «حسین» نین ایستانبوللا گئتدیگیندن سونرا، «زهر» خانیم، کیچیک اوغلو «میرزا علی» ایله قالیر. حاجی آقا و زهرا خانیمین «فاطمه» آدلی بیر قیزلاری دا وار ایدی. «میرزا علی»، اوشاقلیق و ایلک گنجلیک ایللرینده، آناسیله یاشایارکن، اونون تنهالیغینی، ایستانبوللا گۆز تیکمه‌سی و حیات‌لاری نین ایستانبولدان گلن بارات، پول و خبردن آسیلی اولماسینی، اوشاقلیق و گنجلیک گۆزو ایله، دؤنه-دؤنه مشاهیده ائتمیشدیر. شبستر و عمومیتله آذربایجان عایله‌لری نین او زامانکی آغیر و کدرله دولو حیاتلاری-نین تصویری، سونرالار، شاعیرین یارادیجیلیغیندا مهم مسئله‌لردن بیرینی تشکیل ائتمیشدیر.

«میرزا علی ۱۵ یاشینا قدر آناسیله شبسترده قالیر. بو زامان اونون آتاسی وفات ائدیر و قارداشلاری شمس ۱۲۶۷-نجی ایله اونو ایستانبوللا آپاریرلار. بونولا دا «میرزا علی نین» تقریباً ۱۶ ایل داوام ائتمیش ایستانبول حیاتی باشلانیر.

ایستانبول حیاتی «میرزا علی نین» بیر ساتیریک شاعیر کیمی یارانماسی و فیکیرلری-نین فورمالاشماسیندا اساس و حل ائدیجی دؤور اولموشدور. جسارتله دئمک اولار کی، بو دؤور اولماسایدی، بو گون تانیدیغیمیز، «میرزا علی معجز» ده اولایلمزدی. معجز ایستانبولدا عرب دیلینی اویرنیر، تورک، فارس، و عرب ادبیاتلاريله، اونلارین مختلیف ادبی اسلوبلاری و مئودلاريله، درین اجتماعی فیکیرلريله تانیش اولور.

بو دؤور ایستانبولدا معجزله یاخیندان تانیش اولموشلارین روایتینه گؤره شاعیر ایستانبول حیاتی نین اساس حصه‌سینی کتاب و تدریس وسایلی ساتماقلا یاشایار و آلیب ساتدیغی ادبی اثرلری دقتله اوخویارمیش.

ایستانبول حیاتی نین اوللریندن باشلایاراق «میرزا علی» شعر یازماغا باشلاییر و اؤزونه «معجز» تخلصو سئچیر.

میرزا علی «معجز» ۱۲۸۳-نجو ایل، اون آلتی ایلیک ایستانبول حیاتی نی آرخادا قویاراق قارا دنیزین «باتوم» لیمانی و قافقاز یولو ایله دوغما یوردو شبسترده دؤنور و هله یولدان باشلایاراق وطنی و خلقی نین گئری قالماسی، خرافات پنجه‌سینده اسیر اولماسی، تازا علم، حیات و تکنیکه بیگانه اولماسینی گؤره‌رک، اؤز دئدیگی کیمی، «نوحه خوانلیق» باشلاییر و اؤزو ده محض آنا دیلینده، داخیلینده یاشادیغی خلقالین دیلینده، ساده آذربایجان تورکجه‌سینده قلم چالیر و بو ایشده تام شعورلو حرکت ائده‌رک یازیردی:

اومیدین کسمه معجز، یاز آنان تعلیم ائندن دیلده

گزر بیر ارمغان تک دفترین بیل چین و تاتاری

میرزا علی معجز بوتون حیاتی بویو، بیر شاعیرده اولسا، شعر یازماق خاطیرینه قلم چالمامیشدیر، اونون هر شعری، هر بیتى و هر میصراعى معین اجتماعى نقصانین افشاسینا، سئودىگی خلقینى گئری ساخالایان عامیللرین قامچیلاماسینا حصر اولموش و بو ایشده اونون هدفی بو نقصان جهتلری دوغما آذربایجان خلقینه آنلاماق، باشا سالماق اولموشدور. شاعیر بو مقدس هدفینه آنا دیلینده یازماقدان باشقا آیری یول ایله چاتا بیلمزدی. بلی میرزا علی معجز بیر خلقین، ائلهجه ده دوغما خلقی آذربایجان ملتین ترقی، انکشاف و ایره‌لیله-مه‌سینده دوغما دیلین هئچ نه‌ایله عوض ائدیله‌بیلمز رولونو چوخ یاخشی بیلیری و محض بوناگۆره ده معجز آنا دیلینده یازماق عنادینی، هر طرفلی فشارلارا رغما، حیاتی-نین سون گونونه قدر ساخلامیش و اوندا ذره‌جه ده اولسا، لاخلامامیشدیر. شاعیرین بو فیکری-نین اولدوغونو اونون اؤز یازیلاریندا دا آشکار شکیلده گۆرمک اولور.

او یازمیشدیر:

«من ملاحظه ائتدیم کی، آذربایجانلی لارین چوخو تورکلردیر، فارسجا شعردن بیر منفعت آلابیلمه‌یه‌جکلر. مقصودوم او ایدی کی، آرواد و کیشی لر منیم یازیلاریمی اوخویوب باشا دوشسونلر.»

باشقا سؤزله دئسک، میرزا علی معجز، دیلی ملتین ترقی و ایره‌لیله‌مه‌سینه قاناد حساب ائدیردی، یعنی ملتین دیلی باغلانسا، او ملت گئری قالاجاق و اؤزگه ملت‌لرین تاپداغی اولاجاقدیر.

میرزا علی معجز مشروطه انقلابی عرفه‌سینده وطنینه قاییدیپ عایله حیاتی قورور. عایله‌وی حیاتی-نین ایلک ایللرینده تبریزده مرقی و ارتجاعی قوه‌لر آراسیندا اولوم-دیریم مبارزه‌سی، قانلی دؤیوشلر گئدیر. قلمله و آنا دیلینده بو دؤیوشلرده شرکت ائتمک ایسته-بیرسه ده، گۆروندوگو کیمی، آذربایجان دیلینده اولان شعرلر و اثرلره خوش اوز گۆسترمه‌ین تبریز غزتلری مدیرلری-نین خوشا گلمز مناسبتی معجزی مشروطه حرکاتیندان اوزاقلاشدیریر، داها دوغروسو اونو بو انقلابین خئیرینه یازماقدان ساخالاییر. شاعیر بو دؤورده یالنیز عادى اجتماعى حیات نقصانلاری و مسئله‌لرینی، گئری لیکلری و خرافاتی قلمه آلیر و سانکی مشروطه انقلابی تبریزده باش وئرمیر.

شبهه‌سیزدیرکی، «ستارخان»، «باقرخان»، «باغبان» و یوزلرجه اؤلمز ایگیت و ملی قهرمانین رشادت و قهرمانلیقلارینی گؤروب، ائشیدیب سوسماق، معجز کیمی وطن‌پرور بیر شاعیرده گؤزله‌نیلمزدير. لاکن میرزا علی معجز عمومیتله مشروطه حرکاتی و اونون نتیجه-لرینه خوش‌بین اولماماقدا بیر او قدر ده یانلیمیشدير. اوناگؤره‌کی، بو انقلابین دوشونن بئینی «علی مسیونون» آرادان آپاریلماسیله او انقلاب اؤز ملی وظیفه‌سی، ایران ملت‌لرینه ملی حق و اؤز دیل‌لریندن استفاده حقی آلماسی کیمی ان اساس وظیفه‌لری‌نین بیریندن محروم ائدیلدی. بوناگؤره ده، محض بو ملی عاملین بوغولماسینا گؤره، انقلابین قانلی گونلرینده آذربایجان دیلینده یازماماق، یازانلاری یامانلاماق، پیس‌له‌مک، تحقیر ائتمگه باشلایان ضد ملی، شونیستی سیاستین عمل ائدیگینه گؤره، (معجز بو تحقیر معروض قالمیشدير)، مشروطه انقلابی، ایران جمعیتی‌نین دؤردده اوچ حصه‌سینی تشکیل ائدن، اصیل خلق قوه‌لرینی ایتیرمیش و اونون دا نتیجه‌سینده تهرانی «تابک پارکی»-ندا، اصیل معنادا، بوغولوب آرادان آپاریلمیش و اوندان یالنیز محتواسیز بیر قورو آد قالمیشدير.

محض بو سببلره گؤره ده مشروطه انقلابیندان سونرا «رضا شاه» و «محمدرضا شاه» دیکتاتورلوقلاری یاراندی و اونلارین حکومتی دؤورو محکوم ایران ملت‌لری‌نین دیل‌لری بوغوللو و اونلاردان سونرا «اسلامی حکومت» زامانیندا دا بو سیاست و وضعیت داوام ائتدی. ۱۳۶۷-نجی ایلین آبان آیین ایلک گونلری‌نین بیرینده اسلامی حکومتی‌نین جمهور ریسی آقای «سید علی خامنه‌ای»، گویا اؤز وطنینی گؤرمک اوچون شبستره و خامنه‌یه گلدی.

شبستر و خامنه‌نین هر یئری اونلارجا الوان شعارلارلا بزه‌نیمیشدی. شعارلارین هامیسی فارسجا‌یدی و یالنیز جمهور ریسی‌نین شبسترده دانشماسی اوچون دوزلمیش تاغین باشی اوستونده «آقای خامنه‌ای، خوش گلمیسن» کیمی کیچیک بیر تورکجه شعر واریدی.

ریس جمهور هئلیکوپترله گلیب بخشداری اداره‌سینده چای ایچیب راحت‌لانندیگی زامان، و اونونلا بیرلیکده گلمیش بیر عده ساققاللی، کؤک و مسلح تبریزلی جوان، اولجه‌دن حاضیرلانمیش ماشینلاردا، شبسترین، جمهور ریسی‌نین کئچه‌جگی و اولاجاغی یئرلری گزیب شعارلاری نظردن کئچیردیلر و یگانه تورکجه شعاری اندیردیلر. ریس جمهور ایسه ایستر شبستر و ایسترسه خامنه‌ده، اؤز قوهوملاریله بئله فارسجا دانیشدی.

مشروطه انقلابی ایللرینده، انگلیس لرین حيله سيله، بونؤوره سی قویولموش بو ضد ملی، شونیستی سیاستین نه زامانا قدر داوام ائده جگی و نتیجه ده ایران و ایرانلی لارین نه وقته قدر گئری قالمیش و بیگانه لردن آسیلی اولاجاقلاری هله معلوم دئییلدیر.

بلی! میرزا علی معجز مشروطه انقلابینا خوش بین اولماماقدا بیر او قدر ده یانیلامیشدیر.

بیرینجی دنیا محاربه سی نین باشلانماسی (۱۲۹۳ ش. ۱۹۱۴ م.) ایستانبول و روسیه یوللاری نین باغلانماسی، بوتون ایران آذربایجان، او جمله دن شبستر عایله لرینی اولدوقجا آغیر وضعیتیه سالدی. میرزا علی معجز بو دؤیوشون بوتون داخلی و خارجی سببلرینی، هابئله ایران و آذربایجانا خاص اولان اجتماعی نقصانلار و گئری لیکلری آچیق شکیلده تصویر و افشا ائدیر، دین و خرافاتی قامچیلاییر، ایرانی أوروبا ایله مقایسه ائدیر، بوتون خلق، ائله جه - ده قادینلارین ساوادلانماسی لزومونو باغیریر:

تکذین جهلی اولماسا زایل اوغلو اولماز تمدونه مایل

بو و بو کیمی اونلارجا اجتماعی، مسئله لر، بوتون یارادیجیلغی دؤورلری اولدوغو کیمی، بو دؤورده ده معجزین دقت مرکزینده دایانیر. روسیه ده کومونیستلرین ایش باشینا گلمه سی معجزین یارادیجیلیغیندا طبقاتی اختلافلارین آچیق تصویرینی گوجلندیریر.

بیرینجی دنیا ووروشونون یاراتدینی آغیر اقتصادی و اجتماعی وضعیت هله ده خلقالین چیگینلرینه آغیرلیق ائتمکده یدی کی، شبسترلی میرزا کاظم «تجف» ده درسی بیتیریب قایدیر. (۸-۱۳۰۷ ش.) و ایلک گونلردن، کیچیک شبستر محیطینده، دینی خفقان یارادیر، چوخلو وارلی لاری و عاواملاری اؤزونه مرید ائدیر. معجزین موهومات علیه نه قلمی داها کسگین لشیر. شاعیر آد چکمه دن میرزا کاظمی اؤلدوروجو شکیلده افشا ائدیر. معجزین دین علیه نه مبارزه سی درینله شیر، اؤز زیروه سینه چاتیر. دین و موهوماتا قارشى مبارزه ده، میرزا کاظمه قارشى دؤیوشده، شبستر و گونئیده یاشایان اونلارجا ایستانبول، باکی، تفلیس و باتوم گؤرموش گؤزو آچیققلارین اؤنونده میرزا علی معجز دایانیردی. میرزا کاظم مستقیم و یا غیر مستقیم شکیلده میرزا علی معجزی تهدید ائدیر، لکن شاعیرین قلمی داهادا آلاولانیر، یازیلاری درینله شیر، دینین کؤکون افشا ائدیر. میرزه کاظم شاعیری تکفیر ائدیر، اونو مسجده بوراخماییرلار، مؤمنلر، میرزه کاظمین مریدلری شاعیری بایکوت ائدیرلر، اونو

نە توپا چاغىرىلار، نە دە ياسا، لاکن معجزىن فېكىرداشلارى و طرفدارلارى، مىرزا كاظمى قارشى آچىق حرکت ائىدەرک، شاعىرى بازاردا، خلقيىن گۆزو اؤنۈندە عزىلەيىر و قوناقلايىرلار.

بو فشارلارنى مقابلىندە مىرزاعلى معجزىن دىن عليھىنە فېكىرلىرى داهادا درىنلەشىر، او داهادا ايرەلى گئدىر و شعرلىرىندە آچىق - آيدىن، هر جورە دىندن امتناع ائىدىر، آلاھىن وارلىق دىلىرىنى و اونلارنى خصوصىتلىرىنى سوآل آلتىنا آلىر، خلقيىن نظرىندە اونا شېھە يارادىر، اؤزو اونا گۈلۈر و اوخويانلارنى دا گۈلدۈرۈر. بو مبارزە بۈندەن سۈنرا داهادا درىنلەشىر، كسگىنلەشىر و شاعىرىن ان مھەم و يارارلى، قىمەتلى و مىلسىز جەھتى، درىنلىگى مەيدانا گلير. بو فېكىرى مبارزە شاعىرىن حىياتىنى سۈنۈنۈ قدر دايانمادان داوام ائىدىر و گئىدىكجە دە درىنلەشىر. بونا گۆرە دە «شاهرودا» گئىدىر كىن تېرىزلى معارىف پىرور تاجىر حاجى محمد نىخجۈانىنى مىزىلىندە قىسا شرح خالىندا يازمىشىدىر:

«ۋىطنە قايىتدىقدا سۈنرا، يۈردۈمۈن آغلار خالىنى گۆرۈب نوحە خوانلىغا باشلايدىم. مىنىم نوحە خوانلىغىم آخۇندلارنى خوشونا گلەمدى. مىنە محاربە اعلان ائىدىلر. ۲۶ ايل ووروشدۇم، يعنى خىرات وئردىلر، مىنى دعوت ائتمەدىلر، تۈى اولدۇ، مىنى چاغىرمايدىلار. بۈنۈنلا بئلە آخىرا قدر ووروشدۇم. يعنى يازدىم، اۋزۇم دە آنا دىلىندە يازدىم.»

بۈتۈن بو ايللردە شاعىر اىستانبولدان گتىردىگى پول و قارداشى «حسن» نىن ياردىمى ايله سادە و مىتسىز حىات سۈرمۈشۈر. بو ايللر و بۈندەن سۈنراكى ايللر مىرزا على معجز نىچە دفعە تېرىزە و بىر دفعە «خۈى» شەھرىنە سۈر ائتمىشىدىر. تېرىز سۈرلىرىندە شاعىر ھمىشە حاجى محمد نىخجۈانى گىلىن قوناغى اولمۈشۈر. بو سۈرلىرىن بىرىندە، ۱۳۰۰ - نىچو ايللر حدودلارىندا، اۋندەن شكىل دە آلىنمىشىدىر.

شمسى اۋن اوچۈنچۈ عصرىن سۈن ايللىرىدىر، ۱۲۹۸ - نىچى ايللردىر، مشروطە انقلابىنى موفقىتە بوغمۈش و كۆھنە نۇكرلرىنى ايراندا ايش باشىنا گتىرمىش انگلىس امپىريالىزمى، روس تزارىنىن، اوكتوبر انقلابى واسطەسىلە ايرانىن سياست صحنەسىندەن چىخماسىندەن استفادە ائىدىب، ايرانى تامامىلە اۋرتۇلو بىر مستەمرە شكىلەنە سالماق و قاجارلارنى يىترىنە بىر قولاغى سىرغالى نۇكرىنى شاھ ائتمەك اىستىرلر.

مشروطه انقلابی دۆورو آذربایجان خلقی نین قهرمانلیغینی گۆزو ایله گۆرموش حیلە کار انگلیس لوردلاری، چوخدان باشلانمیش کورد حرکاتیلە بوتون آذربایجان قریبە بیر قورخو و نیگرانلیق ایچینده ساخلاپیر، کوردلرین غارت، قتل و تالانلارینی، دئموکلیس قیلینجی کیمی آذربایجان خلقی نین باشی اوستونده ساخلاپیرلار. او بیر طرفدن ایسه ساوادیس «قارا سورانی» صیرف نۆکرلری اولان «رضاخان میر پنجه» بیر ناجی کیمی، کورد نیگرانلیغینا خاتمه وئرن ملی قهرمان کیمی، ایرانین سیاست مئیدانینا چیخاردیرلار. بو ایللر (۱۳۰۰-۱۲۹۷ ش.) آذربایجان و خصوصیلە غربی آذربایجان و شاعیرین یاشادیغی گونئی بۆلگوسو ده نیگرانلیقدا حیات سوروردو. معجزین بو دۆورکو یارادیجیلیغینا قریبە بیر قورخو و نیگرانلیق کۆلگه سالماقدادیر. خلقینی سنون و اونو آغیر گونده گۆرن شاعیر معجز بو نیگرانلیغی وار گوجو ایله باغیریر و پرده دالینداکی حیلەلردن خبرسیز اولدوغو اوچون، «سردار سپهی» بو قورخونو آرادان آپاران بیر قهرمان کیمی، آلقیشلاپیر، تعریفلەپیر. بو دۆور، بو آغیر قورخو سایه سینده و یا بیر سیرا باشقا علّتلره گۆره میرزا علی معجز «جنگل» حرکاتینی دا خلقین زیانینا بیلیر، اونو دا نیگرانلیق و قورخو یارادان بیر حرکت کیمی غیر مترقی گۆستریر. خیابانی و لاهوتی حرکتلری نین بوغولماسیندا کدرلنمیر.

بو دۆور شبسترلی میرزا کاظم، کیچیک شبستر محیطینده، دینی قدرتین ذیروسینه دوغرو گئدیر و معجز هر جور دینی رد ائده رک آتئییزمه یاخینلاشماقدادیر. ایرانین سیاسی وضعیت، شورا مجلسی و سئچگی لر معجزین بو دۆورکو شعرلری نین مهم موضوعلارینداندیر.

فقیرین حالینی بیلمز او میلیونر وکالا

گرک منیم کیمی بی چیز اولانماینده-

دئی، شاعیر، حقیقتده بوغولموش و سۆزده اعیان- اشرافلارین اویونجاغی اولموش، کۆهنه "اولدوله لرین" توپلاننتی مکانینا چئوریلیمیش شورا مجلسی نین ماهیتینی افشا ائدیر، ساده خلق و ازیلمیش ملت لرله اونلارین آراسینداکی بؤوک اوچورومو گۆستریر.

۱۳۰۱- نجی ایل مردادین ایگیرمی سینده (اسد بورجونون ایگیرمیس) غربی آذربایجاندا «چهریق» قالاسی نین آیینماسیله غربی آذربایجان و گونئی ماحالینا کۆلگه سالمیش قورخو و نیگرانلیق سونا چاتیر. بو فتحین، «سرتیب امان الله میرزا» ایله اولماسینا

باخمایاراق» «رضاخان» اوخ سرعتیله بوتون ایران اوردولاری نین ریسی - «سردار سپه» لیک و «وزیر جنگ» لیگه دوغرو ایره لیله ییر. بو دوور «رضا خانین» شاه اولماسی، یعنی ۱۳۰۵ - نجی ایله قدر داوام ائدیر.

بو دوور میرزاعلی معجز «سردار سپه» آلقیشلاییر، تورکجه و فارسجا اونا تعریف دولو شعرلر یازیر و اونلاردا تهرانا گندیب «سردار سپه» تبریک ائتمک ایسته ییر اونا گوره کی، اونون سئودیکی خلْقینی نیگرانلیقدان خیلاص ائتمیشدیر:

معجزا بر خیز و رو تهران برای تهنیت

این دو مصراع را بخوان اندر ستایش بارها

تا فلک در گردش استی نیک نامت زنده باد

عرض تو، اجلال تو، اقبال تو پاینده باد

«گل باشیم اوسته» باشلیقلی شعرینده نیگرانلیق ایملرینده غربی آذربایجانین باشینا

گلمیش فلاکتلری سایاندان سونرا، اونلارا سون قویان «سردار سپه» دن اورکدن تشکر ائده رک یازیردی:

سر کرده لیک جنابو! مخصوص دور فقط

حق ساخلا سین بلادن اوزون، هم رعیتین

سایه نده گرک میش ایله همدوش و هم قطار

مظلوما دوست، ظالیمه دشمن دی خلقتین

یوخدور سؤزونده ذره خیلاف و مبالغه

نوشیروان - عادل دی باس دی عدالتین

مین داغ چکدی سینه میزه دشمن، ای امیر

آل انتقام - ملتی، قوربان - غیرتین!

دائیم بو نقد جانسی سنه ائیلرم نثار گورسم جیدادا باشینی سردار نصرتین

بو ایللرده دیرکی، ایرانلی لیق، پان ایرانسم فیکیرلری، انوشیروانین عدالتینی اؤیمک،

بهمن و دارا آدلاری ایله اؤیونمک شاعیرین شعرینده گورونور. بیلدیگیمیز کیمی بو فیکیرلر

سونرالار داها دا گئنیشلندی و رضا شاه حکومتی نین داخلی سیاستی نین اساس ستونونو

تشکیل ائتدی.

لاکن رضاخانین ۱۳۰۵ - نجی ایله شاه اولماسیندان سونرا بوتون تعریفلر و ایرانلی

لیغا اؤیونمه لر اورتولو تنقیده، ایرونیالارا چئوریلیر.

شبستر حیاتی نین سون دؤورو (۱۳۰۵-۱۳۱۲ ش) میرزا علی معجز هر طرفدن معنوی و مادی فشارا معروض قالیر، قارداشی حسنین ایستانبولدا وفاتی شاعیره یاردیمی نین کسيلمه سینه سبب اولور. بونونلا عین زاماندا شاعیر، دینی قدرتی نین ذیروه سینده اولان میرزا کاظم طرفیندن ده داها آرتیق روحی فشارا معروض قالیر.

معجزین شبستر حیاتی نین سون دؤورونده انگلیس عاملی رضا شاه، اؤز اربابلاری نین گؤستریشیله بیر سیرا مثبت و منفی اجتماعی ایشلره آل آتیر:

بیر طرفدن اورتا عصرلر یادگاری کؤهنه و گئری قالمیش اداره اصوللاری اؤز یئرینی تازا سیستم اداره لره وئیر، تازا اصول مکتبلر آچیلیر، روحانی لرین نفوذو محدودلاشیر، اوروپایا شاگیردلر گؤندریلیر، تازا سیستم اوردو مئیدانا گلیر ...

او بیر طرفدن پان ایرانیسیم شئپورو سسلنمگه باشلاییر، تریاک و اونون چکمه سی مالیه اداره سی واسطیه سیله، بیر نوع رسمی شکیلده یاییلیب تشویق ائدیلیلر، تازا اداره رییسلی، چوخ حاللاردا، تریاکا مبتلا شخصلردن سئچیلیر، عدالتسیز وئرگی لر خلقه تحمیل اولور، ابتدایی انسانی حقوقلار، آزادلیقلار رحمسیزه سینه بوغولور، فارس دیلی نین رسمی دولت دیلی اولماسیندان سوء استفاده ائدن رضا شاه، انگلیسلرین تاپشیریغی ایله، ایران اهالیسی نین بئشده دؤرد حصه سینی تشکیل ائدن غیر فارس ملت لرین دیل لری قاداغان اعلان ائدیلیلر، بوغولور. بو دیل لرده حتی دانیشماق بئله یاساقلانیر. بونونلا دا رضا شاه معجز کیمی شاعیرلرین یارادیجیلیغی و بوتون شخصیت و وارلیقلارینی، ملیت و انسانلیقلارینی، اونلارین ملی دیل و ادبیاتلارینی گوبودجاسینا تحقیر ائدیپ آیاق آلتینا سالیر ...

ائله بو اجتماعی سببلره گؤره دیرکی، شاعیر بیر طرفدن «مژده» «عید یانه خانم سوره» و ... آدلی شعرلر یازیرکی، اونلاردا مکتب لرین آچیلما سی و قیزلارین اوخوماسیله علاقه - دار فیکیرلر یاییر، جهلی پیسله ییر، کؤهنه احوال اداره مامورلارینا گولور، اونلاردان گولونج شعر کاریکاتورلاری یارادیر و روحلانا راق:

تا مادر اطفال نخوانند و ندانند اطفال چنین مادر خر، خر بچگانند -

کیمی فارسجا گؤزل و دولغون شعرلر یازیر، غربتده کی وطنداشلارینا ایرانین ترقیه باشلاماسی باره ده مژده وئیر و اونلاری وطنه تاییتماغا چاغیریر ...

دیگر طرفدن ایسه:

قویدو بیر تاج باشینا لوتی چکدی تریاکی، اولدو لاهوتی

و یا:

خلق مشغول، بناگه سوخولار مسجده شمر اوز قویار خلقه طرف، مثل رضاخان یثریه - دئییه، رضاخانین قولدورلوغو، بیر قارا سورانلیقدان، شاه اندیلدیگی و خلقی تریاکا مبتلا ائله مه سینی مزه لی شکیلده افشا ائدیر.

رضا شاه قولدور، سونگویه، اجنبی لره دایاناراق قاجارلارین استبدادیندان داها گوبود بیر دیکتاتورلوق ایران خلقلرینه تحمیل ائدیر، لکن، وطنی و خلقینی اورکدن سئون، اونا کؤنول وئرن، اونون یولوندا جانندان، باشندان کئچن شاعیر بئله دیکتاتورلارا باش ایمز. اونون دیلینی یاساق ائتمه سینه اهمیت وئرمز و گئنه ده آنا دیلینده یازار، تا ظالیمه باش آیه رک اونو داها دا قان ایچن و جلاد ائتمه سین:

بیز وطن عاشیقلمی باش ایله جانندان کئچمیشیک

ظالیمه عادل دئییب باش ایمریک خونخوار اول

اولر «سردار سپه» اومود گؤزو ایله باخمیش معجز اونون قولدورلوقلارینی گؤردوکده، اونو «سرخیل» (آت سوروسونون باشجیسی) آدلانديریر، حریتی بوغان، شن حیاتا غم آله یین گؤستیریر:

هر وراقداکی لفظ - حریت - گؤردو سرخیل، تنز اونو یالادی،

تاری سیندیردی دونبگی بیرتدی، دوشدو معجز داماقدان، ای مؤمن

دیکتاتورلوغون شرقی شکلی، ان گوبود نوعو اولان رضاخان استبدادینی و اونون خلقه منفی تأثیرینی «بؤرک ماجراسی» آدلی شعرده آیدین گؤرمک اولار.

رضا شاهین قولدورلوغونو مشاهیده ائدن معجز گؤستیریک، او ایراندا هئج بیر اساسلی مترقی ایش گؤرمه میشدیر و اولر اولدوغو کیمی، گئنه ده جهالت بولودو ایرانین هر یئرینه کؤلگه سالماقدادیر:

سحاب - جهل هنوز حکمراندير ایراندا

اینانمایین دئسه لر، اصفهان ایشیقلا ندی

رضا شاهین استبدادی نین یاراماز بیر ثمره سی ده، انگلیس لرین گؤستریشیله، ایرانین ملت لرینین ملی حقوقلاری نین تاپدالانماسی، یاشادیق لاری یئرلرین تالانیب سویولماسی و یالنیز تهرانین آبادلا شماغا باشلاماسی دیر. بو وضعیتی دویان شاعیر:

صبا دوشسە يولون تەرانا سۆيلە مير تەرانا

فقط تهران دگيل ايران، گرک هر يان ايشيقلانسين -

دئيه، تهران حکومتی نين آذربايجانا اوگئی کیمی باخماسینی افشا ائدير.

آنا ديلی نين ياساق ائديلمەسى ميرزا علی معجزی داها چوخ دوشوندورور، اوناگۆره کی او خلقيں ترقی وسيلهسى دير و تهران حکومتی آذربايجان ديلینی قاداغان ائتديکجه او ملتین گئری قالماسينا امين اولوب، اوندان نيگران اولماز، لاکن آذربايجان خلقي اۆز آنا ديلينده يازيب اوخوسا، تهران آذربايجاندا نياگران اولاجاقدير، اوناگۆره کی، بوندان سونرا او ملت داها تهران طرفيندن سويولماياچاق، زورا و حقوقسوزلuga باش ايمەيه جکدير:

او زامان خلق شادکام اولاجاق کی، وطن مادری زبان اولاجاق
اوندا تهرانی ناگیران اولاجاق اهل - آذربيجانا، انشالله!

بو سببدن ده فارس ديلی نين رسميلیگی ديللره دوشنده شاعیر یازیردی:

ایندی ده فارسی دانشماق سۆزو افواها دوشوب،

آتش ظلم و ستم خنیمه و خرگاها دوشوب

شاعیرین فیکرینجه آذربايجانین تهران طرفيندن ازیلمەسى، ديلی نين ياساقلانماسی و

بوتون بدبختلیک و فلاکتلری بو خلقدە بیرلیگین اولماماسیندان ایرهلی گلmişدیر:

آنلاسایدی اتفاق و اتحادین حکمتین

بو قدر چکمزدی زحمت اهل - دیلمان، ای عمی!

بوناگۆره ده ميرزا علی معجز دوغما خلقينی بیرلیک و اتحادا چاغیراراق یازیردی:

وئرین ال - اله اتحاد ائيله یین گۆره نمز چون هر ایشی تک، دوستان

شاعیر اۆز خلقينی بیر - بیرینی سئومگه چاغیریر، اوناگۆره کی، بونسوز بیر ملت

خوشبخت و آزاد اولایلمز:

هر مملکت جماعتی سئومزسه بیر - بیرین -

قارداش کیمی، یتیشمز او ملت سعاده

بئله لیکله معجز شبستر حیاتی نین سون دؤورونده رضا شاهین دیکتاتورلوغونو، ملی

ظولمونو، بیگانه نؤکری اولماسینی، ... ساده دیل و گوجلۇ منطق ایله افشا ائدیردی. بونونلا

برابر رضا شاهین اوللر روحانیته نسبتاً مخالفتی سبب اولور کی، شاعیر بو دؤورده اۆز

آتئیستی فیکیرلرینی آچیق، قورخوسوز و جسارتله، دؤنه- دؤنه آچیب سؤیله سین و بو مسئله ده او قدر درینلشین کی، تانیدیغیمیز ادبیاتلارین هئچ بیر شاعیری بو گونه قدر بو مسئله ده بو قدر درینلشمه میشدیر.

بونونلا علاقه دار معجز بو دؤورده کؤهنه حیات و مدنیت قالیقلا رینی: خزینه لی حاماملاری، دینی خرافاتی، موهوماتی ... جدی تنقید آتشینه توتور و شیخلری آچیقجاسینا بايقوش آدلانديرير و اونلارين قتلی نین فرمانینی وئره رک یازیردی:

هر نه بايقوش وار وطنده شيخدن، اعياندا ن

وئرمه بين مهلت، چاپين، قارنين سؤكون ديرنا قيله

شاعیرین بو دؤور یارادیجیلیغیندا دا قادی ن مسئله سی و اونلارین ساوادلانماسی نین لزومو اؤز حادلیغینی ایتیرمیر.

میرزا کاظمین شبسترده دینی نفوذو و دیکتاتورلوغو معجزین وفاتیندا ن نچه ایل سونرایا قدر داوام ائدیر. بونا کؤره ده شاعیرین شبستر حیاتی نین لاپ سونونا قدر میرزه کاظمین اونا قارشى فشارى داوام ائتمیش و شاعیری شدتله سیخمیشدیر. تصادفا ۱۳۱۲- نجی ایل، معجزین باجانا غی خطیبزاده نین اوغلو «شفیع خان» خالاسینی گؤرمک اوچون، شبستره گلیر و بورانین عمومی وضعیتی و معجزین حیاتی نی گؤروب قاییدارکن آتاسینا حکایت ائدیر. آقای خطیبزاده معجزه مکتوب یازاراق، اونو «شاهرود» شهرینه دعوت ائدیر. میرزا کاظمین اذیتیندن تنگه گلیمش میرزا علی معجز بو چاغریشی بؤیوک ممنونیتله قبول ائدیر و باجانا غینا وئردیگی منظوم جوابدا شبستردن اوزاقلاشماغا مجبور اولماغی نین علتینی بنله شرح ائدیر:

آمد چو پیام دوستان از شهرود	از آمدنش چنان شدم من خوشنود
بوسیدم صد هزار بار آن نامه	صد شکر بدرگاه تو، ای رب ودود
کردی تو خلاص چون دل معجز را	از منگنه جفای این جنس عنود

(شاعیرین «جنس عنود» دان منظورو میرزا کاظم دیر)

میرزا علی معجز ۱۳۱۲- نجی ایل شهریور آییندا، خانیمی ایله بیرلیکده، ائو اثاثیه سینی بیغیشدیراراق، شبستر دوستلاریندا ن تقریبا ایگیرمی نفری نین مشایعتی ایله تبریزه و اورادان شاهرودا گئدیر.

میرزا علی معجز بو دفعهده تبریزده معارف پرور تاجیر حاجی محمد نخبوانی و قارداشی حاجی حسین نخبوانی نین قوناغی اولور، اورادا اؤز الیه قیسا شرح حالینی یازیب نخبوانی لرین یانیندا قویور. حاجی محمد نخبوانی نین اوغلو «علی آقا» معجزین سون شکیلینی چکیر. بو فوتو شکیل، حاجی محمد نخبوانی نین، معجزین شعرلرینه ترتیب ائتدیگی ال یازما دفترین اولتینجی صحیفه سینه یاپیشدیریلیمیشدیر و شاعیرین سون شکیل - دیر. دفتر تبریزین «ملی کتابخاناسیندا» ساخلانماقدادیر. شاعیرین اؤزو طرفیندن یازیلیمیش شرح - حال «غلام ممدلی نین» اختیاریندادیر و تأسفله بو گونه قدر تام شکیلده باسیلما میشدیر.

میرزا علی معجز ایل یاریم «شاهرود» شهرینده یاشایان آیالارین اولترینده شاهرودا سفر زامانی مشاهدelerینی، فارس خلقی نین گئری قالمیش حیاتی نی ایکی گۆزل منظومه ده تصویر ائتمیشدیر. سونراکی آیالاردا ایسه شاعیر شبسترلی دوستلارینا مکتوبلاریندا ایریلیق حسرتیله دولو شعرلر یازاراق اونلاردان ایریلما سیندان پشیمان اولدوغونو بیلدیریر و هم فیکیر، روشنفیکیر دوستلاریندان ایریلما سیندان سیزلاییر:

دوشنده یادیم یاران - محمود الخصال هر گون

آخار قان چشمه - چشمه فیکریمه قلب مکدردن

فراق ائیلر جیگر پاره، سیزیلدار قلب بیچاره

فراق دوستان بدتردی زخم - تیر و خنجردن

شاعیر شاهروددان یازدیغی «محمد علی یه مکتوب» عنوانلی شعرینده «دیرمانچی

قاسیمی» و اونون دیرمان دامی خاطیره لرینی بیر دها گۆرمک آرزولاییر:

منی قاسیمدان ائتدی دور هیجران حسین کورد ناغیلیندا قالدی نقصان

دؤنر باشیم، اولار حالیم پریشان سالاندا یادا بام - آسیانی

گذاریم دوشسه بیر ده اول دیاره دیرمان دامینا چیخسام دوباره

شب - مهتاب و ابر پاره - پاره دنسن وئررم قولاق تا صبح آذانی

میرزا علی معجز شاهرود شهرینده یازدیغی اکثر شعرلرینده ایریلیقدان شیکایتلیر،

شبستردن ایریلماغینا تأسف ائدیر و پشیمان اولدوغونو بیلدیریر:

رنگیم سارالیب، لاغر اولوب نئی کیمی جیسمیم

بو حالا قویان عاشیقی هیجراندیر، علی جان

دئمک شاعیر شاهرودا گئدرکن، عؤمرو بویو تاپدیغی هم فیکیر، اورک بیر، آیدین و شعورلو دوستلارینی ایتیرمیش و شاهرود شهرینده اونلاری عوض ائدن دوستلار تاپا بیلمه- دیکده تنهالیقدان سارسیمیش دیر، بو ایش شهبه سیز اونون اولومونده تأثیرسیز اولمالمیشدیر. میرزا علی معجز شمسى ۱۳۱۳- نجو ایل اسفند آی نین سونلاریندا، جیاتى نین ۶۱ ایل نین تامام اولماسینا اون نئچه گون قالاندا وفات ائتمیش و تصادفا مشهده گئدن شبسترلی روحانى و معجزین تانیشى حاجى سیدرضى حسینی اونا ناماز قیلیب، شاهروددا باسدیرمیشدیر.

معجزین شاهرودداکی مزارى نین داشی:

مردم
آقا علی معجز
ولد حاجی آقا
شبسترلی

۱۳۱۳

۱۳۴۴ گونش ایلینده شاعرین مزارینی شبستره گئیرنلرین شکلی

شاهرود قبرستانیندا

ساغدان سولا: میرزا باقر محمدزاده، اصغر اکبری و میریوسف موسوی

شمسى ۱۳۴۰- نجى ایللرین اوللرینده، شاعیرین وفاتیندان تقریباً ۳۰ ایل سونرا، باکیذا محمدتقی زهتابی نین تاپشیرینی ایله شبسترلی باقر محمدزاده معجزین جسدینی، شاعیرین وصیتینه گؤره شبستره گتیریب و معین یئرده باسدیرمیشدیر.

دوکتور م. ت. ز ۱۳۶۸/۴/۲

شاعیرین شېستردن شاھرودا گئتمەسى ایلە باغلی

معجزین شېستردن شاھرودا گئتمەسینە بیر سیرا سېلر، او جملەدن او زامان شېستردە حاکیم اولموش خفقان و شاعیرین مادی جەھتدن فشاردا اولماسی اولموشدور. معجزین مادی فشارا دوشمەسینە سبب اولانلاردان او زامان شېستردە یاشاییردیلار. معجز هر گون شېستردە بو شخصلری گۆرمک و اولنارلا اولشکم ایستەمیردی. بونا گۆرە دە بو سون سببی قسما آچیب گۆسترمک لازیمدیر.

یئریندە گۆسترمیشیک کی، معجزین بۆیوک قارداشی «حسن» معجزە مادی یاردیم اندر و بو ایشینە عۆمرونون سونونا قدر داوام ائتمیشدیر.

حیاتین سون ایللریندە حسنین ایستانبولدا، ایکی نفرلە شریک اولاراق، موبل ساتان دوکانی واریدی. بو ایکی نفر شریکین بیرى اوولادی اولمایان شېسترلی «مشهدی محمد آقا جعفری»، دیگرى ویتالی (VITALI) ادلی بیر یهودی ایدی. حسنین حیات یولداشی بیر روس قیزی ایدی. حسنین دە اوولادی اولمازدی و سونسوز ایدی. حسن اوئلدن سونرا اونون شریکلری شېسترلی «مشهدی محمد آقا جعفری» و «یهودی» «ویتالی» اونون دوکانداکی ثروتی و ائوینی بییەلنیرلر. بیر صورتدە کی، حسن سونسوز اولدوغوندان، قانوناً اونون ثروتی نین $\frac{1}{8}$ روس آروادینا، قالانی ایسە اونون قارداشلاری، او جملەدن معجزە و باجیسی «فاطمەیه» یئتیشمەلی ایدی. اما شېسترلی «مشهدی محمد آقا جعفری» و یهودی «ویتالی» حسنین قارداشلاری و باجیسی نین آدلارینی چکمەدن، اونون ماترکینە غئیر قانونی شکیلدە بییەلنمیشدیلر.

سونرا حسنین روس آروادی «مشهدی محمد آقا جعفری» و «یهودی» «ویتالی» دن محکمەیه شیکایت ائدیر. محکمە روس خانیمین نفعینە حۆکم وئیریر. بو حۆکمده «مشهدی محمد آقا جعفری» نین محکومیتی آغیر و شاید زندان اولدوغوندان، همین تاریخدن شېستره قاچیر و بیر داھا ایستانبولا قاییتمايیر. بوتون بو حادثەلردن و خصوصیلە «مشهدی محمد آقا جعفری» نین یاراماز حرکتیندن خبردار اولان میرزا علی معجزین شېستردە «مشهدی محمد آقا جعفری» ایلە ایلگیسی پیس ایدی، اونو گۆرمک ایستەمز و اونولا دانیشمازدی. (بو واقعیتلری ۱۳۷۰/۴/۱۲ تاریخیندە آقای اسماعیل اسماعیل زاده شېستردە باجیمین ائویندە منە.م. ت. زەھتابی (یە) نقل ائئدی.)

معجزین اثرلری نین توپلانماسی اوزره قیساجا آچیقلاما

مرحوم پروفئسور زهتابی معجر شعرلری نین توپلانماسی اوزره ندنسه بو کیتابا یازدیغی اؤن سؤزده بیلگی وئرمه میشدی. بونو اؤنون اونوتدوغو حسایننا قویماساق، باشقا یئرده یازدیغینی آرامالی ییق؛ بونا گؤره کی، او بیله-بیله بو ایشی گؤرنلردن دئییلدی. نئجه کی باشقا اثرلرینه باخاندا، بللی اولور کی، او اثری یازیب-یارادارکن فایدالاندیغی قایناقلاری تامامیله و چوخ دیقته گؤستریدیر.

اثرین اؤزوندن بللی اولور کی، اوستاد، آلتی بؤلومده و ایکی جیلده حاضرلادیغی بو اثری توپلایار و تنظیم ائدرکن بو گونه قدر چاپ ائدیلمیش غلام ممدلی نوسخه سی، بو نوسخه یه سونرالار ایکینجی جیلد آدینا آرتیریلیب چاپ ائدیلن نوسخه، ایسلامی اینقیلابین اوللرینده باسیلان نشر بهروز نوسخه سی و اوستاد یحیی شیدانین حاضرلاییب چاپ ائتدیردیگی نوسخه دن علاوه باشقا نوسخه لر و الیازمالار، هابئله آغیزلاردان ائشیتدیگی شعرلر ده الینده اولموش، هابئله بو گون تبریزین میلی کیتابخاناسیندا ساخلانیلان نجوانی نوسخه سی نین ده اوزونو ائده بیلیمیش و او نوسخه دن داها آرتیق فایدالانمیشدیر.

بونا دا آرخاینیق کی، او، اؤزو ندنسه اؤن سؤزده ایشاره ائتمه میشسه، دؤردونجو بؤلومون (ایکینجی جیلدین) ۲۰۶ جی صحیفه سیندن باشلایان «ای اوغول ائله مه حلالی، حرام...» باشلیقلی یازیسیندان بللی اولور کی، حؤرمتلی "حسین روشن دل"ین معجز شعرلریندن توپلادیغی متن و مرحوم سرهنگ "محمد یوسف خیرابی" نوسخه سی نین ده فوتوشکیلی امانت کیمی اونون الینده اولموشدور. او همین نوسخه لرده فیدالاناراق، خیرابی نوسخه سینین نوسخه نی باشدان باشا اوخودوقجا، لازیم گؤردوگو یئرلرده و شعرلرین باشیندا میداد ایله بیر شئیلر ده یازمیشدیر. مثلا: - بو نوسخه نین ۱۵۵- جی صحیفه سینده «باهالوخ» باشلیقلی شعرین باشیندا اوستادین خطی ایله میداد ایله بئله یازلمیشدیر:

^۱ -خیرابی اوخوناقلی خط و سلیقه ایله معجزدن الینده اولان شعرلری بو نوسخه ده یازمیشدی.

- مستقل پارچا دگىل بو پارچا ۲۶۶ دكى سماورين (۲۶۶- جى صحيفه ده سماور باشلىقلى شعرين) اولى دير.

هابئله ۲۶۶- جى صحفه ده سماور باشلىقلى شعرين باشيندا يازميشدير:

- ۱۵۵ دكى باهالىق بو شعرين اولى دير اونونلا بيرليكه چاپ (تايپ) اولدو.

همين شعر يعنى سماور باشلىقلى شعر اوستادين توپلادىنى «ميرزا على معجز اثرلرى» نين بيرينجى جيلدى نين ايكينجى بۆلۈمۈندە و ۳۱۶- جى صحيفه ده چاپ اولونوبدور. بو شعرين ايلک دۆرد بندى خيراىى نين ۱۵۵- جى صحيفه سينده وئريلن ۴ بند، سونوندا همين ال يازمانين ۲۶۶- جى صحيفه سينده وئريلن ۸ بند، بو ايكى بۆلۈمون آراسيندا ۱۱ بند باشقا يتردن گتيريلميشدير. بئله ليکله بو شعر اوستاد زهتابى نين امگى ايله نئچه يتردن ييغilib ۲۳ بندليک بير شعر اولموشدور.

خيراىى نوسخه سى ۳۵۱ صحيفه ده يازيلميش و فهرستى ايله ۳۶۵ صحيفه ده و داهى چوخ ايكى ستوندا يازيلميش بو نوسخه رحلى (A۴) اولچوسونده چوخ مرتب شكيلنده ايشلنميشدير. ساين اسماعيل اسماعيل زاده جنابلارى نين سؤيله ديگينه گۆره، چاپ و نشر ائديلمک اوچون بو نوسخه اينقىلابين اوللرينده تهراندا چاليشان فرزانه انتشاراتينا دا وئريلميشدى. بو انتشارات اولجه اثرى چاپ ائده جه يينه سؤز وئيرسه، آز زاماندا اولكه ده دوروم ديشه رك بو ايشه موفق اولابيلمير و اثر گئرى قايتاريلير. نئچه ايل سونرا بو نوسخه حؤرمتلى اسماعيل اسماعيل زاده نين واسيطه سى ايله مرحوم دوكتور زهتابى نين اليه چاتير. همين نوسخه بير نئچه شكيل ايله بيرليكه سونرالار بيزه مرحمت ائديلدی.

ایستر

مريض - عشقه ای دلبر، طبیب - مهربان ایستر
 علیل - درد - هیجرانام^۱ کؤنول آرام - جان ایستر
 دهانین غنچه پوسته^۲، آچیلسا کؤنلو شاد ائیلر
 بو روشن دیر^۳ کی، یار - یارین همیشه شادمان ایستر
 لبین سؤیلر کی: من قندم، او قنده من ده خواهندم^۴
 نه تنها من سنه بندم، سنی جمله جهان ایستر
 جمالین گول عذاریندان^۵، آیلل بیر گول دریم جانا
 نیگارین گورمگه عاشیق الینده ارمغان^۶ ایستر
 جهاندا یوخدو مانندین^۷، میثال - زولف - دلبندین^۸
 او رفتار - خوش آیندین^۹، گؤرنلر هر زامان ایستر
 همیشه آرزو کئشدیر^{۱۰} جمالین سئیرینه دیده
 ولاکین گؤزلرین گورجک، اونو تیر و کامان ایستر
 مژهن^{۱۱} بیر اوخ وئریب، قویدو کمانا قاشلارین دلبر
 اورکدن عاشیقی دلدی، اولوب تسلیم، امان^{۱۲} ایستر

^۱ - آیریلیق دردی نین خسته سی یم.

^۲ - آغزین پوسته قونچاسی دیر.

^۳ - بو آیدیندیر.

^۴ - او قنده من ده طالیم. او قندی من ده ایستیرم.

^۵ - گو بنیزیندن.

^۶ - سوغات، هدیه.

^۷ - تاین یوخدور.

^۸ - اورئی بنده سالان ساچین.

^۹ - خوشا گلن داورانیشین.

^{۱۰} - همیشه آرزو لایاندیر.

^{۱۱} - کپی ریگین.

^{۱۲} - بو میصرع بئله ده قئید اولموشدور: - پریشان عاشیق ال باغلیب، حضوروندا امان ایستر.

دەدیم چاھ- زەخەدانین^۱ نە قدری طولی وار سۆیلە؟!
 دەدی: عاشیق، جنون^۲ اولما، محبّت ایمتحان ایستر
 الیندە دستە نەنا^۳ وئیررسن معجزە یا نە؟
 گئدیرسن تەک گولۈستانا، یانیندا پاسبان^۴ ایستر
 بویون سرو- خرامان تەک چکیلمیش سمت- افلاکە
 اوتور بیر بوسە لولف ائیلە آیاقدان نردبان^۵ ایستر

۱ - چە اورتاسینداکی باتیق یئری شاعیرلر قویا بنزتمیشلر.

۲ - دلی .

۳ - الیندە نانە دستەسی.

۴ - یا یوخ.

۵ - گۆزەجی.

۶ - آیاق لوستونده نردووان ایستر. آیاق لوستونده دایانسان چوخ اوجا و ال چاتماز اولارسان.

بنزه بیر

او آفت یگانه‌نین^۱ وجودو قارا بنزه‌بیر،
 عذار- جان رباسی‌نین^۲ دا رنگی نار^۳ بنزه‌بیر
 او رقبه^۴ روشن، اول قدر ضیا فشان کی^۵، گردنی-
 یانیندا آی، گونش بو گون سؤنوک فانارا بنزه‌بیر
 شبیه زهر ایکن منیم دوداقلاریمدا خنده‌لر^۶
 اونون دوداقلاریندا قند- قندهارا^۷ بنزه‌بیر
 سوخار دیل ایله اقربانی^۸ پر فسون ماتمه^۹،
 بو بلده‌نین ندنسه دلرباسی مارا^{۱۰} بنزه‌بیر
 اگر چه ظاهرا گؤزلدی، گؤزلرینده سورمه وار،
 گؤزونه باخما دلبریم، تیکن‌دی، خارا بنزه‌بیر^{۱۱}
 دانیشسا، دزدو^{۱۲} جذب ائدر، محبتی دیلندیرر،
 اوزاقدور، نظاره قیل، یقین بیعارا بنزه‌بیر.
 خلاصه ائيله بیر نظر او قامت دارزینا،
 درخت- بیددیر^{۱۳} ایچی، سیاه غارا^{۱۴} بنزه‌بیر
 گووه‌نمه چوخ، اوزاتما شاعیرا، سؤزون تامام قیل،
 بو تر شعرین داخی سزاسی افتخارا بنزه‌بیر^{۱۵}.

۱ - او یگانه فتنه

۲ - جان آلان اوزو، بنیزی.

۳ - اود.

۴ - بویون.

۵ - ایشیق ساچان. منظور سود کیمی آغ.

۶ - گولوشلو.

۷ - افغانستاندا بیر شهر.

۸ - قوهوملار- یاخینلار.

۹ - سحرلی ماتمه.

۱۰ - ایلانا

۱۱ - تیکنه بنزیر.

۱۲ - اوغرو.

۱۳ - سوپود آغاجیدیر.

۱۴ - چورویه‌رک قارائلیق کؤهول کیمی اولموش.

۱۵ - شعرى «بهرامى» (شیر احمدی) ال یازماسینین ۱۴۸- نجی صحیفه‌سیندن کؤچوردوک.

كاش

سىنىن او گول اوزووھ من گولاب اولايدىم كاش
 آياغىنا بالا بىر جوت جوراب اولايدىم كاش
 كىتابىلە دانىشىرسان، دانىشمىسان منىلە
 گىجە يىندە سىنىن بىر كىتاب اولايدىم كاش
 گونش سنى گۆرر ھەر گون وليك من محروم-
 چوخ آرزو ائديرىم: آفتاب^۱ اولايدىم كاش
 گلنمىرم اورا، چوخدور كرايىلە بالون
 ايلاهى من قاجالا، يا غراب^۲ اولايدىم كاش
 شرايىلە گونو خوشدور، منىلە يوخ آراسى
 او بى وفانىن يىندە شراب اولايدىم كاش
 اوتانىرام كى دئىم يوللا بندەيە بىر ماچ
 نەدىر بو شرم و حيا، بى حجاب اولايدىم كاش
 رقىب قويىمورو من كام- دل آلام سندن
 رقىب چىشمىنە^۳ تىر- شەھاب اولايدىم كاش
 دونن بىرى دئدى: واعظ گندىر بەھىستە طرف
 اۋز- اۋزومە دئدىم: اھل- عذاب اولايدىم كاش
 يوخودا معجزە بىر ساعت- طالا^۴ وئردىن
 گولوم، سىنىن كىمى عاليجناب اولايدىم كاش.

^۱ - گونش.^۲ - قارغا.^۳ - گۆز.^۴ - قىزىل ساعت.

یاشاماق

نه خوشدو بیر صنم^۱ - مه جمالین^۲ یاشاماق
 فراق^۳ دردینه بیر چاره ائیله یین یاران^۴،
 اومید وصله^۵ خوش ساخلا خاطیرین عاشیق
 فقیه^۶ - مدرسه هرگز یتمزدی مال - حرام
 بهار - عؤمرو کئچیبیدیر بیزیم توکذباین
 اسیر - شهوت اولوب، عقلین ائیله مه زایل^۷
 جوان اوچوندو دفو نای^۸ و مجلس عیشرت
 جلال - سلطنت آلداتماسین سنی ای قیز
 دئدیم اوتور دیزیم اوسته ایا نیگار - جوان^۹
 دئدی چکیل اویانا، سورتمه ساققالین اوزومه

همیشه عزت و جاه و جلالین یاشاماق
 محالدير گنجه، گوندوز او حالین یاشاماق
 فراقا چاره ائدنمز ملالین^{۱۰} یاشاماق
 اگر میسر اولایدی حلالین یاشاماق
 دوشوب خیالما بیر نونهالین^{۱۱} یاشاماق
 سنه یاراشماز عمو جان مارالین یاشاماق
 قوجایا عیبدی زورنا - قوالین یاشاماق
 اولوم کیمی آجی دیر آغ ساقالین یاشاماق
 کی خوشدو معجزه شیرین مقالین^{۱۲} یاشاماق
 منیم ایشیم ذیی^{۱۳} جنگ و جیدالین^{۱۴} یاشاماق

۱ - بوت، بورادا گؤزل.

۲ - آی اوزلو

۳ - آیریلیق.

۴ - یولداشلار - دوستلار

۵ - وصال اومود و ایله

۶ - کدر - غم

۷ - دین عالیمی، ملا

۸ - تازا جوان

۹ - محو، یوخ.

۱۰ - قوال و نئی.

۱۱ - ای جوان یار

۱۲ - شیرین دانیشیقلی

۱۳ - دئیل

۱۴ - دوا - شاوا.

اله گلمز

غم چكك ايله ميل - طبيعت اله گلمز
 تسبيح چئویرمكله شریعت اله گلمز
 بیر در- ی گرانمایه دی ناموس و شرافت
 زحمتسیز عزیزیم او شرافت اله گلمز
 ناموس اوچون عالمده تۆكولموش نه قدر قان
 ناموس گئندن سورا قیمت اله گلمز
 عیصمت آاما زمره اعیانین، ایچینده -
 اختارما کی تریاکده غیرت اله گلمز
 قاقماقدان اولوم یاخشی دی سردار - غیورا
 مجنون 'اولا سردار، غنیمت اله گلمز
 جهلیله قدم باسما طلسمات - جهانہ
 علم اولماسا، مفتاح - فضیلت اله گلمز
 ساقی منی مسموم ائله، مطرب دور آیاغه!
 سنسیز گۆزلیم زاد - فضیلت اله گلمز
 معجز، دئمه دیوانه یه لازیم دی^۱ زنجیر
 بو سرعتیله ائتسه عزیمت اله گلمز

۱ - دیوانه، عاغلینی ایتیرمیش.

۲ - دئییل.

مشغولام!

نه تسبیح و نه تقدیس^۱ و نه قرآنیلہ مشغولام
 بو گونلر من کنار و بوس جانانیله مشغولام
 سوزنده گؤزلرین جانان، دوشور اعصابیما لرزه
 وجودوم خسته دیر، پیوسته^۲ درمانیلہ مشغولام
 داخی وعظ ائیلہ مک ممکن دئییلدیر بنده یه، چونکی -
 گئجه تا صبح اولونجا نار پستانیلہ^۳ مشغولام
 اصول دینه واقف، هم فروغ دینه عارفدیر
 جمیع احکاما دارا بیر مسلمانیلہ مشغولام
 خیالیم وار یازام شرح - کتاب - حسن آیینہ
 داواتا تۆکموشم چئر نیل^۴، قلمدانیلہ مشغولام
 ید - بیضاسی^۵ وار ناز ائیل مکنده، حشو، ساتماقدا
 رموز - عشقه^۶ واقف بیر سخندانیلہ^۷ مشغولام
 اوزو گول، کاکیلی سونبول، دهانی^۸ پوسته، بوی بسته^۹
 گهی ناف مدور، گه زنخدانیلہ^{۱۰} مشغولام
 منی یالقیز قویون یاریملا، ای یاران سیزی تاری
 بو گونلرده نه دینیلہ، نه ایمانیلہ مشغولام
 (شعر ناقص نظره کلیر)

^۱ - مقدسلیک - اوزونو پاک گؤستر مک.

^۲ - همیشه - یینالی.

^۳ - ممه ناری.

^۴ - مرکب (روسجا).

^۵ - آغ آل، حضرت موسائین پاریلدایان الینه اشاره دیر.

^۶ - عشقین رمز لری.

^۷ - سوز بیلن

^۸ - آغیز

^۹ - بسته بوی یعنی نه اوجا و نه آچاق.

^{۱۰} - چنه و چنه نین آلتی.

سنىن

زىنت وئىرىپ: جماليوا گىسولارىن^۱ سنىن
 قان ائىلەيىر قىلىش كىمى ابرولارىن^۲ سنىن
 قربانى يام او قاش و گۆزون، كىيىرىگىن، لىين^۳
 لىل - لىين ايچىندەكى اينجولارىن^۴ سنىن
 جالادا وئر باشىم كسە، سن گىرمە قانىما
 قورخوم بودور كى اينجىيە بازولا^۵رىن سنىن
 اتتىدى بلای - عشقە گرفتار گۆزلىرىن
 "معجز" ھانى؟ - سوروشمادى جادولارىن^۶ سنىن
 يانسىن گۇروم بو آتش ھجرانا من كىمى
 آلاھا آند وئىررەم، او بد گولارىن^۷ سنىن
 بو شەر ايچرە بىر كونول آباد قالمادى
 اى سنگدل كى، يىخمايا ھندولارىن^۸ سنىن

۱ - ساچلارىن.

۲ - قاشلارىن

۳ - دوداغىن.

۴ - اينجىلرىن، اينجى كىمى دىشلىرىن

۵ - قوللارىن.

۶ - اووسونلارىن، سىرلىرىن.

۷ - پىس دىئىنلرىن.

۸ - ھندلىلرىن (بورادا منظور خاللارىن دىر)

غزل (یاریم سحر...)

یاریم سحر گونش کیمی چیخدی اوتاقدان
 از قالدی ضعف ائده اوریم ایشتیاقدان
 آیینه ده جمالینا باخدیم، جمالینی -
 گوردوم کی گون کیمی سارالیبیدیر فراقدان
 دوشدوم آیاغینا، دئدیم ای یار - محترم!
 باخ رنگ رویوما^۱ داها ال چک نفاقدان
 اول گون کی، اولدو قاش و گوزون موْتفیک سنین
 اولدوم خرابخانه^۲ من اول اتفاقدان
 فطره^۳ وئریر فقیره غنی، سن ده وئر گورک
 بیر ماچ - ابدار^۴ او سیمین^۵ بوخاقدان
 اولدو نصیب^۶ معجزه وصلت، هزار^۷ شکر
 رحم اتندی یار، دوشدو کونول احتراقدان^۸

^۱ - اوزومون رنگینه.

^۲ - ائوی خاراب.

^۳ - فطره - صدقه.

^۴ - سولو.

^۵ - گوموش کیمی.

^۶ - پای - قسمت.

^۷ - مین.

^۸ - یانماق.

غزل

شېبەھدیر شېب - ھجرانا زولف و گیسوسو
 جمالی روز - وصالا، ھیلالا ابروسو
 سنین او حسن و جمالین، اوطرز - رفتارین
 خجالت ائیلەدی گولشندە کبک^۱ و تاووسو
 نقاب سال اوزە چیخ، ائتمە خلقی دیوانە
 کی، اهل شەھرین اولور پایمال ناموسو
 لبین کنارینی ھندوی خال ائدیب مسکن،
 ذلیل و خوار ائدە آلا، گۆروم او منحوسو^۲
 کیمین جسارتی وار کی، سنینلە ائیلە یە جنگ
 منە دی، بیرجە گۆروم، ئئیلیسن او جاسوسو
 او حسن - شوخیلە کی، عزم - کارزار ائدیسن^۳
 تۆکر سلاخی یترە انگلیس اوردوسو
 سنینلە اولسا مبارز او رستم دستان،
 سنی گۆرنە اونون تیتەرەزمی بازوسو؟
 سنین او زولفون ائدیب تیرە^۴ صحن - دنیانی،
 مگر عبث گتیریر آفتاب او فانوسو
 فقط ائدەردی سنین حسن - آلیوی^۵ تعریف
 اگر گۆرەیدی سنی انور^۶ و فردوسی^۷
 عرب دیلین دئیە بیلمز بو معجز - کافیر
 خیالی وار دانیشا انگلیس یا روسی

۱ - کھلیک.

۲ - نحس آدمی، یارامازی.

۳ - دۆبوشە قصد ائدیرسن.

۴ - قارائلیق.

۵ - قیرمیزی گۆزلیگیوی

۶ - مشهور فارس شاعیری.

۷ - مشهور ابوالقاسم فردوسی.

خسیسین عاقبتی

فصل - باهاردیر، کنجیرم لاله زاردان
بولبول سنین ده وار مگر عالمده بیر غمین؟
تا وار فراق درد، گولوستان - دهرده
گل عندلیبین^۲ حالینی سئیر ائيله اوندا سن
دیش دوشدو، باش آغاردی، کمان اولدو قامتیم
گل - گل کی گؤزله بیر یولووو خانه لحد^۳
قوتلی چوخ جوانلار اسیر اتندی شاه مرگ^۴
ناگه الینده باده، گلر ساقی - اجل^۵
وثرمز اولوم او قدر سنه فرصت ای عمو
ائيله وداع اهل و عیالین همیشه لیک
دیوار - قبری^۶ هیچ دلاور یارانمادی
سلطانندی جان بدنده، بدن تخت - سلطنت^۷
واریت دئییر منیمدی بو دولت، تنز اول گورک -

خوش صوتیلن اوخوردو، سوروشدوم هزاردن^۱
گوردوم او دا شیکایت ائدیر روزگاردان
اسگیلمز آه و ناله سسی بو دیاردان
ظالیم فلک چون آیری سالار یاری یاردان
بیر سس گلیر قولاغیما هر دم مزاردان
گل، مور و ماری^۸ ائيله خیلاص^۹ انتظاردان
باک ائيله مز^{۱۰} سنین کیمی بیر اختیاردان^{۱۱}
زوريله حلقیوه^{۱۲} تۆکر اول زهر - ماردان^{۱۳}
تا بیر ایچیم سو مثیل ائده سن جویباردان^{۱۴}
دیدار قالدی محشره^{۱۵}، ال چک نیگاردان
مومکون دئییل فرار، او مؤحکم حصاردان
سلطان کی قالدی، تخت دوشر اعتباردان
تشریف آپار، چیخیدی الین اختیاردان

^۱ - بولبول.

^۲ - بولبول.

^۳ - لحد اتوی. منظور قبری دیر.

^۴ - قاریشقانی و ایلانی

^۵ - خلاص الله، قورتار.

^۶ - اولوم شاهی.

^۷ - قورخماز.

^۸ - قوجا، آياقدان دوشموش آدم.

^۹ - اجل جامی پایلایان، عزراییل.

^{۱۰} - بوغازیوا.

^{۱۱} - ایلا زهری (منظور اولومدور).

^{۱۲} - آرخدان.

^{۱۳} - قیامته.

^{۱۴} - قبری دیوارینا.

^{۱۵} - بدن شاهلیغین تختی دیر.

دوشسە يولون مزار ائوينە غفلت ائىلەمە
بىر جفت چوب^۲ - بىد آپارىر، بىر كفن باخين!
وارث مینر کالیسگە بە^۳ بئش - آلتى گون سورا
تشریف ائدر "بگ اوغلونا"^۴ ناگاه بىر خانیم
گل گل کی منتظر دی سنه یار غنچه لب^۵
مالک هزار حسرتیله قىبرده یاتار
وارىث، "هوتتل پالاس" دایىر موقتە پوللاری
قوربان اولا آتا و آنام گول دهانیوا^۶
عاشیق قویار کولاهى^۷ یئرە، یار شایقانى^۸
دف سسلەنر، کامانچا دئیر: یار- یار- یار
شامپانییا^۹ قذح لری چون بىر- بىرە دیر

کام آل دویونجا سن ای عمو، سوسماردان^۱
آقا گئدیر مزارا، دورون رهگـذاردان^۲!
بىر قدر پول تۆکر جییه یکصد هزاردان^۳
لعل- لیبنده خنده^۴، ال ائیلر یوخا ریدان
بەبە، نه خوشدو بوسه لب- آبداردان^۵
وارت هوتتل پالاسدا^۶ اوپر گول عذاران
بوسه آلا ر دویونجا قلم قاشلى "مارى" دان^۷
جان مادمازئل^۸، گۆزلدی جمالین باهاردان
زولفون تۆکر عذاره^۹ یمین و یساردان^{۱۰}
ساقى تۆکر گىلاسە، مئى- موشکباردان^{۱۱}
اوج ائیلر آسمانا^{۱۲} بو سس چنگ^{۱۳} و تاردان

۱ - کرتکەر.

۲ - بىر جوت سۇيود آغاجى. منظور اولونون قولتوق آغاجلارى دىر.

۳ - يولدان قالخىن.

۴ - اتلا چكىلن مېنىك وسىلەسى كى، قديم اروپادا مود ایدی.

۵ - يوز مېندن. اولتېن يوز مېنلرجه پولوندىن بىر مىقدار جېيىنە تۆكر.

۶ - ايستانبولدا ايرانلى لارين چوخ اولدوغو بىر بازارىن ادى.

۷ - دوداغىندا گولوش.

۸ - قونچا دوداقلی یار.

۹ - سولو دوداقدان اوپوش.

۱۰ - قصر هوتتلى، يوكسك سويتهلى هوتتل.

۱۱ - ماریا، خانیم آدی دىر. (اوروپا كلمەسى دىر.)

۱۲ - گول آغزیوا.

۱۳ - قیز، فرانسا كلمەسى دىر.

۱۴ - بۆركو.

۱۵ - بۆرك (اوروپا كلمەسى دىر.)

۱۶ - لوزە.

۱۷ - ساغدان - سولدىن.

۱۸ - عطیر ساچاندان.

۱۹ - بىر نوع ايچكى دىر.

۲۰ - گۆیه اوجالار.

۲۱ - ان قديم سيملى موسيقى آلتى دىر.

يا بختيار ائىدىن اۋوزو جىد و جىدىلە
 بدبخت اودوركى، وئىچ قالى^۳ صىندوق - ثروتى^۴
 بىنىن يورولدى چۆرتگە^۵ قاباغىندا، صبح و شام^۶
 بىر خستە خانە ملت اوچون ائتمەدىن بنا
 اى كاش اولادى دولتىن عومرون كىمى ذليل
 نه ملتە، نه دولتە بىر خىدمت ائىلەدىن
 گاه بصرەدن سسىن گليرى، گاه مىصردن
 اسباب عىشى^{۱۲} خوف و خطر^{۱۳}، منزىلى رباط^{۱۴}
 معجز اغاردى صبح يئرى، گل هوشە گۆرك
 سالما اشاغى بۇيلە سر - شرمسارىوى^{۱۷}

يا پارسا^۱ اولون، چكىن ال كسب و كاردان^۲
 خرج ائىلەمز يئریندە كىچىر عومرو يارى دان
 حاصىل نه اولدى بس سنە بو دارار - داردان
 ناخوش لار اۋلدى كوچەدە، باخدىن كئاردان
 بىر كۆرپو ياپدىرايدىن^۷ او دار و نىداردان^۸
 گل بىر هوشە، داداش گىجە كىچى قىردان^۹
 گاه شام - شومدان^{۱۰} و گەھى قىندىهاردان^{۱۱}
 فرقى نەدىر بئلە كىشى نىن چارواداردان^{۱۵}
 يالوار، سىزىلدا، عفو دىلە كىردىگاردان^{۱۶}
 آلاە، باغىشلاياندى، كىچىر تۆوبە كاردان^{۱۸}

۱ - زاھىد.

۲ - ايشلەمكىن.

۳ - فايداسىز قالار.

۴ - وار - يوخو.

۵ - حسابلاما وسىلەسى.

۶ - سحر - اخشام.

۷ - قايتىدىرماق.

۸ - وار - يوخدان.

۹ - منظور گىجە يارىدان گىچىدى. گىچ لولدى.

۱۰ - امام حسينىن اوشاقلارى اسير ابارىلان يئر. بو گونكو سورىە. (اورا شىعەلرىن تصوروونجە نحس يئر اولوب.)

۱۱ - بو گونكو افغانستاندا بىر شەھىدىر.

۱۲ - ياشايىش وسىلەلىرى.

۱۳ - قورخو و خطر. (منظور بودور كى هميشە قورخودادىر.)

۱۴ - يول اوستو كاروانسرا.

۱۵ - دۆرد آياقلى و يوك داشىيان خىوانلارلا يوك داشىيان آداما چاروادار دىيىلر.

۱۶ - تانرى دان.

۱۷ - اوتانان باشىوى اشاغى سالما.

۱۸ - توبە لىندنن.

من

ای کاش اولایدیم همدم، گولشنده یاریلن^۱ من
 عیش و نشاط ائده دیدیم دائم بهاریلن من
 بو مملکتده اولمور تکلیفیمیز معین
 اولسایدی یار اولاردیم بیر گلغزاریلن^۲ من
 بیر یاندا آه و ناله، بیر یاندا مئی، پییاله
 گه یاریله انیسم^۳، گاه آه و زاریلن من
 چکمز گننه یاخامدان ال نوحه خوان^۴ - ظالم -
 ائتسم ده قطع - الفت^۵، لیل و نهاریلن^۶ من
 آغزین بویانه توتما بیهوده، ای مونادی^۷
 دورمام یثریمدن الا^۸ آواز - تاریلن^۹ من
 قیلام ناماز - صبحی^{۱۰} با صد رکوع و سجده^{۱۱}
 مئیخانه دن چیخاندا سرخوش نیگاریلن^{۱۲} من
 پروانه یاندی معجز نار - وصاله^{۱۳} جهلا^{۱۴}
 علّت اودور کی اولدوم همفکر هزاریلن من^{۱۵}

۱ - تیکن.

۲ - گول لوزلو.

۳ - یار، همدم.

۴ - نوحه اوخویان.

۵ - دوستلوغو کسمک.

۶ - گنجه - گوندوز.

۷ - چارچکن / کلمه «مؤذن» ده قئید اولوب.

۸ - مکر.

۹ - تار سسی.

۱۰ - صبح نمازی

۱۱ - یوز رکوع و سجده ایله.

۱۲ - مست شوگیلی.

۱۳ - وصال اودو.

۱۴ - بیلمه دن، جهل اوزوندن.

گر ایگنه وئرمه یه کافیر

همیشه قالماز ای بولبول، قیزیل گول بو لطافتده
 سولار بیر گون گولوستان، غرق اولارسان بحر- محنتده
 اسر باد- ستم^۲ ناگه، خزان ائیلر گول-وستانین
 سیخار بیر گون فلک جانین، سنی قویماز او حالتده
 آ بولبول مثل - پروانه، دولانما کوی- جانانا^۳
 دوشرسن درد- جانانا یانارسان نار- فرقتده^۴
 چون اولدو عاشیق ایرانلی، گول- روخسار^۵- سمواره
 اودوزدو وار- یوخون یکسر^۶، قومار- چای ایله قتده^۷
 یئتیردی عشق چون چایا، چیت و ماهوت و تیرمایا^۸
 الیندن اوچدو سرمایه، داها ایش قالمادی کتده^۹
 ائله کی گوردو ایش یاشدی، موصیبت حددن آشدی
 دابان لاری چکیب قاجدی، دیار جهل و غفلتده
 مشجر^{۱۰} چادیرا اؤرتتر، گئیر مخمل یللی باجی
 بیابانگرد^{۱۱} اولار حاجی، گزر صحرای غربتده
 گر ایگنه وئرمه یه کافر، قالار عربان مسلمان لار
 یاتین ای جاهل انسان لار، دورون روز- قیامتده^{۱۲}.

۱ - بولبول.

۲ - ظلم یللی.

۳ - سنوگیلینین محله سی.

۴ - ایریلیق اودو.

۵ - اوز گولو.

۶ - بیر باشا، بیردن.

۷ - چای- قند قومار خاسیندا.

۸ - تیرمه یه- بیر جوت بارچا/ وزن خاطرینه بئله یازیلیمیشدیر.

۹ - کتده.

۱۰ - آغاچلی / بورادا: آغاچ شکیلی اولان /

۱۱ - چؤللری گزن.

۱۲ - قیامت گونو.

بو گىئە

گىئە يىر اوستە نزول^۱ آفتاب ائديب بو گىئە
 كۆنۈل سراسىنى^۲ روشن شراب ائديب بو گىئە
 گلین اۋپون الینی معجز- گونە کارین^۳
 کی کنج- میکدهده^۴ چوخ ثواب ائديب بو گىئە
 شراب- نور- هیدایتله دولدوروب قلیین
 بنای- کوفرو ییخیب مئی، خراب ائديب بو گىئە
 مئی ایله ائیلە میشم من محاسینی^۵ الوان
 اگر حنا ایله زاهد خضاب^۶ ائديب بو گىئە
 سن ایچ او کۆوثری واعظ، کی حضرت- ساقی
 ایکی قدحله منی کامیاب ائديب بو گىئە
 یاتیب کسالتیلە شیخ- شهر، من نئیلیم؟
 او، نفسیئنه ستم- بی حساب ائديب بو گىئە
 الینده بادە، یانیندا حبیب ای معجز،
 خدا دوعالاریوی مستجاب^۷ ائديب بو گىئە

۱ - گونش یتره انمیش دیر.

۲ - کۆنۈل ائوینی.

۳ - گناه ائتمیش معجزین

۴ - مئیخانا بوجاغیندا.

۵ - ساققالی

۶ - بویاما، خینا قویما.

۷ - قبول، دیگیل.

مەلت

چاليندى صور - اسرافيل^۱، بىدار اولدو ھەر مەلت
 آيىلمىر خواب - غفلتدن^۲ ھەلە بو بى خبر مەلت^۳!
 طلوع ائتدى گونش^۴ مغربدن، اهل - شرق غافلدى
 آپاردى فيض^۵ - نور - شمعدن^۶ اول بختور مەلت!
 داغيلدى پنبە منفوش^۷ تەك ارکان - ايستانبول^۸
 جەھالت مەركىزى چۆكدو، يىتر اولدو آيرى يىتر، مەلت!
 نۇجوم - جەھلى^۹ بى نور ائىلەدى عىلم و ھنر نورى
 فضاى غەربە بىرلەشدى خورشيد و قمر^{۱۰} مەلت!
 قىامت قوپدو ياهو، كۆھنە دونيا تار و مار اولدو^{۱۱}
 قۇرولدو تازە عالم، آچ گۆزون، ائىلە نظر مەلت!
 تاماشا ائىلە جنات - نعيمى^{۱۲} غەرب عالمده^{۱۳}
 قصور - حورا^{۱۴} باخ حسرتلە، اى اهل - سقر^{۱۵} مەلت!

-
- ۱ - اسلامى روايتلارە گۆرە قىامت اولاتىدا، يىترلە گۆى آراسيندا اسرافيل آدىلى بىر مەلك شىپور چالار بىلەلىكلە اۆلۈر قىيىرلردن قالىخار، قىامتە حاضىر اولارلار. بورادا شاعىرى نظرى مشروطە دۇورونده يايىنلانمىش مترقى "صور اسرافيل غزتى دىر.
 - ۲ - غفلت يوخوسوندىن.
 - ۳ - خبرسىز مەلت
 - ۴ - گونش چىخدى.
 - ۵ - فايدالاندى.
 - ۶ - شام ايشىغىنىدىن.
 - ۷ - آتيلمىش، حلاجلىق اولموش پامبىق.
 - ۸ - ايستانبولون اساسلارى. دىمك شەر سلطان عبدالحميد يىخىلاندىن (مىلادى ۱۹۰۹ - جو ايلدىن) سونرا و بىرىنچى دنيا ساواشىندىن قاباقچا يازىلمىشىدىر.
 - ۹ - جەھل اولدوزلارى.
 - ۱۰ - گونش و آى.
 - ۱۱ - داغىلدى.
 - ۱۲ - نەمتلى باغلار. منظور بەشتىدىر.
 - ۱۳ - دنيانين غەربىندە. آوروپادا.
 - ۱۴ - حورى قصرلرى. گۆزل سارايلار.
 - ۱۵ - جەنم اھلى.

۱ - پبلک گویو.

٢ - يثرين اطرافينا.

۳ - جار چکن قیشقیرار.

۴- وای اولسون سیزه، قاچاق یولوهارادادیر؟

۵ - جہالت قیوریندن.

۶ - قیامت اولدو.

۷ - ئۇلۇر.

۸۔ کَلَمْحَ بِالْبَصَرِ = گُزَرُو اَحْسِبْ یَوْمَانِ زَمَانِ، بَرِ کَبْرِیْکِ حَالِمَا زَمَانِنْدَا۔

۹- علمی ایستهبین (اؤیرنین) حتا او چین اؤلکه سینده (اوزاق یترده) اولسا (شیغمبرین بویوردوغو).

۱۰- بشرین یاخشی سی، ان یاخشی بشر (مقصد اسلام پیغمبری دیر).

۱۱- اختراع اتدی.

۱۲- کاغذلار اوستونده.

۱۳- فلکبری توتدو، آلدی.

۱۴- منیک.

۱۵- یونگول گاز ایله گۆیه قالخان بیر سفر وسیله س.

۱۶- دمه

۱۷- دانشدہ

۱۸- أغبر لبقلا، بو کلری.

۱۹ - اۆكۆز و ائششك.

او علمى كى، چىراغ- برق^۱ له غولمات دنيانى^۲
 منور قىلدى^۳، روشن اولدو شب^۴، مىثل- سحر^۵ ملت!
 همان علمى كى، گلدی نطقه آهن پاره^۶ انسان تك
 قولاق وئر، گور نه خوش سسلر گلير، خونين جيگر^۷ ملت!
 او هانسی علمدير، علمى كى ياردرى سينه^۸ خاكى^۹
 چىخارتدى معدن- نفت و ذوغال^{۱۰} و سيم و زر^{۱۱} ملت؟
 او علمى كى، گزير انسان باليق تك قعر- دريادا^{۱۲}
 او علميله كنچير بحر محيطى^{۱۳} بى خطر^{۱۴} ملت!
 طناب- علميله^{۱۵} بش^{۱۶} "يوز كرور"^{۱۷} هندوستان اهلىن-
 نئجه گور باغلايىدیر قول- قولا بير مختصر ملت^{۱۸}؟!
 جهالتدير سنى محتاج ائدن كفارا^{۱۹} اى مؤمن
 سورور قانين زلى تك احتياج، اى بى هنر ملت!
 او علميله چوغوندور ريشهسى تبديل اولور قنده
 مگر زنبيل ايله گويدن ائنيير قند و شكر ملت؟

۱- الكتريک چىراغى ايله.

۲- دنيانين قاراتلىقلارنى.

۳- ايشىقلاندىرىدى.

۴- گىجه ايشيق اولدو.

۵- سحر كيمى.

۶- دمير تيكهسى دانىشىدى. مقصد رادىودور.

۷- جيگرى قان، بدبخت.

۸- تورباغين سينهسىنى ياردى.

۹- نفت، داش كۆمور.

۱۰- قىزىل و گوموش.

۱۱- دنيزين ديبينده.

۱۲- بحر موحيط، احاطه ائدن دنيز، چئورهنى آلميش دنيز، اوكيان.

۱۳- خطرسيز.

۱۴- علم ايپى ايله.

۱۵- هر كرور ۵۰۰۰۰۰ نفر.

۱۶- اينگىليس لرین هيندوستانى مستعمره ائله مەسینه ايشارهدير.

۱۷- منظور مسلمان اولماياناتلاردير.

حارام اتندی سیزه تحصیل - علمی^۱ عالم - جاهل^۲
 بنای علمی ییخدی^۳، ائیلهدی زیر و زیر^۴ ملت!
 جهالت ائیلهدی ایرانی ویران، ملتی فعله.
 نه چوخ مظلومدور یا رب^۵ بیزیم بو در به در ملت!
 بو آه و واه دائم یئرده قالماز، زیر خاک^۶ اولماز
 کسر مظلومون آهی گئج، ولی کارلی کسر ملت!
 عمود - علمیه^۷ از کله سین جهلین، جهاد ائيله^۸!
 جهالت خصم - جاندير^۹، مار - افعی دن^{۱۰} بتر، ملت!
 تأسف بی ثمردير^{۱۱} چون کئچن کئچدی، کوچن کوچدو
 آيیل، بوندان سورا، قویما کئچه عؤمرون هدر ملت!
 آيیل ای یادگار - بهمن و شاپور و کیخسرو^{۱۲}
 آيیل ای وارث - نوشیروان - دادگر^{۱۳} ملت!
 اومیدین کسمه، مایوس اولما استقبال - ملتن
 تامام ائيله سؤزو معجز، آيیلیمیش بیر قَدَر ملت^{۱۴}.

۱ - علم الله اتمگی.

۲ - جاهل آدم.

۳ - علم، بیلک بیناسینی.

۴ - آلت - اوست اتدی.

۵ - ای تانری!

۶ - توریاقدایا سدیریلان.

۷ - علم چوماغی، علم توخماغی.

۸ - حق یولوندا دؤیوش آبار، ساواش!

۹ - جان دشمنی.

۱۰ - مار - افعی = افعی ایلان، زهری اۆلدوروجو اولان ایلان.

۱۱ - تأسفلنمک فایده سیزدیر.

۱۲ - بو گون ایران دئییلن توریاقلارا عائیید اولموش افسانه وی و واقعی شاهلار.

۱۳ - ساسانی شاه، مزدک و اونون طرفدارلارینی اۆلدورموش، یئرسیزجه سینه عادل آدلاندیریلیمیش شاه.

۱۴ - شعرین اسکی چاپلاردا اولمایان بیتلری ناخچیوانی نوسخه سیندن آیینمیشدیر.

بیلمه دیم

بندهنی عفو ائیله یه ملت گرک معبدہ^۱ مئیکانه دئدیم، بیلمه دیم
 باشینی دیواره ووروب سیندیران- عاقیله دیوانا دئدیم، بیلمه دیم
 من نه بیلیم قارغا خوش آوازی میش^۲، بایقوشا، بایقوش دئمک اولمازیمیش
 تلخ ایدی^۳ اوقات- شریفیم بیر آز بایقوش او حیوانا دئدیم، بیلمه دیم.
 گوردو فیلانکس یوخودا بیر گنجہ قول بویون اولموش، یاتیری حوریلہ^۴
 سرخوشودوم شیرہ انگوریلہ^۵ اویقویا^۶ افسانا دئدیم، بیلمه دیم
 اون ایکی آی آغلامیشیق متصل^۷ بو گنجہ بایرامدی، کیشی، آزجا گول
 بندہ- بی تجربه^۸ و کم غیل^۹ بو سوزو نادانا دئدیم، بیلمه دیم
 بیس، بیس ایلہ^{۱۰} باشیمی دنگ ائیلہ دی سورہ الحمدیلہ^{۱۱} جنگ ائیلہ دی
 کس سسین، ای رشوه یثین مشهدی عامل- دیوانا^{۱۲} دئدیم، بیلمه دیم
 ساققال و بیغ صحبتین الدن سالین ائیلہ مهیین دَم^{۱۳} او قیزیل دیش لری
 عصریمیزه لازیم اولان ایش لری اویردین اوغلانا دئدیم، بیلمه دیم
 دوشمن دین گویده گزیر قوش دئیل معبدی ویران ائده جکدیر، آیل^{۱۴}

^۱ - عبادت یتری.

^۲ - خوش سسلی ایمیش.

^۳ - آجی ایدی.

^۴ - بهشدہ وعدہ سی وئرین قیز.

^۵ - اوزوم شیرہ سی ایلہ کثقلی ایدیم.

^۶ - یوخو.

^۷ - آردیجیل اولاراق.

^۸ - سیناقسیز. تجربه سیز.

^۹ - عقی آز.

^{۱۰} - بسم... ایلہ.

^{۱۱} - نمازدا اوخونان حمد سورہ سی.

^{۱۲} - دولت قوللوقجوسو.

^{۱۳} - دانلاماین.

^{۱۴} - دین دوشمنی.

کس سسیوی باشیوا بیر چاره قیل - قاری - قرانا^١ دئدیم، بیلمه‌دیم
 گۆزجک الینده غزئته جعفرین رنگی پوزولدو، سیریغی پیرتلادی
 غیظه گلیب^٢ بومب کیمی پارتلادی آغزینا قورخانا^٣ دئدیم، بیلمه‌دیم
 ویزو وبالی^٤، گناهی بوینوما مشدی جانیم! وئر پولووو آجلارا
 پئیکری عریانلارا^٥، محتاجالارا گئتمه خوراسانا، دئدیم، بیلمه‌دیم
 حاجی داداش، سالما اوژون زحمته وئر او پولو ملت - بی دولته^٦
 کافیر اگر بورج وئره ملتیه بند اولار ایرانا، دئدیم، بیلمه‌دیم
 اویموش عجب غفلته ایرانلی لار چورت وورار صبح و مسا^٧ یوخلایار
 من ائله بیلدیم کی او سیر ساخلایار سیریمی غلیانا دئدیم، بیلمه‌دیم^٨
 آندی الین قایمه خنجره دوردو، بئش اون ووردو من مضطره
 من ائله بیلدیم کی، بو سؤز یاخشیدیر - یاتما، مسلمانا دئدیم، بیلمه‌دیم
 دوستا دئیر، دوست، خطایاتینی کی ائده ایصلاح عیوباتینی
 دین و وطن دوشمنی ظن^٩ ائله‌دیم معجزه بیگانه دئدیم، بیلمه‌دیم
 سرخوشودوم شیر - انگوریه معجزی گۆردوم دولانیر حوریه
 - وئرمز اوپوش حور سنه زوریه عاشیق - نالانا^{١٠} دئدیم، بیلمه‌دیم^{١٠}

١ - قرآن اوخویان.

٢ - حرصلنپ.

٣ - اسلحه فابریکاسی.

٤ - گناهی، عذاب.

٥ - بدنی چیلقلارا.

٦ - یوخسول ملتیه

٧ - گوندوز - گنجه.

٨ - بو بندین "بهرامی" (شیر احمدی) نسخه‌سینده بو واریانتی دا واردیر.

سن کیمی خورنا چکیر ایرانلی لار چورت وورار صبح و مسا یوخلایار

من ائله بیلدیم کی، او سارساقلایار شیرینی قلیانا دئدیم، بیلمه‌دیم.

٩ - اینلهین عاشیق.

١٠ - بو سون بند بهرامی (شیر احمدی) نسخه‌سیندن دیر.

خلقى بىدار ائىلىرم!

دلىرا قالمىش بىزه دىنيا ئمـود و عاددان^۱
 خسـرو- پروىزدن، شىرىندىن، فرهاددان
 ئىلەسە انسان اولار آسوده خاطر هر زامان-
 غصـەسىز، غمسىز ياشار؟- ائىدىم سوآل اوستاددان
 - اولما دور اندىش^۲ چوخ، درویش احوال اول!- دئدى
 يوخ جهاندا بىر گۆزل شئى ”هرچه بادا- باددان“
 عقل بىدار^۳ اولسا، پرت ائىلر سنى صبح و مسا^۴
 ايچ شرابى، سوک- چىخارت غم ريشهسىن بنیاددان
 اوغلون اىستىر مرگىوى^۵، قىز تلخ ائدىر اوقاتىوى^۶
 فايـده يوخدور سنه اولاددن، احفاددان^۷
 باغى سات، دوکـانى هم خرج ائت، ائدىر وارىث غلـط
 خئىر گۆرمـز هر آتا، هر والده^۸ اولاددان
 باغى سات، سرباز، توپچو غصـەسىندن اول خلاص
 چونكى باغ دلتنگ ائدر باغ صاحبين آرواددان
 چون وورا قامچى باشىندان ملتىن سربازلر
 توربه محمود^۹ تىترر ناله و فریاددان

۱ - قرآندا آدلارى چكىلمىش ايكي قديم سامى خلق.

۲ - اوزاق گۆرن.

۳ - آيىق.

۴ - سحر و آخسام.

۵ - اولومونو.

۶ - وقتلرين آجى ائدىر.

۷ - نوله، نتيجهلر- كۆتوجهلر.

۸ - آنا.

۹ - بۇيوك عاريف شېستىرلى شېخ محمود.

نه جوانا رحم ائدر، نه پیره^١ نه خان باجی یا
 علم-ظولمو^٢ حرمله^٣ تحصیل اندیب شداددان^٤
 سات میتیل یورقانی^٥، وئر سربازه^٦، قورتار جانیوی
 ای تکذ باجی، مروّت گۆزله مه جلاددان^٧
 بابی یم من^٨، ائتمرم اندیشه^٩ روز-حشردن^{١٠}
 حاجی قارداش لار نییه خوف ائيله بیر^{١١} میعاددان^{١٢}
 چاره یوخ غئیر قویوب قاچماق، اوغول آل بیر بیلیت
 دینلار انسان^{١٣} چیخماسا بو خانه بر باددان^{١٤}
 دویبدو استبداددان تورک و فرنگ و روم و روس
 دویماییر بیلمم نییه ایرانلی استبداددان
 ظولم الین کوتاه ائدین، ایش گۆسترین ایشسیزلره
 تا به کی گل سین سسی ایرانلی نین باغداددان

^١ - قوجایا.^٢ - ظالم علمینی، بیلیگینی.^٣ - امام حسین ایله یزید اوردولاری آراسیندا کربلادا باش وئرمیش تاریخی حادثهده یزید اوردوسوندا اولموش بیر ماهیر اوخ آنان.^٤ - قدیم مصر فرعونلاریندان.^٥ - اوز- آستارسیز یورغان.^٦ - عسکره.^٧ - منظور دولتدیر.^٨ - میلادی اون دوققوزونجو عصرین اورتالاریندا «محمد باب» طرفیندن یاراتمیش تازا دینین طرفدارلارینا دئییلیر.

قورخمارام، دوشمونمهرم.

^٩ - قورخمارام، دوشمونمهرم.^{١٠} - قیامت گونوندن.^{١١} - قورخور.^{١٢} - قیامت گونوندن.^{١٣} - اینسان سیل خسته لیگی توتار.^{١٤} - بو خرابادان. منظور وطن، ایران.

علمدن بی بهره^١ ملت نیله سین ای دوستان؟
 ائتمه سین هیجرت، نه یاپسین بو خراب آباددان^٢؟
 غیر ملت لر قویار اولادینا میراث^٣ علم
 بیر کفن، بیر قدره^٤ قالدی بیزه اجداددان
 فاسد اولموش واعظین قانی^٥ جماعت، گؤندرین -
 بیر نفر حجام^٦ تئز، واجیدی بو هر زاددان
 خلقی بیدار ائیلهمک^٧ مومکون مو خواب جهلدن^٨؟
 ائیلیرم بیدار، معجز! قورخمارام ایجاددان^٩

^١ - یایی اولمایان

^٢ - ایرت، اولن آدامان قالان مال - ثروت.

^٣ - ایکی آغیزلی، ردز و اوجو بیز قیلیچ

^٤ - چیر کلنمیش، خراب اولموش

^٥ - حجت آلان، اینسانین آرخاسینا کوپ سالیب قان آلان.

^٦ - خلقی آیتماق.

^٧ - جهالت یوخوسوندان.

^٨ - ایجاد یعنی یاراتماق، بورادا مقصد دنیائی ایجاد ائدن تاتری دیر.

مکتوبلاشما

۱- اھوتدی چۆرک قیمتی، یوخدور نیگرانلیق
 قەت- چای آلیرام گوندە فقط بیرجە قیرانلیق
 چیت بوردا باھادیر گلن اولسا، بشش اون آرشین-
 گۆندر منە ھم قیزلارا شاللیق و تومانیق
 گلسن گونئیستانا^۲ عم اوغلو، کئچینرسن
 باخسان سۆزومە ال- الە وئریک دە قازانئیق^۳
 گلسن وطنە اون تومنە بیر اینک آلسان،
 بیر طۆولە قاییرتدیرسان اگر، بیر دە سامانلیق
 من دە ساغارام، ھم پئیینین^۴ یاپما^۵ قاییررام
 آلتین سیلرم، سن دە اوتار، ائیلە چوبانلیق

ایستانبولدان شبستره^۱ (جواب)

بو امر- موخققدی^۷ کی، بیسز ملت- ایران
 خورتانا و ھم غول- بیابانە اینانئیق^۸

۱- اوجوزدور (انادولودا ایشلەنن عرب سۆزۈ).

۲- گونئی بۆلگەسینە.

۳- قازاناردیق.

۴- مال- حیوان زیییلی.

۵- مال- حیوانین پئیین لریندن قایریلان بیر جور یاندیراجاق.

۶- بو شعر ھمین حەمدە ناخچیوانی (تبریز ملی کتابخا) نوسخەسیندە واردیر. بورادا شعرین آخیریندە بئلە بیر جملە واردیر: «در تاریخ ۱۷/۵/۱۰ از شبستر گرفته درج نمودم. علی نخجوانی». دئمک شعرین بیر نوسخەسی دە ۱۳۱۷- جی ایلدە "مؤدب" طرفیندن تبریزدە حاجی محمد نخجوانی یە گۆندریلمیشدیر.

۷- قطعی دیر، شوبهەسیزدیر.

۸- ایناناریق.

افسوس کی نسوان - وطن^۱ گۆرمه‌دی بیر گون
ایرانی مین اوچ یوز سنه^۲ جهل ائتدی قارانلیق
تا عم قیزی، وار گۆزده ایشیق، تنده^۳ توانا^۴
هر زحمتنه، هر مؤحنته غربتده دایانلیق^۵
یاتدیم من، اوزان سن ده هله، واختا قالیر چوخ
صبح - مدنیت^۶ آچیلان دمده اویانلیق
وقتا کی طلوع ائیلهدی خورشید - ترقی^۷
اوندا کی ایشیق - لاندی بیزیم ده آوادانلیق^۸
من ده گلرم یانیوا، یعنی او زامان کی -
نه سنده طراوت^۹ قالی، نه منده جاوانلیق
من ساققالی، سن زولفو حنا ایله بویارسان
وئرریک^{۱۰} او زمان ال - اله بولولاری دولانلیق^{۱۱}
معجز اوتانیر، ساققالی قیرخمیر، دئییرلر -
گر بیی - زده حیا اولسا، جهالتدن اوتانلیق^{۱۲}

۱ - وطن قادینلاری.

۲ - مین اوچ یوز ایل.

۳ - بدنده

۴ - باجاریق، گوج.

۵ - دایاناریق.

۶ - مدنیت صاباحی آچیلاندا

۷ - او زامان کی ترقی و ایرکیله‌مه گونشی چیخدی.

۸ - منظور کند، ماحال، وطن، یورد.

۹ - تزه‌لیک، ظریفلیک.

۱۰ - وئرریک.

۱۱ - یاشیل - آغاجلی خیابانی دولاناریق.

۱۲ - اوتاناریق.

دۇندىلر

چون يىتىشىدىم وطنە، آچما دھانين دۇندىلر
 دىنمە، دانىشما و تىرىتمە زىيانين دۇندىلر
 قوى بئش اون توك چنەوۈ اوخشات اوزون شىعەلرە
 گندە قىرخدىرما باشين، چكە دابانين دۇندىلر
 بىر عبا سالدى انام چىگىنمە، گئىدىم قولونو
 عىيدىر بۇردا، قولون گئىمە عبانين دۇندىلر
 مسجده داخىل اولان وقتدە كُرنوش ائىلە^۱
 وئر سلام، اۇپگىلە دستارين^۲ آغانين دۇندىلر
 دۇندىم آلاھا باخين، ائتمەين آخراۋلدوم
 گر بو جور ائتمەيەسن، چوخدو زىيانين دۇندىلر
 دوشدو داليمجا بئش - اون دانە دىلنچى ھر گون
 وئر گۇرک ھەمشىرى، حقين فقراين دۇندىلر
 دۇندىم: اى وای نە چوخدور فقراسى بو يىترين
 وار چۇووستردە فايبرقاسى^۳ گۇدانين دۇندىلر.
 ماليوين بئشەدە بىرين وئر سئىيدە، موفتەخورا
 اوچلارين كسمە بيغين، چكە دابانين دۇندىلر.

(شەرقىي نەزەرە گىلير.)

۱- باش آى، تعظيم ائله!

۲ - عمامە، شال. آغادان منظور دۇورون مەجھىدىدۇر.

۳- كارخانىسى.

اوخويون

اۋزو يازار كاغاذى	آروادىن بىلسە يازى
سن كئچىندە آرازى	يالوارماز ياد كىشى يە
گئىدىن دىيىن قاضى يا	مانع اولسا يازى يا
يازى يازماق تازى يا	غئىر مەلت اۋىردىر
مۇحتاج اولما دىلمانجا	اوخو روسجا، آلمانجا
باشىن دولا قىرمانجا ^۱	هر كس دئسە گناھدى
اوخو، اۋىرن يازىنى	ائشيت ددەن سۇزونو
اوخويانىن اوزونو	قارا يازى آغ ائىلر
آنلار علمىن دادىنى	اوخور اۋروس قادىنى
يازانماز اۋز آدىنى	بىزىم حاجى كىشى لر
دولانىر اۋز باشىنا	گۇزون سىل باخ ماشىنا
الشمەيك بوشونا	بىز دە بىر زاد قايىراق
محتاج اولماز پروسا ^۲	ايرانلى قند قايرسا
كافىر اولار اوخوسا	آخوند دئىر: مسلمان -
اينگىلىس هم قورانسىز	ايتالىيان لار ايمانسىز
قالاجايىق تومانسىز	بىزە ايىنە وئرمەسە
توز عالمى بورودو	اوتوموبىل يئرىدى
بو جىندى يا پرىدى؟!	آروادلار باخىب دئدى

۱ - قىرمانج: شاللاق، قامچى.

۲ - آلمان.

داغلارنى آشدى گىتدى	اوتومبىل قوشدو ^۱ گىتدى
خۇۋىلەم قاشدى گىتدى	بىزىم اولاق يىرىمىر
روس، ائرمىنى و بولغار	يايدا سۇيۇ دوندورار
بە جەننەم، بە فى النار ^۲	سن قىشدا باجارمىرسان
تاماشادى گلندە	من گىدىرم مەرنە
اىيلاجاق اۋلندە	بىزىم مەلت يوخلايب
باخما ضرر- زيانا	دالين چىۋىر مايانا ^۳
جولغانى كىچ او يانا	ساققالى قىرخ تۈك يىرە
گليرلر بىزىم كۇيە ^۴	طيارە چىخدى كۇيە
اود ياغدىرسا گونئە	بىز ئىليرىك گۈرەسن
ختا فرنگىستاندا	بىر دانە يوخ الماندا
مىن دانە وار ايراندا	فالچى دارالفنونى
دوزخدە ^۵ يانانمارام	اۋكوزو دانانمارام
من بونا اينانمارام	يىر ھاۋادا دولانىر
اينانما جىن- پرىيە	دئىرم سور درەيە
بىز گىدىرىك گىرىيە	ەر كس گلر قاباغا
بىر پوللوق دىرىن يوخ	كىبرىن چوخ، ھىرىن يوخ
دىيادان خىرىن يوخ	فىكىرىن گۈي لردە گزىر

۱ - قاچدى (ئادولو تور كچەسى)

۲ - جەننەم. اودا.

۳ - مايان گونئى بۈلگەسى نىن شىرقىندە، و تىرىزە تابع اولان بىر كىندىن آدى دىر.

۴ - كندە. (ئادولو تور كچەسى)

۵ - جەننەم.

قیزلار

گولوستان - جهاندا^۱ دلبر، بنزهر گوله قیزلار
 وئرنده سس - سسه اوخشار بعینه^۲ بولبوله قیزلار
 محبت عالمین چون خلق ائتدی خالق - عالم^۳
 او دم بولبول کیمی سالدی جهانہ ولوله قیزلار
 دولار عطریله مجلس، اهل - عشقی بیقرار ائیلر
 ووراندا شانا^۴ هر دمده او زولفه، کاکله^۵ قیزلار
 جمالین هر زامان آئینه ده تزیین ائدیر^۶ عورت
 نچون اخلاقینی ائتمز مزین^۷ علمیلہ قیزلار
 جهالت بحر بی پایاندی^۸ غرق ائیلر سیزی آخر
 او دریادان گرک علمیلہ چیخسین ساحیلہ قیزلار
 اوخویوب یازمایان انسان اولار نامحرمة مؤحتاج
 گئدیب آیلشمز اغیاریلہ^۹ گر یازماق بیلہ قیزلار
 ساوادیز اولسا، اولماز هیچ کس اسراریزا واقیف^{۱۰}
 ساوادیز اولماسا سیریز دوشر دیلدن - دیله قیزلار!
 پیمبر امر ائدیب تحصیل ائتمک کل - ذی عقله^{۱۱}
 گرک اهل - ساواد اولسون تاماماً عاقیلہ قیزلار^{۱۲}

۱ - دنیا گولوستانیندا.

۲ - تامامیلہ. تانام.

۳ - دنیانی خلق ائدن.

۴ - داراق.

۵ - باشین اورتاسیندا ساخلاتان اوزون توک دسته سی.

۶ - بزهیر.

۷ - بزمز.

۸ - جهالت سونسوز دنیزدیر.

۹ - اؤز گه لرله. یاد - یایانچی لارلا.

۱۰ - خبرلی، سیرینی بیلن.

۱۱ - عقلی اولانا.

۱۲ - عاقیللی قیزلار.

جەھالت اھلى، اھل - علمە دوشمىندىر ازل گوندن
 عوامىن سۆزلرىندىن اولمايىن تنگ حۇوصلە، قىزلار!
 سالار تسبيحە يوز يول^۱ خىج ائىندە بىر قىران باجى
 الە چون المايىب علم و خىسابى جاھلە^۲ قىزلار
 داماغىن^۳ پاك ائدر^۴ يىتنگىلە^۵ مادرلر^۶ مجالسردە^۷
 سىلر ھم شالىنا بورنون دوشىندە موشگولە قىزلار
 انا جاھل، بالا جاھل، معاذاللہ^۸ جەھالتىدن
 گۇروم يا رب جەھاندا قالمايىن، اولسون بىتلە قىزلار
 چۇبۇق آلسا الە قىزلار مذمت ائىلەمىز ھىج
 وورارلار طەنە يوز يىردىن قلم آلسا الە قىزلار
 گىجە - گوندوز ايشى غىبىت، او جاھل قىزلار يىن معجز
 اگر واعظ قويا، مشغول اولارلار علمىلە قىز

۱ - يوز دىقە.

۲ - جاھل، ساوادسىز.

۳ - بورنونو.

۴ - سىلر.

۵ - يىتگ = يىن، كۆيىك و بو كىمى پالتارلار يىن قولونون اغزى، پالتار يىن قولو.

۶ - انا لار.

۷ - مجلسلردە.

۸ - پناہ آلاھا.

قیزیل گولہ سن

خدا سنی یارادیب دلبر، دئییب گولہ سن
 نہ اینکی سالایاسان قاش - قاباغیوی بئله سن
 من عاشیغام سنہ ای یار، عندلیب^۱ کیمی
 جہت اودور کی، بالا، بنزیسن قیزیل گولہ سن
 یارالی خستہ کیمی بی قرار اولور کؤنلوم
 ووراندا شانا جوانیم، او زولفہ، کاکیلہ سن
 ایلان ووران یاتار، اما منیم یوخوم گلـمز
 نولور کی رحمہ گلیب، بیر گئجہ بیزہ گلہ سن؟!
 اگر دئییم منہ بیر بوسہ وئر دوداغیندان
 دئیر گناہ اولو بو، وئرمرم اگر اولہ سن
 سنہ نماز - جماعت یاراشماز ای دلبر
 فروع - دینی قیزیم چونکی بیلمیسن ہلہ سن
 گناہ بیر بو دئییل، آج رسالہ نی^۲ باخ بیر
 ہزار حیف^۳ کی، سن بی ساواد و جاہلہ سن^۴
 خدا، بہاسینہ بیر بیستی لیک^۵ سوغان وئرمر
 اگر قیامتہ دین متّصل^۶ نماز قیلہ سن
 منیم دیلمجہ آنان فاطمایا سلام ائیلہ
 کی خلقیلہ ائدیسن خیلی بد معاملہ^۷ سن

۱ - بولبول.

۲ - مجتہد رسالہ سی.

۳ - مین حثیف.

۴ - ساوادسیز قادیں.

۵ - بیستی قیمتی از لولان پول ایدی.

۶ - آردیجیل.

۷ - پیس آل - وئر. (بورادا پیس داورانیش).

بە جاي اينكى دئيه: لا اله الا الله^۱
 كىشى سىز عورتە سۇيلىرى كى، حامىلەسن^۲
 گون اورتا واختى گئدىر مسجد- بربا^۳ طرف
 خالا، منە دئ گۇروم خلقى سالميسان اله سن؟
 كىمىن جسارتى واردىر باخا سىزىن طرفە
 عبث يثره قويوسان باجى قايىدا، گۆلە^۴ سن
 نە عىبى وار اولار گر جامە غصبى، جا غصبى^۵
 ناماز زامانى كىچىر، قول لارىوى چىرمەلە^۶ سن
 دوداغىن اوپ بالامىن سۇيلىسن من- زارە
 هـزار بار^۷ اوپىرم، بۇرنونو اگر سىلەسن
 نىجە قوجاغا آلىم من، بو طفل- معصومو^۸؟
 اوزو- گۇزو قارالىب، سوخموسان بونو كوله سن؟
 آلىب قوجاغىنا بىر ناتىمىز اوشاق اى واى
 چىچىك، اماندى يىتىش، بو اوشاغى پۇرتلە^۹ سن
 گئنه گلر آباچىم نازىلە بىزە مېھمان
 گل ايندى وثر بو كىفیر ارواد ايله ال- اله سن.

۱- لا اله الا الله دئىمك يىرىنه.

۲- ايكى جانلى سان، بويلىوسان.

۳- شىبىستىن جمعه مسجدى اولان محلەسىنه "بىروو- بربا" محلەسى دئىلىر.

۴- قديمكى قابىلاردا بىر نۇوع ايشگىل ايدى. قابىلارىن چىگىنىدە اونو باغلاماق اوچون بىر قول كىچىن دلىك واريدى و قولو اورايا سوخوب، مخصوص بىر آچار ايله اورادان ايشگىلى قابىلىن دالىسىنا يىرىدر، قابىلى باغلاردىلار.

۵- شرعدە ناماز قىلانين پالتارى و يىرى غصبى و حارامدان اولمالمالى دىر.

۶- چىرمالا!

۷- مین يول، مین دفعە.

۸- گناھسىز اوشاق.

۹- اوددا قىزارتماق، بورادا اولدورمك يىرىنه ايشلىنىر.

کیشی لر

بی وفا چیخمیش زن - مولای - روم^۱
 ملاً سؤیلور کی مُحَقَّق، برملا:
 بیر زلیخا عشق دالینجا گئدیپ
 مین نفر یوسف سنه وئررم نشان
 آلتی یوز ائولی کیشی^۲ غربتده دیر
 صبر ائدر اون ایل فراق - شوهره^۳
 هر گئجه اما وفالی شوهری
 جمله عورت لره^۴ ائیلیر هجوم
 - سگ وفا دارد، ندارد زن وفا^۵
 سورة یوسف اونو رسوای ائدیپ
 عشق صحراسیندا وئرمیش باش و جان
 اهل - بیتى^۶ آتش - فرقتده دیر
 اجنبی سوخماز اوتاق - شوهره^۷
 عیش و نوش ائیلر، یانیندا بیر قری^۸

۱ - مقصد جلال الدین رومی (مولوی) دیر.

۲ - بوتون آروادلارا.

۳ - ایتین وافاسی دار، آروادین وفاسی یوخدور. (مولوی دن)

۴ - عائله صاحبی.

۵ - خانواده عضولری.

۶ - ایریلیق اودوندا.

۷ - ارین ایریلیقینا.

۸ - ارین اوتاغینا اوزگه نی سوخماز.

۹ - قاری، آرواد. (آنادولو تور کچه سینده)

توگذبان آلاسان

دئدیم آنا منہ بیر یار - گول دھان^۱ آلاسان
کی یعنی اوغلووا خوش بیر توگذبان آلاسان

دئدی: اوغول گۆرۈرم عشق ائدیپ سنی بنده
یانیر چیراق - محبت^۲ سیرای - سینهنده
صباح سنہ تاپارام بیر توکذ، فقط سن ده
گرک اونا زری یل^۳ ہم مادام تۇمان^۴ آلاسان

دئدیم آنا آلام هر نه ایسته سن فوری
فقط بیرین آلاچاقسان مثال - بیر حوری
ائده اوتاغی منور جمالی نین نوری
لبی شکر، گۆزو شہلا، قاشی کمان آلاسان

دئدی قبول ائله دیم سۆزلرین تمامین من
گئدیپ سنہ تاپارام بیر نیگار - غنچه دهن^۵
جمالی گون کیمی روشن، فقط گرک هم سن
بش آلتی پردی^۶ و بیر دسته کرواشان^۷ آلاسان

۱ - گول آغیزلی.

۲ - سئوگی چیراغی.

۳ - قیزیل سایی ایله توخونان پارچادان تیکیلن قادین کوتو.

۴ - اوروپادا مودلو قادین شالواری ایدی.

۵ - غونچا آغیزلی.

۶ - کچیچک آغاچ تیکه سی دیر کی دام باسیراندا دیرک لرین (تیرلرین) اوستونه دوزرلر.

۷ - بادام، قوز و ساییره نی آغاچدان چالماق اوچون حاضرلاناتان نازیک و اوزون آغاچ دالی. کارواشان آرتیق موسون، سؤیود و قلمه آغاچی دالیندان اولار. همین آغاچ گونئیین بعضی کندلرینده "زولا" آدی ایله ده تانیلار.

دئدېم: اولار نه يە لازىمدى؟ سؤيلهدى: آ- بالا!
 بو رسمدير كى، گلېن- قاينانا ائدر دعوا
 او كرواشانى قاپار، چون هجوم ائلر آناوا
 آماندى سن ده گوؤتور پردىنى، دابان آلاسان

آرايا گيرمه اوغول، ال لرېن باتار قانه
 نه آر خا چيخ منه، نه غنچه لب تو كذبانه
 اگر تكذ منى اولدوردو، سالدى مئيدانه
 براى- غسل^١ گرگ قونشودان قازان آلاسان

نه قدر معجز، آنان ساغدى، دوشمه بو هؤسه
 هاچان كى اولدو آنان، گير نيگاريله قفسه
 رذيل اولارسان اوغول قونشولار گلنده سسه
 نه قدر وار او، مبادا تو كذبان آلاسان^٢

١ - غسل وئرمك لوجون.

٢ - بهرامى(شير احمدى) نسخه سينده بئشينيچى بند يوخايدى.

تەڭدا!

كىچىك زاماننا بىزەمىز، دۇنۇب زاماننا، اى تەڭدا!
 فلەك شىرارت اوخلارىن قويۇب كاماننا، اى تەڭدا!
 سۈرۈشمەنرخ دىنەنى^۱ كى، دۇرد تومندى باتمانى،
 نىجە گىدىم، آلىم اونو تۇكۇم قازاننا، اى تەڭدا ؟!
 باھادى نىرخ- قىندىم، گىرانىدى گوسفىند^۲ ھىم
 آتير لپە كىمىدىم بو ناتواننا، اى تەڭدا!
 گەھى ياتىر، گەھى دورور، اولاق آجىندان آنقىرىر
 سامانچى بىغلارنى بورور، چكىل او ياننا، اى تەڭدا !
 وئرىم بىش- اون قىرانى من، نىجە آلىم سامانى من؟
 گرەك ساتام دانانى من، وئرىم ساماننا، اى تەڭدا!
 اودون دا بى ادبىدى چوخ، قويور اودا كاماننا اوخ،
 اوچ آي قىشى چولوق، جوجوق نىجە داياننا، اى تەڭدا!
 چۆركىچى ياندىرىر سامان، شاتىر دىيىر اونا يامان
 پىشىرمە ئۆدە سەن دە نان، دايان ياماننا، اى تەڭدا!
 نوخود گىران، قوروت گىران، خصوص ماست- وايقان^۳
 نىجە وئرىم ايكى قىران آجى سوغاننا، اى تەڭدا؟
 دولو وورۇبدو مىن يارا او بىنوا قوھونلارا

^۱ - قوبىروق، قوبون قوبىروغو.^۲ - قوبون.^۳ - وايقان يوغوردو. وايقان شېستىرىن جىنويوندا كىد.

قیرا^۱، قاباق گئییب قارا
و هندوانا، ای تکذا!

گرگ ساتماق بش - آلتی کت،
اوزوم آلاق اون اوج سبت
قالیب اومود بو گون فقط
او گیرکانا، ای تکذا

شولوقدو ملتین ایشی،
هوروت هوروت باخار کیشی
دانشسا حق، چیخار دیشی
دوشر دهانا^۲، ای تکذا

رئیس - ثبت^۳ آتیر توتور
دئییر: تئز اول، ایشی بیتیر!
گهی ائوه کمند آتیر،
گهی دکانا، ای تکذا!

دئییر کی، ییخ دامین، کرهن^۴
منی بو عؤمر - درد وئرن^۵
چیخارت قاپین و پنجرهن!
گتیردی جانا، ای تکذا!

نه ظلمو دفع ائدیر ناماز،
نه شکی، سهوی دسته ماز،
او زهر ماردان بیر آز
تؤک ایستکانا، ای تکذا!

گتیر شراب - ارغوان^۶،
دئییم بش - آلتی پیش یامان
ایچیم، اولوم بییر - بیان^۷،
بو پیس جاهانا، ای تکذا!

دئمہ کی، تار اولوب گؤزو،
منی ائتسه مست معجزی
دوشوبدور قوهدن دیزی
چیخار تاوانا^۸، ای تکذا!

۱ - یتیشمه میش قوهون.

۲ - آغیز.

۳ - ثبت اداره سی نین رئیسی.

۴ - باغدا قایریلان کیچیک اوتاق.

۵ - درد وئرن عصیر

۶ - قیرمیزی رنگلی شراب

۷ - منظور قیزغین بییر.

۸ - سقف

۹ - شعر فقط ممدلی توسخه سینده واردیر.

گونئیلى

خبرين وارمى سنین بختى قارا گونئىلى۱ ؟
 تازا مأمور گليبدیر گننه بورا گونئىلى!
 ايکى مين فهله ايستير دولت اهل- گونئيدن
 وئرسين چۆرک، چيراغين، سالسین يولا گونئىلى
 فهلهلر گندير شهرة آلسين اله کولونگو
 تبريزلى يه قاييرسين راه- قونقا۲ گونئىلى
 پولو وئريب گولدا۳، تيرمه۴، زرى۵ يورقانا
 شهر ميليونلرى اولوب گدا۶، گونئىلى
 مأمورلار سؤيلر شارقى۷، باغلار آغاچا خلقى
 بئيله روايت ائيلير کوتون۸ خالا، گونئىلى
 آلدیلار اودون پولو آلتى يوز تومن قيشدا
 از برای قوشون- شرفخانا، گونئىلى۹
 آغالار، روضه خانلار، وئرمير حجت يازانلار۱۰
 قارا ياخا اوچوندور هر بير جفا، گونئىلى

۱ - شرقدن تبریز، غربدن سلماس و اورمو دئیزی، شمالدان مرند و خوی شهرستانلاری و جنوبدان اوسکو - آذرشهر شهرستانلارینین آراسیندا یئرلشن و مرکزی شہستر شهرى ساييلان، بو منطقه جنوبى آذربايجاندا "گونئی" آدى ایله تاتینیر.

۲ - قونقا= قونکا، رتل اوستونده آت ایله سورونن واگن. قونقا پولو ایسه کیچیک دمیر یول ایدی. بو یول جلفا- تبریز دمیر پولو چکیلندن سونرا تبریزین قاتار دایاناجاغینی شهرة باغلاماق اوچون روسلار طرفیندن یارانمیش و روسجا آدلانمیشدیر. بو قونقا پولو شوبهه سیز اکبر انقلابیندان اول(۱۲۹۵ش.) و حتی بیرینجی دونیا محاربه سیندن ده اول(۱۹۱۴ م.) چکلمیشدیر. شعرین ده اونونلا علاقه دار اولاراق یارانماسی گۆز اؤنونده دیر.

۳ - دیبجک.

۴ - قدیم پارچا نوعلریندن.

۵ - قدیم پارچا نوعلریندن.

۶ - دیلنچی.

۷ - نئمە.(انادولو شۆزودور).

۸ - خلق ناغیلاریندا بیر شخصیتدیر.(کلثوم آدی گونئی بۆلگه سینده آرتیق "کوتون" کیمی دئییلر).

۹ - شرفخانا قوشونو اوچون. شرفخانا گونئیده، شہسترین(غربه دوغرو) ۲۰ کیلومتر لیگنده گمی لیمانی اولان بیر کنددیر.

۱۰ - سند یازانلار.

۱- ھامالين^۱ بىر اوجونو او دا قويسون چىگىننە
 اۋزون نچون كنارە چكىر آغا، گونئىلى؟
 ھلە نەيىن گۆرموسوز بو درد- بى دوانىن؟
 گۆز ياشىنىز قوروماز بوندان سورا، گونئىلى
 ذاقونيقالدى زنده^۲ يئر اوزونده لىنىن^۳
 اگر چه اۋزو اۋلدو، گئىدىك قارا، گونئىلى^۴
 نە تىفلىسە سفر وار، نە شەر اىستانبولا
 نە وطنده چۇرگى، گئتسىن ھارا گونئىلى؟
 سىز اوروسجان اوخويون، ھم دە ماھوت توخويون-
 گلير بو سس سمدان: گئتسىن گورا گونئىلى!^۵
 آخوند قويماز ملتى علم- ماشين اوخويا
 نئجە ماھوت توخويا بار ايلالا، گونئىلى؟
 ”ضرب زید عمرًا“ علمين يیزه اوخودور
 واعظ قويماز اوخويا جغرافيا گونئىلى^۶
 علم- طیاره واردیر نموذج^۷ کیتابیندا
 اوتوزونجو بايىندا، باخ بىر اورا گونئىلى!
 حُب- وطن^۸ حدیثین معناسین آنلامیرسان
 وطن- وطن دئییرسن، صبح و مسا گونئىلى

۱ - بۇيۇك داملارى باسيراندا تيرلرگى بو ديوارلار او ديوار چاتمازلار، دلمين اورتاسيندان بىر بۇيۇك تير سالىنار و باشقا تيرلر بىر باشىنى ديوارلارين، بىر باشىنى دا لو بۇيۇك تيرين اوستونه قويالار. بو بۇيۇك تير يوكون آغيرليغىندان سينماسين دئيه، آلتىنا دا ديرك وورالار. بو بۇيۇك تيره ھامبال و ھامال دئىيلر.

۲ - قانونو، رسمى، قايداسى دىرى قالدى..

۳ - ولاديمير ايلچ لىن. اكتر انقلابى نين رهبرى. او ۱۳۰۲ شمسى دە اۆلوموشدور. شعر اونون اۆلوموندن سونرا يازىلسا، يوخارىداكى قونقا و آشاغىداكى مسئلەر اويغون گلير.

۴ - بو بيت و آردىنجا گلن ايكي بيت اكتر انقلابىندان سونراكى حاديهلرە عائددير. بوناگۆرە دە اونلارين حاديهلرلى اۆزلىرىندن اول و سونراكى حاديهلرلرە جور گلير. بو سببه گۆرە يا بو اوچ بيت سونرادان باشقا شخصلرين طرفىندن معين هدف اوچون آرتيريلميش و يا شاعير اۆزو شمرى مختلف دؤورلرە يازيب تاماملاميشدير.

۵ - قبيره گئتسىن.

۶ - زيد غمرى ووردو. بو جمله عرب دىلى درسلىكلرىنده مثال اوچون ايشلەنن بىر جمله ايدى.

۷ - قديم درسلىك وسيله لرلرندن.

۸ - وطن محبتى.

سلطان مالی دیر

ای اوغول پشمک، نوغول سرهنگ و سلطان مالی دیر
 حضرت - صدری^۱، جناب - جوجه اعیان مالی دیر
 ای پیلوو، ای کوکب - رخشنده^۲، تا سن وارا یکن
 بیر پارا احمق دئییر شوربا اوباشدان مالی دیر
 قند شیریندیر، نجاست ائیلهم ———— تائیر اونا
 سال چایا سن ایچ اونو، گیرم^۳ لهستان مالی دیر
 ای کاسیب، یوم گۆز لرین قندانه کج - کج^۴ باخما چوخ
 شیر و قند و پیلوو دولتلی اوغلان مالی دیر
 تورپ، چوغوندور، شور نوخود، نان و پنیر مال - گدا^۵
 پرتغال، نارنج، لیمو، بال، خاما خان مالی دیر
 او تومان کی ائله بیر گۆم - گۆی قیچین، باشین سنین -
 نیلی سوداندان گلیر، ظن ائتمه ایران مالی دیر
 آغ ساماوارلار، قاشیق لار، ایستیکان لار، تفسی لر^۶
 زرلی فینجان لار^۷ تاماما کافریستان مالی دیر
 جوت فیتیلی لامپالار، آیینهلر، آویزه لر^۸
 لوقس لار^۹، دیوار کوب لار^{۱۰}، جام لار آلما^{۱۱} مالی دیر

۱ - ان یاخشی دویو نوعو.

۲ - ای پارلاق اولدوز.

۳ - فرض اندک، گۆتورک کی.

۴ - آیری - آیری باخما.

۵ - دینلجی مالی.

۶ - بیر ایستکان - نعلیکی و بیر قندان ایچینده یئرلشن کیچیک سینی ایدی. اعیان لارین اتولرینده هم ده چایخانالاردا حؤرمتلی قوناق لارین چای و قندلرینی لونلاردا گتیردیلر.

۷ - قیزیل رنگی ایله بزنمیش فینجانلار.

۸ - لنترلر، آسیلی چیراقلار.

۹ - شیک و اعلا چیراقلار.

۱۰ دیوارا میخلانمیش (چیراقلار).

۱۱ - شوشه، الوان شوشه.

قورودآزن^۱، کسکک دؤین^۲، اؤز مالیمیز دیر دوستان
 اول قوی هئیکل قازان سام- نریمان^۳ مالی دیر
 تلغراف و تلفون و اوتور^۴ دئیل مال- وطن
 آت، دوه، ائششک، قاتیر، قاصد مسلمان مالی دیر
 بنگ محصول- وطن دیر، شیر و ترپاک هم
 آت و چک، ایچمه عرق، چونکی او شیطان مالی دیر
 او چیراق لار کی یاناندا روشن ائیلیر هریانی
 کافر و لامذهب و بی دین و ایمان مالی دیر
 وزنی اوچ باتمان گلن حاجی رسول^۵ بستی لری^۶
 پیسری قالین، قولو قوتلی انسان مالی دیر
 نردبان، کورسو، دیبک، قاپی، آتیشقا^۷، پنجره،
 چاخچاخ، پردی، درووسار^۸، هاممی وایقان^۹ مالی دیر
 فونقرافی^{۱۰} کی آلیسان اللی بئش تومان سن
 کئف چکیرسن روز و شب^{۱۱}، خالص، آمیرقان مالی دیر
 ق. و ج. و م. ف. هر یئرده وار
 صیغه اما خالصاً مخلص خراسان مالی دیر

۱ - قورود ازمک اوچون تاختادان قایریلان وسیله.

۲ - اکینجیلیک ایشلرینده زمیلرده کسکک لری دؤیوب تورپاق ائله مک اوچون آغاجدان قایریلان توخماق.

۳ - رستم پهلوانین بابالاری.

۴ - اوتوموبیل.

۵ - کوزه قاییران بیر شبسترلی ایدی. اوغلو کربلایی حسن دیر. توره مه لرینه بو گون کوزه گرلر رثیرلر.

۶ - بؤیوک و آغزی گئن ساخسی سو قابی.

۷ - پنجره (روس سؤزودور).

۸ - تیکینتی لرده قاپی - پنجره نین باشینا سالیئاراق اوستوندن دیوار ایشله نن آغاچا درووسار دئییلیر.

۹ - شبسترین جنوبوندا بیر کند.

۱۰ - فونوگراف.

۱۱ - گوندوز - گنجه.

بیلیمیرم هاردان گلیب موللا علی ذاکر فقط
 زعفر- جن^١ مطلقاً حضرت سلیمان مالی دیر
 فالچی لار، جیندارلار، چیخمیش بیزیم فابریقادان^٢
 فالچی لارین طاس لاری زنجان و کاشان مالی دیر
 قارقالار طیاره میزدیر، سترچهلر بالونوموز^٣،
 شیشه قلبی^٤ سینار، ال وورما ویران مالی دیر
 خلق اندیب اون یئددی واعظ هر بیرى بیر مسجدی
 خلق طن^٥ ائیلیر کی بونلار اوستا رحمان مالی دیر
 اختلاف رنگ و بو یوخ مذهب- اسلامده
 سیز دئییرسیز بو لورستان بو خوزستان مالی دیر
 ای جماعت باخماین تعریفینه، توصیفینه
 معجزون ساتدیقلاری پس مانده^٦ دوکان مالی دیر.

١ - بیر سیرا شیعه روایتلرینده ایمام حسین کربلادا شهید اولان زامان جن لارین پادشاهی اولموش.

٢ - کارخانادان.

٣ - موتورو اولمایاراق، یونگول گاز و یا هاوا ایچینه دولدورماقلا هاوا یا قالخان وسیله.

٤ - قلبی نین شوشه سی.

٥ - اوستا رحماندن مقصد تانری دیر.

٦ - قالب کؤهنه لمیش. الدن دوشموش

قدیم سربازلار

ایام- سَلَف ^۱ بیزیم دیارین	سربازلاری نعوذبالله ^۲
اورتاسینی قیرخدیراردی باشین	حقّا کی مثال- راه ماشین ^۳
بیر کیسه- چوبوق بئلینده دایم	بیر قدره منتظر به قائم ^۴
بو حالتیله بدون- اغماض ^۵	مئیداندا قدم ووراردی سرباز ^۶
اویناردی وئرنده مشق، مشاق ^۷	قولتوق جیبینده داش و چاخماق ^۸
بیر یاندان او بند- زیر جامه ^۹	افعی کیمی، آند اولایم امامه
شرقاً و جنوباً و شیمالاً	قالخاردی، دوشردی اتصالاً ^{۱۰}
اگینه چیت آرخالیق گئیردی	اؤزو پیشیریب، اؤزو یئیردی
سرباز قدیم بوالعجایب ^{۱۱}	نه جیره آلاردی، نه مواجیب
سرهنگ یئیردی وارداتین ^{۱۲}	و نایب و یاور و سلاطین ^{۱۳}
چون رشوتی وئردی، آلدی رخصت ^{۱۴}	آزاد اولاردی خیلی مدت ^{۱۵}
بیر کوچه باشیندا آیله شردی	قیچین اؤزاداردی، ساپ ائشردی
سرکرده لره وئردی آلیق	سرباز ائدردی پینه دوزلوق ^{۱۶}

۱ - گنجیش زاماندا.

۲ - آلاها پناه آپاریریق.

۳ - ماشین یولو. جاده.

۴ - منظور قیتیندن چیخماغا منتظر.

۵ - گۆز یومادان، گذشت سیز.

۶ - عسگر.

۷ - مشق وئرن، اؤیره دن.

۸ - قدیم اود الده ائتمک وسیله سی.

۹ - آلت توممانین بندی.

۱۰ - او بند آشاغی- یوخاری و ساغا- سولا آتیلاردی.

۱۱ - تعجب لندیریبی.

۱۲ - گلیرینی.

۱۳ - نایب، یاور و سلطان اوردودا رایج اولان ضابط درجه لریدی.

۱۴ - اجازه.

۱۵ - اوزون زامان.

۱۶ - باشماق یاماماق.

باشماق ياماياردى كلبە عابدين^۱ بۇر كۈندە نشان - ناصرالدين^۲
 يائىنا يىغاردى كۈھنە پارا سىر راھ - گىزدە^۳ بختى قارە
 سلطانى گۇرندە تا اۇزاقدان ائىلردى فراغت ايشلەماقدان^۴
 بىر الدە گىز^۵، بىر الدە ايىنە آند اولسون آغام ايمام حسينە
 قالخاردى آياغا چاس ووراردى^۶ سلطان سىيىل لىرىن^۷ بوراردى
 با كبر و غرور و فخر مزداد^۸ سىربازا باخىب دئىردى: آزاد
 توپخانە محل - رفع حاجت سىربازخانا مركز - كئافت
 بئىلەيدى او عصرين اينتظامى قىسسالىداق، اوزاتمايلاق كلامى
 يا معجز، آذانچى چىخدى دامە بسىدىر سۇزونو يئتير ختام^۹

۱ - عادى بىر آددىر.

۲ - سىربازلار بۇر كۈرۈنۈش قاباغىنا ناصرالدين شاھ نشانى ووراردىلار.

۳ - كىچىكلىرىدە، كۈچەلەردە.

۴ - الينى ايشىدىن چىكردى.

۵ - گۇن كىس بىچاق.

۶ - ال قالدىراردى، احترام ائىلدى.

۷ - يىغلار.

۸ - آرتىق تىكەر، غرور و فخر ساتاراق.

۹ - سونا.

انسان ياخشى دىر ۱

مال و دولتىن مەنە دىدار - جانان^۱ ياخشى دىر
 دلبرە اتتىمك فدا، دل ياخشى دىر، جان ياخشى دىر
 بو تن - لاغر سەنە لايىق دىيل قوربان^۲ اول
 قولى كۆكلىسەن ايندى كىسمە، عىد - قربان^۳ ياخشى دىر
 دردىوى سۆيلە طبىبە، قويما كۆھنەلسىن گۆزۈل
 مال - دولت، شان - شەرتدن دە ساغ جان ياخشى دىر
 طالېب اولما چوخ كدويە، مەدەنى لىزلىندىر
 ايشتهانى آچماغا تازا بادىمجان ياخشى دىر
 سوودايا^۴، بىل آغرىسىنا، باد - فتنە^۵، سانجى يا
 زىنجىل و ھىل - مىخك، دارچىن - قولونجان ياخشى دىر
 علملە انسانلا ھىيوان بىر - بىرىندىن آيرىلار
 علم و عىرفان اولماسا انساندان، ھىيوان ياخشى دىر
 آيە^۶ "ھل يىستوى" دن بىز نە ايدراك ائىلەدىك
 بىلمەين لردن بىلن لىر يوزدە دوخسان ياخشى دىر
 بىغ و ساققال ھىجىتى مشغول ائدىب دانالارى
 اختراعاتىلە مشغول اولسا انسان، ياخشى دىر
 ھىر توكوندن بىر جەھالت آسلانير بو ساققالين
 آنلاماز ساققاللى دان قويروقلو شىيطان ياخشى دىر.

۱ - بو وزن، قافىە و ردیفدە شاعىرىن اىكى شەرى واردىر كى، بىرىنجىسى سىككىز بىت و بىرىنجى جىلدە، چاپ اولموشدور. دىگرى ايسە ھىمىن بو پارچادىر. بو اىكى پارچا مضمونجا تامامىلە فرقىلىدىر. ھىمىن بو پارچا مضمون جەھتدن داھا دولتون اولدوغوندان بىلە نەظرە گىلر كى، داھا سونرالار قىلمە آلىنمىشىدىر.

۲ - شوكىلىنى گۆرمك

۳ - قوربان بايرامىندا.

۴ - سوودا يا ساودا (بىر نەوع درى خىستەلىگى دىر).

۵ - فتنە يىلنە، فتنە يىللى خىستەلىگىنى توختاتماغا.

۶ - ھل يىستوى الذىن يىلمون والذىن لا يىلمون: ايا بىلن انسان لارلا بىلمەين لىر بىردىلر؟ (قرآن آيەسى).

نیک و بد بیلمز یاشار عالمده راحت آنلاماز
 قویسا راحت آنلایان، البتّه نادان یاخشى دیر
 مرتضا، قرآن - ناطیق^۱، غصّه سیندن آغلادی
 آنلامازلار سؤیله دی: اوراق - قرآن یاخشى دیر
 دین و ایمانى نه ساخلار؟ تیر و شمشیر^۲ و توفنگ
 بو سۆزو قانسا اگر هر اهل - ایمان، یاخشى دیر
 صئربلر^۳ دنیانی ایشغال ائیلهدی، بیز یاتمیشتیق
 بنگ و تریاک اولماسا، دین - مسلمان یاخشى دیر
 جان سیخار علم - ریاضی^۴، جبر، حکمت، هندسه
 علم - تسخیر - اجنه^۵، درس - بۇطلان^۶ یاخشى دیر
 بیر زامان واریدی جانا ایستکان معمول ایدی.
 چای اوچون اعیان ایچینده ایندی فینجان یاخشى دیر
 نفعی یوخدور بیزلره، علم - معادن^۷ اویرنک
 بیزده، تازا لامپالاردان، کؤهنه شامدان یاخشى دیر
 یاخشى دیر آب و هوا واسی ملک - ایرانین بلی
 قانمایان ساکین لریندن دامدا نوودان یاخشى دیر
 یاخشى دیر قیز، گئتدیگی یئرده مصیبت گۆرمهسه
 تندرست و صالح^۸ اولسا، قیزدان اوغلان یاخشى دیر
 یاشیله، ساری، قارایا آغ دئدین اثبات ائله!
 اولسا صدق - مدعا یا الله برهان^۹ یاخشى دیر

۱ - مرتضا و قرآن ناطق امام علی(ع) حضرتلری نین لقبلریندندیر.

۲ - اوغ و قیلینچ.

۳ - یوگسلاوی خلقلریندن.

۴ - ریاضیات علمی.

۵ - جن لری اطاعته گتیرمک.

۶ - دعا ایله باشقا دعا، سحر و... باطل ائله مک افسانه سی.

۷ - معدن تانیماق علمی.

۸ - ساغلام، یاخشى.

۹ - دلیل.

آغىلە قارە سئچىلمز جىسىم عريان^۱ اولماسا
 كىم دئىير قىسسە توماندان بويلو فېسدان^۲ ياخشى دىر؟
 مۇمىن - پاك اعتقاد، آخىرت مشتاقىنا^۳ -
 كورسو باشى، يىتلى يورقان، پىشلى چايدان^۴ ياخشى دىر
 آخرتدن دم وورور، دنيادن اؤترو تىترەيىر.
 حېذا^۵، ريش - طويلين^۶ قانا قَلطان ياخشى دىر.
 منفعتدن كىم كئچىب عالمده طيب نفس^۷ له؟
 سن كئچىيسن سؤيله! يوخسا سندن عثمان^۸ ياخشى دىر.
 چوخ قالير اوستا حجامت وقتينه، چك بادكشين^۹
 گئت منجمدن سوروش، ماه - خزيران ياخشى دىر.
 وار، بير رحمتدير اوندان دين و ايمان باي^{۱۰} اولار
 فقر بير زحمتدير اوندان نار - نيران^{۱۱} ياخشى دىر.
 قانع اولسا هر نه وئرميش حق اونا، ياغلى - ياوان
 بندهدن كىسسە اوميدىن، آج توخدان ياخشى دىر
 گۇرموسن بير صاحب - صنعت دئسين من ناشىيام؟
 گۇرموسن سلطان دئسين، مندن فيلان خان ياخشى دىر؟
 ياخشى واقفسن كى، من بو ايشده سندن لايقم
 سن اؤزون آگاه اولوبسان فضل - رحمان ياخشى دىر

۱ - چىيلاق.

۲ - اوزون و گئيش قادىن گئيمى.

۳ - ايسته يەننه.

۴ - يومورتا، آهك و باميق ايله قايريلان بير ياپيشقان ايله ياپشيديريلمىش سىنيق چايدان.

۵ - نه ياخشىدير، چوخ ياخشى، بهبه.

۶ - اوزون ساققالين.

۷ - كؤنللو اولاراق.

۸ - اوچونجو خليفه.

۹ - هاوا سوران، حجت قويماق آلتى.

۱۰ - وارلى، ئىروتنلى.

۱۱ - يانديران لود، اودلار.

اۆز آیاغیندان حُساب ائت عَمَر و زید و عَنَتَری^۱
 تا گۆزک بیز یاخشی ییق یا آل - سفیان^۲ یاخشی دیر؟
 همزبان^۳ و خوش طبیعت^۴ یار همدرد اولماسا
 صحبت - چای و سماور، نقل، قلیان یاخشی دیر
 محنت - غربت^۵ چکیلمز، یوخ وطنده منفعت
 آشمیری امر - معیشت^۶، یوخسا ایران یاخشی دیر
 قالمادی ایراندا بیر ویرانه آباد اولماسین
 اولمادی آباد بو ویرانه، ویران یاخشی دیر.
 استخاره^۷، ائيله دیم، بد گلدی بوردان چیخماغیم
 مشورت لازیم دئیل، چیخ، بوردان هریان یاخشی دیر
 حُب - نان^۸، حُب - وطن^۹ قلبیمده معجز، چیریشیر
 لشگر - ایمانی مغلوب ائتمهسه^{۱۰}، نان یاخشی دیر.

۱ - عمر، زید، عنتَر بورادا عادی عرب آدلاریدیلار.

۲ - ابوسفیانین اولادی.

۳ - دیلی یاخشی. اخلاقلی.

۴ - طبیعتی یاخشی.

۵ - غریلیک غصه سی.

۶ - کئچینه، یاشاییش ایشی.

۷ - خیر و مصلحت ایسته مک.

۸ - چۆزک ایستگی.

۹ - وطن سئوگیسی.

۱۰ - ایمان قوشونونو یئتمهسه، ایمان قوشونونو باسماسا، ایمانی الدن آلماسا.

یاخشی دیر

کیم دئییر آتش کناریندان گولوستان یاخشی دیر؟
 عاشیق و معشوق اوچون فصل - زمستان^۱ یاخشی دیر
 یاریله هم بزم اولان لار^۲، سئیر بوستان ایسته مز
 سینۀ دلبرده^۳ سئیر - نار پستان^۴ یاخشی دیر
 شاننا وورما زولفووه، حالیم پریشان ائيله مه
 دیده مخموريله^۵ زولف - پریشان^۶ یاخشی دیر
 اختیاریم گتدی الدن، گتتمه ای نامهربان،
 استخاره ائيله دیم تأخیر - جانانیاخشی دیر^۷
 بو سفردن قورخورام جانا، قمر عقربده دیر^۸
 نیش - عقربدن حذر قیل^۹، دلو، میزان^{۱۰} یاخشی دیر
 اون ایکی ساعت اوروج توتماق ظرافتدیر مگر؟
 فرقه پرخوارگانا^{۱۱} ماه - شعبان^{۱۲} یاخشی دیر.
 هر یثرین بیر سبکی وار، هر مجلسین بیر صحبتی
 گوشۀ مئخانه دا^{۱۳} غوغای - مستان^{۱۴} یاخشی دیر

۱ - قیش فصلی.

۲ - بیر مجلسده اولانلار.

۳ - سئوگیلین سینه سینده.

۴ - نار ممه نی سئیر ائله مک.

۵ - خومار گؤزله.

۶ - داغینیق ساچ.

۷ - سئوگیلین گتچیکمه سی یاخشی دیر.

۸ - سگیزینچی بورجا عقرب دئییلیر. قدیم لر آی عقرب بورجوندا اولاندا بیر ایشی باشلاما غی و یا سفره گتتمه یی یاخشی بیلمز دیلر.

۹ - عقربین تیکنیدن ساغین!

۱۰ - ترتیبه اون بیرینچی و یئددینچی بورجلار.

۱۱ - چوخ یئینلر دسته سینده. چوخ یئینلره.

۱۲ - قمری آیلاردا رمضان دان قبا قکی آی.

۱۳ - مئخانا بو جاغیندا.

۱۴ - کئفلی لرین غوغاسی.

كوفرومو ايمضا ائدر كۆهنه معلّم، سؤيلهسم:
مكتبه مسجدە^۱ و يا لفظ- دبستان^۲ ياخشى دىر
ناز و استغنا ياراشماز چىركىن سىماسىنا^۳
ناز و استغنايه روى و چشم خوبان ياخشى دىر^۴

۱ - قديم مكتبخانالارا مسجد دئىردىلر.

۲ - ابتدائى مكتب.

۳ - اوزونه، صورتينه.

۴ - ناز و كىارلىق گۆزللرین اوزو و گۆزونون اوستونه (قاشىنا) ياراشار.

نە آنلادىق بو گلمكدن

نە آنلادىق بو گلمكدن	بو آلتى آيلىق قوناقدان ^۱
كباب اولدوق آغلاماقدان	آللاه اوزون ايمداد ائله!
تذكره نى آلدى اله	جانىما سالىدى ولوله
يارىم گندير، نە واخت گله؟	غملى كۆنول، فرياد ائله!
عاشيق آغلار آجى- آجى	يار باخار اونا قئىقاجى
ساخلا آتىن آراباچى	عاشىقلىرى بير شاد ائله!
سنىن ايله كۆنلوم خوشدور	نئجه گۇروم يئرىن بوشدور
يارىن قفسده بير قوشدور	تئز گل اونو آزاد ائله!
عم اوغلو جان سنى تارى	دۇن بير ده باخ منە سارى
يىخىلدى كۆنلوم ديوارى	گل- گل، گل- گل، آباد ائله
من وطنى چوخ سئورم	واللاه كۆنولسوز گئىدرم
انشاللاه تئز قايىدارام	عمى قىزى آز فرياد ائله!
آغ گوردندە ^۲ قارا شوه	من باخارام سئوه- سئوه
سيل گۆز ياشىن، قايىت ائوه	يىخ كۆنلومو، بر باد ائله!
يارىم گۆزدن نهان اولدو	داغلار باشى دومان اولدو
ايشىم آه و فغان اولدو	آللاه، اوزون ايمداد ائله!

(شعر ناقص نظره گليز)

^۱ - شاعر، اره گئىدىگىندىن آلتى آي سونرا ارى غرېته گئىنن تازا گلىننن دىلىندىن يازىلمىشىدور.

۲ - آغ بويوندا.

الطاف - یزدانی

گۆزون آج معجزا قیل بیر نظر الطاف - یزدانی^۱
 تامام ائتمیش خدا نعمت‌لرین بیز اهل - ایرانا
 چوبوق، سیگار و قلیان خلق ائدیپ هم بنگ^۲، هم افیون^۳
 شراب و چای و قهوه، مئیکده^۴ هم شیره کئش‌خانا^۵
 یاراتمیش مهربان آلاسه هر اصنافه گۆره بیر داش
 سقط، تبریزی، ردکانی، دو صد بهبه بو اوزانا^۶
 تسوجی، خوتگری، دیلمانی، تهرانی، تعالی‌الله^۷
 و سنگ آروئق، پوت^۸، آفرین اولسون او رحمانا^۹
 و شاه عبدالعظیم و کاظمین و کربلا، مکه
 خوراسان، سامیره، باغداد، مدینه، شام^{۱۰} شاهانا
 یاراتمیش بیر پئیمبرله برابر بیر دوجون امام^{۱۱}
 و بیر دجال^{۱۲} و بیر صاحب زمان^{۱۳}، بیز اهل - ایرانا

۱ - آلاهیین لطف‌لرینه.

۲ - حشیش.

۳ - تریاک.

۴ - مئیکه‌خانا

۵ - تریاک شیره‌سی چکیان یئر.

۶ - بو وزنلره (داشلارا) ایکی یوز یول بهبه.

۷ - آلاسه نه بؤیوک وعظمت‌لی‌دیر (بو سۆز آرتیق تعجت مقامیندا دئییلر).

۸ - سقط، تبریزی، ردکانی، تسوجی، خوتگری، دیلمانی، تهرانی، آروئق داشی، پوت مختلف یئرلرده بیر - بیر یایله فرق‌لی چکی
 داشلاری اولموشلار.

۹ - او باغیش‌لایان تانری‌یا.

۱۰ - شاه عبدالعظیم (ری) کاظمین، کربلا، مکه، خوراسان (مشهد)، سامیره، باغداد، مدینه و شام (دمشق) شهرلرینده شیعه‌لرین
 مقدس سایدینی و زیارت اتدیگی کعبه، باشقا مکانلار، هم ده اماملار و دینی شخصیتلرین مزارلارینین اولوغونا نظرده توتولور.

۱۱ - اسلام پئیمبری و شیعه‌لرین اماملاری.

۱۲ - افسانه‌وی خردجر / خردجل / خذیره‌جال و ...

۱۳ - شیعه‌نین اون ایکینجی امامی.

پازهری^۱، قیرمیزی، آغ، گوی، یاشیل، ساری، قارا ساققال^۲
 سر- عریان میان^۳، بیرچک^۴، بناگوش، آنلادین یا نه^۵؟
 اوروجلوق، ماه- ماتم^۶، اربعین و روز- عاشورا^۷
 کفن، قذاره، مثیدان، طبل، استتهزای- بیگانا^۸
 داهای اتمیش نهلر احسان، خصوصاً بیزلره خالق؟
 فغان و ناله و زنجیر و سیللی، قلب ویرانا^۹
 بیزه اتمیش فقط اشک بصرله^{۱۰} روضه خان احسان^{۱۱}
 نه تورکه^{۱۲} ائیله میش احسان، نه افغانا، نه یونانا
 (شعر ناقص نظره گلیر)

۱ - بیر رنگ.

۲ - ساققال رنگلری.

۳ - اورتاسی قیرخیلمیش باش.

۴ - ایکی قولاغی نین اطرافیندا باش توکونون ساخلانماسی.

۵ - باندا دوشدون یا یوخ؟

۶ - رمضان و محرم آی لاری.

۷ - امام حسینین شهید اولماسی نین قیرخینجی گونو و شهید اولدوغو گون (محرم آیین اونو).

۸ - اؤز گهلرین مسخره ائله مەسی.

۹ - ویرانا اورک.

۱۰ - گۆز یاشی ایله.

۱۱ - مرثیه اوخویان باغیشلا ییب. مرثیه اوخویان وثریب.

۱۲ - تورکدن مقصد تورکیه دیر.

ئندرا!

گاهی آنا فراقی جگر داغدار اندر
 گاهی آنا وفاتی کۆنول بی قرار اندر
 هر گون خراب اولار بیرى نین آشیانهسى^۱
 ایشلر صاباح و شام جهان کارخانهسى
 ائیلر سحر وداع، طیور^۲ آشیانهسین
 قالخار- دوشر تدارک اندر آب و دانهسین^۳
 ای وای اگر گله گه^۴ و ره او اهل- خانهسین-
 صیاد^۵ اندیب اسیر، باخار، آه و زار اندر
 گاهی غم- زمانه بوکر سرو قامتین
 صبح و مساء، کسالت ائوین تار- مار اندر^۶
 گاهی سویوق برادر- شیمیر و یزید اولار
 بستی^۷ سینار، لولنگ- طهارت^۸ شهید اولار
 گه قار یاغار او قدر کی، یول ناپدید اولار^۹
 مشدی قالار حامامدا تک، انتحار اندر^{۱۰}
 گاه قلب غصه دن ارینر، گاه استخوان^{۱۱}
 گاه قند بند اولار بیزه، گاه چای-جانستان^{۱۲}
 گاهى اودون، کۆمور بیزیله کارزار اندر^{۱۳}
 گاه توکذبان
 گاهى اودون، کۆمور بیزیله کارزار اندر^{۱۴}
 گاه توکذبان

۱ - یوواسی.

۲ - قوجا(ئادولو تورکجهسى).

۳ - اوچارلار، قوشلار.

۴ - سویونو و دینی حاضیرلار.

۵ - ائو. اهالیسینی، عائلهسینین.

۶ - اووچو.

۷ - سحر آخشام کسالت ائوینی داغیدار.

۸ - آغزی نسبتا گئن اولان سوداشیماق اوچون بۆیوک ساخسی قاب.

۹ - طهارت آلماق اوچون ساخسی آفتاقا.

۱۰ - یوخ اولار.

۱۱ - اؤزونو اۆلدورر.

۱۲ - سوموک.

۱۳ - پارچا قیمتی.

۱۴ - جان آلان.

۱۵ - ساواشار. دۆیوش.

کاش اولمایایدی دهرده^۱ بو قایقاناق، ترهک
ای دوستان دولگره تاپشیرماین دیک
غم - غصه اودمایایدی بشر گونده بیر چرک
زیرا کی خرج - کوفته سیزی خوار و زار^۲ ائدر
قیش چیخسا، عید گلسه، باهار اولسا، گول آچار
یا اینکی خلقیمیز گئنه کل کله سین آچار
اول گرک وئرم سیزه بیر سر سلامتی^۳
بعد عرض ائدم: گتیردی می یئزنه امانتی؟
گوژ یاشیم ایله ایسلادام اول پاک تربتی
معجز همیشه اونلار ایله افتخار ائدر.
شعر غلام ممدلی نسخه سیندن تکمیللشمیشدیر. سون اوج بند او نسخه دندیر.

۱ - دونیادا.

۲ - حقیر ائدر، آچالدار.

۳ - اوخویار.

۴ - جهالت قذره سی.

۵ - یارالار.

۶ - باش ساغلیغی.

نە دىر خىيالىن

۱- پىر - سالخورده، ۱ الواندی ریش و یالین^۲
 ۲- آلین قیریش لاریندان بللی دی سین و سالین^۳
 ۳- رنگ و حنا الینده، حمد و ثنا^۴ دیلینده
 ۴- یوغون قورشاق بئلینده، بیلیم ندر مقالین؟
 ۵- ریشته، قووورما، یارما، لازیم دی قیش ائوینده
 ۶- یایدا تداریک ائیلە، ۵ آج قالما سین عیالین
 ۷- دف قیزماسا چالینماز، پولسوز چۆرک آلینماز
 ۸- تسبیحی قوی کنارە، تا رفع اولامالین
 ۹- عزم - تولانبار ائیلە، چال بیتلرین قیریلین
 ۱۰- قویمازلا بوت پرستی فردوسا، ۱۱ آنلا حالین
 ۱۲- حوری سنیله یاتماز مین ایل قالارسا ارسیز
 ۱۳- گلمه کلک عزیزیم، بیهوده دیر جیدالین
 ۱۴- بیر باشی توکلو گۆرسە، یولداشینا میریلدار
 ۱۵- داز کلە سینده یوخ چون، بیر توک بو بی کمالین
 ۱۶- آب- حمام طیب، ۱۷ عطر- بنؤوشه مۇردار
 ۱۸- اسرار وار بولاردا، کج گئتمه سین خیالین
 ۱۹- سال قندى ایستکانا، ترپت خراما گل سین^{۲۰}
 ۲۱- لعنت عواما گل سین، معجز، بیتیر مقالین^{۲۲}

۱- یاشلى قوجا.

۲- ساققال.

۳- یاشین.

۴- شوکور و تعریف، ذکر.

۵- حاضیرلا

۶- بېھشە.

۷- پاک، تمیز.

۸- نازلان سین

۹- مقالەن، سۆزون.

دلگشادىر

گول باغى دئسم اونا، روادىر. .
 گول باغى دئمك اونا خطادىر
 بهبه، نه قَدَر فرح فزادىر^۳
 يا آينه بَدَن نومادىر^۵؟
 بو ليمو آغاج لارى اوجادىر
 احسن، احسن^۸، نه دلر وبادىر^۹
 كيم بۇيله گۇزل و خوش هاوادىر؟
 گويا او گلين، بو كدخدادىر
 باخ، گۇر نئجه خوش و باصفادىر
 اما گولو، لعل^{۱۵} - پر بهادىر^{۱۶}
 مئيل ائيله كى، روح اوچون غزادىر^{۱۷}
 بو باغچا، جنت - خدادىر^{۱۸}
 سۇيلر كى: بير اۇزگه ماجرادىر

بو باغچا، خئىلى دلگشادىر^۱
 يوخ - يوخ بهشتدىر بو ماوا^۲
 گولدانلار ايچىنده خوشجا گول لر
 ديوار - حياطدىر^۴ بو، ياران
 سرو - قد - يار - دلروبا تك^۶
 باخديقجا كۇنول گلير نشاطا^۷
 بو عالم - عشق دىر خدایا
 صد برگ بنفشه^{۱۰} ماشاءالله^{۱۱}
 شىب بويانظر قىلين^{۱۲} سىز آلايه
 يارپاغى زمرد^{۱۳} ايله همتا^{۱۴}
 بير چاي بو سليقه لى حىطده
 بولبول دئدى معجزه كى بو يئر
 چون واردى - معجزى گۇرنده^{۱۹}

۱ - اورك آجان.

۲ - اتو، يئر.

۳ - سئوينچ آرثيراندىر.

۴ - حىط ديوارى دىر؟

۵ - بوتون بدننى گۇسترن بۇيوك آينا.

۶ - اورك اوولايان يارين سرو بويو كيمى.

۷ - سئوينجه.

۸ - نه گۇزل، نه گۇزل!

۹ - نه اورك اوولاياندىر!

۱۰ - يوز يارپاقلى بنؤوشه.

۱۱ - ماشاءالله، (نه گۇزل)

۱۲ - گنجه عطير ساچان گوله باخين!

۱۳ - ياشيل رنگلى قيمتلى داش.

۱۴ - برابر، تاي.

۱۵ - قيرمىزى رنگلى قيمتلى داش.

۱۶ - قيمتلى، دَيرلى.

۱۷ - يشمكدىر، خوركدير.

۱۸ - تاترى نين بهشتى دىر.

۱۹ - معجزىن ايچرى گيرمه سىنى گۇرنده

آغالار(او خالىق كى ...)

او خالىق كى گىردە ائديب مازىنى	آلنيمىزدا يازىب قارا يازىنى
عاشىق گننه آلدى اله سازىنى	قولاق وئىرىن دستانا آغالار
پىنج ^۱ باشىندا بىزىم خانىم اوشودو	اىلىك دوندو، استخوانىم ^۲ اوشودو
گلىن گئدك، گننه جانىم اوشودو	سويوق گلدى بو ايرانا آغالار
بىر پىش قويدوق بىردە كورسو اوتاقد	بونلا بئله سولار دوندو چاناقدا
گۆى تبرزه بوز باغلادى ميلاقدا	آهيم چىخدى آسمانا آغالار
دونن گئجه نوحو ^۳ گۆردوم رويادا ^۴	دئدىم كى سن چوخ ياشايدىن دنيا
بئله سويوق هئچ گۆرموسن هاوادا؟	دئدى: خئىير، يانا- يانا آغالار
فرشى، قابى ساتدىق، وئردىك كۆموره	آلاه يازما بو گون لرى عۆموره
بو ايل سويوق تاثير ائتدى دمييره	تاثير ائتمز مگر جانا آغالار؟
ياش- ياش كسيب آغاج لارى كتدى لر ^۵	سخر تئزدن شىبستره گتدىلر ^۶
ياش اودونو اما نئجه ساتدىلار؟	باتمانىنى بىر قيرانا آغالار!
ياش اودون لار چون اوجاغا دوزولدى	بىر آهچكىدى، گۆز ياشلارى سوزولدى
توكذلىرىن خومار گۆزو بوزولدى	توستو قالخدى چون تاوانا ^۷ آغالار

^۱ - پىنج، سوبال(بو سۆز روسجادىر).

^۲ - سومويوم.

^۳ - نوح پىغمبرى .

^۴ - يوخودا.

^۵ - كندلى لر.

^۶ - گتيردىلر.

^۷ - سقفه.

كوچەدە بوز گوموش كىمى پارىلدار فقرالار سويوق ئاۋدە زارىلدار
 بئش آچىلان توفنگ كىمى خارىلدار آياق قويسان نردبانا آغالار
 يوواسىندا دوندو فارە^۱ سويوقدان پىشىك گلى آە و زارە سويوقدان
 قولاق يارا، بورون يارا سويوقدان چارا نەدىر بو بورانا آغالار؟
 من دئيرىم قاپى- باجا سۆكۈلە ھەم اوجاغا، ھەم دە پىنجە تۆكۈلە
 بو قىش دىردى او درد دئىل چكىلە چۆرك باغلىن^۲ دسترخانا آغالار
 يئرلىدىرىن قەدرەنى قورشىغا خداحافىظ ائىدىن آرواد اوشاغا
 يوخارىدان اىستى اولار آشاغا دورون گئىك وايقانانا^۳ آغالار
 نذر ائىلىرىم بىر شمع اىمامزادەيە اوخويارام قورآن حسن ددەيە
 آش پايلارام ھەر ھەفتە بىر بادىيە سويوق گئىسە شامقازانا^۴ آغالار.
 معجز دئيرى: دوامىن وار ائىرى ھو تېرم^۵ قالماز قىشىن كسرى
 ھەر كىم وئره منە بايرام سحرى بىر جوت بوسە^۶ عاشىقانا آغالار.

۱- سىچان.

۲- باغلايىن.

۳- وايقان شېستىرىن آشاغىسىندا ھاۋاسى قىشدا معتدل اولان بىر كنددىر.

۴- شام قازان تېرىزىن غرىبنە يئر آدىدىر.

۵- درويشلار آلاھى چاغىراندا ھو دئىرلر. بو سۆز عربچەدىر. «ھو=او» كىلمەسىدىر.

۶- لۇپوش.

قیزیلجا

دئدیم طبییه،- علاجی نه دیر قیزیلجانین ؟
 کی اولدو قتلینه باعث بئش- اون- مین اوغلانین
 دئدی: بو درد- علاج ناپذیره^۱ یوخدو داوا
 کی بی وقوفدو^۲ جاهل آناسی صبیانین^۳
 داوانی وئرمز آنا استخاره سیز اوشاغا
 گرک حضورنا اول گنده او موللانین
 اگر آخوند دئدی: بد دیر، دئیر تکذ خالا-
 آتین چووالا بونو، خئیری یوخ، بو درمانین
 دئسه طبیب آپارما حمامه اوغلانی
 بویور گۆرک سۆزونه کیم باخار اطبیبانین^۴؟
 آخوند دئیر کی آزالدار نفوسو دینسیزلیک
 قیزیلجادان خبری یوخدو موللا قوربانین
 نفوسو مشورت و استخاره آرتیرماز
 قیزیلجا چکسه ال، آرتار نفوسو ایرانین
 هزار- هزار^۵ قیز- اوغلان آپاردی بو ظالیم
 خوشا سعادتی نه مرده شور^۶ و گورکانین^۷
 آنا، یاخاسینی بیرتار، خالا دئیر: ای وای
 سوای- ناله نه دیر چاره سی مسلمانین؟

۱ - علاج اولونماز درده.

۲ - معلوماتسیز دیر.

۳ - اوغلان اوشاقلاری نین.

۴ - طبیبلرین، حکیملرین.

۵ - مین- مین.

۶ - اولو یویان.

۷ - قبییر قازانین.

نهدير سبب گوره سن بو قيزيلجه ملعون^۱
 آپارمیری قیزین- اوغلون فرنگین، آلمانین؟
 جهت^۲ نهدير گوره سن توتمورو بوغازیندان
 چیچک- قیزیلجا، بوغاز آغریسی نصارانین^۳
 جهت نهدير گوره سن گتتمز انگلستانا
 یقین گلیر خوشونا بو دیار- بی قانون^۴
 نجه گیرردی بو اوغرو سنین عمارتیوه
 اگر اولایدی آی ایران قاپیندا دربانین^۵
 اندهیدی کاش آنالار استخاره هر ایشده
 قیزیلجادان ضرری آز دئییل قاویرمانین
 اونو یئینده ده بیر استخاره ائيله باجی
 سن ایندی کی بیلیسن قدر و قیمتین جانین
 دئدیم: تو کذرله، یو اول موبارک ال لریوی
 کی ایستیسن گنده لاپ یاخشی، یاغی شوربانین^۶
 دئدی: بو عادت قوم- فرنگده^۷ واردیر
 بو باره ده بیزه یوخدور کی، امری موللانین
 (شعر ناقص نظره گلیر)

۱ - لمتلنمیش قیزیلجا.

۲ - علت، سبب.

۳ - مسیحی لرین.

۴ - قانونسوز دیار.

۵ - قاپیچین.

۶ - آبگوشت (شبستر لهجه سینده دیر. بو یتمک بعضی یئرلرده ده یتتی آدلانیر).

۷ - آوروپالی لارد.

شۋال اولدو گل

ای صبا، گنت سوی- یاره،- سۆیله شۋال اولدو گل
 سینه درد- هجردن مانند- غربال^۱ اولدو گل
 آتدی افساری باشیندان مۆمنون^۲ عید فطر
 بیتدی ایام- ریاضت، خلق خوشحال اولدو گل
 بیر طرفده کوفته، بیر یاندا خاما، بیر یاندا بال
 معدله میثل- دوکان- مرد- باققال^۳ اولدو گل
 ایچدی سو، شیشدی باغیرساق لار مثال کره نای
 ای طیب- بی مروّت، ملت ایسهال اولدو گل
 قورخما تیر- خصمدن جانا کی، ایندی عاشیقین-
 آتدی تریاکی قیزیشدی، رستم- زال اولدو گل
 تیغ- مسواکی قینیندان چکدی، گیردی سنگره
 دلبرا حاضر به دعوا کلبه زینال اولدو گل
 ای آتام قوربان سنه، ای ماه- روزه هارداسان؟
 قالدی بوش منبر دیبی، واعظ بد احوال اولدو گل
 یئددی باشلی دئوین آچدی قوللارین فالچی توکذ^۴
 ای سلیمان، قورخودان خلقین دیلی لال اولدو گل
 تیر- موژگانی عبث قویما کمان ابرولره
 سینه، درد- هیجردن مانند قربال اولدو گل

۱ - قریل کیمی، دلیک- دلیک.

۲ - مۆمنلرین.

۳ - باققال کیشینین دوکانی کیمی.

۴ - قادین آدی دیر. بیزجه قرآنین تکذبان کلمه سیندن عوامجاسینا آلینمیش بیر کلمه دیر.

جەھل بىۋقر^۱ ئىلەدى اسلامى يا صاحب زمان
 جەيۋىن امتلىرى باكىدا حامال اولدو^۲ گل
 گۇر نە سرعتلە اوتومبىلى سورور كفار- دون^۳
 شىعە و سنى آياق آلتىندا پامال اولدو گل
 قاتىلە قىلماق وئىر، مقتولە عقرب، رشوہ خور
 ملت- مرحومەنىن ابرارى^۴ دجال^۵ اولدو گل
 وئردى مین- مین قصر، مین- مین حور واعظ معجزه
 شاعرین هوشو باشىندان چىخدى، ابدال^۶ اولدو گل!

۱ - بى وقىر = وىقارسىز، يۈنگۈل.

۲ - باكىدا فعلەلىكە و حامالغا كىتمەيە مەجبۇر اولدولار.

۳ - آچاق كافىرلر.

۴ - ياخشى آدمالارى، آزادەلرى.

۵ - عوام آدمالارى آلدادارق اۆزۈنە مريد ائدن افسانەوى بىر آدم (خردهجر).

۶ - چۈخ سادە، احمق. (آنادولو تىركچە سىندە)

سید

سبب ندیر اولا محتاج- این و آن^۱ سید؟! زراعت ائیلهمهیه^۲، آچمایا دوکان سید؟!
 جهت نه دیر دورا منبر دیبینده دلتیله نچون گرک ال آچا خلقه بو جوان سید؟
 نه خسته دیر، نه چولاقدیر، نه کوردو بو، نه قوجا گۆرک نه ایش گۆره بیلمز بو پهلوان سید؟
 اجیر^۳ اولوردو یهوده نچون او شیر- خدا^۴ علی ولی- خدا^۵، شاه- انس و جان، سید!
 غیوریدی شه- مردان^۶، بس هانی سن ده- او غیرت- اسدالله دن^۷ نشان، سید؟
 آجیندان اؤلسه، ال آچماز رعیتته آقا حیا ائدر، اوتانار، سن ده بیر اوتان سید!
 او قدر یالواریسان بیر قیران اوچون خلقه نه فرش اولار، نه عیمارت او بیر قیران، سید!
 اگر یوز ایل ائده سن عۆمر بو سایاق ایله نه کۆینگین اولاجاق تازا، نه عابان سید
 عاباسی کۆهنه، دونو جینده، باشماغی ییرتیک آتان یاشیندادی باخ بیر اونا، اویان سید
 گدالیق^۸ ائیلهمک ایله کیشی غنی^۹ اولماز ولیک تاجیر اولار لبللی ساتان، سید
 نه قدر صاحب یوزمین تومن سیدلر وار اولار نئجه قازانیب؟ سن ده گئت قازان سید!
 سن اؤز اؤزون نییه بدبخت ائدیرسن ای جاهل علیل دیر^{۱۰} بدنین یا قوجالمیسان سید؟
 اوتانما، ایشله کی، الکاسب^{۱۱} حبیب الله او اشرف ایدى و یالینکی ال سیخان سید^{۱۲}؟

۱ - یونا- اونا محتاج.

۲ - اکینجی لیک ائله مه یه.

۳ - مزد آلیب ایشله یین.

۴ - تانری نین آسلانی (حضرت علی نین لقب لریندن دیر).

۵ - تانری نین ولی سی (حضرت علی نین لقب لریندن دیر).

۶ - کیشی لر شاه یی (حضرت علی نین لقب لریندن دیر).

۷ - تانری نین آسلانی (حضرت علی نین غیرتیندن).

۸ - دینلنچ لیک.

۹ - با ی، وار لی.

۱۰ - ضعیف، شکست.

۱۱ - آل- وئرجی آلاهیین دوستودور.

۱۲ - یوخسول سیدلر وار لی لارین اللرینی سیخماقلا احتیاجلارینی بیلدیردیلر.

سوال^۱ گۆر نە غلظديركى كور- مادرزاد^۲ سولالا اچميرالين ايشليز هر زامان، سيد!
 دولانديرار سنى ده كسب و كاريله^۳، نئجه كى- دولانديرار اونو خلاق- آسمان^۴، سيد!
 محرم ايله اوروجلو قدا اون تومن آليسان يئتر تاماما اوچ آيدان سورا، اينان سيد!
 ياوان چۆرك پولودور اون تومن كى سن آليسان بيتر او پول و گلر قيش، اولار بوران، سيد!
 قىچيوى چون او سويوق كورسويه اوزالدارسان گلر گوزون اونونه گوردكى بابان سيد!
 نئجه كى گۆرمه دى بيلدير كوپون قاويرمانى بو ايل گئنه قالا جاقدير آشين ياوان، سيد!
 گرگ گئنه ساتاسان اول ساماوارى قيشدا گرگ گئنه قالا تنها^۵ او چايدان سيد!
 اگر چى تلخدير^۶ ازوايدان بو منظومه اگر قولاق وئره سن، ائتمه سن زيان سيد!

۱ - ديلنمك.

۲ - آنادان دوغما كور.

۳ - آل - وئر ايله.

۴ - كۆيو يارادان.

۵ - او چايدان تك قالا.

۶ - آجى دير.

آنبار دارا خطاب

خدا رحم ائیدی نازل اولدو رحمت	یاغیش یاغدی، ایشیقلاندی زراعت ^۱
یاغیش یاغدی، یاشیل اولدو چمن لر	آچیلدی لاله لر، خوش نسترن لر
یوموشاندی زمین ای جوت سورن لر ^۲	اؤکوز ائتمز داها یتردن شیـکایت.
دورون ای کوکب- بختی ^۳ یاتان لار	دورون ای بوغدا یا آرپا قاتان لار
تۆکون گۆز یاشی، ای غله ساتان لار ^۴	او قدری کی گۆزوز اولسون جراحت ^۵
دئدیم: بوغدا آلیب ییغسان سرایا ^۶	غمین آرتار بولود گلـسه هاوایا
پولون چوخدور آپار وئر قندا- چایا	یاغیش یاغسا اونا وورماز خسارت
یاغیش مسرور ^۷ ائدر اهل- دهاتی ^۸	اوجوزلاتماز ولی چایی، نباتی
آغیردیر قند و چاییـن مالیاتی ^۹	اونا نه سنده وار، نه منـده طاقت
یاغیش ائیلر یئری سیراب عم اوغلو ^{۱۰}	کی یعنی گوجلنر خیشاب ^{۱۱} عم اوغلو
اوجوزلاتماز سویو میراب ^{۱۲} عم اوغلو	اگر هر گون یاغا بئش آلتی ساعت

۱- اکینچی لیک.

۲- یاغیش یاغاندا یئر یوموشانار و جوت سورمک یاخشی اولار.

۳- بخت اولدوزو.

۴- بوغدا- آرپا ساتانلار.

۵- یارا.

۶- عمارته، انبار.

۷- سئویندیرر.

۸- کند اهلینی.

۹- وئرگیسی

۱۰- سو ایله دوپورار.

۱۱- منظور چای و چشمه سولاری آرتار.

۱۲- سویو پایلاشدیران. سوچولاری نۆبه یه دوژن.

وئر سو نیرخینا حاجی ترقی هلاک ائیلر سوسوزدان مستحقى ^۱	خدا وئرمز اونا، پیغمبر حقى مثال ابن سعد- بی مروت ^۲
باهارین چون گیلای وار، خیاری صباح اوشقون باشین قاوزار یوخاری	اوشاق صاحب لری سئومز باهاری یئتیش ایمدادا یا شاه- ولایت ^۳ !
اوشاق، وار- یوخ ندر؟ بيلمز، دئیر: آل! اگر سن ده اولایدین صاحب اطفال ^۴	ایلاهی اولماییدی کاش باققال یار اتمازدین بو قدری ناز و نعمت
نه باققالدا وار انصاف، نه درنده پالاسی سات و یا قوی گنت مرند	هجوم ائیلیر اوشاق آلچا گورنده و یا گنج ابرودان تا قیامت ^۵ .
قازاندی یوز تومن بیچارا معجز اونو خرج ائتدی تویدا، قالدی پولسوز	دئیلر آل بیر آرواد، یاتما یالقیز گل ائیله ایندی باعث کاره لعنت ^۶ !

^۱ - احتیاجی اولانی.

^۲ - اینصافسیر ابن سعد کیمی، ابن سعد کربلادا سو یولونو امام حسین قوشونونا باغلادان دشمن سر کرهسی نین لقبی ایدی.

^۳ - اولکه پادشاهی (منظور حضرت علی دیر).

^۴ - اوشاق صاحبی، اوشاق بییه سی.

^۵ - قیامته قدر.

^۶ - باعث و سبب اولاتا لعنت.

عربی الاسلوب

دانیشما نازیله، چوخ ائيله احتیاط ای دوست
 "أَخَافُ أَنْ يَقِيمَ مِيلَ" مُبْطَلَات ای دوست^۱
 مبارک آغزیوی آچما مه _ مبارکده
 و "قَفَّلَهُ عَلَى الصَّبْرِ وَ الثَّبَاتِ" ای دوست^۲
 بده به بنده مُضْطَر که مستَحَقَم من
 علاقه بسته بحُسْنِت اگر زکات ای دوست^۳
 حبیبی، قبلتک احلی من الرطب^۴
 و بَلْ لَذَّ مِنَ الْبَالِ وَ الثَّبَاتِ ای دوست^۵
 خراب ائدر اوروجون بوسه عاشیقین ایندی
 غروب ائدنده گونش، ائيله التفات ای دوست
 هله اذانا بیر ایل واردی قوزاما باشین
 هله صباحدی^۶، ترپشمه، دینمه یات ای دوست
 نمازی سهل سایار خلق، روزهنی موشکول^۷
 او قدری سهل دئییل صومدان صلات^۸، ای دوست

۱ - قورخورام کی باطل سۆزلره میل یاراتا.

۲ - دۆزۈم و ثبات ایله آغزیوی قیفیلا!

۳ - ای دوست، گۆزلیگیوه زکات علاقه باغلامیشدیرسا، چاراسیز قالان من بندهیه وئر کی مستَحَقَم.

۴ - دوستوم، سنین اؤیوشون خرمادان دا

۵ - (اؤیوشون) حتّا بال و نباتدان دا دادلی دیر.

۶ - سحر دیر..

۷ - خلق نمازی آسان سایار، اوروجو چتین.

۸ - اوروجدان نماز.

بئلیمی بوکدی رکوع و سجود پی در پی^۱
 گتیردی باشمیا سئودا او شکیات^۲ ای دوست
 دیلیمی یاره له دی مخرج- وَلَا الضَّالِّينَ^۳
 نقدری مومکون اولامد- لینی^۴ آت، ای دوست
 دیش آغریبیر، گوڭک اینجیر، نفس دؤشور تنگه
 دئینده حیرصیله چون "إِهْدِنَا الصِّرَاطَ"^۵ ای دوست
 جناب معجزه ایمان گتیرمز اهل- گونئی
 اگر نشان وئره یوز جوهره معجزات ای دوست
 عدم وجودیله دوشمندی^۶، داش شیشه ایله
 محالدير ائده اضداد^۷ اختلاط^۸ ای دوست

۱- نمازدا آرديجيل اييليب دوزلمه لر و سجده لر بئليمی بوکدو.

۲- نمازدا شک ائله مک لر.

۳- یولدن آزانلار یوخ (فاتحه سوره سین

۴- "وَالضَّالِّينَ" عبارتین ترکیب حصه سی اولان "لین" ده کی "مذی" (اوزاتمانی)

۵- هدایت ائله بیزی دوغرو یولا. (اهدنا الصراط المستقیم).

۶- یوخلوق وارلیق ایله دشمندیر.

۷- بیر بیرى ایله ضد اولانلار.

۸- قاریشماق.

معجزون آتی

هر كس ایستیر جزا گونونده نجات اوجا آواز یله دئسین بو سۆزو
بر محمد و آل او صلوات^۱

عورته سؤیله دیم اوج ایل اول
اللی تومانا آلمیشام بیر آت گئدیرم کربلا زیارتینه

دئدی: واردیر اگر جیبینده پولون بیر قویون آل ائدک قووورمالیق
آلدیغین آتی سات باشین قوی یات!

دئدیم: آند اولسون حضرت عباسا دیش لرین کلبتین ایله چکرم
ساکیت اول، دینمه بی حیا آروات!

دئدی کی: آلمیسان قووورمالیق - آما کی کؤینگیم یوخدور
بیر تیلیبیدیر باشیمدا کی چارقات

سؤیله دیم: سن عزیز میسن، زینب؟ یا سکینه و یا خانیم کلثوم؟
شاما عریان گئدیردی او حضرات^۲

دئدی: خوب^۳، من ده شام اسیری کیمی آج-سوسوز بو خارابادا یاتارام
هم ده یورغانمیز اولوب آسقاط^۴

کورسو یورغانینی گرک یامایاق و آلاق هیزوم، هم ذوغال و ولیم^۵
لازیم اولمازمی ائوده چای و نبات؟

۱ - محمد و اونون اولادینا صلوات.

۲ - امام حسینین کربلا حادثه سیندن سونرا عائله سی نین شاما(دمشقه) اسیر آپار یلماسیندان سۆز گئدیر. زینب و ام کلثوم امامین باجی لاری، سکینه قیزی ایدی.

۳ - یاخشی.

۴ - خاراب، الدن دوشموش، ائشیکه آتمالی.

۵ - اودون، کؤمور، چیری(قوروموش نازیک آغاچ بوداقلاری)

دئدىم: اى بى حيا گۇرورسن كى - وئرمىرم من چۆركچى نىن بورجون
وار اونا ايندى بورجوم اللى مانات^۱ .

سنى آلاھە تاپشیریپ گئدىرم آغزیوی آچ، آياق لاریوی اوزات
رزقه^۲ ضامیندی قاضی آلحاجات^۳

دئدی: سن دوش آشاغه آتیندان سات اونو وئر چۆركچى نىن بورجون
نه منی، نه اوشاق لاری آغات

- بيلميسن جار چكیله كتده منه فكریمی آنلايیب انات و ذكور^۴
هم دئیرله حقیره كبله عبات(عباد)

ائشیدیپ بو سۆزو اوزاتدی الین دئدی: كبلايی، التماس - دوعا^۵
بنده ده سؤیله دیم:- به شرط - حیات^۶

بیز بو صحبتده، ناگهان خباز^۷ دئدی: سامون علیک^۸ كلبه عیبات!
ایچری داخل اولدو الدهه چوخات^۹

دئدىم: آیلش گۆرك نه واردی - نه یوخ یوخاری باشدا آیلشیپ چوبوغو -
دولدوروب چكدی، سؤیله دی: هئیها^{۱۰}

۱ - روسیه پولو واحدی. قدیم اوچ قیران اون شاهى یا بیر مانات دئیردیلر.

۲ - روزی، یه، كئچینهجهیه.

۳ - حاجت لری لؤدهین، تانری، آلاھ.

۴ - انات و ذكور = دیشی - اثرکک، کیشی - آروات. قدیم کندلرده زیارتہ گئندده جار چکدیریپ، خلقه بیلدیرریدیلر.

۵ - خواهش ائدیرم منی ده دعا ائله!

۶ - اگر دیری قالسام، گونئی بؤلگه سینده ایندی ده زیارتہ گئدن لره التماس - دعا دئینده، اونلار دئیرلر: به شرط حیات = ساغلیق شرطی ایله (یعنی ساغ گئدیپ چاتماق شرطی ایله سنى ده دوعا ائدرم).

۷ - چۆركچى.

۸ - سلام علیکم.

۹ - حساب ساخلاماق اوچون تخمیناً اوچ قاریش بویدا، بارماق یوغونلوقدا علامت قوبولموش آغاچ.

۱۰ - تأسف موقعینده دئیلن نندا.(عرب کلمه سی)

گنده جکسن دئدی، دئیرله بو گون - عتباتا، دئدیم: بلی حتّا-
آلمیشام آت، وئرمیشم خئیرات.^۲

دئدی: آند اولسون حضرت عباسا آتاوی یاندیریپ پولو آلام
دور گولان زحمت اولماسا آتی سات!

من دئدیم: آتی ساتمارام هرگز قویارام بو ائوی یانیندا گیروو
اولارام باز عازم - عتبات.^۳

ائوین هر بیر یئرین گزیب خباز ائوی قویدوم اونون یانیندا گیروو
اوز چئویردیم بهسوی شط - فرات.^۴

قافيله چون یئتیشدی گووگانا گنجهنی اوردا ائيله دیک منزل
صبح دوروب ناگهان گوردوم آت -

اوزادیب ال - آیاغی، تریشمیر قویروغوندان توتوب دئدیم: من اولوم
گۆزلرین آچ، آیاغا دور ای آت!

گۆرموسن هاممی یوک چاتوب گئتدی؟ نه ظارافات زامانی دیر، آ - بالام؟
دور آیاغا سحر اولوب، آز یات!

چون طویله بیر آز ایشیقلاندی دقتیله باخوب او حیوانا
گۆردوم افسوس، ائيله یییدی وفات.^۵

ایکی اللی باشیما هئی ووردوم دئدیم: ای وای گلین، ییخیلیدی ائویم

۱ - شیعهلر اون ایکی امام، هابئله حضرت محمد و حضرت فاطمهنین قبری لرلی اولان یئرله "عتبات" دئیر و زیارت ائتمک اوچون اورالارا سفر ائدرلر. مکّه یه گنده حاجی، کربلایا گنده کربلای و مشهد گنده مشهدی دئیرلر.

۲ - عتباتا گندن و اورالاردان قاییدان شخصلر خلقه یئمک احسان وئردیلر. بونا خئیرات دئیزدیلر.

۳ - گنده ده عتباتا گندرم.

۴ - فرات چایینا طرف.

۵ - اولوبدور.

اۋلدىۋ ات، قالدى مات كېلە عبات^۱

قايدا بىلمەدەم ائو، قالدىم - مات و مېھوت شېر - گوگاندا
اخىر آلدېم اله قلملە دوات

عورتە ماجرانى آنلاتدېم يازدى گل كندە، چون يئتېشدىم من -
قولونو سالدې بوينو ما آروات

دېرەدى گۈزلىرىن گۈزۈم ايچىنە دندى: كېلايى التماس - دوعا
دندېم: اى بى حيا بە شرط - حيات

الغرض گلدې وعدە حُجَّت^۲ مرد - خباز^۳ صاحب اولدو ائو
دندى: الفاتحه مَعَ الصلوات^۴

۱ - عباد

۲ - حجت يعنى سندا. سندن وقتى.

۳ - چۈركچى كىشى.

۴ - فاتحه صلوات ايله بېرلىكده فاتحه بېرى اولندە عرشفه خوانلار مجلسلرده سۆزلىرى سونوندا بو سۆزلىرى دئير و خلق اولونون روخونا حمد و سوره اوخويارلار.

معجزون معشوقه سى

۱- ئى نۇخۇد گۇز، رىشتە كىپرىك، ايسېناق ابرو نىگار
 داش كىلم باش، جعفرى ساچ، الچە بادىمجان عذار^۲
 ۲- ئى نىگار- لىلى لىب^۳، دلبر- لولول^۴ قولاق
 ۳- ئىر كۇكۇ بورنۇندان اۇترو آغلارام شام و ناھار^۵
 ۴- بىر دانىش ئى مەرچۇمك دىش، بامىيە دىل دلبرىم
 ۵- گىتدى آخر عاشىق- زاررىن^۶ الىندىن اختيار
 ۶- ئى بوخاغى قارتوپۇ^۷، ئى گردنى^۸ سىب- زمىن^۹
 ۷- او كىلم پىستانىيوى^{۱۰} گۇردوكجە كۇنلوم آرزولار
 ۸- رىم قىل، انصافا گل، ئى دلبر- كرمك گۇبىك
 ۹- خىستە ھىجرانام^{۱۱} آخىر، چكىشىم چوخ انتظار
 ۱۰- بىند- سىرە^{۱۲} ال لرىن بنزىر، آياقىن سووزويا^{۱۳}
 ۱۱- قورخورام بو سۇز حاجى يانىندا اولسون آشكار

 ۱- قاشلارى ايسپاناق سئوگىلى.

۲- لوزو قىرمىزى بادىمجان.

۳- دوداغى پىشمىش چوغۇندور.

۴- قولاغى اريك قارخى. ايكى يە بۇلۇنموش اريك قوروسو.

۵- گىجە- گۇندوز.

۶- زاوللى عاشىق.

۷- ئىر آلماسى (روسجا كىلمەسىنىن تحريف اولونموشو)

۸- بوينو، بوغازى.

۹- ئىر آلماسى. (فارسجا) فرانس كىلمەسىنىن ترجمەسى.

۱۰- كىلم مەمۇى.

۱۱- آيرىلىق خىستەسىم.

۱۲- سارىمساق دىستەسى.

۱۳- سىزى يە. (كاوار)

قَدَّیوه قَوین دئییم من، یا خیار- نوجه ده^۱
 قالمیشام حسرتده بیلیم هانسین ائیلیم برگذار^۲
 بالدرین^۳ چارچوو قاونی^۴، پئی لرین تورپ- سفید^۵
 گۆرمه ییب مثل و نظیرین^۶ ساکنان- شیندیوار^۷
 او چوغوندور لب لریندن بنده یه بیر بوسه^۸ وئر
 هم او اوشقون تک بیلک لردن، سنی پروردیگار!^۹
 باخما ریش ابیض^{۱۰} و قد- کمان^{۱۱} - معجزه
 قلبی بُرنا^{۱۲} دیر اگرچه وار حالیندا اینکیسار^{۱۳}
 شاعیرا، یئتمیش یاشین، بیتیش ایشین، دوشموش دیشین
 بوسه وئرمز دیشسیزه لذت، تیز اول مندن کنار^{۱۴}.

-
- ۱ - شبسترین یانیندا و ایندی همین شهره یایشماقدا اولان بیر کئندیر. بو کئندین آدی آغیزلاردا "نوه دی"، دولت سندلرینده "نوجه ده" گئدیر.
 ۲ - هانسینی ایشله دیم؟
 ۳ - بودون.
 ۴ - اورتا آسیادا تورکمینستان جمهوریتینده قدیمی بیر کند.
 ۵ - آغ تورپ.
 ۶ - تایی، برابر.
 ۷ - شبسترین ۸ کیلومتر غربینده یئرلشن شهر.
 ۸ - اؤبوش، ماچ.
 ۹ - سنی تانری. سنی آلاسه.
 ۱۰ - آغ.
 ۱۱ - کمان کیمی آیلیمیش قد.
 ۱۲ - قلبی گنج دیر، قلبی جاوان لیر.
 ۱۳ - سینقنلیق، سینقنلیق، دوشگونلوک.
 ۱۴ - سون بیت معشوقه نین دیلیندن دیر.

عشق اولماسایدی ...

تا وار جهاندا لعل - لب^۱ و زولف مشکفام^۲
 محتاج دیر طیبیه جهان اهلی والسلام
 عشق اولماسایدی عقل ترقی ائدردی چوخ
 لیکن قالاردی آج اطباء^۳، ناهار و شام^۴
 جراح مرهمینه تایلمازدی مشتری
 گر یارماسایدی باشینی اول عاشیق - امام^۵
 میکروب یئمزدی آغ جیگرین بینوالرین
 اولمازدی موبتلا مرض - سیلّه^۶ خاص و عام^۷
 عشق اولماسایدی اولمازیدی اختناق - رحم^۸
 باعئدی بو مصیبتیه هر عشق والسلام
 عفریت - عشق^۹ آلیب اله بیر گورز - جانستان^{۱۰}
 ویران ائدیر بنای وجودی^{۱۱} علی الدوام^{۱۲}

۱ - دوداق لعلی، لعل کیمی قیرمیزی دوداق.

۲ - مشک رنگلی، قارا ساچ.

۳ - طیبیلر، حکیملر.

۴ - گون اورتا - آخشام یئمگی.

۵ - امام عاشیقی، مجرمین اونوندا باش یارماغا اشاره دیر.

۶ - ورم خسته لیگی. دیغ مرضی.

۷ - بؤیوک لر و ساده عموم خلق.

۸ - بیر نوع قالدین خسته لیگی دیر.

۹ - عشق دئوی، عشق عفریتی.

۱۰ - جان آلان توپوز.

۱۱ - بدنین بناسینی.

۱۲ - داواملی اولاراق، آردیجیل اولاراق. همیشه.

بېگانه گۆردو يوسىقى چون بزم- عشقه^۱
 مجنون- عشق^۲ آلدی او مهروندن^۳ ایتتقام
 مجنونو سالدی چۆل لره لیلا محبتی
 شیرینین عشقی ائیلهدی پرویزی زشتنام^۴
 وئرمه طبیبه، فالچی یا پول ای تکذ خالا
 درد- جُنونا^۵ یوخدو داوا، اولما چوخ عوام
 عشق اولماسایدی قانی آزالمازدی جیسمدہ-
 اولمازدی مبتلا^۶ تپش- قلبه^۷ مرد- خام^۸
 تا وار جهاندا سیب- زرخدان، دلبرا^۹
 بیچاره قلب مضطرب^{۱۰} القلبدیر مدام
 (شعر ناقص نظرہ گلیر)

۱- عشق مجلسینده.

۲- عشق دلیسی.

۳- آی اوزلودن.

۴- پیس آدی. سون ساسانی شاهی، آذربایجانین "بردع" شاهی نین قیزی شیرینه عاشیق اولوب، اونو آلمیشدی. بو حادثه سونرالار مختلف شاعرلر او جمله دن بؤیوک نیظامی طرفیندن شعره سالیتمیشدیر.

۵- دلی لیک دردی.

۶- توتولمازدی، دچار اولمازدی.

۷- اورک دؤیوتوسونه.

۸- خام کیشی، پیشمه میس و ساده آدم. تجربه سیز آدم.

۹- ای سئوگیلیم، تا دنیا دا چنه آلماسی وار دیر.

۱۰- اورک همیشه هیجانلی دیر.

ای یار

توقف ائيله^۱ گولوم، گئتمه دور، دایان ای یار
 او شوخ قذینه قوربان اولو بو جان، ای یار
 تأمل ائيله مه^۲، باس کئچ سنی آغان جانی
 کی، ائيله مز گوزو رنجیده پرنیان^۳ ای یار
 باهار چوخ ازلییر، ائيله بیر خجالت اونو
 باهار حسنوو^۴ وئر بیر اونا نشان ای یار
 دانیش گوروم نجه بولبول اوخوور گولوستاندا
 دانیشماسان ائدرم نئی کیمی فغان ای یار
 او گول دهانینی^۵ گورمکدیر عاشقین قصدی
 اگر یامان دئیه سن راضیام اینان ای یار
 بئش آلتی ایل سنی آیلشدیریپ قوچاغیندا
 صاباح و شام^۶، نه خوشبخت ایمیش آنان ای یار
 او آغ بیلک لره واجییدی دست بند طلا^۷
 فقط زر اولماسا^۸ جوش ائيله مز^۹ قازان ای یار
 حسین کورد کیمی^{۱۰} گوجلو بیر جوانام من
 اینانماسان وئر الین ائيله امتحان ای یار
 الیمده اوینادارام من سنی شاماما کیمی
 جیییمده یوخدو فقط بیر عدد قیران ای یار

۱ - دایان، صبر ائله

۲ - فیکیر وئرمه، اهمیت وئرمه.

۳ - اییک.(فارسجا)

۴ - باهار گوزللیگیوی.

۵ - او گول آغزیوی.

۶ - سحر - آخشام

۷ - قیزیل بیلرزیک.

۸ - قیزیل اولماسا.

۹ - قاینماز.

۱۰ - آذربایجانجا حسین کورد داستانینا اشاره دیر.

اگر دئییم آتاوا: وئر قیزین من- زارا^۱
 اوزون بوزوشدوره جک مثل گیردگان^۲، ای یار
 که قورخورام اولاسان بیر قدی کمانا نصیب^۳
 قوجاقلایا سنی اول پیر ناتوان^۴ ای یار
 سنی او پیر ائده ممنون، غیر مومکوندور^۵
 ساغین، قاچیرتماسین عقلین زری تومان ای یار
 اولاق کیمی ساتاجاقدیر سنی قیزیل- گوموشه
 چوخ آنلاماز کیشی دیر چون سنین آتان ای یار
 مرخص ائيله منی بیر چیخیم عقاب اوسته^۶
 ووروم آتان باشینا بیر چووال سامان ای یار
 آچاندا مطلبی سن، بیر ماهانا ساز ائیلر
 اینانما سؤزلرینه، بیل، دئییر یالان ای یار
 گهی دئیر باشیم آغریر، گهی قیچیم گنجهلر
 گورنده شوق و هوس سنده هر زمان ای یار
 ناغیل دئیر سنه پیر ار^۷ به جای بوس و کنار^۸
 باشین - قولاغین ائدر دنگ او داستان ای یار
 مگر هاچا ووراسان پیضتینینه^۹ گنجهلر
 اولاندا شوق جماع^{۱۰} سنده هر زمان ای یار

۱ - من یازینا.

۲ - قوز کیمی.

۳ - بیر بئلی کامان کیمی بوکولموش قوجایا قسمت اولاسان.

۴ - او عاجیز قوجا.

۵ - مومکون دئییل او قوجا سنی راضی یولا سالا.

۶ - مجازی معنادا اوجا یئر اوستونه چیخیم دئمکدیر.

۷ - قوجا ار.

۸ - سنویشمک عوضینه.

۹ - ایکی مایاسینا، مایالارینا.

۱۰ - یاخینلاشما هوسی.

زر ایسته سن^۱ اونا گئت، گر ار ایسته سن منه گل
 منم او ایشده فرامرز پهلوان^۲ ای یار
 منم کشنده دیو- سفید^۳ - رستم- زال^۴
 منم او قاتیل عنترله^۵ هم عنان^۶ ای یار
 آتام قویون اوتارار، من اوکوز، آنام دا قوزو
 گونش ائدیپ بیزی قووتلی پهلوان ای یار
 نه سیفلیسم، نه ده سوزاک، نه شانکران^۷، نه ورم^۸
 نه شربییم^۹، نه قومار باز، نه شارلاتان ای یار^{۱۰}
 سحر چاغی یثیریک اوچ لاواش هر بیریمیز
 نه گۆی زیره^{۱۱} ایچریک بیز، نه گاویان^{۱۲} ای یار
 دمیر کیمی بدنیم وار، قیزیل کیمی اورکیم
 گوموش کیمی سود ایله بسله نیب بو جان ای یار
 اوتانما آچ گۆزونو دیقّتیله بیر منه باخ
 چتین دوشر اله معجز کیمی جوان ای یار

۱ - قیزیل ایسته سن

۲ - شاهنامه نین پهلوانلاریندان بیرى.

۳ - آغ دئوی اولدورن منم (شاهنامه نین افسانه لریندن).

۴ - زالین اوغلو رستم پهلوان (شاهنامه نین افسانه وی قهرمانی)

۵ - بیر عرب قهرمانلیق داستانی نین اساس قهرمانی.

۶ - بورادا تای، برابر.

۷ - تناسل آلتلرینه خاص خسته لیکلر.

۸ - سل، دیخ.

۹ - چوخ ایچگی ایچن، آلكولی.

۱۰ - حوققا باز (آوروپا کلمه سی)

۱۱ - درمان خاصیتینه مالک بیتگی دیر.

۱۲ - درمان خاصیتینه مالک بیتگی دیر.

اولماز انشاللاه

زمستان بیتدی، ساقی کوچه ده قار اولماز انشاللاه
 داها کورسو باشیندا خلق بیمار اولماز انشاللاه
 خیالات ائتمه چوخ ساقی اوروجلوق جانیوی سیخسا
 بش اون سیقار چکسن، حوصله ن دار اولماز انشاللاه
 دئییرلر عید نوروزو اسیر ائیلیر مه روزه^۱
 کؤمک لیک ائیله سه میلت، گرفتار اولماز انشاللاه
 ایچر نیت گونو مئی شاعر شیرین زبان^۲ بییر خُم^۳
 یاتار تا غره شوال^۴ بیدار اولماز انشاللاه

/شعر ناقص نظره گلیر/^۵

۱ - اوروجلوق آیی.

۲ - شیرین دیللی شاعر.

۳ - بییر کوپ.

۴ - غره شوال: شوال آیی نین اولی.

۵ - بیزده اولان الیازماسیندا بو قدر واردیر. خیرابی نوسخه سینده ده بو قدر دیر.

عم قیزی (گلمه ییب نامه ن)

گلمه ییب نامه ن منه واللاهی چوخدان عم قیزی
 کوسموسن مندن مگر ای آغزی گولدان عم قیزی
 یوخ سۆزوم یوخدور ساوادین، لئیک وار کاغاذ یازان
 فوت اولوبدور یوخسا ابن ملا قربان عم قیزی؟
 یوز تومن بورج ائتمیسن گویا، گلن لر سؤیله ییر
 حضرت عباس حقی یوخدور منده میلیان عم قیزی
 اون لئره گۆنדרمیشم ماه محرّمده سنه
 هم اون آلتی قائمه^۱ در ماه شعبان عم قیزی
 با وجود این^۲ گئنه بورج ائیلیسن ای بی حیا؟
 آز چوبوق فیسقیرت^۳ سنی شاه خراسان عم قیزی
 کورسو یورقانی گيروو قویما، زری توممانی سات
 رحم قیل اۆلدورمه اطفالی سویوقدان عم قیزی
 سات اۆزونکون هر نه وار، دیمه منیم پالتاریما
 قورخورام بیر گون گلم ایرانا عریان عم قیزی
 سینیم اوتوز آلتی دیر آما دوشوب چین آلتیما
 و بیغم ساققالیم اولموش مثل ایران عم قیزی
 تتز آغاردار ساققالین، تتز قامتین ائیلر کمان
 اهل آذربایجانین بو درد هجران عم قیزی
 ایستیرم رۆیادا بیر ماه - جمالین سئیر ائدم
 لیک چوخدور بیت بیره اندر "چوخورخان"^۴ عم قیزی

^۱ عثمانلی دؤولتی پول لاریندان ایدی.

^۲ - بونونلا بئله. بو وضعیتله.

^۳ - چوبوق و یا سیقاری چکیب، توستوسونو ییقله مک.

^۴ تور کیهده صدراعظم روستم پاشا طرفیندن تیکلمیش بیر تیمچه نین آدی دیر.

كَهْلَهٗ ١ ظالم مگر فرصت وئیر کی گۆز یومام
 قول- قیچیمی متّصل سانجیر او حیوان عم قیزی
 ایذن وئردیم من سنه بایرام گونو قبل از طلوع
 معجزه بیر جوفت بوسه ائيله احسان عم قیزی
 گۆرمه میشم من اونو شخصاً ولی هر کس دئییر
 یوخدور ایراندا اونون تک بیر موسلمان عم قیزی

نئىلە يېمىمىن؟

زمستان گەلدى ياران نئىلە يېمىمىن؟ پریشانام، پریشان، نئىلە يېمىمىن؟

اوتوز آی بىستىر راختىدە ياتىدىم
نە قدرى پالتارىم وار، يايىدا ساتىدىم
آجى درمانى دولدوردوم، بوشالتىدىم
خدايا، قىشدا عريان نئىلە يېمىمىن؟

فلک آلدی الە تیر و کمانى
يىتىشىدى شىعەلەر، کورسو زامانى
نشانه ائىلەدى من بى نوانى
نە ياسىدىق وار، نە يورقان، نئىلە يېمىمىن؟

عزا چوخ ساخلادىز آل عبايە^۱
چۆرک وای نالەسى چىخدى سمايە
بىر آز دا آغلايىن من بى نوايە
اوشاقلار آجى ياران، نئىلە يېمىمىن؟

ناهار وقتى كىچىر، قارىم قىرىلدىر
گۆزۈم ياشى گىجە گوندوز شىرىلدىر
اوشاقلار سس سسە وئرمىش زىرىلدىر
توكندى صبر و سامان، نئىلە يېمىمىن؟

قەتلىك وارلىن گلمىر غمىنە
ترخم ائىلە بو عبد كمينە^۲
خداوندا، ياغيش گۆندىر زمينە
ذخىرەم يوخ، زمستان^۳ نئىلە يېمىمىن؟

نشتە در سرا پيش بخارى^۴
كسىلدى يوخسولون صبرى، قرارى
غنى ميل ائىلە يېر شامى، ناهارى
بو قدرى غصە، بىر جان، نئىلە يېمىمىن؟

فقيرم نە ناهارىم وار، نە شامىم
بودور درگاهىوا آخر كلامىم
داها غم چكمگە يوخدرو داوامىم
پریشانم پریشان، نئىلە يېمىمىن؟

۱ - يىغىمىر اولادىنا.

۲ - كىچىك بىندەيە.

۳ - قىش فەلى.

۴ - پىنج، سوبى.

ساتیلدی فرش و ظرفیم^۱، جمله مالیم
 سویوقدان تیره بیر اهل و عیالیم
 ائوی قیزدیر ماغا یوخدور دُغالیم^۲
 قیشا یا حی سبجان^۳، نئيله ییم من؟
 غنی لر گوسفند^۴ آلمیش قیشینه^۵
 یانیر جانیم فقیـرین آتـشینه
 قووورما ائيله سین، چکسین دیشینه
 سو سپمیر^۶ بیر موسلمان، نئيله ییم من؟
 رضا اولدو یاولان بیر پارچا نانه
 وئریر بوغدانی اهل صوفیانه^۷
 اونو دا چوخ گؤرور ظالم زمانه
 بئش اون بی دین و ایمان، نئيله ییم من؟
 اسیر محنتیم، حالیم یامان دیر
 سویوقدان تیریرم قاردیر، بوران دیر
 گئجه گوندوز ایشیم آه و فغان دیر
 نه چاییم وار، نه قلیان، نئيله ییم من؟

۱ - قاب.

۲ - کوموروم.

۳ - دیری و هر عیبندن پاک آلاه.

۴ - قویون.

۵ - اودونا.

۶ - سپمه ییر.

۷ بو شهر گونئی ماحالی نین شرقی بخشی نین مرکزی دیر. شبستردن ۳۰ کیلومتر تبریزه ساری و ۳۵ کیلومتر تبریزه قالاتدادر.

یار گلەزار شېستەر

جوانلارین ایتیریب یار گلەزار شېستەر
 قوجالار ایله وئریب باش باشا نیگار^۱ شېستەر.
 دئییر جەت نەدی بیر نامە یازمايیر محمود^۲
 گتیردی تنگە منی آخر آه و زار، شېستەر
 چىخارتدی حاجى کریمین^۳ کریمەسى^۴ یولدان
 اونون جوان اوزونە قالدی انتظار شېستەر
 منافزادە محمد^۵ نییە سالیب گۆزدن؟
 اونا دئیین کی اولوب عشقیوہ دوچار شېستەر
 اونو وفاسیز ائدن کیمدی؟ او ضعیفۂ عالم^۶
 اونون اوزوندن اولوب بۆیلە اشکبار^۷ شېستەر
 نە بیر سلام، نە بیر تحفە ائیلە بیر ارسال
 او سید اوغلونا نئیلیب وفاشعار شېستەر
 چکیب کمنده اونو بنت^۸ کلبه^۹ عسگرملعون
 الینە گئچسە او معصومەنى بوغار شېستەر
 جەت نەدیر اونو گۆزدن سالیسان ای گول - مولا
 مگر وئریب باهالیقدا سنە فشار شېستەر؟

۱ - گۆزل

۲ - آروادینی شېستردە قویوب، ایش اوچون استانبولا گئندلرین بیرى.

۳ - استانبولا گئندلرین بیرى.

۴ - حاجى کریمین آروادی.

۵ - استانبولا گئندلرین بیرى.

۶ - قادین (عربجه)

۷ - گۆز یاشى تۆکن.

۸ - قیز (عربجه)

۹ - کر بلایى.

نه ظولم ائديدي وطن مشهدي حسينه ايلاهي
 فرار ائديدي "گوروزنا"^۱ يه، از ديار^۲ شبستر
 اونو دا بنت محمد حسن^۳ چكيدى كمنده
 توكه باشينا نه كول پس او انتظار شبستر؟
 اوروس^۴ ويلايتيني مسكن ائتميسيز نيه ياران؟
 يولوزو گوزله يير آخر سيزين، خيار شبستر
 قاليسيز اوردا اگر تورشولوق باديماجانا حسرت
 اوجوزدو بوردا باديماجان - شينديوار^۵ شبستر
 يقين ائدين كي اولانماز بيزيم شبستره همتا^۶
 اگر خدا يارادا يئرده صد هزار^۷ شبستر
 نه سازى واردى، نه تارى، نه مطربى، نه قوما^۸
 اگر گناه ائده خلقى، يئره باتار شبستر
 آخوند دئيير كي: قيامت گونونده قوش كيمي ناگاه
 اوچار هاوايا، بهشته دوشر ديار - شبستر
 قوجاقلار حورى لر ين حاجى لار، اوپر چنه سين
 اينانماسين بو سؤزه، نئيله سين حمار^۹ - شبستر
 كدو بورانيسى كبلايى لار تناول ائدرلر^{۱۰}
 و مشهدي عمى لر هئى يئير خيار شبستر

۱ - زاقافازدا بير شهر آدى.

۲ - وطن.

۳ - محمد حسين قيزى.

۴ - روسيه.

۵ - شبسترين ياخيليجيندا بير كند.

۶ - برابر. تاي.

۷ - يوز مين.

۸ - بورادان آخيره قدر شيدا نوسخه سيندن دير.

۹ - ائشك.

۱۰ - يئيرلر. ميل ائدرلر.

اوزونده اولمویاجاق قیل اگر بهشتی لـرین
 گرک تراش ائده^۱ ساققالین اختیار^۲ - شبستر
 شبسترین نه آخوندی یئیر حارام نه خانى
 او یان بو یاندادی یکسر^۳ گناهکار شبستر
 سارالدی برگ درخت جويز^۴، گلابی^۵ و بادام
 خـزانـه اولدو مبدل^۶ گئنه باهار شبستر
 کسیلدی رشته و یارما، سریلدی بام بیـسوـتا^۷
 گیریر قازان ایچینه مـتـصل^۸ داوار^۹ شبستر
 باسیب محمدحسین ملا احمدی کوپه، یا یوخ؟
 خبر وئرین منه ای بولبولان زار^{۱۰} شبستر!
 کاسیب باخیب قویونا حسرتیله، سؤیله ییر آلاسه!
 فقط منی نییه ائتدین ذلیل و خوار^{۱۱} شبستر
 توتار الینده تاماشا ائدر، دئیر نه گؤزلسـن
 سوخار اوغوردونا پس قیله نی کبار^{۱۲} شبستر
 آلیب اودونو، قوروب پینجی، منتظر اوتورودور
 غریبه کئف چکه جک قیشدا مالدار^{۱۳} - شبستر

۱ - قیرخدیرا.

۲ قوجا، یاشلی (بو سۆز بو معنادا آرتیق تورکیده ایشله نیر).

۳- باشا- باش.

۴ - قوز آغاجی نین یارباغی.

۵ - امرود.

۶ - خزانـا چـتـوریلـدی.

۷ - ائولرین دامینا.

۸ - آردیجیل شکیلده.

۹ - قویون، بورادا قاویرمالیق (اصیل تورک سۆزو).

۱۰- ای شبسترین زاوللی بولبوللری.

۱۱ - ذلیل و آچاق.

۱۲ - شبسترین اعیانی، بؤیوکلری.

۱۳ - وارلی.

گئجه قیچین ییغاچاق قارنینا و تیتره یه جکدیر
 گیرنده قیش اولاجاق یوخسولا مزار^۱ شبستر
 فقیر تیتره یه جکدیر، حاجی سمند^۲ آلاچاقدیر
 زیارته گنده جک چون، او شهسوار^۳ شبستر
 دئسن او آت پولونو وئر بو بی نوالارا حاجی!
 الین قولاغینا قویموش، چکر هاوار شبستر!
 فقط حاجی قولاغین پامبیق ایله برک تیخییدیر
 ائشیتمه ییر او سسی، هئج او دیندار^۴ شبستر
 سلامین آلمیری دیندار معجزین، نییه یارب؟
 نییه اولوب بئله منفور^۵ او دوستدار شبستر^۶

۱- قییر.

۲- آت. آت جنس لریندن بیر.

۳- منظور طنطنه لی.

۴- دینچی، مؤمن.

۵- نفر تلنمیش. قارقینمیش.

۶- شبستری سئون .

یا مولا

گئنه بایرام بد کردار ائدیر مین نازیله رفتار
 اوشاق لار ایسته بیر پالتار یئتیش ایمدادا یا مولا
 جبیمده یوخدو بیر حبه^۱ یاغیم یوخ، قوپ قورو دبه^۲
 عبا بیر تیق، جیریق جوببه^۳ یئتیش ایمدادا یا مولا
 بیر اوغلان واردی چوخ سیرتیق حیاسیز، توممانی بیرتیق
 دئییر: کیشمیش، نوخود، فیندیق یئتیش ایمدادا یا مولا
 آجیمدان اولموشام خسته دئییر اوغلان: منه پوسته
 دؤنوب اوقاتیم ابدسته^۴ یئتیش ایمدادا یا مولا
 دویو یاغ، ات، اودون، حالوا مورتا، شیربرنج^۵، دولما
 سالییدیر ائومیزه غوغا یئتیش ایمدادا یا مولا
 نیسییه وئرمه بیر باققال دکان چیگنینده دور، باخ، قال
 آغاردی غصه دن ساققال! یئتیش ایمدادا یا مولا
 دئییل مومکون قویوب قاچماق آرازی او تایا آشماق^۶
 یئتیم لر ایسته بیر باشماق یئتیش ایمدادا یا مولا
 آیاقلیق^۷ ایسته بیر آروات قیزیم دا ابریشم چارقات^۸
 عجم سرباز، اوروس سالدات^۹ یئتیش ایمدادا یا مولا
 کاسیبین بیر قالاق بورجو آخر چرشنه^{۱۰}، چوخ خرجی

۱ - دانه، بورادا کیچیک پول واحدی.

۲ - دری دن قاییرلمیش یاغ قابی.

۳ - بوتون پالتارلارین اوستوندن گئیلن لوزون و گئنیش پالتار.

۴ - بورادا آیاق یولو، (آنادولودا ایشله ن فارسجا سۆز)

۵ - سودلو آش.

۶ - قدیم جنوبی آذربایجانلی لار ایش اوچون بو گونکو شمالی آذربایجانا گئندنده، خلق "آرازی او تایا آشدی" دئییردیلر.

۷ - قدیم اولدوقجا گئنیش و شالوارین اوستوندن گئیلن قادین توممانی کی، آیاغی دا اولاردی.

۸ - اییک یایلیق.

۹ - عسگر.

۱۰ - ایلین سون چرشنه سی.

مباشیر ایسته ییر تۆجو ^۱	یئتیش ایمدادا یا مولا
گیزیر ^۲ چکمیر یاخامدان ال	بازار باشین ائدیپ سنگل ^۳
جیییمده یوخدو بیر تنبل	یئتیش ایمدادا یا مولا
خانیم تاپشیردی سرداری ^۴	دولانندیم خئیلی بازاری
اؤه گلیدیم گنجه یاری	یئتیش ایمدادا یا مولا
سحر بوش گوردو دسمالی	قیزیشدی، دؤندو احوالی
باشیمدان ووردو مانقالی	یئتیش ایمدادا یا مولا
نه چاره ائله ییم ایندی	کی عورت بوینوما میندی
دوشوب منقل، چیراق سیندی	یئتیش ایمدادا یا مولا
اوشاقلار باشلادی شیون ^۵	الین چکمز یاخامدان زن ^۶
یولوب ساققالیمی ایضا ^۷	یئتیش ایمدادا یا مولا
گلیب فریاده همسایه ^۸	نهایت وئردی دعوايه
چکیندی او فرومایه ^۹	یئتیش ایمدادا یا مولا
الیندن قورتولوب قاچدیم	قانادلی قوش کیمی اوچدوم
دیار غربته دوشدوم	یئتیش ایمدادا یا مولا
کیشی ده اولماسا دولت	بلای جان اولور کلفت ^{۱۰}
چتیندیر معجزه غربت	یئتیش ایمدادا یا مولا

۱ - وئرمی، مالیات (مالیات سرانه).

۲ - قدیم وئرمی بیغان مأمور.

۳ - سنگر (آغیزلاردا سنگره سنگل دئییلیر).

۴ - بیر نۆوع اوزون و بوزمه لی پالتاریدی.

۵ - اوجادان آه و ناله اتمک، اولویه آغی دییب آغلاماق.

۶ - آرواد، قادین.

۷ - ائله اولدوغو کیمی، یئنه ده.

۸ - قونشو

۹ - آلچاق.

۱۰ - آرواد- اوشاق، عایله.

قلئیتین^۱

فقرانین گۆز یاش لاری دامجیلار سوسوزلۇغا چاره نەدیر حاجی لار
یادا سالین قلئیتینى باجی لار وورون باشا، دئیین ای وای قلئیتین

سووزونو^۲ دوغرایین، سوغانی سویون لپەنى آریدین گوودوشا^۳ قویون
گۆتورون أنبارین اییلنمیش سویون تۆکون آشا، دئیین ای وای قلئیتین

بیر ساعتدیر گۆندرمیشم رضانی یاندیم آلا، گتیرمەدی کوزەنى
چۆلمگی^۴، چاناغی، قورود ازنى^۵ چالین داشا، دئیین ای وای قلئیتین

گۆز لیرن آخیشار، باخما لولنگه^۶ تئز دولار انشالالا، گلمەیین تنگە
لیغ لاری^۷ یاشیلدی، لاپ بنزیر رنگە یاخین قاشا دئیین ای وای قلئیتین

وار ایسە قارداش لار، آغلایان گۆزوز آغلایین بو حالا ایسلانسین اوزوز
گۆروم لال اولماسین اؤلندە دیلیز وورون باشا، دئیین ای وای قلئیتین

۱- محلەلر و مسجدلرین یاتیندا سو گۆتورمک، دستماز آلاق اوچون یشر آلتی آخار چشمەسویوندان دولان جوووض.

۲- سبزی، ترە.

۳- ات پیشیرمک اوچون کیچیک، گیردە، آغزی دار و ایچی شیرلی قاب.

۴- گوودوش، ایچیندە پیتی پیشیریلن قاب.

۵- قورود ازمگە مخصوص ساخسی قاب.

۶- ساخسی آفتاقا.

۷- آخمایان سویون تکیئە چۆکموش یومشاق پالچیق کیمی مادە.

آغالار (دووانین تأثیری)

بیری دئییر: گرک فاللا باخیلا	بیری دئییر: گرک فاللا باخیلا
بیری دئییر گرک ائوی ییخیلا	بیری دئییر گرک ائوی ییخیلا
سحر تئزدن کیشی گئدر ایشینه	سحر تئزدن کیشی گئدر ایشینه
فاطملا خالا گلر دوشر پئشیننه ^۲	فاطملا خالا گلر دوشر پئشیننه ^۲
ایکی آرواد کوچهلری دولانار	ایکی آرواد کوچهلری دولانار
فالچی قارداش خانیم لارا سولانار	فالچی قارداش خانیم لارا سولانار
اول بییر آر دانیشیلیب دئییلر	اول بییر آر دانیشیلیب دئییلر
اوندان سونرا مس تاس یثره قویولار	اوندان سونرا مس تاس یثره قویولار
آرواد گرک الین چکه تاسینا	آرواد گرک الین چکه تاسینا
بئله آرواد، آرین گلسین یاسینا	بئله آرواد، آرین گلسین یاسینا
قت باشی لار ^۳ دؤوره سینه دوزولر	قت باشی لار ^۳ دؤوره سینه دوزولر
باشین آیر، دوداق لاری بوزولر	باشین آیر، دوداق لاری بوزولر
کافر جین لر تاس ایچینه تۆکولر	کافر جین لر تاس ایچینه تۆکولر
جمله عیفریت لرین بئلی بوکولر	جمله عیفریت لرین بئلی بوکولر
بیر تومن پول، بئش قت باشی وئرلی	بیر تومن پول، بئش قت باشی وئرلی
صاباح گئنه اجینه لر دیرلی	صاباح گئنه اجینه لر دیرلی
فاطملا خالا هر گون گلر بولارا	فاطملا خالا هر گون گلر بولارا
گئنده جک لر صاباح ملا بازارا	گئنده جک لر صاباح ملا بازارا

۱ - تمیزلیگه هوسی اولمایان.

۲ - پیشینه، قاباغینا. یول گؤرستمه یینه.

۳ - بؤیوک یوک، یتکه.

۴ - کله قند.

۵ - نه انده جک (آنادولو لهجه سی)

صاباج اولار، گئدر ملا پوزانا
 باشا گلەمز، قالار آرواد اذانا
 ملا پوزان دووالارى بىتيرر
 فاطما خالا قاپى ياجان گتيرر
 كىشى گليب اودون قويوب اوجاغا
 خانيم گلير، كىشى دورور آياغا
 كىشى دورار، آرواد چكر هاوارى
 قانا باتيب زنجيره سى، نوارى
 باش ياريليب، چوماق گزير هاوادا
 سنى تارى تائيرە باخ دووادا
 فاطما خالا نقل ائله يير ارينه
 باريشديرار هر كيم يارى يارينا
 بو ائنادا ناگاه قاپى آچيلير
 فاطما خالا بونو گورور اكيلير
 لعنت ائيلير آرواد دووا يازانا
 خبر وئرين گلەين ملا پوزانا
 سوزون كسيب، دستى قاچيب ائشيه
 بىر سوز دئيم: معجز، اگر ياشايا

بئش قيران دا وئرر دووا يازانا
 آخسام اولار يانار چيراق آغالار!
 يارى گئجه قوناق لارى اؤتورر^۱
 خانيم گيرر، گوزدن ايراق آغالار
 قارانلىقدا ياغي توكوب چيراغا
 سيزه زحمت، اونا داياق آغالار!
 پارچالانار كؤينگى نين كنارى
 قورتاراجاق گوزك نه واخ^۲ آغالار!
 ماجال اولمور چرشىنى چىخادا
 دوراق گئدك بىز ده آلاق آغالار!
 بىر ياخشىلىق ائتدك بوگون بىرينه
 او دونيادا گورمز دوزاق^۳ آغالار
 پىنتى آرواد گلير، قانى توكولور
 باشيمىز نه كول توكاق^۴ آغالار
 فاطما خالا هانى، باسسين قازانا
 يوخلاماسا، اولسا اوياق آغالار
 تائير ائتدى بو سوزلر چوخ كىشى يه
 اوناچىخماز هئچ بىر يانشاق^۵ آغالار

۱ - بوراخار، گتيريب يئرينه بوراخار.

۲ - نه وقت، هاجاغ.

۳ - دوزخ، جهنم.

۴ - توكك، (يئرلى لهجه دهدير).

۵ - بورادا چوخ دانىشان، شاعر معناسينداير.

قابالاق

باشیندان آچدی چرشابین، داغیتدی زولف زرتارین^۱
 نمایان اولدو آغ پیکر^۲، دل عاشق به جان آمد^۳
 اشارت کرد یک دختر به انگشتان زیبایش
 جوانی را به نزد خود، به پیش جانستان آمد^۴
 قبالاق گۆردو بو حالی، قیزیشدی، دؤندو احوالی
 سپر از برگ بر سر کرد و چون شیر ژیان آمد^۵
 بگفتا من نه بیعارم، قبالاگی وفادارم^۶
 یثربندن ترپشه هر کس، به تیر من نشان آمد^۷
 ز برف نرم تاج من، ز ریگ سخت تخت من^۸
 ز دیباج است رخت من، رجز خان بر زبان آمد^۹
 منم سردار کوهستان، بلای ناگهانم من^{۱۰}
 قبالاکی وفادارم، به پای من شهان آمد^۱

۱ - تئللری قیزیل ساچین

۲ - آغ بدن گؤرونو.

۳ - عاشیقین اورعی حالا گلدی.

۴ - بیر قیز گؤزل بارماغی ایله اشاره ائلدی، بیر جوانی یانینا چاغیردی و او جان آلتین یانینا گلدی.

۵ - یارپاقدان باشینا قالدخان توتاراق قیزغین اسلان کیمی گلدی.

۶ - دئدی: من عارسیز دئییلیم، وفالی قبالاغام.

۷ - یثربندن ترپه‌شن اوخوما نشان اولاجاقدیر

۸ - یومشاق قاردان تاجیم، برک قومدان تختیم وار.

۹ - یالتاریم اییکدن دیر، دئییه، دیلده رجز اوخویارق گلدی.

۱۰ - من داغ سسررداری‌ام، گؤزله‌نیلمز بلایام.

ئىدرىدى جىڭ مردانە^۲، تۆكرىدى خلقى مئىدانە
 صدای احسن - احسن از فراز آسمان آمد^۳
 گۆروب بو حالى چۆستىرلى^۴ گىرىب دعوايه دۆرد اللى
 جوان و طفل^۵ و سققلى، به پای کوهیان آمد.
 قارىشىدى بىر بىرە قىزلار، تۆكۈلدۈ قورخودان دىزلر
 قابالاق گرم دعوا بود و ناگه یک جوان آمد^۶
 گرفت از بازوی سختش، ربود از جا، کند لختش^۷
 برون کرد از بدن رختش، ز ترشش بر امان آمد^۸
 به پای پهلوان افتاد و گفت آخر غریبم من^۹
 غریبى را مکش شاه، به خاک آستان آمد^{۱۰}
 بو شرطيله قبول ائتدى کى قىزلاردان الين چکسين
 قابالاق باش آيىب گئتدى، جوانلار شادمان آمد^{۱۱}
 هرە بىر دسته قىز آلدی، قولونو بوينونا سالدى
 صدای بوسه از "سیس-ی" به سوی اصفهان آمد^{۱۲}
 امان شاعیر، بىر آز قىسسالت، بو اندازە دورغ اولماز^{۱۳}
 يقینا بو صدا معجز، ز اقلیم یالان آمد.^{۱۴}

۱ - وفالى قابالاغام شاهلار آياغىما گلر.

۲ - كىشى كىمى ساواشاردى.

۳ - گۆيۈن اوستوندىن احسن - احسن سسى گلدی

۴ - شىستىرلى (بو شىهرين آغيزلاردا ايشلەنن آدى چۆستىر، چۆووستىر، چۆيستىر و ... دىر).

۵ - اوشاق.

۶ - گىچ، اوشاق و ساققاللى داغلىلارین آياغىنا گلدی.

۷ - قابالاق بر دۇيوشمىكدهايدى كى، بىر گىچ گلدی.

۸ - برک قولوندىن توتىدو و يتردىن قاوزادى كى، اونو سويسون.

۹ - پالتارين آينىدىن چىخارتىدقدا، قورخودان امان ايستەدى.

۱۰ - پهلوانين آياغىنا دوشوب، آخىر من غرىبم، سۆيلەدى.

۱۱ - اى پادشاه، قاينىا گلن غرىبى اۆلدورمه.

۱۲ - گىنچلر شىن گلدیلر.

۱۳ - نىبستردە شاعىرىن ياشادىنى محلەنىن آدىدىر.

۱۴ - اۇيوش سسى سىس-ى دن اصفهانا گلدی.

۱۵ - بو قدر يالان اولماز.

۱۶ - يقين كى، بو سس يالان اۆلكەسىندىن گلدی.

اوشاقلار گلین شوقا!

اوشاقلار گلین شوقا بایرامیله،
 دئییرلر کی بایرام گلیب عرصه یه^۲،
 یومورتا دؤیوشدورمه یین وقتیدیر،
 چیخین شیر صحرا یا سیزده گونو^۳،
 وورون بیر تپیک ابجدین باشینا^۴،
 بحمدالله ایرانلی جاهیل دگیل،
 حامام پووش^۵ قاییر کوچه ده شوق ایله،
 حسابی، کیتابی تولازلا گنده،
 اوشاق اویناسین «ملا میندی» گرگ^۶

گولون، اوینایین اول گول اندامیله^۱
 چیخین پیشوا زینا اکرامیله^۲،
 قومار اوینایین^۳ جوز^۴ و بادامیله
 یوغوردو چکیـن باشیزا جامیله،
 ایشیز اولماسین اول الیف لامیله^۵
 نه لازیمدی علم و ادب کامیله؟!^۶
 جهاندا یاشا شهرت و نامیله^۷
 اوغول، ذهنوی، یورما ارقامیله^۸
 بش، آلتی حارامزادا آدمیله

^۱ - باشقا بیر الیازمادا «گول» سؤزو یثرینه «خوش» سؤزو یازیلیمشدیر.

^۲ - بیر ال یازمادا بو میصرع «گلیب علشه یه عید عالی جناب» دیر. علشه گونئیده بیر کند.

^۳ - باشقا بیر الیازمادا میصرع «دورون پیشوا ایلون اکرامیله» یازیلیمشدیر.

^۴ - بیر نسخه ده بو میصرع «دیوارین دیینده قازین بیر جول» یازیلیمشدیر. «جولایا آتما» قدیم شبسترده اوشاقلار آراسیندا بیر اویون ایدی. دیوارین دیینده کیچیک بیر جول قازار و بیر اوشاق «جولا صاحبی کیمی اونون یانیندا دوراردی. قالان اوینایان اوشاقلار لوچ، دؤرد متتردن اوووجلا قوز، بادم، فیندیق و... جولایا آتاردیلار، تک دوشسه ایدی، اونلاری جول صاحبی گؤتوروب اودار، جوت دوشسه ایدیه، هامان قدر قوز آتان اوشاغا وئریپ، جولادان چیخار و اودان اوشاق جول صاحبی اولاردی. بئله لیکله اویون دلوام ائدردی.

^۵ - جوز: قوز، گیرده کان.

^۶ - میصرعین مضمونو: ایلین اون اوچونجو گونو چؤلو گزمه یه چیخین.

^۷ - ابجد: اسکی مکتبلرده الفبائی اؤیرتمک اوصولو.

^۸ - الیف لام: «ل» و «ا»

^۹ - کامیل: منظور کامیل آدم.

^{۱۰} - حامام پووش: پالچقلا اوینانان بیر اوشاق اویونو ایدی.

^{۱۱} - شهرت نام: آد، سان، شان- شهرت

^{۱۲} - ارقام: ریاضییات رقم لری.

^{۱۳} - ملا میندی: بیر اوشاق اویونو ایدی. بیرى ملا اولوب اوتورار بیر اوشاق اونون قارشیسیندا اوتوروب باشینی اونون قیچلاری اورتاسینا اوزوقویلو قویاردی. اوشاقلار بو اوتوراتین آرخاسینا اوتورار و ملا اونون بیرعضوونو توتوب مینیل اوشاقدان توتدوغو عضوون نه اولدوغونون سوروشار، بیلسه، اودار و مین اوشاق ایله یثرینی دیشر.

باشین قاشی، سیل یئنگیوه بورنووو،
 اوتور ائوده، سیندیر ننه جهره سین،^۲
 گۆتور داشی، نوودانی ائيله نشان،
 بییی، خالا وئرسه نصیحت سنه،
 گئجه سوخ اوزون جان ننه یانینا،
 اوشورسن اوغول، گل سوخول کورسویه،
 ددهن تون به تون دوشسه وقت-غروب^۶
 کفن بئزدن اولسا، اولن خوار اولار،^۷
 یقین کی، ددهن مین تومن بورجو وار،
 بو بورج عهدده سیندن گلنمز فلک،
 وورون، سیندیرین بورجلونون باشینی،
 باسین باغریزا معجزین پندینی^{۱۲}
 مدارا ائدین وضع ایامیله^{۱۳}

سلوک ائيله آداب- اسلامیلله^۱
 گئدیب وورما پئلدسته هر خامیله^۳
 ائله وورکی، دوشسون یئره دامیله
 یامان دئی، ولی مد- اوغامیله^۴
 کی تا، دولدورا ذهنین اوو هامیله^۵
 اوزو قویلو دوش، آیلش آرامیلله
 گۆزون یاشینی تۆکمه آخشامیله
 عزیز ایله چیلواری و خامیله^۸
 گلیب اوستونه بیر قدر مامیله^۹
 اولوب مامیله آلتی یول حامیله^{۱۰}
 تۆکون قانینی ضرب صمصامیله^{۱۱}

^۱ - میصراعین مضمونو: اسلام قایدالاری ایله داواران.

^۲ - جهره: اسکی زامانلاردا یون و پامبیی ایپ و یا ایلیک اتمک اوچون بیر آلت ایدی.

^۳ - پئلدسته: قدیم اوشاق اوینلاریندان بیر. ۶۰ سانتیمتر اوزونلوغو و بیر سانتیمتر قطرو اولان بیر آغاچ و قاریش بویدا، ایکی طرفی یونولموش بالاجا آغاچلا اویناتان اوین.

^۴ - مد- اوغامیله: اوزادیلان، طول وئرلن یامان- یووزلا.

^۵ - باشقا بیر ال یازمادا «ذهن» یرینه «فیکر» یازیلیمشدیر.

^۶ - وقت- غروب: گون باتان زامانی.

^۷ - خوار اولماق: آلماق.

^۸ - چیلواری: اعلا نوع آغ پارچا: خام: کئیفیتی آشای اولان آغ پارچا.

^۹ - مامیله: اصلی «معامله» دیر، فایز، ربج.

^{۱۰} - حامیله اولماق: ایکی جانلی اولماق، بویلو اولماق.

^{۱۱} - صمصام: ایتی و کسکین قیلینچ

^{۱۲} - پند: اؤیود، نصیحت.

^{۱۳} - میصراعین مضمونو: گونون دورومو، وضعیت ایله داوارانین، کئچنین، رفتار ائدین.

تَوَقَّف ائيله مه ... !

جناب شاعره، لطف ائيله بـیـر قـدح قـانـیـاق
 اگرچه خوشدو سسی هم اوخور به لحن عراق^۱
 ولی نه چاره ائدیم مومکون هم دئیل قاجماق
 سوموک چیخیب بوغازیندا، بونو بوراق - بوراق!
 خلاص قیل منی غملردن ای سنی خلاق^۲
 بو قسم زادلارا وار شهر ایچینده چوخ مشتاق
 قاشی قارا، دوزو چوخ، سنی آز، بویو آلچاق
 تنی لطیف^۳، آیاغی ظریف^۴، آغ و چاق
 نزول ائده کفلی اوستـونـه، قوجاق - قوجاق
 دیلین دوداغین ائدم مضمضه^۵ و استنشاق^۶
 به شرط اینکی^۷ اولا هر ایکی قولو چیپلاق
 گهی آلام ممه سین آغزیمـا بـسان اوشاق^۸

تَوَقَّف ائيله مه ای ساقی ملک اخلاق
 قولایمی توتورام مغنی نین سسینه
 فقط کثفیم بولانیر توولایاندا فیسدانین^۹
 لطافتی^{۱۰} آزالیب، توکله نیب کسالتی وار
 آپار بونو یولا سال شهره، بیر ثواب ائيله
 شبستر اهلینی باسمیش کسالت ای ساقی
 من ایستیرم اولا بیر دلبر ملک منظر
 گوزو پیاله، اوزو لاله، چارده ساله^{۱۱}
 ساجی ایک کیمی یومشاق، اوزو اولا چین چین
 گولنده آغزی گوله، بنزه یه دیلی عسله^{۱۲}
 قوجاقلایا او من بی نوانی غافلدن
 گهی اوزوندن اویم، گاه گردنیدن^{۱۳} من

۱ - عراق هاواسیندا، عراق مقامیندا

۲ - اوزون و گتیش قادین پالتاری

۳ - یومشاقلیغی.

۴ - سنی آلاه، سنی تاری.

۵ - اون دورد یاشار.

۶ - بدنی یومشاق

۷ - آیاغی اینجه.

۸ - دیلی بالا بنزر، دیلی بال کیمی

۹ - بورادا آغز آلیب، دادینی ائماق

۱۰ - ایله مک، عطرینی ائماق.

۱۱ - بو شرط ایله کی،

۱۲ - بویونندان.

۱۳ - اوشاق کیمی.

گهی آلام الینی اوو جوما فقط نئجه ال
یاواشجا بیر سیخاسان اللرین، دئییه ای وای
نه قدر یالواراسان، گلمه یه، به صد چم-خم^۲
جواب وئرمه یه، اما باخا، خومار خومار
گرک سلاح محبت ائده اونو مغلوب
بیرینجی شرطی: او اللرکی اینجیدیب عاشیق
که یعنی ائیه یه وعده اونا لباس زری^۷
نئجه بیلک؟! توتوق، آغ، چاق، نرم، لطیف^۸
و بعد^۹ گزديره سن اول بیلکلره نظرين
ایکینجی وعده سی طوق طلای^{۱۲} تازا روش^{۱۳}
اونوندا بور جودو وئرسین سنه ایکی وعده

بیر ال کی^۱ پنبه. خالص^۲ کیمی اولایوموشاق
الین چکه، دورا بیر قدر عاشیقیندن اوزاق
دالی دالی چکیلنه، قلبیوی ائده احراق^۴
گوله یاواش یاواش، سن دئینده گل باریشاق
گرک شرایط صلحو قبول ائده عشاق^۵
ضرر- زیانینی تضمین ائده به رسم سیاق^۶
و هم بیلکلرینه سالماغا قیزیل قولباق
ایچینده قویلانا اول دستبند، قیس- قیوراق
نئجه کی سیخ کباب^{۱۰} اوسته گزديرلله^{۱۱} سوماق
یانا او طوق طلا سینه سینده مثل چیراق^{۱۴}
بیرینجی وعده سی بوسه^{۱۵}، ایکینجی سی

۱ - ائله بیر ال کی،

۲- خالص پامبیق

۳ - یوز نار ایله

۴ - یاندیرا.

۵ - صلح شرایطینی گرک عاشیققل قبول ائده.

۶ - قدیم حسابدارلیق علامتلی.

۷ - قیزیل ایله توخونموش پارچادان تیکیلن پالتار.

۸ - یومشاق.

۹ - و سونرا

۱۰ - کباب شیشی

۱۱ - دولاندیرارلار.

۱۲ - قیزیل بویون باغی

۱۳ - بورانا تازا مود، مدرن.

۱۴ - چیراق کیمی.

۱۵ - اؤپوش.

ایسته‌مز

بیر کاسا آش اون قاشیق، سگگیز نمکدان^۱ ایسته‌مز
بئش لپه، آلتی نوخود، چورتگه^۲، قلمدان ایسته‌مز

پۆهلەلندیر بیر چوبوق، لعنت به قلیان^۳ آی داداش
آغلارام هجرینده چون ابر باهاران^۴ آی داداش
چوپ قاشیق^۵، هیسلی ساماوار، پیشلی چایدان آی داداش
زر بنارا^۶، سوزنی^۷ دودم و کلو فینجان ایسته‌مز

بیلیمیرم آیا نه‌دندیر گیرمیری سۆز بئینیوه
باشیوی ساللا آشاغی، فیکریوی گئی آینیوه
قلبیوی آت کربلایا، بوینووو قوی چیگنیوه
آغلاماق تاب و توان، فالوده^۸ دندان^۹ ایسته‌مز

قاش‌لارین اویناتما، آیمه گۆز‌لرین انصاف ائله
بئینیمی دلدی او بیغ-میغ سۆز‌لرین انصاف ائله
منبری سیندیرما، دلمه دیز‌لرین انصاف ائله
بیر قاشیق شور گۆز یاشینا بو قدر قان ایسته‌مز

۱ - دوز قابی.

۲ - حسابلاما وسیله‌سی.

۳ - قلیا

۴ - باهار بولودو.

۵ - آغاج قاشیق.

۶ - گۆللو، ناخیشلی فینجان نوعی.

۷ - گۆللو، ناخیشلی فینجان نوعی.

۸ - پالدا، نشاستادان پیشمیش زله کیمی یشمک.

۹ - دیش، پالدا چوخ یومشاق اولار و چئینه‌مه‌یه دیش ایسته‌مز.

قار یاغیب دامدا قالیدیر، بیر کورک محتاجیام
 اوچ یومورتا، بیر قاشیق یاغ، بئش چۆرک محتاجیام
 روز چرشنه^۱ ات آلساق، بیر دییک محتاجیام
 هر کسین وار ندری وئرسین، یوخودان خان ایسته مز

ای باهار بد طبیعت^۲، ای ربیع بی نظام^۳
 قویمادین باغدا، حیطده بیر اریک، بیر تک بادام
 مین اوچ یوز اوتوز ایک^۴ لعنت سنه ای پست آدام^۵
 سن دئیردین قیش چیخیب سات کورکو، یورقان ایسته مز

احتیاط ائيله بو سۆزده، گئت بلدردن سوروش
 گر موافق گلدی طبعه دور، و آلا چیخ سوووش
 سؤیله ییم یا سؤیله میم آیا، بئش اون دامجی یاغیش
 آلتی ساعت رعد^۶ و برق^۷ و باد^۸ و طوفان ایسته مز.

بیر آدام یوخدور بو نار عشقی^۹ خاموش ائيله سین^{۱۰}
 عاشیق مفتون و مجنونو در آغوش ائيله سین^{۱۱}
 بئش یاشیندا قیز محبت امجگین نوش ائيله سین^{۱۲}
 قیرخ یاشیندا نره خر ار شیر و پستان^{۱۳} ایسته مز

۱ - چرشنه گونو.

۲ - پیس طبیعتلیاز.

۳ - انتظامسیز یاز.

۴ - بو ایل هجری قمری تاریخی ایله دیر (دئمک هجری شمسی ۱۲۹۲ ده شاختا میوه لری وورموشدو).

۵ - ای آلچاق آدام.

۶ - گۆی گورولداما.

۷ - ایلدیریم.

۸ - یئل.

۹ - عشق اودونو.

۱۰ - سؤندورسون.

۱۱ - فتنه یه دوشموش و عشق دلیسی عاشینی قوجاقلاسین

۱۲ - امسین، یشین.

۱۳ - سود و امجک.

وئر منە مەھلت بئش اون ايل گئت، گيرىم اۆز قوينوما
 دلبرا رحم، ائيله اشگ ديدە گريانىما^۱
 اوندان سن باغلا ديلين، يوم گۆزلىرىن، گير يانىما
 آچ دئسم، آچ، يوم دئسم، يوم، آه و افغان ايستهمز

بو گۆزلىكده ياراتميش حق اونو عاشىقلره
 اللرىن قوربانى يام جانا توخونما تئللره
 اون ياشيندا اوغلانين آدى يازيلميش دفتره
 بوندا بير زاد يوخ، بونا لعنت به شيطان ايستهمز

آنلىرام آخر هلاک ائيلر او مه طلعت منى^۲
 دامنندن^۳ چکمرم ال دوغراسا بت- بت^۴ منى
 چکميسن اوچ گوندو زحمت، بير ده بير قاينات منى
 اى نوخود، آند ايچمه، گۆردوک، حرف و هذيان^۵ ايستهمز

ديلبرا، ابرولارين^۶ جان، گۆزلىرىن ايمان آليز
 نئيله سين بيجاره عاشيق، قتلىنه فرمان آليز
 بيلديگين ائيلير چۆركچى، آلدیغين ديوان آليز
 هر كسه معلوم بير زاد، گونده اعلان ايستهمز

بو گۆزلىكده ياراتميش حق اونو عاشىقلره
 اللرىن قوربانى يام، جانا، توخونما دلبره
 اون ياشيندا اوغلانين آدى يازيلميش دفتره
 بوندا بير زاد يوخ عى، لعنت به شيطان^۷ ايستهمز

۱ - آغلار گۆزومون ياشينا.

۲ - او آى اوزلو منى هلاک ائدر.

۳ - اتگيندن.

۴ - بند- بند دوغراسا.

۵ - بوش و معناسيز سۆز.

۶ - قاشلارين.

۷ - شيطانا لعنت.

ساققالی چىخىمىب ھلە، توكسوزدور، اوستاد ايسته يير
 اوينادير قاشين - گۆزون البتە يير زاد ايسته يير
 بينوا آدين ايتيرميش، گزمەدن^۱ آد ايسته يير^۲
 نومره قيرخ بئش، "كۆشك - كقلموك"^۳ سھو و نسيان^۴ ايسته مز.

غيبت اولموش كارىمىز، بيزلردە يوخدور مشغلە
 ياخشى مشغول ائىلەميش عورتلرى بو مسئلە
 جرگە يوخ چون، يوخدو حاجت دۆشگە يا مشغلە^۵
 ياخشى صنعتدير جھالت، علم و عرفان^۶ ايسته مز

اختيار غربت ائتميم، نئىلەييم، آى موقتە خور؟
 ايستيسن بى مزد و اجرت^۷ اويناييم آى موقتە خور؟
 مملكتدە يوخدو يير زاد چئىنەييم آى موقتە خور
 ھىچ مسلمان قارنين آج، آگنين پريشان ايسته مز

يايدا قار، عطاردا دوز، باققالدا قير اولماز نىيە؟
 ملا قىوم اولسا، خوشبخت ھىچ صغير اولماز نىيە؟
 مسلماندا^۸ وارلى، كافر دە فقير اولماز نىيە؟
 ايت كفن، ائششك چىراق، كاسيب بادىمجان ايسته مز.

-
- ۱ - - قديم زامانلار گنجەلر بازارلارى قوروماق اوچون معين شىخلىرى قويايدىلار كى، ياتمايىپ، بازارى قوروسونلار. بونلار ھىمىشە گزدىكلرى اوچون، اونلاردا خلق داخلىندە و بىر اصطلاح كىمى "گزمە" دئيردىلار. عىسس دە دئيردىلار.
 - ۲ - گزمەلر ھر گنجە اوز ارالاريندا يير سۆز معين ائديپ، اونا "گنجەنن آدى" دئيردىلارو گنجە بىر نفرى بازاردا گۆردوكدە ، اوندان گنجەنن آدىنى خبر آلا و بىلمەنلرى توتار و حبسە سالاردىلار.
 - ۳ - شىبسترين غرىبنده كۆشك كندى و بوگون آدى دؤولت سىندلريندە "كافى الملك" كئتن كنددن سۆز كئدير.
 - ۴ - اونونماق و سھو ائتمك.
 - ۵ - منظور مشعلدير، چىراق.
 - ۶ - بىلىك و سواد.
 - ۷ - مزدسوز.
 - ۸ - شەرىن وزنى نىن طلبىنە گۆرە كلمە "موسلوماندا" اوخونمالى دىر.

آب گرما به ^۱ تمىز اولسا گوۋىرمز باشدا مو ^۲
 اۋىرنه هر كىم معىشت فننى ^۳، ائتمز خىنو و
 تۋوجى وئرمز، قوصه چكمز، چوخ يئير ياغلى پىلو و
 حل اولونماز بو معما، آبرى برهان ايسته مز ^۴

يايدا قار ياغسا دونار قير، ضرىدن عطار دوز ساتار
 وارلى اولسا مشترى باققال كىريخماز، دوز ساتار.

(شعر ناقص دىر.)

۱ - حمامىن سويو.

۲ - توك.

۳ - ياشاماغىن يولونو، چمىنى.

۴ - آبرى دلىل ايسته مز.

اى مەشدى رەفيع

اى مەشدى رەفيع^۱، رستمە بىزرسن سن
 حىفا كى^۲، اسير زولف دلبىرسن سن
 سالدېن سويلا صدرى دويوسون ايسلاتدېن
 دىدېن اوروجام، قونشولارى آلداتدېن
 افطار زمانى مېزلەدېن قونىياقى^۳
 بىر دۇورو پىلاو يىدېن اوباشدان چاغى
 آچ او كراواتى، ياخانى، سات گىتسىن
 ساققالى اوزات، مېلتى آلدات گىتسىن
 بېتدى مە روزە^۴، شەر شۆال^۵ اولدو
 آخوند، آدانچى، نوحە خان لال اولدو
 مېخانەيا دوشسە گوذرېن صېح و مسا^۶
 مظلومون اگر آھى سمایا^۷ اوجالا
 سۆيە او عىم اوغوليا سىسېن گلمېر ھىچ
 يا كى بىليوہ دوشوبدو دامدان كرېچ
 دلگىر^۸ مى سن مگر مجاھدلردن
 تىگ حۇوصلە سن^۹ يالانچى شاھدلردن
 قىز خىرما چىنەن كى، ضرر ائىلرسن، سن
 شاپقا نە دىر اى فىلان فىلان، آت گىتسىن!
 مؤمن كىشى لىر سئوېندى، خوشحال اولدو
 لال اول نە قدر كى، خلقە نوكرسن سن
 قووزا گۆيە ال لىرېن مېنى ائىلە دوعا
 اى چىرخ ستمگر^{۱۰}، اوندان ئىلېرسن، سن؟
 آيا دى گۇرۇم اوروج ائىدېب باشىن گىچ؟
 يا اينكى باتىب گمىن، مگدېرسن سن؟
 تىگ حۇوصلە سن^{۱۱} يالانچى شاھدلردن

۱ - شېبىستېرېن نەفۇدلو آيدىنلارېندىن رەفيعزادە.

۲ - حىف كى.

۳ - بو كىلمە "شېر بېروز" نەسخەسىندە "مېزلەدېن" يىحيا شىيدا نەسخەسىندە "مەزلەدېن" گىدېدېر.

۴ - حىزرت عىلى نېن قوشون باشچى لارېندىن بىرى.

۵ - اوروجلوق آيى.

۶ - شۆال آيى.

۷ - سحر و آخسام.

۸ - گۆيە.

۹ - اى ظالېم چىرخ فلک.

۱۰ - توتقون، كىرلى.

۱۱ - حۇوصلەن دارىدېر

یاز بیر ایکی کلمه، یوللا قاصدلردن	خلقدن نییه خوف ائدیپ ^۱ میز یلدارسان سن؟
سن ده رمضاندا دمله دین چایدانی	چکدین مَشْدی داداش کیمی قلیانی
ساتدین ایکی ایستیکان چایا ایمانی	سورتمه الین اوستومه کی، کافر سن سن
ایچسین عرقی مشهدی، خوشحال اولسون	معجز کیشی نین حقوقو پامال اولسون
بیر کلمه ده حق دانیش دیلین لال اولسون!	الحق کی، بی دین شبستر سن سن
سؤیله او "بلیغا" خانیم البته	اوقاتیمی تلخ ائيله مه سین ساعتده
عرض ائيله "دیمتری" بیه ده خلوتده	یوخسا آ- کیشی نکیر و منکر سن سن؟
آخر نظر ائیلیر عالم- بالادان ^۲	ائتمیر نییه شرم او حضرت- عیسادان
آل معجزین انتقامین اول ترسadan ^۳	یارب مسیح ^۴ ، حی ^۵ - داور سن ^۶ سن.
گر ائتمیر حیا مادام "بلیغا" مندن	باری او اوتانسین حضرت مریمدن
لال اولما یاسان مشدی رفیع، بیر دیللن	آخر- آ کیشی صاحب- خنجر سن ^۷ سن
ای شمر دعا ^۸ ، آتما وطن قارداشین	چک خنجریوی دیمتری نین کس باشین
توت شیشه یه خویلو داداشین گؤز یاشین	گؤندر منه تنز، اگر ستمگر سن ^۹ سن

/شعر ناقص نظره گلیر/

۱ - قورخورسان.

۲ - یوخاری عالمن

۳ - مسیحی دن

۴ - ای مسیحین الاهی

۵ - دیری. اولمز.

۶ - قاضیسن، حکم ائدنسن.

۷ - خنجر صاحبی، لوتو.

۸ - ای ظالیم شمر

۹ - اگر ظالیمسن

اى چوبان اوغول

قات قاباغىۋا بىر گۆزل قوزو
 سندن اينجىسە قونشورلار اگر
 چوخ قامىشلىغا گىتسە مادرىن^۱
 جانيوى سىخار درس و مدرسه
 وئرمەسە سەنە گۈندە بىر قىران
 دىش لرىن چىخارت كىلتىن ايله
 آل جهاندىن اۆز انتقامىۋى،
 سالماسا سحر قىند چايىۋا
 گىت اوتار اونو اى چوبان اوغول!
 چىخ داما، داش ات هر زمان اوغول
 كرواشانيله دۆى آنسان اوغول
 چوخ چتىندى چون امتحان اوغول
 اولماسا اتان مهربان اوغول
 ساققالين بويا قانيلان اوغول
 يعنى يات، يى، ايچ، گز، دولان اوغول
 دى اونا بئش اون پيس يامان اوغول

/شعر ناقصدير/

اوتوز ایل غربتدن سونرا ۱۳۵۸ نجی ایل تیر آییندا وطنه قاییتدیم. بو ایل هله دارالفنوندا ایشه گیرمه دن اول، وایقانلی آدمین اثرلری سراغیندا نچه دفعه وایقانا گتتدیم. وایقان تمامیه ویران حالا دوشموشدو. کندن کهنه لمیش و متروک اولوب و بیخیلمیش مسجدلری نین بوجاقلاریندا بیرتیلیب، جیریلیب تۆکولموش کتاب و کاغذ قالاقلارینی وارق- وارق آختاردیم. آدمین اثرلریندن بیر شئی تاپا بیلمه دیم. اما جیریلیب داغیلیمیش بعضی جنگ لرده معجزین ایکی پارچا شعرینی تاپدیم. شعرلرین بیر «داداش» و دیگری «وایقانین خرمنلری» ایدی. شعرلرین تخلصو اولماسا دا، اونلارین دیلی، موضوعو و اسلوبوندا ان گؤرونورکی، اونلار معجزیندیر ۱۳۶۵/۷/۲۴

محمد تقی زهتابی

وایقانین خرمنلری

بیرجه باخ عبرتيله خرمن وایقانا بو ایل

دیده صاحب خرمن دؤنوب آل قانا بو ایل

بیر دؤنوب خرمنینه، بیر ده طلبکارا باخار

پاییزین تخمونا، هم ضابط خونخوارا باخار

کووخایا، میرزایا هم شمر ستمکارا باخار

صاحب خرمن اودور باغری دؤنوب قانا بو ایل

بیر طرف صاحب اجاره بش اولاق، بش ده چووال

دندی چک حقیمی، آزدیر منه یئتمز، یولا سال

بیر طرف نسیه طلبکاری دئیر طرفه مقال

گتتدی نسیه سیچارام من ده بو دکانا بو ایل

بیر طرف حکم ائيله بیر کووخالارا ضابط دون

هر کسی گؤرسز حساینی توتون حکما آلین

وئرمەسە گر اونو، مجبور ائله ییب حبسە سالین
سیزدە اود وورام اگر بهرە قالا یانا، بو ایل

نئیلە ییم صاحب خرمن اولاجاق آج و سوسوز
نئیلە ییم نالە اندر اهل و عیالی شب و روز
نئیلە ییم آج قالا گر کئندە رعیت بو پاییز
یوخدو تخفیف و گذشت بیر کسە بیر دانا بو ایل

عورتین تومانیین زنجیره سی کئندە باخیر
یوز تومن گۆرمیه جک هر دفعه سی، کئندە باخیر
شام- ناهارین پلووو، ائو کراسی کئندە باخیر
بار الاها سن اؤزون رحم ائله وایقانا بو ایل

بار الاها! سنی آند وئررم او عرش و قلمه
سالدی ظلمیلە آیاقدان بیزی ظلم ظلمه
میرزا قاسمی^۱ بیزه بیر ده، مباشر ائله مه
قاچدی رعیت هامیسی روسیله دیلمانا بو ایل

^۱ - دیج خلیلدن اولان بیر شخص ایدی.

داداش!

قويمايىن مسند پىغمبەر^۱ بيمارى داداش
بىسلەمە اۆز قوجاغىندا او چالان مارى داداش^۲

ايكى ايل بوندان اول ايستەدى بىر قان ائلەسىن
كوچە سنگدە بىر فتنە نمايان ائلەسىن^۳،
سالاراق فتنە، قاچىب چۆستىرە درمان ائلەسىن،
گۆرمەدىن خلق ائلەدى حبسەدە افطارى داداش

اي عىمى جان، ھىرەنىن وار بىر امير كىچلى،
سەنە بىر سۆز دىيىم، ائت فىكر، بو دور عبدالعلى^۴
بو دور اول كىس كى، خىانتدە تاپىلماز بدلى،
گاھ باخار قىزلارا منبردە كى، گۆرسون گۆزەلى،
قويمايىن، آھ، اماندىر گولوزە خارى داداش.

اغلاداندا باشىوى قاوزا عىمى، ائىلە نظر،
گۆرەجكسەن باخىرى قىزلارا با دىدەى تر^۵
الە آل بىر اۆزۈۈۈ، فىكر ائلە، اي اوستا نظر،
يىغىشىن مسجدە قويمون سىزى تارى كىشىلەر،
او سىبىندى يقىن زلزە ائارى داداش

^۱ - پىغمبىرىن اوتوردوغو تخت، يتر.

^۲ - ايلان

^۳ - داش كوچە، تېرىزدە بىر كوچە ايمىش.

^۴ - معمولى بىر شىخىن ايدى

^۵ - ياش، اغلار گۆزلە

ساققالین گاه اوزادار، توولاماغا مرد و زنی^۱
 گاه گندیب، قیخدیری تبریزده بوغون دا او دنی^۲،
 گاه ایچیپ میرزا غلام^۳ گیلده دوشر مست علنی
 گاه وورار باشا، توتار کبله رجب^۴ محکم اونی
 چون بولار بیر پارا ایشلردیلر بازاری داداش

بو زامان ملت آییقدیر، بالا، تذویر ائلهمه
 بئش قیران پولدان اؤتور سن اؤزووو پیر ائلهمه^۵،
 مستحق اولسان اگر حيله و تدبیر ائلهمه
 بیر ده هر کس وئره بئشلیک، اونو تکفیر ائلهمه،
 قالانی کافر اولوب، ای عباسی ساری داداش

نفسیم گلگیری اول قدر دئدیم ملت، اویان
 گئتدی عز و شرف^۶ و شرع و پئیمبر و قرآن
 آدینی ملا قویوب، چون بو زامان خلقی سویان
 وئرهسن مالیوی کلا، دئی^۷ی باللهی دویان،
 کیمه مومکوندو دیورسون بئله آنباری داداش!

۱ - کیشینی و آروادی

۲ - آلچاق

۳ - کئفجیل شېستری ایدی.

۴ - کئفجیل شېستری ایدی.

۵ - اوزووو قوجالتما

۶ - عزت و شرافت.

۷ - دئیل.

نور دیده^۱، دم بریده^۲، قویروغو گیرده

سن نییه اولموسان منه عاصی^۳
 آخر ای عاشیقین قیزیل تاسی
 وئرمیشم من سنه یئر آلماسی
 آغا کهریز^۴ گؤلونده یوز دفعه

سال گئچن گون لریوی بیر یاده
 آز دولاش خالقا ای حاجی زاده
 جسر بغدادی^۵ کیم وئریب باده
 دیزه خللی^۶ یولوندا یوز دفعه ؟

قاشیناندا فیلان و بهمانین
 سؤیله محموده سیر پنهانین^۷
 گؤرموشم من سنین بادیمجانین
 بچه باز لار^۸ الینده یوز دفعه

/شعر ناقصدیر/

۱ - گۆز ایشیقی.

۲ - قویروغو کسیک.

۳ - عصیانکار.

۴ - شبسترده چشمه آدی دیر

۵ - بغداد کؤرپوسونو.

۶ - شبسترین جنوبوندا دیزه خللی کندی.

۷ - گیزلی سیرین

۸ - اوشاقبازلار.

فرزندان شېبستر^۱ !

يئمه يک و ايچمه يک، بوش سۆزلر دانیشمايلاق
محتاج اوللوق دوشمانا، بيز اگر چالیشمايلاق
فرزندان شېبستر، وطن بيزدن علم ايستر

عزتي دير، دولتي، هر انسانين صنعتی
هنرسيز ملتلرين يوخدور قدر و قيمتی
فرزندان شېبستر، وطن بيزدن علم ايستر

علمسيز ياشاساق بيز، اگر گئجه و گوندوز
واللا، باللا، وطنده گولمز هرگيز اوزوموز
فرزندان شېبستر، وطن بيزدن علم ايستر

چالیشاندير عالیشان^۲، او اولانماز پریشان
فرض ائديب^۳ آخير علمي، بيزه نبي دی شان^۴
فرزندان شېبستر، وطن بيزدن علم ايستر

اوخويلاق و آنلايلاق، قارداش جاهل قالمايلاق
جاهل قاللاق بيز نيه، وطندن کام آلمايلاق؟
فرزندان شېبستر، وطن بيزدن علم ايستر

/شعر ناقص نظره گلير/

^۱ - شېبستر بالالاری، شېبستر اوشاقلاری.

^۲ - شانی، مقامی اوجا.

^۳ - واجب ائديب.

^۴ - مقام صاحبی پیغمبر.

ای وای

چون گلدیم من ایرانا، آچدیم بیر دکان ای وای
 یاناسان بئله دکان، اولدوم باغری قان ای وای
 اولدوم باغری قان ای وای

دوزدوم دکانا مالی، یاغی دویونو، بالی
 گلدی حضرت عالی، آلدی بئش باتمان ای وای
 اولدوم باغری قان ای وای

چون باخدی چای چینه^۱، زنجفیله، دارچینه
 آلدی باسدی خورچینه، اعلم الزمان^۲ ای وای
 اولدوم باغری قان ای وای

آلدی چون قتفه^۳، فیته^۴، مشجر هئل^۵ و بوته^۶
 دوشدو گوزو ماهوته، دئدی: وئر اوندان ای وای
 اولدوم باغری قان ای وای

چون بیتدی آلیش وئریش، نؤکره دئدی پیش-پیش^۷
 دئدیم: پول، دئدی: ما فیش!^۸ واللاهی، الان ای وای
 اولدوم باغری قان ای وای

^۱ - چین چایینا.

^۲ - زمانین بیلیجیسی.

^۳ - قورولتماق اوچون حوله.

^۴ - عمومی حمامدا بئله باغلاماق اوچون پارچا.

^۵ - بیر نوع پارچا آدی ایدی.

^۶ - بیر نوع گوللو پارچا آدی ایدی.

^۷ - منظور - "گل گؤتور آپارر!"

^۸ یوخدور (عرب دانشیق دیلی مصر لهجه سینده)

ایلەشیب بیر آز باخدی، ناگه^۱ آیاغا قالخدی
اولدو گون اورتا واختی، اوخوندو آذان ای وای
اولدوم باغری قان ای وای

هر گون بیر آغا گلدی، کئفی نه ایستیر آلدی
آخر دکاندا قالدی، بیر دانا سیچان ای وای
اولدوم باغری قان ای وای

تنخواه^۲، اولدو طیاره، اوچدو چرخ دوآرا^۳
معجز قالدی آوارا، باغلاندی دکان ای وای
اولدوم باغری قان ای وای

^۱ - بیردن، گۆزلەنیلەمدەن.

^۲ - ماته، سرمایا

^۳ - فیرلان چرخه، گۆیه، هاوايا.

مباشیر

ای مباشیر من اؤلوم خلقی گتیرمه تنگه!
دوه بیر دانگادیر^۱ اما اله دوشمور تنگه^۲

گننه تاخدی بئلینه هئیبه نی آقای صفر^۳
سر بازاری^۴ خدا وئردی بی^۵ اتندی سنگر
صاحباً، تذکیره یه چکمیری قول شاه بندر^۶
گؤروسن باغلیدی یول، قافله دوشموش تنگه
ای مباشیر من اؤلوم خلقی گتیرمه تنگه!

اوچ نفر کتده^۷ مباشیر تۆره ییب ایسته مه لی
بیغلاری اینجه، ولی یوخ چنه سینده سقلی
بیری چایلی، بیر سیس بی، بیری موللانگوره لی^۸
هله پول یوخدو، تزه گرمکی قویدوق رنگه
ای موباشیر من اؤلوم خلقی گتیرمه تنگه!

ملّتین کیسه سی بو شدور، ایشی یاش، ای مَشْدی
آلابیلیمیر ائوه بیر پونزا^۹ لاواش ای مَشْدی
دئیرم من سنه: آز خلقه دولاش ای مَشْدی

۱ - آلتیدان بیر. بورادا پول واحدی دیر.

۲ - ان کیچیک پول واحدیایدی. (بو بیت غلام ممدلی دن دیر.)

۳ - معجز زمانی وئرگی توپلاماق مأمورو ایدی.

۴ - بازار باشینی.

۵ - معجز زمانی وئرگی توپلاماق مأمورو ایدی.

۶ - تورک قونسولخاناسی باشچیسی.

۷ - کئنده.

۸ - چای، سیسبگ و موللانگوره شبسترده محلّه آدی دیلار

۹ - باتمانین اون آلتیدان بیری.

مەلت آخىر قىزاجاق، داش قويماق سوپىنگە^۱
 اى مېاشىر من اولوم خلقى گىتىرمە تنگە!

نېچە مەدەدى اولوب باجى لارىن آغزى آجى
 ساتىلىپ ساجى^۲، اولوب بىر چۆرگىن محتاجى
 نېچە وئرسىن سەنە اون آلتى قىران خانباچى؟
 كى تاپانمىر ايكى شاھى وئره بىر لولنگە^۳.
 اى مېاشىر من اولوم خلقى گىتىرمە تنگە!

وئر نشان ملته ايراندا اگر واردير ايشين
 ايندى كى يوخدور ايشين، سۆيله مە چوخ، چك قميشين
 بىر مەنە سۆيله گۇروم صاحىبى كىمدىر بو باشين؟
 صاحب اول بو باشا، كس، قانىنى دولدور تۇنگە
 اى مېاشىر من اولوم خلقى گىتىرمە تنگە!^۴

اهل غربتدى بىلىرسن بو شېستىرلى تمام
 گىندىرى تا گىتىره كوفلته^۵ بىر لقمە^۶ طعام^۷
 اونو دا سىز آلىسىز زور ايله اى اهل ظلام^۸
 وئرىسىز اننىگە، كىر شاننا، حنايا، رنگە
 اى مېاشىر من اولوم خلقى گىتىرمە تنگە!
 /شعر ناقص نظره گلير/

۱ - ساپانده، سىپىنگ.

۲ - اوستونده چۆرك پىشىرمك اوچون دمير و يا ساخسى آلت.

۳ - لولنگ = لولئھىن، ساخسى آفتافا. بو قاب و چوخلو باشقا ساخسى قابلار گونئىين كوزەكنان كندىندە قايرىلاردى.

۴ - آغزى دار، گۆدەلى ساخسى و يا متال قاب.

۵ - عايله، اهل - عيال.

۶ - بىر تىكە.

۷ - يىمك، خۆرك.

۸ - مەمولا دولت ايشىجى لرىنە دئىرلر.

ئاشىت

ئاشىت عرضىن من فلک زده نىن
 گۆروم اولسون دلىک دلىک بدىن
 اۆزوزو قوي موسوز يىلن يىرىنە
 نه حسين ساوادى وار، نه سىن
 قسم اولسون او زرگرىن باشىنا
 يوخودور دوزو هئىچ او سىنه زىن^۱
 هر کس اۆز صنعتىنده دارادير^۲
 عاغلى وئرمز بو ايشدن هر گئده نىن^۳
 زرگرىن فیکرىنه گىرىب بوته^۴
 آنلامىر فرقىن آغ ايله قهرىن
 عالمه جاهل ائيله سه ايراد
 پس دئىرلر، يوم آغزىنى پيه نىن
 سۆزومون آردى سۆز گلە قورخدوم
 قلمى تتر غلافىنا^۵ سوخدوم

۱ - محرملىكده دستەلرىن قاباغىندا گئدىپ نوحە لوخوياتلارلا نوحە خوان و دستەلردە سىنە ووراناتلارلا سىنە زن دئىردىلر.

۲ - بىيەدەر، صاحب دىر.

۳ - ادبىسىز جوان.

۴ - ايچىندە قىزىل اريدىلن كىچىك بىر قابدىر.

۵ - قىن. منظور يازمادىم.

نئیلرسن اونداه؟

جمالین گول لرین درسه، آپارسا
 قوجالیق گلسه، آیلشسه یانیندا
 زمانه ساچ و ساققالین آغارتسا
 دیشین دوشسه، تکذ آشی پیشیرسه
 خوشوم گلیمیر دئسه آغ ساققالیندان
 بیغان اول قویوم، یا ساققالیوا
 حناسی گئتسه، اولسا بوز- بولانلیق
 آخیر چرشنهده کلبه تکذب-
 بیر آز حالوا یشسه، شیشسه بوغازی
 بئش آلتی دفعه گلسه، گئتسه دوکتور
 اونا هر گون گتیرسن آلماء، آرمود
 اونا وورسا بئش اون یاخشی سوپورگه
 گلینی دؤیسه او، سن ده آنانی
 هر ایل قویسا قدم دنیایا بیر قیز
 یاق توتسا، دیل آچسا، دیش چیخارتسا،
 او قیزلار ائتسه اون بئش یاشین اتمام^۳
 جتهیز ایستر، توی ایستر قیز عیالی

جهان بی وفا، نئیلرسن اونداه
 مثال قورباغا، نئیلرسن اونداه
 بئلین آیه قضا، نئیلرسن اونداه
 نوخود سالسا اونا، نئیلرسن اونداه
 اونا قوی بیر حنا، نئیلرسن اونداه
 دئسه اوستا رضا، نئیلرسن اونداه
 بئش اون گوندن سورا، نئیلرسن اونداه
 گئدرسه گندووا^۲، نئیلرسن اونداه
 حکیم وئرسه داوا، نئیلرسن اونداه
 دئسه وئر اون لئره، نئیلرسن اونداه
 آجیقلا نسا آنا، نئیلرسن اونداه
 جناب قاینانا، نئیلرسن اونداه
 ائوی ساتسا بابا، نئیلرسن اونداه
 باشا گلسه هاوا، نئیلرسن اونداه
 بئش اون خیردا بالا، نئیلرسن اونداه
 آخیر سن بینوا نئیلرسن اونداه
 و بیر خورجون پارا، نئیلرسن اونداه

۱ - وفاسیز دنیا.

۲ - گند آب، (فارس کلمه سی) شبتترین بیرو محله سی نین حامامی نین فاضل آبی شبتترین جنوبندان آخاردی. عوام و گئری
 قالمیش آروادلار آخیر چرشنه گونلری سحر تئزدن اورایا و باشقا چشمه باشلارینا گئذیب، سویون اوستوندن هوپاناراق دئیردیلر:

آتیل- باتیل چرشنه بختیم آچیل چرشنه

۳ - اون بئش یاشینا چاتسا.

اٲوین خیردا، خانیم یوز اللی آرواد-
هله تویدان قاباق بیر آیری زاد وار
دئیک هر بیر زادی یاپدین، دوزلتدین
چو خالدى خرج، مصرف، درده دوشدون
نکیر و منکر^۲ الده آتشیـن گورز^۳
عربجه بيلمه سن، وورسا باشیدان
جوانلیقدا نییه ساققالی قیرخـدین؟
قیچیندان توتسا مالک^۴ کله ماللاق
اٲده دعوت توبا، نئیلرسن اوندا
آدی "آستار-کؤبه"^۱، نئیلرسن اوندا
اگر قیزلار دوغا نئیلرسن اوندا
گٲدیب گیردین گورا، نئیلرسن اوندا
قاباغیندا دورا، نئیلرسن اوندا
اودو نکـرین^۴ آغا، نئیلرسن اوندا
سوال ائتسه خدا^۵، نئیلرسن اوندا
سنی آتسا اودا، نئیلرسن اوندا

شعر ناقص نظره کلیر

-
- ۱ - قدیم شېسترده کبین کسیلندن سونرا یثددی گون توی توتاردیلار. بیرینجی توی گونونه آستار-کؤبه دئیردیلر. بو گون اوغلان اٲوی نین خانیملاری، اوغلان اٲوی نین قیز اوچون آدیقلاری بارچالاری، اؤزلری ایله بیرلیکده قیز اٲوینه گتیرر و آخشاما قدر چالیب، شنلیک اٲدردیلر. پارچانی معمولا ناهاردان سونرا گتیرردیلر.
- ۲ - گویا قبرین بیرینجی گٲجه سینده سوال- جواب اوچون گلن ایکی ملک.
- ۳ - گویا سوال- جوابا گلن نکیر- منکرین اینده اودلو توبوزلار اولار.
- ۴ - نکیرین یعنی نکیر و منکر، ایکی نکر، (عرب ترکیبی دیر).
- ۵ - آلاسه سوروشسا.
- ۶ - گویا جهنمین مالکی (بییه سی) گویا گناهکارلاری آياغیندان توتوب کله معلق جهنمه آتار.

بئش یاشیوا

قیز چادرانی سال باشیوا	قویدون قَدَم بئش یاشیوا
یوللا سین بیر قرآن سنه	بیر نامه یاز قارداشیوا
عرقچین تیک، جوراب توخو	گئت مسجده قرآن اوخو
گمجه لر یات قوربان سنه	یاخشی دگیل گوندوز یوخو
نشانلین یول لار بیر قویون	آی قیز بیر گون بویور بویون
توی ائیلر چون آنان سنه	باشیوا گلر مین اویون
قوللارین بوینووا سالار	ارین سنئی دوز تک یالار
ار اولسا مهربان سنه	قاینانان ساچ لارین یولار
سحر گندر، آخشام گلی ^۱	ارین آدی مَمَدعلی
آلسا زری تومان سنه	بالدیزلارین اولار دلی
قارنیندا ترپَنر بیه	او گون کی اولارسان گبه ^۲
دارتدیرار دَییرمان سنه	قاینانان گلر غُضَبه
آتار بوینوونا عورتین	دوزونو چوخ سالار اتین
ار چون دئیر یامان سنه	آرتار غمین، کسالتین
یئیر هرگون سکگیزلاواش	بیر گون دئیر بونلا ساواش
اوغلون ائدر دوشمان سنه	خانیم ننه یاواش - یاواش

۱ - گلر.

۲ - ایکی جانلی، (آنادولو تورکجه سینده دیر).

قیز اولسا دوغدوغون اوشاق	نه بال وئرر، نه قایقانا
یارما شیله سی بیر چانا	یئدیردر قاینانان سنه
گورسن آغزین اولور آجی	قاش قاباغین سالیر حاجی
سفارش ائت گل سین فالچی	دئسین بئش اون یالان سنه
تاس قورار، دئیر: آی گلین	بئش تومن وئر بیر ده یلین
باغلا ییم جین لرین الین	یئتیرمه سیین زیان سنه
بالدیزلارین سحر چاغی	اوستووه سورتوب قورد یاغی
پولون یوخدور، سات قولباغی	گتیر ائدیم درمان سنه
ساتارسان قولباغی، زادی	تکذب ان ایله یر جادی ^۱
گلمز گئنه آغزین دادی	شیرین اولماز اوغلان سنه

/شعر ناقص نظره گلیر/

آغالار(قولاق وئرىن)

قولاق وئرىن دئىيم سىزە سۆزۈمۈ سحر دوروب يۈمامىشام اوزومو
ساماوارا دىرەمىشم گۈزۈمۈ بلكە گۈرك قايناياجاق آغالار؟!

ناماز لازىم چايدان اول كىشىيە عزمائلەدېم دوروم چىخدىم ائىشىيە
گۈزۈم دوشدو بىزىم قارا پىشىيە نئجە پىشىك؟! گۈزدن ايراق آغالار

باشىن سورتور آياغىمىن اوزونە سۆزۈم يوخدور اندامىنا، گۈزۈنە
قولاق وئرىن سىزى تانرى سۆزۈنە نئجە دئىير سۆزون گۈرك آغالار

من پىشىگىم، پىشىك لرىن شاھى يام موغ، موغلارلىن دوغروسويام، ساھى يام
من اونلارلىن زىنتى يىم، تاھى يام^۱ منسىز اولماز هئچ بىر اوتاق آغالار

گۈز تىكمىشدىم من بو ائودە سىچانا نئجە واخدىر^۲ او دا گلمىر بو يانا
چۆزىن يوخ سىچان يىيە، دايانا من دە اولام اونىا قوناق آغالار

آج قالمىشام فارە^۳ يوخدور يووادا نئجە آيدىر ياغ قاينامىب تاوادا
گنئجە گوندوز ايكى اليم دوعادا نە بىر جىگر، نە بىر دالاق آغالار

آغلاماسان غصە سنى بوغاجاق هئى گۈزتله، آرواد سنى اوواجاق
يازىق كىشى، گوندە بىرىن دوغاجاق بو موشگولو نئجە آچاق آغالار؟

گۈزل لره زىنت ائتمك ياراشار چۆلمك^۴ يوسال آياغى بولاشار
بئكار قالىب اونا- بونا دولاشار ايشى گوجو گوزگو- داراق آغالار

۱ - برك، زىنت.

۲ - نئجە وقتدىر.

۳ - سىچان، (عربچە دىر، آنادولودا ايشلىرى).

۴ - ات پىشىرمك اوچون كىچىك ساخسى قاب(گوننى اصطلاحى)

گئیمز اونو، آتار، سۆزون آچاسی^۱
اوندان سونرا قالاق قالاق آغالار

آیری اولسا شالواری نین پاچاسی
گرک اولسون پیلووونون بئجه سی^۲

بورنون سیلر، یئنگی^۳ دوشر ساجاغا^۴
بیلمز نه دیر قوجاق - موجاق آغالار

شئی پیشیرر، اودون قویار اوجاغا
کیشی بونو نجه آلسین قوجاغا

بیر شئی وئرسن، الی تیتیرر، دوشورر
گئجه یانماز ائوده چیراق آغالار

سَفْته اولسا، سنی جانا گتیرر
آجیقلا نسان ساققالیوا توپورر

هر گون بئله ضرر وورار کیشی یه
فالچی اولار سیزه اورتاق آغالار

سودو تۆکر، اتی وئرر پیشیییه
جادو، پیتیک^۵ قویار دلیک، دئشییه

۱ - سۆزون آچینی، سۆزون ساده سی.

۲ - پیشمیش بالاجا خوروز یا تویوق.

۳ - اتکی.

۴ - اوجاق اوستونه قویماق اوچون اوچ بوجاق قوللو دمیر.

۵ - سحر، پیتیک تورک سۆزو و یازیلی شئی دئمک دیر.

قند- چای گران اولوبدور

ساقی گۆتور بو جامی، آخیر آرادا قالدی
 جانان دا دويدو من ده، ايچديک زيادا قالدی
 باد فنايا وئردی^۱ جمشيد^۲ تخت و تاجين
 اوندان نشانا بيرجه بو جام و باده^۳ قالدی
 ايچدی او جام- جمدن^۴ ضحاک پر قساوت^۵
 مست اولدو هم فريدون^۶، منی کيقبادا^۷ قالدی
 گاه اولدو اول پيالا افراسيابا قسمت^۸
 گاه تورا^۹، گاه سلمه^{۱۰}، گاهي قبادا^{۱۱} قالدی
 دارا^{۱۲} دان آلدی، وئردی اسکندر، اردشير^{۱۳}
 چوخلار ايچيب بو مئيدن دارالشقادا^{۱۴} قالدی.

۱ - يوخلوق يئلينه وئردی. بير اليازمادا "تخت و تاجين" يئرینه "او تاج و تختی" وار.

۲- افسانهوی پيشدادی فارس شاهلار سلاله سينين دۆردونجو شاهي جمشيد

۳- ايچگی بيالاسی و ايچگی.

۴ - جمشيدین بيالاسی. بير ال يازمادا "پر قساوت" يئرینه "اۆزون ايتيردی" واردير.

۵ - افسانهوی پيشدادی سلاله سينده جمشيدی اۆلدوروب، اونون يئرینده شاه اولموش غدار شاه.

۶ - افسانهوی پيشدادی شاهي ديرکی، ضحاکي اۆلدوروب، يئرینده شاه اولموشدور.

۷ - فارس افسانهوی شاهلار سلاله سی "کیان" ين بير شاهي.

۸ - ميلاددان تقریبا بئش يوز ایل اۆل بوتون تورکلرين باشچیسى "آپ ارتونقا"

۹ - فريدونون بير اوغلو.

۱۰ - فريدونون ايکینجی اوغلو.

۱۱ - ساسانی شاهلاريندان انوشيروانين آناسی.

۱۲ - هخامنش فارس شاهلار سلاله سی نين سون شاهي کی، اسکندر مغلوب اولاراق، شرقه دوغرو قاچارکن پاتالارينا طمع

اتتميش بير دييرمانجی نين الی ایله اۆلدورولدو.

۱۳ - ساسانی فارس سلاله سينی يارادان شاه.

۱۴ - رحميسزلیک ائوی. منظور قبرستاندير. بير اليازمادا "دارالشقا" يئرینه "دارالشفا" وار.

زال اوغلو^۱ مېندى رخشە^۲، آلدی اله او جامی
 بیر اوخ گلیب قصادان، رستم^۳ پیدادا قالدی
 سلطان حمید^۴ او مئیدن مئیل اتندی بیر پیلا
 ایچدی، او دا ییخیلیدی، سلطان رشاد^۵ قالدی
 هر کس او مئیدن ایچدی، حتی ددهم ده، اما
 لعنت یزیده^۶، نیفرین ابن زیادا^۷ قالدی
 چوخ قان تۆکولدو ناحق، دنیا اوزونده لیکن
 او سرگذشت خونین^۸ کرب و بلاد^۹ اقالدی
 قیش چیخدی گرچه یاران، دولتی لر سئویندی
 نوروز آرایا گیرجک، مسکین آرادا قالدی
 بایرام چکیب عمودون، ائیلر گدایا^{۱۰} حمله
 یاران گلین هرایا، نعشیم آرادا قالدی
 عورت دئدی: دون آل گل، گلدیم ولی الی بوش^{۱۱}
 بیر دورتمه ووردو دوشدوم، قیچ لار هاوادا قالدیم.
 پس نامبارک آغزین آچدی، نعوذبالله^{۱۲}
 گئچمیش لریم تماماً بثیت الخلا^{۱۳} دا قالدی

۱ - منظور شاهنامه‌نین افسانه‌وی قهرمانی رستم دیر.

۲ رخس رستمین آتی دیر.

۳ - شاهنامه‌نین مشهور افسانه‌وی قهرمانی.

۴ - غدار و مستبد لولان عثمانلی سلطان.

۵ - سلطان عبدالحمیدین یئرینده اوتوران عثمانلی سلطان.

۶ - معاویه‌نین اوغلو اموی خلیفه‌سی.

۷ - یزیدین کربلادا امام حسینی شهید اتدیگی زماندا کوفه‌یه حاکم لولان نماینده‌سی.

۸ - اول قاتلی حادثه. منظور امام حسین کربلادا اؤلدورولمه‌سی دیر.

۹ - بو گونکو کربلا شهرینین یثری. فراتین کناریندا بیر یئر.

۱۰ - دیلنچی، فقیر، بیر الیازمادا "عمودون" یئرینه "قیلینجین" یازیلیمشدیر.

۱۱ - معجزین اؤز الیازماسیندا بو مصراع بئله‌دیر: عورت دئدی چیت آل، گل، گئتدیم، قایتدیم ال بوش.

۱۲ - آلاها پناه آپاریرام.

۱۳ - آفاق یولو.

ئىلە يامان يۈۈزلار صرف ئىلەدى^۱ حقيرە^۲
 ياران تەجىبومدىن آغزىم گشادا^۳ قالدى^۴
 من ئىلەدىم بىلىرسىز؟ دوردوم آياغا چاپك^۵
 قاچدىم، وليك بۇركوم اول بى حىادا قالدى.
 معجز اوتاندىغىندان مكث اتتى^۶ بىر دۇنومده
 چكدى عبانى باشا، تحت الشعادا قالدى^۷
 قت - چاى گران اولاندى^۸ معجز اولوبدو نشتوو
 سۇيلر ساماوار ايندى بى ايسيتفادا^۹ قالدى

۱ - ايشلىتىدى.

۲ - السىز - آياقسىزا، مسكىنه.

۳ - آغزىم آچىق قالدى.

۴ - معجزىن اۆز اليازماسىندا بو بيت بىلەدەر: ئىلە تويوق (غليظ) يامانلار صرف اتتى كى او بى شرم — فرط تەجىبومدىن آغزىم گشادا قالدى.

۵ - تىز، سرعتلە (تورك سۆزدور. چاپماق فعليندىن. چاپوق اسمدير كى، فارسلاشديريلاراق چاپك و چاپك شكىلنە دوشموشدور).

۶ - صبر اتتى، دايداندى.

۷ - يعنى گىزلىدى، دالادا قالدى.

۸ - باھا، آغىر قىمتلى.

۹ - استفادە يە آلېنماز. استفادەسىز.

بر کله به زن!

چون جهالت من بیچاره یه گئیدیردی کفن
 بیر یامان درده دوچار ائیلهدی، ای اهل وطن
 بئلیمه باغلادی پس^۱ بیر ایتی قدارا منیم
 دئدیم: آیا کیمیله جنگه منی گؤندریسن؟
 دهه ماه محرمدی، دئدی، ای غافل
 چک بو قدارانی، آج باشیوی "برکله بزنی"^۲!
 دئیه سن ائیلهدی جادو منی جهلین بو سؤزو
 شئشلهدیم فوری او لوت قدره نی باشیما من
 قان آخیب سئل کیمی، اولدو کفنیم غرقه خون^۳
 باشلادی تیتره مگه جمله اعضای بدن^۴
 /شعر ناقص نظره گلیر./

۱ - سونرا.

۲ - کله وه وور!

۳ - کفنیم قانا پولاشدی.

۴ - بدنین بوتون عضولری.

*- شعر یالنیز یحیی شیدا نسخه سینده واردیر.

تصنيف لحم ريز^۱

اى باشى بنگى، بئىنى ترقە
 موللا ائويندە چوب و فلققە
 گل بىر قولاق وئر بو شقە- شقە
 اولماز دئيردين، سن پ.... يئيردين
 خمس و زكاتى آلدى دالاندا
 يوخسول پولوندان بىر شاھى بوندا
 صانديغا باسدى كيسە دولاندا
 قالماز دئيردين، سن پ.... يئيردين
 ملانين سىنى قىرخا گليبدىر
 اولكى يارى گوزدن ساليبدىر
 اون دوزود ياشيندا بىر قىز آليبدىر
 سالماز دئيردين، سن پوخ يئيردين
 توممانى قيسسا، تئل لىر قجىرى
 آلاماز دئيردين، سن پ.... يئيردين
 وقفیات سويو^۵ بئش مين تومندىر
 دولماز دئيردين، سن پ.... يئيردى
 رد مظلالم^۳ ياخشى معندىر^۴
 ملا داداشين چووالى گئندىر

/ شعر ناقص نظره گلير /

۱ - ات تۆكن تصنيف، خلقىمىزىن دىليندە اولان "اتلرىمىزى تۆكمە" افادەسىندىن آلىنمىشىدىر. بونا گۆرە دە شەردە غرىبە افادەلەر و ادب خارچى سۆزلەر واردىر.

۲ - قىزىلدان توخونموش پارچادان تىكىلمىش شالوار.

۳ - ظلم ايله قازانيلمىش پولون معين حصەسىنى ملایا وئرىپ پولو پاكلاماغا رد مظلالم دئىرلر.

۴ - آساندىر، سادەدىر

۵ - وقف لولونموش سو.

*- شعر يالتىز يحيى شيدا نىسخەسىندە واردىر.

شبستری چشمه لری^۱

سو سسی، بولبول سسی، قیز سسی قیزیل سسی

گول فصلی، باهار فصلی، فرح وئریر انسانا

ایستیرم وصف ائیلهیم شبستر چشمه لری

آلدییم اله قلمی، قولاق وئرین داستانا

سریندیر قاردان بوزدان، ایچ "خیراب" ین سویوندان

اوخو بیر سوره قرآن هر گون صاحب احسانا

"قئیدر"، پورنه^۲ مکانی ال وورما، چیخار جانی

سووارار اصفهانی حکم اتتسه "کوشگرانا"

"جوجه کاها"، جوجه دی، وُلو یئردن اوجادیر

جوان دگل، قوجادیر، قذی دؤنوب کمانا

چشمه سویو خوش اولار، باخان لار بی هوش اولار

"آمرا" ایله قوشالار^۳ "بزر حور و قیلمانا

"قیاس آباد" چشمه سسی، تورکون قیزیل لثره سسی

یانیندا وار قیاسی^۴، جوت گئدرلر هر یانا

۱ - شعرى، یازانی بیزه بللی اولمایان بیر نوسخه دن گؤتوردوک، یحیی شیدادا دا واردیر.

۲ - یارپیز، بیر چشیت عطیرلی بیتگی دیر.

۳ - خیروو، قئیدر، کوشگران، جوجه کاها، آمرا و قوشالار شبستری اطرافیدا چشمه لرین آدلاری دیر.

۴ - شبستری تقریباً ایکى کیلومتر شمالیندا آخان ایکى چشمه دیر کى، بیرى شبستر - شانجان یولونون ساغیندا، بیرى سولوندا دیر. تقریباً ۳۰۰ متر بیر - بیریندن آرالی اولان بو چشمه لرین بیرى نین آدى قایا، بیرى نین آدى ساوا دیر. یولون گون چیخانیندا اولان ساوا اصیل تورک سۆزو و سعادت قوشو آنلامیندا دیر. گون باتاندا اولان چشمه قایالیدا آخدیغی اوچون قایا آدلانمیش دیر. اولدن بو ایکى چشمه نین سویو بیر آلینیب - ساتیلیدقدان، رسمی سندلری و خلق داخلینده "قیاس آباد" دئییب یازمیشلار. شاعر ده قیاس آباد سۆزونو بورادان آلمیش دیر، لاکن اصلی قایا و ساوا اولمالی دیر.

اوست يانی بینیس^۱ یولو، آلتی شافتالی، هولو
 خوشدور "یئنکهریز"^۲ گۆلو، وصفی گلمز بیانا
 "لژگوو"^۳ ون سویو آزدير، چیر کیندیر، باشی دازدير
 "توکل"^۴ اویناش بازدير، آند ایچیرم قرآنا
 "چای" سویو^۵ داغدان چیخار، باهاردا اتولر ییخار
 یای گیرنده، جان سیخار گئتمه سن چن آوانا^۶
 یوز قیز گئدر، یوز اوغلان "شیخ کهریز"^۷ اولار تالان
 سۆزۈمده یوخدور یالان، آند اولسون "بره جانا"^۸
 "توکاها"^۹ نین قیراغی، آروادلارین یاتاگی
 سولو شفی نین باگی، ساگی کوزه چی خانا
 "چای کهریزی"^{۱۰} چایدادیر، قارا گونو یایدادیر
 پول وئرمه، بی فایدادیر، گئتمز باغا بوستانا
 سویو چوخ آرخدان داشیر، باخان گۆزلر قاماشیر
 آغ عبدالله مباحیر، عاشیقدی "دوستاقیانا"
 "سینه کاها" شیریلدیر، قورباغالار قیریلدیر
 اونو آلاهی دیریلدیر، پول وئرمه یین کنکانا^{۱۱}

۱ - شبسترین شمال - شرقینده کنددیر.

۲ - کهریز آدی دیر.

۳ - کهریز آدی دیر.

۴ - کهریز آدی دیر.

۵ - میشوو داغیندان آخیب گلن چای.

۶ - چن آوان، شبسترین اوستونده بیر کنددیر.

۷ - کهریز آدی دیر.

۸ - انگج، سو بۆلونن یش. اورادا آرخ ایله گلن سویو لازیم اولاندا نئجه آرخا بۆلرلر.

۹ - کهریز آدی دیر.

۱۰ - کهریز آدی دیر.

۱۱ - قویو قازان.

"ارزن کاه" سوزالار، چتین کئفی سازالار
الین یوما، آزالار، اؤزون وئر "دوخمدانا"
ایتلرین کهریزی وار، حارامدان پرهیزی وار
بیر اوغلان، بیر قیزی وار "شرفتین حیفانا"
"زنجفیل آباد" سویو، باسار اورمونو، خویو^۱
کمالی، حالی، خویو لاپ بنزر مسلمانا
چارباغلاری^۲ بیر آز گئچ، "رضا وکیل"^۳ سویون ایچ
گز دولان، غم چکمه هئچ، رحمت وئر روضه خوانا^۴
چاووشون^۵ گونو یئتدی، قیرینده سونبول بیتدی
بیر کره قویوب گئتدی او مأوادا^۶ نشانا
معجز یازیبیدی خئیلی، شعر، غزل، گارایلی^۷
ساتسا، آلماز گونئیلی^۸، یوز بئتین بیر قیرانا
میرابدیر^۹ بیر حکمران، پایتختی ده بره جان^{۱۰}
آرتیق دانیشما آمان، آغزیندا وار قورخانا^{۱۱}

۱- اورمو و خوی شهرلری.

۲- شبسترین جنوبوندا باغ آدلاری.

۳- سینه کاه، ارزن کاه، دوخمدان، ایتلر، شرفتین، حیفانا، زنجفیل آباد، رضا وکیل چشمه آدلاری دیر.

۴- مرثیه اوخویان.

۵- زیارتدن گلنلرین پیشوازینا چیخیب، آت مین، بایراق گؤتوروب شعر اوخویان.

۶- مسکنده. محلده.

۷- هر میصرای سگگیز هجadan عبارت اولان هجا وزننده دیر.

۸- گونئی اهلی، شبستر شهرستانی، شیمالدان "میشوو" سیرا داغلاری، جنوب و غربدن اوسکو شهرستانی، اورمو گؤل و شرقدن تبریز و قارا داغ ماحالی، غربدن سلماس شهرستانی نین آراسیندا یئرلشن و یتمیشدن آرتیق بؤیوک- بؤیوک کندلری ایچینه آلان منطقه "گونئی"، منطقه سی آدی ایله ده تانیلیر.

۹- سو مسؤللو.

۱۰- شبستر چایی نین آخارقاسیندا سویون بؤلوشدورولدویو یئر.

۱۱- سیلاح قاییران کارخانا.

عم اوغلو

تا وار قىزىلجا دردى وطنده، آرتماز نفوس - ايران عم اوغلو
 گوركان^۱ قازاندا قېرىن بالامىن، گۇزدن تۇكرديم، من قان عم اوغلو
 هم قىز اليمدن گىتتى، هم اوغلان، بىر جوت بالامى دىن ائتتى گوركان^۲
 كورلاندى يوردو، تك قالدى ليلان، گل تا به سلخ^۳ شعبان عم اوغلو
 تېرىزانين ياندى داماغى، كولاندى يوردو، سۇندو چىراغى
 بوغدو قىزىلجا بئش مين اوشاغى، ائيلر غزئتلر اعلان عم اوغلو
 بلژيكه چكمز خنجر قىزىلجا، ائتمز فرنگى منطر^۴ قىزىلجا
 برلینه گىتمز كافىر قىزىلجا، ايراندا ائيلر جولان عم اوغلو
 ملا دئىير كى، قاتل خدادير، بو درده چارا نذر و دعادير،
 دكتر دئىير يوخ! قاتل آنادير، بيلمم او حقدير، يا خان عم اوغلو
 مادر دئىيركى، ناداندى دوكتور، اىستى سويوقدان پرواسى يوخدور
 شربتلىرىن فایداسى يوخدور، عالمدير اوندان نسوان عم اوغلو^۵
 دولدوردو جىيى شېهرين طيىبى، آخىردا سوخدو گورا جىيى،
 اولسون او پوللار ظاليم نصيى، كى آلدى بيزدن هر آن عم اوغلو
 گلميش دوداغا روح و روانى، جان اوسته اوغلان، آخىر زمانى
 دوكتور دئىير وئر پول داوانى، ملا دئىير: كس قوربان عم اوغلو

۱ - قېير قازان

۲ - گۇمئوردو. قويلادى

۳ - قمرى آيلارىن سونونجو گونو

۴ - بىچاره، چاره سىز

۵ - قادينلار

تیکدیردیک اول بئش دست جامه، دوغدوق بیر اوغلان مثل - شمامه،
 قویماغی ایچدیک، گئتدیک حاماما، خرج ائتدیک اوتوز تومان عم اوغلو
 سنت کسیلدی، قان اولدو جاری، دلاکا وئردیک بئش دوهزاری^۱
 قار آلتدا قالدی آخیر مزاری، اولدو نظردن پنهان عم اوغلو
 بیر یارا ایله جان وئردی اصغر، مین یارا ایله بو طفل مضطر،
 هر یئر قیزیلجا، هر یئر مکدر^۲، زنداندی بو، یا ایران عم اوغلو
 جان وئردی یاور آل قان ایچینده، قالدی داواسی فینجان ایچینده
 سوت گلدی جوشا چایدان ایچینده، بحر غم ائتدی، طوفان عم اوغلو
 گوز یاشی تۆکدوم هر گون بیر حوققا، فریادا گلدیم مثل طاراققا،
 یالواردیم هر گون درگاه حاقا، بی رحمیدیر چوخ یزدان^۳ عم اوغلو
 واعظ دئییر کی، بیر گون قوناقلار^۴ آتا- آنانی مرحوم اوشاقلار
 کوثر ایچیردر، بوینون قوجاقلار، کاش اولمایایدی بالان عم اوغلو!^۵
 /شعر ناقص نظره گیر/

^۱ - بئش ایکی قیرانلیق.

^۲ - کدرلی - غملی

^۳ - تانری، آلاه.

^۴ - قوناق اندر.

^۵ - شعر یالنیز شیدا نسخه سینده واردیر.

آى تىكز باجى

اۋكوزلر ناخوشدور، اينىكلر خسته
 سود امر بالالار خوروزك اولور
 يومورتا يازديرديم ملايه بوگون
 اوغلان ياخشى اولسا كسرم قويون
 اوشاقلار بانلايىر خوروزلار كىمى
 سنىن قلىبن صافدير، اغدير قار كىمى
 چيت تومان گئيدىلر، ارالى شالوار
 گۇيه ال قالدىريب، آلاها يالوار
 چين دگيل ياخاسى قولو كۇنىگىن
 اوزوندور تومانين، صافدير اورگىن
 بىر پارا اروادلار گۇزو سورمهلى
 توكولسون ارى نىن ساچى، سقلى
 قوندارا^۱ گئيدىرير خانىم قىزينا
 دلى شيطان دئير: توپور اوزوننه
 غضبه گلمه سين، نئيله سين تارى؟
 آچىقدان اولدورور آلاها دالارى

اولور هر گون حىوان، آى تىكز باجى!
 حاليمىز چوخ يامان، آى تىكز باجى!
 فالچى دان آلمىشام دونن بىر دويون
 اتين وئىرم احسان، آى تىكز باجى
 بورنوندان قان آخير گيله نار گىمى
 قبول اولار دوعان آى تىكز باجى
 گۇى اۋسگورمه توتدو يازىق اوشاقلار
 جانيم سنه قوربان، آى تىكز باجى
 گۇرسنمىر قاسىغىن، قارنىن، گۇبگىن
 دوعا ائيله امان اى تىكز باجى
 بىر قارىش توممانى، بىر قارىش يلى
 هئىچ دىنمز بى ايمان آى تىكز باجى
 استانبول جورايىن چكىر دىزىنه
 بو نئجه مسلمان، آى تىكز باجى
 آياقلىق گئىمىرى خان اروادلارى
 ايرگندىم بوزباش^۲ دان، آى تىكز باجى

۱ - دابانى دىك باشماق، پوتون.

۲ - سودا پىشىرىلن بىر نوع ات يىمگى.

دولاندى زمانە، اولدو بى عرضە^۱
 حكىم جانا باخار، نە اينكى نبضە
 حكىم لىر اليندىن گىدىرم عرضە
 قولاق وئر بىر داستان آى تىكذ باجى
 دونن ناھار چاغى يىدىم داش كىم
 حكىم دىدى خانىم، آچ قارنىن گۇرم
 قارنىم سانجىلاندى، آز قالدى اولم
 تر تۇكدوم بىر باتمان، آى تىكذ باجى
 بىر نفر ياد الى دىمەيىب منە
 سانجىدان وئىسم جان، آى تىكذ باجى
 غىسال^۲ يوسون گۇروم بىللە حكىمى
 نامحرمة، اينان، آى توكذ باجى
 معجزا، بىلمىرم بىلىم باجى لار
 حكىمى نامحرمة سانىر، بىلىر عار
 نە قدر جىھالت ايچىنىدە ياشار
 فالچى محرمى؟ قان، آى تىكذ باجى^۴

۱ - لياقتىسىز، باجارقىسىز

۲ - اولو يويان.

۳ - غىسل وئىر، اولو يويان.

۴ - شمر يالتىز شىدا نىسخەسىندە واردىر.

نوحه از زبان علیا مکرمه باجی خانیم باجی زید الله رهنها^۱
 اگرچه بورجلو ووروب آغزیم جیلوو قارداش
 اون آلتی پونزا^۲، ائوی قویموشام گیروو قارداش
 بیرری بیلیر، اونو بیلیمیر آخونلارین قورخما
 گئنه گیروو قویارام، ائیلهمه خینوو قارداش.
 ولی هراس ائدیرم اجتماع پنجمدن^۳
 بو فیکر خیلی چکر ذهنیمه قاشوو قارداش
 خدا نکرده اگر انجمنده کی کیشیلر^۴
 قویا بو بارهده بیر نظم نو به نو^۵ قارداش
 یقین ائوی بیخیلار معجز پریشانین
 قویوب عمارتی یوز یئرده چون گیروو قارداش

^۱ - یوکسک و حرمتلی باجی خانیمین دیلیندن نوحه، آلاه اونون گیروولارین آرتیرسین

^۲ - باتمانین لون آلتیندان بیرری.

^۳ - بشینجی بیغینجاقدان.

^۴ - دئمک شعر مشروط زامانی قلمه آیینمیشدیر.

^۵ - تازا- تازا، دئمک شعر انجمن زامانی، مشروط دؤورو قلمه آیینمیشدیر.

راجع به مشهدی علیقلی^۱!

آقا علی قلی گرچه سخی و دیندار است!
 ولی بخالت او صد هزار خروار است^۲
 بخیل داخل جنت نمیشود هـرگز^۳
 در این خصوص (روایت، حدیث بسیار است)^۴
 دورون گتدک دئدی هئی فرقه احبایا^۵
 براستی مشدی (حال تو بسی زار است)^۶
 نقدر ائیلهدیک الحاح^۷، سؤیلهدی: اولماز،
 حقیقتا دل او سخت تر ز (احجار) است^۸
 اونو گؤروم قالا حسرت قارا قویون سودونه،
 ملامت ائیلهمهیین، چونکی حوصلم دار است^۹
 نقدر سؤز دئیهمسن، بیئینه دیر، قاییدار
 سخن مگو به کسی که فراخ شلوار است^{۱۰}

^۱ - مشهدی علی قولویا راجع. شعر یالنیز نخجوانی (ملی کتابخانا) نسخه سینده وار ایدی. اونون ۲-۳-۴- نجو بیتلرینین ایکینجی مصرععلاری آزاچیق جیریلیمیشدی، لاکن فیکرینی تاماملماق اولاردی و بللهده اتدیک علاوه اتدیگیمیز سؤزلری پارانتر () ایچینه آلدیق.

^۲ - اگرچه آقا علی قولو الی آچیق و دینچیدیر، لاکن اونون یاخیللیغی یوز مین خارواردیر.

^۳ - یاخیل هئج وقت بهشته گیرمز

^۴ - بو بارهده روایت، حدیث چوخدور

^۵ - دوستلارین دستهسینه

^۶ - مشدی، دوغرودان دا سنین حالین چوخ یاماندير.

^۷ - اصرار ائتمک، دوغرودان دوغرویا اونون اورگی داشدان دا برکدیر.

^۸ - دوغرودان دوغرویا اونون اورگی داشدان دا برکدیر.

^۹ - چونکی حوصله داردیر.

^{۱۰} - گئن شالوارلییا سؤز دئمه

اونون عبا و قباسینا باخماین یاران،
 به باطنش نگری گر، چو بید بی بار است^۱
 او چشمه‌ایکی^۲ شبسترلینین دی چنواندا^۳
 بَرَد به مزرعه، گویا که مال سرکار است^۴
 حارام سو ایله آغاچلارین بسلر،
 ساتار او حاصیلی خرچلر کی، محض مردار است^۵
 نظرله‌سین اونو تحویلدار آهن چشم،^۶
 چه، از شرارت او اهل - کند بیزار است^۷
 نه افترا دئییرم من اونا و نه بهتان،
 براستی سخنانم مثال سوفار است^۸
 (شعر ناقص نظره گلیر)^۹

^۱ - باطنینه باخسان سؤیود کیمی بارسیزدیر.

^۲ - او چشمه کی.

^۳ - شبسترین ایکی - اوچ کیلومتر شمالیندا کند

^۴ - اؤز اکینه آپارار، سانکی اؤز مالیدیر،

^۵ - مطلق مورداردیر.

^۶ - دمیر گؤزلو

^۷ - اونا گؤره کی، کند آداملاری اونون شرارتیندن بئزاردیرلار.

^۸ - دوغرودان - دوغرویا سؤزلریم دئشیک / بورادا قووا / کیمیدیر.

^۹ - شعرده سؤز بیر چشمه‌دن گئدیرکی، چنوان کندینین جنوبوندا، شبسترده یاخین ایدی و اصلینی شبسترلیلر قازیب چیخارتمیشدیлар. سونرالار چنوانلی لار او چشمه‌نی ییه‌لندیلر و بو ایش شبسترلی‌لرله چنوانلی لار آراسیندا اوزون مشاجره، محکمه بازلیق و داوالارا سبب اولموشدور. دئییشمه و مشاجره‌لر معجز زامانیندا ایدی.

عمقیزی! ۱

عینکی قوی چشمیوه،^۲ گل یانیما
 سنی کیچیک قیزلارا بوندان سورا
 واجب و لازیمدی بو گون ییزلره
 ار تاپیری باخ ننجه یالقیزلارا
 قیز مرک اون آلتی یاشین آتلا یا
 اولماسا اؤیله، اؤله یا چاتلا یا
 خیرداجا قیز تورش اولو مثل - قورا
 قیز اودو کی، تای گۆتوره، تای قویا
 قیز اودو کی، هر بیر ایشی اؤرگنه
 قورخار اریندن، دئیر، ائیوای ننه
 وئر قلمی دستینه،^۵ هم کاغذی
 الده ائدر قاینانانی، بالدیزی
 معجزی جهل ائیلهدی چون بی خبر
 علم قیزین دینینه وئرمز ضرر
 گۆر نه یازیر جبل متین عمقیزی^۳
 کسمه یه جک ملا کیین، عمقیزی
 مژده وئرک سنی بؤیوک قیزلارا
 ناجی ایران زمین^۴ عمقیزی
 دیکگلله، نار تک ممه سی چیتلا یا
 گۆرمه یه جکدیر ار اوزون، عمقیزی
 قوی یئتیشه، وئر اره اوندان سورا
 راحت ائده ائوده ارین، عمقیزی
 آش پیشیره، ار یئییه، هم قاینانا
 توی گنجه سی خیردا گلین عمقیزی
 قویما کسالت باسا ائوده قیزی
 علمله قیز، ائیله یقین عمقیزی
 لعنت ائلر باعثه شام و سحر
 جهل ایله بر باد اولو دین عمقیزی

^۱ - شعرى نخجوانی / ملی کتابخانه / نسخه سیندن کؤچوردوک.

^۲ - گۆزلوگو گۆزووه تاخ.

^۳ - مشروطه دؤوروندن هندوستاندا نشر اولان فارسجا غزئت.

^۴ - ایران دیارینی نجات وئرن.

^۵ - قلمی وئر الینه.

بىز تىمە !

ايا نوجوان چوغوندور آياق
 آچىقلانما و ساللاما قاش - قىباق
 باشين داش كىلم، قاشلارين اسباناق
 اندىب شير و شكر كىمى اتفاق
 ياراتمىش خدا^۱ سنده بيرجوت قولاق
 سفرجل^۲ دئىيم، يا صراحى قىباق؟
 دهانين^۳ ترك، لىلرين قايقاناق
 دانىشما، آى اوغلان، منه وئر قولاق
 خدا ائيله سين بد نظردن اوزاق
 و بارماقلارين هم اونونكوندان آغ
 هنر كى، يازا وصفىوى بو ساياق
 گتير خلعتين معجزين وئر گوراخ^۴

الاى، هنرمند سبىزى مزاج
 يازىم مدحيوه، لاکن، اما، فقط
 بويون مثل - گردوى^۱ هندوستان
 نوخود گۆزلىرىن، رسته كىپرىكلرىن
 الا، اى پسر^۲ مثل برگ^۳ كلم
 بادىمجان دئىيم بورنووا، يا كدو
 ساقالين تره، يىغلارين جعفرى
 دىلين باميه، ديشلىرىن مرجومك
 قوون قاشلارين، گولبسر^۴ قوللارين
 الين پنجه نرم اوشقون كىمى^۵
 نه لىلى ده^۶ واردير، نه صابردى بو^۷
 تمام اولدو سۆز، بيتدى شعر و غزل

۱ - هندوستان قوزو.

۲ - اى اوغلان.

۳ - يارباق كىمى.

۴ - تاترى.

۵ - هئىوا. / عربجه /

۶ - آغزين.

۷ - خيار / شىستر لهجه سينده /

۸ - الين لوشقونون يوموشاق پنجهسى كىمى.

۹ - ميلادى ۱۹۰۶ ده وفات اتميش مشهور آذربايجان شاعرى.

۱۰ - ميرزا على اكبر صابر.

۱۱ - گۆزك / قافيه خاطيرينه /

تشریح !

بیغ و ساققال صحبتی مشغول ائدیب دانالاری
 وقت- فرصتدیر، گتیر گلسین شراب- احمری^۱
 بیر کچیج، بیر کلبتین تئز حاضیر ائیله، ساقییا
 قوی شرابی کورسو اوسته، بعد^۲ یاندیر لنتری
 ایستیرم کهنه قافالاردان بیرین تشریح ائدم،
 باس یثره، تۆک آغزینا، مست ائیله کبله کوثری
 ایستیرم آنلیم^۳ بونو کی، وارایکن گۆی گولبسر
 نییه بعضیلر اولور ساری خیارا مشتتری؟
 فرض دیر "الله اکبر" بعد نیت بیر کره
 بو نییه تکرار ائدیر یوز دفعه نام اکبری^۴
 سن منی هر نه حساب ائیلیرسن، ائیله، عیبی یوخ
 دوشموشم بو مشقه بیر یول، یوخ علاج دیگر^۵

/شعر ناقصدیر/

^۱ - قیرمیزی شرابی.

^۲ - سونرا.

^۳ - آنلاییم.

^۴ - اکبرین آدینی.

^۵ - باشقا علاج یوخ.

xx - شعر یالتیز ممدلی نسخه سینده واردیر.

سال ياناكى تنبىلىتى !

عيد نوروزدو^۱، غافيل، دور اۋزون وئر ائشيه^۲
 بو سويوق كورسو باشيندا نه دۋنوبسن پيشيه
 تۈكۈلوب سئل - سو كيمين بال و خاما هر گوشه يه،
 وقت فرصتدير عى، سال ياناكى تنبىلىتى ؟^۳

قارا دولما گئىنيپ، سورمه چكىيدير گۈزونه،
 سارى دولما نئجه گۈر زينت ائدييدير اۋزونه،
 سارينين دادينا باخ، بير ده قارائين دوزونا،
 وقت فرصتدير عى، سال ياناكى تنبىلىتى ؟

گيله نار وار^۴، اريك^۵، كونجود ايله يوخدو وجيم^۶،
 پوسته حالواسينا باخ آغزين آچيب مثل نجوم^۷،
 گول مورابباسى اولان نلبكى يه ائيله هجوم،
 وقت فرصتدير عى، سال ياناكى تنبىلىتى ؟

آزجانا چاي ايچه سن، بيل كى، ائوين اولدو خاراب،
 مئيلين اولماز داها خوراكا، اگر اولسا كاباب،

^۱ - نوروز بايرامى دير.

^۲ - شعرين اولتى دوشموشدور.

^۳ - داغارجيق معناسيندا. / شېستر لهجه سينده / منظور قارين وئر.

^۴ - منظور گيله نار مورابباسى دير.

^۵ - منظور اريك مورابباسى دير.

^۶ - منظور كونجود مورابباسى دير.

^۷ - لولدوزلار كيمى.

یئمه‌یه، ایچمه‌یه وئر عادت اؤزون مثلِ دواب^۱،
وقتِ فرصتدیر عمی، سال یاناکی تنبلیتی ؟

دئمه سیسبگدی^۲ بو، ماللانگوره^۳ و چای^۴ و بیروو^۵،
هر قاپی اولسا آچیق، گیر ایچری، ائتمه خینوو،
یادا سال معجزی ده، تاپسان اگر یاغلی پیلوو،
وقتِ فرصتدیر عمی، سال یاناکی تنبلیتی !^۶

^۱ - دؤرد آیاقلی لار کیمی.

^۲ - شبسترده، معجزین یاشادینی محله‌نین آدی.

^۳ - شبسترین شرقی محله‌سی.

^۴ - شبسترین جنوب و جنوب-غرب محله‌سی.

^۵ - شبسترین جنوب محله‌سی.

^۶ - شعر بهرامی نسخه‌سینده / شیر احمدی / اولموش و اورادان کؤچورولموشدور.

كۈنلۈك شاد ئائىلە !

گەلدى نوروز، اولدۇ باھار تامام اولدۇ لىل و نھار^۱ تازالاندى فصل باھار
مبارك گونون ياد ئائىلە پىلووسوز كۈنلۈك شاد ئائىلە

گەلدى آينىوھ تازا لباس تا اولاسان مقبول ناس^۲ منىم سۆزۈمھ قولا قى آس
مبارك گونون ياد ئائىلە پىلووسوز كۈنلۈك شاد ئائىلە

گر آز ايسه جيبده پارا^۳ اورگينه وورما يارا نىسييه آل، گلمه دارا^۴
مبارك گونون ياد ئائىلە پىلووسوز كۈنلۈك شاد ئائىلە

قورخما چىخدىق قارا قىشدا _ دوشونمە كى، قالدىق ايشدا _ هر نه وارسا كىچر دىشدا
مبارك گونون ياد ئائىلە پىلووسوز كۈنلۈك شاد ئائىلە

اىستەسەلر يول پاراسى، اونون دا واردير چاراسى هئىچ قورخما ائتمه هراسى^۵
چاغىر: آلاھ! ايمداد ئائىلە مبارك كۈنلۈك شاد ئائىلە

گۆردون مأمور گىردى خان^۶ سنده سوخول قاچ بىر يانا اله كىچىسن اولار فنا^۷
قورخما چىغىر، فرىاد ئائىلە هم داد ئائىلە، بىداد ئائىلە

...

^۱ - منظور گىتھ و گوندوز برابەر اولدۇ.

^۲ - آدمالارین خوشونا گلن اولاسان.

^۳ - يول. / آنا دولو سۆزۈ /

^۴ - منظور اۆزۈنۈ مادی سىخىتتىيا سالما.

^۵ - قورخما.

^۶ - منظور كاروانسرادير، توركيه ده كاروانسرايا خان دئىيلىر. سۆز كاروانسرالاردا تجارت ايشينه باخانلاردا خطاب دىر.

^۷ - پيس اولار، ايش خاراب اولار. آنا دولودا ايشلتنن عرب كلمهسى.

توتوب سنی ایستر پارا سؤیله یوخدور، گلدیم دارا^۱ ائوده شکر بکلر^۲ سارا
آمان مأمور احسان ائله عزیز گون کؤنلوم شاد ائله

مأمورلارا اولما عاجیز سؤیله کی، بیز سیزدن آجیز^۳ یورغانین ائتسه لر حاجیز^۴
صلح اوچوندور، بر باد ائله بایرامدیر، کؤنلن شاد ائله

اوزاتسا الین خالییا^۵ تیلفون ائت قونشون والیا^۶ بو ایشی قویسون سالییا^۷
عزیز گوندور، بایرام ائله یی شکر کؤنلن شاد ائله

اولماسا گر دادرسین^۸ قوی باشیوا کؤهنه فسین^۹ باغیر تا کی، وار نفسین
مبارک گونون یاد ائله ایچ چایین کؤنلن شاد ائله

بایرام هر کس سؤیلر غزل بؤیله می دی دنیا ازل^{۱۰} آمان خدای لم یزل^{۱۱}
بو ملتی بر باد ائله لطفونله بیزی شاد ائله

لیمون صفت، آیری باجاق^{۱۲} بوراخماییرلار گؤز آچاق یولو کسمیش قویماز قاچاق
یا رب! اوزون ایمداد ائله لطفونله بیزی شاد ائله

^۱ - منظور آغیر وضعیته دوشدوم.

^۲ - گؤزله یز، منتظر اولار. / آنا دولو سؤزو.

^۳ - سیزدن آرتیق آجیق.

^۴ -

^۵ - قالی، فرش.

^۶ - والی، حاکیم.

^۷ - هفته نین ایکینجی گونونه، مقصد ایشی باشقا بیر گونه سالسین. ایشی یوباندیرسین. (آنادولودا سه شنبه گونونه سالی دئییلیر)

^۸ - یاردیمچی، کؤمکچی / فارسجا/

^۹ - ناقص کله قند شکلینده قیرمیزی بؤرک، آنا دولودا مود ایدی.

^{۱۰} - دنیا ازلدن بئله ایدی می؟

^{۱۱} - ایدی، زاوالسیر تاتری.

^{۱۲} - قیچ، / آنا دولو سؤزو/

سانكى، بوغا^۱ چىخمىش داغا سولدان قاچار، گلر ساغا شاپىر اوغلو ممد آغا^۲
مبارك گونون ياد ائله ايچ چايين كۇنلون شاد ائله

آرتىق يىتتىر ختمه كلام^۳ مندن سنه اولسون سلام چاى كوچەلى^۴ آغا غلام^۵
مبارك گونون ياد ائله شكر يى، كۇنلون شاد ائله.

^۱ - بورولمامىش بۇيوك اۋكوز.

^۲ - معجز زامانى چاى محله سينده ياشامىش شاپىر ممد آغا.

^۳ - سۆزون سونو.

^۴ - شىبىستىن غرب و جنوب غرب طرفينده يترلشن محله.

^۵ - معجز زامانى چاى محله سينده بىر اكىنچى ايدى. مشهدى قولو اوغلو غلام.

اوزون دریا (نه قدر وار بدنده جان)

نقدر وار بدنده جان، چه ظاهری چه خلوتی، ولوو بقتل ناس اولاً^۱، بوراخمارام ریاستی،
گرک ملامت ائیله ییم، یثره کولونگ ووران لاری، توکان و ائو ییخان لاری، قازاق لاری^۲،
آژان لاری^۳، جمیع دیک دابان لاری؛ که تا من او جماعته، او فرقه شرارته^۴، او یاغیان امته^۵،
نشان وثرم شو جاعتی.

گرک دئیم امیره من، امیر بی نظیره^۶ من، صغیره^۷ من، کبیره^۸ من نه حقّی وار
حکومتین، صدارتین^۹، ایالتین^{۱۰}، ائوین ییخا رعیتین.

گرک کسم خیانتین بئلین، هامی شرارتین، خصوصاً اهل بدعتین^{۱۱}، باسام، کسم و
یاندیرام، یاتان لاری اویاندیرام، عوام خلقه آندیرام، خلاف شرع ملتّی.

دئیم من اول اجامره^{۱۲}، آیا گروه فاجیره^{۱۳}، گرگدی قونقا کافیره،
نه مؤمین طاهیره^{۱۴}، مینین اولاغ قاطر، وورون لجامی^{۱۵} باشینه، هزار لعن
ماشینه^{۱۶}، او بانگ دلخراشینه^{۱۷}؛ که واردی چوخ حماقتی^{۱۸}، کی، ییخدی چوخ عمارتی.

۱ - ایستر آجیق، ایستر ایسه اؤرتولو، خلقین اؤلدورولمه سیله ده اولسا.

۲ - پهلوی لردن قبااق ایراندا روس ضابطلریله یارانان سیلاحلی قوه / روس کلمه سی /

۳ - شهر داخلی انتظامی سیلاحلی لار.

۴ - پیس ایش گؤرنلر فرقه سی.

۵ - خلقه یاغی اولانلار.

۶ - تاپسیز امیر.

۷ - کیچیگه.

۸ - بؤیوگه.

۹ - یوکسک دولتی مقام

۱۰ - ایالت والیسی، حاکمی.

۱۱ - دین علییه نه اولان رسملر.

۱۲ - باشی پوزوقلار، لوتولار.

۱۳ - یارامار ایشلی دسته یه.

۱۴ - پاک مومنلره.

۱۵ - نوخدانی

۱۶ - ماشینا مین لعنت.

۱۷ - گوبود سسینه.

۱۸ - آخماقلیتی.

سوال ائندە خلوتى: نەدىر بو ظلومون علتى؟ دئیركى، بو ویلايتى، ویلايت ائيله یک
 گرک، سنه ضرر دَیر دَیر. به قعر اسفل الدَیر^۱، نەدىر بو ناله و فغان، نە بیر سنه دَیر زیان،
 گۆرورسن ای فیلان- فیلان، ییخیلار ارک دولتى.
 یتیش هرایه یا علی، نە قبر قالدی نە اۆلى، نە کلّه سی، نە ده قولى، خراب اولاشوشا
 یولی^۲، مگر اولوبسونوز دلى، وئیررسن امر، لشگره، عَکَبَره، عَلسَگره. بئش آلتی یوز نفر
 دلّه^۳، آلیر کولونگو چون اله، سالیر جهانا ولوله و شورش و قیامتى.
 صباح و عصر والضحا^۴، ییخیلدى قصر پر بهّا^۵، توکندى صبریمیز داهّا، گئیدین
 ممدعلی شاهّا^۶، دئیین کى، اۆلدوک آخیری، باشیوا ییغ اجامیری، خصوص امیر بهادری^۷،
 بئلینه باغلا قَدَره و راکب ائيله استره^۸ او حافظ شریعتى^۹.
 دئیین ایا شه بقّا^{۱۰}، ایا خدیو مه لقّا^{۱۱}، اولوب رعیت اشقیّا^{۱۲}، مثال روس و ارمنى،
 گئیرله^{۱۳} کفش روغنى^{۱۴}، گئیشله دیرله^{۱۵} کوچه نى. دئینده ای ستم شعار^{۱۶}، نولور اولاندا
 کوچه دار؟ چیخاندا داما قیشدا قار؟ دئیرله^{۱۷} کور و زهرمار، دؤیورله^{۱۸} هم جماعتى!

۱ - جهنمه درین یئر. ان اشاغیداکى درکین تکیه جن.

۲ - اۆل، قول و یول کلمه لری "علی" ایله قافیه اولدوقلاری اوچون بئله یازیلیدیر..

۳ - منظور لوتو، پوزغون.

۴ - نظره گلن قرآنین "الشمس" سوره سینین ایلک آیہ سینده بنزتمه دیر.

۵ - قیمتلى سارای.

۶ - مستبد قاجار شاهى محمدعلی.

۷ - محمدعلی شاهین مستبد سرکرده لریندن.

۸ - قاتیرا میندیر.

۹ - شریعتى قورویانی.

۱۰ - ای اۆلمز شاه!

۱۱ - آی اوزلو شاه.

۱۲ - رعیت پیس، سۆزه باخمایان، یاراماز اولوب.

۱۳ - گئیرلر.

۱۴ - یاغلى باشماق، منظور واکسلى باشماق.

۱۵ - گئیشلَ دیرلر.

۱۶ - ظلم ائدن، ایشی ظلم ائتمک اولان.

۱۷ - دئیرلر.

۱۸ - دؤیورلر. وورورلار.

نه حوققا بازلیق ایدی بو، ایا گروه سقف کن؟! نه قونقا سازلیق ایدی بو،^۲ ایا جنود
 اهرمن،^۳ یاراتمیش حیّ ذوالمنن،^۴ شتر برای مرد و زن، و اسب و فیل و کرگدن.^۵ مگر او
 اُشتر نرین،^۶ او پیل زور پرورین^۷ و اسب ماه پئیکرین،^۸ ماشیندان آزدی سورعتی؟
 باخین بو قووم آتیره،^۹ نه رحم ائدیرله دولگره،^{۱۰} نه دلّکه، نه رشیره،^{۱۱} نه مسجده، نه
 منبره، نه میر شرع انوره.^{۱۲} بو قوومون احترامی یوخ، شریعت پئیمبره،^{۱۳} نه حق تاثیر و نه
 علی، نه جعفری، نه حنبلی، نه بیغی وار، نه سققلی. نه دینی نه دیانتی.
 گلیبدی فعله گونئی،^{۱۴} مثال مور بی عدد،^{۱۵} چیخیرلا داما ناگهان، دئیرله یاعلی مدد.^{۱۶}
 وئرینه سس سسه هامی، ییخیلا شستله^{۱۷} دامی، گئدیرله جومعه آخشامی، ائدیرله زهر مار
 مئی، وورورلا دف، چالیرلا^{۱۸} نئی، دئیرلر آی دالئی - دالئی. ایا جماعت گونئی، مگر کی
 یوخدو غیرتیز؟ قالیبدی کتده کیفلتز، نه آشی وار، و نه ده اتی.

۱ - دام بیخان.

۲ - نازیک دمیر یول اوستونده آت ایله چکیان واگن. (اکبر انقلابیندان قاباتق روسلا تبریزین قاتار دایاناغاغیله شهر آراسیندا چکدیلر.)

۳ - اهرمن قوشونو.

۴ - اولمز و احسانلار صاحبی، مقصد اللاهیدیر.

۵ - کیشی و آروادلار اوچون دوه، آت، فیل، و قاپان یاراتمیشدیر.

۶ - نر دوه نین

۷ - گوجلو فیلین.

۸ - آی بدنلی آتین

۹ - قویروقسوز، سونو اولمایان.

۱۰ - نچارا.

۱۱ - رنجیره، بورادا حامامدا فیته وئرنه دئیلیر.

۱۲ - پارلاق شریعتین بؤیوگو.

۱۳ - پیغمبرین شریعتی.

۱۴ - گونئی فهله سی، قونقا یولو چکمک اوچون گونئیدن فهله آپارلمیشدی.

۱۵ - قاریشقا کیمی.

۱۶ - دئیرلر یا علی مدد.

۱۷ - چسارته.

۱۸ - شعرین ریتمی پوزولماسین دئییه بو بندده بعضی فعللرین سون صامتی قلمه آلیمیر؛ مثلا "چالیرلار" یئرینه "چالیرلا" ایشلنیر.

دئین او اهل تبریزه: ماشین گرک دگیل بیزه، گلین بورا، چۆکون دیزه، قرائت اؤیردیم سیزه، قولاق وئریم بیر حمدیزه، غلطدی حمد- سورهنیز^۱. گرک اونو راوانلایاق، اوصول دینی^۲ آنلایاق، فروغ دینی^۳ همچنین. نییه بوش آیلشک کی بیز، خراب ائدک ویلایتی؟! ووراندا گورزونو^۴ یئر، نکیر و منکر^۵ ای عمی، قویون لار اورکر ای عمی. سؤال ائدر نامازدان، خدای بی نیازدان^۶، شهنشه حجازدان^۷، نه فارس بیلر "برو- مرو"، نه تورکجه- نی "خینوو- مینوو"، نه کوردجهنی "حسو- مسو"، نه روسجانی "نتتو- متتو"^۸، گرک بیز اؤیرنک فقط هوالدی^۹، هی آلتی^{۱۰}، فقط ییلیر عربجه او. جاواب آلا عربجه او، "بغزتی و شوکتی"^{۱۱}.

بهشتی خلق ائدیپ خدا، برای شیعه علی^{۱۲}، ولی او مؤمنین گرک اولا دؤشونده سققلی، کی یعنی چوخ کبیر اولا^{۱۳}، طویل و مستدیر اولا^{۱۴}، فتحعلیشاه پذیر اولا^{۱۵}. حنا قویا او سققله و رنگی مثل قیر اولا و آینه آلا اله، باخا بیغین قاباغینا، مباد اینکی^{۱۶} مئیل ائده، دوداغینا بش اون توکی، دوداغا مئیل ائدن توکی کسه مثال برمکی، اولا آدم بالاسی تا گنده آلا قوجاغینا او حوریان^{۱۷} جنتی^{۱۸}

۱ - قرآنین ایکی کیچیک سورہسی کی، نماز قیلاندا اونلاری اوخویارلار.

۲ - دینین بئش اصلینی (شیعه باخیمیندان)

۳ - دینین عمل ائتمهلی قانونلارینی.

۴ - توپوزونو، عمودونو.

۵ - گویا قبییرین ایلک گتجه سینده سوال- جوابا گلن ایکی ملک.

۶ - احتیاجی لولمایان آلاهدان.

۷ - حجاز اولکه سی شاهیندان (پینمیر و ایماملاردان)

۸ - یوخدور (روس سؤزودور)

۹ - او کی (کیشی جنسی بارده)

۱۰ - او کی (قادین جنسی بارده)

۱۱ - عزیزت و جلالیما آند اولسون

۱۲ - حضرت علی شیعه سینه

۱۳ - بؤیوک اولا.

۱۴ - اوزون و گیرده و اولا

۱۵ - فتحملی شاه بیمن اولا.

۱۶ - مبادا کی،

۱۷ - بهشتده افسانهوی قیزلار.

۱۸ - بهشت.

ملک دولانماز اول ائوه، کی اوردا عکس ناس^۱ اولا، ذوکور^۲ اولا اناث^۳ اولا، وحوش^۴ یا طیور^۵ اولا، ولوو کی عکس مور^۶ اولا. شکیل چکن ملاحده^۷، گرک او عکسه جان وئره، خداسینا^۸ جزا گونو^۹ خدالیغین^{۱۰} نشان وئره، بیر ایش گورون علیحده^{۱۱}، او ایشده یوخدو فایده، بو ایش حرام دیر بلی، قسم بو ساچ و سققله، معادا معتقد^{۱۲} گرک تاپا بیر آیری مشغله، کی تا خدای انس و جان^{۱۳} بهشت جاودان^{۱۴} وئره، کیشی گرک اذان وئره، نه اینکی ائيله ایش گوره، به روز حشر منتقم^{۱۵} ایلان وئره، چایان وئره. ملک اونا عذاب ائده و اتلرین کباب ائده جهنمین حرارتی.

بئله مقرر^{۱۶} ائيله ییب خدا، همیشه تار اولا^{۱۷}، گئجه چو زولف یار^{۱۸} اولا، گئجه گونوز

یانا چیراق، ایشیق سالا ویلايته، عمارته، زراعته، سن ایستیسن گونوز کیمی اولا او لیل غاسقه^{۱۹}؟ عم اوغلو سن نه کاره سن، رقابت ائیلیسن مگر جناب کردگارا^{۲۰} سن؟ شریک سن می خالیقه، خدای نور و ظلومته^{۲۱}، چیراق برق خوش گلیب نقدر بو جماعته؟! اونون پولون

۱ - آدم عکسی.

۲ - کیشی جنسی

۳ - قادین جنسی

۴ - اویرنیلمه میش حیوانلار.

۵ - اوچارلار، قوشلار.

۶ - قاریشقا شکلی.

۷ - ملحدلر، دینسیزلر، یولسوزلار.

۸ - تانریسینا.

۹ - قیامت گونو.

۱۰ - تانریلیغینی.

۱۱ - باشقا بیر ایش گورون.

۱۲ - قیامته اینانان.

۱۳ - بوتون وارلیغین آلاهی.

۱۴ - ابدی بهشت.

۱۵ - قیامت گونونده انتقام چکن.

۱۶ - بئله قرار وئریب. بئله قورروب.

۱۷ - قارائلیق اولا.

۱۸ - یارین ساجی کیمی.

۱۹ - قارائلیق گئجه.

۲۰ - جناب آلاها.

۲۱ - ایشیق و قارائلیق آلاهیانا

وئرىن آتا، مینین گئدین زیارتە، اوشاق، فاناری یاندىرىن، چىراق برقى سۇندورون، وورون ساعاتى سىندىرىن، بەعەدە من است من^۱؛ ولوو بئش آلتى يوز تومن اولا اونون ندامتى^۲، جريمە و خسارتى.

بو ايشلرين تاممىسى چىخار او روزنامەدن^۳، آغىردى اول جاوان لارىن، او روزنامە-خان لارىن^۴ شرارتى قىتامەدن^۵، اولار بتردى گبردن^۶، اشددير هۇزۇردن^۷، ايا گروه^۸ گول بدن، حذر ائدين جريدهدن^۹، سالار سىزى ضلالتە، اوزو قارا قىامتە گلر اونا باخان كىشى، آلان كىشى ساتان كىشى، يانيندا ساخلايان كىشى، اماندير آلمايين اونو، يالاندى جمله مطلبى، حرام ائديب اونو نبى^{۱۰}، اونا باخان آداملارين نه دينى وار نه مذهبى، نه غيرتى نه عصمتى^{۱۱}.

گئير قولاقلى كۆينگى^{۱۲}، وورار پوتون لارا بويلا، او بنگ خور^{۱۳}، او ترياكى، آلا ر جريده بير تايلا، اوخور صاباج و شام^{۱۴} اونو، او خيرەسر^{۱۵}، او بى حيا، ايا سلاله زنا! خدا ائديب حرام اونو، اوخوما والسلاام اونو، تلاوت ائيله مَصْحَفى^{۱۶}، خصوصاً او برائتى^{۱۷}، كى چوخدى خوف و خَشْيَتى^{۱۸}، فصاحتى، بلاغتى^۱.

۱ - منيم عۆهدەمەدير، منيم

۲ - پشمانلىقى.

۳ - غزئتن.

۴ - غزئت اوخويانلارين.

۵ - گۆزل بير عرب قادىنى ايدى حضرت على اونون آتاسى و قارداشىنى اۆلدورموشدو. ابن ملجم اونا عاشق ايدى. قىتامە انتقام

الماق اوچون ابن ملجمى حضرت علىنى اۆلدورمگە تشويق ائدى.

۶ - آتش پرستف زردشتى.

۷ - ايگيت، زيرك، ايگيتلردن داها چوخ شرارت ائدن ديرلر

۸ - اى گول بدئلى دسته.

۹ - غزئت دن ساغينين.

۱۰ - پينمير اونو اوخوماغى حرام ائديب!

۱۱ - خياسى، ناموسو.

۱۲ - منظور ياخالى كۆينكدير.

۱۳ - خشيش چكن.

۱۴ - سحر - آخشام.

۱۵ - سارساق، اخماق.

۱۶ - منظور قرأندير

۱۷ - قرأندا قرائت سورەسى.

۱۸ - قورخوسو.

دئینده بو سؤزو اونا، دئییر: بلی، صحیح دیر،^۲ دئییرله چوخ فصیح دیر. اونا بیلن فقیه^۳ - دیر. ولیک بنده بیلیمیرم عربجه "انما"^۴ ندیر؟ "لکم"^۵ ندیر؟ "لنا"^۶ ندیر؟ غرض کی، "آن تری"^۷ ندیر؟ او زاد کی بیلیمیرم اونا، نچون تلاوت ائیله ییم؟ اوخورسا گر یایی - قیشی عربجه بیلیمه یین کیشی، بویور گوروم ایا پدر^۸ اونا نه فایده وئرر برائتین قرائتی؟ گنجه - گونوز حاجی صفی، اوخور همیشه مصحفی، قیزی اولاندا هر زامان، دئیر قولاغینا آدان، آدین قویور تکذبان. بویور چون او کیچیک بالا، اولور تکذبان خالا، اونون دا اولسا بیر قیزی، آدین قویار هوآلذی^۹، چاخیر سپرلر اوستومه، سامان تپرله پوستوما^{۱۰}، خدا نکرده^{۱۱} گر دئیم: نچون به ملت عجم^{۱۲}، خدای حل و الحرم^{۱۳} حلال ائدیپ حجامتی^{۱۴}، حرام ائدیپ کتابتی^{۱۵}؟

دئیین جناب معجزه، ایا غریب علم و فن^{۱۶}، قولون قیچین اوزاتمیسان او حفره مزاردا، مین اوچ یوز ایلدی یاتمیسان، او قبر تنگ و تاردا، چالیندی صور^{۱۷} وئر قولاق، قیامت اولدو دور گوراق، سالیب جهانا ولوله، بلای سخت^{۱۸} زلزله، یاتیرسان ایندی سن هله آییل، تبدلاتا

۱ - فیکری بدییی جهندن گوزل و یاخشی ورمک.

۲ - دوغرو دور.

۳ - دینی علم متخصصی.

۴ - دوغرو دان دوغرو یا.

۵ - سیزین اوچون.

۶ - بیزه.

۷ - گورنمزن.

۸ - ای آتا.

۹ - او کی،

۱۰ - دریمه.

۱۱ - آلاسه اللهه میس.

۱۲ - ایران ملتینه.

۱۳ - مکه ده یئرلر دیر.

۱۴ - حجیم قویماغی.

۱۵ - یازماغی.

۱۶ - علم و هنردن اوزاق.

۱۷ - گویا قیامت اولاندا بیر ملک یئرله گوی آراسیندا صور (شیپور) چالار. بورادا مشروطه زمانی تهران یایینلانان مترقی "صور

اسرافیل" روزنامه سیننه اشاره دیر.

۱۸ - زلزله نین برک بلاسی.

باخ، ائشیکده کی حیاتا باخ^۱، چیخ اول خرابه زاردان^۲، او تنگنا حصاردان^۳! عم اوغلو دور
 مزاردان، کنار قیل عذاردان^۴ غبار جهل و غفلتی^۵
 هامی آییلدی ای کیشی، یاتیرسان ایندی سن هله، باخیر سنه گولور جهان، فلک،
 ملک، زمین^۶، زمان و خلق هر کناردان. آمان، آمان، آمان، عموغلو سن ده دور اویان،
 کفندن ائيله رد الین^۷، بیر آز تومارلا سققلین و سیل سر و عذاردان^۸ غبار جهل و غفلتی!

۱ - منظور ایراندان خارجه، اروپایا باخ!

۲ - خارابالیقدان.

۳ - دار حصاردان.

۴ - اوزوندن کنار ائله.

۵ - جهل و غفلت توزونو.

۶ - یئر.

۷ - الینی کفینندن چیخارت.

۸ - باشیندان و اوزوندن سیل.

اوزون دریا (ای عاشیق علامه)

ای عاشیق علامه^۱، ای شاعیر خوش خامه^۲، دور، گول آچیلیب، بولبول شورش
سالیب ایامه^۳، آچسین ده دیلین سؤیله، چون فصل - باهار اولدو، گول چیخدی کسالتدن،
هم عاشیقی خلوتدن، سن ده چیخ عمارتدن، بیتدی شب - یلدا^۴، دور، گون چیخدی، ناهار
اولدو. دولدور منی گولگونو بیر کاسه گلغاما^۵، وئر یار گول انداما،^۶ مین اشتهب^۷ انگورا^۸،
طیاره بر زورا^۹، غرق ائت اؤزونو بوره^{۱۰}، عزم ائيله نشابوره^{۱۱}، بیر فاتحه بیر سوره^{۱۲}، لطفاً
اوخو خیامه.

آل یانیوا شئی - مئیدن، مین مرکبی، چیخ گؤیدن، بیر باخ نئجه گؤر گؤیدن
رحمت تۆکولور پئی هم اطراف بیانبانه، رضوان گولوستانه^{۱۳}، رضوان گولوستاندا سئیر ائيله
چیراغانه، تۆک سن ده بیر آز مئیدن خاک - گل^{۱۴} ایرانه، دیزلریوی قوجما، قوج، اول یار
گول اندامی^{۱۵}.

۱ - چوخ بیلن، شعر یالنیز "نخجوانی/ ملی کتابخانا/ نسخه سینده واردیر."

۲ - خوش قلم، یاخشی یازان.

۳ - گونلره، زامانه یه.

۴ - ایلین ان اوزون و قارائلیق گنجه سی. /فارسجا/

۵ - گول رنگلی.

۶ - گول بدنلی یارا وئر

۷ - گول رنگلی آت.

۸ - اوزوم.

۹ - گوجلو.

۱۰ - بیرا، آبجو.

۱۱ - خراسانین شهرلریندن.

۱۲ - نمازین بیرینجی و ایکینجی رکعتلرینده اوخونان قرآن سوره لرینی اوخو.

۱۳ - گولوستان باغلارینا.

۱۴ - ایران گولونون توپراغینا.

۱۵ - اندامی گول کیمی لولان یاری.

ای شاعیر دیوانه، دنیا دَیی، غمخانه، باخ بیر گول و ریحانه، تر لاله - خندانہ^۱،
 نشئه وئیریر انسانه، شاد اول، سۆز ائشیت مندن، قاو غصه‌نی خئیمه‌ندن، فیض آل^۲ گول و
 گولشندن، در گوللری بیر اییله، آیلشسن اگر بؤیله با حال پراکنده^۳، غم یئرلشی^۴ معدنده،
 لازیم اولو جوشنده^۵، جوشنده چوخ ایشلتسه، قیر - قیر اورگین گئتسه، دوشسه چوخورا
 گۆزلر، باغلار چنه‌وی قیزلار، بیگانه‌می ییز بیزلر؟ اهل حریمیز یا هو!
 سال آلتیوا بیر قالی، آیلش سر خرمنده^۶ با عارض پر خنده^۷، بازارا گلیب کاهو،
 اوشقون، گیلنه‌نار، الچه، آل تۆک سویا هاممارجا، جنگ ائت^۸ گیلنه‌نار ایله، کس باشین، آخیت
 قانین، رحم ائیلهمه کاهویه و الچه خوش رویه^۹، سوخ نیزه دندانی^{۱۰}، تا گۆرسون او ایمانی،
 داخل به طغار ائیله^{۱۱} کاهونو و آلچانی، سوی پوستونو^{۱۲} اوشقونون...

/شعر ناقصدیر/

۱ - گولر لاله.

۲ - فایدا لان.

۳ - داغینیق، سولتون حالدا.

۴ - یئرلشر.

۵ - داوا آدی.

۶ - خرمن باشیندا.

۷ - گولر اوزله.

۸ - دؤیوش

۹ - خوش اوزلو.

۱۰ - دیش نیزه‌سینی.

۱۱ - منظور قاریندیر.

۱۲ - دریسینی سوی.

آخر چرشنبه دوعاسی^۱

ایلاهی سنی آند وئریک صدری نین^۲ صداقتینه، کره یاغی نین کرامتینه، جمیع علی شیعہ سینی آخر چرشنبه گنجہ سی حالوانین قبرینه زوار^۳ ائله! ایلاهی، سنی آند وئریک پیلوون زولف پریشانینا^۴، سن بیزیم الیمیزی خوروشون دامنیدن^۵ کم و کوتاه^۶ ائله مه! یا غفار^۷، خدایا، خداوندا سنی آند وئریک پوسته نین دهان تنگینه^۸، خورمانین خوش رنگینه، بیز اهل شبستری مبارک یئددی لؤنین^۹ شفاعتیندن محروم و بی نصیب ائله مه! ایلاهی، سنه آند وئریک آبدوغ^{۱۰} ایله قندابین^{۱۱} پیلو و دؤوروسونون اطرافیندا چکدییی زحمته، او گنجہ کی گنجہ عورته بیر هوش و باش کرامت ائله، یاغ دویونو خاراب ائدیب اوقاتی می تلخ ائتمه سین؛ اوشاغی آغلایا- آغلایا قویوب قونشویا چوبوق چکمگه گئتمه سین! آی آخر چرشنبه گنجہ سی یاتیب، سحر تئزدن گئیینیب قوش لار^{۱۲} زیارتینه گئدن خانیم لار، آمین دئیین!

۱ - الین سون چرشنبه سی کی، شتلیک ائدرلر.

۲ - گیلاندا اکیلن یاخشى دویو جنسی دیر

۳ - زیارت ائدن.

۴ - داغینیق ساچینا

۵ - اتگیندن.

۶ - قیسا ائتمه.

۷ - ای باغیشلایان (اللهین آدلاریندا دیر).

۸ - دار آغزینا

۹ - آخر چرشنبه یتمیشی

۱۰ - ایرلن.

۱۱ - قند شربتی.

۱۲ - شبسترین قدیمکی جنوب دروازاسیندا ای داشدان یونونلموش قوچ هیکلی واریدی.

ای چھیل یاسین^۱ سویو کیمی گندوو سویونو استعمال ائدیپ^۲ مرامینغا ناییل اولانلار^۳،
اوجادان آمین دئیین!

خدایا، پروردیگارا^۴ سنه آند وئرریک کوچه لریمیزین زیغینا، حامام لاریمیزین
کثافتلیگینه، جوان لاریمیزین قویدوغو بیغینا، سن بو یالانچی مسلمان لارین ایمانینی کامیل
ائله! ای اون تومنه یوز تومن معامله آلانلار^۵، ای ائوین، باغین گیروو قویان لار، آمین دئیین!
ایلاهی، سنه آند وئرریک دولتلی لریمیزین توخلوغونا، فقر لاریمیزین
چوخلوغونا، "خیروو"^۶ سویونون یوخلوغونا، یا بیزی اۆلدور، طلبکارین یاخاسین قورتار، یا
طلبکاری اۆلدور بیزیم یاخامیز خیلاص اولسون! آی آرپا چۆرینی بیر بیرینین لیندن
قاپان لار، ای سویوق یارما آشینا حسرت قالان لار، آمین دئیین!

ایلاهی، سنه آند وئرریک تومنی اون شاهیی حجت^۷ یازان ملالارین قلم داواتینا
استانبولچولارین براتینا، تیغلیسچی لرین ماناتینا، بو نذر صاحبی نین امواتینا^۸ آخیرتده ئنینیم
گونو^۹ گۆرستمه! ای، بیر کاغاذ لئره وئریب، بیر جوت جوراب آلیب آیاغینا سوخان لار،
یاتمیسیز، یا بنگ اتمیسیز؟ اوجادان آمین دئیین!

ای باجی لار، آلاسه فالچی لاری سیزه، سیزی فالچی لارا چوخ گۆرمه سین، اوجادان
آمین دئیین!

جناب حاجی، آلاسه نذریوی قبول ائله سین، سنین کی لیندن سو سوواریماق و جنازه یه
یاییشماق و خیر و شرده ایشله مک گلمز، پس آلاسه، یانیندا آیلشن کاسیبین عۆمرینه برکت

۱ - یایرام گونو محله مسجدینده بیر طشت سویا قیرخ دفعه یاسین سورهمسینی اوخویوب پوغلر دیلر. بو مقدس حساب اولان سویا
چیل یاسین سویو دئیر دیلر، هر کس اوندان تبرک اتمک اوچون ائوینه آپاراردی..

۲ - ایشله دیپ

۳ - موفق اولانلار.

۴ - ای تانری!

۵ مقصد ربا یئین لردیر.

۶ شبسترده بیر کهریز ایدی کی، ایندی لوستو اؤرتولموشدور.

۷ - سند، مدرک

۸ - اؤلورلرینه.

۹ - نه ائله ییم دئین گون، معطل قالان گون.

دونبالان لار، مبادا آللاهین بئیتینه^۱ سیزدن بیر حادیثه بروزه گله^۲، هر ایکی دنیاد روسیاه اولاسیز، قالخین اوجادان آمین دئیین!

بهبه طاغ^۳ دان دا بیر نذیر وئردیلر. ای باجی بیلیمیرم مسلمانسان یا کافرسن، بوینووا قیزیل تاخیرسان، نامحرم لره باخیرسن، ایلاهی آند وئریک اوجی بینغین^۴ قدینه، ولا الضالینین مدینه^۵، بو عورتین جدینه جنات عدنده^۶ یئر کرامت ائله! اوجادان آمین دئیین، آمین دئین لرینن برابر!

ایلاهی، سنی آند وئروخ ربانوں مباحلیغینا^۷، قومار بازلارین ساغلیغینا، فرعونوں آللاهلیغینا، کلبه حسین قولونوں جراحلیغینا^۸، بو نذر صاحیبینی عصرین عزرائیل حکیم لرینه و اداره لرینه محتاج ائلهمه! ای اوجادان آمین دئین سنی گووروم وایقانلی زولفعلی نین^۹ سودونه راست گله سن!

بهبه اوستاعباسعلی ده بیزه بیر نذر گوئدردی. اوشاق، اوجادان آمین دئیین! خدایا، بار پروردگارا، سنه آند وئریک مشه لطفعلی نین اشتهاسی نین آزیغینا، "هئروو" جعفرین^{۱۰} کئفی نین سازلیغینا و کربلای حسن علی نین گوژلویونه، آغا میرزه محمدعلی آغانین سخنورلیگینه^{۱۱}، بیره یوز مین بو دنیا، بیره یوز مین آخرتده اجر^{۱۲} کرامت ائله! ای باشینی اوستا عباسعلی یه^{۱۳} قیرخدیرب پول وئرمه ین لر، اوجادان آمین دئیین!

۱ - آللاهین ائوینده.

۲ - باش وئره

۳ - قدیم مسجدلرده ایکینجی مرتبه ده خانیملارا مخصوص یئر.

۴ - عوج ابن عنق، افسانه وی اوجا بویلو شخص.

۵ - الفاتحه سوره سی نین سون کلمه سینی نامازدا تلفظ ائدرکن اوزاتماق.

۶ - ابدی باغلار، منظور بهشتدیر.

۷ - حلالیغینا.

۸ - ختنه ائدن بیر دلکایدی.

۹ - قاتیق ساتان بیر وایقانلی ایمیش. وایقان شبسترین جنوبوندا بیر شهر.

۱۰ - بیر لقبایدی.

۱۱ - ناطق لیگینه / مسخره عنوانیندا.

۱۲ - خئیر جزا.

۱۳ - معجز زمانی بیر دلکایدی.

ایلاهی، سنه آند وئریک گولشنین^۱ دیوارلارینا و امامزادانین داغیلان تیفاغینا، سن بو نذر صاحبینی سلطان بابانین^۲ قبرینه زوآر ائله! ای بو نذرین صاحبی، گئت بو دره کوچه- سینده کی پیر^۳ مطلبین وئرسین، حسین بابا کمرین باغلا سین، قیشین توفه توف وقتینده مسجدین میناره سینده اذان دئییه سن! ای امامزاده قاپیسینا قندیل^۴ باغلایان باجی لار، اوجادان آمین دئیین!

ایلاهی سنه آند وئریک ملا ملا معدعلی^۵ آخوندون قبرینه، پادشاه اسلامین تیغ بی- دریغینی^۶ اعدایا^۷ قاطع و بُرا^۸ ائله! بو مسجدون بانئ لرینین^۹ اوّلن لرینه رحمت، قالان لارینه توفیقون کرامت ائله! اوجادان آمین دئیین!

ایلاهی، بو عمی کی، آدین تانیمیرام، منه پول التفات ائله دی؛ ای عمی، آلاّه قادانی، بلانی، عقرب، ایلانی، ماممیلی ماتانی^{۱۰}، یانیندا یاتانی، رحمتلیک آتانی، یئرین- گو یون بلیاتیندان محفوظ ائله سین!

/قورتاردی/

۱ - شیخ محمود تربه سی زین آدی.

۲ - قبری شبسترده اولموش بیر- عارف ایمیش.

۳ - مقدس ساییلان قبری

۴ - آسیلان چیراق، لنتر.

۵ - معجز زمانی بیر ملا ایدی.

۶ - اسیر گهمه یین قیلینجینی.

۷ - دشمنلره.

۸ - ایتی و کسگین.

۹ - بینا ائدن لرینه

۱۰ - گوزلی.

باھار اولدو

بحمدالله و المنه،^۱ سویوق کۆچدو اوباسیندان،
باھار اولدو، خیلاص اولدوق زمستانین جفاسیندان،

بنفشه جو کناریندا^۲ داریر گیسوی زر تارین،^۳
آلیب لاله اله جام و پیاله^۴، آختاریر یارین،
اوخور شعر و غزل بولبول، آچیر گول ماه روخسارین^۵،
گوله ائیلیر گیلہ^۶ بولبول زمستانین جفاسیندان^۷

باھار اولجاق مینیر طیّارہیہ دورنای - دور اندیش^۸
بلند آوازایله سۆیلور کی، دور، ای بینوا درویش^۹،
زمستان چیخدی ایراندان، داخی ائتمه اونا قارقیش،
گۆتور کشکولی، چیخ کندن، یاپیش خلقین یاخاسیندان

/شعر ناقصدیر/

^۱ - آلاھا تشکّور و لوندان مینت.

^۲ - سو آخان آرغ قیراغی.

^۳ - قیزیل تتلی ساچ.

^۴ - ایچگی پیالہسی و جامی.

^۵ - آی لوز، آی جمال.

^۶ - شیکایت.

^۷ - قیشین ظلمو.

^۸ - گلہجگی دوشونن دورنا.

^۹ - یازیق درویش.

اگر واریندی هنر....!

.....

دَلِیک ، دَلِیک بدنی جیسمی بنزه ییر.....

اگر واریندی هنر، ای دولو، چو شمر پلید^۱

ایتیت قیلینجی مرتا قاباغین ائيله شهید

گوروم قیریلین الین، دونسون ای فلک چرخین،

تنزول ائيله سین^۲ هر گون کومور کیمی نیرخین

فلک کی، هوش دئییه بیلمز غنی لرین خرینه^۳،

هجوم ائدیر نئجه گور معجزین سماورینه

گوناه، ائدیب سنه گر گول به سر^۴ قویوب کاکیل،

نه قارییزی، اونو ائيله جهنمه واصل^۵

او قیخدی ریر باشین هر هفته میثل ملا حسن،

هزار یارا وورور سان نییه او مؤمینهن سن ؟

اگر واریندی هنر، ای فلک، قیلینجی ایتیت

او داش کلمله مرتا قاباغین ائيله شهید^۶

/ شعرین اولی و سونو دوشوبدور./

×- مثنوی شکلنده یازیلیمیش بو شعردن هله لیک بو بیتلری الده ائده بیلیمشیک.

۱- موردار شیمیر، شیمیر کربلا حادیثه سینده امام حسین اؤلدورن شخص.

۲- قیمتین سینماسی، آشاغی دوشمه سی.

۳- ائششک، اوزون قولاق، ائششگه هوش دئیرلر.

۴- شبسترده خیارا گول به سر دئیرلر.

۵- جهنمه سالماق.

۶- اؤلدورمک.

ایکینجی بؤلوم

۱۲۸۲-۱۲۹۳

ایکینجی بۆلومون ایچینده کی لری:

۱۹۵	عاشیق - پریشانین
۲۰۰	سنی تاری
۲۰۴	قورخماز
۲۰۶	یوخدور علاج سؤیله دی درد- جهالته!
۲۱۱	ضیافت و فلاکت
۲۱۲	ای ویله لم
۲۱۶	پروسیا شاهی
۲۲۶	اولاجاق
۲۲۸	ای قیز
۲۳۰	قیزیم قیز دوغدو
۲۳۴	عموغلو
۲۳۶	اوچون
۲۳۷	غربت
۲۳۹	دوندو
۲۴۲	یاز سۆزون
۲۴۳	سنین
۲۴۴	ایلیر
۲۴۸	دلبر!!
۲۵۰	من نئیه ییم؟

۲۶۰		اینشاللاه
۲۶۲		منه
۲۶۴		نشانه ایلاهی
۲۶۷		خارامی وار
۲۶۸		عمه
۲۷۳		بۆک
۲۷۵		گونده
۲۸۰		درویش شیغلی
۲۸۲		امام زیارتی و یا دولاشما مؤمنه!
۲۸۴		زیارت
۲۸۵		یوخدور یوخ
۲۸۷		جان سنه قوربان اولسون
۲۹۲		سن ده بیلیرسن
۲۹۸		ذاکر
۲۹۹		گتیرمه یهیدی آنام کاش بو جهانامنی!
۳۰۱		پیشیکلر
۳۰۳		محمدعلی!
۳۰۵		بایرام گونو
۳۰۷		اولا دیدیم اگر
۳۰۹		ای عمی!
۳۱۳		چوخ شوکور
۳۱۵		... اولار
۳۱۶		باهالیق
۳۲۲		ای رعیتلرین پرستاری
۳۲۴		دوشوبدور!
۳۲۸		اوروج
۳۲۹		آی بالا
۳۳۳		خرافات صحنه لری
۳۳۷		نوروز بایرامی
۳۴۲		معجزین ایستانبولدان قاییتماسی
۳۴۴		من
۳۴۶		کیفایتسیرلر
۳۴۷		قنددن شیکایت

۳۴۹	ای ساماوار!.....
۳۵۰	سلیمان نظیفه جواب
۳۵۳	ایلاهی (ملمع)
۳۵۵	باس!.....
۳۶۱	اولدولار راضی
۳۶۳	محرمده!.....
۳۶۵	اگر اولایدی . . . !.....
۳۶۷	نیکالای
۳۷۰	ای میرزا !
۳۷۲	قیش چیخدی
۳۷۴	گلین ای قوم
۳۷۵	بیر تپیک
۳۷۸	اثرم
۳۸۱	احباب ایله
۳۸۲	یلان دئیرم

عاشیق - پریشانین

همیشه فیکری بودور عاشیق - پریشانین^۱
 او گۆزلریندن اۆپهیدی، اولاییدی قوربانین
 قاپینی باغلاما ای باغبان - حسن و جمال
 مرخص ائيله منی، بیر گوروم گولوستانین
 خلوص نیتيله گلیمیشم تاماشایه
 ائشیتیمیشم گول آجیب تازه نار - پستانین^۲
 نه نار درمه یه گلدیم، نه گول بو گولشنده
 نذیر زیانی سنه خشکه^۳ بیر تاماشانین؟
 نظاره^۴ نقص یئتیرمز گولون لطافتینه^۵
 داها گۆزللشی^۶ بارین^۷ سیلنده هایوانین
 رسوم - عشق و محبتدن آنلاماز مفلیس^۸
 بیلر دوشابی اولان، لذتین مرتبانین
 گولاب اییی گلیر آغزیندان آشکار سنین
 گول اوسته نصب اولونوب یوخسا در دندانین^۹
 نظاره قیل^{۱۰}، نئجه گور خلق فوج - فوج^{۱۱} گلیر
 زیارت ائيله مگه کعبه زرخدانین^{۱۲}

۱ - پریشان عاشیق.

۲ - مهن نار.

۳ - قورو.

۴ - باخیش

۵ - اینجه لیگینه.

۶ - گۆزللشهر.

۷ - هایوانین اوستونده کی تیفتیک.

۸ - یوخسول.

۹ - دیشین اینجیسی

۱۰ - باخ

۱۱ - دسته - دسته

۱۲ - چنه

اگر دئییم لییوه^۱ قند، دهانیوا^۲ گولقند^۳
 زجاج^۴ - قلبی سینار پشمک ایله حالوانین
 دیلیوی یاش رطبه^۵ اوخشاداردی شاعیرلر
 ایچینه چردگی گر اولمایایدی خورمانین
 غلطدی زلفووه ریحان دئمک و یا مرزه
 او رنگ و بویو^۶ هانی مرزه ایله ریحانین؟
 او چشم - مستیوه^۷ ائیلر فدا بلاترید^۸
 وئرلیسه عاشیقه مالی تامام - دنیانین
 او خال، شاه^۹ - او عاریض^{۱۰}، او زلف، مار - سیاه^{۱۱}
 فدا اولوم سنه، اینجیتمه زیردستانین.^{۱۲}
 یازاندا بو غزلی نصف - لیل^{۱۳} کئچمیشدی
 یاواش - یاواش ایشیغی تار اولوردو لامپانین
 خانیم آییلدی بو ائنادا^{۱۴} گوردو من یازیرام
 دئدی: دۇ یات کیشی، توزلو قالا قلمدانین^{۱۵}
 تامام - فیکریوی حصر ائتمیسن غزلیاتا
 دوشونموسن کی کوپو بوش قالیب قاویرمانین

-
- ۱ - دوداغیوا
 - ۲ - آغزیوا
 - ۳ - گول و قند
 - ۴ - شوشه
 - ۵ - تازا خورما
 - ۶ - قوخو - ایی
 - ۷ - سرخوش گوزووه
 - ۸ - شپهه سیز
 - ۹ - شاها بنزه خال
 - ۱۰ - اوز
 - ۱۱ - قارا ایلان
 - ۱۲ - ال آتیلارینی
 - ۱۳ - یاری گنجه
 - ۱۴ - بو وقتده
 - ۱۵ - قلم قابی

صاباح^۱ اولاندا جاوابین نهدير طلبکارا
 مگر وئریلمه یه جک مالیاتی دیوانین^۲
 اجاره دار^۳ گذشت ائیلهمز فقیره پولون
 سرانه نی^۴ دریسیندن چیخاردار عریانین
 خدا نکرده^۵ صفر بی^۶ اگر گله غضبه
 یئرینده یئل لر اسر یاسدیق ایله یورقانی
 باشی بلالی اوغول بادکوبه^۷ ده چالیشار
 گرک یازیق آنا وجهین وئره مفاصانین^۸
 ”گۆر آل“ رُسمدی گر، بس بو ”گۆرمه آل“ نهدير^۹؟
 عجب نظام قویوب حکمداری تهرانی
 بیزی ساتیر سیزه، بیر کله قند اوچون مالا
 او قند ایشلنه یا رب، یاسیندا مالانین
 منی سنه وئرنی حق گۆروم ذلیل ائتسین
 کبین کسندده دیلی لال اولایدی آغانین
 بو تلخ^{۱۰} سۆز منی پرت ائتدی، بیلیمه دیدیم نه دئییم
 دئییم وفاسینا لعنت تمام- نسوانین^{۱۱}
 بهشت- عدنده^{۱۲}، ای کاش حضرت- آدم
 اولایدی کور، اوزونو گۆرمه یه دیدی حوانین^{۱۳}

۱ - یارین، گلن گون.

۲ - حکومت، دولت

۳ - ائوی اجاره یه وئرن.

۴ - آدم باشی وئریسی.

۵ - آلاسه ائله مەمیش

۶ - وئرگی توپالایان دولت ایشچیسی

۷ - باکی

۸ - وئرگی نین قطعی اولموشو

۹ - یعنی غربتده اولانلار نه اوچون وئرگی وئرسین.

۱۰ - آجی

۱۱ - آروادلار

۱۲ - ابدی بهشت

۱۳ - آدامین آروادی.

جھاندا بىلمەدى عورت نەدىر، اوشاق نەدىر؟
 خوشا سعادتىنە حضرت - مسیحانين^۱ .
 مگر كى، خوش ياشاماق عورت ايله موشگول ايميش
 او دور كى، خلق دالينجا دوشورلر اوغلانين
 سواى غصه نەدىر خئيرى بونلارين كيشى يە
 نە نفعى وار گۆرەسن بيزلرە توکذبانيں
 اثىيتدى بو سۆزو عورت، دوروب سراسيمه
 دئدى تفاووتو چوخدور پىلاولا شوربانيں
 کره تاپيلماسا، ناچار خلق يئير دنبه^۲
 عاراق فراستين آلميش اليندن اعيانين
 دئديم كى، خرچينه فرمايشيز نەدىر پىلاوين؟
 توتوب اېگيرمى تومن زربنارە تۇممانين^۳
 شبيستر اهلينه كافر ده اولماسين آرواد
 نە خئيرى وار بيزه بو اسم - بى مسمانين^۴؟
 اون ايل گئدر، گلر اون گون قالار ولايتده
 نە بۇيله وصيلين اولايدي، نە اۇيله هيچرانين
 وطندن ال چكيب اى دوست، گئتمه ييم، نئيليم؟
 بويور گۆرهك گذرانى^۵ هانى بو ويرانين؟
 يقين بيلين كى قدم باسماز اۆزگه تورپاغا
 وطنده خوش كئچه گر روزگارى^۶ انسانين
 سويوقدا غربته گئتمك چتیندير اولمكدن
 نە برک جاني وار آلا، بو اهل - ايرانين

۱ - حضرت عيسى

۲ - قويون قويروغو

۳ - خصوصى پارچا آدى.

۴ - مضمونونا اوينون اولمايان آد.

۵ - كئچينه چك

۶ - حيات / كئچينه

نه شاه شاد، نه درویش، سنده ای ایران
 نه امن وار، نه تجارت، نه شرع، نه قانون.
 بو کاروانی چکیر جهل درّه موتا^۱
 نه یاتمیشان بالا دور، مستدیر شتربانین^۲
 بیزی اجانب ائدیپ زور - علميله حمّال
 سوای صبر نه دیر تکیه گاهی^۳ نادانین
 غم آلدی جانیمی ساقی، سنی آغان جانی -
 بیر از عرق ایچینه تۆک او شیرلی فنجانین
 عرق حارامدی ولاکین حاللیر رشوت
 تأمل ائیلهمه، قوربان یام بو فتوانین
 به قصد - رشوه حاللی حرام ائدیپ مجرم
 وبالی بوینوما اولسون او نامسلمانین
 یاتار مهاجیر - اسلام آج، قار اوستونده
 قالار پیلاو باشینا، مطبخینده^۴ اعیانین
 کنار - پینجده آیلشمیسن نزاکتله
 نه کار ائدر؟ سنه تأثیری سوز - سرمانین^۵
 نه پینجی وار، نه لباسی، ائده سویوقدان حفظ
 فقیردن خبر آل زحمتین زمستانین^۶
 اوروسیولو آچیلایدی^۷، قاچایدین ای معجز
 خلاص اولایدین الیندن بو کج قاییرقانین

۱ - اولوم دره سی.

۲ - دوه چی

۳ - دایانا جاق.

۴ - موباخ، بیتده بحث اولونان مهاجرلردن مقصد اوکتوبر انقلابی نتیجه سینده اورادان قاجاق دوشن ایرانلی لاردیر.

۵ - سویوغون یاندرماسینین تأثیری.

۶ - قیشین.

۷ - قفقازا گتتمک یولو، گورونور کی، شعر اوکتوبر انقلابیندان سونراکی ایللر یازیلیمشیدیر کی، قفقازا گتتمک یوللاری

باغلانمیشدی.

سنى تارى

تۆكندە ايستكانا چاى - خالدارى^۱ سنى تارى
 فراموش ائيله مه عشاق - غمخارى، سنى تارى
 كمان قاش لارين اويناتما، سن آتما تير - مژگانين^۲
 توخونما قليبمه اى ساچ لارى سارى، سنى تارى
 آچىلسا مه جمالين^۳، كوكب - بختيم^۴ طلوع ائيلر^۵
 كنار ائيله اوزوندىن زولف - زرتارى^۶، سنى تارى
 اسير - دستگيرم^۷ اى گۆزلر امپراتورى
 بويور اينجىتمه سين چشمين^۸ سپه دارى^۹، سنى تارى
 غم آلدى جانيمى ساقى، گتير بير باده حمرا^{۱۰}
 توتولموش كۇنلوم اى مطروب، گۆتور تارى، سنى تارى
 خطا ائىدىم دئدىم بير دوغرو سۆز، مۇمن آجىقلاندى
 سريتله باشىوا تنظيف - كفارى^{۱۱} سنى تارى
 گۆتور داش، جيندا، قوو، يانديركى، ياتمير نانجيب قونشو^{۱۲}
 سوروشما دردىمى، موشگوللور اظهارى سنى تارى!

۱ - بير چاى ماركاسينين آدى.

۲ - كىپرىك

۳ - آى اوزون

۴ - بخت اولدوزوم

۵ - چىخار

۶ - قىزىل تنلى.

۷ - توتولموش

۸ - گۆزون

۹ - اوردو باشچىسى

۱۰ - قىرمىزى ايجگى.

۱۱ - كافرلارين آغ و نازىك پارچاسىنى، عامه ليك

۱۲ - مىصراع كىتابدا غلط چاپ اولموشدور. (معجزىن وارلى لاكن نانجيب، قانماز و مدنيت سىز ديوار بير حسين آدى قونشوسو واريدى كى، معجزه اذيت ائىددى. معجز بو مصراعدا اونا اشاره ائدرك اوزوننه دئيركى، سىگار ياندير، سن ده ياتما، چونكى نانجيب قونشو آيىقىدور.

داشین کمدیر^۱، مالین نمدیر، باشین قیرخیق، اوزون سیرتقیق
 مروت ائیلله آلداتما خریداری^۲، سنی تاری
 نشان - سجده^۳ آلیندا، الینده سبحة^۴ تربت^۵
 ننجہ کشف ائیله ییم^۶ قوینوندا زوناری^۷، سنی تاری؟
 آغاردی ساچ و ساققالین، نه کار ائتدین^۸ اوغورلوقدان،
 قازاندین هانسی فرشی، هانسی تالاری^۹، سنی تاری؟
 "توخ اولماز آیری ده، آج دوغرو دا" ضرب المثلدیر بو
 اومیدین باغلا حقه^{۱۰}، بوشلا بو کاری^{۱۱} سنی تاری
 دیلیمدن قورخورام حق سؤز دئسین، مخلوقو اینجیتسین
 خداحافظ^{۱۲}، گذشت ائیله^{۱۳} منی، قاری^{۱۴}، سنی تاری
 شراب ایچ لعل گون^{۱۵} اولسون جمالین، بوشلا افیونو،
 سارالما رنگی - آلین^{۱۶}، چکمه اسراری^{۱۷}، سنی تاری^{۱۸}

۱ - آز دیر.

۲ - آلیجینی.

۳ - ناماز قیلاندا آلتی مؤهوره قویماغا سجده یه گتمک دئیرلر.

۴ - تسبیح.

۵ - توپراق. بورادا مقدس شهرلردن گتیریلیمیش توپراق تسبیحدیر.

۶ - آنلایم. باشا دوشوم

۷ - مسیحی کشیش لری نین بتلرینه باغلادیقلاری و بیر طرفلرینده دویونله دیکلری اوجلاری اوزون و سالانان گولقه لی بارماق یوغونلوقدا ایپ.

۸ - نه فایدا آپاردین؟

۹ - سالون. بویوک یینا.

۱۰ - آلاها، تاتری یا

۱۱ - بو ایشی بوراق

۱۲ - آلاسه ساخالسین / فارسلا ایریلارکن دئیهرلر /

۱۳ - باغیشلا

۱۴ - قرانی آوازلا لوخویان.

۱۵ - لعل رنگلی، قیرمیزی، آل.

۱۶ - قیرمیزی رنگین

۱۷ - بنگ - چرس

۱۸ - بو بیتدن باشلا یاراق آخیرا قدر، سون بیتدن باشقا، ممدلی نسخه سیندن دیر.

لبین شیر و شکر دیر^۱ نئيله سن مئیل ائتمه سین عاشیق
 نئجه شیر و شکر دن واز کئچر، آری، سنی تاری؟
 کئچل لیک بیر بلا شئیدیر گرفتار اولمایان بیلمز،
 چیغیرما، حؤوصله ن باس، قوی یویوم آری، سنی تاری!
 تاپیلیمیر بیر ایچیم سو ائوده، انصاف ائيله، آز صرف ائت
 سو چکمکدن اوزاندی قوللاریم، جاری،^۲ سنی تاری!
 چیت الماقدان ددهم یاندی، یودون، بیرتدن، خاراب ائتدین.
 بیر آز آهسته دؤی، آز تاپدا پالتاری، سنی تاری!
 اوزون توت، پئیلرین آج، باس سویا بازولارین^۳ دلبر،
 چیخارت سوخ، سوخ، چیخارت، پاک ائيله مورداری، سنی تاری!
 دئدیم بیر دوغرو سؤز حاقیندا، جانا تۆوبه کار اولدوم
 الین چک ساققالیم چیخدی، امان قاری، سنی تاری!
 کؤنول تورش ایستیری، اوشقونچویا یالوارماییم، نئیلیم،
 دئمه یوخدور فیلانین غیرت و عاری، سنی تاری!
 یاپیشما قویروغوندان عقربین، آلدانما افسونا
 جانین اینجیتمه، سوخما قوینووا ماری، سنی تاری!
 صاباح چرشنبه دیر، جانا، گئیین گل، دوش قاباغیما،
 خبردار ائت منی، گؤرسن طلبکاری، سنی تاری!
 نه باققال یاغ وئیریر نیسیه، نه عطار چای، نه سن بوسه،
 گؤروم محو ائيله سین باققالی، عطاری، سنی تاری!
 گئدنده کربلایا، مکّه یه، سمت خراسانا^۴
 اونوتما بورج - خرجین، سویما زواری، سنی تاری!
 اوروج توتما، نماز قیلما، باشین یار، ساققالین قیخدیر،
 اونوتما، ای حسنین خر عزاداری، سنی تاری!

 ۱ - دوداغین سود و شکر دیر

۲ - واسواسی آرواد. همیشه سودا اؤزونو پاکلایان قادین

۳ - قوللارین.

۴ - خراسان طرفینه.

آلاندا قونشودان حاجت، ایشین گۆردۈن، ھمن قایتار،
 دیشین چکدیر، خلاص اول، چکمه آزاری، سنی تاری!
 ورم ناخوشلوغوندا وار سرایت، التفات ائیلہ
 توپورمه یئرلرہ، ایشلت گرفتاری، سنی تاری!
 بولاندى کۆنلۈم، آز اۋسگور، توپور، ای مایه خجلت^۱
 گتیرمه خلقی تنگہ، چکمه سیگاری، سنی تاری!
 قاباقلا دردیی، کۆھنلتمہ، کۆھنلتنس علاج اولماز
 علاج ائت دردیه، ای سینہ بیماری، سنی تاری!
 دئییرلر بوغدا وار سندہ، اوشاقلار آج قالیب مندہ
 خیالین گتتمہ سین کندہ، آج آباری، سنی تاری!
 نغجہ سگیز قیرانا بیتلی بوغدانى وئیریم، قارداش؟
 بیر آز صبر ائیلہ اولسون بیر تومن باری، سنی تاری!
 هجوم ائتدی داماغاً خون - دل^۲، دیوانه وار^۳ اولدوم
 صاباح شبگاھا^۴ گتسن، یوللا جینداری، سنی تاری!
 بلای - عشق و درد - جھلہ یوخدور چارہ، آختارما،
 عبت خرج قویما، ای ناخوش پرستاری، سنی تاری!
 نہ نفعی واردیر حال - میتہ، واعظ، بیان ائیلہ
 کفن کرباس اول، یا اینکی چیلواری، سنی تاری
 شرافت یوخ بو کندہ، سر ھمن سر، خر ھمن خردیر
 سر - بی مغزہ^۵ نئیلر تاج - مرواری^۶، سنی تاری؟
 دئمہ معجز اۋزو باشدان آیاغا عیبیدیر، حاشا،
 سۆزونده عیب یوخدور، بیرتما اشعاری، سنی تاری!

۱ - باشی آشاغالیغا سبب

۲ - اورک قانی

۳ - دلی کیمی

۴ - شبسترین بیر محله سی

۵ - بیینسیز باشا

۶ - اینجی تاج

قورخماز

گولە عاشىقدى بولبول، طعنە اغياردن قورخماز
 جفاى خارە صبر ائىلر هزار، آزاردان^۱ قورخماز
 پيشىكدن قورخماسا عزلت گزىن اولماز يوواسىندا
 يئير قند و نبات و هئل، سىچان، عطاردان قورخماز
 قاپار بۇركون باشىندان ائتمەسە اندىشە حاكىمدن -
 سويار گوندوز گۇزو خلقى، مسلمان تارىدان قورخماز
 چۇركچى خانا يانىندا دورار آج، بوينو چىگىنىدە
 كۇتكدن قورخار اول بىچارە، نار و ماردان^۲ قورخماز
 اوزون بيهودە يورما واعظا، آز سۇيله دوزخدن^۳
 باخار نامحرمة گۇز، آتشىن مىسماردان^۴ قورخماز
 اريك لذتلى دير، شيرىندىر ألما، دادلى دير كىشمىش
 تامارزى اوغرو دوققوز مۇهرەلى ديواردان قورخماز
 اگر سئير ائتمەسە يولدا موسافىرلر سيلاحيله
 كسر باشىن حرامى، سَطَوَت - قهاردان^۵ قورخماز
 سن و من قورخوروق دىندار پر آزاردن، اما -
 جهنم مالكى هرگز اوزون پالتاردان^۶ قورخماز

۱ - مين اذيتدن

۲ - اود و ايلاندان

۳ - جهنم

۴ - اودلو ميخ

۵ - قهر ائدەننن جلالىندان. منظور آلاهدان

۶ - ملالار اوزون پالتار گنىرلر.

ضعیف و ناتوان ائیلر حذر قوتلی دن دایم
 فرنگ و انگلیس و بلشویک، بلغاردان قورخماز
 گر ایینه وئرمه سه کافر مسلمانلار قالار عریان
 بو نوعی جاهل انسانلار نئجه کفاردان^۱ قورخماز
 خدادان قورخسا حلاج اوغلو، مئی ایچمز شب- جمعه^۲
 تۆکر مظلوملارین قانون یئر، بو کاردان قورخماز
 منور اولسا نور- علميله بیر مملکت هرگز
 تاپیلماز اوردا بیکار، هیچکس اشراردان قورخماز
 قبول ائیلر مگر جاهل، تکذبانلار اینانماز کی
 اگر یوز یول^۳ دئیم والاهی جین جینداردان^۴ قورخماز
 یالاندان معجز آند ایچمز ابوالفضله، ولی صدبار^۵
 علی حقّی^۶ دئیر، هئچ حیدر- کراردان^۷ قورخماز

۱ - کافیرلردن

۲ - جمعه گنجه سی

۳ - دفعه

۴ - گویا جینلری اختیارینا گتیرن

۵ - یوز یول، یوز دفعه

۶ - حضرت علی به آند اولسون

۷ - حضرت علی نین لقبلریندندیر.

يوخدور علاج سۇيلىدى درد- جىھالته!

ساقى، بئش- اون پىالە گىتير بو جماعته
سىل سىنەدن كدورتىن ابنىلى ملتين^۲
فرسوده^۴ قالىب ايچرە اولوب روحو ملتين
بىر بادە ايله رفع ائله^۶ خلقىن كسالتىن
هر مملكت جماعتى سئومزسه بىر- بىرىن
ساقى، عجب زمانەدە گلدلىك جىھانە بىز
قىرخ آى تامام اولدو، گرفتار- محتىك^۸
باشلاندى حرب، بىر-بىرىنە ووردو عالمى^۹
اهلى شېستىرىن يارىسى قالدى بى-پناه
روسيە مالى نىن بىرە اون آرتدى قىمىتى^{۱۲}
قندىلە چاي خىلى ضرر ووردو بىزلرە
خلقىن يوخويدو بىرجه چۆركدن شىكايىتى
رحمت كسىلدى اوچ يوز اوتوز بئشده پالتام^{۱۳}
ياددان چىخاردى قحط و غلا^۱ هر مصيبتى

تبدىل قىل^۱ بو حالتى بىر باشقا حالتە
تبدىل قىل عداوتى^۲ مېھر و محبتە
بىر تازا قوۋە ائىلە عطا^۵ روح- ملتە
بلكە گلە جماعت- اسلام غىرتە
قارداش كىمى يىتىشمز او ملت سعادته^۷
حسرت قالىب تامام جىهان اهلى راحتە
انسان نئجه دلاوام ائدە بونجا مصيبتە
باغلاندى يول، قارىشىدى كدورت كدورتە^{۱۰}
اونلار كى تىكىمىش ايدى گۇزون راه- غربتە^{۱۱}
وئردىك كىلىمى كۆينگە، تۇممانە، چرقتە
ائتدى فقير ايچىن لرى، لعنت بو عادتە
آخر او دا گىتىردى فقيرى شىكايىتە
اود ووردو قحط- آب تماماً زىراعتە^{۱۴}
مخلوق ايتىردى ال- آياغىن، دوشدو وحشتە

۱ - چئوير. دولاندىر.

۲ - ملتين اوغلانلارنىن سىنەسىندىن كدورتى سىل.

۳ - دشمنلىكى محبتە چئوير

۴ - قوجالمىش، كۆھنلىمىش، الدن دوشموش

۵ - باغىشلا، وئر

۶ - آرادان آبار، سىل.

۷ - بو مىصراع نىخجوانى نوسخەسىندىن آلىنمىشىدۇر.

۸ - بىرىنجى دنيا دۇيوشونون باشلانماسىنا ايشارەدۇر.

۹ - بىرىنجى دنيا دۇيوشو.

۱۰ - بىرىنجى دنيا دۇيوشو باشلانغاندا اىستانبولا گل- گىت كسىلدى. يوللار باغلاندى.

۱۱ - منظور او عايلەلەردىكى، بۇيوكلىرى اىستانبولدا ايدىلر.

۱۲ - روسيە دە محاربەدە اولدوغو اوچون اورانين ماللارى باھالانمىشىدۇ.

۱۳ - ۱۳۳۵ (۱۲۹۷ش) اۆكتوبر انقلابىنىن باش وئردىكى ايل.

۱۴ - بىرىنجى دنيا محاربەسىندىن سونراكى باھالىغا ايشارەدۇر. بو يىتلەردىن معلوم اولوركى، شەر بىرىنجى دنيا دۇيوشونون دۇردونجو ايليندە، اۆكتوبر انقلابىنا تەقريباً آلتى آى قالاندا قلمە آلىنمىشىدۇر، اونا گۆرە كى، قىرخ آى اوچ ايل و دۇرد آى اولار. بو زامانلار سوسوزلوق و باھالىق اولموشدۇر.

فرستدن استفاده ائدن بوغدا تاجیری
 دریای احتیاجدا^۲ باشلاندى فیرتینا،
 نان- عزیز^۴ خوار و ذلیل ائتدی^۵ یوخسولو
 دولتی لر آیردی زکاتین قیزیللارین،
 بازارا باشینا گر گذرین دوشسه^۸ صاحباً،
 گۆر بیر نه ذلت ایله شبستر خانیملاری
 آچ بیر گۆزووو شیعه! نظر قیل خانیملارا
 بو اهل غیرتین اورگیسن داغدار ائدر
 اوغلو، اری سفرده، یولو باغلی، قارنى آچ
 ای بوغداسی ائوینده اولان بی حیا کیشی!
 هر گون- گلیب چۆرکچی دوکانیندا بکلیسن^{۱۲}
 گلیمیر الوندن ائیله یه سن خلقه یاخشیلیق
 مشتاقسن اگر آلاسان باغ- جنتی
 آچ کیسه سخاوتیوین^{۱۵} بندین، ای غنى

هر گون علاوه ائیلهدی بیر قدر قیمته
 وارلی اوزون یئتیردی کنار- سلامت^۳
 واعظ دلالت ائیلهدی خلقی انابته^۶
 وئردی عبايا، جوتیه^۷، زنجیره، ساعته
 بیر دقتیله باخ او محل رذالت^{۱۰}
 صف- صف دوروب چۆرکچی دکانیندا نؤوبته
 اونلارکی، دوشموش ایدیله^{۱۱} بو نوع ذلته
 عورت دورا چۆرکچی دوکانیندا نؤوبته
 آلا! اوزون کؤمکلیک ائله بؤیله عورته
 خلقی معطل ائتمه، اوزون سالما غیبتیه
 وجهی ندیر قویورسان اوزونکون قناعتیه
 بارى! فنالیق ائیلهمه ابنای- ملت^{۱۳}
 ای مالدار^{۱۴}، واختیدی، باشلا تیجارته!
 لاقتید باخما، بذل ائله^{۱۶} اهل- ولایتیه

۱ - یئیتتی ماللارینین آزیلینى و باهالینى.

۲ - احتیاج دهئیزینده

۳ - سلامتلیک ساحیلی. منظور سلامت قالدی

۴ - عزیز چۆرک

۵ - ألچاق و ذلیل ائتدی.

۶ - تۆوبه ائتمک، مختلف نسخهلرده بو کلمه نین یئرینه «باحته» و «عنایت» سۆزلری ده یازیلیمیشدیر. دوغروسو همین کلمه دیر.

۷ - اوزون کیشی گنییمی.

۸ - منظور معجز زامانی شبستر بازارینین باشیدیرکی، اورادا چۆرکچی واریدی.

۹ - ای دوست، بورادا، ای آغا

۱۰ - بو بیت بئله ده قئید اولموشدور:

آچ دیده- بصیرتیوی، ائیله بیر نظر بازار باشینا، بیر او محل رذالته

۱۱ - دوشموش ایدیله

۱۲ - گۆزله بیرسن(آنا دولو سۆزو)

۱۳ - ملتین اوغلانلارینا.

۱۴ - ای وارلی.

۱۵ - باغیشلا، ال آچیقلیق کیسهوین بندینی آچ.

۱۶ - باغیشلا

تعمير قىل شىكىستە كۆنۈل ل^۱ عمارتىن
 وئر بىر ناھار خىرجىنى شامسىز ياتان لارا
 دوشمىز الە ھىمىشە بئلە فرىست، اى عمو
 يادا سالان سويوقدا قالان بىنوالىرى -
 بىر باغ وليم^۵ تاپانمىرى بى چارە ياندىرا
 شىر - خدا^۶ كىمى فقرا پرور اول داداش^۷
 آج قالدى اهل بيتى^۸، اوزو، اوچ گون، اوچ گنجە
 سندن بوقدر اىستەمز اصحاب - احتياج^{۱۰}
 اون مین تومنى اوندان بىرىن ائىلەسە فدا
 شیطانه اویما، باتمايا جاقدير پولون سنین
 تسییحى قوی کناره، اوزون يورما شىخنا^{۱۵}
 وئر بىر چرەك^{۱۶} چۆرك آپارىم اهل بیتیمە
 رحم ائىلەمىز قوھوم، قوھوما، قونشو، قونشویا
 اما شېستىر اھلى، اوز اھلىن آراشمىرى

ای مین تومن فدا ائىلەین بىر عمارتە
 آلاھ دوشورمەسین سنى فقر و سفالتە^۲
 احسان ائدین، وئرین، تلەسین استعانتە^۳
 مشغول اولورمو پینج^۴ کناریندا صحبتە؟
 محتاج دیر اوزو و عیالی حرارتە
 سن دە اوزون شیبە ائلە شاه - ولایتە^۸
 وئردى فقیرە رزقینی، قاتلاشدى زحمتە
 بىر مختصر کۆمکلىک ائلە اهل - حاجتە^{۱۱}
 ارباب - احتياج^{۱۲} چىخار استراحتە
 تئز ختم اولار^{۱۳} بو معرکە^{۱۴}، چکمز قیامتە
 آلاھین احتیاجی نەدیر بو عبادتە؟
 اولسون سبب رضایت - فخر - رسالتە^{۱۷}
 تبدیل اولوبدور چونكى مروت قساوتە^{۱۸}
 یوخدور باخان فقیر، ییتیم، یوخسول عورتە^{۱۹}

۱ - سىنمىش كۆنۈللىرى مەرمەت ائلە.

۲ - يوخسوللۇق و سرگر دانلىق

۳ - كۆمك ائتمگە.

۴ - سوبا - بوخارى (روس كلمەسى)

۵ - قورو نازىك آغاچ بوداقلارى.

۶ - آلاھىن آسلانى، حضرت على نىن لقبرلىندىن

۷ - يوخسوللار يىتتىش. اونلار ياردىم ائت.

۸ - ولايتىن شاھى. منظور حضرت على دىر، اونون لقبرلىندىن دىر.

۹ - خانوادە عضولى

۱۰ - محتاجلار، احتياجى اولانلار.

۱۱ - محتاجلار

۱۲ - محتاجلار

۱۳ - تئز باشا چاتار، قورتارار

۱۴ - بو دويوش، بو محاربه

۱۵ - اى شىخىمىز

۱۶ - باتمانىن دۇردە بىرى

۱۷ - پىغمبەرلىگىن فخرىنىن راضىلىغىنا سبب اولسون. منظور حضرت محمد راضى قالسىن.

۱۸ - داش اوزكلىلىك، رحمىسىزلىك.

۱۹ - يىتيملەر و آروادلار.

اهل - وطن^۱ قالیدی یامان گونده ای غنی^۲
 قارص اهلینی نه طرز ایله باکو جماعتی -
 یوللورلا^۳ زحمتیله اوزاق بیر مسافه یه
 اونلار وئریرله^۴ موفت و مستلم^۵ بو پللولاری
 کبیر و غرور یله دایانیب تکیه گاهینا^۶
 اونلار وئرلله^۷ موفت و لاکین بیزیمکی لر
 بیدار ائله یاتان لاری یا صاحب الزمان^۸
 ای امت - محمد^۹ رحم ائتمه یین کیشی
 دین قارداشین عیالی محلّه نده آج یاتیر
 دوور و برینده اللی نفر مستحق وار^{۱۰}
 بزم - عزادا^{۱۱} باشا وورور، های، هوی ائدر
 ای اللی مین تومنلی، توف اولسون او دولته
 بسلیر اوچ ایلدی، سیز ده گلین بیر حمیت^{۱۲}
 پول و غذا^{۱۳} و البسه^{۱۴} مین لرجه کوفلته^{۱۵}
 اما بیزیمکی لرده باخین بیر قساوته!
 بورج ایسته ینده، یوخسولو باشلار ملامته
 وئریرله^{۱۶} بورج معاملیه سیله رعیتته
 دولتلی لر تامام گندیب خواب - غفلته^{۱۷}
 نا اهلسن، گووتمه ناماز و طهارته^{۱۸}
 وزر^{۱۹} و وبالی^{۲۰} بوینوما، گئتمه زیارتته!
 زوار^{۲۱} اولور اما، باخین بیر حماقتته^{۲۲}
 - رونق وئریر دئیرله^{۲۳} فیلان کس، شریعتته

۱ - وطنداشلار.

۲ - ای وارلی

۳ - غیرته، آرخچیلینا، حمايته.

۴ - یوللارلار.

۵ - پول و یشک

۶ - پالتار.

۷ - ائو آداملاری. بیت بئلمده قتید اولونموشدور.

۸ - با اینکی چوخ اوزاقدیر اولاردان او مملکت

۹ - وزیر لر

۱۰ - تام موفته، پولسوز، بداوا

۱۱ - دایانا جاغیتنا

۱۲ - وزیر لر

۱۳ - وزیر لر

۱۴ - شیعه لرین اون ایکینجی، غایب امامینین لقب لریندن دیر.

۱۵ - غفلت یوخسونا

۱۶ - محمد امتینه رحم ائتمه یین. منظور مسلمانلارا

۱۷ - رفع حاجندن سونرا اؤزونو تمیزله مک

۱۸ - گناه

۱۹ - عذاب

۲۰ - یاردیما احتیاجی اولان.

۲۱ - مقدس شهرلره زیارتته گئدن

۲۲ - آخماقلیق، سفاقت

۲۳ - عزاردارلیق مجلیسده

گۆز ياشى، ھاي-ھوي دويورماز قارىن لارى
 يا رېتى،^۳ رحمتىنلە بىزى شادكام قىل^۴
 دولتلى نىن غمىندە دئىيل ياغدى، ياغمادى
 اونلار اندىب تدارك^۵ اوج ايللىك ذخيره سين
 اما فقيرلر سويوق ائولرده تىتره يير
 باخدى طبيب معجزه ترپتدى باشىنى
 اون شاهی وئر فقيره، وئرە هفديرم اته^۲
 وئررىك قسم^۵ جنايوا نور- نبوتە^۶
 اما تىكىب گۆزون فقرا باب- رحمتە^۷
 مشغولدولار بخارى باشىندا محبتە
 نفرين انديرلە^۸ دم به دم اصحاب- ثروته^۹
 يوخدور علاج سؤيله دى درد- جهالته^{۱۱}

۱ - دئيرلر

۲ - پونزانين يارىسى (اون كيلو اولان باتمانين اوتوز ايكي دن بيري) وزن. چكى.

۳ - اى تانرى، اى الاهيم

۴ - خوشبخت ائت

۵ - آند وئرە ريک.

۶ - پيغمبرليگين نورونا، ايشيفينا

۷ - رحمت قايسينا. منظور آلاھين رحمتينه

۸ - حاضير لاييب

۹ - انديرلر

۱۰ - وارلى لار. وار صاحبلىرى

۱۱ - جهالت دردى.

ضیافت^۱ و فلاکت

او خورْدو مرثیه خوان، من باخیردیم حیرتیه
رفیق قووزادی باشین، دئدی آییل آشاغی
روا دئییل باخاسان خارجی کیمی خلقه
خلاصه مرثیه بیتدی، چکیلدی یا آلاه
دۆشنْدی سفره یئره، خونچه پیللو گلدی
یانیردی پینج^۲ او مجلسده، خلق ترلیردی
یغیلدی سفره، تمام اولدو مجلس - عشرت
عباسینی گۆتورن ائیلهدی خداحافظ
فانارلی لار یاییلیب کوچه چون ایشیاقلاندی
باخیب نه گۆردو، پریشان و بینوا بیر جمع
نه رنگ واردی نه قان اوزلرینده، دم بسته^۴
دئدیم: رفیق، گۆرورسن او طیفلر معصومی^۵
او عورته نظر ائت، آیهل شیب بۆز اوستونده
روا دئییل باخاسان خارجی کیمی خلقه
جیگر کباب اندیجی خالدير بو حال، ای دوست
رفیق یومدو گۆزون، ترله دی خجالتدن
دالینجا سسله دی معجز، رفیق دور، گئتمه!
بو یارالی باجی لار مرهم ایسته ییر سندن

ووروردو باشا جماعت کمال - شدتیه
دئدیم: نییه؟ - دئدی: همرنگ اول جماعتیه
گرک ملول اولاسان سن ده بو مصیبتیه
گۆتوردوک ال طرف - کبریا^۶یه ملتیه
قارینلار اولدو چیراغان او دادلی نعمتیه
ولیک قار یاغیردی ائشیکده شدتیه
آیاغا دوردو جماعت یئریندن عزتیه
یولا سالیردی قوناچچی بیزی نزاکتیه
دئدیم رفیقه باخ بیر اویانا دقتیه
آیاق یالین، بدن عریان دوروبلا دلتیه
باخیردی خلقه او بی نور گۆزلر حسرتیه
دوداق لاری گۆیریب، جنگ ائدیر طبیعتیه
باشی آچیق، دوناجاق بو گئجه او حالتیه
عباوی سالما یاسان باشینا محبتیه
نئجه گئدیب یاتا جاقسان ائوینده راحتیه؟
باشین آشاغی سالیب کئچدی گئتدی سرعتیه
گرک کی تیره یه سن سن ده بو جماعتیه
هارا قویوب گئدین خلقی مین جراحیتیه؟^۷

۱ - قوناقلیق.

۲ - بۆیوکلوک / منظور آله دیر.

۳ - سوبا - بخاری (روس کلمه سی).

۴ - قانلاری دونموش.

۵ - معصوم اوشاق

۶ - دؤیوشور

۷ - مین یارا ایله.

ای ویلهلم

گئتدی الدن هر نه وارسا ما ملک^۱، ای ویلهلم
 قالمادی ائوده مگر قلیبر آک، ای ویلهلم
 بینوا مخلوقا بیر دامجی یاغیش یاغیرمیری
 ظلم و جوروندان سنین چرخ- فلک ای ویلهلم
 قیمت- بوغدا ترقی ائیلهدی گوندن- گونه
 سگگیز عباسی^۲ توتور سگگیز چۆرک ای ویلهلم
 دیش دایانماز قارشیسیندا چونکی هر بیر باتمانین
 داش و کسک و ار ایچینده بیر چرهک^۳ ای ویلهلم
 بو قدر قان ائیلهدین، بسدیر، کفایتدیر بالام
 ال وئر^۴ شیتلنمه، آز قذارا چک ای ویلهلم
 گون اوزون، کلفت اوروج، دویماج ایله کئچمیر عمل^۵
 ریزه کوفته هم کباب ایستیر اورک، ای ویلهلم
 معجز- بختی قارانین هر نه گلسه باشینا
 هاممییی سندن دی لعن الله لک^۶ ای ویلهلم
 بیر سورو خیردا اوشاق وار ائوده عربان، لات- لوت^۷
 قدر تیم چاتمیر آلام بیر توپ قَدک^۸ ای ویلهلم
 طفل- معصومو^۹ قوجاغیمدا آپاردیم بزآزا
 وئرمه دی بیر اؤتلوک ایله بیر لئچک،^{۱۰} ای ویلهلم

۱ - مالیک اولدوغوم هر نه وارسا.

۲ - قیرانین بشده بیرى.

۳ - باتمانین دۆرده بیرى

۴ - بورادا بسدیر

۵ - ایش کئچمیر.

۶ - الله سنه لعنت الله سین.

۷ - لوت و جیلاق

۸ - قارا بویانمیش بئز.

۹ - گناهسیز اوشاق. بالغ اولمامیش اوشاق.

۱۰ - قادینلارین باشلارینا باغلادیقلاری اوج بوجاق یایلیق.

بیر قَپیک^۱ بۆرج وئرمیر ایستانبولچویا تیفلیسچی لر
 اسکناس وار هر بیرینده بیر اتک ای ویلهلم
 باغیمیز، بوستانیمیز اود توتدو، یاندی، سهلدیر
 وارلی لار بیر شربه سو^۲ وئرمیر ایچک ای ویلهلم
 مرحمت آتاری یوخ دولتلی لرده مو قدر^۳
 وارلی دان مومکون دئیل پول ایسته مک ای ویلهلم
 سو ایچنده لعنت ائیلیر شمره سو تاجیرلری^۴
 اؤزلری ظلم ائیلیری اوندان قَشک^۵ ای ویلهلم
 قالب-بی روحه^۶ بنزهر بی مروت اغنیا
 خلقی شیرین کام ائدرمی^۷ بوش پَتک ای ویلهلم؟
 صلح باش توتمور، ایشین راست گئتمه بیر آیا نه دن؟
 حق یانیندا بیر گناهین وار دئمک ای ویلهلم
 بلکه اوغلان، قیخدی ریرسان ساققالی، اونداندی بو
 چونکی ائتمز فاسیقاً^۸ آلاسه کؤمک ای ویلهلم
 تون به تون^۹، ساققالی قیخدی رماق ظرافتدیر مگر؟
 هر توکوندن سالانیر یوز مین ملک ای ویلهلم
 گل گناهین تۆوبه ائیله، آچ یولون ایستانبولون^{۱۰}
 رحم ائله، الدن گئدیر دام و دیرک ای ویلهلم

۱ - روس پولونون ان کیچیک واحدی. یوز قپیک بیر ماناتدیر.

۲ - بیر ایچیم سو.

۳ - توک قدر

۴ - کربلا حادثه سینده یزیدین اوردو باشچیلاریندان کی، سویو امام حسینین اوزونه باغلادی. شیمه لر معمولا سو ایچندن سونرا شمره و یزیده لعنت ائدرلر.

۵ - روحسوز قالب

۶ - مروتسیز وارلی لار.

۷ - اغزی شیرین

۸ - پیش ایش گۆرن

۹ - تبریز و گونئیده ایشلتن بیر قارقیشدیر.

۱۰ - دئمک شعر بیرینجی دنیا محاربه سی ایلرینده، ایستانبول یولو باغلاناندا یازیلیمشدیر.

نه باغیمدا بیر اریک وار، نه جیمده بیر قَیک
 مالیات ایستیر مباشر نیله یک ای ویلهلم
 پول وصول اولماز^۱ بو ایل دیوانا^۲، مندن بیر شاهی
 وورسالار لوت جانیم یوز مین کۆتک ای ویلهلم
 بو اوروجلو قدا خلاص اولدوق^۳ داداش بگدن^۴ عجب
 گتدی^۵ بیلدیر باشیم یوز مین کلک ای ویلهلم
 پایدار اولسون جهان ایچره دموکرات فرقه سی^۶
 تا نه قدری واردی دریاده نمک ای ویلهلم^۷
 آج یولون ایستانبولون، رحم ائيله، آلاسه عشقینه^۸
 خلقله آیلنمه^۹ چوخ، بسدیر هَنک^{۱۰} ای ویلهلم
 بورج وئرن یوخ، قوتیم یوخ ایشله ییم، بس نیله ییم؟
 قند و چای لازیمدی هم نان و نمک ای ویلهلم^{۱۱}
 من حاجی زاده نجه باتمان بئلی شیشلیم یثره^{۱۲}
 قولوما لازیمدی بیر قالین بیلک، ای ویلهلم
 شعر یازماقدان عبارت بیر متاعیم وار منیم
 اونا دا ایرانلی وئرمز بیر قَیک ای ویلهلم
 بیر - بیرینه چالخادیز. جمله جهانی هر بیریز
 باشیزا بیغدیز بئش اون مین بیج - دَبک ای ویلهلم

۱ - پول الله ائدیلمز. بورجا وئریلمیش یول گئری آیینماز

۲ - منظور دولتدیر

۳ - قورتاردیق.

۴ - معجز زامانی شېسترد مالیات توپلاماق مأمورو ایدی.

۵ - گتیردی (لهجه دی)

۶ - بیرینجی دنیا دؤیوشو زامانی مجلسده فعالیت ائدن دموکرات فرقه سیدیر.

۷ - قدری کی، دریادا دوز واردیر. دموکرات فرقه سینی مسخره ائدیر.

۸ - آلاسه خاطیرنه (آنا دولو ایفاده سی)

۹ - شوخلوق. ظارافات

۱۰ - شوخلوق

۱۱ - چۆرک و دوز.

۱۲ - منظور بئلی آباق زوريله یثره سوخماقدیر.

ای بالام، ال چکمیسیز خالقین یاخاسیندان نییه؟
 سن بیج اوغلو بیج، حارامزاده فرنگ ای ویلهلم
 بیر گون ائیلر ظالمی عدل - لایلاهی دستگیر^۱
 باخ اگر بینادی^۲ سنده مردمک^۳ ای ویلهلم
 نيقولا^۴ ظلم ائيله دی، بولدو جزاسین عاقبت
 گۆر نئجه زینداندان قالمیش چارچک^۵ ای ویلهلم
 تورک ایله روسی باریشیدیر، اینگیلیسی آت گئده
 او قبول ائتمزسه فی النار و درک ای ویلهلم
 نيقولا ظولم ائيله دی بولدو^۶ جزاسین عاقبت
 گۆر نئجه زینداندان قالمیش^۷ "چارچک"^۸، تک ای ویلهلم
 تورکله روسو باریشیدیر، انگلیسی آت گئده
 او قبول ائتمزسه، فی النار و درک^۹ ای ویلهلم
 تختیوی تابوت ائدر بیر گون سنین ده روزگار
 کیمسه یه رحم ائيله مز ظالیم فلک، ای ویلهلم
 قیزلارین، اوغلانلارین بوغسون گۆروم خیرنک سنین
 یا آپارسین هاممیسین بیردن چیچک ای ویلهلم
 "معجز" هر وقت جیبلرین یوخلار گۆرر بوش، دامجیلار -
 گۆزلریندن یاش، بسان^{۱۰} - مرجمک ای ویلهلم

۱ - دوستاق. الی باغلی.

۲ - اگر گۆرندی.

۳ - بیک.

۴ - روسیه نین سون شاهی کی، ۱۹۱۷ م. ده بلشویکلر طرفیندن توتولوب زندان اولدو.

۵ - چاره سیز (اصل معناسی بیزه بللی دئییل.)

۶ - تاپدی.

۷ - نقولای بیر مدت زنداندان قالاتدان سونرا بلشویکلر طرفیندن اؤلدورولدو.

۸ - چاره سیز (اصل معناسی بیزه بللی دئییل)

۹ - جهنمین دیبینده کی اوداجان.

۱۰ - مرجمک کیمی.

پروسیا شاهی^۱

جهانی بیر- بیره چالدى پروسیا شاهی
 بیزی بو حاله سالان ویلهلم دی واللاه
 نه کافره، نه مسلمانه رحم اندیر بو قوم
 زهرلی گازیله مخلوقی ایله بیر معدوم^۲
 سو آلتی لودقالاری^۳ هنی گئدیر دنیزلرده
 دلیر سفینه لری^۴ غرق اندیر دنیزلرده
 گهی چیخیر گۆیه، گۆزدن نهان اولور ماشینا
 گئدیر- گئدیر قاییدیر بوم سالیر آدام باشینا
 گهی چکیر توپو وردینه^۵، گاه ریغایه^۶
 تکان وئریر سسی دوردونجو گۆیده عیسایا
 گهی یئرین تکیینی سؤکدورور عمارت اندیر
 گۆزه گۆرونمورو، ناگه چیخیر شرارت اندیر
 اونو گۆروم قالا چایسیز، دوداقلاری قورویا
 توتا یاخاسینی بورجلو^۷ چکه، چکه، سورویه
 گنده پول ایسته مگه وارلیدان او بوینو یوغون
 اودا دئییه: تومنی اون شاهی، هانی گیروون؟

۱ - بو عنوان آلتیندا بیرینجی دفعه غلام محمدلی ایگیرمی بیر بیت شعر چاپ اتمیش، و اوندان سونراکی چاپلاردا بو قدری تکرار اتمیشلر. لاکین اصلینده ۱۰۷ بیت لی بیر بؤیوک منظومه دیر کی، گۆرورسونوز، بیز اونو نخجوانی نوسخه سیندن گۆتوردوک.

۲ - یوخ اندیر.

۳ - قاییق لاری

۴ - گمی لری

۵ - آوروپادا شهرلر

۶ - آوروپادا شهرلر

۷ - بورادا طلبکار دیر.

باشی دۆنه ، قولاغی سسلنه، گۆزو قاماشا
 او حاليله قاييدا، يولدا راست گله داداشا^۱
 اونو گۆروم گنده ايستانبولا اولامچى
 اوچ آي يايى باغينا گيرمه يه سو بير دامجى
 گرگ فقير - فقرا باغينا بو ايل توتا ياس
 ندر كنده سو وار، كوتترات ائديب عباس
 دئينده ائتمه برادر، بو ايشده واردى گناه
 دئير: جهت ندير؟ الكاسب حبيب الله^۲
 بئله خيال الله مه واردى رحى المانين
 اگر بئله ييله سن، يوخدور دين و ايمانين
 توتاق كى، واردى گناهى آدام لارين ياران
 دئين گۆرك اونا نئيليدى بينوا حئيوان؟
 دمير تيكانى قيرير، يوللارا دوزور نئيمان^۳
 قاچير، قاچاندا ائدير حمله دشمن - نادان
 آدام لارين قويور آج اؤزلرينى، كلفتينى
 باليق لارا وئرير انسان لارين لطيف اتينى
 بو نانجيب چكيب مكر و حيله نين عاراغين
 تيكان باتير، داغيدير اونلارين الين، آياغين
 اونو گۆروم گنده تبريزه، راست گله سيده
 يئيه بش - اون سيخكى، خمسونو وئره قاييدا
 قولاق وئرير سيزى تارى بونون يالان لارينا
 نه گلسه آغزينا سؤيلر و كلمز هئچ عارينا
 گهى دئير گئديرم حجه، باغليرام احرام^۴
 گهى دئير: عجمم، ائيله يير بيزى بدنم

۱ - معجز زامانى شبيسترده وئرگى توپلاماق مامورو ايدى.

۲ - آل - وئرچى آلاهيى دوستودور.

۳ - ايمانسيوز، بى ايمان

۴ - حجه بير دينى مراسيم.

اگر او بیزدن اولایدی، ساتاردی املاکین
 باشین آشاغی سالاردی، چکردی تریاکین
 اگر او بیزدن اولایدی اوخوردو واللیلی^۱
 باخاردی مال کیمی اولمازدی دعوا یا میلی
 اگر او بیزدن اولایدی، گئردی تفلیسه
 چؤرک قازانماغا، اوغراردی درد- سفلیسه
 اگر او بیزدن اولایدی، قویاردی باشینا تاج
 سالاردی چیگنینه کشکول، آلاردی باج و خراج
 اگر او بیزدن اولایدی، بویاردی قورشاغینی
 گلردی تبریزه خلقالین توتاردی خیرتلاغینی
 گونون گون اورتا چاغی شهر ایچینده بین الناس
 سویاردی خلقی، حکومتدن ائيله مزدی هراس^۲
 اگر او بیزدن اولایدی، باخاردی خلق سؤزونه
 قزئت یازان لارا لعنت ائدردی، هم اوؤزونه
 اگر او بیزدن اولایدی، اوؤزون آتاردی اودا
 ائدردی گرمگه رغبت، نه اینکی شاه بولودا
 اگر او بیزدن اولایدی، ائدردی علمه هوس؟
 گئجه- گونوز بئله صرف ائيله مزدی عؤمرون عبث
 اگر بیله ییدی او جاهل کواکبین سییرین^۳
 باخاردی، تقویمه، آنلاردی خئیر ایله شرین
 حاییف دئییل بئله جاهل قالیب دئییه ییدی ناغیل؟
 بحق جامع دعوات، بوندا یوخدور عاغیل
 دئمک دئییل او بیزیم جینسیمیزدن البته
 نه عقلده، نه فراستده، نه طبیعتده

۱ - منظور قرآن اوخویاردی.

۲ - قورخمازدی.

۳ - اولدوزلارین دولانماسینی

یقین یالان دانیشیر، افترا دئییر اؤزونہ
 اوشاق آمان گونودور، وئرمه یین قولاق سؤزونہ
 نئجه او بیزدن اولور کی، گلییدی قیرخ یاشینا
 چامیرلی کوچه ده ناودانلار ایشله میب یاشینا
 اگر او بیزدن اولایدی، یئیردی بوز یاشینی
 ووراردی یاشینا دایم، تۆکردی گۆز یاشینی
 اگر او بیزدن اولایدی، یوماردی گۆزلرینی
 اودا وئردی اره اون یاشیندا قیزلارینی
 دایان دئیردی بالا! قورخما ضرب- شستیندن
 قوزوم! قاچ ائومیزه^۱ گل قورتاراندا دستیندن
 اگر او بیزدن اولایدی، بوشاردی آروادینی
 آلاردی آیریسینی، بیلیمیر آغزی نین دادینی
 اگر او بیزدن اولایدی، اولاردی عورتی خوار
 او وقت کی، بورجلو^۲ الیندن اری ائرددی فرار^۳
 اون ایلدی آج قالیب عورت اری گئدیب کاشانا
 نه داش سالا یاشینا، اختیار یوخ بوشانا
 اگر او بیزدن اولایدی، بیلردی قایداسینی
 آلاولی کبریت ایلن^۴ یانديراردی لامپاسینی
 روا دئیل عجمه شمچه کیریتی^۵ یاخماق
 اگر او بیزدن اولایدی، چاخاردی داش چاخماق
 اگر او بیزدن اولایدی گلردی بو کنده
 طبییی دلک اولاردی، داواسی جوشنده

۱ - ائومیزه گل

۲ - منظور طلبکاردير

۳ - قاچاردی

۴ - منظور گوگرد کبریتی دیر

۵ - معمولی بو گونکو کبریت

نىجە او بىزدىن اولور، دوشمەيىب دىزى گىردن
 آپارمايىدى چىچىك سگىز اوغلونو بىردن؟
 اوتانمادان دئىيرى مۇئمىن، مسلمانىم
 سىزىن كىمى عجمىن دە، اهل - ايمانام
 اگر اولايىدى اونون اعتقادى اسلاما
 رضاي آلاھ اوچون امر ائدردى خداما
 مساجدى اۆز اتويز تىك تىمىز و پاك ائلهيىن
 سىچانى، عقربى، پىسپىسلىنى ھالاك ائلهيىن
 اگر بىلىم، ائشىدىم داغلارنىدا ايت بالالىب
 كئچىيدى حد - نصابى^۱ نجس، حىاط دارالىب
 او وقت واى گونوزە، باشىزا ائدىن چارا
 جوان اولوم كى، اگر چكىمەيىم سىزى دارا
 اگر او مۇمن اولايىدى، كئچردى تاجىندان
 يىغاردى بوغدانى، كاسىب اولردى آجىندان
 گر كدى مۇمن اولايى صبحدن غروبى كىمى
 اوروج توتا، سارالا رنگى زرد چوبە^۲ كىمى
 جىھاندا ھىر كىم اولايى اتلى، جانلى، كل پئىسىر
 دئىيل او مۇمن خالص، بوپوردو پىغمبر
 بئله خىيال ائلەمە عاجىزم جاوايىندا
 ھانى او مۇمنە بنزەر بوپون جىنايىندا؟
 گل ايندى باس الیوى آيە - آيە قرآنا
 گۆرك جىنايوى كىم بنزەدەر مسلمانا
 اوچ ایلدى قان تۆكورو^۳، سۆيلور اهل - ايمانام
 بو قدر ائو يىخىرى ھىم دئىير مىسلمانىم

۱ - معین حدی

۲ - ساری کۆک

۳ - دئىمك شىعر مىلادى - ۱۹۱۶ نجى ایلده يازىلمىشىدیر.

کیم آد قویوبدو بو وحشی جماعاتا مدنی
 بَرَص ناخوشلۇغونا^۱ اوغراسین^۲ گۆروم بدنی
 اگر تمدون عبارتدی بو رذالتدن
 گئده یثرین دیینه، چیخمایا خجالتدن
 زامانا گۆر نئجه آسلانلاری ائدیپ تولکو
 گۆروم منیم کیمی محتاج نان ائده تورکو
 او مادر- مدنیت فرنگه بیرجه باخین
 هانی بولاردا تمدن، بو بوش سۆزو بوراخین
 نه بوندا واردی مزوت، نه اینگیس لرده
 نه قدری جان تلف ائتدی باخین دنیزلرده
 قدم ایتالیا اگر باسمايیدی مئیدانا
 بو قدری قان تۆکولردی مگر بیابانا؟
 الهی! هر اوچو ده من کیمی توتا خالتر^۳
 دیوار دیینده قالا، گولبسر کیمی سارالا
 دوغام توتوب قارا داغیله سئرب- بی عاری^۴
 مگر قویار باشینا نمسه ایله^۵ بولغاری
 منیم دیلیمجه دئیین خسرو- سمرقنده،
 من آیری سۆز تانیمام، چاره ائیله سین قنده
 اگر قبول ائله یه عرضیمی گله امینه^۶
 قوتاردی، یوخسا، عموغلو، اونون دا هو دمنه
 اگر ژاپون بولارا وئرمه یه یدی قورخانا^۷
 یقین ائدین کی، بو دعوا بیتردی شعبانا

۱ - درى ده بۆيۈك و كىچىك آغ لكه لار يارانان خسته ليك.

۲ - دوچار اولسون

۳ - وبا خسته ليگى (روسجا)

۴ - يۈگوسلاوينين ملتريندن بيرى.

۵ - آلمان

۶ - امن امانليغا گله

۷ - منظور سلاحدير

اونو گؤروم دؤنه بلژیکین حالینا حالی
 نیسییه قیخدیرا باشین، اوزانا ساققالی
 بو دعوانی اوزادان پادشاه- آلماندير
 بونا شهادت ائدير کیم کی اهل- ایماندير
 اونون گؤروم دیلی آغزیندا نیل کیمی قارالا
 حکیمسیز، تابوت اوستونده جنده گی سارالا
 او بوغلاری کی، بوروب اوجلارین چکیب قولغا
 خدادان ایسته میشم مرده شور سالا آشاغا
 چکیب سیبیل لرینی^۱ کهکشان- افلاکا
 هله دئییر عجمم، بیر باخین بو ناپاکا
 قاباقلاری تۆکولوب آغزینا، کراحتی وار
 اگر وورایدی، دئیردیم: بیزه شباهتی وار
 اگر او بیزدن اولایدی، اولاردی توم ساققالی
 نه اینکی اولگوج ایله قیرخدیرایدی ساققالی
 بیزی بو حالا سالان، دولمایا سنین سبدین
 قاقاللی اوزونه حسرت قالا آلت- ولدین^۲
 اگر او بیزدن اولایدی، گلردی ایرانا
 باشین یاراردی، تۆکردی قانون بیابانا
 گئت آی بالام! عجم اولماق مگر ظرافتدير
 گلن حزیران آیی موسم- حجامتدير
 اگر دالین قاشینیر، بورادان آیری یئر آراما
 زامانی کئچمه دن اول اوزون یئتیر حماما
 ولیک داخل اولان وقتده بورنون آل الیوه
 فقط گیرنده سویا، باغلا خنجرین بئلیوه

۱ - بیغلارینی

۲ - آلت ولد یعنی اوشاق موشاغین

ایچینده یئتمیش ایکی فرقه جانورلر وار
 نئجه توتوب بولاری اوستا؟ به به اللر وار
 بورا حامام دئمک اولماز، فابریک ایراندیر
 زهرلی گاز اولار گر لازیمین، فراواندیر
 خوشا سعادتیوه خزنه یه گیرنده سنین
 کئچل فابیرقاسینی گؤرمه ییب دده ن ده سنین
 اؤزون گؤزتله، بصیر اول، اویان، بو یان داشدیر
 دولاشا قیل قیچیوا، اول زامان ایشین یاشدیر
 یاواش گؤتور، قوی آیاغین، سالار زیانا سنی
 کئچرسه پالچیغا، چیخماز، ییخار تیاناسنی
 هجوم ائدر او زامانیکی، خزنه یه خسته
 چکیل کناردا دور، قوی الین گؤزون اوسته
 دئمه بو خسته دی، گلمز الیندن هئچ بیر زاد
 مینا^۱ بوراخسا سویا، خزنه نی ائدر بر باد
 خدا نکرده اگر شدت ائیله یه مرضی
 نه اینکی خزنه سویون، کُردن سالار آرازی
 اگر چه رسم دئییل خزنه یه پیشاب ائله مک^۲
 ولیک ناخوشادا چوخ چتیندی تاب ائله مک
 تغیر ائیله مه ایسلانسا ساچ و ساققالین
 نه، چونکی، الده دئییل اختیاری اسهالین
 و بیر ده ذاتیوا عرض ائیله ییم اونوتما بونو
 کئچل اوشاقلارا مخصوصدور ایشنبه گونو
 باشینا روغن گئرچک چکر گنجه آناسی
 کی، تاصاباها کیمی ایسلانا بیر آز یاراسی

 ۱ - معین. پارتلایان ماده.

۲ - ایشه مک

سحر وئەرلە^۱ چايىن، ات پايىن آتار ايچرى
 تامام اولاندا دوشر يادينا حمام سفرى
 ايكي الين آپارار باشينا، چكر نعره
 قاشير بسان چوغوندور^۲ آندر شيرىم- شهره^۳
 خلاصه چوخ اوزانندان سورا بو هنگاما
 چكه- چكه آپارارلار، سوخارلار حمّاما
 كئچل گیرر او زامانيكى، خزنه نين ايچينه
 باشين سوخاندا سوياء، خلق دوشر اورك پيچينه
 نئجه دئيىم بو سۆزو، توتمورو ديلم اى وای
 سو ايسلادار باشيني، كرمه لر قوپار لای- لای
 اوشاق طهارت آلامى، گۆرك، يويار دوبورون^۴؟
 خئيىر، سوياء بوراخار هر نه وار قيوير- زيويرين!
 گتيرسه هر بيرى بير دانگ دوربونونده تزك
 حساب ائدنده اولار هفته ده بئش- آلتى چرك
 بئش- آلتى پوت دا كئچل كرمه سى اولار آيدا
 قولايغىمى كسرم اولسا بو سودا فايدا
 بو جمعه ضم^۵ ائله عورتلرين كئنافتيني
 كيرىخما چۆرتگه يه سال بئش- شلارين بيتيني
 و بير ده چۆرتگه يه سال، اى جناب ذوالعظمت^۶
 دم- نفاس^۷ و حيض، استحاضه و حجت
 بو ضربى جمع ائله ين باشينا نه داش سالىين؟
 ييغيشدير هامميسيني، باس تييانا، قوى قالسين

۱- وئەرلر

۲- چوغوندور كيمي قيرمیزی.

۳- خلق افاده سى دیر، برک يارا.

۴- ما تحت

۵- آرتیر

۶- اى عظمت صاحبی جناب

۷- دوغاندان سونرا قادیندان گلن قان

اگر سویون ایچینه ذره بین ایله باخاسان
 وورا - وورا باشیوا خزنه نین دامین ییخاسان
 و بیر ده غسل ائله مک خیالین اولسا اگر
 اولار سا شرط و شروطون دئییم ائله ازیر
 بئش آلتی زاد سنه واجییدی غسلدان اول
 گرک عمل ائده سن ای جناب - کم سققل
 ییغیشدیر ال - آیاغین اول و در ثانی^۱
 گتیر خیالیوا آب - پلید - نیرانی^۲
 و بعد بورنووو توت، آغزین آچما، یوم گۆزووو
 توکل ائیله خداونده، باس سویا اؤزووو
 سودان چیخارت باشیوی، یاخشی امتحان اولدون
 گه^۳ باشیوا دولانیم، ایندی پئرسیان^۴ اولدون

۱ - ایکینجیسی

۲ - جهنمین موردار سویونو

۳ - گل

۴ - ایرانلی

اولاجاق

گۆره سن اى خدا بو خلق نه واخت
 فالچى، بير طاسه باخ گۆرك نه زامان -
 تا به كى^۲ ديو - جهل^۳ و استبداد
 فالچى نين تير - مكرينه^۵ جاهل
 نه واخيت^۶ قيز اوخور، يازار آلايه؟
 تا به كى واعظين خورافاتى -
 تا به كى بير تيكه چۆر كدن اۆتور
 تا به كى بينوا كاسيب قىزى نين
 تا به كى بو زاوللى مخلوقا
 تا به كى بير سفيه - نامردين
 ائله كى نار - شهوتى^۸ سۆندو
 بوشاديم، قاضى يا، طلاقىنى وئر!
 تا به كى بو آچيلماميش گول لر
 تا به كى بو يازىق لارين جيگرى

مايل - كفش - ديك دابان اولاجاق؟
 باجى لار روزنامه خوان^۱ اولاجاق؟
 رهبر فرقه زنان^۴ اولاجاق؟
 باجى لار تا به كى نشان اولاجاق؟
 يارب، ايراندا بو هاچان اولاجاق؟
 مانع - رزق - اين و آن^۷ اولاجاق؟
 قيز اسير - فيلان - فيلان اولاجاق؟
 عيرض و ناموسى رايجان اولاجاق؟
 بى مروت لر حكمران اولاجاق؟
 ظولمو آلتيندا باغرى قان اولاجاق؟
 محضر - قاضى يا^۹ روان اولاجاق^{۱۰}؟
 دئيه جك، قلبى شادمان اولاجاق؟
 پرده غۇنچه ده نهان اولاجاق^{۱۱}؟
 درد - سيل آيله ناتوان اولاجاق^{۱۲}؟

۱ - غزئت اوخويان

۲ - نه وقته قدر؟

۳ - جهالت دنوى

۴ - قادينلار، آروادلار بۆلومو

۵ - حيله اوخونا

۶ - نه وقت، نه زامان

۷ - بونون، اونون روزى سینه مانع اولاجاق

۸ - شهوت اودو

۹ - قاضى نين حضورنا

۱۰ - گنده جك

۱۱ - غنچه برده سينده گيزلنه جك

۱۲ - ورم خسته ليگى ايله عاجيزلا باجاق

گۆره سن بو مخدرات- عجم^۱
 عئلم و صنعت نه وقتته جن بیزدن
 جهلی تقدیس ائدن آخوندلاریمیز^۵
 اولاجاق بیر گونی کی مدرسه لر-

نه زامان شهرة جهان اولاجاق؟^۲
 مرغ- عنقا^۳ کیمی نهان^۴ اولاجاق؟
 نه زامان خلقه مهربان اولاجاق؟
 آجیلیب، قیزلار امتحان اولاجاق؟
 /شعر ناقیص نظره گلیر/

۱ - ایران خانیم لاری

۲ - نه زامان دنیا دا مشهور اولاجاقلار؟

۳ - افسانوی بیر قوش

۴ - گیزی

۵ - جهالتی مقدس سایان آخوندلاریمیز.

ای قیز

هر ملت ائدیر کسب- علوم و هنر^۱، ای قیز
بیز ده یاشاریق دهرده^۲ مثل- بقر ای قیز

ترک ائندی جهانی^۳ آتان ای ماه لطافت^۴
اؤیرتدی نه صنعت سنه، نه علم- کتابت^۵
اوندان سنه میراث فقط قالدی جهالت
اولدون غم- ایامیله^۶ خونین جیگر^۷ ای قیز

ظن ائتمه غم و غصه دن آزاد اولاجاقسان
اقبال^۸ اوزون گولدوره جک، شاد اولاجاقسان
نه قاضی یا، نه حاجی یا محتاج اولاجاقسان
کی کئف چکه سن قصرده^۹ شام و سحر^{۱۰} ای قیز

دولتلینی دولتلی آلا، یوخسولو، یوخسول
اؤرتتر او حاجی قیزلاری نین عیبلرین پول
نه سنده هنر واردی، نه آیینه، نه اوستول^{۱۱}
نه فرش^{۱۲}، نه سجاده نه سیم و نه زر^{۱۳} ای قیز

۱ - علم و هنر بییهلنر.

۲ - دنیا دا، اؤکوز کیمی یاشاریق

۳ - اولدو

۴ - آی کیمی لطیف

۵ - یازماق بیلیگی

۶ - روزگارین غمیله

۷ - قانلی جیگر

۸ - سعادت

۹ - سارایدا

۱۰ - آخشام و سحر

۱۱ - میز (روسجا)

۱۲ - قالی (فرش)

۱۳ - نه گوموش و نه قیزیل

بیر بوینو یوغون، قانماز اولار آر سنه، مطلق
لیکن سنه یار اولماز او بی عرضه^۱ محقق^۲
زیراکی^۳، او نامرد، او فرومایه^۴، او آلچاق
آلمایش بوشاسین سن کیمی چوخ بی پدر^۵، ای قیز

وقتی کی سؤنر آتش - نفسی^۶ او لعینین
یومرو قلا قابیر غاسین ازر تازا گلینین
تاپدار، دئیر ای قحبه حلال ائیله کبینین
رحم ائیلهمز هرگز سنه اول نره خر^۷، ای قیز

آخرده بوشار ملا کی کسمیشدی نیکاحین^۸
فوراً قووار ائودن سنی اول پشت و پناهین^۹
افلاکا چیخار شام و سحر شعله آهین^{۱۰}
اول گون کی اوشاق ترپنی، قارنین شیشر ای قیز

گئتدین اورا بیر جانلی، قایتدین ایکی جانلی
دردین بیریدی، ایندی مین اولدو، آ - زاوللی
قیزلار اوخوسون، اولسون عاغیللی و کاماللی
معجز دئیر، اما سیزه ائتمز اثر، ای قیز

۱ - باجاریق سیز

۲ - شبهه سیز. حتما

۳ - اونا گؤره کی

۴ - آلچاق

۵ - آتاسیز

۶ - شهوت اودو

۷ - (ارکک ائششک) یونولما میش

۸ - کبینین

۹ - آر خان

۱۰ - آهیوین شعله سی

قیزیم قیز دوغدو

- خبر گلدی منه ایندی بو ساعت
طلوع ائتمیش چوبوق افق رحمدن^۲
ولی اوقاتینی تلخ ائیلهمیش^۴ چوخ-
دئیرلر قاش- قاباغین تورشادیبدیر
یئنه قیز دوغموسان سن، سؤیله بیرمیش
کی یعنی ایسته سهیدی نر دوغاردی^۹
دانشدیرمیر نه مدتدیر عیالین
منیمدیر مژده ساقی لطف قیل تنز
چو^{۱۳} سؤز بیتدی، گلیب غلیانا^{۱۴} ساقی
عجب اوقاتیمی تلخ ائیلهدین سن
اگر داماد سئومیر قیز عیالین^{۱۸}
- قیزین بیر قیز دوغوب ساقی، بشارت^۱
صعود ائتمیش گؤیه بوی- بکارت^۳
پدر نوزادین، اول کان- بلاهت^۵
سیزین داماد^۶ او مرد- کم فراست^۷
گومان ائیلیرکی، قیزدا وار قباح^۸
اونونچون ساخالیبب کین و عداوت^{۱۰}
چکر خجلت او زاهی، بی نهایت^{۱۱}
جزا کالسه خیراً و البشاشت^{۱۲}
دئدی: ای بوم^{۱۵} و شوم و بی مروّت^{۱۶}
عجب ائتدین منی غرق- کسالت^{۱۷}
یقیناً اوندا وار جای ملامت^{۱۹}

۱ - مژده. خوش خبر

۲ - آغاچین تازا جوانه سیننه چوبوق دئیرلر. شاعیرین منظورو بودور کی، آنادان تازا نسیل توره میشدیر.

۳ - باکیره لیک قوخوسو گؤیه قالخمیشدیر. منظور بو دور کی، تازا دوغولان قیزدیر.

۴ - گونونو آجی ائتمیشدیر.

۵ - بیتین مضمونو بئله دیر: اما تازا دوغولموشون گونونو، سفیه لیک معدنی اولان آتاسی، چوخ آجی ائتمیشدیر.

۶ - سیزین کوره کن.

۷ - آنلاقسیز، قانماز

۸ - بیسلیک. یارامازلیق.

۹ - یعنی اوغلان دوغاردی.

۱۰ - دشمن چیلیک و کینه

۱۱ - سونسوز درجه ده اوتانیز.

۱۲ - آلاسه سنه خئیر و شادلیق جزاسی وئرسین.

۱۳ - ائله کی

۱۴ - جوشدو، قیزیشدی

۱۵ - ای بایقوش

۱۶ - انصافسیز، رحمسیز

۱۷ - منی کسالته چومدوردون، غرق ائله دین

۱۸ - منظور قیز اوشاغیدی

۱۹ - اونو (اری) دانلاماق لازیمدیر. اوندان دانلامالی یئر وار.

معاذالله،^۲ قیز سۆیمک نه حاجت؟^۳
و یا روس، ائتمه یک قیزدان شیکایت؟!
به حق- رتبه شاه- ولایت^۵
یئری ناراحت اولسا، درد و محنت^۶
فَبَشِّرْ بِالْپِدْر، جاء المصیبت^۷
الهی، گلمه یهیدی ساغ- سلامت
اوچو یانیندا قد قامت- قیامت^۸
فَجَاءَتْ بِنْتَهُ بِالْخَمْسِ محنت^۹
حارامدیر چون اونا کسب و تجارت^{۱۰}
تؤکر قانین او دم تیغ- شریعت^{۱۱}
ساتانماز قیز کی بیر قصّاب کیمی ات؟
ائده بیلمز کی، بیر نجّار خدمت
اولار می کی، ائده خلقه طبابت^{۱۴}
گۆره بیلمز بیر ایش، غیر از وقاحت^{۱۵}
پریشانه کیم ائیلر استعانت^{۱۷}

اگرچه نعمت- ربّ العطا دیر^۱
مگر بیز انگلیسیک، یا فرنگیک-
خدا ایرانلی یا هئچ وئرمه سین قیز
اره گئتسه، نه قدری خرج و مصرف
اری اۆلدو و یا اینکی بوشاندی
گئندده بیر اۆزو، اما گلنده
بیری قاریندا، بیری قوجاغیندا
آتا بیچاره حیوان اۆز ایشینده
مسلمان عورتی هئچ ایش گۆرنمز
الی گۆرسنه یا اینکی جمالی
اولانماز قیز کی بیر عطّارا شاگرد
آچابیلمز کی دوکان چارسوده^{۱۲}
اولار می کی اولا بزّازا^{۱۳} میرزا؟
اولا بیلمز، سئوای اینکی دیلنچیی
دده اۆلدو، پریشان اولدو دختر^{۱۶}

۱ - اگرچه بخشیشلر آلاهیین نعمتیدیر.

۲ - آلاها پناه

۳ - قیزی دانلاماق، سۆیمکه احتیاج یوخدور.

۴ - دئمک ایسته بیرکی، آوروپالی لار قیز اولاندا شیکایتلنمزله، مسلمان شیکایتلنر.

۵ - شاه ولایتین _حضرت علی نین) مقامی خاطرینه

۶ - عذاب و اذیت. دردسر

۷ - آتایا خبر وئرمکی، مصیبت گلدی.

۸ - آرتیق قیامت قوپدو. منظور ایش تامامیله خرابلاشدی.

۹ - قیزی بئش دانا چتینلیک، محنت گتیردی

۱۰ - قازانماق و آل - وئر اتمک

۱۱ - شریعت، دین قیلینجی

۱۲ - چارسی، اوستو اؤرتولو اوزون بازار

۱۳ - پارچا ساتانا

۱۴ - دوکورلوق. طیببایک

۱۵ - پیش ایش، حیاسیزلیق

۱۶ - قیز

۱۷ - یاردیم، کۆمک.

گه^۱ باخ، ای حاجی صاحب دیانت^۲
 و حتی در قفا جای حجامت^۳
 گنجهرلر همسر^۷ - ارباب - شهوت^۸
 بوراخی چون اونو غسل و طهارت^{۱۱}
 خاراب اولدو تاماماً اول ولایت
 بیله صنعت^{۱۳}، و هم فن و کتابت^{۱۴}
 وبالی^{۱۵} بوینوما روز - قیامت^{۱۶}
 معین دیر محل ف..... و آلت^{۱۷}
 اونو هر گون گؤرور یا گؤرمور عورت؟
 بو قدری اولما پابند - جهالت^{۱۹}
 طلوع ائتمز^{۲۰} بیزه شمع - سعادت^{۲۱}

یولا دوشدو دینچگی کاروانی
 قارین، قاسیق، گؤبک قهرا آچیلدی
 گونوزلر همره^۴ - اوباش^۵ و قلاش^۶
 امور - واجباتی^۹ درجه دوشدو^{۱۰}
 ضرورت پوزدو اخلاقیقن فقیرین^{۱۲}
 گرک آزاد اولا اوغلان کیمی قیز
 قیچین اؤرتسون گرک، آپسین جمالین
 اونو بیلمز بشر یوخدور جهاندا،
 کیشی باشینه مرفش^{۱۸} سالما ییب کی،
 جهالت پرده سین بیرت، آت اوزوندن
 جهالت پرده سی تا وار اوزونده

۱ - گل (لهجه ده)

۲ - دین صاحبی حاجی. منظور دیندار حاجی

۳ - و حتی کورکده حجم ینری

۴ - دوست، یولداش

۵ - لوتولار

۶ - عیاش، اخلاقسیز، حوقاباز، پوزغون

۷ - آرواد. هم خواب

۸ - شهوتران آدمالار

۹ - ترک اولدو، منظور واجب ساییلان شرعی ایشلری بوراخی

۱۰ - بوراخیلدی

۱۱ - شرعی چیممک، توالته اؤزونو تمیزلمک.

۱۲ - انسانا ضروری اولان ایشلر و یوخسولون اخلاقیقنی پوزدو.

۱۳ - ایستر صنعتده

۱۴ - ایستره یازماق فنینه

۱۵ - عذابى چتین لیگی

۱۶ - قیامت گونو

۱۷ - منظور آرواد و کیشینین بعضی عضولری نین ینری بللی دیر.

۱۸ - چرشب، قادینلارین اؤرتدوگو چادیرا

۱۹ - جهالت اسیری

۲۰ - چیخماز

۲۱ - سعادت گونئی بیزه چیخماز

گرک دۇرسون بابا، بىر قىز دوكاندا
 پدر ناخوشلادی، باغلاندى حجره^۳
 شکست اولدو قىچى بيچارا زوجون^۴
 طلب باتماز^۵، دوکان باغلانماز آخیر
 تاپانجا پارتلادی، ساقى يىخیلدى
 تامام اتدی سۆزون معجز بونونلا
 شریک اولسون گرک احمدله عصمت^۱
 نه یاپسین. قیز^۲، نئجه اتسین معیشت^۶؟
 دایاندى قاپى یا فقر و ضرورت^۷
 اگر آزاد اولا کبالایى شوکت^۸
 تامام اولدو او بی ناموس و غیرت^۹
 قولاق وئر پندینه^{۱۰}، ائیلله اطاعت

۱ - احمد اوغلان، عصمت ایسه قیز آدیدیر. منظور اوغلانلا قیز بىر ایشلهیه بیلرلر.

۲ - آتا خسته لندی.

۳ - دکان، بۇيوک بازارلارین دکانینا حجره دئیرلر

۴ - نه اتسین. آنا دولو سۆزو

۵ - نئجه یاشاسین، دولانسین

۶ - ار، کیشی

۷ - یوخسوللوق و احتیاج

۸ - آلیناچاق پول باتماز

۹ - شوکت قادین آدیدیر

۱۰ - منظور بئغیرت و بی ناموس ساقى يىخیلدى.

۱۱ - اۇيودونه نصیحتینه

عموغلو

بئش گوندو جهان^۱، دولتی^۲ نیلییرسن عموغلو؟
 علمی، هنری، صنعتی نیلییرسن عموغلو؟
 اولچ کؤلگه‌نی گوندوز، گئجه باخ اولدوزا- آیا^۳
 کافر قاییران ساعتی نیلییرسن عموغلو؟
 بوزباش دندیگین باشه بلا، جانہ خطردير
 یات- دور سحر اولسون، اتی نیلییرسن عموغلو؟
 عربان گله‌جک محشره^۴ مخلوق تاماما
 آلمان، نیسییه، خلعتی^۵ نیلییرسن عموغلو؟
 بی غیرت ائدر آغلاماق انسانسی دئیرلر
 خرج ائيله گنده، غیرتی نیلییرسن عموغلو؟
 باغلا بئلیوه، غیرتی، ناموسی، حیانی
 سات قذره‌نی، حاجتی نیلییرسن عموغلو؟
 آرخا یارالی، باش یارالی، سینہ جراحت^۶
 بو زحمتيله جنتی نیلییرسن عموغلو؟
 سن روم قیزی نی بسله، بی اوغلوندا^۷ دانیش- گول
 ایرانداکی آج کلفتی^۸ نیلییرسن عموغلو؟
 حوری^۹ وئره‌جکلر سنه، خرمن کیمی زولفو
 بیر کله‌سی داز عورتی نیلییرسن عموغلو؟

۱ - دنیا

۲ - وار. مال، ثروت

۳ - قدیملر واختی گوندوز کؤلگه و گئجه‌لر آی و اولدوز ایله بیلرديلر.

۴ - قیامتده خلقتین توپلاناچاغی یش

۵ - قیمتلی گئییمه دئیردیلر

۶ - دؤش یار.

۷ - ایستانبولدا شبسترلی لرین چوخ تجارت اتدیکلری تجارت سارایی

۸ - عایله

۹ - پهبشته وعده وئريلمیش قیزلار.

واعظ کی ساتیبیدیر سنه جنّات - نعیمی^۱
 شاهیددی خدا،^۲ حجّتی^۳ نیلییرسن عموغلو؟
 ساققالی اوزون، کلّه سی کوت^۴، فیکری داریسقال^۵
 سن صورته باخ، سیرتی^۶ نیلییرسن عموغلو؟
 معجز دانیشار بال کیمی، آچ آغزیوی دینله
 قندی، رطبی^۷، شربتی نیلییرسن عموغلو؟

۱ - نعمتلی جنتلری

۲ - آلاّه شاهیددیر

۳ - سند، مدرک.

۴ - گنج قانان، کوند، قانماز

۵ - فیکری دار، محدود

۶ - یول، مثنود، طریقه بورادا منظور معنویتدیر. ظاهیره باخ باطنه یوخ.

۷ - تازا خورما.

اوچون

دئىرلە^۱ غم يارانىب مندرس عبدالار اوچون^۲ دئىين گدايا^۳ كى، حاضير اولابلالار اوچون
 سن ايشله صبح و مسا^۴ اى جفا كش^۵ - دؤوران
 او حجره، حجره دىبافروشدور^۶، آى درويش!
 قدر ايشين اوزادار، پامبيغين قضا آيىرر
 گوزونو يوم بئچه بالى گورنده اى مسكين^۷
 كباب اندر اتين اعيان قويار پىلاو اوزونه
 حنا و رنگى، غبار^۸ يله توزدو رنجبرين
 بلانى سئودىگى انسان لارا وئرر تارى
 قارا گوز حورى لرى معجزه سايير واعظ
 دئىين گدايا^۹ كى، حاضير اولابلالار اوچون
 عمارت ائيله بنا^{۱۰}، محترم آغالار اوچون
 او حجره ده گئيهك يوخدو^{۱۱} بينوالار اوچون
 فلک گيرىب پاچالا^{۱۲} بئز توخور گدالار اوچون
 اونو فقط قايبيرىب آرى اغنيالار^{۱۳} اوچون
 خدا ائديب قويونو خلق، ناخدالار اوچون^{۱۴}
 آكر حنا ايله رنگى او، بى حىيالار اوچون
 او بير هدىة عظمادير^{۱۵} اوليالار^{۱۶} اوچون
 اوزونده يوخدور هؤس هئچ او مهلقالار اوچون

۱ - دئىرلر

۲ - كؤهنه عبدالار، ييرتيق عبدالار

۳ - ديلنچى يه

۴ - سحر و آخسام

۵ - اى ظلم چكن

۶ - بينا تيك

۷ - اييك ساتاتين دوكانى دير.

۸ - گئيمهلى شى

۹ - قديم توخوجولوق دستگهى اوچون قازيلمىش يئر.

۱۰ - اى زاوللى، اى يازيق

۱۱ - وارلى - دولتىلر

۱۲ - آلاسه سىزلار

۱۳ - توز

۱۴ - بؤيوكلرين هديه سى دير مقدسلر اوچون

۱۵ - اوليالار، آلاهيىن ياخين بنده لرى.

غربت

کیم گۆره سن غربتی ایجاد ائدیب؟
 ترک- دیار ائیله مگیــن باعشی

قالسا وطنده، گنده جک عزتی
 جانیوی اینجیتمه اوغول، عورتی

تذکره اون دۆرد تومنه مالدير
 یولجو نه ائششکدی، نه حمالدير

سن ده بیلیر سن کی، او تاجیر دئییل
 بوشلا یاخاسین، بورا بیر یئر دئییل

گۆندره حق هر گون اگر رحمتین
 ائیله یین آگاه رسول^۲ امتین

خرجی وار هشتاد تومن گئتماغین^۳
 قورخورام آخر ییخیلا، میطباغین

تورک، منه وئر دئسه دۆرد یوز لئره
 یا زهر ایچ، یا سال اوزون تنديره

هر کیم ائدیب، من کیمی بیمار^۱ اولا
 اولسا، گرک ظلم- طلبکار اولا

هم توکذین چادیرا و چرقتی
 بوشلا، ولو کی، ممه سی نار اولا

قول پؤلۈ اوندان دا قیریشمالدير
 تا بو قدر ظولمه خریدار اولا.

بونجا پولو وئرمگه قادیر دئییل
 قوی گنده ایستانبولا، تجار اولا

ائتمز اوجوز تذکیره نین قیمتین
 جیبده گرک دیرهم و دینار اولا

یا ائوی قوی بیع^۴ و یا سات باغین
 پردی لری^۵ عازیم- بازار^۶ اولا

غصه و غمدن توتولار خیرخیره
 قویما غرض حوصله چوخ دار اولا.

۱ - خسته، مریض

۲ - ییغمیر. بورادا منظور محمد ییغمیردیر.

۳ - گئتمگین (شېستر لهجه سینده دیر).

۴ - گیروو

۵ - دامی باسدیرماق لوجون، دیرکلرین اوستوندن و حصیرلرین آلتیندان، یان- یانا دوزولن کیچیک، یونولموش و نسبتا اتلی بالاجا آغاجلار، تاختالار.

۶ - بازارا گنده

غارت اگر ائیلهمه یه خیمه‌نی	حرمله ^۱ و خولی ^۲ و شیمر ^۳ - دنی
غصه بوغار یوخسولو، بیچاره‌نی	ال‌لرین ای مرثیه‌خوان وار اولاً ^۴
سَنیز اگر بالغ اولوب اللی‌یه ^۵	قَدَره‌نی برک وورون کَله‌یه
بلکه سیزی آخیرته یوللی‌یه	خلق گئییه قاره، عزادار اولاً
بسکه ایچر شیرۀ انگوردان ^۶	شاعیرین اولماز خبری صوردان ^۷
مست چیخار دائرۀ گوردان ^۸	کاش هامی معجز کیمی دیندار اولاً

۱ - کربلا حادثه‌سینده امام حسینین دشمنلریندن.

۲ - کربلا حادثه‌سینده امام حسینین دشمنلریندن.

۳ - کربلا حادثه‌سینده امام حسینین دشمنلریندن.

۴ - مرثیه اوخویان

۵ - اگر یاشیز اللی‌یه چاتییسا.

۶ - چاخیر، شراب.

۷ - شئیبور، منظور اسرافیل شئیبورودور.

۸ - قبیر چؤره‌سیندن. قبیر ایچیندن.

دوندو

يئتیش ھاراييما ساقى، كى دىگ- جان^۱ دوندو
 سويوق آمانىمى كسدى، بىندە قان دوندو
 گئىدىن دئىين گۈنشە، پىنجىنە^۲ اودون قويسون
 توقف ائىلە مەسىن، كرە- جھان^۳ دوندو
 بئش- آلتى گوندو پيشىك آھ و زار ائدير آغلىر
 وورور قفايە^۴ دئير: آى خدا^۵، سىچان دوندو
 نە كۈزە قالدى، نە شىشە، نە كاسە، نە فىنجان
 نە چاى دان نە ساماوار، يكان- يكان^۶ دوندو
 خانىم دئدى چۆرك آل، عزم- چارسو^۷ ائتدیم
 تزلزل ائىلەدى اعصابىم^۸، استخوان^۹ دوندو
 سرشك ديدە^{۱۰} دونوب ساللانيردى ساققالدان
 منى او حاليلە گۆرچك توكذبان دوندو
 آدانچى چىخدى دامما، ايستەدى آچا آغزىن
 چو ديدى لفظ- جالالا^{۱۱} سويوق، آدان دوندو

۱- جان قازانى

۲- سوبا، بخارى لروس كلمەسى /

۳- يئر كرەسى

۴- باشا وورار

۵- اى تارى. اى آلاھ

۶- بىر- بە- بىر

۷- اۆرتولو بازار

۸- عىبلرىم تىترەدى (منظور سويوقدان بدنيم تماميله تىترەدى)

۹- سوموك

۱۰- گۆز ياشى

۱۱- ائله كى سويوق جلال لفظينه دگدى

جهنم اهلینه یالواردی خازن - جنت^۱
 دئدی: آماندی بیر اود وئر کی، حوریان دوندو^۲
 جاواب وئردیلہ^۳ کی، ائله سویوقدو سقر^۴
 ایچینده هر نه کی وار عقرب و ایلان، دوندو
 اوصول - مذهب و دینی سویوق آپاردی تامام
 نه بابی قالدی، نه اسلام، جمله تان^۵ دوندو
 گوروب بو حالی آخوند، نعره ای^۶ چکیب بیخیلیب
 اوز اوسته بوز کیمی اول جنت آشیان^۷، دوندو
 امین - وحی^۸ نیدا ائتدی^۹ پس به صوت بلند^{۱۰}
 بیلین ای اهل - جهان^{۱۱}، قاسم - جنان^{۱۲} دوندو
 نه رشوه گیره^{۱۳}، نه موفته خوارا^{۱۴} قالدی جهان
 نمازه حاضیر اولون بیر رساله دان دوندو^{۱۵}
 دوناړ همیشه سویوقدا فقیر، رسمدی بو
 خدایا شوکر^{۱۶} کی بیر ده، پیلاو یئین دوندو

۱ - جنت خزانہ داری

۲ - حوریلر - ملکلر.

۳ - جاواب وئردیلر.

۴ - جهنم

۵ - هامیسی

۶ - بیر نعره

۷ - یئری جنت اولان

۸ - امین وحی گتیرن. منظور جبرائیل دیر

۹ - سسله دی، قیشقیردی

۱۰ - اوجا سسله

۱۱ - ای دنیا اهاالیسی

۱۲ - جنت بؤلن منظور آخوند دور کی، جنت ساتار

۱۳ - رشوت آلان

۱۴ - وقف اولونموش یئرلرین گلیرینی یئنه

۱۵ - رساله قابی

۱۶ - آلاها شوکور

فقیر، بیر گۆیه باخ، گۆر نه تیتیریر اولدوزلار
 هاوایا آچما دهانین^۱ کی، کهکشانشان دوندو
 نه آه- سرد چکیب^۲ چرخى بی قرار ائدیسیر^۳
 صبور اولون^۴ ای اودونسوزلار، آسمان^۵ دوندو
 فرشتگان- خدایا^۶ خبر وئیرین گلشین
 کی نظم- معجز گم گشته^۷ در دهان دوندو^۸

۱- آغزین

۲- سویوق آه چکیب

۳- ناراحات

۴- دوزوملو اولون. صبیرلی اولون

۵- گوی

۶- آلاهیین ملکلرینه

۷- ایتمیش معجزین شعرى

۸- آغزیندا دوندو.

ياز سۆزون

۱- ئىندىلىپ - باد - خېر^۲، يارا ياز سۆزون
 ۲- ما جاواب وئرمەسە، گول، خارا ياز سۆزون^۳
 بو عصر، عصر - عىلم و كىتابتىدى^۴ دىلېرىم
 قرطاسە^۵ مومكون اولماسا، دىوارا ياز سۆزون
 ملا دىيىر: حارامدى، سىندىر قافاسىنى!
 قانە باتىر مىدادى و دستارا^۶ ياز سۆزون
 اولما رضا^۷ كى، غىر بىلە حال - زارىوى
 اۆيىر اۋزون كىتابتى سركارا^۸ ياز سۆزون
 دىوار مومكون اولماسا زولف - معنېرىن^۹
 ائىلە مىداد، عارىض - گولنارا^{۱۰} ياز سۆزون
 عطار نىسيە وئرمەسە لوح و قلم سنە^{۱۱}
 بارماقپوى باس آغزىوا، هموارا^{۱۲} ياز سۆزون
 (شعر ناقص نظره گلىر)

۱ - بولبول

۲ - خېر يىلى. سرعتلە آپاران

۳ - تىكەنە

۴ - يازماق (عربچە)

۵ - كاغىز - ورق

۶ - عماما، باشا باغلانان شال، پارچا

۷ - راضى اولما

۸ - رىيسە، باشىچىيا، بۆيۈگە

۹ - غىرلە قوخولانمىش عطىرلى ساچىنى

۱۰ - نار گولونە بىزەر اوز، بىز

۱۱ - لوحە، يازماق لوجون هامار تاختا

۱۲ - بىنالى. ھىمىشە.

سنین

ای یینوا، گئنه سارالیر صورتین سنین
 ظالیم چۆرک گئنه بیچه جک خلعتین^۱ سنین
 ائتمز نظاره کندلی یه^۲ ارزاق ایداره سی^۳
 شهـری سالیـر نظاما فقط دولتین سنین
 ای رنجبر، سن اۆلمه لیسن، چونکی کندلی سن
 دولت یانیندا یوخدو قَدیر - قیمتین سنین
 یاز بیر عریضه دولتیوه بیر سایاق ایلـه
 شاه! مگر، دی: بیز دئییلیک رعیتین سنین؟
 ای ملتین آتاسی، نظر قیل بو سمته بیر
 اولما رضا^۴ کی، آج وئره جان کلفتین سنین
 درد اهلینه دی درد دیوی، بی درده سؤیله مه
 بیلمز او، اهل - درد بیلر^۵ زحمتین سنین
 آج قالما یییدی بیر گون او، دولت نیچین بیلیر -
 آجلیق نئجه الیندن آلیب طاقتین سنین
 (نظره گلیر شعر ناقص دیر)

۱ - خلعتین بیچه جک، یعنی اۆلدوره جک.

۲ - کندلی یه باخماز

۳ - یثینتی ماللاری ایداره سی

۴ - راضی اولما

۵ - درد اهللی بیلر

ئايىلر

دئىيرلر بوغدانىن نىرخىن گىران^۱ پروردگار ائىلر
 خداوندا^۲، سن ائىلىرسن؟ و يا انباردار ائىلر؟
 بلى آلاھ ياراتمىش سووزونو^۳ اما اونون نىرخىن -
 بو گون بۇيلە، صباح اۋيلە، او اھل - شىنديوار ائىلر^۴
 اماندىر اى بولوت سسلن، سسلن كس بو ستمكارىن^۵
 قويوب بۇركون ياناکى محتكر^۶، چوخ داررا - دار ائىلر
 گنجە رۇيادا گۇردوم^۷ عالمى سىراب انديب باران^۸
 دولوب سو ايلە هر يان، ناودان لار شاررا - شار ائىلر
 گمىسى غرق اولان تاجير كىمى بوغداچى قارداش لار
 وورار باشىن در و ديوارا^۹، گۇز ياشىن نثار ائىلر^{۱۰}
 خداوندا، سنى وئىررم قسم^{۱۱} خباز - بى رحمە^{۱۲}
 قولاق وئر گۇر نئجە بىچارا يوخسول آھ و زار ائىلر!
 اليندە ال قَدَر بىر نان^{۱۳} توتوب بادىدە گريان^{۱۴}!
 دئىير ياران، سىزى قرآن بونو كىم بۇيلە خوار ائىلر؟

۱ - باھا

۲ - اى تانرى

۳ - كاوار، كمۇر (شېستىر لەجھەسىندە)

۴ - شېستىر تىن سگگىز كىلومىتر جنوب غرىبىندە يىرلىش بۇيوك كند.

۵ - ظاليم، ظلم ائىلر

۶ - جنسى آنبارا ووروب باھا ساتماق اوچون ساخلايان

۷ - يوخودا، دوشدە

۸ - ياغىش دىنانى سو ايلە دويوروب. هر يانى سو توتوب.

۹ - قايى و ديوار

۱۰ - گۇز ياشى آخيدىر، تۇكور

۱۱ - آلاھا آند وئىررم

۱۲ - رحمىسىز چۇركىچى.

۱۳ - الجە چۇرك -

۱۴ - آغلار گۇز ايلە

هله خشک اولماییب^۱ دیر گۆز یاشی خلقین خداوندا!
 هله "اوچیوز اوتوز بئش"^۲ بورجو خلقی بیقرار ائیلر
 مسلمان اۆلدورور خلقی آجیندان ای مسلمان لار
 قویار آتبارا خلقین خونباهاسین، افتخار ائیلر^۳.
 دییرمانچی وورار تورپاق اونا، بوغداچی بوغدا یا
 باهالیق ملتی مانند- تولکو^۴ حیلہ کار ائیلر
 چۆرکچی چون وئرەر فرمان، خمیرگیر^۵ ایسلادار اونو
 فقط خالیص شورابیلہ، لاواشی زهرمار ائیلر^۶
 ایلاهی، قلبی داشدان برک انسان لار یاراتمیشسان
 فقیرین قلبینی سنگ- ستمله^۷ زخمدار ائیلر^۸
 دولانیر باشینا سولموش، سارالمیش خرمنین هر گون
 سنین احسانیا یا رب^۹ چره کدار^{۱۰} انتظار ائیلر^{۱۱}
 نه نقدی وار نه اشیاسی^{۱۲}، نه بوغداسی، نه یارماسی
 سرشگ- دیده ایله^{۱۳} روز و شب^{۱۴} شام و ناهار ائیلر.

۱ - هله قورومایب.

۲ - ۱۳۳۵ق (۱۲۹۵ ش) ده باهالیق و قحطلیک اولموشدور.

۳ - خلقنین قاتنین باهاسینی آتبارا قویوب فخر اندر.

۴ - تولکو کیمی

۵- خمیر دوزهلدن

۶ - بیتین بئله واریاتی دا واردیر:- چۆرکچی چون وئرەر فرمان خمیر گیره، او ظالیم دا شورابلا ایسلادار اونو، لاواشی زهرمار ائیلر.

۷ - ظلم داشیلہ

۸ - یارالار

۹ - ای تاریم، ای آلاہ

۱۰ - یترده یالنیز زحمت چکیب محصولون دۆردده بیرینی آپاران کندلی

۱۱ - گۆزلہیر

۱۲ - نه شئی، نه اسبابی

۱۳ - گۆز یاشیلہ

۱۴ - گونوز و گنجه

نه خانا بند اولور، نه تاجیره قحط و غلاء^۱ یارب^۲
 همیشه بی‌نوانین خانمانین تار و مار ائیلر^۳
 فلک عاجیز باساندیر، ای عمی، هر یئرده عاجیز وار،
 او تئز باغلار قولون، دستی ذلیل - روزگار ائیلر^۴
 نه زوروم وار اولام ظالیم، نه پولوم وار، آلام فاییز^۵
 سنه قوربان اولوم یا رب، گناهی مالدار ائیلر
 مزور^۶، حيله گر چوخدور وطنده، دوغرولوق یوخدور
 گؤرورسوز مؤمیننه مؤمین نئجه ظلم آشکار ائیلر^۷
 وئربلر یئر ریباخواره^۸ همیشه صدر - مجلسده^۹
 اوزون قیخدیرسا بیر اوغلان، اونو خلق سنگسار ائیلر^{۱۰}
 ذغال^{۱۱} و هیزومو^{۱۲} جمع ائیله مک^{۱۳} انباره یعنی چه؟^{۱۴}
 منه سن ظولم ائدیرسن آی کیشی، یا کردگار ائیلر^{۱۵}؟!
 خدادان هیچ کس^{۱۶} باک ائیله مز^{۱۷}، آند اولسون آلاسه
 حکومت قورخوسو خلقی شرارتدن کنار ائیلر

۱ - آزلیق و باهالیق.

۲ - آی آلاسه

۳ - خراب ائدر. آلت - لوست ائدر. ویران ائدر.

۴ - دنیائین ذیلی ائدر. بو بیت «ممدلی» نسخه‌سیندن دیر.

۵ - ربا، معامله، بهره

۶ - ایکی اوزلو

۷ - بو مصراع بئلهده قئید اولموشدور:

لودورکی، خلق بیچارا ولایتدن فرار ائیلر

۸ - ربا آن. یول معامله‌یه وترهن

۹ - مجلسین یوخاریسیندا

۱۰ - داش قولاق ائدر

۱۱ - کؤمور

۱۲ - اودون

۱۳ - توپلاماق

۱۴ - آنبارا توپلاماق نه دئمکدیر؟

۱۵ - آلاسه، تاتری.

۱۶ - هئچ کیم آلاهدان

۱۷ - قورخماز

اگر بیزده مسلمان و موحب^۱ - شاه - مردانیق^۲
 حوکومت بس نییه بو قدر زحمت اختیار ائیلر؟
 اگر او ال چکه ایشدن، اولار آزاده سر^۳ ظالیم،
 گۆرور سوز خلقی صیاد - اجل^۴ بیر - بیر شکار ائیلر ×
 تهی دیر معجزین قلبی صداقتدن، دیانتدن^۵
 ولاکین ساققال و جوبه^۶ اونو با اعتبار ائیلر^۷

۱ - سئوه - ایسته یین

۲ - حضرت علینین قبریله یندن، مصراع پئله ده قئید اولموشدور:

اگر سیز، ای مسلمانلار، محب شاه - مردانسیز

۳ - اؤز باشینا اولار

۴ - اجل / اولوم / اوجیسی

۵ - دیندارلیقدان، دینچیلیکدن

۶ - بوتون پالتارلارین اوستوندن گئیلن اوزون، گئنیش اعیان پالتاری

۷ - اونو اعتبارلی ائدر.

دلبرا!

دلبرا! بىر چارە ئىلە، بوش قالىپ قىلدانىمىز^۲
 چاى وئىرىپ عۆمرون سىزە، مرحوم اولوب فىنجانىمىز
 اىستكان، چايدان، ساماوار باشىنا سالىمىش قارا
 آھى آھ اوستن چكىر بىچارە دسترخانىمىز^۳
 چارەسىز بىر دردە توش اولموش^۴ ذغال - بى نوا^۵
 باشىنا مائقال نە كول تۇكسون، ھانى درمانيمىز؟
 كوپلرین قارنى ياپىشمىش پوشتونه^۶، وا محنتا^۷
 ياتدىغى يىردن دورانىمىز، دىغ^۸ توتوب باردانىمىز^۹
 يوخودو بئش وقت نامازدان باشقا بىر شى خانادا^{۱۰}
 وار ولاكىن واجىبى اون بئش قلم نقصانىمىز
 وقت - پاپىز بىر قالاق خرج اىستىرى يىرتىق - ياماق
 اى كىشى، فىكرىن نەدىر؟ پۇمردهدىر^{۱۱} يورقانىمىز
 بو گئجه رۇيادە گۇردوم^{۱۲} بىر پرىشان واقعه^{۱۳}
 قورخورام قالسىن قاويرماسىز بو ايل قازانىمىز

۱ - اى دلبرا، اى شوگىلى

۲ - قىند قابى.

۳ - سفرە

۴ - توتولموش

۵ - يازىق كۆمور

۶ - آرخاسىنا، قارنى آرخاسىنا ياپىشىپ، يەنى بوشدور.

۷ - تأسف، نە بۇيوك درد

۸ - ورم «سل»

۹ - بۇيوك چووال. كىسە

۱۰ - اتودە

۱۱ - سولفون

۱۲ - يوخودا گۇردوم

۱۳ - حادثە جريان

چوخ یاغیش یاغدی باهارد، دامدا تورپاق قالمادی
 بیر قپیک^۱ یوخ، بئش تومن خرج ایستیری ویرانیمیز.
 وارلی باخمیر یوخسولا، قورخمور خدادان ذرهجه
 بو عجب دیر، قارغادان قورخار بیزیم ناودانیمیز
 آیه قرآن^۲ مساوات امر^۳ ائدیر، اما چه سود؟!
 بیلیمیری بیر سؤز عربجه بی سواد اعیانیمیز
 گون به گون آرتیر مصیبت، دلبر، بیر بوسه وئر!
 هئج اومود اولما رجیدن^۴ خوش کئچه شعبانیمیز^۵
 بو ولایتده آ- قیز، باش ساخلاماق آسان دئییل
 سگگیز آرشین آستار ایستیر بیر قاریش تومنانیمیز
 بوندان اولکی آدام لار یوز سنه عؤمر ائیلهدی
 بیلمه دی غربت نه دیر اجداد- عالی شانیمیز^۶
 ایندی وار، باعث نه دیر غربتده بیر میلیون کیشی؟
 اهل- عیالی آج- سوسوز، سرگشته و حئیرانیمیز.
 /نظره گلیر شعر ناقص دیر/

^۱ - روس پولونون ان کیچیک واحیدی.

^۲ - قرآن آیه سی.

^۳ - برابر لیک امر ائدیر.

^۴ - نه فایدا.

^۵ - قمری ایلی نین یئددینجی آیی

^۶ - قمری ایلی نین سگگیزینجی آیی

^۷ - یوکسک مقاملی بابا لاریمیز.

«X» ايله بللەنن مىصراعلار نىخجوانى نوسخەسىندىن آلىنمىشلار.

من نئىلە يىم؟

چاق ائلە قلىانى اوغلان عارض - يارىم كىمى^۱
 قندى دولدور اىستكانا، دولتىم، واريم كىمى
 چايى دا پۇررنگ ائلە مندولە^۲ شالواريم كىمى
 نفسىنى سىل پارلاسىن وارشاو^۳ ساماواريم كىمى
 تر- تمىز، پاكىزه^۴، ناموسوم كىمى، عارىم كىمى^۵
 دىن و ايمانىمدا، اركانىندا^۶ دىناريم كىمى، X
 لىك يىخدانين^۷ باشى بىر دىققىلى يارىم كىمى، X
 دىقتىلە برک قىفىلا بوغدا انباريم كىمى
 خلق آجىندان موردار اولسا، قلب- مورداريم كىمى^۸
 وئرمم بىر پونزا^۹ بوغدا، بىر چۆرك، من نئىلە يىم؟

خلق ائدن كىمدىر زمين و آسمانى^{۱۰} كتلى لر؟
 لطفو قهرى، بر و بحرى^{۱۱}، انس و جاني^{۱۲} كتلى لر؟

-
- ۱ - يارىمىن اوزو كىمى
 - ۲ - قارا رنگلى پارچا آدى دىر.
 - ۳ - لهستانين پايتختى و يا بىر نوع آلباز فيليز دىر.
 - ۴ - تمىز، آرى، پاك
 - ۵ - بورادا شرف
 - ۶ - اساس بينۆوره، بورادا حيات، ياشايش.
 - ۷ - تاختا صاندىق، بورادا پول جىبهسى.
 - ۸ - موردار قلىم كىمى
 - ۹ - باتمانين اون آلتىدان بىرى
 - ۱۰ - يئرى و گۆيو
 - ۱۱ - كندلى لر. كند اهلى اولاتلار.
 - ۱۲ - قورونو و دنيزى
 - ۱۳ - بشرى و جىنلرى

دادلی - دادسیز، شور - شیرین، یاغلی - یاوانی کتلی لر؟
 خلق ائدن آلاسه دئییلمی آب و نانی^۱ کتلی لر؟
 گۆرمه بیر یوخسا فقیر و ناتوانی کتلی لر؟^۲
 قند و چایا یوخ جیبینده بیر قیرانی کتلی لر،^۳
 کاسییا وئرمیر پیلاو، کوکو، بورانی کتلی لر
 کوفته، شوربا، قایقاناق، قایماق، ترهک، من نئیه ییم؟
 خلق ایله کج توغلا بیر^۴ چرخ - فلک، من نئیلیم!

قالمیشیق چاپسیز - چۆرکسیز، پوللو، غیرت وقتی دیر
 بیر آراش قالمیشلاری، بذل و سخاوت وقتی دیر^۵
 بوندان آرتیق پیس گون اولماز، خلقه همت وقتی دیر
 یار - یولداشین، رفیقین خیلی عسرت وقتی دیر^۶
 هم ویلایتلین الیندن توت، ضرورت وقتی دیر
 الی آیدیر باغلانیب یول لار، مروت وقتی دیر^۷
 بو قدر دولتلی وار، ائتسین کؤمک، من نئیه ییم؟

جانشین - نمسه نی^۸ اؤلدوردو سئربستانلی^۹ لار
 چیرمالاندی، گیردی مئیدانا اودم گئرماللی^{۱۰} لار
 سول طرفدن قارا داغ^{۱۱}، ساغدان چیخیب عثمانلی^{۱۲} لار

۱ - سویو و چۆرکی

۲ - آیری توغلا بیر، پیس رفتار ائدیر.

۳ - الی اچیقلیق زامانی دیر.

۴ - چتینلیک، سیختی، بو مصراعلاردان گۆورونورکی، شعر بیرینجی دنیا محاربه سینین سونلاریندا قلمه آلینمیشدیر.

۵ - رحم، انصاف.

۶ - ولیمهد. بیر شاهین یئرینده اوتوراجاق شخص. آلمان ولیمهدی.

۷ - یوگوسلاویده سئرب ملتی، بیرینجی دنیا محاربه سینین باشلانماسینا ظاهری علت آلمان ولیمهدینین سئربستاندا سئربلر طرفیندن اؤلدورولمه سی اولموشدور..

۸ - آلمانلار.

۹ - آذربایجاندا بیر منطقه آدی دیر.

۱۰ - عثمانلیلارین بیرینجی دنیا محاربه سینده قاتیلما سینا ایشاره دیر.

باغلانیب بوسفور^۱، پریشان اولدو چوخ ایرانلی لار
 پایمال اولدو، داغیلدی خوی لولار، دیلمانلی لار^۲
 سوفیانلی، اورمولو محو اولدو، هم گووگانلی لار
 عهد و پشیمان ائیلهدی قان تۆکمگه میلانلی لار
 انگیلیس و روس و ژاپون و فیرک^۳ من نئیله ییم؟

دستگیر اول^۴ شاه- مردان تک^۵، فقیر و یوخسولا
 سالاما بورنون، اوزون تورشاتما مثل - موشمولا^۶
 احتییاچیم وار پول، ال چاتمیری ایستانبول
 باشیوی سالما آشاغی، بیر نظر قیل ساغ- سولا،
 باغلاییب دینداشلارین فقر و ضرورت قول - قولا، ×
 کؤنلومو شاد ائيله، ای دولتلی قارداش سال یولا، ×
 بیر بؤلوک کولفت قالیدیر چار و چک^۷ من نئیله ییم؟

بوش یثره یالوارما، آغزین یورما، سن ای نافله^۸
 هئچ بیر آخماق ایندی پول وئرمز سنه بی مامیله^۹
 مامیله ایندی اولور آیدا بئش اون یول حامیله
 گون به گون آرتیر، جانیم قوربان اولو بو حاصیله
 سیز دئیین، ایندی گورووسوز پول وئرر کیم جاهیله
 باغی یوخ، بوستانی یوخ، قویسون دَرک^{۱۰}، من نئیله ییم؟

۱ - اروپائی آسیایادان اییران مشهور بوغاز

۲ - آذربایجاندا شهر آدلاری.

۳ - فیرنگ، منظور اوروپادیر.

۴ - ال توت، کؤمک انت

۵ - حضرت علی نین لقبیریندن

۶ - قادینلیق آلتی (تاتجا)

۷ - آغیر گونده (لهجه ده ایفاده)

۸ - بورادا تلف اولموش. آرادان گنتمیش.

۹ - ریاسیز. فایزسبز

۱۰ - سند، مدرک.

اهل - غیرت، صاحب - شرم و حیاییق^۱ نئیله یک؟
 اللی آی اول غنی^۲، ایندی گداییق^۳ نئیله یک؟
 بیر بؤلۈک کولفت فقیر و بی نواییق نئیله یک؟
 منفعت موشتاقی، مفتون^۴ - رباییق نئیله یک؟
 پست فطرت^۵، کم حمیت^۶، ناخدااییق^۷ نئیله یک؟
 مَلکداریق، عاشیق - کهریز و چاییق نئیله یک.
 سن ده آل - سات، سن ده اکدیر، سن ده اک، من نئیله ییم؟

بیر ده وئر چای، گل، آپار قلیانی اوغلان نازیله
 تنگ اولور خلقین خئییرسیز سۆزلریندن حؤوصله
 بیر سورو آج، بی حیا مخلوق گیرمیش سنگره
 پوللونو گۆرچک هجوم ائیلیر بسان - حرمله^۸
 هر بیرى بیر فندیله^۹ ایستیر منی سالسین اله
 بو قدر مخلوق ایچینده سؤیله: تک من نئیله ییم؟

قالماییب عالمده بیر آباد، ویران اولماسین
 یوخدو بیر ائو، فرشی، ظرفی^{۱۰}، رختی تالان اولماسین
 او، نجه گۆزدور گۆروب بو حالی، گریان اولماسین^{۱۱}؟

۱ - اوتانان، حیا ائدن

۲ - وارلی، دؤولتلی، پوللو

۳ - دینجی

۴ - وورغون.

۵ - آچاق.

۶ - مروتسیز. انصافسیز. اَداملیقدان کاسیب.

۷ - آلاھسیز

۸ - کربلا حادثه سینده یزیدین ماهیر بیر اوخ اتانی

۹ - فن، حیل، یول

۱۰ - قاب قاچاق

۱۱ - آغلاماسین

اهل - عيال شرمندەسى ھىچ بىر مىسلمان اولماسىن
 منفعت قىيىدىن چىكىن^۱ شاد و خندان اولماسىن
 گۈزەلسە ھەر كىم پرىشانى، پرىشان اولماسىن
 پس مىسلماندا نچىن انصاف و وجدان اولماسىن؟
 بو مروتن اوزاقدىر منده بىر نان اولماسىن
 سن پىلاو يى پوللو قارداش، شىرە جان اولماسىن
 بو عجب سۆز سۆيلىيىر، عقلىندە نقصان اولماسىن
 اۇل جانين چىخسىن جانيندان بالدرك، من نئىلەيىم؟

طىب - نفسىلە^۲ كىچىدىر كىم قازانچدان آى داداش
 تا كىچىم من دە پىلاودان، آغ لاواشدان آى داداش
 كىلى خىرىندن يانا^۳، قالخار اوباشدان آى داداش
 پاپىادە^۴ لۇكلەير سىگىز آغاشدان آى داداش
 خىر اوچون دلگىر^۵ اولور باجى داداشدان آى داداش^۶
 موللا قورانى چىخار، باشلار تازاشدان آى داداش
 بوندا خىرىم بوخ دىسە، سۆيلىر يالاشدان آى داداش
 سىلدىر بو، ياغ چىخاردىر موللا داشدان آى داداش
 زر پرستىر^۷ صاحب - تَحْتِ الْحَنَكِ^۸ من نئىلەيىم؟
 خلقلە كىچ توغلايىر چرخ فلک، من نئىلەيىم!×

۱ - منفعت فيكىرىندە اولانلار.

۲ - كۆنوللو، اورك خوشلۇغو ايله.

۳ - خىرىندن اوترو (انا دولو سۆزو)

۴ - يىر آياق، آياقلا

۵ - اينجىر. كوسور

۶ - داداش بۇيوك قارداش معناسىندادىر.

۷ - قىزىل سئوندىر.

۸ - چنە آلتى، عماىمىن چنەنن آلتىنا سالانمىش اوجو

اڭو چۆكۈب، ويران اولوبدور هر يانى، خلق ئىيله سين؟
 ترك ائله چايى، چوبوق چكمه، قناعت وقتى دير
 دور گۆرك واخت- ناماز اولدو^۱، عبادت وقتى دير
 سن ده گئت آلاھا يالوار، بوش دىبك، من ئىيليم!

باخ باجى، يخدان دولو صاحب قيراندير،^۲ وئرمم
 يالوار اوچ گون، اوچ گئجه، يا گئت، دايان، دور، وئرمم
 مصرفيم چوخدور، توتون، چاي، قت گراندير، وئرمم
 ماحصل^۳، سۆز مختصر، پول تنده جاندير^۴، وئرمم
 چكمرم من جاندا نال، سن گئت ده چك، من ئىيله ييم؟

زور ايله مندن پول ايستير، باخ بونون اندامينا
 اژدها تك آز قالير چكسين منى اۆز كامينا
 عاشيغام گويا بونون من ديدة^۵ بادامينا
 پول وئرم، اكَمَك تداريك ائيله يه^۶ آخسامينا
 چاي- چۆرك ائيلر جوانمرگ لر دىلك، من ئىيله ييم؟^۷

مئيليم اولسا وئرمگه چاي- طلايى^۸ يا بيوو^۹
 يا عبا، يا جوببه، يا دون، زنجفيل، هئل، يا كاكوو
 وئرم اول ذاتا كى^{۱۰}، طالبيدير، بلديدير، "اود- آلوو"

۱ - ناماز وقتى اولدو.

۲ - منظور سكه دير، پولدور

۳ - سۆزون قيساسى. نتيجه

۴ - پول بدننه جان دير.

۵ - بادم گۆزونه

۶ - چۆرك حاضيرلا

۷ - منظور بودوركى، چاي و چۆرك آرزونو جوانمرگ ائدر.

۸ - طلا قيزيل دئمكدور، بير چاي علامتى ايدى.

۹ - بير چاي آدى ايدى.

۱۰ - لو آغايا، لو جئابا

بذل و احسانيله^۲ ووررام آغزينا محکم جيلوو
 بو جهت لر اولماسا، ائتمم جهاننه سر فرو^۳.
 قلعه باغ، ماللان گوره، سیس بگ، براب و بو کیکو^۴ -
 اهلی جمله آج یاتارسا، ذرهجه ائتمم خینوو
 من عزیز ابن عزیزم^۵، نعمتیم وار نوع به نوع
 منزلیلم ایستی، شامیم قابیل، ناهاریم تر چیلوو
 بینوا یانديرماغا تاپمیر تزه ک، من نئيله ییم؟

چوخ گوونمه، غره لنمه حالیا، اولادیوا
 باغیوا، بوستانیوا، اجدادیوا، احفادیوا^۶
 هئچ بیرری گلمز اولنده دادیوا، فریادیوا
 گئیدیرر غسال کفن چون قامت - شمشادیوا^۷
 آه او ساعتدن، قارائلیق قبریوی سال یادیوا
 بیر چیراق گوئندرمه دین اول خانه بریادیوا^۸
 آه او وقتدن یوکلئر سنگ - لحد بنیادیوا^۹
 گورکن^{۱۰} قبرین قازار، حسرت قویار آروادیوا
 مالیوی واریث یئیر، واحسرتا میعادیاوا^۱

۱- منظور اود و آلودان، جهنمدن دانشان روحانی لردیر.

۲ - باغیشلا، ال آچیقلیق ائت.

۳ - دنیا یا باش آیمرهم

۴ - شبسترین محله آدلاری

۵ - من عزیز اوغلو عزیزم

۶ - نوه - نتیجه لر یوه

۷ - شمشاد آغاجی کیمی بویووا

۸ - او خارا با ائویوه

۹ - لحد داشی تملیوه قویولار

۱۰ - قبری قازان

مالیک - دوزخ جەننەدە گلر فریادیوا

اعتیقادین یوخ جەھیمە^۲ آغ بیرچک^۳، من نئیلەیییم؟

بویووو شاخ توتما، شاققیداتما چوخ بارماق لارین
ال لرین اۆلچمه، ایتیمه قورد کیمی دیرناق لارین
بویونو بوکموش آجل چوخ سن کیمی سارساق لارین
شیشمه سین قولتوق لارین، یئلنمه سین قورساق لارین
جانین عزراییل چیخاردار، مرده شیر^۴ باشماق لارین
ترک ائدر بیر گون سنی یاخاندکی جیرماقلارین^۵،
آخیرا چاتدی زامانیکى یئمک، ایچمکلرین
پردە باغلار سود، سحر آرواد یثیر قایماق لارین
اوینادار، شاققیدادار قیزلار قیزیل قولباق لارین

سن حسابین وئر، جانین چیخسین جفنگ، من نئیلەیییم؟

آه او ساعتدن لوت ائیلر مرده شیر اندامیوی
تخته اوستونده یویار، تابوته زورلار جانیوی
خلق ایچر چابین، یثیر پابین، چکر غلیانیوی
قیرخ چیخار، واریت گلر تالان ائدر ویرانیوی
هر نه وار، پای - پوشک ائدر حتی سینیق چایدانیوی
بو هامان مالدير کی ساتدین دینیوی، ایمانیوی
پایلاشار بیر گون بئش اون عمامه لی احسانیوی
ثلثووو^۶ یغما ائدرلر^۱، همچنین یخدانیوی

۱ - قیامتیه

۲ - جەننە

۳ - وزن خاطیرینه «بیرچک» «سۆزو» «بیچک» اوخونمالیدیر.

۴ - اۆلو یویان

۵ - منظور ساندیقداکی پوللاردیر.

۶ - اۆلنین مالینین اوچده بیرى

ھىم آلار دۆرد آى سورا بىر بختور، جانانىوى
 قىرلى- قىرلى بىر گۆزل اوغلان مە تابانىوى
 كرديوار ائىلر^۲، دوزلدر باغيوى- بوستانىوى
 بو ھامان عورتدیر اينجيتدين نه قدرى جانىوى
 اوندان اۆترو خلقى سويدون، چىتلەدين وجدانىوى
 ايندى ياد ائتمىر سنى، ائىلىر بزەك من ئىيلەيىم؟

چونكى آيرىلدى سوموكدن اتلرين يونقال كىمى
 كەلە لوت قالدى، آچىلدى گۆزلرين مازغال^۳ كىمى
 قە- شىمشادىن^۴ قضا حدادى^۵ بوكدو نال كىمى
 رحم ائدر واريثلرين اوندا سنە آبدال كىمى^۶
 آچدىرار قبرىن چىخاردار جمدهگىن چاققال كىمى
 باش بدنن آبرى دوشموش بوش پَنَك، من ئىيلەيىم؟
 ساچ و ساققالين تۆكولموش بىر آتَك، من ئىيلەيىم؟
 خلقلە كچ توغلايىر چرخ- فلک، من ئىيلەيىم!×

باغلانار اوندا جنازەن بىر آتىن پالانىنا
 تاققا- تاق باشىن دَير چارچوبەنىن زئەدانىنا^۷
 جمدهگىن نفرين ائدر واريثلرين احسانىنا
 آز قالير كاروان يئتیشسين حرملە مئيدانىنا^۸
 ناگهان بىر سس گلر دوزخدهكى دربانىنا^۱

^۱ - تالايارلار

^۲ - كردي، بېھنە، شىكلىنە سالماق.

^۳ - سنگر، بوسقو

^۴ - شمشاد بوى.

^۵ - قضا و قدر دىمىرچىسى

^۶ - آخماق، سفيە (آنا دولودا ايشلنر)

^۷ - بورادا چرچوبەنىن دىوارى

^۸ - منظور كرېلادير

قویمایین گئتسین بو ملعونو، وورون گردانینا^۲
 گئتمک ایستیر روح- منفورو خدا رضوانینا^۳
 مالیک دوزخ^۴ دوزهر نظمیه^۵ دورد بیر یانینا
 یالواریب، آغلار، سیزیلدارسان جهنم خانینا،
 سؤیلر: ای ظالیم سنین عصیانینا، کوفرانینا-
 لعنت ائیلر آدم و جنو ملک، من نئیله ییم؟

معجزا، سیندیر قلمدان، تولا زلا باغچایا
 دفتر- اشعار یوی بیرت آت، چیخارتما تاقچایا
 ساکیت اول، دینمه، دانیشما، کس دیلین قوی بو قچایا
 بو قدر کاغیز قارالتدین دیمه دی بیر آقچایا^۶
 آنلادین، بیلدین کی باخمیر هیچ کس پیس- یاخچی یا
 سن ده هوشیار اول منیم تک، سؤیله: تک من نئیله ییم؟
 خلقله کج توغلا ییر چرخ- فلک، من نئیلیم!

۱- جهنم قایمچیس

۲- گردن بویون دئمکدیر. بورادا وزن خاطرینه گردان لوخونمالی دیر.

۳- آلاهیین بهشتی.

۴- جهنم اییه سی، صاحبی

۵- منظور انتظامی قوه دیر.

۶- چین و ملک

۷- قدیم تورکلرین ان کیچیک پول واحدی ایدی.

اینشاللاه

ساقی یا آخر - شعبان اولاجاق اینشاللاه
 رمضان وارد - ایران اولاجاق اینشاللاه
 عید - نوروز بو ایل نقل - مکان ائیله به جک
 توتاجاق روزه، مسلمان اولاجاق اینشاللاه
 شب - نوروز خضاب^۱ ائیله به جک مؤمن - خاص
 ساقالی مثل - بادیمجان اولاجاق اینشاللاه
 دوراجاق وقت - اوباشدان^۲، یئیه جک بوزباشی^۳
 چیخاجاق دامه، اذان خوان^۴ اولاجاق اینشاللاه
 ائله کی قیلدی نامازی، اوخودو تعقییات^۵
 سویونوب پالتاری عریان اولاجاق اینشاللاه
 یوماجاق گۆزلری، خورنا چکه جک، یوخلایاجاق
 کورسو چادیر شبی لرزان اولاجاق اینشاللاه
 ناگه اوغلان آییلیب ائیله به جک آه و فغان
 مرد دیندار هراسان اولاجاق اینشاللاه
 او، چیغیردیقجا دده قاشقباغین تورشاداجاق
 کیشی نین حالی پریشان اولاجاق اینشاللاه
 عورت آییلما یاجاق، پس قاپاجاق یاراماچانی^۶
 خان باجی^۷ قانینا غلطان اولاجاق اینشاللاه
 پیشه جک کوفته، کباب و ترهک و شیر برنج
 مؤمونون ریزقی فراوان اولاجاق اینشاللاه

^۱ - ساقالا حنا قویماق^۲ - رمضاندا سحره یاخین یئیلان یتیمک^۳ - آبگوشت^۴ - اذان وئرن^۵ - نامازین سون دعا لاری^۶ - یاریم هاچ، زوپا - آغاج^۷ - خانیم باجی

یئیه جک نعمت بسیار^۱، ایچه جک چای کثیر^۲،
 شیشه جک معده سی باردان^۳ اولاجاق اینشاللاه
 ائله کی باسدی کسالت کیشی نی، یوخلایاجاق
 چکه جک خورنا، اوباشدان اولاجاق اینشاللاه
 گنده جک مسجده، واعظ دئییه جک جنتدن
 عاشیق - حوری و قیلمان اولاجاق اینشاللاه
 یا اوروجلوق اونو مرحوم ائده جک، یا قوجالیق
 وارد - روضه رضوان اولاجاق اینشاللاه
 ساقی یا ائله مه غم، ماه - مبارک بیته جک
 ماه - شوال نمایان اولاجاق اینشاللاه
 وئره جک فطره نی حاجی، مشدی، کبلایی
 فقرا صاحب - میلان اولاجاق اینشاللاه
 عید - جمشید بو ایل اولدو مه - صوما غلام
 قورخما ساقی، گئنه سلطان اولاجاق اینشاللاه
 ایکی آیدان سورا بایرام قویاجاق باشینا تاج
 وطن عاشیق لری خندان اولاجاق اینشاللاه
 معجز اثبات - وجود ائله یه جک میکده ده
 ایچه جک باده، غزلخوان اولاجاق اینشاللاه
 ساققالیندان آخاجاق چاک گریبانینا مئی^۴
 باخاجاق خلق اونا حیران اولاجاق اینشاللاه
 دئییه جک بابی یه قارداش، توتاجاق گبرین^۵ الین -
 سیخاجاق شوقیله، انسان اولاجاق اینشاللاه

۱ - چوخ (فارسی)

۲ - چوخ (عربیجه)

۳ - بؤیوک چووال

۴ - کۆینگین یاخاسینداکی آجیق یئر

۵ - آتش پرستین.

منه

غرىبە بخت ائديب عطا، خدای انس و جان منه
 نه اغنيا قيران وئىر، نه بوسه^۱ دلبران منه
 ز بسكى جانە دويموشام، اوخو كمان قويوشام
 منجما^۲ سنى خدا،^۳ او بختى وئر نشان منه!
 هله غنى دئيبىر اكر بئش - اون تومن وئر بونا
 بوشالى كيسه مين باشى، دئير بير از زيبان منه
 نه اسكىلر دئيبىن گوراك او لعل - ابداردن^۴
 هزار بوسه گر وئر، نگار - گولدهان^۵ منه؟
 اكر او بوسه وئىرى، دئيبىن كى، وئرمه سين فقط -
 او غنچه لبلرين^۶ آچيب دئىسين بئش - اون يامان منه!
 آغا دئير، خانيم منه، فقط پولوم اولان زامان
 پولوم بيتنده^۷ "اى" دئير گئنه توكذبان منه
 گورورسن، اى خدا! داخى خانيم منه دئمير بلى
 سنى محمد و على بئش - اون تومن دايان منه
 اولايدى كاش بير نفر متاع - شعره مشترى
 آلايدى بو غزل لرى، وئرهيدى بير قيران منه
 دئيبىر كى ديش وئر وئر چوراك، ترك و گولبه سر^۸
 آجىندان اولدو چوخ پسر^۹، اولان دئمه يالان منه
 اكر پىلوودان اوتروودور، هانى بونون مصالحي
 اكر دئيبىل، نچون وئريب خدا سوماخپالان^۹ منه؟!

۱ - اوبوش

۲ - اى منجم

۳ - سنى آلا

۴ - مقصود دوداقدير

۵ - آغزى گول

۶ - قونچا دوداق

۷ - خيار (گونى لىجه سينده)

۸ - اوغلان.

۹ - پىلاو سوزن

كۆنۈل نە صحن - خانەدە^۱، نە بېت - حقەدە^۲ شاد اولار
 نە نالە خوش گلير و نە، اۋگۈتمە^۳ و فغان منە
 آچاندا واعظ اغزینی، تۆكۈر شرارە مجلسە
 اوخور جەنم آيە سین همیشە، هر زامان منە
 گونوزكو ماجرا گنجە، خیال ائویندە جانلانیر
 هجوم ائدیر همین گنجە، بشی - آلتی یوز ایلان منە
 نە حور - عینە^۴ طالبم، نە آب - سلسبیلە^۵ من
 نە یار اولار، نە مئی بو گون، نە تار داستان منە
 كۆنۈل دوشندە محنتە، تۆكۈن شرابی مترتە^۶
 ایچین دویونجا سیز، فقط وئیرین بیر ایستکان منە
 یاراتمايیب یئری، گۆیو، کامانچانی، دفی، نئیی -
 کباب و همدم و مئی مگر او مهربان منە؟
 ایچنلر ایچمەینلرین سوار اولوبدو بونونا
 نە خلط^۷ ائیدیدیر ایچمەین دئی ای فلان - فلان منە
 شرابخواریلن دولوب بلند قصرلر باخین
 مثال - بوم - شوم اولوب خرابە آشیان منە
 من ایچمەدیم کی یاتمایام، ولاکین اۋیلە یاتمیشام
 ماحالدير اۋزوم دورام، گلین وئیرین تکان منە.
 بلند پایه دیر فلک، بخار ایله گندم گرک
 دیرکلری خراب ائدیپ قاییرما نردبان منە

(شعر ناقص نظره گلیر)

۱ - ائودە

۲ - مکەدە

۳ - خوراکي معدەدن قایتارماغین سسی

۴ - قارا گۆز

۵ - بهشتدە اولان چشمەنین سوړو

۶ - بویوک ساخسی قاب، جام

۷ - قاریشديرماق، بورادا یاخشی ایش گۆرمک.

نشانە ايلاهى

اوخو كمانە قويوبدور گئنه زمانە ايلاهى
 زامانەنن اوخونا اولموشام نشانە ايلاهى!
 او بوغدا كى بير آى اوّل ايكى قيرانە آلاردىق
 ساتىرلار ايندى او بوغدانى بئش قيرانا ايلاهى!
 زرى يَلين^۱ خانىمىن ساتمىشام كئچن باھالىقدا
 او يارە بسدى بو يار - شكر دھانا^۲ ايلاهى^۳
 كنار قيل قولاغىندان او گوشوارالارين دا^۴،
 نئجە دئىيم بو سۆزو من توكدبانا ايلاهى؟
 آپاردى مؤولرى ساختا، تامام خانە قلىيم^۵
 يانير مثال - تنور - چۆركچى خانە^۶ ايلاهى!
 نہ فاخرى^۷ قالدى، نہ كىشمىش^۸، نہ جيغيجغا^۹، نہ شاهانى^{۱۰}
 نہ آپاراق چرزە^{۱۱}، نہ تۆكك تيانا ايلاهى!

^۱ - قىزىل رنگلى بارچادان تىكىلمىش يىل

^۲ - آغزى شكر كىمى

^۳ - بو مصراع بئلەدە قئيد اولموشدور: - بو يارا بسدىر او جانان - ناتوانا ايلاهى

^۴ - سىرغالارين دا

^۵ - بوتون قلب اثويم

^۶ - چۆركچى خانە تئدىرى كىمى

^۷ - اوزوم نوعلىرى

^۸ - اوزوم نوعلىرى

^۹ - اوزوم نوعلىرى

^{۱۰} - اوزوم نوعلىرى

^{۱۱} - اوزومدن دوشاب پىشىرىلن يىر

دوشابسیز، یاشاماق قیش زامانی موشگولدور
 علی‌الخصوص^۱ او بیچارا باغبانا، ایلاهی!
 تره‌ک- تره‌ک دئییه‌جک، آغزی نین سویو آخاجاق
 نه سبزه^۲ وار، نه تبرزه^۳، یئییه، دایانا ایلاهی!
 الیندن هر نه گلیر ائیلهمه مضایقه مندن
 بو جان فدادی سنه قوی اوخو کمانا ایلاهی!
 بشش آلتی دانه اریک وار فقط آغاجدا سلامت^۴
 اونون دا باشینا داش سال بشش آلتی دانا ایلاهی!
 اگر چه یوخدو جویزی^۵، ولی مباشر ظالمیم
 ایکی ریال آلاجاقدیر بو گیردکانا^۶ ایلاهی!
 یقیناً ایسته‌یه‌جک مالیات دا باغیما دولت
 گوجوم کی چاتمایاجاق او فیلان- فیلانا ایلاهی!
 همی اکین قوروسون هم، وئریم مباشره بهره
 نئجه تحمّل ائدیم بو قدر زیانا ایلاهی؟
 دوعانی بیز ائدیریک، آخیر، ای آتام سنه قوربان
 ملک‌لرین یاغیشی یاغدیریر لیوانا^۷ ایلاهی!
 گونئی فقیرینه نفعی ندیر^۸ بویور گوروم آیا
 اگر یاغیش یاغا هر ساعت اصفهانا ایلاهی؟

۱ - خصوصیه

۲ - کیشیمشین قوروسو

۳- تبریزه اوزومونون قوروسو

۴ - بو مصراعین بئله واریانتی دا واردیر:- بیزیم اریک آغاجیندا بشش - آلتی دانا اریک وار

۵ - قوز

۶ - قوز (فارسجا)

۷- تبریزین یاخینلیغیندا بیر کند

۸ - نه فایداسی واردیر

چۆرۈك تاپىلماسا كتدە، فقير ترېشەيىلمز
 مېنر كالېسكايا^۱ وارلى، گئدر كاشانا ايلاهى!
 غنى يئير بېلوو هر گون، هوروت-هوروت باخىرام من^۲
 گدا^۳ گلييدى مگر سئير اوچون جھانا ايلاهى؟
 ماحال-آروئقە^۴ نازىل ائىلە^۵ رحمتىن اللّاه
 ايكى الين گۆتوروب معجز آسمانا^۶ ايلاهى
 محاسينين^۷ اوزادىب، سن دئىن كىمى، گۆروسن
 و قىخديرىيدى باشىن مثل-هينداونا^۸ ايلاهى

۱ - آتلا چكىلن فاييتىن (روس كلمەسى)

۲ - دىك- دىك و آج گۆزلە باخماق (ايقادەدير)

۳ - دىلېنچى، سائل.

۴ - گوننى ماحالى

۵ - گۆندىر. منظور بو دور كى، ياغيش ياغدير

۶ - گۆيە

۷ - ساققالىن

۸ - قارىز كىمى.

حارامی وار

قیش چیخدی عندلیبه^۱ باهارین سلامی وار
 قار یاغدی، شاختا ووردو، خراب اتندی حاصلی
 چیخما اریک آغاجینا بیهموده، دلبریم
 آی قویروغو اوزون قجله، دیمه آلچایا
 هرچندیوخدو قارغادا خوش صوت^۲، خوش صفت
 گئتمه گیللاس اوغورلوغونا گوندوز ای داداش
 دیمه باشین یاراسینا، تۆکمە گۆزون یاشین
 ماه- صیام^۳ گلدی، ساواشماق زامانی دیر
 چای ایچمه سم سحر گئدرم اختیاردان
 بیلمز نه دیر ناماز و طهارت، اوروج توتار
 اسگیک ساتیر، یالان دانیشیر، آلدادیر، باخین!
 کال کال دریرله^۴ قاریزی بیزده، سبب نه دیر؟
 دنیا به رغبت ائیلهمه، واعظ دئییر، عجب
 یوز حیلله ایله خلقی سویار، زهرمار ائدر
 شاعیر گناه ائیلیری، باک ائیلهمیر^۵ نچین؟
 تسخیر ائدیدی هر یئری اشعاری معجزین

گولشنده بولبولون گئنه چوخ احتیرامی وار
 خوشبخت او کیمسه دیرکی، باغیندا بادامی وار
 یئن گلگیلن، نه یئتگینی واردیر، نه خامی وار
 آخر بالا بونو اکین بیر مرامی وار
 اما فدا اولوم اونا من، خوش خرامی^۶ وار
 قوش قووماغا همیشه یانیندا آدامی وار
 صبر ائت بالا نه قدر شبستر حامامی وار
 آلسین گرک بو آیدا کیمین انتقامی وار
 من نئیله بیم کی وارلی نین اون جور طعامی وار^۷
 هر یئرده هر بلده^۸ کی خلقین عوامی وار
 یاران، گونوز ایشیقدا بازاردا حارامی وار
 وجهی^۹ بودور کی، هر بلدین بیر نظامی وار
 نائین عاباسی^{۱۰}، کورکو، کنیزی، غلامی وار
 بونلا بئله^{۱۱} دئیرله^{۱۲} بهشتده مقامی وار
 بیر صاحب الزمانیله اون بیر امامی وار
 ظن ائیلهمه کی بیرجه شبسترده نامی وار^{۱۳}

۱ - بولبوله

۲ - گۆزل سس

۳ - نازلا یئریمه سی وار

۴ - اوروجلوق آی

۵ - یتمک

۶ - شهرده، اولکده

۷ - دریرلر

۸ - علتی، سببی

۹ - خوراساندا عباسی مشهور اولان بیر شهر

۱۰ - بونولا بیرلیکده

۱۱ - دئیرلر

۱۲ - قورخماز

۱۳ - آدی وار

عمّه^۱

من - بی نوایه آخیر سؤیله، مئهربانیم عمّه
 هاچانا کیمی پالاسسیز قالا جاق مکانیم عمّه؟
 قورو یئرده قوخورام من چیخا تا بو جانیم عمّه
 کسلیب آمانیم عمّه، باشیوا دولانیم عمّه

بی بی جان بو یئر نه یئردیر؟ بئله اهلی غربت ایستر
 وطن اولماییدی یا رب، منه کاش بو شبستر
 بو خارابا گوشه سینده نه لحاف وار، نه بستر^۲
 نه قاپی آچانیم عمّه، باشیوا دولانیم عمّه

بو ولایت ییغیشمیش نه قدر کی، دربه در وار
 هامیسی سفرده یارب، نه کاغاذ، نه بیر خبر وار
 نه بابام، نه قارداشیم وار، بو خارابادا، نه ار وار
 اولا پاسبانیم عمّه^۳، باشیوا دولانیم عمّه

بو شبستر اهلی یا رب، نئجه غملی گون کئچیردیر؟
 بو یازیق لارا پیایی^۴ غم و غصّه زهر ایچیردیر
 اوجالاندا آه و ناله، سسی عالمی چؤکوردور
 هانی بیر یانانیم عمّه، باشیوا دولانیم عمّه

^۱ - معجزین چاپ اولموش مجموعه لرینده بو شعرین اولینده کیچیک بیر مقدمه یازیلیب و گؤستريلمیشدیر کی، شاعیر اونو، اری ایستانبول گتمیش بیر خانیم حاقیندا یازمیشدیر. بیر صورتده کی، شاعیر اونو عمومی حالدا یازمیشدیر. شعر، او دؤورون ملی و اجتماعی بیر فاجعه سیننی تصویر اتمیشدیر.

^۲ - نه یورغان وار، نه یاتا جاق

^۳ - گؤز تچی

^۴ - آردیجیل

دئیسین دو چایی دملە، من_ بینوایە پیدر^۱
 یارام اوستە وورما یارا، بی-بی جان سنی پیمبر
 ساتیلیب او زرلی چایدان و هم او گوموش سماور
 سینیب ایستکانیم عمە، باشیوا دولانیم عمە

زری چارقاتیم گئندنن ایشیم اولموش آه و نالیش^۲
 باخیرام اوتاق ایچینده نه موتکە وار، نه بالیش
 گئجە- گوندوز ائیلیرم من، یولو باغلایانا قارغیش
 نه یه من دایانیم عمە، باشیوا دولانیم عمە

زر و زیوریم تماماً ساتیلیدی، بی قرارام
 نئجە من گئدیبا حاماما، سویونوم کی شرمسارام
 نه قولومدا قولباغیم وار، نه قولاقدا گوشوارام
 و نه گولخیزانیم^۳ عمە، باشیوا دولانیم عمە

چای آلانمیرام آی عمە کی ایچم بئش_ آلتی فینجان
 قارا چایدانا ولاکن آتیرام بیر آز قولونجان^۴
 ایچیرم باسیر حرارت، قاشینیر صاباحادک جان
 گیجیشیر دابانیم عمە، باشیوا دولانیم عمە

اون ایکی تومن اگر من او بۆیوک قازانا وئردیم
 قاپینی داداش^۵ سوکوردو، اون ایکی قیرانا وئردیم

۱ - بیرى - بیرینى أردینجا.

۲ - ناله، اینله ییش

۳ - بیر نوع بویون باغی ایدی

۴ - بیئگی آدی

۵ - معجز زامانی شېستر کد خداسی نین وئرگی توپلایان مأمورو

او گۆزل قازانى ساتدېم، كېشى يە سىرانا^۱ وئردېم
 حئيىف اول قازانىم عمە، باشىوا دولانىم عمە

نولو بېر جە يول آچايدى، بى بى جان ارىم گلە يەى
 ياخاسىن توتايدى بورجلو^۲، ساچى - ساققالىن يولايدى
 ھامى بورج لارىن وئره يدى، دانىشىب، دئىيب گولە يدى
 سىخىلاندا جانىم عمە، باشىوا دولانىم عمە

كېشى ظن آندىر كى ايندى قالىب ائوده هر لباسى
 ساتىلىيدى عمە چوخدان دونو، بۆركو، ھم عاباسى
 يولو دوشسە بو ديارە، اگر اولماسا پاراسى^۳
 نە گئىر جوانىم عمە؟ باشىوا دولانىم عمە

ائىشىدە اگر عم اوغلو كى بوشالتمىشام اوتاغىن
 يىيە لندى پول لولاردان بېرىسى سويون و باغىن
 بى بى جان خدا نكرده^۴ يازا گر وئرىن طلاغىن
 نئجە من بوشانىم عمە، باشىوا دولانىم عمە

يول آچىلمادى آى عمە قارا تىل لرىم آغاردى
 من اؤلرسم عمە سن ياز، كېشى يە بو غملى دردى:
 - كى اوتاق لارىن دامىندا نە دىرك قالىب، نە پردى
 سنى بو قرانىم عمە، باشىوا دولانىم عمە

^۱ - باش پولو، بىر نوع وئىرى

^۲ - منظور طلبكار

^۳ - پولو (انا دولو سۆزو).

^۴ - آلاھ ائلەمەمىش.

قابى، پَنجَرە، آتیشقا^۱، ھامىسى خاراب اولوبدور
 كىشى، مومكون اولسا گل - گۆر، نئجە ائو گشاد^۲ اولوبدور
 داھا يوخدو داد و بستد^۳، بازاريم كساد اولوبدور
 قاپانيب دوكانيم عمە، باشيوا دولانييم عمە

بيليرم او بى وفانين يولو دوشسە بو ديارا
 دئيه جك ساچين آغارميش، آلا جاق بيرين دوبارا^۴
 گئجە رختخواب ايچينده^۵ ساتاشاندا اول نيگارا^۶
 نئجە من دايانييم عمە، باشيوا دولانييم عمە

داھا بير ياز آى جوان مرگ، نئجە ساتماييم ديرك من
 كىشى گونده آلتى جوتلوک^۷ چۆرگە وئرم گرک من
 نه بيرينج وار^۸، نه روغن^۹، اگر آلمايام چۆرک من؟
 نه يئييم دايانييم عمە؟ باشيوا دولانييم عمە

بى بى جان چۆرکچى لردن سنه چوخ شيكايتم وار
 نه چيخيرسا تنديريندن آجى - شور اطاعتيم وار
 يئميشم ز بسكى^{۱۰} آرپا، اولاغ شباھتيم وار
 بيرجە يوخ پالانييم عمە، باشيوا دولانييم عمە

۱ - پنجره (روس كلمهسى).

۲ - گئيش

۳ - آل - وئر

۴ - تازادان

۵ - يورغان - دۆشك ايچينده

۶ - سئوگىلى يە، گۆزلە.

۷ - گوموش ايكى قيرانلىق.

۸ - دويو

۹ - ياغ

۱۰ - او قدر كى

سوخار آخىرى مزاره منى بو چۆركچى خانا
گئدىرم چۆركدن اۆترو سحرى، چكىر اذانا
بئشى بىر فلوسه ديمز^۱، ساتىرى بىرىن قىرانا
قورتارىب توانىم^۲ عمه، باشىوا دولانىم عمه

بى بى جان منى حلال ائت، اوزومو چئوير حجازا^۳
دولانىر باشىم آجىمدان، دورا بىلمىرم نامازا
گئدىر اختيارىم الدن منه بىرجه وئر ايجازه
اۆلورم اوزانىم عمه، باشىوا دولانىم عمه

بونو دا دىء موللا يازسىن، كىشى يه يئتير كاغاذى
كى حاجى باشىن ساغ اولسون، ساتىلىب قىزىن جهازى
اوتانىر اۆزو ولاكىن گئجهلر اوخور حجازى^۴
مامىلى - ماتانىم عمه، باشىوا دولانىم عمه

^۱ - عراق پولونون ان كىچىك واحدى، بىر دىنار مىن فلوسدور.

^۲ - قدرتىم

^۳ - مكه نىن يئرلشدىگى اۆلكه

^۴ - بىر مقامات آدى.

بۆک

دوهدن اۇیرتیپ بییزیم باجی لار بوینونا زنگ آسا بئش آلتی قاتار
بئینی خالی دیر^۱ علمدن اما وار قیزیل گردنینه^۲ بیر خالوار

گردنینه فقط زرین چوخلدو غیر- بو بیر فضیلتین یوخلدور
خانه قلبیمیز^۳ قارانیق دیر سینه میز گرکی، گون کیمی پارلار

اونا حسرتله بینسوا باخیری نار حسرت جیگرلرین^۴ یاخیری
"ولی باغی"^۵ یئریندی، بیل آخیری بوشلا کییری، غرور و ای دیندار!

بی وفادیر جهان، اولار بیر گون- ساتیلار، سینه بوش قالار بیر گون
یاشیلا گۆزلرین دولار بیر گون اۆزگه بوینوندا چون گزر اونلار

فخر ائده علميله گرک آرواد نه بو زر ایله^۶ ای ائوی بر باد!
گزر، دولان بیر کۆنول ائله آباد کی، ولایتده آج قالان لار وار

دئمیرم ائتمه زینت انداما اشرفی دوزمه صدر- گولفاما^۷
دوز، ولاکین آپارما حماما کی، گدا^۸، اۆز یانیندا اولمویا خار

^۱ - بوشدور^۲ - بوینوندا^۳ - قلب ائویمیز^۴ - حسرت اودو^۵ - شیبسترین سیس یگ محله سی نین قبیروستانی نین آدی. معجز سیس یگده یاشایاردی.^۶ - بو قیزیل ایله یوخ.^۷ - گول رنگلی^۸ - دینلنچی

دئمه نامحرمه سـؤزون باجی اوخو، یاز کاغذی اؤزون باجی
اؤز گهسی یازسا کاغذین باجی سیریوی فاش ائدر،^۱ غمین آرتار

وور، داغیت جهل ائوین، خراب ائيله عقلسیزلیکدن اجتناب ائيله^۲
گئجه لر همدمین کتاب ائيله کی او، هر غصه نی، غمی داغیدار

بی ساواد باجی لار قیشی - یایی ییغیشار هر یئره، ایچر چایی
غیبت ائیلر خالا و زن دایی اولو ساعت^۳ سکیز، خوروز بانلار

اوخوسا روز نامه نی نیسوان^۴ گندر الدن دئیر بیزیم ایمان
دئمه سین خلقه افترا - بؤهتان نئيله سین بس او بینوا جیندار؟!

^۱ - سیریوی یایار.

^۲ - اوزاقلاش، چکین، ساغین

^۳ - ساعت اولار

^۴ - قادینلار

گۈندە

باھار اولار، بزه‌نر صحن- گولستان گۈندە
 قويون- قوزو قاریشار بیر بیرینه صحرادا^۱
 فقط زامانا ستمکار اولوب نه مدتدیر،
 بهار فصلی محبت کۈنۈلدە جوش ائیلر
 الینده بادە مئی، گول گلر گولۈستانا
 ولی زامانا دیشیدردی سئیر- رفتارین^۲
 باھار اولاردی باھار، اول زامانکی وقت ناھار^۳
 ایکیندی چاغی سالیردیق ساماوارا آتش^۴
 خوش اول زامانکی ساماوار چالاردی ساز و کمان
 بش آلتی جور چایی ممزوج ائدردی^۵ بیر بیرینه
 قالاردی بوشقبا قندی بسان کۈه میشوو^۶
 خوش اول زامانکی، دیرمندان اون گلردی اتۈه
 هجوم ائدردیلە^۷ میطباخه بیر سورو عورت
 یئیردیلر تره گی، شیربیرینجی^۸، دولمانی

گولون بوداغین ائدر بولبول آشیان^۱ گۈندە
 نئیین چالار، سود ایچر، کئف چکر چوبان گۈندە
 زاواللی خلقین ائدیرگۈز یاشین روان گۈندە^۲
 آلا ر قوجاغینا معشوقون عاشیقان^۳ گۈندە
 ایچر او بادەنی بولبول، اولار بییان^۴ گۈندە
 باھار گۈنلرین ائیلر فلک خزان گۈندە
 ایچردیک آش، یئیردیک دویونجا نان گۈندە^۵
 خروج ائدردی^۶ گۈیه بورقودان^۷ دومان^۸ گۈندە
 گیرردی مجلسه، اویناردی ایستکان گۈندە
 باساردی چایدانا اول یار- مهربان گۈندە
 اۋزو، قوناقلاری ائیلری نوش- جان گۈندە
 اوشاق، بۈیوک، سئوینردی او شادمان گۈندە
 عجب قیامت اولاردی چۆرک یاپان گۈندە
 اولاردی هر بیرینین خرجی بش قیران گۈندە

۱ - یووا

۲ - چۆلدە

۳ - گۈز یاشین آخیدار

۴ - عاشیقلار، سئونلر

۵ - سرخوش، مست (روس سۆزو)

۶ - داوارانیشینى گندیشینی. مصرعین بو واریانتی دا واردیر:- ولی زامانا ستمکار اولوب نه مدتدیر.

۷ - ناھار وقتی

۸ - چۆرک

۹ - اود

۱۰ - چبخاردی. اوجالاردی

۱۱ - ساماوارین باشینا قویولان دمیر لوله

۱۲ - توسو.

۱۳ - قاتاردی.

۱۴ - میشوو داغی کیمی، گۈنئی ماحالینی مرنیدن آیران سیرا داغلار

۱۵ - جوماردیلار

۱۶ - سوتلو آش. دوگو و سودله بیبیریلن یشمک.

خانیم کی بیلیمزدی قدرین اول زامان چۆرگین
 پیشیک تناول ائدردی^۲ دویونجا، دینمزدی
 خوش اول زامانکی غم - روزگاری^۳ بیلیمزدی
 خوش اول زامانکی دئیردی، گولردی، اویناردی
 چکردی انلیگی روخسارا هر صاباح و مسا^۴
 ولی زمانه ائدیدی اوزون قارا ایندی
 ار ایله عورت آراسیندا بیر محبت وار
 کاسیب دوشنده، ار، عورت دوشرله بیر بیرینه^۵
 اماندیر عورتیله یول گئدین امان کیشی لر
 بویون آیه کیشی، یا عورته همیشه گرک -
 قوجا کیشیله جاوان آروادین سۆزو توتماز
 قوجا قایاندا جوانی قوجا، گلیر بدینه
 کیشی کی ایسته بیر عورته ساز و باز اولسون^۶
 گۆروم بو معرکه نین باعثی^۷ ذلیل اولسون

وئردی یولچویا بیر دسته او، همان گونده^۱
 خاراب ائدردی بشش اون دانه سین سیچان گونده
 گئدردی جانب - حامامه^۲ گول خزان^۳ گونده
 یاخاردی قاشینا وسمه توکذبان گونده
 دوشردی خا طیریمه کوره لیوان^۴ گونده
 جمال - دلبری^۵ ساققال باسیب یامان گونده
 ولی بو شرطله کی، قاینایا قازان گونده
 اولارلا^۶ ال به یاخا مثل - پهلوان گونده^۷
 آجینی توتسا وورار بیر قالاتی زیان گونده
 و یا کی سیندیرا بیر دسته کارواشان^۸ گونده
 باغیشلایا اونا گر بیر زری تومان^۹ گونده
 ولی خوشونایا گلر تاپداسا جاوان، گونده
 گرک تداریک ائده^{۱۰} بیر نچه یالان گونده
 کی آلتی آیدیر اولور گۆز یاشیم روان گونده^{۱۱}

۱ - دینلنچی: مصرعین یو واریاتتی دا وار دیر: - وئردی سوروناجییا بیرجه دستخان گونده

۲ - ینیردی

۳ - دینانین غمینی

۴ - حاماما دوغرو

۵ - قیزیلدان قایر یلمیش بیر قادین زینت وسیله سی.

۶ - اوزونه، بنیزینه

۷ - سحر و آخشام

۸ - منظور یانار کوره دیر

۹ - سئوگیلی نین اوزونو

۱۰ - دوشرلر بیر - بیرینه، دالاشارلار، بیر - بیرینی وورارلار.

۱۱ - اولارلار

۱۲ - پهلوان کیمی

۱۳ - بیلک یوغولوغوندا ۷-۸ متر اوزنلوغوندا آغاچ

۱۴ - قیزیل رنگلی پارچادان تیکلمیش شالوار

۱۵ - آرالاری یاخشلی اولسون

۱۶ - حاضرلایا، دوزلده.

۱۷ - منظور بیرینجی دنیا محاربه سی دیر.

۱۸ - گۆز یاشیم آخر. دمک شعر بیرینجی دنیا محاربه سی نین باشلانماسیندان آلتی آی سونرا قلمه آلمیشدیر.

گلیر، هارا گئدیرم، بورجلویام حارامزاده
 دئدی: تئز اول منه پول وئر، دئدیم: بهکئی! وئرهرم
 گوروم بورانی یا حسرت قالا او باققالی
 خوش اول زمانکی ایچردیم دوشابی من سوکیمی
 دوشنده خاطیریمه هر زامان او خوش گونلر،
 خوش اول زمانکی، کئفی ساز اولاردی ملانین
 باهادی قیمتی هر بیر زادین، گونو-گوندن
 مباریز ایسته دی سبزه، تبرزه، دیزمارى^۵
 آشور قیرلی^۶ چیخیر تخته اورمو شهرینده
 "جیلو"^۷ جیدایه^۸ وورور باشینی مسلمانین
 الی، قولوبدنی سوست اولوبدو شیعه لرین
 زبسکی عدلیله رفتار ائدیر قوشونلاریمیز^۹
 جیلو، گورنده قاجیر هموطن، گورنده سویور^{۱۰}
 شجاع الدوله^{۱۱} کیمی، لچه کم ائدیر خلقه

دالیمجا گولله کیمی اول فیلان فیلان گونده
 دئدی نه واخت؟ دئدیم: گوزلرین اویان گونده
 کی، ائله دی کره نین قیمتین گیران^{۱۲} گونده
 چیخاردی قولتوغوم آلتیندا بیر چیبان گونده
 دئییرم انگلیسه اللى مین یامان گونده
 دئمزدی بیر تومنه پول او قهرمان گونده
 چکیر بئش آلتی شاهى اوستونه سوغان گونده
 بومباردومان ائله بیر خلقی گیردکان گونده
 اوپور ریکایی^{۱۳} مینلرجه موسلومان^{۱۴} گونده
 بلالر ائیلیری دیلمانی امتاحان گونده
 سبب ادور کی، یئشیر بیر چورک یوان گونده
 تسوجدا^{۱۵} عرشه چیخیر ناله و فغان گونده^{۱۶}
 کمال- جراتیله^{۱۷} فوج- دیک دابان^{۱۸} گونده
 اریک فقیره وئریر زورونو نشان گونده

۱ - یاخشى (آنا دولو سوزو)

۲ - باها

۳ - مختلف اوزوملرین قورولاری.

۴ - مختلف اوزوملرین قورولاری.

۵ - مختلف اوزوملرین قورولاری.

۶ - آسوری شاهى. بیرینجی دنیا محاربه سی ایللرینده آسوریلر اورمو و سالماس طرفلرینده قتل و غارت ائدیردیلر.

۷ - لوزنگی، آتین یهری نین آیاق قویولان یتری.

۸ - شعرین وزنیله گؤره مسلمان کلمه سی بئله تلفظ اولونمالی دیر.

۹ - بیرینجی دنیا محاربه سی ایللرینده «مارشیمون» و ن باشچیلینی آلتیندا اورمو طرفلرینده اولموش آسوری حرکاتینا خلق «جیلوو» دئییردیلر.

۱۰ - نیزه

۱۱ - او گونکو ایران اردولارینی مسخره ائدیر.

۱۲ - گونئین ایکینجی شهرى. انزاب بؤلگوسونون مرکزی

۱۳ - آسوری لرین قتل و غارتی خلقی نیگران ائتمیشدی.

۱۴ - ایران عسگرلرینی تنقیر ائدیر.

۱۵ - جسارتله

۱۶ - منظور ایران قوشونلاری دیر

۱۷ - مشروطه نین سونوندا تزارین نؤکری حاکیم

غلام حلقه بگوشم^۱ او مغز- بادامه^۲ که سایه سینده گزیر پیر، هم جاوان گونده^۳
 دندیم؛ فلک نه اوجوزدور جهاندا؟ سؤیله منه ! اونونلا بسله نه بو جان- ناتوان گونده
 اوجوزدو بیرجه دندی، شیعہ علی قانی^۴ آخیر آراز کیمی صحرا لارا بو قان گونده
 چتین چیخار باهالیقدان بیزیم خر- لاغر^۵ کی مال اولور تومنہ بیر چووال سامان گونده
 گلین گندک کیشی لر بو جهان- فانی دن^۶ کی انتظار چکیر حوری- جنان^۷ گونده
 ولیک قحط و غلا^۸ قورخورام سرايت انده^۹ بهشته ده کی گندیر بونجا کاروان گونده
 خدا نکرده^{۱۱} یولو دوشسه باغ- رضوانا^{۱۲} نه قدر زاد^{۱۳} اولا آج لار یئیر همان گونده
 اگرچی چوخدور اولور، یوخدور خئیر و خئیراتی^{۱۴} فقیر اولنده اوخور موفته روضه خوان^{۱۵} گونده
 یزید، شامدا بیر دفعه ووردو^{۱۶}، مرثیه خوان- لب- امامه^{۱۷} وورار چوب- خئیزران^{۱۸} گونده
 عجب زامانادی ملا ساتیر عمامه سینی گیروو قویور تومنین، چای ایچیر یاوان گونده
 خوشا سعادتی نه بو زاماندا گورکانین باسیر مزاره بش- اون زار و ناتوان گونده^{۱۹}
 ایا فلک^{۲۰} بو روادیرکی من یاتام گئجه آج دویونجا مثیل انده شوربا قبیر قازان گونده؟
 انده یدی کاش آتام مرده شو^{۲۱} من زاری، اولو یویایدیم، آلایدیم بش- اون قیران گونده x

۱- قولاغی سیرغالی قولام

۲- بادام ایچی

۳- قوجا و گنج

۴- علی شیعہ سی نین قانی.

۵- آریق ائشگیمیز

۶- باشا گلیر

۷- فانی دنیادان

۸- بهشت قیزلاری

۹- قحطلیک و باهالیق

۱۰- یولوخا

۱۱- آلاہ ائله مه میش

۱۲- جنت باغینا

۱۳- تقدیر شئی، یشمه لی، آذوقه

۱۴- احسانی

۱۵- مرثیه اوخویان

۱۶- یزیدین مجلسینه ایشاره دیر

۱۷- امامین دوداغینا

۱۸- خئیزران آغاچی

۱۹- گونده بش- اون یازیق و عاجیزی قبیره باسیر. مصراعین بو وارباتنی دا وار: یئیرر دویونجا لاواشی قبیر قازان گونده

۲۰- ای فلک

۲۱- اولو یویان

و یا اولایدی شبسترده بیرجه مئیکانا،
جهاندا نئيله ميشم بيلميرم من- مضطر^۲
غریبه شئیدی فلک موردہ شورو^۳ شاد ائیلر
یئتیشدی ماه مبارک^۷، نه یاغ وار، نه دویو
خوش اول زامانکی آلاردیم کنفیم نه ایستردی
بو ایل اوروج توتان اولماز، ناماز قیلان هرگز^۸
بیر- ایکی کیشمیش آتار آغزینا شبسترلی
دئدیم طبیبه اوروج توتماغین علاجی نه دیر؟
دئدیم کی بوغلارینا ویلهلمین آند اولسون^{۱۱}
سایاندا بونزاسینا^{۱۲} آلتی آغ قیران قندین^{۱۳}
وئرندہ اون شاهی بیر ذره چایه ای معجز

اٹدهیدی معجزی بیر منفعل^۱ پییان گونده×
سوخور آیاغیما زور ایله بیر تیکان گونده
منی مکدر^۴ ائدر روز و شب^۵- جهان^۶، گونده
اوروج توتوم اوخویوم من نئچه قرآن گونده
اوشاق کیمی سئوینردیم اوروج توتان گونده
عبث یثره او مؤذن^۹ وئریر اذان گونده
چکر بئش آلتی چوبوق اهل- شانجان^{۱۰} گونده
دئدی کی واردی بونون خرجی بئش قیران گونده
کی دؤرد قیران آپاریر خرج، چایدان گونده
قوهون کیمی جیریلیر غصه دن دابان گونده
دئییرم انگلیسه، اللی مین یامان گونده

۱ - اوتانان. شرمندہ

۲ - بیچاره، یوخسول

۳ - اولو یویانی

۴ - کدرلندیرمه

۵ - گونوز و گنجه

۶ - دنیا

۷ - مبارک آی، منظور اوروجلوق آیی دیر.

۸ - ابداء، هئج وقت

۹ - آذان وئرن

۱۰ - شبسترین بئش کیلومتر شمالیندا اولان کند.

۱۱ - بیرینجی دنیا محاربه سی دؤورو آلمان شاهی

۱۲ - باتمانین اون آلتیدان بیر

۱۳ - آغ گوموش قیران.

درويش سئىفعلى

وقت- خرمن گلدی گنت، گز کتلىرى يا سئىفعلى!
 قالما چؤسترده تۇكرسن آتلىرى يا سئىفعلى!
 مدح- مولاي اچاندا اغزىوى مقاراك
 ترپشیر قارنىن، قابیرقان بیتلىرى^۱ يا سئىفعلى!
 سن تانیتیدیردىن على نین^۲ رتبه سین چؤسترلى يه
 سنسن اول كیمسه كى، قیردىن بوتلىرى^۳ يا سئىفعلى!
 باسما سایدین سن قدم بو عالم- ویرانه يه
 شؤعله لنمزدی فیرنگ کبیریتلىرى يا سئىفعلى!
 مالک- دوزخ^۴ جنابین گۇرسه محشردن قاچار^۵
 گیر جهنمدن چىخارت امتلىرى يا سئىفعلى!
 خوش سسین هر کس ائشیتسه، بیل کى یادیندان چىخار-
 روزگارین غصّه و محنتلىرى يا سئىفعلى!
 آل عمودو^۶ دستیوه^۷، چک باشیوا قالخانیوی
 قورخما گلسه اوستووه کند ایتلىرى يا سئىفعلى!
 اوچ نفر کتدن گلیب ذاتین^۸ زیارت ائتمگه
 داش کلم، تورپ، یئرکؤکو حضرتلىرى^۹ يا سئىفعلى!

۱ - بندلىرى، قابیرغالارین دندهلىرى.

۲ - حضرت عل

۳ - حضرت محمد مکه ن آلاندا کبهده، یشدهک دورارق حضرت على اونون چيگنینه چيخیب جاهل دؤورو بوتلرنی سالیب

سیندرمیشدیر. بورادا اونا اشاره در.

۴ - جهنمین اییه سی، صاحبی

۵ - قیامت گونون انسانلارین توپلاناجاغی یئر.

۶ - توپبور

۷ - الیه

۸ - بورادا جنابین، سنی

۹ - جنابلاری

کره نای - صوتووا^۱ تخفیف وئر^۲, اینجیتمه سین -
 داررا - داری حامیله عورت لری^۳, یا سیفعلی!
 سن اولان یئرده نه لازیم تنقییه^۴ ناخوشلارا,
 حل ائدر^۵ ازوای سسین غایطلری^۶, یا سیفعلی
 باش یوخاری قووزوسان چیگنین, دئینده: - یا علی
 کیم سنه تعلیم ائدیپ بو فت لری یا سیفعلی?
 وئرمه دین بیر ماچ زیارتدن گلنده معجزه
 زهرمار اولسون لیب^۷ شربت لری یا سیفعلی

۱ - کره نئی کیمی سسیوه. گوبوت و یوغون سسیوه.

۲ - آزالت, اکسیلت

۳ - بویلو قادینلاری

۴ - ایماله

۵ - اریدر

۶ - مدفوع. قاریندان رد اولان

۷ - دوداغین

امام زیارتی و یا دولاشما مؤمنه!

تؤکون بیر آز جیبیزه کیشمیش ایله شاهانی^۱
 وئرین یوز اللی تومن بیر سمند خوشخویه^۲
 اوپون ضریح- مقدسدن^۳ اللی مین دفعه
 اگر سوال ائده سیزدن کی ای منیم شیعه م
 دئیین آغا بو ضریح- شریفه آند اولسون-
 تامام کوچیه ناظیردی^۴ ناودانلاریمیز
 نظامیله دوزولوب، کوچیه طرف یکسر^۵،
 بیزیم محلّه ده وار آلتی یوز عدد میزاب^۶
 بیزیم دامین سویو بیر کؤوشنی^۷ ائدر دریا
 اگر او شخص چیخا کوچیه، آجا آغزین
 آجیق گلر بیزه بو سؤز، پس ائیلریک حمله
 اگر دئییه چئویرین ناودان لاری ائویزه

یئیین سحرچاغی، یای ائیله بین زمستانی^۸
 گندین زیارت ائدین ضامن- غریبان^۹
 چکین عیونوز^{۱۰} خاک- شه- خوراسانی^{۱۱}
 قویورسونوز ائوه، یا رو به کوچه^{۱۲} نوودانی؟
 یاغیش یاغاندا قوپار کتده نوح طوفانی
 باخاندا داما طرف واله ائیلیر انسانی
 مثال- لشگر تیمور- لنگ گورکانی^{۱۳}
 یاغیش یاغاندا سالار خلق باشه یورغانی
 آخار او سو، او ائوه کی آچقیدی وریانی^{۱۴}
 دئییه بیخیلیدی ائویم، ای گروه- سفیانی^{۱۵}!
 او حق دئین کیشی نین بیرتیلار گریبایی^{۱۶}
 اونا نشان وئره ریک ناودان- ملانی

۱- چئنه، شاه دانا

۲- قیشی

۳- خوش صفلی، حمیل آت.

۴- شیعه لرین سککیزینجی و قبری مشهد شهرینده اولان امامینا «ضامن غریبان» دئیرلر.

۵- اماملارین قیبرلری اوستونده قویولموش زیتلی بؤیوک قوتو

۶- گؤزلرینیزه

۷- خراسان شاهینی. منظور امام رضادیر.

۸- اوزو کوچیه

۹- کوچیه باخیر

۱۰- باشا- باش

۱۱- کوره کن تیمورون اوردوسو کیمی

۱۲- نوودان.

۱۳- اکین ساحه سی

۱۴- سویون آخان جهننی دیشین یئر

۱۵- حضرت محمد زامانی اسلاما مخالف اولموش بیر مکهل کی، سونرالار اولادی اموی لر سلاله سینی یاراتمیشلار.

۱۶- یاخاسی بیرتیلار

خلاف- شرعدی ناودان اوزو اولو کوچهیه
 ددهن گورونو س.....یک، یاخشى ائیلیریک جارکش!
 اگر خبر آلا سیزدن کی:- سیزده وار محتاج؟
 بیزیم محلّهده وار لا اقل یوز محتاج
 گونوز چیراق لاری گون دور، گئجه لری مهتاب^۲
 اگر خدا^۵ وئره، آیدا آلا رلار هفدیرم^۶ ات
 بیز آلمیشیق قویونو باس میشیق کوپه آقا
 اگر دئییه سیزه کی ترک- واجب ائیله میسیز
 دئیین او حضرته پس: لَوْ نَشَاءَ نَطَعَمَهُمْ^{۱۲}
 او زاد که وار بیزه دخی، زیارتیندی سنین
 پس او سیزه دئییه جک آنلاماز جماعتسیز
 مینیبسیز آتا، گلیبسیز منیم زیارتیمه^{۱۵}
 اماما یوخدو سنین اعتقادین ای معجز

نچین قویوبدور اونو روبه کوچه^۱ روحانی؟
 بویور هارا گئدیسن- گئت، سنی ددهن جانی
 دئیین او حضرته کی:- ای امیر- نورانی!
 نه سفره سینده چۆرک نه قیچیندا تومانی
 دوشرله^۳ سجده یه یکسر^۴ گۆرنده یارمانی
 اونو دؤیرله^۷ دیکده زامان- طولانی^۸
 اولار گۆررله^۹ فقط یوخودا قاویرمانی
 بو مستحبدیر^{۱۰} ای جاهلان- ایرانی^{۱۱}!
 بیزه نه دخی وار، او خوار ائدیدی سلمان^{۱۳}
 سنین یولوندا گرک ائیله یک بو احسانی
 نه من، یزید ده سئومز مُحِبّ- نادانی^{۱۴}
 قویوبسوز آج شبسترده یوز مسلمانی
 دولاشما مؤمینه باری سنی آغان جانی

۱ - اوزو کوچهیه

۲ - آی ایشینی

۳ - دوشرلر

۴ - باشا- باش. هامیسی.

۵ - تانری آلاّه

۶ - باتمانین اون آلتیدان بیرى.

۷ - دؤیرلر

۸ - اوزون زامان.

۹ - گۆررلر.

۱۰ - واجب اولمایان، ایکینجی درجه لی. منظور یو دورکی، یوخسولا یاردیم ائتمک امام زیارتیندن واجبدیر.

۱۱ - ایرانیلی جاهلر

۱۲ - اگر ایسته سک اونلاری یتدیردیرک. (قرآن آیه سی)

۱۳ - سلمانی ذلیل ائدیپ.

۱۴ - جاهیل ستونی.

۱۵ - قدیم آتلا زیارتیه گئدردیلر.

زیارت

گلدی چاووش، ائتدی دق آلباب^۱

یینیشین قاپی یا ایچین قنداب^۲

اودموشام یوز تومن قماردان من

گئدیرم کربلایه یا احباب^۳

ساتمیشام اسگیک، آلمیشام آرتیق

سویموشام خلقی اولموشام ارباب

وئرمیشم پول - قلب^۴ سراجا^۵

آلمیشام آت اوچون یهر اسباب^۶

قرض باققالی^۷ ائیلهدیم اینکار^۸

چونکی وئرمیشدی موش مُرده دوشاب^۹

آلیم عطاردان بیر آز نیسیه

چای و دسمال و شکر و جوراب

دئدی پول وئر، دئدیم کی: بورجوم یوخ

دئدی: آند ایچ! منه، او خانا خراب

هر جهتدن منی حلال ائله یین -

مرد - مردانا یا اولولالاب^{۱۰}

(شعر ناقص نظره گلیر)

۱ - قاپی دؤیدو

۲ - قند شربتی

۳ - ای دوستلار

۴ - قاییرما پول

۵ - یهر قاییران

۶ - یهر و لونا لازیم اولان شئیر

۷ - باققالدان آدیغیم بورجو

۸ - داندیم

۹ - ایچینه سیچان دوشوب اولموش دوشاب.

۱۰ - ای غاغل صاحبلی.

یوخدور یوخ

دئییرم هر کیمه وئر پارا! دئییر: یوخدور- یوخ
 سؤیلورم: دردیمه بیر چارا، دئییر: یوخدور- یوخ
 بئش تومنندن یانا^۱ یوز یول گئدیسن قوللوغونا
 دئییرم: قالمیشام آوارا، دئییر: یوخدور- یوخ
 بیر قدر بوغدا وئر اطفالیم آجیندان اؤلورو^۲
 یوز چووال دولدوروب انبارا، دئییر: یوخدور- یوخ
 ایستیر آلاهدان هر وقت یاغیش بندهلری-
 آند ایچیر گونبد- دؤارا^۳، دئییر: یوخدور- یوخ
 بیرسی تازا گلیب، ایستیرم حالین سوروشام،
 اوز قویور جانب- بازارا، دئییر: یوخدور- یوخ
 باخیرام حسرتیله عارض- جانانا^۴ طرف
 گولور اغیارا، ولی یارا دئییر: یوخدور- یوخ
 بیر قیران ایستیری یوز چم- خم و نازیله اوشاق،
 عجب عالمدی، غلامبارا دئییر: یوخدور، یوخ!
 صلح وار، مژده وئریر قارقا، ولاکن بوبو^۵
 دیمدیگین تاپدیری دیوارا دئییر: یوخدور، یوخ!
 ملا همکارینا ظلم ائیلیری، تاپدیر قاپیسین
 مغفرت^۶ مرد- ستمکارا^۷ دئییر: یوخدور، یوخ!

^۱ - بول (آنا دولو سۆزو).

^۲ - اؤتری (آنا دولو سۆزو)

^۳ - اوشاقلاریم آجیندان اؤلور. مصراعین بو واریانتی دا واردیر: بیر قدر بوغدا وئرین باری بیر آز اش بیشیرک.

^۴ - دولتان چرخ فلک

^۵ - سئوگیلی نین اوزونه

^۶ - دئمک شعر بیرینجی دنیا محاربه سینین سونلاریندا قلمه آلمیشدیر.

^۷ - یاغیشلانما

^۸ - ظالیم کیشی یه.

اؤزونو لخت^۱ شهید ائیلیری بیر جوتلوك^۲ اوچون،
 رغبتیم درهم و دینارا، دئییر، یوخدور، یوخ!
 کیشی بیهوده گئدیپ دؤیمه لئیمین قاپیسین،
 آجی جوشندهنی^۳ بیمارا^۴ دئییر: یوخدور، یوخ!
 پیشیک ایستیر ائده تفتیش قاویرما کوپونو
 قاه- قاه ایله گولور فاره^۵، دئییر: یوخدور، یوخ!
 اعتبار ائیلهمیری بیر- بیرینه اهل- بلد^۶،
 گئدیسن قونشویا آبارا^۷ دئییر: یوخدور، یوخ!
 صلح وار، مژده وئریر گاه «آچیق سؤز» غزتی^۸،
 سونرادان قالخی شیر انکارا^۹، دئییر: یوخدور، یوخ!
 وار ائویمده ناخوشوم، یوخدور حکیمین رحمی،
 ناخوشا واردی- دئدیم- چارا؟ دئییر: یوخدور، یوخ
 قارقادان هر سحر- آخشام بیزیم اوغلان سوروشور:
 صلحدن وارمی بیر اماره^{۱۰}؟ دئییر: یوخدور، یوخ
 بسکی یوخ لفظی شبسترده مود اولموش، معجز
 غیرتین وار؟- دئییرم کارا،- دئییر: یوخدور، یوخ!^{۱۱}

^۱ - لوت. جیپلاق

^۲ - قدیم گوموش ایکی قیرانلیق

^۳ - قدیم بیر درمان آدی

^۴ - خسته یه. مریضه

^۵ - سیچان (آنا دولودا ایشلنن عرب کلمه سی)

^۶ - ولایت اهلی، اؤلکه آدمالاری

^۷ - ایری گؤزلو نسبتا بؤیوک الک.

^۸ - ایستانبولدا یایینلانان بیر غزئت ایدی. معلوم اولور کی، معجز ایستانبولدان غزیت آلامیش.

^۹ - دانماغا قالخیر. دانیر.

^{۱۰} - خبر. علامت، نشان.

^{۱۱} - کاردان سوروشورام غیرتین وارمی؟

جان سنه قوربان اولسون

دلبرا بادە گتیر جان سنه قوربان اولسون
ابر وار^۱ گوئیده، گرک آخیر- شعبان^۲ اولسون
اختلاف ائیلە یەجک سنە ایلە شیعه صباح،
عاشیق- جنت اولان حربە شتابان^۳ اولسون^۴
وئره هر کیمسه اوروجلوق آیینی خالقا نشان
اونو، یا رب^۵! گوروم قانینا غلطان اولسون^۶
منده یوخدور او شجاعت کی، توتوم چایسیز اوروج
هر کسین وار هنری، عازیم- مئیدان^۷ اولسون
تزه بیر قت چیخاریب کیشمیش آدیندا دولت
ملّتین گۆزلی روشن، اوزو خندان اولسون^۸
دئیسن تازه چیخان قندیلە چای داد وئرمیز
نئیلین دادی باجی، قیمتی ارزان^۹ اولسون
آغ ساماوار ساتیلیدیر به جهنّم^{۱۰}، به سقر^{۱۱}
قندیلە چای ساغ اولسون، قارا چایدان اولسون
دلبریم، چایی گتیر، تاج- سریم^{۱۲} چایی گتیر!
آز قالیر سوز عطشدن^{۱۳} جیگیریم قان اولسون

۱- بولود وار

۲- قمری ایلی نین اوروجلوق آییندان قاباقکی آیی

۳- دؤیوشه تلسین

۴- بیت «بهرامی» (شیراحمدی) نسخه سیندن دیر.

۵- ای الله، ای تاتری

۶- قانینا بولاشسین

۷- مئیدانا یولا دوشسون

۸- گۆزو ایشیق و اوزو گولر اولسون

۹- قیمتی اوجوز اولسون

۱۰- جهنمه جان

۱۱- جهنمه جان

۱۲- باشیمین تاجی

۱۳- سوسوزلوغون یاندیرماسیندان

صنما، باشىمى دنگ ائىلمە دولدور چوبوغو
 من بهشت ايستەمىرم عالمە اعلان اولسون
 كىشى آللاه دان اوتان غرە شواله^۱ كىمى
 بو اوروجدور نه ناماز، قيلماسان آسان اولسون
 طاقتيم يوخدور اوروج توتماغا ايندى واللە
 يول آچاندا توتارام^۲، عهد ايله پئيمان اولسون
 كىشى، دور مسجده گئت واعظه باخ، گۆر نه دئير؟
 بويورور بنده گرگ تابع - فرمان اولسون
 او ئيئر ياغلى پىلاو ائىله مىرى ذره، خينوو
 دئيرى هر نه گله آغزينا هذيان اولسون
 كافيره جنت اگر مؤمنه زينداندی جهان
 پس گرگ واعظيميز داخيل - نيران اولسون^۳
 آچ گۆزون يوخلاما ای شوربايا حسرت دلبر
 نيه بس دورموسان؟ آز قالدى اوباشدان اولسون^۴
 نه اوميديله دوروم آغزىمى باغليم اوتوروم
 وقت - ايفطار^۵ گرگمز كه بير آز نان اولسون؟
 ای چۆركچى، سنى تارى چۆرگى شور ائيله
 قاتينغيم^۶ يوخدو، ددهن داخيل - رضوان^۷ اولسون

^۱ - قمرى ايلى نين اوروجلوقدان سونراكى آيى. عرب ايلارىندا هر آيىن اولينجى گونونه «غرە» دئيريلر.
^۲ - منظور ايستانبول و يا «اوتاي» (شمالى آذربايجان) يولودور. شېستىرلى لرین چوخو ايستانبول و يا او تايدا ايشله ييب
 ياشادىقلاريندان، يوللار باغلاناندا، خلقين اقتصادى وضعيتى بيس اولاردى. بورادا منظور بودوركى، يول آچيق اولسايدى، شاعير
 گنديب پول قازانار و گليب وطنده اوروج توتماغا پولو و قدرتى اولاردى، لاکن بيرينجى دنيا محاربه سى ايللىرى دیر و يوللار باغلى -
 دیر.

^۳ - گرگ دنيا دا بوتون نعمتلردن فايدالانا بيلن واعظ جهنمه گئتسين

^۴ - اوروجلوقدا صبح آذانيندان اول يئيلىن يئمک.

^۵ - اوروج توتانلار آخشام آذانى دئيىلنده اوروجلاريني افطار ائدرلر.

^۶ - بير آز چۆرك اولسون.

^۷ - يوغورد، بورادا ياولاتلىق. چۆركله بيرليکده يئيلىن يئمک.

^۸ - بهشته گيرسين

چۆرک اولماز منە بو خشکە سلام^۱ ای مشەدی
 آل آپار ایستەمیرم، قوی سنە ارزان اولسون
 نازیلە باشین آییب سوخما سلامی جیییمە
 تومنی اووچوما قوی دردیমে درمان اولسون
 کیشی مجبور دو گرک سنگدل^۲ اولسون، بی رحم^۳
 بی حیا ایستەمە تئز صاحب-میلیان اولسون
 کربلایه گئیدیسن آج یاتیر اهل-وطنین^۴
 ای علی شیعەسی^۵، خصمین^۶ شە-مردان^۷ اولسون
 بوش یثرە خالقا پیلاو وئرمە، منیم حاققیمی وئر
 شوغلوزیمە^۸ ددەن ارواحینا^۹ احسان اولسون
 مؤمن-کامیل ایدیم^{۱۰} بندە فراوانلیقدا
 کافیر اولدوم، بو، گرک کی، باهالیقدان اولسون
 اولماسا غربت، آجیندان اۆلەجک اهل-وطن
 بئله بی بهرە وطن خاکیلە یکسان اولسون^{۱۱}
 هر کیم ایستیر وطنیندن قاچا دیوانه کیمین
 تا اۆلۈنجه قالا غربتدە، مسلمان، اولسون
 گولمەدیم گرچە شبسترده، وطندیر گئنهده
 ایستیرم اوردا تنیم آخیری پنهان اولسون

۱ - قورو- بوش سلام

۲ - داش اورکلی. اورکی برک

۳ - رحیمسیز

۴ - وطنداشلار

۵ - حضرت علی یه اینانانلار

۶ - دشمنین

۷ - حضرت علی نین لقبیریندن

۸ - آدامین عهدە سیندە، بوینوندا اولان شی. او شی کی، آدام اۆزو عهد اندیب کی اتتسین، سۆزون کۆکو «مشمول ذمی» دیر. یعنی بوینونا گۆتورولموشه موظف، مشمول اولموش.

۹ - روحلارینا

۱۰ - تام مؤمن ایدیم.

۱۱ - تورپاقلایر بیر اولسون

گورورم شوقا گلیسن، دالین ایستیر حجت^۱
 وقتی واردیر، هله قوی ماه- حزیران^۲ اولسون
 گنده من زوريله خلقالین قاباغین کسمه میشم
 بوردا گنچمیر عملی، عزیزم- تهران اولسون
 منه لازیمدی اوباشدانا پیلاو، شاما کباب
 سن ده سعی ائيله، قازان، سفرهده شوربان اولسون
 مین کؤنول حسرت- نانيله پریشان اولسا
 قویمارام دلبریمین کؤنلو پریشان اولسون
 کؤنلومو ایستهسه هر کیمسه پریشان اولسون
 او دا من تک گورورم آخیردا هراسان اولسون
 گرچی اون دانه یلیم^۳ واردی ماهوت، تیرمه، زری^۴
 حاجی سئومیر، دئیر: او مخمل- کاشان^۵ اولسون
 مودو کتچمیش، بولاری ایسته میرم ای خیاط
 منه بیر یل تیکه سن، اینیمه چسبان^۶ اولسون
 بلی! اما، سنه بیر یل تیکرم تهرانی
 حاجی خوشلانسا، گرک مزدو فراوان^۷ اولسون
 بئله شئی لرده حاجی کان- سخاوتدی^۸ باجی
 وئره جک ایسته دیگین، هر نچه تومان اولسون
 لاکین او هنج کاسیبا بیر قارا تنبل^۹ وئرمز
 گرچی باشند آیاغا پئیکری عریان^{۱۰} اولسون

۱- حجم الماق

۲- سریانی یای آیلاریندان

۳- کوت شکلینده قادین پالتاری

۴- قیزیل رنگلی پارچادان تیکلمیش

۵- کاشان مخملی

۶- دار. یاپیشان پالتار

۷- چوخ. بول.

۸- الی آچیقلیق معدنی دیر

۹- قدیم ان کیچیک پول واحدی ایدی.

۱۰- بدنی چیللاق اولسون

یوخسول همسایه‌سی‌نین حالینی گۆرمز مطلق،
 بئله دولتلی گرک قانینا غلطان اولسون
 سن اگر خاچی تاختیب بوینووا آلمان اولسان،
 چوخ مناسیبدی بو نوع‌ایله مسلمان اولسون ×
 سنین آلمانلی قبول ائیلهمز آلمانلیغیوی،
 سن مسلمان، ائله آلمانلی یا قوربان اولسون ×
 معجزین اولماسا ایفطاره کبابی، آشی
 قورخورام خاچ تاختیب بوینونا ، آلمان^۱ اولسون^۲
 تاریخ: ۱۳۳۶ قمری (۱۲۹۶ شمسی)

۱ - خاچ تاختماق یعنی مسیحی دینینی قبول اتمک. بورادا منظور مسیحی اولماقدیر.
 ۲ - میلادی ۱۹۸۲- نجی ایلهده یاکا دا چاپ اولموش معجزین اثرلرینده بو شعر ایکی پارچا شکلینده: ۸۱- نجی صحیفهده «اولسون» باشلیغی و ۲۳۴- نجی صحیفهده «دولور چوبوغو» باشلیغی آلتیندا وئرلمیشدیر.
 × - سونوندا (X) علامتی اولان بیتلر «ممدلی» نسخه‌سیندن دیر. بونلاردان علاوه قئید ائدک کی، شعرین اساسینی خئیرابی نسخه‌سیندن گۆتوروب شیدا نسخه‌سیندن ده دۆرد بیت آلدیق. بوندان باشقا مختلف ال یازمالاردان دا ایکی بیت آلدی.

سن ده بیلیرسن

چای ایچمه میشم حوصله یوخ منده بیلیرسن
 پول یوخدو وئرم بورجلویا^۱، چای - قنده بیلیرسن
 قند اولماسا، قوت اولماز تنده^۲ بیلیرسن ×
 حقّا کی یقیناً بئله دیر سن ده بیلیرسن

پولسوز - پاراسیز، چای لب - فینجانا^۳ دایانماز
 اولماز سا توتون، توستو بیابانا دایانماز
 اینسان دایانار یاسدیغا، یورقانا دایانماز
 حقّا کی یقیناً بئله دیر سن ده بیلیرسن

قند - چای باهالاندی قالیب آوارا ساماوار
 یوخدور کؤمورو قاینایا بیچارا ساماوار
 بیر گون گنده جک جانب - بازارا^۴ سماور
 حقّا کی یقیناً بئله دیر سنده بیلیرسن

باخدیقجا سنه ای ساماوار شاد اولو کؤنلوم
 گلدیکجه کمانچان سسی^۵ آباد اولو کؤنلوم
 بیر گون اوزووو گورمه سه، بر باد اولو کؤنلوم
 حقّا کی یقیناً بئله دیر سن ده بیلیرسن^۶

^۱ - منظور طلبکار دیر.^۲ - بدنده قوت اولماز^۳ - فینجانین دوداغینا^۴ - بازارا طرف، منظور ساتیلاچاقدیر.^۵ - منظور ساماوارین سیزیلداماسی، یول چکمه سی دیر.^۶ - بو بند، هابئله یوخاریدا (X) علامتی لولان مصراع ممدلی نسخه سیندن دیر.

گلمز سَحَری عورتین آغزی دادا سنسيز
 سیغار و چوبوق ای بالا دوشمز یادا سنسيز
 قلیان باشی آواره قالی تاقچادا سنسيز
 حَقّا که یقیناً بئله دیر سن ده بیلیرسن

انصاف و مروّتدن اوزاقسان، بیلیرم من
 بئش گون بو خراب ائوده قوناقسان، بیلیرم من
 بیر گون کاسییی ترک ائده جاقسان، بیلیرم من
 حَقّا کی یقیناً بئله دیر سن ده بیلیرسن

چایسيز کیشی نین حالی پریشان گرک اولسون
 غمدن جیگری لاله صفت^۱ قان گرک اولسون
 فینجانا فدا، چایدانا قوربان گرک اولسون
 حَقّا کی یقیناً بئله دیر سن ده بیلیرسن

تیریاکی لارین^۲ موشگول ایشی^۳ وقت- سَحَر دیر^۴
 گلمیر ساماوارین سسی، دور گۆز نه خبر دیر
 جای ايله چوبوق باشا بلا، جانا خطر دیر
 حَقّا کی یقیناً بئله دیر سن ده بیلیرسن

باغلاندی یول آلا^۵، ننجه پیس گون لره قالدیق!
 ساتدیق ائوین اشیاسینی، وئردیک شکر آلدیق
 بیر گون بَرگی، بیر گون عابانی یولا سالدیق
 حَقّا کی یقیناً بئله دیر سن ده بیلیرسن

^۱ - لاله کیمی، قیرمیزی

^۲ - تیریاک چکنلر، تیریکه معتدلار

^۳ - چتین ایشی

^۴ - سحر زامانی دیر.

^۵ - منظور ایستانبول و باکی یوللاری دیر. دئمک شعر بیرینجی دنیا محاربه سی ایلری قلمه آلینمیشدیر.

چای ایچمه سه نچار، آغاجی او کسه بیلمز.
 بنا دیوار اوسته دوروب، آغزین آیه بیلمز
 ار- عورتی، عورت- اری، یار- یاری ییه نمز
 حقا کی یقیناً بئله دیر سن ده بیلیرسن

بیر گون بو یئری توپ سسی لرزان^۱ ائده جکدیر
 ویرانلاری بیر داها ویران ائده جکدیر
 بیر گون ساواشان لار^۲ سنی تالان ائده جکدیر^۳
 حقا کی یقیناً بئله دیر سن ده بیلیرسن

یورقان نه یه لازیم و دؤشک؟ یایدی اوزان یات
 بیگانالاری قویما قالا، سات دئییرم، سات!
 یوخسا آپارار اتلی- پییاده، قالاسان مات
 حقا کی یقیناً بئله دیر سن ده بیلیرسن

مین بعد^۴ گرک سسلنه قارنین بالابان تک
 یونجانی آجیندان باساسان باغریوا جان تک
 آهین گویه اوج ائیله یه جک^۵ آبرو بیلان تک،
 حقا کی یقیناً بئله دیر سن ده بیلیرسن

^۱ - توپ سسی تیره ده جکدیر.

^۲ - منظور بیرینجی دنیا محاربه سینده بیر- بیرله دؤیوشن متفقلر:

انگلیس، فرانسا و روس و متحدلر: آلمان، عثمانلی حکومتلری

^۳ - چاپیب آپاراجاقدیر/ غریبه اوزاق گؤرتلیک.

^۴ - بوندان سونرا

^۵ - اوجالاجاقدیر، گویه چیخاجاقدیر.

^۶ - طیاره

بوندان سوراڧیر اصل - فلاکت، بیلیرم من
 قیش چیخدی، باهار اولدی عجب مورگولورم من
 بیر تازە بلا باشیما گلیمیش، اولورم من
 حقا که یقیناً بئله‌دیر سن ده بیلیرسن

صاباح، بیرى گون کنده مباثیر گله‌جکدير،
 طومارا^۱ باخیب جانیوا لرزه سالاجاقدیر^۲
 نه عذر گتیرسن، گئنه تۆوجون^۳ آلاجاقدیر،
 حقا کی، یقیناً بئله‌دیر، سن ده بیلیرسن

آرتیق دانیشان وقت بش - آلتی یئییه‌جکسن،
 آند ایچمه کی، یورغانی ساتیب وئرمه‌یه‌جکسن،
 انصاف و مروندن اوزاقدیر دئییه‌جکسن،
 حقا کی، یقیناً بئله‌دیر، سن ده بیلیرسن

انسان اولانین باشی بلالی گرک اولسون
 ساققالی اوزون، ساچی خنالی گرک اولسون
 باغیندا اریک - الچه و آلی گرک اولسون
 حقا کی یقیناً بئله‌دیر سن ده بیلیرسن

افسون اوخورام، جین توتارام^۴، در بدرم من
 تیریک چکرم، بنگ آتارام^۵، خیره‌سرم^۶ من

^۱ - اوزون کاغیذا یازیلیب لوله‌لنمیش مکتوب

^۲ - جانیوی تیت‌ده‌جک‌دیر

^۳ - قدیم بیر وئرگی آدی‌ایدی.

^۴ - منظور یوخسولام، بیر زادیم یوخدور.

^۵ - حشیش آتارام

^۶ - آخماق، سفیه، خیاسیز

جاهیل عجمم، بی خبرم، بختورم من
حقاً کی یقیناً بٹله دیر سن ده بیلیرسن

چای ایچمه سه نالبد اولاغی نالایاییلمز
واعظ کی دئییل مرثیه خوان جار لایاییلمز^۱
خلق باشا ووروب قاشقاباغین ساللایاییلمز
حقاً کی یقیناً بٹله دیر سن ده بیلیرسن

قند اولماسا قنداند^۲، ساماوار دمه گلمز
زر قایناسا^۳ بوتهد^۴، زرگر دمه گلمز
پول وئرمسه بی چیزه^۵ غنی لر^۶، دمه گلمز
حقاً کی یقیناً بٹله دیر سن ده بیلیرسن

آند ایچمیش حاجی یوخسولو دیندیرمه یه جکدیر
بیر خاطیر - محزونو^۷ سئویندیرمه یه جکدیر
دوشمه دالیسینجا، سنه پول وئرمه یه جکدیر
حقاً کی یقیناً بٹله دیر سن ده بیلیرسن

بیر شاهی دی پول مامله سی، پول وئرن اولسا،
با این همه^۸ دور منزله گئت گر پولون اولسا،
غم چکمه یه جک پوللو، آجیندان اولن اولسا
حقاً کی، یقیناً بٹله دیر، سن ده بیلیرسن

^۱ - جار چکه بیلیمز

^۲ - قند قابی (شبستر لهجه سینده)

^۳ - قیزیل

^۴ - قیزیلچی لارین قیزیل و گوموشو اریتمک اوچون خصوصی کیچیک قابلاری

^۵ - یوخسولا

^۶ - وارلیلار

^۷ - کدرلی، غملی خاطیری

^۸ - بونونلا بیرلیکده

قورانی آچیب باخمیری، شق القمر^۱ ائتمیر
 قرض الحسنه^۲ آیه سینه بیر نظر ائتمیر
 واعیظ دئییر، امما قولاغی کاردیر ائشیتیمیر
 حقا کی یقیناً بئله دیر سن ده بیلیرسن

قرض الحسنه شیعه ی- حیدرده^۳ تاپیلماز
 بی مامله پول^۴ بیل بونو تاجیرده تاپیلماز
 هر یئرده تاپیلسا بالا، بو یئرده تاپیلماز،
 حقا کی، یقیناً بئله دیر، سن ده بیلیرسن

ایراندا چۆرک یوخدو نئجه بسلنه ملت؟
 نشتوو قارینا، آج نه تهر سسلنه ملت؟
 یا شاپقا قویا، یا کی گرک فسلنه^۵ ملت
 حقا کی یقیناً بئله دیر سن ده بیلیرسن

معجز! سنه نه بنگ چکیرم، زور گولورم من؟
 افیوین آتیرام^۶، کئف چکیرم، مور گولورم من
 سن اول بو قرآن، غم قاپی سین سور گولورم^۷ من؟
 واللہ یقیناً بئله دیر سن ده بیلیرسن

^۱ - آیین پارچالانماسی (قرآن آیه سینه ایشاره دیر)

^۲ - اسلامدا معامله سیز بورج

^۳ - حضرت علی شیعه سی

^۴ - معامله سیز پول

^۵ - فس قویا

^۶ - تیریک آتیرام.

^۷ - قاپینی باغلایان وسیله

ذاکر^۱

گئدرسَن آخیرته بیر گون ای جوان ذاکر
 عوامین ائیلهمه چوخ گؤز یاشین روان ذاکر!^۲
 ولو ددهم اوْله^۳ من ائتمرم فغان ذاکر!
 نه اینکی باشینا سپ ملتین سامان ذاکر!
 کی سن باخیب اولاسان شاد هرزمان ذاکر!
 ساغین^۴، او قانی یوما پاک دیر او قان ذاکر!
 به قدر الچه^۵ و یا مثل - گردگان ذاکر!
 او واقتاجان کی، بیترب شب^۶، اولار اذان ذاکر
 گتیر قولاغینی بیر سؤز دئییم اوتان ذاکر!
 بیر آرجا تۆک قدحه ائیلهمه امتحان ذاکر!
 اگر اولاییدی محل - عزا، جهان ذاکر!^۷
 (شعر ناقص دیر)

اجل تیکر دهنین^۲ لال اولارسان ذاکر
 ستمدن ائیلهمه حذر^۳ روز حشری^۴ سال یادا
 نه آغلاماقدان اوْتور خلق ائدیب بیزی خالق
 مثال - بولبول اوخو خلقی شادمان ائیلهمه
 هزار گونه گول و لاله و سمن^۵ یارادیب
 یارین دا لعل لبین ائیلهمه دیشله کی قاناسین
 بویو شاماما کیمی دلبرین، اولار ممه سی -
 قوی آغزیوا اولاری سور نه قدر زورون وار
 غمی اولاندا عوامین اورکلئر آغلار
 شراب دفع غم ائیلر اگر اینانمیرسان
 او قدر قونچا دهن، لعل لب یار اتمزدی -

^۱ - مرثیه خوان. مرثیه اوخویان^۲ - آغزین^۳ - ظولمدان چکین^۴ - قیامت گونو^۵ - گؤز یاشینی چوخ آخیتما^۶ - آتام اولسه ده^۷ - یاسمن گولو^۸ - چکین، گؤزتله، اوزاقلاش^۹ - الچه قدر^{۱۰} - گنج قورتارار^{۱۱} - اگر دنیا ماتم یتری اولسایدی.

گتیرمە يەيدى انام كاش بو جهانانى!

بۆلۈم يېتىدى، يولۇم باغلى، قالمىشام مۇسۇر^۲
 گلېن، گلېن كېشىلەر، آي ھاراي سېخىلدى جانېم
 گتيرمە يەيدى انام كاش بو جهانانى منى
 ايشىلدىر ھەر طرفىندە آدېم ستارە^۴ كېمى
 قورۇد حسابى دوشۇر يادىما، جېيىم خالى^۵
 گۆرۈندە قىتابى ياران، آدام اۇلۇر آريرى
 مېن اضطرايىلە بىراھە^۶ سۈي - بازارە^۸؟
 گۆرۈم كى، مەن گۈنە قالىن او انگلستانى
 نىجە چىخىم ائشىگە، وئرمىرى داداش^۹ مەھلەت
 داداش! بىحق خدا^{۱۰}، كۆھنە بېر پالاسىم وار
 بو گۈن بىش - آلتى تۈمەن مەن گىرەك وئرم كىرىيە
 بو ايل چىلاودا الېم بىند دىيىل، قىسم رە^{۱۱}
 اور كەدە داغ - كەدە، حىسرت بادىمجان وار
 آلبىدى تاپ و تۈانېن، جىنازەسىن اوزادىب
 دانىشمىيىر، سۆزۈنۈ دىيىر ائشارتېلە

نەچارا قىلىم اى خداى - جىن و بىش؟!
 ائشىكەدە بۇرچلى ياخامى بۇراخمىر، ائودە خانىم
 گتيردى جۇر و جىفاى زامان^۳ جانە منى
 اچاندا دىفترىن عطار، بىخت - قارا كېمى
 اور كە دۇيۈنمەسى باشلىر گۆرۈندە باققالى
 چۆر كېچى دىفترىنى قۇلتۇغۇندا گىزدىرىرى
 نە وقتە جىن گىتدېم آلاھە مەن - گۈنۈ قارە^۶
 نە وقتە جان دولانىم قورخا - قورخا مەيدانى
 نىجە قىرار تۈتۈم، يۇخدۇر ائودە چايىلە قەت،
 بىللە گىمان ائەلمە شۇكت و اساسىم وار
 نىجە وئرىم سەنە مەن پۇل، گۆزۈم دوشۇب دىرىيە^{۱۱}
 ترحىم ائىلە مەن زارا، بوش قالىب دېئە^{۱۲}
 گىرەك بىيە، اىچە انسان، بىندە تا جان وار
 ولىك دىست قىزا و قىدر^{۱۴} كۈپۈن بوشادىب
 باخىر او يان - بويانا گۆزلىرى نە حالتىلە

^۱ - نە ائدېم؟

^۲ - خىيران، مەجبۇر، يولۇم باغلى افادەسىندىن گۆزۈنۈر كى، شەر اىكېنچى دىنيا مەھارەسى ايللىرىندە قىلمە آلمىشىدىر.

^۳ - بۇرادا طلبىكار

^۴ - اولدۇز كېمى

^۵ - جېيىم بوش

^۶ - گۈنۈ قارا اولان مەن

^۷ - غىر مەمۇلى يول اىلە

^۸ - بازارا طرف

^۹ - وئرمىرى تۈپلايان دولت مامۇرو ايدى.

^{۱۰} - آلاھا آند اولسون

^{۱۱} -

^{۱۲} - ياغ قابى

^{۱۳} - آلاھا آند اولسون

^{۱۴} - خادىلەلرېن الى

آ پوللو! درهم و دینارا^۱ احتیاجیم وار
 حاجی، سنین کیمی من ده عزیزیدیم بیر وقت
 ائشیتجگین بو سۆزو پوللو قالخیر آهسته
 الیوی چک اتگیمدن، یاپیشما، بند اولما
 زامانا اؤز ستمیله فشار وئریب سنه سخت
 اؤتور الین اتگیمدن، گئدیم عدالتیله
 ائشیتیمیری قولاغی خسته نین، ولی باخیری
 آجیقلا نیر او زامان حاجی - هنرپرور
 حاجی باسیب پولونو صانیدیغا، بسان گدا^۲ -
 بو گون ات آلامیشام، کلفتیم قالیب مضطر^۳
 گۆروم بو تشکیلاتین محو اولوب، اولابرباد
 حاجی آمان گونودور، درد - لاعلاجیم وار
 زامانانین ستمی^۴ ائیلەیب منی بدبخت
 ضعیف الین اوزادیر، دامنین توتور خسته
 عبث یئرە سنە پول وئرمم، هپند^۵ اولما
 او ظلم ائدیپ سنە، دولتلی ئیله سین، بدبخت
 اؤ تورمە سن، سورەرم جمدگین ردالتیله
 سارالمیش، عارضینه^۶ قانلی گۆز یاشی آخیری
 دئییر اوجا سسیله: چک الین، ایا ابتر^۷
 منی گۆرنده سیزیلدار، دئییر: بحق - خدا^۸
 نئدیم، نه چارا قیلیم، آخیر او چۆرک ایستیر
 رفیق اول سە دوزخده^۹ فرقه - شداد^{۱۰}
 (شعر ناقیص نظره کلیر) XXX^{۱۱}

۱ - قدیم عرب پول واحدلیرى

۲ - زامانانین ظولمۇ.

۳ - عاوام چوخ ساده اخماق

۴ - سارالمیش اوزونە.

۵ - قوبروقسوز، سونسوز

۶ - ديلنجى كيمي

۷ - الله حقى

۸ - چاره سيز، يازيق

۹ - جهنمه

۱۰ - شداد فرقهسى. قدیم مصرلى ظاليم بير فرعون

۱۱ - بو شعر ۱۹۸۲- نجى ایلده باکی دا غلام ممدلی طرفیندن چاپ اولموش «معجزین اثرلری» کتابیندا ایکی شعر و ایکی عنوان

آلتیندا، ۲۴۲- نجى صحیفهده چاپ اولموشدور. لاکن شعر مضمونجا بیر، اؤزوده مثنوی شکلینده دیر و بیژده کی ال یازمالاردا بیر

شعر حالیندا قئیده آئینمیشدیر. ممدلی نین وئردیگی ایکی باشلیق بونلاردان عبارتدیر: ۱. گلیمه ییدیم جاهانا کاش ۲. من نئیله ییم

اولورسن؟

پیشیکلر

گئنه ملعون پیشیکلر راز - عشقی آشکار ائتدی
 قولاغی بانگ ناهنجار^۱ موو - موو بیقرار ائتدی
 منم می مُخرب^۲ اخلاق یا اینکی او ملعون لار؟
 منی بیهوده واعظ داخل - دارالبوار^۳ ائتدی
 پیشیکلر چیخدی دامه هاردا سان ای حامی - اخلاق^۴
 قیزی اوغلانی "میرنوو" سس لری بی اختیار ائتدی
 نه وار حوٰدا، بیلمزدی یقیناً جذمیز آدم
 پیشیکلر، ایتلر، ائششیکلر اونو یولدان کنار ائتدی
 خروس - بی حیا منکوحه سین^۵ شق ائیلر^۶ هر ساعت
 شرف ده^۷ آنلار، اشرف ده^۸، کی او ظالیم نه کار ائتدی
 اگر واجیبیدی ستر - عورتین^۹، حکم خدادیر^{۱۰} بو؟
 نچون بزغاله مظلومو^{۱۱} مکشوف الظهار^{۱۲} ائتدی؟
 یاشاردی یوز مین ایل نوع بشر آغاز - خلقتده
 سبب نولدو تنزل یئتمیشه یکصد هزار^{۱۳} ائتدی؟

^۱ - گوبود، خشن، خوشا گلمز

^۲ - اخلاقی خراب ائدن من مییم؟

^۳ - جهنم

^۴ - اخلاقی حمایت ائدن

^۵ - عقد اولونموش آروادین

^۶ - بیر طرفینی آچماق، یارماق

^۷ - بیر قادین یا قیز آدی

^۸ - بیر کیشی و یا اوغلان آدی

^۹ - حیا اوچون ایکی عضوو اؤرتمک

^{۱۰} - آلاهلین حکمدور

^{۱۱} - مظلوم کئچی بالاسی

^{۱۲} - قاسینی آجیق

^{۱۳} - یوز مین

وجوب- جامه و لانه^۱، لزوم- فقر و کاشانه^۲
 او خر انسان لارا^۳ شیرین حیاتی زهرمار ائندی
 دورون ای بینوالر، ای بوز اوستونده یاتان لوتلر
 طبیعت رحمه گلدی پس زمستانی^۴ باهار ائندی
 او قدری عؤمر ائدردی دهرده توممانچاق انسان لار
 بیزی بو قیسساجیق عؤمره تومان گئیمک دوچار ائندی
 بیر آیدیر خواب- راحت^۵ سلب اولونموش^۶ عبد- مفلسدن^۷
 منی بو عید- جمیشد^۸ ای جماعت اختیار^۹ ائندی
 تاماما قطع امید^{۱۰} ائیلهدیم لطف خدادان من
 او گون کی، حضرت باری^{۱۱} خسیسی مالدار^{۱۲} ائندی
 فلکده عقل یوخ، ادراک یوخ، بو امر واضحدیر^{۱۳}
 ولی بیلمم نتیجه بیر ذره جه تخمو خیار ائندی
 خوشوم گلدی فلکدن معجزا بیر بو فقط، ناگاه-
 فقیری صاحب- افسر^{۱۴}، امیری چاروادار^{۱۵} ائندی

XX^{۱۶}

۱ - پالتار و یووا، الثوین واجب لیگی

۲ - یوخسوللوق و اثوین لازیم لیگی

۳ - ائشک انسانلار

۴ - قیشی

۵ - راحت یوخو

۶ - آیینمیش. زورلا آیریلیمیش

۷ - مفلس بنده دن

۸ - منظور نوروز بایرامی دیر

۹ - قوجا (آنا دولو سوزو)

۱۰ - اومودومو تامامیله کسیدیم

۱۱ - تانری، آلاهی

۱۲ - وارلی، دولتی

۱۳ - آیدین، آشکار مسئله دیر

۱۴ - تاج صاحبی

۱۵ - کرابه آلماق اوجون ائشک و آتلا یوک داشییان شخص

۱۶ - XX بو شعر دیوانین ایکینجی جیلدینده چاپ اولموشدو، نخجوانی نسخه سیندن اوج بیت ده اونا علاوه ائتدیک.

محمدعلی!

نه چیت اوجوزدو، نه بئز، نه کتان محمدعلی
 تحمل ائيله قاشینسا بدن محمدعلی
 عمود ایله باشین از، چارقاتین بله قانا
 تکذ اگر دئییه، آل پیرهن محمدعلی
 یازیر رساله^۱: باسین آب جاریه^۲ اوچ یول^۳
 اگر نجس اولا بیر قورود از^۴ محمدعلی
 ولی الی قاناسا، قورود از^۵ زامان تکذین
 باسار اونو سویا یوز مین کرهن محمدعلی
 وطن نه بگجه خاتیندیر^۶، نه وایقان^۷، نه بینیس^۸
 سرای_تنگ- لحددیر^۹ وطن محمد علی
 سویوق دَینده بیر از هوللا^{۱۰} چک باشان ترله
 اماندیر اولمه، باهادیر کفن محمدعلی
 بیئتیشدی آخیر- چرشنه^{۱۱} حاضیر ائيله مهلی
 برای یئددی لَوی^{۱۲} بیر تومن محمدعلی
 پیشیک یئسه خوروشو، یا پیلاو خمیر اولسا
 بیر آزجا حووصله وی ائيله گئن محمدعلی

^۱- منظور مجتهدلرین دینی رساله سیدیر

^۲- آخر سو

^۳- اوچ دفعه

^۴- قورودو سودا از مک اوچون بیر قاریش درینلیگینده گئیش ساخسی قاب

^۵- گونئیده کندلر

^۶- گونئیده کندلر

^۷- گونئیده کندلر

^۸- بورادا قبییرین دار اتوی

^۹- نشاستادان پیشیریلیمیش سولو خسته یشمگی، هورلا

^{۱۰}- ایلین سون چرشنه سی

^{۱۱}- ایلین سون چرشنه سی اوچون یئددی جور قورو میوه دن دوزلمیش خصوصی بایرام یشمیشی.

دئیر پیلایو یئیه بیلمز دیشی دوشن عورت
 اونسو خمیر ائدر عمد^۱ ننهن محمدعلی
 گیرنده مسجده وور باشیوا ققط آغلا
 باهادی چیلواری^۲، بیرتما یاخان محمدعلی
 دئیرله^۳ پنج هزاری^۴ ایکی ریال^۵ اولاجاق
 اولایدی کاش بئش - اون مین تومن محمدعلی
 عجالتا^۶ کئفی کؤک ساخلا، چونکی بایرامدیر
 حنا قوی اللریوه بیر بزهن محمدعلی
 راوانلا^۷ معجزین اشعارینی اوخو خلقه^۸
 مثال - بولبول - شیرین دهن^۹ محمدعلی
 اگر دئیم سئویرم من سنی، اینانمازسان
 اینان بحق حسین و حسن^{۱۰} محمدعلی

^۱ - بیله - بیله

^۲ - بیر نوع جنسی بامبیق اولان آغ پارچا

^۳ - دئیرلر

^۴ - گوموش بئش قیرانلیق

^۵ - قدیم بازاردا هر ریال ایکی قیران اون شاه اییدی

^۶ - هله لیک

^۷ - ازبرله، حفظ ائت

^۸ - همین بو میرزا محمدعلی پورعلی محمدی معجزین بیر چوخلو شعرلرینی ازبرله ییب کوجه ده - بازاردا خلقه اوخویاردی.

^۹ - شیرین آغیرلی بولبول کیمی

^{۱۰} - منظور حضرت علی نین ایکی بؤیوک اوغلو و شیمه لرین ایکینجی و اوچونجو اماملاری دیر.

بایرام گونو

بایرام گونو تۆکنده دوشابی پیالییه^۱
 دولمای- زردی^۲ ائيله زیارت کنساردن
 بالنگ و پوسته^۳ خونچادا^۴ زینتدیر ای عمو
 مین زحمتایله او قارا دولما گلیب اله
 بوشقاب-فیرنی یه^۵ ائله پیس باخما بی حیا!
 خلق ائيله ییب او بالی تاماشا اوچون خدا^۶
 پونزاسین^۷ آلمیشام خامنین اوچ قیرانا من،
 قویسون گرک همیشه یثره سجده گاهینی
 گل بیر اوپوم او لعل- لب- آبدارادن^۸
 یارب^۹ جهاندا وارمی دی بوندان لذیذ شئی
 قاچسا نیگار، گلمز اله، سن ده قاچ یئتیر
 معجز خدادان ایستیری بیر خلوتی اوتاق،
 پستان-یاری^{۱۰} وئردی نشان چون صبا منه
 عالیه^{۱۱}

قورخوم بودور یوغوردو اوشاقلار یارالییه
 اما فقط توخونما مرتای آلییه^{۱۲}
 وجهی نه دیر هجوم ائدیسن اول سولالییه^{۱۳}
 یاران، بوراخامین اونو یوخسول یارالییه^{۱۴}
 یوم گۆز لرین کی، مرغ- دلیم^{۱۵} گلدی نالییه
 خلق ائتمه ییب کی، خلق یئییه یاکی یالییه
 بیر قدری ساخلا یین من- باشی^{۱۶} بالالییه
 هر کس جهاندا ائيله سه عادت ایمالییه
 ای مهربان، چکیل قاباغا، قاچما دالییه
 معشوق ناز ائده، قاچا، عاشیق قووالییه
 توت قول لارین، باس آلتیوا، قویما چابالییه
 تا سنله خلوت ایشلرینی بیر تازالییه X
 باخدیم، دئدیم کی، "هاذِهِ جَنّات"

^۱ - قصیده تین قافییه سی ادبی دیلیمیزده دئیل، شېستر لهجه سی اساسیندا قورولموشدور.

^۲ - ساری دولمایا، کلم دولماسینا

^۳ - آلی موراباسی

^۴ - منظور بالنگ و پوسته موراباسیدیر

^۵ - منظور سفره دیر

^۶ - نسیل، عایله

^۷ - مصرعین بئله شکلی ده واردیر: - چوخ ظلم ائدیپ منه اونو هر کیم یارالییه

^۸ - فیرنی بوشقابی

^۹ - کۆنول قوشوم

^{۱۰} - تانری، آلا

^{۱۱} - باتمانین اون آلتیدان بیر.

^{۱۲} - وزن خاطرینه فارس اضافت ترکیبی شکلنده دئیلمه لیدیر.

^{۱۳} - سولو دوداق لملیندن

^{۱۴} - ای تانری، ای آلا

^{۱۵} - یارین مەمەسین

^{۱۶} - بو یوکسک بهشت لردیر

یاری، او گۆرمه میش ائله بیر باسدى باغرىنا
 وئرمیش جلا، جمالوا نقاش - ذولجلال^۱
 ائتمیش سپاه عشق^۲ صدف، دیش لرین سنین
 ایستانبولو وداع ائله گل تنز عم اوغلو جان
 قدیم اولوب خمیده^۳، چوخور خاندا^۴ عم قیزی
 سن - شریفی چون کیشی نین گلدی اللی یه
 بورجوم دوشنده یادیما حالیم خراب اولور
 مولک - گونئیده یوخدو سنه مثل، معجزا!
 گویا کی ملا مؤهرونو باسدى قبالیه
 حاجت نه دیر مشاطه جمالین جلالیه^۵؟
 بنزیر نه چوخ دهان - لطیفین آلالیه^۶
 بحر - سیاهی^۷ قورخورام آلمان مینالیه^۸
 گللم اورا، اگر گئده بیلسم جیالیه^۹
 لازیمدی بیغ و ساققالین هر گون حنالیه
 سیری اودورکی، ضب باسیرام^{۱۰} هئی جیغالیه^{۱۱}
 کیمدیر یازا نظیره بو شیرین مقالیه؟
 قمری ۱۱۳۳۶ (۱۲۹۶ شمسی) / ۱۲ × ۱۳

۱ - جلال صاحبی نقاش، منظور آلاهدیر.

۲ - گۆز للشدیره، زینت وئر

۳ - سئوگی اوردوسو

۴ - لاله چیچگی

۵ - قارا دنیر

۶ - مین قویا، دئمک شعر بیرینجی دنیا محاربه سی ایللرینده قلمه آلینمیشدیر.

۷ - ایلمیش، بوکولموش قد.

۸ - ایستانبولدا یئر آدی

۹ - یئر آدی.

۱۰ - ضرب باسیرام سؤزونون لهجه ده قیسادیلیمیشی، زور

۱۱ - سیگار سؤزونون لهجه ده تلفوظو (اصلی أوروبا سؤزودور)

۱۲ - شیدا نسخه سینده ناقص چاپ اولموش بو شعرین یازیلما تاریخی قمری ۱۳۴۰ - نجی ایل یازیلیمیشدیر. شعرین شیدا، طرفیندن هانسی ال یازماسیندان کؤچورولمه سیننی بیلمیریک. لاکن بیز شعر «بهرامی (شیر احمدی)» نسخه سیندن، کامل شکیلده کؤچوردوک. بو ال یازمانین اولینده شعرین یازیلما تاریخی قمری ۱۳۳۶ - نجی ایل یازیلیمیشدیر. شعرین مضمونو دا بو تاریخی تأیید ائدیر.

۱۳ - سونوندا (X) علامتی اولان بیت «بهرامی (شیر احمدی)» نسخه سیندن دیر.

اولاییدیم اگر

اولاییدیم گر من عزرائیل، آلاردیم پیرجانین من
 مروتدن اوزاقدیر کر بوغام خلقین جوانین من
 من اولسایدیم اجل شاهی اوشاغین جانین المازدیم
 اوجالتمازدیم گوئه مادرلرین آه و فغانین من
 اولاییدیم من اگر جان آلماغا مأمور واللاهی
 آنانین هرگز المازدیم الیندن گول دهانین^۱ من
 دیشی دوشموش قاری عورت نه یه لازیمدی دنیادا
 کسردیم یئر اوزوندن اونلارین نام و نشانین من
 اولاییدیم من اگر خیرنگ^۲، بوغاردیم مرد بی چیز^۳
 اولار مسرور آلسام چیگنیمه تخت-روانین^۴ من
 اولاییدیم من اگر خیرنگ آلاردیم یوخسولون جانین
 وئرهردیم غسلون، ائیلردیم کفن بیرتیق تومانین من
 قاویرما غصّه سیندن آز قالیر باغیریم کباب اولسون
 اتیله قویروغون تاپدیم، تاپیم هاردان قازانین من؟
 نه یارما واردی، نه ریشته نه خلط^۵ اتتسین کاسیب قیشدا
 آلایدیم کاش یایدا پاییزین سوغزو^۶ - سوغانین من
 طیبیین کیسه سین دولدوردون ای خیرنگ ائوین آباد
 او اتندی منفعت خیلی، ولی چکدیم زیانین من
 دئسم دوکتور اوشاق اولدو، داخی مندن نه ایستیرسن
 یازار شاهها عریضه ساخلاسام اوچ-دورد قیرانین من

^۱ - گول آغیزلی^۲ - دیفتری مرضی^۳ - یوخسول کیشی^۴ - منظور تابوتدور^۵ - نه غلط اتسین (آنا دولو سوزو)^۶ - سبزی. شېبسترده گۆز دئیلان سبزی (فارسجاسی تره)

خوشوم گلىدى دانىشماقدان دئىدىم منفور - ناس^۱ اولدوم
 بىلەيدىم كاش اولدن سوزون ياخشى يامانين من
 بىلەيدىم من اگر عادت قورومساق ائىلر انساني
 يقين ائيله كى، المازدىم فرنگين چايدانين من
 اولايدىم من اگر خيرنگ، توتاردىم خيرتلاقيندان^۲ من
 بوغاردىم قند ساتان اصنافى، باغلاردىم دوكانين من
 بىلەيدىم من اگر آخير منى بو ورشكست ائىلر
 كولونگايله يىخاردىم برگ سبزىن^۳ خانمانين من
 بيره - اون قيمتى آرتميش گندر زهلم توتوندن لاپ
 گتير ساقى بير آتش، يانديرىم رشتين دكانين^۴ من
 اولايدىم ديفتيرى گر من زهرلردىم او معلونو
 ائدردىم چترگزیده^۵، دفن اونون قد كامانين من
 قوجالميش اۋسگورر، اخ - توف تۇكر ايگرنديرر خلقى
 بوغايدي گر بونو سرخك^۶ او پردىم آستانين^۷ من

/ شعر ناقص نظره گلير /

۱ - آداملار

۲ - خيرتلاق، بوغازين بير قسمى

۳ - توتون نوعو

۴ - منظور رشتين توتون توليد ائدن يثرى

۵ - شېسترده محله آدى، اصلى «چترىك قىزى» دير.

۶ - قىزىلجا

۷ - آستانا.

اي عمى!

بىر آياق ساخلا دايان، چوخ گىتمە طغيان^۱ اي عمى!
 دور سنە بىر سۆز دئىيم، اما سۆزو قان اي عمى!
 امجگين ياپماز تنوره مندن اۆترو هنج آدم
 اللش^۲ اۆز خئيرينه دنياهه انسان اي عمى
 عرشه خوانين^۳ شاد ائدر قليبين صداى الصلات^۴
 سن اۆلنده موردە شور^۵ بۆركون قويار يان، اي عمى
 ملا تابوتو گۆرنده شوقدان تصنيف اوخور^۶
 روضه خوان چيلتيك چالير، اوينور او گوركان اي عمى^۷
 صف چكيدير مرگيوه^۸ سايليل^۹ سنين، فاضيل سنين^{۱۰}
 جانا گلمز موفته خور سن وئرمەسن جان اي عمى
 نيسيە چوخ شئىلر ساتار واعظ من - بيچاره يە
 وجهى اما نقد آلاز دلال - رضوان^{۱۱} اي عمى
 آتش اوستە آيلشيب چكمز رياضت بى جهت^{۱۲}
 قارننى دولدورماسا چاي ايله چايدان اي عمى

۱ - ايفاده و سرعتله گىتمە

۲ - روضه خوانين كۆمكچىسى، اۆلو اۆلنده قرآن و نوحه اوخويان.

۳ - ناماز سسى، قديم زامانلار بىرى اۆلنده، بو گونون اعلانى عوضينه «صلات چكرديلر»، يعنى بىر نفر و معمولاً محله نين آذان وئرنى، محله مسجد نين مينارە سينه چىخار و اۆلومه داير بعضى عربجه سۆزلرله برابر، توركجه ده اۇلن شخصين آدين، شەرتين و اۆلمە سىنى بىلدۈرۈدى. خلق دىلينده بو ايشە «صلات چكديلر» دئيردیلر. شاعیرین دە منظور و همین بو ایکینجیسی دیر.

۴ - اۆلو یویان

۵ - ماهنى اخور

۶ - قیبر قازان

۷ - اۆلومووه

۸ - دىلنجى

۹ - عالیم ساوادلی، بورادا منظور روحانى دیر

۱۰ - بهشت دلالی، منظور ملا و روحانى دیركى، خلقه بهشت و جنت ساتار و پولونو بو دنيا دا نقد آلاز.

۱۱ - علتسيز اود اوستونده اوتوروب، جانينى اینجیتمز.(منظور چايداندیر.)

حاکیم ایستیر بیر - بیرین قیرسین رعیت روز و شب^۱
 اهلده^۲ اولسا شرارت، شاد اولار خان، ای عمی
 گۆرمه دین مین اوچ یوز اوتوز بئشده کی^۳ هنگامه نی^۴
 وئردی جان مینلر جوان، سئر ائندی اعیان، ای عمی^۵!
 عرض و ناموسو ائشیکده رنجبر عرتلرین^۶
 کوچه و بازاری گزدی دیده گریان^۷، ای عمی!
 وارلی اؤز قارنین دویوردو قایقاناق و آش ایله،
 بینوا همسایه سی اؤلدو سویوقدان، ای عمی!
 یایدا گئیدی آینینه استبرق^۸ و سندس^۹ لباس،
 قیشدا سالدی چیگینه کورک - خوراسان^{۱۰}، ای عمی
 دلک ایستیر بیر چپیان چیخسین یانیندان بیر بئله
 یالوارار آلاسه هر گون دیده گریان ای عمی!
 سورة الحمد^{۱۱} اوخور مسجده دستک لر سنه
 تعزیه نده اولماسا جای ایله قلیان ای عمی
 گر دوه قئید - اسارتدن^{۱۲} اؤزون آزاد ائده
 ایستی چؤل لرده یئمز خار - مغیلان^{۱۳} ای عمی

۱ - کونوز - گنجه.

۲ - کند اهلینده

۳ - ۱۳۳۵ - نجی هجری قمری (۱۲۹۵) ایلینده گۆرونمه میش باهالیق و قیتلیق آردینجا گلن یولوخوجو وبا خسته لیگی و نتیجه ده چوخلو آدامین اولمه سینده اشاره دیر.

۴ - آغیر وضعیتی، بحرانی حالی.

۵ - وبا خسته لیگینده داها چوخ آذوقه سیز آداملار اؤلدو و وارلی لار ساغ - سلامت قالاراق اونلارا تاماشا ائله دیلر.

۶ - ایشچی آروادلاری.

۷ - گۆزو آغلار

۸ - اییک، قالین اییک، زری پارچا، اییک و قیزیل ایله توخونموش پارچا.

۹ - قیزیل ایله توخونموش اییک پارچا. یومشاق اییک. قیمتی اییک پارچا.

۱۰ - خوراساندا قویون دریسندن تیکلن اوزون کورک لر کی، داها چوخ وارلی آداملار اونلاری آلا و چیگینلرینه سالارلار.

۱۱ - قرآنین بیرینجی سوره سی کی، ناماز قیلاندا اوخویارلار

۱۲ - اسیرلیک زنجیریندن

۱۳ - قورو چؤل لرده بیتن برک و گوبود تیکن

گر گوجون بیلسه، نظام‌الدوله‌دن^۱ باک ائیلەمز^۲
 درد- جەلە مبتلادی^۳ چون او حیوان ای عمی!
 مالدار ائیلر^۴ طبیی، تیفوس^۵ و طاعون، وبا
 ایستەمز هر گیز سلامت خلقی "لقمان"^۶ ای عمی
 آنلاسایدی اتفاق و اتحادین حکمتین،
 بو قدر چکمزدی زحمت اهل- دیلمان، ای عمی
 سینە وورماق مشقی سن تعلیم ائدرسن ملّته،
 اؤیردەردی مشق- دعوا^۷ شاه- مردان^۸ ای عمی
 سن جهنم قورخوسوندان عقلیوی ضای ائتمیس^۹،
 پیشوا^{۱۰} خوف ائیلرمز^{۱۱} بیر ذرّه اوندان، ای عمی
 یئر سؤکر، زحمت چکر صبح و مسا^{۱۲} بی عقل اؤکوز
 ایینه‌دن قورخار عبث- غول- بیابان^{۱۳} ای عمی
 موشتیری مغبون- دللال اولماز "اوستاد اولسا گر"
 آج گۆزون، جابردی چوخ، دللال- رضوان ای عمی
 سۆز متاعیندا دئییل، نطقونده‌دیر اووسونگرین
 مشترینی جلب ائدر شوخ اولسا اوغلان ای عمی

۱- او دؤورون بیر حاکیمی ایدی.

۲- قورخماز

۳- جەل دردینه توتولموشدور

۴- وارلاندیرار، دولتی ائدر

۵- تیفوس، یاتالاق، حصه خسته‌لیگی

۶- افسانوی بیر طبیب، ایمیش

۷- دؤیوش تعلیمی، مشقی

۸- کیشیلرین شاه، منظور حضرت علی‌دیر

۹- پامال ائتمیش، هنج ائتمیش

۱۰- اؤندر، باشچی، رهبر

۱۱- قورخماز.

۱۲- سحر و آخشام

۱۳- قدیم زاهی‌لارین یانینا ایگینه قویاردیلارکی، جین، غول، آلتیوانی، اونا ضرر وورماسین.

یوز یالان سؤیلر قلندر صحنه بازاردا
 جمع اولار اطرافینه اهل - دبستان ای عمی
 خوی لو درویشه وئیرسن بئش تومن تیریگ پولو
 وئرمیسن اؤز کتلیوه بیر دانا تومان ای عمی!
 اهل - ایمان آختاریرسان، گل گئدک مئخانایا
 سن بیلن یئرلرده یوخدور اهل - ایمان ای عمی
 آدم اوغلون هر حارام اتتسه یدی سرخوش، مئی کیمی
 اوندا گؤرمزدیک آییق بیر دانا انسان ای عمی!
 (شعر ناقص نظره گلیر)

^۱ - معجز شبسترده اولان ایللر، اورانین «سوزو میدانی» ادلی بازارینین دوکانلارینین بیرینین باشیندا معجزین بو بیتینین فارسجاسی واریدی. شعر بئله ایدی:

- آه اگر مست نمودی هر حرامی چون شراب آنزمان معلوم میشد در جهان هشیار کیست؟

الحق معجز عینی فکری داها توتارلی و گؤزل یازمیشدیر (باخ خاطیره لره).

چوخ شوکور

دویماییر چرخ- فلک جور و جفادان^۱ چوخ شوکور
 چکمیر ال مدتدی بیز بختی قارادان چوخ شوکور
 الده توتמוש بیر تیکه شور، زیغ چۆرک ظالیم فلک
 قارشیلیق بیر یئکه جان ایستیر گدادان^۲ چوخ شوکور
 گون به گون آرتیر دیلنچی، کوچه و بازارده
 فوت اولور^۳ هر گون بیر، قحط و غلادان^۴ چوخ شوکور
 قایقاناغی، آشی، سوتلاشی، لاواشی، کوفتهنی
 مئیل ائدیر دولتلی لر، قورخمور خدادان چوخ شوکور
 هر مصیبت گلدی، چکدیم باشیما درمان کیمی
 چیوریدیم غم- غصه دن، دویدوم بلادان چوخ شوکور
 قندله چای ماتمینده آغلادیم دۆرد ایل تامام
 گۆزلیم بی نور اولوب^۵، دوشدو ضیادان^۶ چوخ شوکور
 ایندی ده نفتین عزاسین ساخلاماق لازیم گلیر
 فارغ اولمور باشیمیز بیر گون بلادان چوخ شوکور
 یاغ ترقی^۷ ائتدی، بوش قالدی فقیرین لامپاسی
 بیر بو قالمیشدی او دا گئتدی قضادان چوخ شوکور
 بو گئجه رؤیادا^۸ گۆردوم گون چیخیب، بایرام اولوب
 لوت لره پالتار یاغیر عرش^۹ - غلادان^{۱۰} چوخ شوکور

^۱ - ظالم و یسلیک^۲ - دیلنچی دن^۳ - اولور^۴ - قحطیلیک و باهالیق^۵ - ایشیق سیز^۶ - ایشیق دان^۷ - بورادا نفت^۸ - یوخو، دوش^۹ - منظور گۆی دور^{۱۰} - اوجا، یوکسک

ایله بیر دفعه یئیردی بینوا، یوخسول پیلاو
 او دا کوچ ائتدی بو ایل دار- فنادان^۱، چوخ شوکور
 قاضی الحاجاته یالوارسین گرک محتاج اولان
 آز دئییل رحمی خدانین^۲ اغنیادان، چوخ شوکور
 چوخ دوعالار ائيله دیک اول خالقین درگاهینا
 اولمادی بیر منفعت حاصل دوعادان چوخ شوکور
 پوللویا تعظیم ائدیب عرض ائيله دیم احوالیمی
 سخت گؤردوم قلبینی^۳ شیمیر- دغادان^۴ چوخ شوکور
 جمعه آخشامی گذاریم دوشدو قبرستانلیغا
 شادکام اولدوم بو موشگول ماجرادان^۵، چوخ شوکور ×
 تازا بیر قبر اوستونه گؤز یاشیمی ائتدیم نثار^۶
 قبردن سس گلدی قورتاردین بلادان، چوخ شوکور ×
 هر گون اولدو روز- عاشورا^۷ حسینین محنتی^۸،
 من جفا چکدیم شهید کربلادان، چوخ شوکور ×
 آز قالیر دوعا بو ایل دؤرد یاشینا قویسون قدم^۹
 بیر خبر یوخدور هله صلح و صفادان، چوخ شوکور
 معجزین احوالی چوخ سازدیر دئییرلر، اصلی وار؟
 جیبلری مملوودور^{۱۰} سیم و طلالدان^{۱۱} چوخ شوکور^{۱۲}.

^۱ - فانی، اؤتری دنیا^۲ - آلاهیین^۳ - قلبینی برک گؤردوم^۴ - کربلا حادثه سینده یزیدین اوردو باشچیسى، شمر- دغا یعنی حقا باز شمر، حيله گر شمر.^۵ - حادثه، اولای^۶ - گؤز یاشیمی سریدیم، گؤز یاشیمی تۆکدوم^۷ - بیرینجی قمری آیین اوتونجو گونو کی، امام حسین او گونده اولدورولموشدور.^۸ - امام حسینین، اوچونجو شیعه امامی نین محنتی^۹ - دنمک شمر میلادی ۱۹۱۷- و یا ۱۹۱۸- نجی ایل (۱۲۹۶ ش) ده قلمه آلمیشدیر.^{۱۰} - دولودور^{۱۱} - گوموش و قیزیل^{۱۲} - سونوندا (X) علامتی اولان بیتلر بهرامی (شیر احمدی) نسخه سیندن دیر.

... اولار

گر اولا بیدار عجم^۱، روس ائوی ویران اولار
 بالشویک^۲ و منشویک^۳ قانینا غلتان اولار.
 گر اولا بیدار عجم، باشینا وورماز قمه
 روس پاتیسقالاری^۴ سو کیمی ارزان اولار.^۵
 ماه- محرمده بیز ائیلریک آه و فغان
 ملت عیسی^۶ ولی گول کیمی خندان اولار
 گر اولا بیدار عجم، آییننه گئیمز قارا
 اوندا نئجه انگلیس صاحب- میلیون اولار؟^۷
 ماه- محرمده گر ایچمه سه چای شیعه لر
 قند و شکر فابریکی^۸ خاکيله یکسان اولار
 گر اولا بیدار عجم، ملت عیسی قویار-
 غم دیزینه باشینی، نئی کیمی نالان اولار
 گر عجم اوغلو ائده ترک بو بدعت لری^۹
 عالم- ایران^{۱۰} او گون روضه رضوان^{۱۱} اولار
 ملت اگر آنلایا معجزون افکارینی
 معجزین افکارینا واله و حئیران اولار

۱- اگر ایرانی آریا. غیر عربہ معمولاً عجم دئییرلر کی، بورادا اساساً ایرانی‌لی یا شاملدیر.

۲ - میلادی ۱۹۰۴- نچو ایلدن روسیه سوسیال دموکرات فعله حزینده ایکی قول یاراندی، بیرری اکثریت (بلشویک) و او بیرری اقلیت (منشویک) اوکتوبر انقلابیندا بلشویکلر حاکمیتی اله آلدیلار. دئمک شعر اوکتوبر انقلابیندان سونرا قلمه آیینمیشدیر.

۳ - آله گئنه ایکینجی پاورقی‌یه مراجعه ائدین.

۴ - بیر نوع روس پارچاسی ایدی.

۵ - لوجوز اولار

۶ - مسیحی لر

۷ - میلیون صاحبی

۸ - قند و شکر کارخاناسی

۹ - دین حساینیا اویدورولان رسملر. بورادا لازیم اولمایان، تشریقاتی رسملر.

۱۰ - ایران عالمی، ایران

۱۱ - بهشت باغی اولار.

باهالیق

یاران باشیز ساغ اولسون، چای چوخ گران^۱ اولوبدور
گیروانکاسی اوتوز بئش^۲ صاحبقران^۳ اولوبدور

پونزاسینی ساتیرلار، آلتی قیرانا قندین
کیشمیشله دادی قاچمیش اول چای - دلپسندین
رنگ و روخو^۴ سولوبدور چایدان - دردمندین^۵
قندان - بی نوانین^۶ قذی کمان اولوبدور.

داد وئرمیری آغیزدا، شیرینی - جوانمرگ^۷
اندامی، تهری، طعمی هر زادی میثل - گئرچک
یوخ بیر نفر دئسین کی، بسدیر بو پوخدان ال چک!
با این همه^۸ قورومساق ایراندا خان اولوبدور.

دنیا نی اهل - مغرب^۹ دؤندردی کربلایا
دعوا بیر آز دا سورسه^{۱۰}، باشیم کئچر جیدایا^{۱۱}

۱ - باهالا شیبیدیر.

۲ - گیروانکا قدیم روسیهده وزن واحدی ایدی

۳ - منظور بیر قیراندیر

۴ - اوزونون رنگی

۵ - دردلی چایدان

۶ - یازیق قند قابی

۷ - جوان اولموش، منظور قند آز اولاندان، چای ایچمک اوچون شکردن دوزه لمیش بیر نوع گئج اریین و قند حیهلری بویدا آغ - بوز رنگلی شیرینی دیر.

۸ - یونونلا بیرلیکده

۹ - منظور آوروپادیر

۱۰ - دئمک شعر بیرینجی دنیا دؤیوشو ایللری قلمه آلینمیشدیر.

۱۱ - نیزهیه

بیچاره زرلی فینجان^۱ حسرت قالیددی چایا
التوبه- توبه^۲ یاران، آخر زامان اولوبدور^۳.

× × × بوندان سورا نه لازیم ماه- محرم اولسون
اول کس کی، داوطلبدیر، کیپر یکلری نم اولسون
یادینا قندی سالسین، مشغول- ماتم اولسون
یاران گلین عزایا، چای روضه خوان اولوبدور

بیر یاندا ایستکانلار یکسر گئدیپ اؤزوندن
بیر گوشهده ساماوار قان یاش تۆکور گؤزوندن
یاران یاغیر کسالت تریاکی نین اوزندن
زیرا کی^۴، چای- زارین رنگی سامان اولوبدور

چای اولماسا، آی اوغلان گون چیخمادان اویانمین
گئتسه لووا نامازیر، گئتسین، یاتین اوسانمین
صلح اولدو، داوا بیتدی، هر کس دئسه، اینانمین
چونکی، بو سۆزلر آخیر یکسر یالان اولوبدور.

چای ایله قند اوچون من بازاری چوخ دولاندم
آخیردا چای فروشون دوکانینا^۵ دایاندم
اولماز دئدی، قاییتدیم، غمخانا اوزاندم
ناگه گؤزومو آچدیم، گۆردوم اذان اولوبدور

^۱ - قیزیل رنگلی ناخیشی اولان فینجان

^۲ - ندادیر. ایش آغیر اولاندا دئیرلر.

^۳ - خیرابی نسخه سینده بورایا قدر «باهالیق» و «یا دافع الحراره» دن آخیرا قدر، ساماوار آدی آلتیندا ایکی شعر کیمی وئریلمیشدیر. یحیی شیدا دا ایسه «خلقی گتیردی تنگه» بندى وئریلمیشدیر. شعرین بوتؤوو «نخجوانی (ملکی کتابخانا) سیندا واردیر. «بهرامی» (شیر احمدی) ده یالنیز سون بخش بندى واردیر.

^۴ - بورادان باشلا یارق اون بیر بندى نخجوانی نسخه سیندن گۆتورولموشدور. شعرین ایلک قسمتی، هابئله سون حصه سی خیرابی نسخه سینده و هامیسی بوتؤو شکلیده نخجوانی نسخه سینده اولموشدور.

^۵ - اونا گۆره کی

^۶ - چای ساتان دوکانیندا دایاندم

کوفروم قاریشدی، دوردوم ووردوم یثره کلاهی^۱
 عورت چیغیردی: یا هو! بؤرکون ندیر گناهی
 جای ایچمه یییدی بیر گون، نادانا باخ ایلاهی
 بؤرکون وورور زمینه^۳ گویا کی، قان اولوبدور

قیرخ ایلدیر اولموشام من عادی بو زهرمارا^۴
 عطار نیسیه وئرمیر، کیسه مده یوخدو پارا^۵
 صاباح گرک ساتیلسین آلتیمداکی کنارا^۶
 دینمه، دانیشما، لال اول، حالیم یامان اولوبدور.

تریاکچیلیق فنادیر^۷، ای مرد بی فراست^۸
 عورت ائوین ییخیلسین، موشگولدو ترک-عادت^۹
 جای ایچمه سم، یقیناً، جانیم چیخار بو ساعت
 گول، بیکریمده^{۱۰} یکسر^{۱۱} توکلر تیکان اولوبدور

سکان قهوه خانای^{۱۲} خوار اولدولار^{۱۳} بینادا
 آجدی الین سوالا^{۱۴} ناموسو وئردی بادا^{۱۵}

-
- ۱ - بؤرکو
 ۲ - اده، اولان (آنا دولو افاده سی)
 ۳ - یثر وورور
 ۴ - عادت ائله میشم
 ۵ - پول، پارا (آنا دولو سؤزو)
 ۶ - اوزون و اتنسیز قالی.
 ۷ - ییسدیر، یارامازدیر (آنا دولودا ایشلنر)
 ۸ - قانماز کیشی
 ۹ - عادتلی ترک ائتمک چتیندیر
 ۱۰ - گول بدنیمده
 ۱۱ - باشا-باش
 ۱۲ - قهوه خانای دا اوتورانلار
 ۱۳ - ذلیل و آلقاق اولدولار
 ۱۴ - دیلندی
 ۱۵ - ناموسو یئله وئردی

چوخ گۆرموشم جهاندا^۱ تریکچی شاهزادا
صاحب جلال و حشمت^۲ آخیر چوبان اولوبدور

گۆردوک کی، ساتدی ملکون تریاکچی - زامانا
چای ایله قنده وئردی، دولدوردو ایستکانا
آخیردا نحس جانین تاپشیردی جانستانا^۳
اهل و عیالی ایندی محتاج - نان اولوبدور^۴

اهل و عیال اولورموش اولسون گدا،^۵ به من چه^۶
روزی رسان^۷ خدادیر^۸، وئرسین خدا، به من چه
آچسین الین سوالا مندن سورا، بمن چه!
من نیله ییم فیلانکس بیلیم فیلان اولوبدور

چای ایستکاندا بنزهر بیر مه لقا عروسا^۹
بیر من دئییلدیم عاشیق دنیادا قند - روسا^{۱۰}
ناموس و عاری وئررم، وئرسه بئش - آلتی بوسه
عاشیق او سرو - نازا^{۱۱} کل - جهان^{۱۲} اولوبدور

۱ - دنیادا

۲ - چاه و جلال صاحبی

۳ - جان آلتا، منظور عزراییلدیر

۴ - چۆرگه محتاج اولوبدور

۵ - دیلنچی اولسون

۶ - منه نه؟

۷ - روزی یتتیرن

۸ - آلاهدیر

۹ - آی اوزلو گلینه

۱۰ - روس قندینه

۱۱ - او نازلی سروه

۱۲ - بوتون دنیا

یا دافع الحراره^۲ قوربان سنه کنار
 بنزهر جمال - ماهین^۳ بیر دور^۴ شاهوارا^۴
 او مه لقا ساماوار یا^۵، رحم ائيله انتظارا
 سنسيز هزار درده جانیم نثار اولوبدور^۶

چوخ قالخدی شاهسونلر مشغول غارت اولسون
 آز قالدی رشت یولوندا برپا قیامت^۷ اولسون!
 یا ایها آلاغیزلیق^۸ باشین سلامت اولسون
 چای قند کیمی توتون ده نامهربان اولوبدور

ظالم او اللی نعره^۹ چوخ ظلم ائدیر بو گونلر
 ظلمون یئتیردی عرشه زرد اول^{۱۰} ستمگر^{۱۱}
 مئیدان - کارزارا^{۱۲} گیردی چوبوق چکنلر
 سیگارکش^{۱۳} گروهو گۆزدن نهان اولوبدور^{۱۴}

یاران، باشیز، قولاغیز، جانیز اول سلامت
 زرد سفید اعلا^{۱۵} دنیادن ائندی رحلت

^۱ - بورادان آخیرا قدر هم ختیرایی، هم ده نخجوانی نسخه سینده واردیر.

^۲ - ای ایستیلیگی آرادان آپاران

^۳ - آی اوزون

^۴ - یاخشی و قیمتلی اینجی

^۵ - ای آی اوزلو ساماوار

^۶ - فداء قوربان

^۷ - قیامت قوبسون

^۸ - سیگار تاخماق اوچون کیچیک آغاچ لوله

^۹ - اعلا توتون نوعلری ایدی.

^{۱۰} - اعلا توتون نوعلری ایدی.

^{۱۱} - ظالم

^{۱۲} - دؤیوش مئیدانینا

^{۱۳} - سیگار چکنلر دسته سی

^{۱۴} - گیزلنیدیر

^{۱۵} - اعلا توتون نوعلری ایدی.

اما فقط ولاکن، آگاه اولسون جماعت
 شاعر چوبوق چکندن شیرین زبان اولوبدور
 بافرا^۱ اتوین ییخیلسین، زهلم گئدر اینکدن^۲
 فایتین نشان^۳ کاغذی سالدی منی چۆر کدن
 آلاسه سنین یاراتمیش یارپاقلارین ایپکدن
 نرخین گیران اولاندان^۴ کاریم^۵ فغان اولوبدور
 خلقی گتیردی تنگه داش - چاخماغین جفاسی
 بارماقلاریم سیزیلدیر، مین یئرده وار یاراسی
 کبریت چیخاردانین گر مرحوم اولوب^۶ آتاسی
 بی شک و شبهه^۷ ایندی جنت مکان^۸ اولوبدور
 یوخسول گورونده وارلی، چاپک چکیر دابانی
 ال تیغ ابدارا^۹، قالخان ائدیر عبانی
 بیر سس گلیر سمدان، لال اولماسین زبانی^{۱۰}
 دولتلی لر قاچین ها! یوخسول ایلان اولودور.
 شاعر قالیبدی پولسوز، زورین وئریبدیر انکه
 فریاد اونون الیندن، خلقی گتیردی تنگه
 دولتلینی گۆرنده، داشی قویور سوپنگه
 هر یان گلیر تولا زلیر^۱ معجز بیان اولوبدور^۲

۱ - سیگار کاغذی نوعلری ایدی

۲ - سیگار کاغذی نوعلری ایدی

۳ - سیگار کاغذی نوعلری ایدی

۴ - قیمتین باهالاناندا

۵ - ایشیم

۶ - اولوب

۷ - شک سیز، شبهه سیز

۸ - یئری جنت اولوبدور. دئییرلرکی، بو بندی شاعیر تبریزده کبریت کارخاناسی آچیلان زمان یازیبدیر.

۹ - ایتی قیلینجا ال آتیر

۱۰ - دیلی

ای رعیتلرین پرستاری

ای رعیتلرین^۲ پرستاری^۴ وئرمه یین مست الینه هوشیاری
 بور جونا چیخ فرنگ بی دینی^۵ ها کذا انگیلیس - بی عاری
 صلحو تأخیره سالدی^۶ او ماس کش^۷ امئریکا رئیس - خونخواری^۸
 یئنگی دنیانی تار و مار ائيله قالماسین یئر اوزونده آثاری
 بسکی کج توغلا ییر فلک منله سوؤیورم گونده چرخ - دواړی^۹
 نئجه من صبر ائدیم، کوفور دئمه ییم؟ بوغدانیین یوز تومندی خرواری!
 چون داداش بی سوار^{۱۰} اولور اولاغای میشل - تئیمور - لنگ تاتاری^{۱۱}
 احتیاط ائیلیرم جفاسیندان گزیرم قورخا - قورخا بازاری
 پشت - دیواری^{۱۲} ائیلرم سنگر ائشیدنده صدای^{۱۳} پاکاری^{۱۴}
 گوژلرین زیلله ییر او یان بو یانا بیلیرم اختاریر من - زاری
 "گئتمه دور!" امرینی وئرنده صفر^{۱۵} قاجیرام قلعه باغا^{۱۶} چاپاری
 بیلیرم گر گئچه یا خام الینه دئیجهک وئر حئساب - طوماری^{۱۷}!
 کئفیمی، حالیمی سوال ائتمه نه دئییم؟ چوخ چتیندیر اظهاری

۱ - تولازلاییر، آتیر

۲ - مست، اسره ک.

۳ - ساده خلق

۴ - قوروجوسو

۵ - دینسیز فرنگی

۶ - صلحو گنجیشدیردی

۷ - اخلاقسیز

۸ - قان ایچن

۹ - دولاتان چرخ

۱۰ - شبسترین کدخداسی ایدی

۱۱ - تاتار امیر تیمور

۱۲ - دیوارین دالیسینی

۱۳ - سس

۱۴ - کدخدانین اجرا مأمورو

۱۵ - کدخدانین وئرگی توپلایان بیر مأمورو

۱۶ - شبسترین شمالی محله سی

۱۷ - مکتوب دفتر

او کی باغیمدی یوخدو، بیر زینگیل
 قورودو مؤولری سوسوزلوقدان
 ساتمیشام ائوده هر نه وار، حتی
 او کی اشعار- آبداریمدیر
 لاکین ایراندا سن اؤزون بیلیسن
 هله گئتسین، دولانماسین یانیم
 من نئجه پول وئیریم سیزه- کیشی!
 اول قدر خواهیش ائیلیرم سیزدن
 حق گوروم ناگهان بلالاردن-^۷

گوئی اوزوم،^۱ عسگری^۲ و دیزمارى^۳
 سرنگون اولدو جمله اشجارى^۴
 چایدانى، ایستکانى، ساموارى
 ساتارام گر اولا خریدارى^۵
 شعره وئرمزله بیر اوووج دارى
 صفره تاپشیرین سیزى تارى
 بوغدانین یوز تومندى خروارى
 بوشلايين بنده گناهکارى^۶
 حفظ قیلسین^۸ جناب سرکارى^۹.

۱ - اوزوم نوعلى

۲ - اوزوم نوعلى

۳ - اوزوم نوعلى

۴ - آغاجلارى

۵ - آلانى

۶ - گناهکار اولان بندهنى

۷ - گۆزله نیلمز بلالاردان

۸ - ساخلاسين

۹ - بۆيوک جنابى، بۆيوک آقانى.

دوشوبدور!

زولف - سیهین^۱ گردن - عریانا^۲ دوشوبدور
 گویا کی زغن^۳ صحن - گولوستانا^۴ دوشوبدور
 لا حول و لا قووه الا بالله^۵
 او خال نه خوش عارض - جانانا^۶ دوشوبدو
 هندو بئچه^۷ بيلم نه ثواب ائيله ميش آيا؟
 گبرين^۸ گذری^۹ روضه رضوانا^{۱۰} دوشوبدور
 رحم ائيله، مرخص بويور^{۱۱}، اينجیتمه سن آلايه
 دل غفلت ائديب^{۱۲}، چاه - زرخدانا^{۱۳} دوشوبدور
 غفلتله هم آغوش^{۱۴} اولوب يوخلادی مؤمن،
 چون آچدی گؤزون، گؤردوکی، زيندانا دوشوبدور
 اسلامی ضعیف ائيله دی بيهوده تعصب
 بو فرقه عجب آتش - سوزانا^{۱۵} دوشوبدور

۱ - قارا ساچین

۲ - چيلاق بويونا

۳ - قجله

۴ - گولوستان مئيدانينا

۵ - آلاهدان باشقا دولانديران و گوچ يوخدور. شعرين وزيني بيلديرمک اوچوندور.

۶ - سئوگيلی نين اوزونه

۷ - هندلی اوشاق، قاراشين

۸ - آتش پرست

۹ - گذاری

۱۰ - بهشت باغينا

۱۱ - ايجازه وئر، بوراخ

۱۲ - کؤنلوم غفلت اتميش

۱۳ - چنه قوبوسونا

۱۴ - غفلتله قول بويون

۱۵ - يانار اودا

بیر غملى خبر باغرىمى قان ائيله دى ساقى!
 مئى وئر، گئنه روسون گۆزو ايرانا دوشوبدور^۱
 پای ائيله ديلر^۲ عالمى مخلوق آراسيندا
 بيلمم نييه بو بايقوشا^۳ ويرانا دوشوبدور؟!
 بیر مدت اولوب روس شرفخانا^۴ دا ساکين
 يوز دفعه يولو، اورميا، ديلمانه دوشوبدور
 ايراندا وفا يوخدو، وفاسيزدى، وفاسييز
 عاشيق لارى آخر غم- هجرانا^۵ دوشوبدور
 آلمانيله جنگ^۶ ائيله دى^۷، سائل به کف^۸ اولدو
 اول کؤهنه ديلنچى^۹ گئنه مئيدانا دوشوبدور^{۱۰}
 ايراندا جوان چوخدو دورا دشمنه قارشى
 اما نه اوچون ولوله تهرانا دوشوبدور؟
 چونكى پولو يوخ دولتيزين، بوشدو خزانه
 پس پول ايله هر موشگول ايش آسانا دوشوبدور
 دولت بو گون اولاد- وطندن کؤمک ايستير
 بو باره ده فيکر ائيله مک اعيانا دوشوبدور.

^۱ - روسلار بيرينجى دنيا محاربه سينده آلمانلارين مقابلينده مغلوب اولان زامان ايراندا رشت و شرفخانايي اوردو گتيرميشديلر. شاعير

اونا اشاره اتميشدير.

^۲ - بۆلوشدور دولر

^۳ - بورادا بايقوشدان منظور روسلار، تزار روسلارى دير

^۴ - بيرينجى دنيا محاربه سينين سونلاريندا روسلار، تزار روسلارى هم رسته، هم ده شرفخانايي اوردو گتيرميشدى.

^۵ - آيريليق غمينه دوچار اولوبلار

^۶ - بيرينجى دنيا محاربه سينده تزار روسلارى آلمانلارين مقابلينده برک مغلوب اولموشدولار.

^۷ - دؤيوشدو، محاربه ائتدى.

^۸ - بيرينجى دنيا دؤيوشو زاماني روسلار آلمانلارا مغلوب اولان زامانلار روسيه ده اوکتوبر انقلابى اولور و وضعيت اولدوقجا

آغيرلاشير.

^۹ - منظور تزار روسيه سى دير

^{۱۰} - تزار روسيه سى هم مغلوب اولموشدو، هم ده ايراني عاجيز گؤروب هجوم اتميشدى.

بى حسّ جماعت شرفىن حفظ ائدەبىلىمىز
 بى حسّ دفاع حصّە حىوانا^۱ دوشوبدور
 ناموس - شريعت گئدير الدن، خبرىن وار؟
 سؤندور بالا، اود صفحە قرآنا دوشوبدور
 چوخ قورخوسو وار ائيلهيه ايسرانا سرايت
 اول اودكى بو گون خطّە گيلانا دوشوبدور^۲
 رشت اهلينه باخ، هر بيرى بير ياندا سيزيلدار
 فرياد و فغان سسلىرى هر يانا دوشوبدور
 ناموس گئديب، غارت اولوب مال و منالى
 جانين گؤتوروب، كوه و بيابانا دوشوبدور
 باكوداكي دولتلى لرین حالينى سئير ائت
 باخ گؤر نه بلا عالم - ايمكانا دوشوبدور^۳!
 لازيمدى بو ميكروب لارى دفع ائيلهيه انسان
 زيراكى آياقدان ساليب، هر جانا دوشوبدور
 مردانه صفت حاضر اولون جنگه^۴ جماعت
 راحت ياشاماق شهرده نسوانا^۵ دوشوبدور
 بير واخت ايشيميز بنگله ترياكا دوشردى
 ايندى ايشيميز نيزه و قالخانه دوشوبدور
 معذور توتون بندهنى، بير قدر ايشيم وار
 بيچاره گؤزوم بير مه - تابانا دوشوبدور
 مين لرحه محبان - وطن^۶ دارا چكىلميش^۷
 راحت طلبم من، اودا پروانا دوشوبدور

^۱ - شەورسوز دفاع حىوانا مەخسۇس دۇر.

^۲ - بېرىنچى دۇنيا مەھارەسى ايللارنده تزار روسلارى رشتى تۇتمۇش دۇلار.

^۳ - بېرىنچى دۇنيا مەھارەسى ايللارنده تزار باكى دا، شىمالى آذربايجاندا ارمنى - مىسلمان داواسى سالىمىش دۇ.

^۴ - دۇيۇشە حاضر اولون

^۵ - قادىنلار

^۶ - وطن سئونلر.

^۷ - مشروطه انقلابىندان سونرا، ۱۹۱۰ - نجو ايللرده، تزار روسلارى نين نۇكرى صمدخان يوزلرحه وطن پرورى، تېرىزده دارا آسدى.

آللاه، نبيہ يس دولتي نادانا وئريسين؟

عَلَّتْ نَهْدِي غَمٍّ، مَرْدٌ - سَخْنَدَانَا دُوشُو بَدُور؟

حالا دورا^۱ بيلمير بو کيشی، گون يئره دوشموش

از بسکی ایچیب مئی گئجه، مستانا دوشوبدور

ساقی، حرکت و ثرمہ، بو آسان دورا ییلمز

آی باشیسی دیر بختورین قانا دوشو بدور

چوخ قیسمت اولوب خالقا پسندیده صفت لر^۲

انصاف و سخا^۳، ممد علی، خانا^۴ دوشوبدور

بیر من دئمیرم بو سؤزو ای میر- جماعت

جود و کرمین^۵ پرتووو^۶ هر یانا دوشوبدور

آغلار گوزو، گولمز اوزو علت ندى معجز؟

ملت نيه بو حال - پريشانا دوشو بدور؟

١ - هله.

۲- بیه نیل امیش صفتار.

٣- ألي أچيق ليق

۳ - پیر وارلم، ایدی.

۵- باغیشلاماق و الی اچیق لیغیوین

۶- ایشیغم، ساچاغم.

اوروج

یئ، ایچ آخشام، اوزان یات، دور اوباشدان^۱ گئنه یئ، ایچ، اوزان ای ماه- تابان^۲
 گئنه یات تورشا، میثل- آب- غورا^۳ او قدری کی، گونش دوشسون چوخوره
 گون اورتا واختی دور آل دستمازی^۴ کسالتله تامام ائیلله نامازی
 ایشین یوخدور، گئنه گیر رختخابه گوژون یوم، انتظار اول آفتابه
 زمانی کی او نور- آسمانی^۵ ویداع ائتدی هیولای^۶ جهانی
 مؤذن لر چیخار^۷ دام اوسته بانلار باشین قووزار متکادن، یاتان لار
 یاتاقدان سن ده دور ای ماه پاره^۸ یئ- ایچ، قلیانی چک، یوخلا دوباره^۹
 منی خسته ائدر چون بو عبادت نه دیر نفعی^{۱۰} بونون غئیر از کسالت^{۱۱}
 یاتار، زحمت نه دیر؟ بیلمر غنی، هئچ قالار فهله شاما ایشسینز، اولار گیج!
 نئجه یاتسین زواللی رنجبرلر^{۱۲} کی بیر لقمه^{۱۳} یوان اکمک^{۱۴} یئرلر
 فلک عاجیز باساندیر، ظلمکن دور^{۱۵} بونو کاش آنلاییدی اهل کوندور^{۱۶}

۱- اوروجلوق آیندا صبح آذانیندان قالماق یئیلن یشمک

۲- ای پارلاق ای

۳- قورا سویو کیمی

۴- ناماز قیلماکان اول اوزو و دیرسکدن آشای قوللاری یویوب باشا و آیاقلارا ال (مسح) چکمک.

۵- گوئی نورو

۶- مادی دنیانی

۷- آذان وئرلر

۸- ای ای پارچاسی

۹- ایکینجی دفعه یات

۱۰- فایداسی ندیر؟

۱۱- کسالتدن باشقا.

۱۲- زحمت چکنلر، فلهلر

۱۳- بیر تیکه

۱۴- چۆرک (آنا دولو سۆزو)

۱۵- ظلم ائندنیر

۱۶- کوندور شہسترین شرقینده بیر داغ کندیدی.

آی بالا

ای آغالار بو آغالار هارالی؟
بیری چایلی^۱، بیری ماللا نگوهرلی^۲
قورخما بالام، هر اوچوده بورالی
اوچونجوسون وئردیم خبر آی بالا

اوچونجوسو مباشر مالک اشتر^۳
گۆرسن تانیماسان اوروسا بنزهر
قاشلاری نیزه دیر، بوغلاری خنجر
بیر آتی وار آدی کههر، آی بالا

زال اوغلو رستم تک^۴ آدلی سانلی دیر
پهلواندیر، گۆزل دلی قانلی دیر^۵

مشدی رفیع^۶ گۆزللرین گۆزلی
کلبه محمود^۷ یاخشی آنلار غزلی
آقا عبدالله^۸ دادلی، دوزلو، مزه لی
مدح ائتمه سم اونو کوسر، آی بالا

کلبه محمود جویز دئیر باداما
سن ها سؤیله مئیلیم یوخدور ماداما^۹
ائولی باشی یازار سوبای آداما
هرگیز ائتمز اونا اثر، آی بالا

^۱ - شبستریں بیر محله سی

^۲ - شبستریں بیر محله سی

^۳ - حضرت علی نین گۆزکملی طرفدارلاریندان

^۴ - شاهنامه نین مشهور افسانوی قهرمانی

^۵ - اصیل نسخه ده یوخایدی.

^۶ - مشهدی رفیع رفیعزاده، معجز زامانی نفوذلر شخصلردن بیری.

^۷ - آقا عبدالله ایرانی، معجز، زامانی نفوذلر شخصلردن بیری

^۸ - معجز زامانی نین اوللریتده آقا عبدالله ایرانی باغ و اکین یئرلری نین وئرگی لرینی (مالیات) دولتنن اجازه ائدر و توپلاردی. بو ایشده ایرانی نین اجرایی قوه سی شبستریں رسمی کدخداسی (کربلای محمود) و اونون ایکی (گیزی ری) خدالونردی و صفر آدلی شخصلریدیلر. گیزی رلر ایپ توتوب اکین یئرلری و باغلارینی اولچر و «محمد رفیع» یا مشدی رفیع اولنلاری یازیپ حسابلاری. رفیعزاده ایستانبولدا گل - گنت ائدردی.

^۹ - خانیم (آوروپا کلمه سی)

چایلی قارداش کورک چکمز بوشونا^۱
دیری لره بيلمم نئیلر، آی بالا

آقا عبدالله سرکرده دیر قوشونا
اؤلورلدن تـؤـؤـجـو آلا ر باشینا^۲

محمد رفیع^۳ اون ایپ یازار عمی یه
قادا- بالا بیزدن گئدر، آی بالا

خداوئردی بیر ایپ توتار زمی یه^۴
خدا اونو تئز میندیرسه گمی یه^۵

خدا گؤروم ساز ائیله سین دمنی
آرپا سپر، بوغدا بیچر، آی بالا

تعریف ائدیم خداوئردی عمینی
یای گیرنده شوخوم ائدر زمینی^۶

پولوم یوخدور، دئسن، گئدر او ساعت
یاخاندان یاپیشار صفر، آی بالا

خداوئردی بیر اوستادیر نهایت
یولداشینا مخفی ائدر اشارت

باتمان یاریم آلتی مئقال دوزو وار
یا گئچ گئدک، یا وئر گؤرک، آی بالا

صفر بگین ایکی گولر اوزو وار^۷
اؤل- آخر سنه بیر جوت سؤزو وار

هامیدان چوخ سیسبگلینی^۸ قووالار
شوگئی لی لر^۹، بیروولولار^{۱۰}، آی بالا

بازار باشین سنگر ائیلر کووخالار^{۱۱}
راحتات گزر قله باغلی^{۱۲} آقالار

۱- آقا عبدالله ایرانی شبسترین چای محله سیندن ایدی.

۲- آدام باشینا آلینان قدیم وئرگی.

۳- یتره

۴- یوخاریدا دئییلن مشهدی رفیع دیر

۵- مشهدی رفیع ایستانبولا گل- گئت ائتدیگیندن، اگر گمی یه مینیب اورایا گتسه خلق راحتلاشاردی.

۶- زمی یعنی اکین یتری (شبستر لهجه سینده)

۷- یوخاریدا دئدیگیمیز صفر بگ دیر

۸- ایجرا مامورلاری. گیزیرلر

۹- شبسترین محله لریندن بیر

۱۰- شبسترین محله لریندن بیر

۱۱- شبسترین محله لریندن بیر

۱۲- شبسترین محله لریندن بیر

دوہچی دە^۳ یوخدور حاجی بالاسی
صفر ائتمز اورا سفير، آی بالا

چای کوچەسی^۱ رشیرلرین^۲ یوواسی
کۆشخانادیر^۴ کوچەلرین آغاسی

یئدیکلری شافتالی دیر، هولودور،
یوخسولو وار بئش، اون نفر، آی بالا

قله باغی هر بیر یئردن سولودور
ماللانگوره^۵ بانگیر^۶ ایله دولودور

وارلی لاری کهریز آلا، باغ آلا
خان باجیلار سودان اۆتور، آی بالا

سیسبگیلرین انباری یوخ^۷ آغالار،
چوخ قورخورام بیر- بیرینی بوغالار-

گلین گئدک محله بیرووا،
مئیدانیندا^۸ قویون مەلر، آی بالا ×

سیسبگیلر نه فعله دیر، نه آقا
دالی گئدر، هرگیز گلمز قاباغا

اول گلن نوودان اوسته تۆکولر^۹
عاجیز عورت نوبت بکلر^{۱۱} آی بالا

بیر دامجی سو قلتئینه^۹ تۆکولر
قاب دولونجا جوان قدی بوکولر

دویو اوسته بانلار خوروز بچهسی
آخار اورا آب- کوثر^{۱۲}، آی بالا

نه خوش اولار پنجشنبه نین گنجهسی
سودان کوللوق چکمز آغا کوچەسی

۱ - شېسترين محلهلريندن بيري

۲ - اکينچى ليک فعلهسى، هم ده حمام ايشچىسى.

۳ - شېسترين محلهلريندن بيري

۴ - شېسترين محلهلريندن بيري

۵ - شېسترين محلهلريندن بيري

۶ - بانگیر يعنى پوللو (آنا دولو کلمهسى).

۷ - قديم هر محله ده سو انبارى اولاردى، لاکن سېسبگ محله سينده یوخ ايدى.

۸ - بیروو محله سينده قویون آلیب- ساتیلان مئیدان واریدی.

۹ - قديم مسجدر يانيندا آخار سولو حوض اولاردى کى «قلتئين» آدلاناردى

۱۰ - منظور سو گۆتورن خانیم شیرین اوستونه آیلر کى، سو گۆتورسون.

۱۱ - گۆزلر (آنا دولو سۆزۈ)

۱۲ - بهشتده بیر بولاق

- بىر جوت انبار قايرمىشىق بىروودا
سوسوزلار يىن ايكي گۆزو خىروودا^۱
- سويو زىلدە، موسلوقلارى^۲ ميشوودا^۳
زىنە- زىنە ھەردن گلر، آى بالا
- ھەر كوچەدە واردير ذات- عاليشان^۴
غيرتلى دير، ھمتلى دير، دانىشان
- وارلى، يثير ياغى، بالى، اوزومو،
اللاھ يثتير حاجى ميرزا كاظمى^۵
- يوخسول دئير نئجە اؤرتوم ديزىمى؟
الدىن گئدر فقرا^۶ آى بالا
- چوخ موشگولدور انسان كئچە پارادان^۷
خوشوم گلدير حاجى ميرزا آغادان^۸
- حفظ ائىلەسەين گۆروم اونو يارادان
مولا ائديب اونا نظر، آى بالا!
- بىر سۆز دئسم معجزا قىلىن قىريلا
عيسا گلەسە، بو اولورلر دىريرلر-^۹
- حق سۆز دئمە، قارداش، ياخان جىريلا
يا ديريلمز، بسدير يثتر آى بالا^{۱۰}

^۱ - زىل ميشوو اتكلريندە بىر صفالى يثر

^۲ - شير، قيرنا، موسلوق.

^۳ - گونئى مرنددن آييران سيرا داغلار.

^۴ - دهنەسى شېستىر يىن مەركىزىدە اولان بىر چىشمە ايدى كى، ايندى اؤرتولموشدور.

^۵ - يوكسك درجەلى جناب

^۶ - معجز زامانى شوگنى محلهسى يىن خىر خواه بىر شىخسى.

^۷ - حاجى ميرزا كاظم دير

^۸ - يوخسوللار، كاسىيلار

^۹ - پول (آنا دولو سۆزو)

^{۱۰} - معجز زامانى شېستىر يىن والى لارىندان بىرى

^{۱۱} - سونوندا (X) علامتى اولان بندلر «تخجوانى (ملى كتابخانا) نىسخەسىندىن آلىنمىشدير».

خرافات صحنه‌لری

بیر قیران تۆوجو^۱ پولوندان چون وئیرر خئیران باجی
لعت ائیلر کدخدایه اللی مین باتمان باجی
دولته اون بئش قیران اکراهیله ائیلر عطا
شوقیله اما وئیرر جیندارا^۲ اون تومان باجی
ایلده ملتدن او پول کی فالچی و درویش آلا
او پولون نصفین ده آلاماز دولت-ایران، باجی!
حیله‌گر انسان دئمکدیر، دیو و عفريت و پری؟
آدمی آدم س نه دیو، نه شیطان، باجی!
فالچی‌دا کشف و کرامت یوخذو^۳ والله‌العظیم
بوش یثره وئرمه اونا پول، آی سنه قرآن باجی!
آغرییاندا باشی بیر یورغان سَریتلر باشینا
نئی کیمی ائیلر دما-دم ناله و افغان باجی!
آچ او یورقانی باشیندان قوی یثره، اینجیتمه چوخ
تنگه گلدی درد-سردن بی‌نوا یورقان باجی
باشین آغریر، گئت طبییه، دردیه ائتسین علاج
قارنین آغریر گۆی زیره ایچ بیر-ایکی فینجان باجی
قاش-قباغین سالایاندا ار، گئدیرسن فالچی‌یا
قاش-قباغه نئیله‌سین جین، ای ائوی ویران باجی

۱ - قدیم وئرگی آدی. شېستر لهجه‌سینده خئیرالسا آدینی خئیران تلفظ ائدرلر.

۲ - جین توتان

۳ - فوق‌العاده‌لیک

ایسته سن سئوسین سنی ار، بال کیمی، خورما کیمی
ایسته مه اوندان مشجر یل^۱، زری تومان^۲ باجی!
ائمه چوخ زینت جماله انلیک و کیرشانیله
صحبث ائيله دادلی- دادلی، من سنه قربان باجی
چون کیشی دوکانینی باغلار، گلر آخشام ائوه
پیشواز ائيله، قولون سال بوینونا، خندان^۳ باجی
گر کیشی قلیان چکن دیر، سیل او قلیانین کوپون
دیقت ائيله دولدوراندا حاجی یا قلیان باجی
بند- شالوارین ییغیشدیر، سالاما اوشقون کیمی
بیرغالانما قاز کیمی، قیرقی کیمی توولان، باجی!
آغ و چاق اولسا بدن، لازم دئیل شالوار اونا
لاغر^۴ اولسا پئی لیرین^۵، پس ائيله مه عریان باجی^۶
هر گئجه بند اولما، بند اولسان داوام ائتمز، قاچار
چون گندر، محروم اولارسان دایماً اوندان باجی
سحر و جادو آروادین رفتاری دیر، گفتاری دیر^۷
بونلاری اویرن، یثره گل سین گوروم آرخان، باجی
سن اوشاق ایستیرسن اوندان، او اوزو بیچاره دیر
فالچی نین اوز آروادی دوغمور، گورورسن خانباچی
مطلبین ایسته خدادان، اعتقادین وار اگر
حق تعالی^۸ دیر ائدن هر موشگولو آسان باجی

۱- گوللو یل

۲- قیزیللا توخونموش پارچادان تومان.

۳- گولر

۴- آریق

۵- بودلارین

۶- چیللاق

۷- دانیشینی دیر

۸- بؤیوک الله

تربیت لازیمدی اولادا، نه اینکی قوز - بادام
 خئیر وئرمز مادره بی تربیت اوغلان^۱ باجی.
 تریشیر اغزی اوشاغین صبحدن شامه تک
 هئی یئیر، هئی سو ایچر، محکم دولور باردان^۲ باجی
 ابتلاء - معدە^۳ ائیلر بینوانی مضطرب^۴
 چیرینار قلبی گئجه، بی هوش اولار صبیان^۵ باجی
 تئز گئدر جیندارا: قارداش ال منیم، دامن سنین^۶
 - اوغلوما بیر چارا ائیله تاسیوا قربان، باجی
 کاهینه^۷ چوخ پول وئریب، ناخوشدور او ناخوش گئنه
 - گئت طبییه سؤیله سم، آغزین بوژر لئیلان باجی
 مبتلادیر درد - جهله بی نوا ایرانلی لار
 ائیله ینمز چارا بو ناخوشلوغا لوقمان^۸، باجی
 بیر سویوق دَیسه اوشاقه، بد نظر دن دیر، - دئیر
 چۆپ ییغار یئددی قاپی دان صاحب - ایمان باجی
 بیر سورو قانجیق گیرر مطباخیوا هر ایل سنین
 ار دوشر سینقین^۹ یقین، اوچ یول چۆرک یاپسان باجی
 ییلده بیر باتمان اریشته کسسه، اون آرواد ییغار
 زهرمار اولسون همی ریشته ن، همی یارمان باجی

۱ - تربیه سیز اوغلان آنایا خئیر وئرمز

۲ - منظور قارندیر

۳ - معدە دولولوغو

۴ - نیگران، ناراحت

۵ - اوغلانلار

۶ - ال منیم، اتک سنین

۷ - فال باخان

۸ - افسانوی بیر حکیم

۹ - ورشکست

آلتی مین غیبت ائدر چرشنبهده پشنبهده
 جمعه آخشامی اوخور بیر سورہ الرحمن^۱ باجی
 صحن - مسجدده دؤیرلر بیر - بیرین باشماغیلا
 فیض اوچون^۲ گتتمز عبادت خانایا^۳ ترلان باجی
 تکیه لرده سینہ سین مجروح ائدر دیرناغیله
 کوچه لرده افترا سؤیلر، دئیر بهتان باجی
 چون غریبلیکدن گلر اوغلان، آنا دلشاد اولار
 تنز گئدر اوغلانا بیر جانان آلا ر جانجان باجی
 بالدیز ایله قاینانا قویمازلار اوغلان شاد اولار
 گاه دؤیر جانجان^۴ گلینی، گاه همدم جان^۵ باجی
 تور کله یونان باریشدی، نمسه ایله انگیلیس^۶
 از قالیر صلح ائیله یه افرنجله^۷ آلمان باجی
 یئتمیش ایلدیر قان تۆکور دیرناق اوخو، دیش نیزه سی
 باخ بئله صلح ائیله میر بو قانینا غلتان باجی
 بند اولوب عورت لره مدّدی بو شاعیر نییه؟
 بیلیمیر سیزدن نه ایستیر معجز، ای سلطان^۸ باجی؟

۱ - قرآن سورہ سی

۲ - سعادت، یاخشی پای

۳ - مسجد

۴ - بوردا مقصد قاینادیر.

۵ - قایین خاتینی، ایکی قارداشین آروادلاری.

۶ - آلمان

۷ - فرنگ، اوروپا

۸ - سلطانین معجزی

نوروز بايرامى

عید- نوروز^۱ گۈنۈ رستم- دستان^۲ اولدو
 رخس^۳- جمشید^۴ مینیپ، عزیزیم- میبدان اولدو
 بیر عمودیلە قیشین قیچلارینی سیندیردی
 قیچی چون سیندی قیشین، تاب- فرمان اولدو
 قورخودان قار، "میشو" داغینی سنگر اتدی
 بوز دا ایمان گتیریپ عیدە، مسلمان اولدو
 کورسو، یورقانه دئدی: قاچ گئدە، بایرام گلدی
 پس قاچیب هر بیرى بیر گوشهده پنهان اولدو^۵
 سلطنت بایراغینی آچدی او دم باد- باهار^۶
 قوجا دنیا بزەنیپ تازادان اوغلان اولدو
 حضرت- آخری چرشنه^۸ بهعون- صانع^۷
 باشینا تاج قویوب شهردە سلطان اولدو
 قویدو چون تخته قدم نازیلە اول شاه- جهان^{۱۰}
 اللى مین توپ آتیلیپ، شهر چیراغان اولدو
 یانکی لار^{۱۱} ناله چکیب اتدی سماواته^{۱۲} عروج^{۱۳}
 یثر اوزو پرتوو- مهتابیله^{۱۴} الوان اولدو

۱- نوروز بايرامى

۲- شاهنامه‌نین مشهور افسانوی قهرمانی. داستان رستمی

۳- رستمین افسانوی آتی ایمیش

۴- افسانوی فارس پیشدادی سلاله سینین شاهى

۵- گونئیى مرنند ماحالیندان آيیران سیرا داغلار

۶- گیزلندی

۷- باهار یثلى

۸- ایلین سون چرشنه‌سى

۹- یاراداتین یاردیمی ایله

۱۰- دنیائین شاهى

۱۱- اؤزگەر. بیگانالار. آمریکالیلار. (تورک سۆزو)

۱۲- گۆیلره

۱۳- اوجایا قالخماق

۱۴- آى ایشیغینین نورو ایله.

ياندى جىن كوزەلىرى^۱، بومب كىمى سسلندى كۆتۈك
 سۈرچە، قارقا، قىچلە قىرقى ھراسان اولدو
 بىر نىچە دانە فېشىنگ ائدى بىزىم اوغلان لار
 قىز باخىب حسرتىلە، گۆزلرى گريان^۲ اولدو
 مختصر ياندى اوچاق، قاينادى سو اود اوستە
 صدرى بىر ويرد اوخويوب داخىل - قازان اولدو
 او طرفدن يىتتىشىب يىتدى لۆين و حالوا
 او گىئجە مجلسىمىز روضە رضوان^۳ اولدو
 چون پىلاو گىردى ائو، چۆكدو دىزە شاھبالت
 پوستە باخدى خوروشا، گول كىمى خندان^۴ اولدو
 دورودو بادام آياغا، سۆيلەدى خوش گلدىن سن
 بىزە فېندىق باش آيىب، انجىرە خواھان^۵ اولدو
 دئدى حالوا: نە باخىرسىز آغالار، بسم الله^۶
 ھن دئىن بو سۆزە اولدە جۆيز خان اولدو
 چكدى بىر دۆورو قاباغىنە خانىم شاھانى
 عَمَلَى، سىزە، تىرزە^۷، اونا حىيران اولدو
 خورما قندابى چكىب باشىنا، باسدىق^۸ دوغو
 سېھم دىزمارى بە^۹ بو بىزمەدە آيران اولدو

۱ - بايرامدا كىچىك ساخسى كوزەيە بارىت توكوب اولداردىلار. بونلار جىن كوزەسى دئىردىلر.

۲ - آغالار

۳ - بېشت باغى

۴ - گولر

۵ - ايستەين

۶ - بويورون

۷ - كىشمىش چىشىتلىرى

۸ - سوجوق، مراغادا قايرار دىلار

۹ - شىرىن قورو اوزوم نوعو.

آلدی شاهدانه^۱ اله کاسه^۲ آب- عسلی^۳
 ایچدی-هم روب^۴ نوخود، طعمه^۵ دندان اولدو^۶
 کیشمیشین جانی سیخیلدی بو ایشه حیرصیندن
 قیزاریب رنگ- روخو^۷، لاله^۸ نعمان^۹ اولدو.
 ال سویو گلدی خلاصه و خلال- دندان^{۱۰}
 آخری صحبتیمیز چایله قلیان اولدو.
 یوخو وقتی یئتیشیب دوردوق آیاغا جمعا
 سؤندو مجلسده کی لنتر، هامی عریان اولدو
 من ده قویدوم گنجه بۇرکون کی اوزانیم، ناگاه
 پرده اتدی حرکت، خانه درخشان اولدو^{۱۱}
 بیرده گۆردوم که او نوروز بزه نیب مثل- صنم^{۱۲}
 نظیریم دوشجک اونا دین ائوی ویران اولدو
 دئدیم ای راحت- جان^{۱۳} غنچه دهن^{۱۴}، سرو- روان^{۱۵}!
 هاردا قالدین سنه قوربان اوریم قان اولدو؟!
 اوتوروب سؤیله دی، گولودو و دانیشدی منیله
 ائله بیلیدیم او گنجه یار منه احسان اولدو
 داخل اولدو یانیم، باغریما باسدیم جان تک
 مختصر صبحه کیمین بنده یه مهمان اولدو x

۱ - چته

۲ - بال سویو کاساسینی

۳ - روب، شیر

۴ - دیشه خورک اولدو

۵ - اوزونون رنگی

۶ - هامان لاله دیر

۷ - دیش چۆپو

۸ - ائو ایشیقلا ندی

۹ - بوت کیمی، اولدوقجا گۆزل

۱۰ - ای جانیمین راحتلیغی

۱۱ - آغزی قونچا

۱۲ - یول گندن سرو

دخلت حینئذ بین لحاف و دؤشک^۱،
 قول - قولا، قیچ - قیچا، هم لب لبه چبان^۲ ×
 صبح وقتی آییلیب، گؤردوم او دلبر یوخدور
 دئدیم ای وای، ایشیم ناله و افغان اولدو
 چیگنیمه سالدیم عبانی دالیسینجا قاچدیم
 تاپدیم او غنچه لبی، موشگولوم آسان اولدو
 دئدیم ای یار هارا؟ سؤیله دی: گل آردیمجا
 گئتدی اول قدر کی بیر قصر نمایان^۳ اولدو
 داخل اولدو ایچری، دوردو آیاغا حاجی بیگ^۴
 خانیم آیلشدی یثره، قصر گولوستان اولدو
 حاجی دئدی: بویورون، آغزیزی شیرین ائله یین
 بنده نین سئودیکی شی خامه وایقان^۵ اولدو
 بیر قدر بال قاریشیدیردی خانیم چون خامایا
 نفس ممنون، شکم شاد و خرامان اولدو
 ناگهان وارد اولوب مجلسه بیر دسته کاسیب
 حاجی نین رنگی قاچیب، حالی پریشان اولدو
 ساری دولما، قره دولما و موربا بیتدی
 بال و سوتلاش^۶ هم اول گؤزلره قوربان اولدو
 گؤردو چون کاسه و بوشقاب بوشالیدی یکسر^۷
 حاجی یا صحن - سرا^۸ کولبه آحزان^۹ اولدو

۱ - او زامان یورغان و دؤشک آراسینا گیردی.

۲ - دوداق دوداغا یاپیشدی.

۳ - بیر سارای گؤرونو

۴ - معجزین معاصری بیر شبسترلی

۵ - شبسترین جنوبوندا کند.

۶ - سوتلو آش

۷ - باشا - باش

۸ - انوین میدان

۹ - غملی، غم انوی.

موسْتَحَقْلَر یئدی بو نعمتی دلگیر اولدون
 حاجییا، سؤیله گۆروم بو نئجه اتحسان اولدو؟
 دئدی: من بونلاری اعیان اوچون ائتمیشدیم جمع^۱
 حنیف و صد حیف کی^۲، بیر حملة ده تالان اولدو
 دئییه هر کیم سیزه ای قوم، اینانمین^۳ هرگز^۴
 کی فیلان مرد- سخی^۵ صاحب- میلیان اولدو
 رمضان آیینا آز قالدی، جماعت گۆز اولون
 ائیله یین چاره کی، آخر مه- شعبان^۶ اولدو
 چون کی نیئت گونو ائتدیز سیز همدانه سفر
 بیلمه دیز، شهرده بیلدیر نه قدر قان اولدو؟
 یئدی اعیان اوباشدانی^۷، ناهاری، شامی
 کتلی، کسکلی توتوب^۸، قانینا قلتان اولدو
 معجز اوردایدی، اوزون توتدو خانیم نوروزه
 دئدی: دردییم بیریدی، ایندی هزاران اولدو.

۱ - توپلامیشدیم - ییغیشدیم

۲ - یوز حایف

۳ - اینانمایین

۴ - ایدا- اصلا

۵ - الی آجیق، باغیشلایان

۶ - شعبان آبی

۷ - اوروجلوقدا سحر اذانتندان قاباق یئیلن یشمک

۸ - کندلی کسکلی اوروج توتوب.

X علامتی اولان بیتلر نخجوانی دن آلینمیشدیر.

معجزىن ايستانبولدان قايتماسى

۱- قئيد: محمدولى معجزىن ايستانبولداكى ياخين دوستلارنىڭ ئولموش و معجز شېستىرە قايداندان سونرا ھىمىشە اونونلا مەكتۇپلاشمىش و «أولى» و «مدد ياولى» و بىر نەچچە باشقا شەرىنى اونا خطاباً يازىپ ايستانبولا گۆندرمىشىدۇر. محمدولى نىن
 ۲- اى سئوگىلى نىن مەكتۇبو
 ۳- گمى (ئاتۇلو تور كىچەسى)
 ۴- كرايا
 ۵- يول پۇلوم.

۱- قئيد: محمدولى معجزىن ايستانبولداكى ياخين دوستلارنىڭ ئولموش و معجز شېستىرە قايداندان سونرا ھىمىشە اونونلا مەكتۇپلاشمىش و «أولى» و «مدد ياولى» و بىر نەچچە باشقا شەرىنى اونا خطاباً يازىپ ايستانبولا گۆندرمىشىدۇر. محمدولى نىن
 ۲- اى سئوگىلى نىن مەكتۇبو
 ۳- گمى (ئاتۇلو تور كىچەسى)
 ۴- كرايا
 ۵- يول پۇلوم.

۱- قئيد: محمدولى معجزىن ايستانبولداكى ياخين دوستلارنىڭ ئولموش و معجز شېستىرە قايداندان سونرا ھىمىشە اونونلا مەكتۇپلاشمىش و «أولى» و «مدد ياولى» و بىر نەچچە باشقا شەرىنى اونا خطاباً يازىپ ايستانبولا گۆندرمىشىدۇر. محمدولى نىن
 ۲- اى سئوگىلى نىن مەكتۇبو
 ۳- گمى (ئاتۇلو تور كىچەسى)
 ۴- كرايا
 ۵- يول پۇلوم.

دئدى: نەيىن وار عىمى؟
 اوردان گلدىم مەرنده
 ساققالىمنى قىخدىردىم
 شېستىرە يىتىشجىك
 اينانمىرسىز سۆزۈمە
 اويدوم شىطان فعلىنە
 شېستىردە حاصىلى
 پشمك اوردا، بال اوردا
 اما گلە بورايا
 محمد چالسىن كمان
 پىشىر قىمە - پىلاوۋ
 سۆز يىتىشىدى تاماما
 خىنا ياخ ساققالىوا
 خانى يو، انگى چك
 ساققالىن اولسا ابى
 من آخوندام توبەكار
 سىندە قىزىل، گوموش چوخ
 گىجە گىچدى قىراردان
 آمان آى ولى قارداش
 بىشدىن بىرىن وئر منە
 حورى گىرسىن قوينوۋا
 معجزىن يوخ تومنى
 بىر پوچوخ ۵ وار آذانا

نشان وئردىم يىخەمى
 تاماشادىر گلندە
 آخوندلارى بىخدىردىم
 گۆيدىن ياغدى توپورجك
 توپوردولر اوزومە
 دىدىم ساققال قىلىنە
 ايمان قىلدىن آسىلى
 ياز ولى يە: ۱ قال اوردا!
 باشىن گىچىر جىدايا
 سن دى آمان - آى آمان
 چكە ساققال خىنوۋو
 دور اۋزون وئر حاماما
 خىمەت قوى دالىوا
 مندىل ۲ ابلە انگى چك
 خلق ۳ سە ئىر بابى
 دنيا مالىندىن بىزار ۴
 منىم دە ھىچ پولوم يوخ
 بىر خىيىر يوخدو ياردان
 بىلى قەلى قارداش
 بەشتى ساتىم سە
 قولون سالىسىن بوينوۋا
 بىرچك گۇروم قەنى
 قورخورام ايش اوزانا

تارىخ: ۲۰ جمادى الاول ۱۳۳۴ - (۱۲۹۵ شمسى)

۱ - منظور اىستانبولداكى دوستو محمد ولى دىر

۲ - يايلىق دىسمال (آنا دولودا ايشلىنن عرب كەمەسى)

۳ - خلق (لەجەدە)

۴ - دنيا مالىندىن اوسانمىش.

۵ - بىر يارىم (آنا دولو تور كەجەسى)

من

بىر گۆزل جانانىلە ايچىدىم دونن بىر بادە من
گۆرمەمىشىدىم اۆيلە مئى، اۆيلە گۆزل دنيادا من

تىغ- حيدر تك مقوس قاشلارى^۱ بيداد ائدير
چشم- مستى خانه- قلبى^۲ يىخىب بر باد ائدير
گول عذارين^۳ سئير ائدن بولبول كيمى فرياد ائدير
گلمه ييم، نئيليم، خدا بولبول كيمين فريادا من

تير مژگانى^۴ نظامى لر كيمين صف- صف دوروب
عاشيق- بيچاره نين قلب حزينين يانديرىب^۵
نئيله ييم كى، قلب ائوين مهر و محبت دولدوروب
اولموشام آخير كمند زولفونه افتاده من^۶

گه پوليفون شرقى سۇيلردى او خوش گولزاردا
گاه آتش سسلنردى نئى كيمى سمواردا
حددن افزون ايدى^۷ شوق و شعف حضاردا
بالخصوص خوشبخت ايدىم بيحد^۸ او خوش ماوادا من

۱ - ايرى ياي كيمى قاشلار

۲ - قلب ائوينى

۳ - گول بنيزى

۴ - كيپرېك اوخو

۵ - كدرلى قليبىنى يانديرير

۶ - وورغون

۷ - حددن آرتىق ايدى

۸ - حدسىز.

گلدى ستره بىر گۆزل كى، پىكىرى عريان ايدى^۱،
 موضوع- معهودو مثل- باميه وايقان ايدى^۲
 زىللەميشدى گۆزلىرىن پولىفونا^۳ چوخ حئيران ايدى
 وئردىم عاغلى، معجزا، القصه اوردا بادا من!

۱- بدننى جىيلاق ايدى

۲- شىبىستىرىن ۶ كىلومىتر جنوبوندا يىترلىش قديم كند.

قىيىد: شعر «شىدا»، «روشندل» و «ممدلى» نىسخەلىرىدە واريدى. بىز اونو ممدلى نىسخەسىندىن كۆچۈردۈك. شىرىن آدىنا گلدىكە
 ايسە «شىدا» و «ممدلى» دە لونون آدى «گۆزل منظره» و «روشندل» دە «من» ايدى. بىز «روشندل» نىسخەسىنىن آدىنى ترجىح
 اتتىك.

۳- قىراموفون.

کیفایتسیرلر

خوشا سعادتی نه هر کیم اهل - جنتدیر
 کره اوجوزدو و صدری و لحم - بزغاله^۱
 کباب ائدردی اتی خلق یوزمین ایل اول
 اگر قناعت ائده یوخسول، حقّی وار، اما
 جمال باله نظر ائتمه، یوم گوزون، مفلیس
 لطیفدیر بدنی، هم گوزلدی روخساری
 سویوقدان آز قالیر اولسون فقیر همسایه
 جهالت ایله گئدیرسن علی زیارتینه
 شبستر اهلی نه بدبختدیر خداوند^۲!
 دیار - غربتی ایجاد ائدن لره لعنت
 وطن جوان لاری غربتده اختیار اولدو^۳
 بو حال - زاره علاج ائله یه بیلر وارلی
 آیقلیق ائله دی بیزار، معجزی، ساقی!

کی یعنی صاحب - جاه و جلال و دولتدیر
 بو ایل چیلوو یئمه یین خیلی بی مروّتدیر
 سوخورلار ایندی کی گوودوشه، محض بدعتدیر^۴
 قناعت ائله مگی وارلی نین قباحتمدیر^۵
 بو عشق بازلیغویین چون سونو ندامتدیر^۶
 عسل جهاندا ایلاهی نه یاخشیی نعمتدیر
 دوچار فقر، ضرورت^۷، اسیر - کلفتدیر
 ولی، علی - ولی، دشمن - جهالتدیر
 باخیرسان هر یانا، باشی لئچکلی عورتدیر
 اون ائوده بیر کیشی یوخ، بو نجه ولایتدیر؟
 بو حال - زاریمیزا معجزا نه علتدیر؟
 ولی چه سود کی، بونلار دا بی کفایتدیر
 پیاله وئر منه، خوف ائتمه، خانه خلوتدیر^۸.

۱ - کنچی بالاسی اتی

۲ - تازا قایدا - قانون

۳ - یارامازدیر

۴ - پشیمانچیلیق

۵ - گونده لیک حیاتا لازیم شئیلرین فقیری، منظور ان لازیملی شئیلرین یوخسولو، محتاجی.

۶ - ای تانری

۷ - قوجالیدی

۸ - ائو خلوتدیر.

قنددن شیکایت

وور وار گوجووو گدایه ای قند	جاهل دۆزر هر جفا یا ای قند
لاکین قوجالیب بیزیـم توکذبان	ائیلر اونو فرقتیـن پریشان
سورتمور اوزونه داها او کیـرشان	رحم ائیله توکذ خالایا ای قند
افلاکا طرف مثال- بالون	پرواز ائدیسن، نه دیر خیالین؟
ائن گل آشاغی، گۆروم جمالیـن	چیخما ائله چوخ اوجایا ای قند
چای حرمله تک اله آلیب اوخ	نه تشنه قانیر نه آج و نه توخ
بی رحمـدی شیمـر- دوندن چوخ	لعنت بئله بی حیایا ای قند!
وار حاqqی فقیر- بی قرارین	چرخین قیرا چرخ- کجمدارین ^۱
کئچسهیدی ایشی، عقیل- زارین	گئتمزدی او مرتضایا، ای قند ^۲
آخیر فقرای "چای" ^۳ و "سیسـنگ" ^۴	عریان قالا جاق چولاق قافارتک
آقا بویورور کی: - چایدان ال چک	هر وقت ائدیرم گیلایه ای قند!
اوج یوز وئرلییر وکیلـه هر آی	اینجیتمز اونو ترقی چای ^۵
اولسایدی وکیل ده بیزلـره تـای	ائیلردی بیزه حیمایه ای قند!
گئتدیم گۆیه کی بیر از آلام چیت	جبریل دئدی: اولان، ایتیل گئت!
سن سؤیله کی کلفتی باسیب بیت	گئتسین طرف- خدایا ای قند!
ای کاش بیله یـدیم اول- کار	ممکون دئی ^۶ ترک چای و سیگار

۱- آیری مدارلی چرخ

۲- حضرت علی(ع)نین قارداشی عقیلین حضرت علی دن مادی یاردیم ایسته مه سینه ایشاره دیر.

۳- شپسترین محله لریندن.

۴- شپسترین محله لریندن.

۵- قندین باهالانماسی.

۶- دئیل.

آخر نه بیلیم منی بو ساموار	قوربان آپارار مینایا ای قند!
گر قاینما یا سحر سماوز،	چای ائتمه یه منزلی موعطر
ممکون دئی کلبه ملا قنبر	قوران اوخویا بیر آیه ای قند!
چون آچدی گوزون سحر اوشاق لار	فینجانینی گوردو بوش یالاق لار
ائيله چيغيرار او پيس قوناق لار	کی قونشو گلر هارایا ای قند!
عطار دندی: قند اگر بخواهی ^۱	پونزاسی آيگيرمی یئددی شاهي
ووردوم يئره حيرصيله کلاهی	اوج ائيله دی توز هاویا ای قند
یالوارما عبث یئره خدایا	وئرمز او یاریم شاهي دوعایا
آرتیق پولون اولسا، وئر داویا	وئرمه پولووو دوعایا ای قند
تریکی یه بیئر اولوبدو چارا	قوی بیر قوتو یاریال آپار مزارا
بیر ایل سورا یوکلہ بو حمارا ^۲	گؤندر گنده کربلایا ای قند!
چوخ خوشدو دئییرله ^۴ باغ- رضوان ^۵	آل بیر قوتو چای، بش آلتی فینجان
بیر دانا قورو، بیئر آز قولونجان	بورج ائيله کئچک او تایا ای قند!
قویما یانا معجزین چیراغي	بیر بستی ^۷ سو تؤک سؤنه اوجاغي
آل دستیوه ^۸ قت قیران پیچاغي	کس باشینی وور جیدایا ای قند!

×××

۱ - اگر قند ایسته سن

۲ - باتمانین اون آتیدان بیری

۳ - انششگه

۴ - دئییرلر

۵ - بهشت باغي

۶ - آرازين شمالي حصه سینه

۷ - بؤیوک، آغزی نسبتا بؤیوک ساخسی قاب کی، سو داشیماقد ایشلئر.

۸ - آل الیوه

۹ - ×× شعر بیر ال یازماسی و شیدا نسخه سیندن آلینمیشدیر.

ای ساماوار!

ای ساماوار قیشی گر فصل - باهار ائیلهمیسن،
 اللی باتمان کۆمورو شام و ناھار ائیلهمیسن
 بئله خلقی اۆزۈنه عاشیق - زار ائیلهمیسن
 گنجہ گوندوز دولانیر باشیوا پروانہ صفت

بیرہ اون اولدو گیران^۱ قیمتی چای و شکرین
 نہ علی نین خوشو بوندان گلیری، نہ عۆمرین
 بو باھالیق چکیری اودلارا خالقین جیگرین
 قویمایر قالسین اورک لردہ داھا بیر طاقت

سنہ چوخ عاشیق اولوب خرد و کبار^۲ ای ساماوار
 نہ اوچون سنسیز اولار حوصلہ دار ای ساماوار؟
 آلتیمیش ایلدیر سن ایلہ لیل و نہار ای ساماوار
 اولموشام یار - وفادار و خوش احوال فقط

قار توتوب ہر طرفی باخ نہ گلن وار، نہ گئدن
 بیتسہ بو آلدیغیمیز^۳ ھیزوم ایا غنچہ دھن^۴
 بو سویوقدا دوناجاق جملہ اعضای^۵ - بدن

یا اوجاقداناجاق پنجرہ، قاپی و سبّت

(شعر ناقص دیر)

×××

۱ - باھا

۲ - کیچیک و بۆیوک

۳ - اودون

۴ - ای غنچہ آغیزلی

۵ - بدنین بوتون عضولری

۶ - شعرین اولی و آخری یوخدور.

سليمان نذيفه جواب^۱

نه مکه قالدى اليمده، نه مصر، نه بغداد
 چون اتتى شهر سلانیکى^۲ ضبط يونانلى
 اگرچى گتتى اليمدن سه سام^۳ هم اسکوپ^۴
 اونو دا آلدی اليمدن قضای- ربانى^۵
 نه انگيليسه، نه روسه گوجوم چاتير ياران
 دورون آياغا ايا لشگر- سىتمىديده
 ائدک به جانب خوى حمله، شير غران تک^۶
 حالالدير عجمين قانى شير مادر تک^۷
 نه اردشير^۸ وار ايراندا ايندى نه بهمن^۹
 نه سوريه، نه يمن، نه کريت- بد بونياد^{۱۰}
 و بوسنى^{۱۱}، هئرسکى^{۱۲}، لمسه^{۱۳}، چوخ ائيلهديم فرياد
 و موصل ايله فقط گؤيلومو ائسدرديم شاد
 اونون دا باشينا کول تۆکدو بير نفر جلاد
 اوبى نمازلىر تاپشیرين به رب- عباد^{۱۴}
 چکين دابان لاريزى اى سالاله شذاد^{۱۵}
 بيچک عجملىرى، ايرانى ائيلهسيک برباد
 ائدرله^{۱۶} حضرت- فاروقى چونكى لعن- زياد^{۱۷}
 مباد قورخو گيره قلیبزه اى اهل- سواد^{۱۸}

۱ - شمسی اون اوچونجو عصرین سون ایللرینده عثمانلی امپراتورلوقو پارچالانیر و هر گون بیر قسمتی بؤلونوردو. خیابانی حرکتکین اوللرینده، عثمانلی اردولاری آذربایجانین بیر قسمتینى توتوب خیابانینى توقیف ائدیله. بو ایللر (۱۲۳۶ ق، ۱۲۹۶ ش) تورکیه یازیچى لاری سليمان نذیف و روشنى بگ ایران و آذربایجان باره سینده حادثات روزنامه سینده بیر سیرا ناروا مطلبلر یازمیشدیله. ایرانین بعضی یازیچى لاری اونلارا جواب وئرمیشدیله. معجز بو شعرى همین ایللر شېسترده اولارکن یازمیشدیر. شاید معجز شعرى چاپ اوچون ایستانبولا گوندرمیشدیر.

۲ - کیریت آداسی

۳ - یتر آدلاری

۴ - یتر آدلاری

۵ - یتر آدلاری

۶ - بو کلمه سهو اولاراق یازیلیمیشدیر و اصلی «تمسه» آلمان دئمکدیر و او زامانلار آلمان او یئرلىر توتوموشدور.

۷ - یتر آدلاری

۸ - یتر آدلاری

۹ - تارینین قضاسی

۱۰ - بنده لرین آلاهینا

۱۱ - فرعون شذاد نسلى.

۱۲ - نریله دین آرسلان تک

۱۳ - آنا سودو تک

۱۴ - ائدرلر

۱۵ - چوخ لعنت ائدرلر

۱۶ - ساسانی شاهلاریندان

۱۷ - ساسانی شاهلاریندان

۱۸ - سواد اهلی

محالدیر گۆتوره باش مزاردن رستم^۱
 سوموکلری چورو یوب گور ائوینده پرویزین^۲
 سیزین ده یار و مُعینزدی^۳ یار- غار^۴ ای تورک
 اگر قدم قویاق ایرانا بییز، پلا شبهه^۵
 علی الخصوص او آذربئجان لی قارداش لار
 بئش آلتی گونده او تبریزی ائیلرم تسخیر
 اولار سینیز هر ه بیر یوک قیرانه چون صاحب
 وئرین قراری فراره^۶، کمال- سرعتیلن
 دوباره سؤیلورم ای قوم، اولماین تسلیم
 عجم جماعتینه چونکی آشنایم من
 نهلر ائشیتیمیشم ایراندا اهل- منبردن
 شراره عصبتله^۷ جیسم و جان توتوشوب

قالیب جهاندا فقط نام- کیقباد^۸ و قباد^۹
 نه بیستون^{۱۰} و نه خسرو^{۱۱} قالیر و نه فرهاد^{۱۲}
 عجم لره ائده گر مُرتضا علی ایمداد^{۱۳}
 بیزه کؤمکدی تاماماً عشایر- آزاد^{۱۴}
 کی اوردا وار نچه میلیون تورک- مادر زاد^{۱۵}
 او شهرده چیخارام تخته، مثل- ابن- زیاد^{۱۶}
 دئیر سینیز او زامان: روشنی^{۱۷}، ائوین آباد
 خدا نکرده^{۱۸} اگر بخت ائتمه یه ایمداد
 آتین توفنگی قاچین وانا^{۱۹} هر چه بادا- باد^{۲۰}
 سیاست ائیله میشم اوردا ساله ای زیاد^{۲۱}
 دوشنده خاطیریمه، تیتره ییر الیمده میداد
 جاییر- جاییر یانیری^{۲۲}، مثل- کوره حذاب^{۲۳}

-
- ۱ - افسانوی پهلوان
 - ۲ - افسانوی فارس پهلوان و شاهلاری
 - ۳ - افسانوی فارس پهلوان و شاهلاری
 - ۴ - ساسانی شاهی
 - ۵ - یثر آدی، داریوشون کتیبه لری اولان یثر.
 - ۶ - افسانوی صورتلر
 - ۷ - افسانوی صورتلر
 - ۸ - کومگینیزدیر
 - ۹ - ابوبکر
 - ۱۰ - حضرت علی
 - ۱۱ - شبهه سیز
 - ۱۲ - آزاد عشیره لر
 - ۱۳ - آنادان دوغما تورک
 - ۱۴ - امام حسینین دشمنی ابن زیاد کیمی.
 - ۱۵ - تورک یازچیسی روشنی بگ
 - ۱۶ - قاچماق قرارینا گلین
 - ۱۷ - آله الله مەمیش
 - ۱۸ - شرقی تورکیده شهر
 - ۱۹ - هر نه ولور اولسون
 - ۲۰ - اوزون ایللر
 - ۲۱ - عیر قچلیک اودو ایله
 - ۲۲ - شدتله
 - ۲۳ - دمیرچی کوره سی کیمی

گرک او خاجه لرین دیلرین کسیم دیدن
 اصول - دین - مسلمان اوچدور، اولدن
 گرک او بغض و عناد اهلینه ائدیم تنبیه^۳
 اودور عدوی - عجم^۴، خصم - نادر و عباس^۵
 گرک نظیفی ائدم آرزوسینه ناییل
 ائوئت^۶، گرک بیخیلا خان - مانی ملانین
 اولارمی بیر کیشی هنج حامله و یا دمدار^۷؟
 گهی دئییرله^۸ کی دووشان دوغوردو، قاج دانا^۹
 گهی دئییرله کی^{۱۰} اود ووردو باب - زهرا یا^{۱۱}
 عجم اوشاق لاری جاهلدی بيلمه ییرلرکی -
 بیتیر بو صحبتی معجزه داها اوزون گئتمه

قافالاریندان^۱ ائدیم هم میناره لر ایجاد
 کیم ائیلهدی اونو بئش، داعیان بغض و عناد^۲
 او نوعلن کی، "سلیمان نظیف" اولادلشاد
 اودور عمود - تعصب^۳، اودور منه اوستاد
 گرک اونو قوجا واختیندا ائیلیم داماد^۴
 مخدراتی گریفتار اولاد^۵ و مالی مزاد^۶
 وئرن نشان منه بیر دانا بؤیلله آدمزاد
 بو افترالاری یا رب کیم ائیله ییب ایجاد؟
 اوجالدی گو یلره شعلات - نار^۷ - استبداد^۸
 بو افترالارین اثباتینا یوخ هنج اسناد
 بو قدری توتما جماعتدن، آی کیشی، ایراد!

-
- ۱ - کله لریندن
 - ۲ - کین و عنادجیلیق ادعا ائدنلری
 - ۳ - جزالاندیرام
 - ۴ - عجمین، ایرانلی نین دشمنی
 - ۵ - نادرشاه و شاه عباسین دشمنی
 - ۶ - تعصب توپوزو
 - ۷ - کوره کن
 - ۸ - بلی (آنا دولو سؤزو)
 - ۹ - آروادلاری
 - ۱۰ - مالی حراج لولا، ساتیلا
 - ۱۱ - ایکی جانلی و یا قویروقلو
 - ۱۲ - دئییرلر
 - ۱۳ - نئجه دانا (آنا دولو سؤزو)
 - ۱۴ - دئییرلر
 - ۱۵ - پیغمبرین قیزی فاطمه نین قاپیسی
 - ۱۶ - اود آلاولاری
 - ۱۷ - اؤز باشینالیق اودو، دیکتاتورلوق اودو.

۱۰. ایلاهی (ملمع)

بیر ترازو گۆزو خیاری آلاردیم
 لیک بقال - این بلد^۱ به سه شاه^۲
 سیب هم مثل - شیم^۳ ائیلهمیر هرگیز^۴
 اریک ارزان ایدی^۵ کئچن سنه^۶، لاکن
 قیخدیریب باشین هندوانه^۷ ظالیم^۸
 نه یوغوردوندا داد وار نه سودونده
 قاینادیزلار، اوزون توتورلا تاماماً
 یا آلین جانینی جیغاره کشانین^۹
 وئریرم بیر قیران جیغاره یه هر گون
 ملک الموتون^{۱۰} اولماسا ایشی فوراً
 جای توتور قوللاریمی، قت وورور هرگون^{۱۱}

من، شبتسدرده بیر قیرانا ایلاهی
 می دهد^{۱۲} گولبسر^{۱۳} دو دانا^{۱۴}، ایلاهی
 رحم نه پیره^{۱۵} نه جوانا ایلاهی
 اودا قویوبدور اوخو بو ایل کمانا ایلاهی
 کسیریک باش بیر سوغانا ایلاهی
 چون تۆکورلر سودو تیپانا ایلاهی^{۱۶}
 جان بو ظلمه نجه دایانا ایلاهی
 یاکی تنزیل وئرین^{۱۷} دوخانا^{۱۸} ایلاهی
 اوج ائدیر^{۱۹} ناله م آسمانا ایلاهی
 اونو گۆندر گله بو یانا ایلاهی
 منه یوز اللی تازیانه^{۲۰} ایلاهی!

۱ - بو اولکهنین باققالی

۲ - اوج شاهیا، شاه قیرانین ایگیرمیده بیر ایدی.

۳ - وئریر

۴ - خیار (شېستر لهجه سینده)

۵ - ایکی دانا

۶ - آلمادا شمر کیمی

۷ - هنج وقت، ایدا

۸ - قوجایا

۹ - اریک اوجوز ایدی

۱۰ - کئچن ایل

۱۱ - ظالیم قاریز

۱۲ - چوداندان قابریلمیش آغزی گئیش گئبد شکلینده قازان

۱۳ - سیگار چکنلرین

۱۴ - اوجوزلادین، قیمتی آزالدین

۱۵ - عمومیتله چکیلن لر. سیگار، چوبوق، قلیان و ...

۱۶ - اوجالیر، قالخیر

۱۷ - اولوم ملکی منظور عزراییل دیر.

۱۸ - قند وورور

۱۹ - قامچی، شاللاق

گئجه لر قيلم ارام ناماز، باغيشلا
 گر سنه لازيمدی ميغ ميغ و جوجی
 گر کامانچا گناهدير نييه تعليم-
 گر دئسم واعظه سيچان نه يه لازيم؟
 گربه ده ^۳ مثل - من ^۴ اولوبدو بی غیرت ^۵
 گؤرسه بير فضله ^۶ ياغ ايچينده توکذبان
 زیر شالوار ^۷ ايچينده کی مودى ^۸-
 معجزین تکلیفی نه دير، بو سؤزو-
 جوجولر قورخورام اويانه ايلاهى
 بيزی گتدين ^۱ نييه جهانہ ايلاهى؟
 ائيله دين او فيلان - فيلانا، ايلاهى
 ووراجاق باشیمی سنانا ^۲ ايلاهى
 ائله مير حمله بير سيچانا ايلاهى
 دوشرم اون تومن زيانا ايلاهى
 ميغ ميغا سؤيله بير اوتانا ايلاهى
 کيمه سؤيلوم، گئديم هايانا ايلاهى ^۹؟

۱ - گتيردين

۲ - نيزه يه

۳ - پيشيك ده

۴ - منيم کيمى

۵ - غثير تسيز

۶ - زيل، سيچان زيلی

۷ - شالوار آلتينداكى

۸ - اذيت وئرن

۹ - شعر يالينز شيدا نسخه سينده واردير و بيز اورادان كؤچوردوك.

باس!

دلبرای چای پیوودان^۱ بیر آویج چایدانا باس،
 دملە چایدانی ساماوار قاینادی فینجانا باس
 ییقا^۲ قلیانین کوپون، تا صاف اولا آیینە تک
 آل توزون تنباکی نین، ایسلات سر- قلیانا^۳ باس
 قال فرنگ و روس توپراغیندا گر مئیخواره سن^۴
 شیرەکش سن، بنگی سن، تریاکی سان، ایرانا باس
 آز قالیر نوروزا، دور بیر آل اوتاغین هیس لرین،
 سیل- سوپور میطباخی، آبدسخانانی^۵ بیر یانا باس
 آت قیچی، ائشک باشی، پوسیده جندک، زیر- زیبیل،
 هر نه وار ائوده، ائشیکده یوکلە قبریستانا باس
 اول و ثانی ده^۶ یوخدور سنده کی وزر و وبال^۷
 شیخنا! رضوانا^۸ قویمازلار سنی، نیرانا^۹ باس
 دۆرد قیرانا آلدیغی چایی دئییر اون دۆرد قیران،
 دور دلی شیطان، دئییر، توت عطاری پئشخانا^{۱۰} باس

۱ - قدیم بیر نوع چای آدی ایدی.

۲ - ییخال، پُروولا (آنا دولودا ایشلنر)

۳ - قلیان باشینا

۴ - ایچگی ایچن سن سه.

۵ - ال- اوز یویان یئر، توال (آنا دولودا ایشلنر)

۶ - منظور بیرینجی (ابوبکر و ایکینجی) خلیفه لردیر. یعنی نسخه لرده بو سؤزلرین یئرینه «شمر ذی الجوشن» سؤزلری یازیلیمیشدیر.

۷ - گناه و عذاب، آغیر وضعیت

۸ - ای بیزیم شیخیمیز

۹ - باغا، منظور بهشتدیر

۱۰ - اودا، منظور جهنمدیر

۱۱ - او میز کی، ساتیجیلار اونون آرخاسیندا دایانیپ ساتارلار

چاينى كىم رىنگ ائىله^۱ جانا، آبرونوز گىتتمەسىن
 قندى چوخ ايشلتمە، بىر ياخشى كۆتك اوغلانا باس
 بىتمىرى داوا، آچىلمىر يول، قاچام من بىر يانا^۲
 بىر آويچ پول خلوتى، يا رب^۳! بو بوش جىزدانا باس
 اى انىسىم، مونىسىم، اى روح و ايمانىم لئره،
 هارداسان، مشتاقىوام، گل، گل، قدم مئيدانا باس
 نىسىه وئرمىر چىت ساتان، نقد پول دا قالمىر دلبرىم،
 ياسدىغى عريان ائله^۴، چال يونلارېن، يورغانا باس
 ساچ و ساققالىم آغاردى غصەدن پامىيىق كىمىن،
 باشىمى دىنگ ائىلەمە، چك بىر گولوش^۵ توممانا باس^۶
 بورجلوي^۷ لايلاى دئىيم من، دىنمەسىن، كىسىن سىسىن،
 يا اوشاغى ترپەدىم، قانجىق؟ گۆتور پستانا باس^۸
 گوشواران^۹ قورخورام آلسىن الوندن كورد-كووه^{۱۰}
 زر بىنارى^{۱۱} چارقاتىن سات قندە وئر، قندانا^{۱۲} باس
 سوفياندا^{۱۳} داد و بستد^{۱۴} قالمىرى، سور تىرىزە،
 طالعىن يار اولماسا، اورادان دا سور گووگانا باس

۱ - رىنگى آر، آچىق رىنگلى.

۲ - دىمك شەر بىرىنچى دنيا دۇيوشو ايللرىندە قلمە آلىنىشىدىر.

۳ - اى آلا، اى تانرى

۴ - چىيلاق ائله، منظور بوشالت

۵ - گولوش و يا گولۇج آتلىمىش پامىيىق و آتلىمىش يونلارېن توپالانىمىشى دىمكىدېر. قىدىم زامانلاردا آروادلارېن ايكى قات اولان توممانلارېن آراسىنا پامىيىق دۇشەيىپ، سىرىياردىلار.

۶ - نىخجوانى (ملى كىتابخانا) نىسخەسىندە مىصرەين سونو يازىلمامىشىدى، «بهرامى» (شېر احمىدى) نىسخەسىندە وار ايدى.

۷ - منظور طلبىكاردىر

۸ - مەمەبە باس، منظور اوشاغا سود وئر.

۹ - سىرغا

۱۰ - كورد-مورد (گونىلى لىجەسىندە)

۱۱ - قىزىل رىنگلى بىر نۇع پارچا

۱۲ - قند قابى (گونىلى لىجەسىندە)

۱۳ - گونىيىن شىرقىندە بۇيوك قىسبە

۱۴ - آل-وئر. تجارت

ياغ باھا^۱، قالديم قارائليقدا، نىگاريم، هارداسان؟
 لامپا^۲ خاموش اولدو^۳، آل بير قاچچا پىي شمعدا^۴ باس
 امن و آسايش^۵ بو يانلاردا تاپيلماس، دلبريم،
 ايسته سن جاى - سلامت^۶، جانب - ديلمانا^۷ باس
 قند و چاي ايله ايشيم يوخدور اوجوز دور، يا باھا^۸
 ياغ، دويو^۹ لازم بو گونلر، آل، پيشير لوردانا^{۱۰} باس
 ايلده بير دفعه پيشن زاددان^{۱۱} كرامت بكله مه^{۱۲}،
 گر خمير اولسا پيلاو، يوم گوزلرين انبانا باس^{۱۳}
 مثيل ائله حالوانى، خورمانى، چويى، فينديغى
 تبليت^{۱۴} بوش قالسا، اوستوندن بير آز شاهدانا^{۱۵} باس
 نوكرم بنده نظامى عسگره هر يترده وار،
 نيزه مى گوزدو آپارسين، كوركومو چيخدانا^{۱۶} باس
 اى غنى لر^{۱۷} گولدورن گون، اى گدالار^{۱۸} آغلادان،
 اى آخير چرشنه^{۱۹}، آز غم نيشترين^{۲۰} بو جانا باس

۱ - منظور نفتدير

۲ - چيراق (لوروپا كلمهسى)

۳ - سۇندو، كنجى.

۴ - شمع قابى

۵ - امن - امانلىق

۶ - سلامت يئر آختارسان

۷ - سالماسين ياخينليغيندا اولموش بير شهر

۸ - بو مصراع بئله ده قئيد اولموشدور: امن و آسايش دويورماز قارنيمى، هذيان دئمه

۹ - بو كلمه نين يئرته «و پىي» ده قئيد اولموشدور.

۱۰ - خلق ايفادهسى، منظور قاريندير.

۱۱ - قديم يالتيز نوروز بايراميندا پيلاو پيشيردیلر

۱۲ - گوزله مه (آنا دولو كلمهسى)

۱۳ - داغارجيق، منظور قاريندير

۱۴ - گوننى لهجه سينده ايفاده، منظور قاريندير

۱۵ - چتنه

۱۶ - كلمه بيزه معلوم دئييل

۱۷ - اى وارلى لار

۱۸ - ديلنجى لر

۱۹ - ايلين سون چرشنهسى

۲۰ - قان آلق اوچون اوچو بيز دمير آلت.

بسدیر، آخشام اولدو، ای باققال! ییغیشدیر زاد-مادین
 قانا دوندو مفلسین کؤنلو، گۆتور دوکانا باس
 بو گئجه گلیمیر یوخوم، دلبر، خیالین آنلیرام
 نوغ هاواسی^۱ وار باشیندا، ایستیر ال قرآنا باس
 گئت گۆزل بختین آچیلسین، زولفووه بیر شان^۲ وور
 مولچونو سوخ سورمه دانا، باخ سویا مژگان^۳ باس
 وسمه لی ابرولارین^۴ فیندیقچالی بارماقلارین
 جذب اندر عاشیقلا ری، آل سینۀ عریانا^۵ باس
 گتتدیکین گون گندابا، قوچلار یانیندا^۶ بکلرم
 بیر ثواب ائيله، جمالین اننیک و کیرشانا باس
 رغبتی چوخدور، بلی! عورتلرین موردار سویا
 تندیر ایستی، بیر فطیر سال، اوخلوو^۷ نیمنا^۸ باس
 راضی اولما اهل-بیتین عصمتی بر باد اول
 غفلتین وارسا، رذالت مؤهرونو فرمانا باس
 حاجیلار ائتمیش تدارک بایراما ناز و نعیم
 سال اوزو قویلو، بئش اون باشماق تایی مهمانا^۹ باس

۱ - شبستر افاده سی منظور معاشقه

۲ - داراق، «بختین آچیلسین» «یئرینه» دیرناقلارین توت» دا یازیلیمشدیر.

۳ - کیبریکلر

۴ - قاشلارین

۵ - چیپلاق سینه یه

۶ - قدیم شبسترین جنوب داروازا سیندا داشدان یونولموش و آغ قویونلولا ر قارا قویونلولا ر دؤوروندن قالان ایکی قوچ هنیکلی وار ایدی. اونلارین یانینا شبسترلی لر. قوچلار یانی دئیردیلر. شبسترین آشای حامامی نین گندوو دا همین بو ایکی قوچون آرالاریندان کوره دن چیخیب آخاردی. آخر چرشنه گونلری عاوام و گتری قالمیش آروادلار ا گندوودان آتیلیب آتیل- باتیل چرشنه XX بختیم آچیل چرشنه دئیردیلر.

۷ - خمیری یایماق اوچون بارماق یوغولوقدا، آراسی نسبتا یوغون بیر متر اوزونلوغوندا آغاچ.

۸ - خمیر کونده سینئی وردنه ایله یایاندان سونرا اونو خصوصی تخته اوستونده قیسا اوخلوولا یاریم چۆرک اولاتا قدر آچاردیلار. بو او خلوو و تخته یه، نیمنا تخته سی و اوخلوو دئیردیلر.

۹ - بیت بهرامی (شیر احمدی نسخه سیندن دیر)

شېر بېرىنچە^۱ دېمە، ال وورما كىلم دولماسىنا
 قارا دولمانى اسىپرات، دىشمىنى زندانا باس*
 بالىك و پوستە^۲ نىمادىر^۳، پوزما تاهىن^۴ خونچانين
 آغ دوشابى قات يوغوردا، باب ائله، باردانا^۵ باس
 بال ايله خاما نەدىر؟ بېر مۇمن پاك اعتقاد
 سفرەنى محشرده گۇرسىن، روضە- رضوانا^۶ باس
 آرزو اتسىن تىمىز بال، شانەجانا^۷ اتت سفر
 ايسىتىرى كۇنلون خاما، معجز^۸، اوزون وايقانا^۹ باس
 گلمىشم تنگە قاويرما شورباسىندان، خانىجى X
 آلى سال، ايسىتر يوغورت تۇك، سووزو تۇك يا نانه^{۱۰} باس
 دوغروسو، معجز، سولاندىرماز بو سۇزلىر آغزىمى
 فايدالى بېر سۇز دى، دندانين لب- خندان^{۱۱} باس
 معجزىن يوخ بېر زادى، گلسىن مبارك بادىوا^{۱۲}
 حضرت- والا^{۱۳} گلير، قايتار آتىن زنگانا^{۱۴} باس

۱ - سوتلو آش

X - بيت بهرامى (شېر احمدى) نىسخەسىندە بىللەدە قىتىد اولموشدور:

قوى دىيىم، بايرام ياخىنلاشدى، بىزنى خونچالار،

وقت فرصىدىر نىگاريم، قارىيوى مردانا باش

۲ - منظور بالىك و پوستە موراباسى دىر

۳ - گۇرونوش اوچوندور، ظاھر اوچوندور.

۴ - زىنت- ترتيب

۵ - بۇيوك كىسە، منظور قارىندىر.

۶ - جنت باغى

۷ - گوئى كىندلرىندىن

۸ - «معجز» سۇزونون يىرىنە «دلبر» دە قىتىد اولموشدور.

۹ - گوئى كىندلرىندىن

۱۰ - منظور قاويرما چۆلمكىنە باس

۱۱ - بيت بهرامى (شېر احمد نىسخەسىندىن دىر)

X - مصراع «بهرامى (شېر احمدى)» نىسخەسىندە بىللە يازىلمىشىدىر: يوخلو بېر ئرە قاويرما شورباسىندا منفعت.

۱۲ - مبارک اولسون دىمگە

۱۳ - بۇيوك جناب

۱۴ - زىنجان شېرى

۱- اى غنى! باسمىش منى فقر و ضرورت آلتينا
 سن ده دولدور بير اتك پول چشمهٔ عمران^۲ باس
 بير نفر عورت پول ايستير، صاحب! امرين نهدير؟
 كس سسين بوش سۆز دانيشما، ساي پولو يخدانا^۳ باس
 زولفعلى بوجون گتيرميش، كسردير بير تنبلى^۴
 حجتين^۵ ساخلا، گتيرسين تنبلى، هميانا^۶ باس^۷

۱ - اى وارلى.

۲ - آبادلىق چشمهسى، منظور احسان ائت

۳ - بورادا پول قابى، صندوق، بيتده «عورت سۆزونون يثرينه» «بوخسول» واردير.

۴ - قديم ان كيچيك پول واحدى، زولفعلى «سۆزونون يثرينه» «سيفعلى» ده يازيلميشدير.

۵ - سندن.

۶ - كيسه، پول كيسهسى، بئله باغلانان اوزون پول كيسهسى

۷ - شعر نخبوانى و بهرامى (شير احمدى) نسخهلرندن گۆتورولوب تكميللاشدىريلمىشدير.

اولدولار راضی^۱

علی بگ ^۲ ، شولوقدور ولایت ایشی	قورخودان کوچیه چیخانمیر کیشی
کیشیلر دئییر کاش اولایدیق دیشی	یا نابالغ اوشاق، آتایدیق مازی ^۳
نظامی آغزینا گلنی دئییر	ملتین آروادین، اوشاغین سۆیور
رعیت بو گونلر کۆتگه دویور	آغلایا، آغلایا قیلیر نامازی
زیر و زیر ائتدیک ^۴ ، بئش - آلتی کندی	اون جوان گتیردیگ اوچون بیه ندی
دندیک نه قصورو ^۵ دوکتور افندی؟	دندی: من نیلیرم کئچل سربازی!
مدتدیر سالمیشیق «گولشنده» پوستو ^۶	اولموشوق شیخ محمود داداشین ^۷ دوستو
عاشیق قاسیم ^۸ دئییرکی، سۆزون راستی ^۹	آنلاماز اوچوندور بو قارا یازی
هامپانین ^{۱۰} ساققالی آغاریب تامام	غصه دن یادینا دوشمورو حمام
نه حنا ساتیلیر، نه رنگ والسلام	عطار و خرازی ^{۱۱} جمله ناراضی
هرگون بئش اون تومن خرج ایستیر فراش ^{۱۲}	بو ایشلر دوزلن دئییلدیر، داداش

۱ - شعر یالینز نخبوانی (ملی کتابخانا) نسخه سینده واردیر. دفترین داغیلیب سونرادان جیلیدلندیگی اوچون بو شعرین اولی دوشموشدور.

۲ - علی بگ یحیی زاده

۳ - مازی اوینو

۴ - آلت - اوست ائتدیک

۵ - نه عیبی، چاتیشمایان جهتی

۶ - دری، شیخ محمودون قبری اولان یثره «گولشن» دئییرلر

۷ - مشهور فیلسوف شیخ محمود.

۸ - معجزین دوستو، آنادان گلمه کور دگیرمانچی «عاشیق قاسیم»

۹ - سۆزون دوزو

۱۰ - وارلی، دۆولتلی، سو و ملک صاحبی

۱۱ - آتو اثنیاسی ساتان

۱۲ - اجراچی، دولت مأمورو.

دابانلارى ياغلا، جلفايا قولى قاش^۱ داليوا، باخما ها! تئز كئچ آرازى^۲

باتومدا حاجيلار توكولوب قاليب^۳ كۇيىگىن يىت باسيب، بۇركو ساراليب
قورخورام كى، يىزىم كبله ابطاليب نه مدينه^۴ گۇره، نه ده حجازى^۵

قورخورام قايىدا گلله اورادان يهودى صفينده گئده دنيادان
او مولا يئتيشسين، آى حاجى دادان او گون كى، قورولار ميزان- ترازى^۶

جعفر قولو قصاب، سامى دندانساز^۷ دوكتور كاظم زاده^۸ آلسين دسته ماز
خدادان ايسته سين اوچ نفر سرباز^۹ كى، سلامت اولسون بوينو، بوغازى

بگلىرى، خانلارى، عفو انديب ديوان^{۱۰} سيدة، مالايا جانيمىز قوربان
آقا مير عباسين^{۱۱} الينده فرمان هنده- منده دئسز، ياخار آتازى

دئدىلر معجزه: توت وئر بير سرباز دئدى: من شاعيرم، دئدىلر: اولماز
دئدى: وئررم سيزه بير اوردك، بير قاز قاز آدين اثشيتجك، اولدولار راضى!

۱ - قاج، قافيه اوچون لهجه ده يازيلمىشدير.

۲ - آراسى چايى.

۳ - بيرىنچى دنيا محاربه سى نين سونلارينا حاجى لار باتومدان گمى ايله قيرمىزى دنيژه جذه يه گئدر و اورادان مكه يه گئدرديلر.
بير ايل حاجيلار باتومدا، گنجيشمىشديلر.

۴ - عربستانين مشهور شهرى دير كى، حضرت محمدىن قبرى اوراددير.

۵ - عربستانين بۇيوك قسمتى، مكه ده اوراددير.

۶ - منظور قيامته كى حسابا يئتشمكدير

۷ - ديشچى

۸ - معجزىن چاغداشى بئرلنده اوخوموش شېستىرلى دوكتور ايدى

۹ - عسكر

۱۰ - دولت باغيشلايىپ

۱۱ - معجزىن چاغداشى شېستىرلى نفوذلو سىدلريندن.

محرمده!

زینت مجلس - عزا، یاران ^۱	چای و قلیان اولار محرمده
شیعه - خالص - علی ولی ^۲	دیده گریان اولار محرمده
چون گئیر قارا ملت ایران	پول وئر اول متاعا بیر میلیون
پس فرنگ، اینگلیز، روس، آلمان	شاد و خندان اولار محرمده
تکیه لرده صباح و شام و ناهار ^۳	متصل ^۴ قاینار اللی مین ساماوار
ایشلنر قند پانصد خروار ^۵	عقل حئیران اولار محرمده
ترک ائدرلر مئی و نئی و عودو ^۶	چای ایچیب، هم یئیرلر امرودو
هر کسین واردی لحن داوودو ^۷	سینه زن خوان اولار محرمده
هر ایل ایرانلی یا ساتار کافیر	یوز مین آرشین پاتیسقه - فاخر ^۸
او پاتیسقالار، ای اوغول، آخر	قانا غلطان ^۹ اولار محرمده
چونکی یوخ عقل وهوش و پنداری ^{۱۰}	کفن ائیلر متاع - کفاری ^{۱۱}
کافیترین مالی نین خریداری ^{۱۲}	اهل ایران اولار محرمده

^۱ - ای دوستلار، شعر نخجوانی و ممدلی نسخه سینده واردیر.

^۲ - ولایت صاحبی علی نین خالص شیمه سی

^۳ - عزادارلیق یئرلرینده سحر، آخشام و گون اورتا چاغلاری

^۴ - آردیجیل شکیلده

^۵ - بئش یوز خاروار

^۶ - بیر موسیقی آلتی دیر

^۷ - داوود بیر پیغمبر ایمیش، منظور هر کسین یاخشسی سس لولسا

^۸ - اعلا نوع پاتیسقا، بیر نوع آغ پارچا

^۹ - قانتینا بویانار

^{۱۰} - تصورو، فیکری

^{۱۱} - کافیرین ماتهینی کفن ائدر

^{۱۲} - آلاتی

دئىرم يارما باشىوى، گىت يار اۆز بئزىندن نىچىن ائدىرسن عار؟!
 اولسا كىرباسا مشترى^۱ دىندار جلفالار خان اولار محرمده

قويموشوق بدعتە^۲ شريعت آد سۆيلهيه يىلمرم، آمان، اى داد
 آغزىنى آچسا بىر نفر آزاد تىره باران^۳ اولار محرمده

اوخور طياره ساز اولار كافر^۴ مثل سيمرغ^۵ گۆيده سئىر ائىلر
 بيزىم ايرانلى لار فقط، يكسر^۶ سینه زن خوان اولار محرمده

قارالار قىر تىك گۆزل جانلار دلىنر سینه لر و پستان لار^۷
 كله لردن ز بس آخار قانلار يئرلر الوان اولار محرمده

ساقىيا، مئى گتير سنى تارىن مست قىل معجز وفادارىن
 چونكى باخديقجا خلقه، هشیارين اورى قان اولار محرمده

نئچه كى، ميل ائدر داوار به علف ايىرم باشىمى آشاغى طرف
 اى جماعت! به حق شاه نجف^۸ معجز حئيوان اولار محرمده

^۱ - بئزه مشترى اولسا

^۲ - دين قانونلارى عليهينه يارانميش قايدا قانونلار

^۳ - قورشونا توتولار.

^۴ - طياره قايرىران اولار

^۵ - افسانوى سيمرغ قوشو

^۶ - باشا باش

^۷ - دۆشلىر، امجكلر

^۸ - منظور حضرت على دىر.

- دۆردونجو و سونونجو بندلر ممدلى دندىر.

اگر اولاییدی...!

اگر اولاییدی زامان - خلیفه - ثانی،^۲
اگر چکیرتگه یئینلر^۳ وئرهیدی پنج هزار^۴
سحرکی، دوردو یئریندن، دئیردی: آین آلشای؟^۵
اگر اولاییدی بوگونکو کیمین گیران^۶ قند، چای
قویاردی ناهقنی بئیع، یا ساتاردی عطارا
اکهیدی کاش عرب ده بیزیم کیمی تریاک
سالاردی دستینه لرزه^۷ خیال محبویه
زامانا پیسدير، آمان، ای اوغول محمد علی^۸
سنین کی بوخدور آتیشقاندا^۹ شیشه، ای کاسیب
اسنده یئل آپارار کاغاذین آتیشقانین
اونو خدا یارادیب دیر، کی، وارلی یاندىرا پینج
دعا ائدین آی اوشاق، من اولوم ساتین کورگی

بو چای و قند، او چتین فتح ائردی ایرانی
آلاییدی خرزیدن بیر فرنگ چایدانى
تاپانماسایدی کۆمور، یاندى لیراردی نیرانی^{۱۰}
وئردی چایا قیلینجی و قنده قالخانی
آلاییدی بیر قیرانا گر دخان^{۱۱} گیلانی
دوشهیدی یادینا تریاک، گزنده مئیدانی
نئجه قویاردی او اللر کامانا پیکانی؟^{۱۲}
ولم ائدنده بادامی، گؤز تله توممانی
باشیندان ائيله مه رد هیچوقت یورغانی
ولوکی، پیشله یه سن صبح و شام آتیشقانی
نه سندن اؤترو خدا خلق ائدیب زمستانی^{۱۳}
ائيله قویروق آلین ائيله یین قاویرمانی

^۱ - شعر یالنیز نخجوانی نسخه سینده واردیر.

^۲ - ایکینجی خلیفه عمر دیر، کی ایران اونون زامانیندا مسلمانلار طرفیندن آلیندی

^۳ - منظور عربلر دیر

^۴ - بئش گوموش قیران

^۵ - چای هانی (عربجه)

^۶ - جهنم

^۷ - باها، قیمتی

^۸ - منظور توتوندور

^۹ - ایله لرزه سالاردی

^{۱۰} - اوخون اوجوندا اولان فیلیز حصه

^{۱۱} - هامان پورعلی محمدی دیر

^{۱۲} - پنجره (روسجا)

^{۱۳} - قیش

ایلاهی، وئر منه بیر تومن، قیشی چیخادیم
 اولایدی خلق اگر معتقد^۱ ساتاردیم من
 عجب بودور کی، حاجی گؤرسه بیر اوجوز ائششک،
 دئسم کی، بیع قویوم بیر چره ک بهشتیمدن^۲
 عجب زاماندا گلدیک جهانا، واویلا،
 اگر بو عصرده سعدی گلهیدی مئیدانا،
 خوشا او دؤوره یه کی، رودکی یازاندا^۳ غزل،
 خوش اول زامان کی، دوراردی آیاغا ناصردین^۴
 گلهیدی کاش جهانا او عصرده معجز،
 دئیهدی: ای شه دؤوران! سن اولمایایدین اگر،

باهار اولاندا وئریم، دانمارام، آغام جانی
 بئش - آلتی یوز تومنه حوریان - رضوانی^۵
 ولو کی اولمایا لازیم، آلاز او حیوانی
 بئش اون تومن منه وئر، ائيله مز او سودانی
 کی، بیردی تورپلا شعرین عیار و میزانی^۶
 ساتاردی بیر پولا بوستانی هم گلستانی
 وئردی شاه اونا گه بلخی، گه بخارانی^۷
 اولاندا مجلسه وارد جناب قانانی^۸
 آلایدی جایزه، مدح ائيله یهیدی سلطانی^۹
 نه عرشی حق یاراداردی، نه دار دنیانی!

۱ - اگر اینانایدی. عقیده سی اولایدی

۲ - بهشتین حوری لرینی

۳ - یعنی بهشت پایمین دؤرده بیر قسمتی بیع قویوم

۴ - اولچو، اندازه

۵ - ۱۱۰۰ ایل اول اورتا آسیادا یاشامیش فارس شاعری

۶ - بو گون افغانستاندا اولان شهر

۷ - اورتا آسیا شهر لریندن

۸ - ناصرالدین شاه

۹ - قاجارلار دؤورونون مشهور شاعری

۱۰ - شاهی لؤیهیدی.

نیکالای

(میلادی ۱۹۰۹ - نجو ایله تاختدن سالیئمیش محمدعلی شاه ایله میلادی ۱۹۱۷ - نجی ایله تاختدن سالیئمیش روس تزاری نیکالای آراسیندا صحبت)

اوقاتیمنی تلخ ائیلهدی ملت منیم ائی وای!
تۆکدو باشیما خاک - مذلت منیم ائی وای!
ائی وای جانیم وای!
ائی وای جانیم وای!

یوز یول سنه من قارنی یوغون، باشی بلالی،
گفتم: به قامیشلیق مرو، ای حضرت عالی!^۱
- کس دردیمنی آرتیرما، گنده، آی مامئدعالی^۲
کس، دردیمنی آرتیرما، علاج ائت من - زارا
گلمز ایشیمه ایندی نصیحت، منیم ائی وای!
قیل دردیمنه چارا!
ائی وای، جانیم وای!

نولدو او زامانلار کی، بوتون آتلی، پیاده
ائیلردی اطلاعات منه، اتتسه یدیم اراده،
ایندی منی بیر زورناچی دا سالمیری یاده،
چاس وئرمیری^۳ سالدات^۴ منه، سایمیر منی ائی وای!
آلاه نه گناه ائیلهدیم ائی وای
گلدی باشیما بونجا فلاکت منیم ائی وای!
ائی وای جانیم وای!

^۱ - دئدیم، ای حضرت عالی قامیشلینا گئتمه

^۲ - روسجا «محمدعلی» سۆزونو بئله تلفظ ائدرلر

^۳ - ال قالدیریپ قولغا آپارماق، عسگر احترامی

^۴ - روس عسگری

- مَلت لری اینجیتدین، ایشین موشگوله دوشدو،
 ظلم و ستمین شهرتی دیلدن - دیله دوشدو
 آخیردا گریبان - شریفین^۱ اله دوشدو
 شیتلنمه، ازیمه، دئدیم آخیر سنه صدبار^۲
 ییخدی ائویمی کبر^۳ و منیت^۴ منیم ائی وای!
 ائی وای جانیم، ائی وای
 گۆردون، آ- خونخوار^۵

دوردو قاباغیندا ایکی آیینه عبرت^۶
 استاد حمید^۷ ایله من آواره مَلت،
 گۆردون کی منیم باشیما گلدی نه مصیب . . . !
 شاه اولدو پسر^۸، لیک هدر، دربدر! ائی وای!
 تاج- زر اونون، آه و ندامت منیم ائی وای!
 اولدو بتر، ائی وای!
 ائی وای جانیم وای!

- ملت دئدی: دور، عصمتیوی ائيله وقایه^۹
 بو بوینو یوغون راسپوتینی^{۱۰} قویما سرایه!
 سن دینله مه دین، تخت و تاجین گئتدی هوايه،
 هم ایيله دی، هم پیيله دی اول ماه جمالی^{۱۱}،
 ای حضرت- عالی!

^۱ - شرافتلی اتگین (مسخره عنوانيله)

^۲ - یوز یول

^۳ - ایکی قان ایچن

^۴ - تکبر.

^۵ - منم - منم دئمک.

^۶ - عبرت گوزگوسو، عبرت آیناسی

^۷ - عثمانلی سلطانلی سلطان عبدالحمید

^۸ - اوغولوم شاه اولدو

^۹ - عصمتیوی قورو

^{۱۰} - ۱۹۰۵- نجو میلادی ده باش وئرمیش بیرینجی روس انقلابیندا روسیه ده اولموش نفوذلو بیر کشیش

^{۱۱} - آی اوزلونو

سن ایندی دئی کی، بادا گئدن عصمتیم ائیوای
 ائیوای جانیم وای!
 چوخ محنت و آزارا داوام ائیلهدی ملّت،
 سۆز دینلهمه دیم هرچه^۱ پیام ائیلهدی^۲ ملّت،
 آخیردا گلیب غیظه^۳ قیام ائیلهدی ملّت
 بیر ده نیکالای تخته چیخا، شاه اول...هئییهات!
 زندان منیم، گوشه غربت منیم ائیوای!^۴
 تا وار نفسین یات!
 ائیوای، جانیم وای!

^۱ - هر نه قدر

^۲ - سفارش ائله دی

^۳ - غضبه

^۴ - دئمک شعر نیکالای اورالدا زندان اولان آی لار قلمه آلینمیشدیر.

ای میرزا!

جاهاندا مثلی یو خدور شیخشیخی آلمانین، ای میرزا!
 نه روسون وار ائله آلماسی، نه آلمانین، ای میرزا!
 معطر دیر خیاری، گرمگی، خربوزه سی^۱، بالی
 خصوصا خوشدو زردآلوی^۲ ایرانین، ای میرزا!
 بهشته نار وار، هئیوا وار، فقط یوخ پسته دامغان^۳
 بهشتدن آرتیقاقدیر^۴ نعمتی دامغانین، ای میرزا!
 دئنس وار، آچ او قرآنی، نشان وئر، تا گؤرک پسته
 وار هانسی آیه سینده سور، رحمانین، ای میرزا!
 دئمہ دریای- شاهی^۵ خیردادیر، نیلر او دنیا یا^۶
 اندر غرق عالمی بیر گون سویو شاهانین^۷، ای میرزا!
 بیزیم دریا، دئییرلر، منکر- مولادی، لامذهب،
 اونونچون شور اولوب سویو بیزیم دریانین، ای میرزا!
 نه باخ دریایا، نه انهارا^۸، نه داغا، نه صحرا یا
 فقط ائله نظر رفتارینا دنیانین، ای میرزا!
 مینر طیاره یه، افلاکی سئیر ائیلر قارانیقدا،
 گؤزو گؤرمور یئری اما گئجه انسانین، ای میرزا!
 دوشر چون بطن- مادر^۹ یئرہ بزغاله^{۱۰} پس فورا
 یئیر سود امجگیندن مادر- نالانین^{۱۱}، ای میرزا!

۱- قوهون

۲- اریک

۳- دامغان پوسته سی

۴- آرتیقاقدیر

۵- اورمو گولو

۶- آذری خلقی داخیلینده اولان افسانه یه گؤزه بیر گون اورمو گولو داشیب هر یانی توتا جاقدیر.

۷- هامان اورمو گولو

۸- چای لار (عربجه)

۹- آنا بطنیندن

۱۰- کنجی بالاسی

۱۱- اینله یین آنا

آنان گر سوخماییدی آغزیوا حکما او پستانی^۱
 تاپانمازدین، یثرین هرگیز سن اول پستانین، ای میرزا!
 او مادر مهربان تک^۲ سیز معلملر ده پئی در پئی،
 سوخورسوز ذهنینه سۆز کودک- نادانین، ای میرزا
 آنالیق حقیزی انکار ائدنمز، ائتسه، واللاهی،
 یانار دوزخده^۳ اعضاسی^۴ او شاگردانین، ای میرزا!
 چتیندیر فعله لیکدن درس اویرتمک بیر اوغلانا،
 خصوصاً ذهنی کوند اولسا همین اوغلانین، ای میرزا
 گرک مسهل یئییه^۵ میرزا، وئرنده درسی کوودانا،
 بودور حکمو ارسطونون^۶ و هم لقمانین، ای میرزا
 چیخار جانی، پوزار قانی، ائدر دیوانه میرزانی
 دولانما یانینا سۆز قانمایان صبیانین، ای میرزا^۷
 اولار آسوده انسان اول زامان کی، جان ائدر تسلیم
 نقدری ساغسان صبر ائت، سیخیلسا جانین، ای میرزا!
 بئش- آلتی گون سورا یارپاق آچار مؤولر شېسترده،
 گۆره رسن سن ده، معجزده اوزون دولمانین، ای میرزا
 فقط دولمادان اؤترو روز و شب ایشلر بنی آدم^۸
 تحمل ائیلر هر بیر ظلمونه دنیانین، ای میرزا!^۹

۱- امجگی.

۲- او مهربان آنا تک

۳- جهنمه

۴- عضولری

۵- ایشلتمه

۶- قدیم یونان عالمی

۷- اوغلانلارین

۸- آدم اولادی

۹- شعر یالنیز ممدلی نسخه سینده واردیر.

قیش چیخدی

نه قدری واردی سویوق، غم سنینه همدمدیر،
 باهار فصلی فقط قلب شاد و خرمدیر
 هزار شوکر کی، سالدیق یولا زمستانی^۱
 اؤلنلر اولدو، قالانلار یئسین مورابانی،
 سالین اؤلنلری یادا یئینده حالوانی،
 داخی غم ائيله مهیین دورنالار گلن دمدير!
 سویوق گتیردی سنی تنگه بیقرار اولدون،
 لوله دونوب، نه طهارت، نه دستماز آلدین،
 قورتاردی قیش، گئنه آچدین دوداغیوی گولدون،
 پولون یوخ ایسه، گئنه غم سنيله همدمدیر
 اودون، کؤمور قوتاریب، کورسودن چگیل ائشیکه،
 گؤتور اونو، به جهنم سویوق دَیر کیشی یه،
 تکذب! دو داخی^۲، غصّه وئرمه چوخ کئشییه،
 بوراق اونون یاخاسین، گؤز یاشین سیلن دمدير
 دئدیم اونا: دایانانماز اودا بو جان هرگیز،
 کی یاخشی باش یارا بیلمز بو ناتوان هرگیز
 سویوق بدننه بو ایل قویمايیدی قان هرگیز،
 منیم ایشیم دئی^۳ بو ایش، بوکار- رستمدير
 آتا اطاعتی واجییدی، معجز، اولادا،
 اونون یولوندا بو باش، جان گئندر، اوغول، بادا
 اطاعت ائيله سن امر ائيله سه او، مأادا^۴
 اونو گر اینجیده سن، منزلین جهنمدير

^۱ - قیش

^۲ - دور داخی

^۳ - دئیل

^۴ - او، اتوده.

آغاردی باش، سفید اولدو^۱ غصه‌دن ساققال
 تاپلمیری داخی جیب‌لرده بیر قارا تنبل،
 بیلهدی کاش بونو خلق اللی ایل اول،
 کی، قند حرمله‌دیر^۲ چای ابن ملجم‌دیر^۳
 چوبوق، دئییرلر ائدر قلبدن غمی زایل^۴
 جهت اودور کی، تکذب‌ان اولوب اونا مایل
 اوغول جیغالا^۵ ائدر عاقبت سنی سایل،
 آپار آغیزلیغی^۶ سیندیر، اگر پولون کم‌دیر
 آنام دئدی: بالا نذر ائتمیشم کی، سن قالاسان
 باشیوی قیخ‌دیراسان، بوینووا کفن سالاسان،
 گرک صاباح گنده‌سن بیر گۆزل قمه آلاسان،
 آخوند دئییر: آچیلان آی^۷ اوغول، محرم‌دیر
 بو ایل کیمی قیشی هئچ گۆرمه‌میشدی اجدادیم،
 اوجالدی قار کیمی افلاکا داد و فریادیم^۸
 زبسکی^۹ قار منی اینجیتدی، دامدا آغلادیم
 دوزلمیری کمر و قامتیم، هله خم‌دیر^{۱۰}

(شعر ناقص‌دیر)

-
- ۱ - آغاردی
 ۲ - کر بلا حادثه‌سیندن یزید اوردوسوندا ماهر لوخ آنان
 ۳ - حضرت علینی قیلینج‌لایان
 ۴ - غمی اورکنن آپاریر
 ۵ - سیگار (شبستر لهجه‌سینده)
 ۶ - سیگار تاخیلان آغاچ، کیچیک لوله
 ۷ - گلن آی
 ۸ - فلک‌لره، گۆی‌لره
 ۹ - او قدر کی
 ۱۰ - آیری‌دیر

گلین ای قوم

گلین، ای قوم، گیرک دایرهٔ چهله^۱ گئنه
 ائيله یک سجده و کرنوش او ناهله گئنه
 جانی چیخسین، اوخوسون، کافیر بی‌دین و لعین
 کافیر اولسون بیزه آقا، بیز اونا فهله گئنه
 شهر- باتومدا حاجی لاریمیز^۲ درجه دوشوب^۳،
 بیت باسیب ساققالی، ساچی، آپاریر زهله گئنه
 دئدیم: ای شیخ! عرب چوخ ستم ائیلر عجمه،
 دئدی: بو دین ایشی دیر، سن دوه تک لؤهله گئنه
 معجزا! روس وئره رخصت، اولاجاقسان حاجی،
 ایکی ای بکله میسن^۴ بیر قدر هم بکله گئنه
 قالدی بیر ای حزیرانا^۵ ای احمـدزاده
 سوراجاق قانیوی مثل- حجت کهله گئنه^۶ ××

^۱ - چهل دایره‌سی، عاواملیق

^۲ - معجز زمانیندا، اوکتوبر انقلابیندان قاباق، آذربایجانین حاجی لاری، قاطارلا، جلفادان قارا دنیز ساحلینده کی باطوم شهرینه گئدر و اورادان، گمیله جده‌یه گئدر و زیارتدن سوترا، هامان یول ایله قاییداردیلار.

^۳ - اونودولوب، معطل اولوب، دوشوب قالیلار.

^۴ - گؤزله‌مک.

^۵ - سریانی- روم ای لاریندان، ایار و تموزون آراسیندا

^۶ - حشره، جوجو

××- شعر یالنیز مدلی نسخه‌سینده واردیر.

بیر تپیک

حیر سالانیب بایرام گونو، جانانا ووردوم بیر تپیک
 باشلادی هذیاناً^۱، گلدیم جانا، ووردوم بیر تپیک
 غصّه بسکی^۲ ائیلهمیشدی عقلی، هوشو تار و مار^۳
 تاریدن باک ائتمه‌دیم^۴، جان‌جانه ووردوم بیر تپیک
 دوشدو بورجوم یادیم وقت-ناهار^۵ ای دوستان
 قایقاناق بوشقابینا مردانا ووردوم بیر تپیک
 مختصر گون باتدی بوزباشی بوشالتدیق کاسایا
 کاسه سیندی، چۆلمک-نادانا^۶ ووردوم بیر تپیک
 بختیمین بدبختلیگیندن شکر آلسام، دوز اولار،
 بختیمی شور ائیله‌ین دوزدانا^۷ ووردوم بیر تپیک
 قند و کیشمیش، چای و قلیان، پیشلی چایدان^۸ روز عید^۹
 یاعلی سندن مدد، فینجانا ووردوم بیر تپیک
 یاشیدی تنباکسی، هر قدر چکدیم یانمادی
 باشینی^{۱۰} چالدیم یئره، قلیانا ووردوم بیر تپیک
 ناگهان^{۱۱} یئل اسدی، سۆندوردو چیراغین شۆعله‌سین
 تنگه دوشدو حؤوصله‌م، شمعدانا^{۱۲} ووردوم بیر تپیک

۱- هذیان: خسته‌لیکده بوش- بوش دانیشماق، یئرسیز و معناسیز دانیشیق

۲- بسکی: اولدوقچا چوخ، او قدر کی

۳- تار و مار: دار با داغین

۴- باک ائتمه‌دیم، قورخمادیم

۵- وقت-ناهار: ناهار وقتی

۶- چۆلمک- نادان: بیلیکسیز چۆلمک: پیتی پیشیرمک اوچون پیشیریلیمیش بالاجا ساخسی قاب کی، چوخ گونئیده ایشله‌نر

۷- دوزدان: دوز قابی، نمکدان، شېستر و گونئیده ایشله‌نن بیر سۆزدور.

۸- پیشلی چایدان: قدیم چینی چایدان سیندیقه‌دا، اونو سیمله پیشله‌یردیلیر. بوداها چوخ کاسییلاردا، یوخسوللاردا اولاردی.

۹- روز- عید: بایرام گونو

۱۰- باشینی: منظور قلیان باشی‌دیر

۱۱- ناگهان: بیردن، گۆزله‌نیمله‌دن

۱۲- شمعدان: قدیم شامی یان‌دیرماق اوچون قویولان خصوصی قاب‌ایدی.

بىر طرفدن دام دلىندى، شايىا- شاپ دوشدو ايشه،
 حيرصله نىب چىخدىم داما، نوودانا ووردوم بىر تىپىك
 تاجىر- بى وارىشى^۱ چون اتتىدى عريان^۲ موردە شور^۳
 محضتالله^۴ من اول نادانا ووردوم بىر تىپىك
 حق و ناحق مستبد^۵ اتتىسين گرگ ايجرا سوزون^۶
 موردە شور دان ال چكىب، گوركانا^۷ ووردوم بىر تىپىك
 بىر تىپىك ووردو قابىرقاما طلبكار- لعين^۸
 من ده يا آلاھه دئيب، مردانا ووردوم بىر تىپىك
 روضه رضواندا^۹ گوردوم آدم و حوانى لوت
 غثيرت ال وئردى منه، شيطانا ووردوم بىر تىپىك
 آنالادىم كى، غصب- حرىت^{۱۰} اندرمىش احتياج^{۱۱}
 سمارى يىخدىم يئره، چايدانا ووردوم بىر تىپىك
 گئت دئدىم، انسان اوچون بار- گراندير^{۱۲} احتياج،
 قىچلارىمى جمع ائدىب^{۱۳}؛ يورغانا ووردوم بىر تىپىك
 خرج و مصرف چوخ، پولوم يوخ، عورت ائيلر آه و زار،
 چون دئدى بۇرك آل منه، اوغلانا ووردوم بىر تىپىك

^۱ - تاجىر بى وارىشى: اوولادى اولمايان تاجىرى

^۲ - اتتىدى عريان: لوت اتتىدى، سويوندوردو. پالتارلارنى چىخارتتى

^۳ - موردە شور: اولو بويان

^۴ - محضه الله: آلاھه خاطرېنه

^۵ - مستبد: اوژ باشىنا رهبر. اوژ بىلدىگىنى ائدن باشچى

^۶ - دىكتاتور سوزونو حق ده اولسا، نا حقدە، ايجرا ائتمەلى دىر

^۷ - گوركنا: قىير قازان

^۸ - طلبكار- لعين: لىنتە گلمىش طلبكار

^۹ - روضه رضواندا: جنت باغىندا

^{۱۰} - غصب- حرىت: آزادلىقى غصب ائتمەك

^{۱۱} - احتياج آدامىن آزادلىغىنى غصب ائدر، اليندن آلاز

^{۱۲} - بار- گرنا: آغىر يوك، احتياج انسان اوچون آغىر يوكدور.

^{۱۳} - قىچلارىمى جمع ائدىب: قىچلارىمى يىغىپ، توپلايىپ

ایسته‌دی ماه- موبارک^۱ اوستومه ائتسین هجوم،
 فوری گیردیم سنگره، شعبانا ووردوم بیر تپیک
 عمرو تقصیر ائیلهمیشدی، نئیله‌سین بیچاره زید^۲؟
 ائششکه چاتمیر گوجوم، پالانا ووردوم بیر تپیک
 مدتی^۳ آج و سوسوز ایراندا گزدیم سر سری^۴
 چونکی کئچدیم جولفانی ایرانا ووردوم بیر تپیک
 ای سیتمگر^۵ دوغرو باخ خوی سمتینه^۶ تا من وارام
 اورمویا کج باخدی، پورتئستانا^۷ ووردوم بیر تپیک
 باشیمی دنگ ائیلهدی، دعوای کورد و اثرمنی^۸
 معجزی سردار ائدن دیلمانا ووردوم بیر تپیک^۹

^۱ - ماه- موبارک: قمری رمضان آیی: اوروج توتماق آیی

^۲ - عرب دیلچیلیگینده معمولاً ایشلتن «ضَرْبَ زید عمروا» ایفاده‌سیندن ایستیفاده ائدیلمیشدیر.

^۳ - مدتی: بیر مدت

^۴ - سرسری: هنج بیر ایش گۆرمه‌دن، بوش- بوشونا، هدفسیز گزمک، دولانماق، آوارا دولانماق

^۵ - ای سیتمگر: ای ظالیم

^۶ - خوی: مشهور آذربایجان شهری

^۷ - پروتئستان: آلمان کندلیسی کنشیش مارتین لوتتر (۱۵۴۶-۱۴۸۳م) واسیطه‌سیله مسیحیتین کاتولیک مذهبیتدن آیریلان

«پروتئستان» شۆعه‌سی. بو مسلک غربی أوروبا، آلمان، فرانس، ... دا پایلمیش مسیحیتین اوچ مهم قولوندان بیریدیر.

^۸ - بیرینجی دنیا محاربه‌سی ایللرینده کورد، آسوری و اثرمنی محاربه‌لرینه اشاره اولونور. دئمک شعر او زامانلار قلمه آلینمیشدیر.

^۹ - اولجه شئمرین منده ۱۶ بیتی وار ایدی، عمی اوغلو مشهدی رضا ۳۱- ۱۲۷۷ تاریخده اثرین کامیلینی الله ائده‌رک

کتیردی.

ئىدرىم

نە ذلتايلە بوگون آلمىشام بىر آز ايىدە^۱،
 اگر پىشېرمەيە كلفت،^۲ كىمە قويار ئىدرىم^۳؟
 نە قدرى قان تۆكۈلە مېن اوچوز اوتوز ايىكىدە^۴
 سېب مېنىم قارا بختىمىدىر، آشكار ئىدرىم
 دولانما يانىما، اى سترچەي-شكەم پرور^۵،
 بوگون آلانمايشام ات، سنى شىكار ئىدرىم
 قووروماللىق داوارا چوخ محبتىم واردير،
 اگر دوشە اليمە، بوينوما سوار ئىدرىم^۶
 گناھى يوخىدو قاراداغ قىرالينين ابد^۷،
 بو بارەدە نقدىر فيكرىمى فشار ئىدرىم^۸
 عجب خيالا دوشوبسن، ايا پىشىك، بخدا^۹
 اليمە دوشە جيگر، داخيل-تاغار^{۱۰} ئىدرىم
 خيالىن اولسا بە نقل-مكان^{۱۱}، اوتانماگيلن،
 بويور گۇرك، سنى آلاھا واگذار ئىدرىم^{۱۲}

۱ - شىرىن اولىندىن، ازى مطلقى دوشموشدور.

۲ - ارواد-اوشاق-عابله

۳ - خىوانلار و كۆلەرە سۆيۈن كىلمە، سۆيۈش. (دىوان لغات الترك)

۴ - ۱۳۳۲ قىمىرى (۱۲۹۳ ش) دىمك شىر بو ايلدە قىلمە آلىنمىشىدىر. جلد ۳ ص ۱۷۱

۵ - قارىن قولو سترچە

۶ - بوينوما مېندىرەرم

۷ - شاھ (اوروپا سۆزۈ)

۸ - منظور بودور كى، هر نه قدر بىنيمە فشار وئىرىم، قاراداغ شاھىنين گناھى يوخدور

۹ - آلاھا آند اولسون

۱۰ - منظور قارىندىر

۱۱ - يئىرىوى دىشىمگە خيالىن اولسا

۱۲ - آلاھىن اختيارىندا قويارام

نوتا وئریب^۱ منە عورت گرک سوغان آلاسان،
 آلانماسان، گۆزووه روزگاری تار اندرم^۲
 بئش- آلتی گون ده اگر بو دیازدا قالاسان،
 عزیز قارنیوی یوخسوللوق ایله خوار اندرم^۳
 گرک دئییم، کی، سوغان گلمه یییدی بازارا،
 پولوم کی، یوخدور آلام، کذبی^۴ اختیار اندرم
 اگر اوچ آی قیشی رفتار انده منیمله بوجور،
 اؤزومو بایراما ساغ گۆرسم، افتخار اندرم
 دئدیم: گۆروم ملک الموتو^۵، یوللاییم یانینا
 به یه^۶ آلانمادی جانین، نه اعتبار اندرم؟!
 دیواردان آشماغی بیلیمزدیم، ای تکذ خاتون،
 کی، محض سندن اؤتور اختیار- نار^۷ اندرم
 عیال دا باشا بلا بیوفادی، حئیف، نیچین-
 اولاردان اؤترو آیاقلاریمی قاپار اندرم
 چۆرک یئینلری دفع ائتسه لر^۸ باشیمدان اگر
 هزار شوکر^۹ به درگاه^{۱۰} کردگار^{۱۱} اندرم
 انشیتدی بو سۆزو عورت، چیخیب دیوار اوسته،
 چاغیردی قونشولاری، گۆردو دارا- دار اندرم

۱ - اتمام حجت، اولتیماتوم (اوروپا سۆزو)

۲ - دنیانی گۆزووه قارائلیق اندرم.

۳ - آلچالدارام، ذلیل اندرم

۴ - یالان

۵ - اۆلوم ملگی، عزرائیل

۶ - بلكه

۷ - اودو سئچرم. منظور سنین خاطیریوه جهنمی سئچرم، جهنمه گئدرم

۸ - باشیمدان ائتسه لر.

۹ - مین شوکر

۱۰ - سارایینا، حضورونا، قوللوغونا

۱۱ - آلا، تاتری

يىغىشىدى دام- دىوارا قونشولار، آچىب آغزىن،
 دئدى: نە اىستىرى بو مندن، انتحار^۱ اندرم
 نە يارما واردى، نە رىشته، نە ائىله يىم قىشدا؟
 عبث يىترە دئمه يىن من هاوار- هاوار اندرم
 دئديم كى، يابدا، كىشى، گۆر ايشيوى، قويما قىشا
 دئدى: دانىشما، سنى قىشدا بختيار اندرم
 بئله كىشى ھىچ ائوھ قسمت ائتمه سين تارى
 دوشوبدو يان- يانا بوش كوپلر، آھ و زار اندرم
 منى سنە وئرنىن، حق گۆروم، ائوين يىخسىن
 گئجه- گونوز سببه^۲ لعن^۳ صد هزار^۴ اندرم
 نئجه قناعت اندىم بوندان آرتىق، اى باجىلار؟!
 دۇشوم ائشيكده قالب كۆينگىمى دار اندرم^۵
 دئديم: ارە گئدرم، خلق كىمين عزيز اولارام،
 خارا تومان^۶ گئىرم، تويدا خاررا- خار اندرم
 كى، يىلمه ديم قالب امجكلريم ائشيكده باجى،
 سويوق دىيب گئجه، تا صبح زاررا- زار اندرم
 توخونما كولى يە^۷، اى معجز- ستمدیده^۸،
 اوزاتما چوخ سۆزو- باش اوسته، اختصار اندرم^۹

۱- اۆزومو اۆلدورەرم.

۲- سىپكارا، باعته

۳- لعنت

۴- يوز مين

۵- قناعت اوچون كۆينگىمى دار ائله دىگىمە گۆرە دۇشوم ائشيكده قالير، ياخام باغلانمير.

۶- بير نوع قيمتلى پارچايدى

۷- قاراچى، قادىنلار بارەدە ايشلنن سۆيوش كىمى سۆز

۸- ظلم گۆرموش. مظلوم

۹- شعر يالنىز «بهرامى» (شير احمدى) نىسخەسىندە اولموش و بىز اورادان كۆچورموشوك.

احباب ایلہ

فصل - تابستان^۱ دا یاتماق اولار چرشاب ایلہ^۲
 رختخوابی ساتمالی، خرج ائتمه لی احباب ایلہ^۳
 چشمه باشی معبدیم دیر^۴، واعظیم تار و رباب^۵،
 سننده دیللندیر او تاری ساقیا، مضراب ایلہ
 سؤیله یین محمود که یازاده یه^۶، بزاز هم^۷
 اهل - ذوقون کاری یوخدور منبر و محراب ایلہ^۸
 کیسه ده دایم بولونماز^۹ وجه - نقد^{۱۰}، ای دوستان،
 مئی فروشا باش آیین، احباب اولون قصاب ایلہ
 اولسان آخوند ایلہ هم مجلس، باشین تربت فقط،
 سؤیله سن لا و نعم^{۱۱}، باشین یارار ابواب ایلہ^{۱۲}
 ایچسه واعظ بیر پیاله بو شراب - نابدان^{۱۳}،
 ال وئر عثمان^{۱۴}، صلح ائیلر عمر خطاب ایلہ^{۱۵}
 آنلامیر ملا دئییرکی، ایچمه یین آل باده دن،
 دولدوردون بارداغی، اما مئیل اندین آداب ایلہ
 ایچمیشم، مست اولموشام من قورخمام اوندان، معجزا،
 گر ائده حمله منه یوزمین نفر ملا بئله!^{۱۶}

۱ - یایدا

۲ - مرفج - مسلمان قادیلارینین اوستدن سالدیق لاری اوزون و گنیش اورتوک

۳ - دوستلار ایلہ

۴ - عبادت یثیریم

۵ - بیر نوع موسیقی آلتی

۶ - معجز زامانی آروادی ایستانبوللو اولموش بیر نفر تائینمیش شبسترلی

۷ - شبسترین او دؤوروکو پارچا ساتانلاریندان بیر

۸ - مسجدین قبله طرفینده اولان طاغی، پیشمازین اوزونو، توتدوغو طاغ

۹ - الله ائدیلمز، تاپیلماز

۱۰ - نقد پول

۱۱ - یوخ و هن

۱۲ - قدیم تدریس وسیله لریندن بیر

۱۳ - خالص شراب

۱۴ - اوچونجو خلیفه

۱۵ - ایکینچی خلیفه

۱۶ - شعر بهرامی نسخه سینده اولموش و حسین روشن دن کوچورولموشدور، بیر ال یازماسیندان تکمیل لشدیریلیمشدیر.

يالان دئىيرم

اثشىتمە بو سۆزۈ، كار اول قولاق، يالان دئىيرم،
 قولاق وئرىن بو سۆزە، اى اوشاق يالان دئىيرم
 آپاردى شاما برهنه^۱ على قىزىن دشمن،
 گۆزون قوراسىنى سىخما، اولاق، يالان دئىيرم
 تىپىك ووروب يىتره افلاك دامينا چىخارام
 اۆزون ايتىرمە، امين اول، اياق يالان دئىيرم
 سويوقدا چوخ سئورم داش كلم بورانىسىنى،
 يانيندا اولماسا گر قايقاناق، يالان دئىيرم
 بو ائو سنىن اۆز ائويندىر، منە تعلقو يوخ^۲
 اينانما بو سۆزە هرگىز قوناق، يالان دئىيرم
 گۆزوو يوم، بالا، خورتان گلر سنى آپارار
 باشىمى دنگ ائلمە، يومما، باخ، يالان دئىيرم
 بئش ائتى ايلدى كى، آلمان - بىحيا ساواشير
 دئسم گۆروبدو بو داملار سوراق، يالان دئىيرم^۳
 دئدیم اگر سنە بىر دوغرو سۆز، خطا ائتدیم،
 ياخامى يىرتما، آى اوغلان، بوراخ، يالان دئىيرم
 جىيىنىدە يوخدو پولو معجزىن، به حق - خدا^۴،
 اودوركى بوشلورلار بىر قالاق يالان دئىيرم^۵

^۱ - چىلاق، پالتارسىز

^۲ - منە عايد دئىيلدير. منىم دئىيلدير

^۳ - دئمك شعر بىرىنچى دنيا محاربه سىنىن لاپ سونلارىندا قلمە آلىنمىشىدىر، چونكى، بو محاربه ايله علاقه دار ايستانبول يولو باغلانمىش ايدى و اورادان پول و بارات گلמידى. بوناگۆرەدە شېستردە چوخلو عايله لر مادى جەتدن مضىقه دە ايدىلر

^۴ - تارى حقى، آلاھا آند اولسون

^۵ - شعر «بهرامى» نىسخە سىندە (شېر احمىدى) اولموش و «حسین روشن» دن كۆچورولموشدور.

اوچونجو بؤلوم

۱۲۹۳-۱۳۰۰

ایچینده کی لر:

۳۸۷	جانلی جنازه.....
۳۹۲	الر وار.....
۳۹۵	کوچه لر.....
۳۹۷	ایستر، ایسته مز؟!.....
۳۹۹	... گلین!.....
۴۰۳	رشیرین.....
۴۰۴	پولدور، پول!.....
۴۰۹	یا رب!.....
۴۱۲	لازیمدیر.....
۴۱۳	حکمت!.....
۴۱۵	دنیا نین.....
۴۱۶	اولموشام.....
۴۱۷	ایستر.....
۴۱۸	البته.....
۴۱۹	مسکین قویون.....
۴۲۳	نه آخرتی خوش اولار نه دنیا سی.....

۴۲۵	 اونو
۴۲۷	 قامچىلار
۴۳۱	 اى وطن
۴۳۳	 ضرر وثرمز
۴۳۶	 گئنه
۴۴۰	 آختارير
۴۴۲	 اۇلورم
۴۵۰	 بادىمجان
۴۵۵	 واعظ
۴۵۶	 وئر گۆزك
۴۵۸	 اوروجلوق
۴۶۲	 حامام خزىنەسى
۴۶۶	 راز و نياز
۴۶۸	 حاجى عاشىقى قان ائدرا!
۴۷۰	 قىزلارا نصيحت
۴۷۱	 سويوق
۴۷۳	 كۆينكى، شالوارى گئن. . .
۴۷۴	 اوغلان دئيرم من سىزه ها!
۴۷۷	 ايسترم
۴۸۱	 من بير عالم ايستيرم
۴۸۳	 ايلاهى!
۴۸۶	 ممد على
۴۸۸	 گرگ
۴۹۰	 تكذ باجى
۴۹۳	 اولاقادير
۴۹۹	 استحاضه بابى
۵۰۱	 ياهو!
۵۰۲	 اى حكيم!
۵۰۳	 اى دوستان!
۵۰۵	 وثرمز

- ۵۰۶..... نىلەيىم ئاللاھ؟
- ۵۰۸..... بىر مصلحت
- ۵۰۹..... سىمىتقو نامە
- ۵۱۱..... آيرىلما سفارشلىرى
- ۵۱۴..... سەنە نە اولوب؟
- ۵۱۶..... مناققىن
- ۵۱۸..... جوانلىق
- ۵۱۹..... بو قدر ستم بىدى بىزلرە
- ۵۲۰..... نە گوندن اۆترو زىر و سىمى اغنيا ساخلار؟
- ۵۲۱..... ساقى!
- ۵۲۴..... ايكي اوزلولوك اۋيرن
- ۵۲۹..... عاشورا حادثەسى
- ۵۳۱..... گندرم ياما من
- ۵۳۲..... اى مسلمانلار!
- ۵۳۵..... دۇوران مىمدىر
- ۵۳۹..... قورخما!
- ۵۴۲..... قويمايىن ھا!
- ۵۴۳..... سىمىتقو!
- ۵۵۰..... ائىلەيىن!
- ۵۵۴..... بۇيلە منە!

جانلى جنازه

ماھ صىيام^۱ گلىدى، منى سالىدى محنتە
 اى كاش گلەمە يەيدى اوروج بو ويلايتە
 گۇرسن مە- مباركى،^۲ ساقى، بئش اون تىپىك-
 وور، بعد سۇيلە مىندن او بىعار و غىرتە^۳
 اى ماھ- روزە،^۴ اى رمضان، اى فيلان فيلان
 خلقى گتيرمە تنگە، اۋزون سالما غىيتە
 گىت هر يئره كىفیندى، ولى گلە "سىس بگە"^۵
 يوخذور داوام مىندە اوتوز گون كسالتە
 ايفطارى يوخ،^۶ اوباشدانى^۷ يوخ بينوالرىن
 تكليف- شاق^۸ ائىلەمز حق بى بضاعتە^۹
 ايفطار اوچون كباب ائلەين بىر چرەك اتى^{۱۰}
 اى مالددار،^{۱۱} گل بىزە، باخ بىر قناعتە!
 آخسام اولاندا، چۆلمەيى لېرىز^{۱۲} ائدر خانىم
 يعنى كى بىر چرەك سو تۇكر هفدىرم^{۱۳} اتە

۱- اوروجلوق آيى.

۲- مبارک آيى، منظور اوروجلوق آيى دىر.

۳- عارسىز و غىرتىسىزە.

۴- اى اوروجلوق آيى.

۵- شېستردە مەجىزىن ياشادىنى محەلەنىن آدى.

۶- بوتون گونو اوروج توتانلارنىن آخسام يىمگىنە افطار دىيىلر.

۷- اوروج توتانلارنىن، دان سۆكۈلمەدن نىچە ساعات قاباق يىدىكىلرى يىمگىن آدى.

۸- آغىر، چتىن و ائتمگى طاقتدن آرتىق تكليف.

۹- يوخسول، كاسىپ.

۱۰- باتمانىن دۇرددە بىرى.

۱۱- اى وارلى.

۱۲- لېە- لې دولدورماق، لاپ دولدورماق.

۱۳- چرەگىن سىگىزدن بىرى.

قلبی ضعیف ائدیر بو غذا، هوشی تار و مار^۱
 من تاپدارام اوشاق لاری، عورت دؤنر ایته
 عورت مننه یامان، من اونا سیللی و تپیک
 قان ائیلریک گر اولماسا همسایه واسطه^۲
 جنگ و جدال^۳ ماه- مبارکده چوخ اولار
 حاقسیز چیخار فقیر، گئده گر شیکایته
 وارلی اگر فقیرین ازه داشیلله باشین
 تنبیه ائدر^۴ حکومت او باشی جراحته^۵
 بیرگون قازان بضرب^۶ چوماق سیندیرار باشین
 یاخشی گون آغلاییشان او بیچارا ملته
 خمسین الف آیه سی^۷ نازیله دی شأنینه^۸
 الحق باهار گونلری بنزهر قیامتیه
 بیر ایل قالیر اذانا هله،^۹ قوی باشین یثره
 ای بی نماز،^{۱۰} آچما گؤزون، باخما ساعته
 یات باشیوی کسیم، دئسه واعظ، واران، بلی
 آما یوخام اوروج کیمی موشگول عیبادته
 چای ایچمه سم سحر گئدرم اختیاردن
 قویمازلا، قویماسینلا منی باغ جنته^{۱۱}

^۱ - هوشو داغیدار.

^۲ - قونشو آراچیلیق ائتمه سه.

^۳ - داوا- دالاش.

^۴ - جزالاندیرار.

^۵ - باشی یارالییا.

^۶ - چوماق ضربه سیله.

^۷ - بنش مین آیه سی. / قرآندا بیر آیه یه ایشاره/

^۸ - بنش مین آیه سی اونون مقامی اوچون گؤیدن یثره ائتمیشدیر.

^۹ - آخشام قارائلیقلاشاندا وئرین آذان.

^{۱۰} - نماز قیلما یان.

^{۱۱} - بهشت باغینا.

من زر خرید قول دئیيلم^۱ ماه - روزه يه^۲
 من نوکرم تيممه^۳، غسله^۴، طهارته^۵
 مال - يتیمی ملا يثير، من اوروجلوغو
 من مال حقه^۶ بندم، او مال رعيتته^۷
 خائين گورنده خائینی، آلنی قاباقلانیر
 من خلوتی گناه اندیرم، او صراحته^۸
 ساقی، غریبه ایشدی بو ایش، خیلی گولمه لی^۹
 وقفی يثير گوله گوله، آغلار شریعته
 ای یار غار^{۱۰} کافر اندیرسن علی(ص)نی سن^{۱۱}
 آیلشمیسن عمر کیمی^{۱۲} تخت - خلافته^{۱۳}
 طلابی ییغمیسان باشیوا بیر مراملن^{۱۴}
 مخفی دئییل^{۱۵} مرامین عمی ذیفراسته^{۱۶}
 عرضی قالیب اثشیکده مهاجرلرین تامام^{۱۷}
 میرزا وئیریر تومن لری اصحاب - ثروته^۱

^۱ - قیزیل ایله آلنمیش کۆله.

^۲ - اوزوجلوق آیی.

^۳ - دستماز آماق مومکون اولمادیقدا اللری تویراغا ووروب اوزه و الله چکر و ناماز قیلارلار، بونا تیمم و یا تیمیم دئیرلر.

^۴ - بدنی شرعا پاک اتمک اوچون سویا گیرمک و یویونماق.

^۵ - رفع حاجتدن سونرا اؤزونو تمیزلەمک.

^۶ - آلاهی مالینا، منظور اوروج آلاهی مالی دیر و شاعیر اونو یثیر.

^۷ - ساده خلق.

^۸ - آشکارا، علنی، گۆز اؤتوندە.

^۹ - بو مصراع بئله ده قئید اولموشدور: ساتی غریبه دیر بو کی، آقای نکته گیر.

^{۱۰} - منظور اسلامین بیرینجی خلیفه سی ابوبکر. / مخاطب میرزا کاظم دیر.

^{۱۱} - اسلامین دۆزدونجو خلیفه سی حضرت علی (مصرعدا ایهام واردیر).

^{۱۲} - اسلامین ایکینجی خلیفه سی. / بو سۆز "یزید" ده قئید اولموشدور.

^{۱۳} - خلیفه لیک تختینه.

^{۱۴} - شعر قلمه آلیان ایللر میرزا کاظم شېسترده طلبه خانا اچمیشدی.

^{۱۵} - اؤرتولو دئییل، گیزلی دئییل.

^{۱۶} - شعور صاحبی، فراست صاحبی.

^{۱۷} - منظور اوکوبر انقلابی نتیجه سینده روسیه دن ایرانا قولموش مهاجرلردیر.

هر گون او نابکار،^۲ او جلاد- بی امان^۳
 زهر جهالتي^۴ تۆكور اعضاي- ملتة^۵
 اون مين تومن فقير پولون دولدوران جيبه!
 تذوير ائديب^۶ حصير سالييرسان عمارته؟^۷
 ساقی، دونن بو وقت کئچيرديم برابدان^۸
 دوشدو گۆزوم او سمتده بير بيکس عورته^۹
 بيماریدی،^{۱۰} غريب ایدی، بی اختیاریدی
 محتاجیدی داوايا، غذايا، حيمایته^{۱۱}
 من مضطرب^{۱۲} باخيرديم او جانلی جنازهيه
 آغليردی گۆزليريم او پريشان قیافته
 بير تخته پاره تک قوروموشدو او بی نوا
 گۆردوم او بينوا دۆشه نیب خاک ذلته^{۱۳}
 زولفون ائديب نيقاب سارالمیش عذارينه^{۱۴}
 باشين قويوب داش اوسته، گئديب خوابِ راحتته^{۱۵}

^۱ - ثروتلی لر، منظور بودور کی، میرزا کاظم الینده اولان دینی وئرگی لری وارلی لارا وئیر.

^۲ - یاراماز.

^۳ - امانسیز جلاد.

^۴ - جهالت زهری.

^۵ - ملتین عضولرینه، بئینیه تۆکور.

^۶ - ایکی اوزلولوک ائديب.

^۷ - میرزا کاظم بئله ائدردی.

^۸ - شبسترین، جمعه مسجدی یرلشن محله سی.

^۹ - تنها، تک، آدامسیز قادین.

^{۱۰} - خسته ایدی.

^{۱۱} - دوا، یشک و کۆمکه احتیاجی واریدی.

^{۱۲} - هیجانلی، نیگران.

^{۱۳} - بدبختلیک توپراغینا.

^{۱۴} - سارالمیش اوزونه.

^{۱۵} - راحتلیق یوخوسونا. / اطنز /

شكلى بيان ائدردى^۱ كى بو، بىر عزيزىمىش
 بىچارە بىر قضايله دوشموش بو حالته
 هر كس اونا باخاردى، دئيردى كى جاني يوخ
 من ده دئيردىم عۆمرو يئتشمىش نىهايتە^۲
 ناگە^۳ گتيردى ھۈشە اونو تاققا- تاق سسى
 آچدى گۆزون ياواشجا، منى سالدى حيرته
 بىر باخدى حسرتيله، يئنە يۇمىدو گۆزلىرىن
 آيدى باشين، اوزون دايدى سنگى عيبرتە^۴
 معجز، بوسس ندير؟ دئدى، باخديم دئديم كى، ھىچ
 [دولتلىلىر گئديرلە ناماز- جماعتە^۵
 بىر آھ چكدى، شعلەسى ياندىردى شاعىرى
 يارب اولارمى چارە بو بىچارە ملتە؟

۱ - سۇيلىيىردى، گۆستىرىدى.

۲ - سونا چاتمىش.

۳ - بىردن - گۆزلەمدن.

۴ - عبرت داشينا دايدى.

۵ - جماعت نامازينا.

اللىر وار

دئىسم كى حسنەدە يوسىف سەنە بىر بىر وار

نەجە دئىيىم بو سۆزۈ، تارى وار، پىيىمىر وار^۱

چىكىل كىناردە دور، سئىر ئىلە او مەرويو^۲

سوخولما يانىنا عاشىق، اليندە خىجىر وار

قويوبىلار اسمىنى معشوق خىلق جالادىن

دئىيىرلە آدىنا يار، ھاردا بىر سىتىمىگر^۳ وار

بە قىدر اللى تومىن بىلە ئىدىر^۴ ھەر ايل ياران

مىثال گرگ دغا،^۵ بىزدە بىر سامسور وار

غرىبەدىر كى بو خىجى گۇرۇب دئىيىرلە گىئە^۶

بىزىم وىلىندە نەچۈن اللى مىن قىلىندىر وار؟^۷

قىرلىق قىند قايىرىر، بىز دە شىمر - بىد اخىر^۸

گىئىدىن، تاپىن، گىئىرىن ھاردا شىمرە بىزەر وار

خانىم دئىيىر سىنى سىئومىم، ولىك قىلىيندە

مىحبەت زىرى^۹ و مىخىل - مىشجىر^{۱۰} وار ×

۱ - يىت باشقا شاعىرىندىر.

۲ - آى اوزلونو.

۳ - ظالىم، يامان ايشى گۇرن.

۴ - لودور.

۵ - خىلە گر قورد.

۶ - دئىرلر.

۷ - درویش، موفتە يىتىن.

۸ - طالسىز شىمر، يىزىدىن كىربىلا ھادىئەسىندە اوردو باشچىسى.

۹ - بىر نۇع قىزىل رىنگلى پارچايدى.

۱۰ - بوداق ناخىشلى مىخىل پارچا.

وطنده چوخدو ايلانچى، ديلنچى، جادوگر
 نه كارخانه پنبه^۱ نه معدن - زر وار^۲
 اوتوز تومن ايكي لامپايه پول اوگون وئرديم
 قولوم توخوندو، او سىندى، دئىين كى: اللر وار
 گر ايينه وئرمهسه كافر، قيجيم قالار عريان
 ايلاهى ساخلا بلادن نه قدر كافر وار
 بئش آلتى مين طلبه صرف و نحويله^۳ مشغول
 باخين گۇرون نه قدر موفته خور دلاور وار
 نجفده^۴ هر بيرى اون مين تومن ائدير مصرف^۵
 گليب دئير بيزه: ياران، نكير و منكر وار^۶
 نه علم - جبر يازيب بو حريقلر، نه فيزيك
 فقط فنون - بكادا^۷ هزار دفتر^۸ وار *
 قويوبدو بوينونا چوخ حق ملتين الحق
 بو خاك - پاكدا^۹ بير دانا شيخ شوستر وار^{۱۰}
 كتاب - فاضله^{۱۱} بير ائيله يين نظر ياران
 كى، اوندا علم عمر سعد^{۱۲} - كينه پرور وار^{۱۳}

^۱ - بامبىق كارخاناسى.

^۲ - نه ده قيزيل معدنى واردير.

^۳ - دىنى حوزه لر ين طلبه لرى عرب ديلينين صرف و نحوينى اوخويارلار.

^۴ - قديم دىنى حوزه عراقين نجف شهرينده اولاردى.

^۵ - نجفده اوخويان دىنى طلبه لر ين هر بيرى چوخلو پول خرجه ييب دىنى علم لؤيره تيرلر.

^۶ - بؤيوك خرجه دىنى درس اوخويان طلبه لر درس لر ين قورتا ريب وطنه قايداندا خلقه نكير و منكر دىن داتيشيرلار.

^۷ - آعلاماق هنرينده، منظور كر بلا حادثه سيله باغلى مرثيه دئييب آغلاتماق و اونا عايد نوحه كتابلارى دير.

^۸ - مين دفتر، مين كتاب واردير.

^۹ - بو پاك توپراقدا.

^{۱۰} - مشهور شيعه مجتهدلريندن.

^{۱۱} - منظور چوخلو مرثيه يازميش فاضل دربندينين كتابى دير.

^{۱۲} - كر بلا حادثه سينده يزيدين اوردو باشچى لاريندان بيرى.

^{۱۳} - كينه ساخلايان.

گئدین، گئدین گتیرین کله و سر- ساقی^۱
 بیر آز دا تورپ کی، سرده خیالِ دیگر^۲ وار
 بوقدر خرج ائده بیر گۆز اوچون نیچین ملت
 مگر بو باره ده فتوای- اهل- منبر^۳ وار؟
 قولاق نه لر ائشیدیر رهنمای- ملتدن!^۴
 او شاد، سنده ولی خاطر- مکدر^۵ وار
 ادبله مئی ایچیرم هرگون حق حضورندا
 اگر ادبسیزه جنتده آب- کوثر^۶ وار
 گئدین دورون قاپیدا، قویمایین گله واعظ
 سریمده شور^۷، الیمده شراب احمر^۸ وار
 باغیشلا معجزی، ای بیست وهفتم- رمضان^۹
 نه منده نفخ^{۱۰} و نه زور- مالک اشتر وار^{۱۱}

^۱ - ساقینین باشینی گتیرین.

^۲ - باشدا باشقا خیال واردیر.

^۳ - منظور مجتهدلرین فتوایی، امری دیر.

^۴ - ملتین رهبریندن.

^۵ - کدرلی خاطیریم.

^۶ - جنتده افسانوی سو آدی.

^۷ - باشیمدا شور واردیر.

^۸ - قیرمیزی چاخیر.

^۹ - ای اوروجلوغون ایگیرمی یئددینجی گونو.

^{۱۰} - شیش. منظور بودور کی، من شیشمان دئییلیم، وارلی دئییلیم.

^{۱۱} - حضرت علی نین طرفدارلاریندان بیرر ایدی.

x - سونوندا (x) علامتی اولان بیتلر "نخجوانی / ملی کتابخانا" نسخه سیندن دیر.

كوچه لر

پالچىق آياقلاماقدا اگر وار مھارتين
 ايرانا گل، زيارت ائديم ماه طلعتين^۱
 ايتلر يوگورسه اوستووه بازار و كوچهده
 مومكن دئييل فرار، تنز ائيله وصيتين
 زيرا كى،^۲ كوچه دار، گل و لاي^۳ دؤور و بر^۴
 دور، قاچما كى، گنذر هدره سعى و زحمتين
 ناولدان لار ايشلهينده چئوير بۇركو ترسينه
 وقتى كى دولدو، تۇك يئره، ايسلاتما كيسوتين^۵
 ييخسان آتان ائوين، تازادان ائيلهسن بنا
 غصب ائيله كوچهدن، كيچيك اولسا عمارتين
 آوردى بهشت^۶ سون لارين ساخلا اولمكى
 جان وئرمه قيش زامانى اگر واردى غيرتين
 نقل - جنازه ائتمگه^۷ يول يوخ كى دامدان
 قارى تۇكوبدو كوچهيه ديندار ملتين
 نعيمين قالار اوتاقدان، حاماملار كيمى قوخار^۸
 ايذاء ائدر^۹ جماعته بوى - كشافتين^{۱۰}

^۱ - آى اوزون.

^۲ - لونا گؤره كى.

^۳ - پالچىق، چومور.

^۴ اطراف.

^۵ - پالتارين.

^۶ - شمسى ايلى نين ايکينجى آيى.

^۷ - اولونو آپارماغا.

^۸ - اييلهئر، متعفن اولار.

^۹ - اذيت ائدر.

^{۱۰} - مرداد ايى.

عقلین آزالسا، دوشسه یولون بو ولایته
 گئتسن حضور- پاکینا دریای حکمتین^۱
 سؤیله: آغا، نه ائیله میسن اختراع سن
 کی دولدوروب جهانی بو اندازه شهرتین؟
 قیخدیر میسان بش آلتی کئچل باشی زوريله
 بوندان سئوای نه دیر وطنه، خلقه خدمتین؟
 دلکله سیاست ائدیسن انشیتیمیشم^۲
 ساققالینا کی، وورماسین اولگوج رعیتین
 مرداد^۳ آییندا ائیله میسن نطق لر، بلی
 بیر آی تامام، نفعینه داییر، جماعتین
 ملت اوپر آیاغیوی چوخ احتراميله
 یا شیخ، علّتی بو ایمیش می او حورمتین
 باشین یاران جماعته لازیم دئیل حَجَم
 ای بی شعور، عجمله مگر وار عداوتین؟^۴
 اویرت بیزه قرائت- الحمد و سوره نی^۵
 قوی طبّی اهل طبّه، تۆکولسون فراستین
 شمشیر- آبدار بیانیله^۶ معجزا!
 وور، کلّه سین دوشور یئره دیو- جهالتین!^۷

^۱ - حکمت، فلسفه دیزی نین. / میرزا اکاظمه اشاره دیر.

^۲ - میرزا اکاظمه اوز قیرخماغی و باش قویماغی قادن ائدی، دلکله ردن امضا آلاق اونلاری مجبور اتمیشدی کی، بئله رفتار ائتسینلر. او بو ایشلاری رعایت ائتمه یین دلکله شاللاق ووردوروب تعزیر اتمیشدی. معجز بو حادثه یه اشاره ائدیر.

^۳ - شمسی ایلی نین بشینجی آیی.

^۴ - دشمن چیلیگین.

^۵ - "الحمد" و "قل هو الله" سوره سینی دوز اوخوماق.

^۶ - سؤزون و صحبتین کسگین قیلینجی ایله.

^۷ - جهالت دئوی.

اىستىر، اىستىتمىز؟ !

مىجلىس تامام نۇغل و شراب اىستىر، اىستىتمىز؟^۱
 وقت — ناھار،^۲ شىش و كباب اىستىر، اىستىتمىز؟
 لازىمدى قايقاناغا بئش اون دانا تخم مرغ،^۳
 بىر قدر ياغ، بال و دوشاب اىستىر، اىستىتمىز؟
 چۈخدور گناھى گۈزلىرىن اى يار دلىپسند^۴
 لعل لىبن^۵ كنارى ثواب اىستىر، اىستىتمىز؟
 آچ صفحه جماليوى^۶، ائىلىم مطالعه^۷
 اى ماھتاب^۸، طفل، كتاب اىستىر، اىستىتمىز؟
 يانغىن سالىبدى كۇنلومه عشقین شرارهسى^۹
 آخر اۇلور بو خانه^{۱۰} خراب، اىستىر اىستىتمىز
 تانباكييه سو تۇك، گۈزل ايسلات، الله، سىخ،
 جىندا سارى بوغازينا، ساپ اىستىر، اىستىتمىز؟
 باشينا اود، دىيىنه سو، چاتلاغينا قمىش،
 اى بختور! ميانا^{۱۱} مىلاب اىستىر، اىستىتمىز؟
 يوخسول گرک نىيه دئيه اولادىم اولماسىن
 اولاد، بۇرك، چوست، جوراب اىستىر، اىستىتمىز؟

^۱ - نۇغل، شىرىنى.

^۲ - ناھار زامانى.

^۳ - يومورتا.

^۴ - اى اورك سئون يار.

^۵ - لعل دوداغىن.

^۶ - اوزووون صحيفهسىنى آچ.

^۷ - اوخويوم.

^۸ - اى آى ايشىنى.

^۹ - محبت قىيلجىمى.

^{۱۰} - بو ائو.

^{۱۱} - آراسىنا.

بش یاشی وار قیزین، اره ایستیرله^۱ قونشولار
 وئرسین گرک جاواجا جاواب، ایستر- ایسته مز
 بوینو یوغوندور ایسته یه نین، قامتی بلند^۲
 فیکریز ندیر بو باره ده، باب^۳ ایستر، ایسته مز؟
 گر قورخوسان قاچا، او گنجه باغلا قوللارین^۴
 تسلیم اولور الینده طناب،^۵ ایستر- ایسته مز
 آخر تۆکرله^۶ قانینی بو ماه پشیکرین^۷
 اتسین گرک او زحمته تاب ایستر- ایسته مز
 گنجدی گنجه قراردن، ای شمع راحت اول
 لیل زفاف،^۸ شرم^۹ و حیجاب^{۱۰} ایستر، ایسته مز
 ای یار مهربان، بو شمع و بو سن، بو من
 بو رختخواب،^{۱۱} بیر گنجه خواب^{۱۲} ایستر، ایسته مز؟
 خوش گلمیسن، صفا گتیریسن، ای عمقیزی!
 قورخما بالا و چکمه عذاب ایستر- ایسته مز x
 - دیمه منه، عموغلو، سنی او ننه ن جانی،
 یاخشی دئییل بو ایشده شتاب^{۱۳} ایستر- ایسته مز x
 ختم ائیله یین^{۱۴} بو مجلسی، یاران دورون گندک
 معجز یاتیپ، آیللسا، حساب ایستر، ایسته مز؟

۱ - ایستیرلر.

۲ - بویو اوجا.

۳ - تای، جور، مناسب، موافق، بیر- بیرینه یاخین.

۴ - منظور توی گنجه سی.

۵ - ایپ.

۶ - تۆکولر

۷ - آی بدنلی نین.

۸ - گلین گنجه سی.

۹ - اوتانما، حیا، خجالت.

۱۰ - پرده، چادیر، اوز لورتوگو.

۱۱ - یورغان- دۆشک.

۱۲ - یوخو.

۱۳ - عجله- تلسمه.

۱۴ - قورتارین، باشا چادیرین.

x - سونوندا (x) علامتی اولان بیتلر "معدلی" نسخه سیندن آلینمیشدیر.

... گلین!

بو خیردا قیز نئجه گئتسین ارین یثرین سالسین؟
 توکذبانه دئدیم: وئرمه قوی هله قالسین!
 توکذبان دئدی: قیز، مظهر الغراییدیر^۱
 اوروج - ناماز اونا دوققوز یاشیندا واجیبیدیر
 اگر بو سنده قیز بیلمه سهدی عشق نه دیر
 اوخوردو صیغه عقدی^۲ اونا، او ملا قدیر؟
 آخوند، تانری پئیمبر^۳ می چوخ بیلیر، یا سن؟
 دئدیم: بلی، بئله دیر ای توکذبان، احسن
 منی چون ائيله دی ساکت جاواب قانونی^۴
 توی ائيله ییب اره وئردیم قیزیم همایونی
 اونی گئجه یولا سالدیق، ولی چوخ آغلاشدیق
 خوروز بانینا^۵ کیمی سؤیله دیک، چوبوقلاشدیق
 گئجه نه واختیدی، بیلیم کی، قاپی سسلندی
 توکذبان دئدی: دور آچ کی، یئنگه لر^۶ گلدی
 قاپی آچیلدی، گلیب یئنگه لر اوتوردو یئر
 توکذ دئدی: خالاجان! اولدومو همان فقره؟
 خالا وئریب حرکت باشینا بئش اون دفعه
 دئدی: قیزیم، ناغیلیم وار سنه بئش اون صفحه
 موشاتا ال اله چون وئردی قیزلا دامادی
 موشاتا چیخدی، پس عاشیق قاپینی باغلادی

^۱ - غریبه شئیلرین گؤرونوگو یئر.

^۲ - کین کسمه خطبه سی.

^۳ - پیغمبر.

^۴ - قانونی جاواب.

^۵ - خوروز بانلایان وقته قدر.

^۶ - قیز ائویندن گلینله بیرلیکده اوغلان ائوینه گئدیپ قیزین قیزلیق خبرینی گتیرن آروادلار.

بئش اون دقيقه كى كئچدى، اوجالدى بىر ناله
 زاواللى قىز چىغىرىدى مثال بزغاله^۱
 چكىردى ناله، دئىيردى: گلېن منى آپارين!
 اۆتور منى، گئدىرم ائومىزه سنى تارين!
 قاپى آچىلدى، بو ائنادا سسلەنىپ داماد:
 دئىيردى: گل آنا، احسان ائوين اولاباد
 قىزى گۆتوردو ال اوستە مثال بىر قونداق
 چاغىردى: آى ننه، گل بىر بو آلدىغىن مالا باخ
 آنا دئىيردى: بالا صبر ائله، پىشر حالوا
 قوجاقلا، باس يئره، وئرمە قولاق بە واويلا^۲
 قىزى قويوب يئره داماد، آنهسى^۳ اولدو
 كمال شفقتيله بوينونا قولون سالدى
 دئىيردى: قىز دا قاچارمى عروس^۴ اوتاغىندان؟
 اۆپردى گاه اوزوندن، گهى دوداغىندان
 قىزى قوجاغا آلىب قىينانا، دئىير كىش كىش^۵
 و دولدوروب جىيىنە بالدىزى، نوخود كىشمىش
 نە كىش كىشه، نە نوخود كىشمىشه باخىر بى فھم^۶
 آياقلارين يئره تاپدىر، دئىير كى، من گئدىرم
 بو سۆزلر ائىلەدى من بينوانى دى—وانا
 پس آغزىما گلنى سۆيلەدىم توكدبانا

^۱ - كئچى بالاسى.

^۲ - ھاي - كوى.

^۳ - آناسى. / آنا دولو تور كجەسى.

^۴ - گلېن.

^۵ - اوشاغى ياتىراركن آنالارين دندىگى سۆز.

^۶ - آنلاماز.

طلوع ائتدى گونش^۱، دوشدو قلوب طاقتدن
 دئدیم: دوروم یاتیم، آزاد اولوم خیالتدن
 توکذ ده یتنگه لر ایله معاً^۲ دوروب گئتدی
 سئویندیم اؤز اؤزومه کی، او گئتدی، سۆز بیتدی
 قولو قیچی اوزادیب، باشیمی متکایا-
 قویاندا، قاپینی شدتله دؤیدو همسایا^۳
 دئدیم: نه وار؟ دئدی: قیز، باش آچیق، آياق یالین
 قاجیب، گلیب بیزه، دینمه، سن اول امام- حسین!
 دئدیم: کۆتک آنانین حقّی دیر، نه اینکی قیزین
 گناهی یوخدور او مظلومه نین بیلیرسن اؤزون
 گئدیب گتیردی قیزی، لئیک، خییلى پڑمرده
 گؤزو شیشیب، سارالیب عارضی^۴، دل آزرده^۵
 یتیم بالا کیمی بوینون آیب، پریشان حال^۶
 قوجاقلادیم، دئدیم: ای نونهال حزن و ملال!^۷
 نه سنده واردی قباحهت بالا، نه آناندا
 لباس- شرع گئییدیر جهالت ایراندا
 سؤزون دئینمه دی آزاد، آنلایان قسمت
 جهالت ائيله دی ایرانى مرکز- بدعت^۸

^۱ - گون چيخدی.

^۲ - بیرلیکده.

^۳ - قونشو.

^۴ - لوزو، بنیزی.

^۵ - اینجیمیش، اورگی سینیق.

^۶ - احوالی پریشان.

^۷ - غصه و کدرین تازا یتنگی.

^۸ - دینه مخالف اولان غلط و یاراماز ارتجاعی رسم و عادتله بدعت دئییلر. بورادا معجز بو کلمه نى عمومیتله یاراماز و کؤهنه عادتلهر معناسیندا ایشلتیمیشدیر.

در حالتیکی نمو ائتمه یییدی^۱ پستانی^۲
 کبیردیر^۳ دئدی بیر طفله،^۴ وئردی فتوانی^۵
 اوخودو صیغه عقدین^۶ آخوند بی پروا^۷
 صغیری ائیلهدی بیر کله قند اوچون کبرا^۸
 دئدی سالین کفنی بوینوزا دئیین شاخسئی^۹
 قافانی^{۱۰} پارچالادی خلق، سؤیلهدی: واخسئی
 او چیخدی منبره، چاک ائیلهدی گریبانین^{۱۱}
 جهالت ائیلهدی بر باد، معجزین جانین^{۱۲}

۱ - جو جرمه ییب. بؤیومه ییب. چیتلاماییب، چیخماییب.

۲ - امجک، ممه.

۳ - بؤیو کدور، شرعده بلوغ حدینه چاتمیشا "کبیر" دئیرلر.

۴ - بیر اوشاغا.

۵ - شیعه مجتهدلری نین وئردیکلری شرعی حکم، امر.

۶ - کبین کسین زامان اوخونان خطبه یه عقد صیغه سی دئییلر.

۷ - قورخوسوز، فیکیرلشمه دن.

۸ - کیچیک، بلوغ حدینه چاتمیش، بورادا بو کلمه "صغری" قادین جنسی شکلینده ایشلمه لی ایدی، لکن شعرین وزنی

خاطیرنه کیشی جنسینده ایشلمیشدیر. کبرا= بؤیوک.

۹ - محرمین اونوندا، (عاشورا گونو) باش یاران شیعه لر آغ کفن گئیمیش حالدا ۲-۳ متر فاصله ایله، ایکی اوزون صف باغلایار و اوز- اوزه دورا ق یاناک، بیر- بیرین کمرلریندن یاپیشدیقلاری حالدا، ساغ الرینده قمه و یا قیلینج اولارکن، حرکت ائدر و بیر دسته شاخسئی (شاه حسین سؤزونون قیسادیلیمیشی) دندیکده لو بیرى دسته واخسئی (واى حسین سؤزونون قیسادیلیمیشی) دئییه اونا جواب وئردی..

۱۰ - باشی. /آنا دولو سؤزو./

۱۱ - یاخا، بالتارین بویون حصه سی.

۱۲ - شعرین یازیلما سببینی بیلمک اوچون باخ خاطیره لره.

رشبرين

ساقى يا ايراندا چوخ موشگولودو حالى رشبرين^۱
 آلتى آى ايشلر گئنه دولماز چووالى رشبرين
 او اكر بوغدانى آما خان ييغار آنبارينسا
 قيشدا يارماسيز ياتار اهل - عيالى رشبرين
 خان ساتار آرپانى، بوغدانى تۆكر پول جيبلره
 بورجلو ساققالين يولار باشى بلالى رشبرين
 ملكدار - بختور هر گون بويار ساققالينى
 ايلده بير دفعه حنا گۆرمز عيالى رشبرين
 رنجبرى ساخلار آغا، تا وار ديزينده قوتى
 عذرون ايستر چون چوخالدى سن و سالى رشبرين
 خدمت ائيلر موفته رشبر بگلر ايله خانلارا
 ائتمه سين، من نئيله ييم يوخدور كمالى رشبرين
 عقلين ايشلتسه نۆكر ائيلر آغانسى برزگر^۲
 بيلميرم هاردا كئچير فيكر و خيالى رشبرين
 معجزا! بير فيكر ائده يدى رنجبر^۳ بو باره ده
 ليك بورنون سيلمگه يوخدور ماجالى رشبرين

^۱ - شعرين بيرينچى مصراعلارينين وزنى رمل مثنى / فاعلاتن x فاعلاتن x فاعلاتن x فاعلن / دور. بونا گۆره ده ايکينچى مصراعلاردا وزنى همان اولمالى دىر. بونا گۆره ده شعرين ردیفى "رنجبرين" كلمه سى، خلقي ديلينده ايشلنديگى كيمي، "رشبر" دئيلىپ يازيلماليدير.

^۲ - اكينچى.

^۳ - بورادا شعرين وزنinin ايجابينا گۆره كلمه "رنجبر" دئيلىپ يازيلمالي دىر.

پولدور، پول !

گونده بىر پولسوزو قصاب- اجل دارا^۱ چكر،
بركىدیر ال آياغىن، اوستونه قدارا چكر
باھالىقدان نەلر اول كاسىب- بىچاره چكر

چۆرگە وئرمگە يوخ درھم و دىنارى داداش
قارا پولدور كىشى نىن غم گونو غمخوارى داداش

قىزىلى قىز كىمى آل قوينووا يات تا به سحر^۲
سنه نه، گر اولادنيا ھامىسى زىر و زېر^۳
كنارا قويما زر و سىمىوى^۴ اى نور بصر^۵

جان كىمى باغريوا باس درھم^۶ و دىنارى^۷ داداش
چونكى پولدور كىشى نىن غم گونو غمخوارى داداش

ايسته سن راحت اولوب، كئف چكه سن ياي و قىشى
قىچىن آروات قىچىنا چاتما آ بىچاره كىشى!
انگىوى ناللاما بىجا يتره، دولدور جىيىشى

چونكى پولدور كىشى نىن غم گونو غمخوارى داداش
جان كىمى باغريوا باس درھم و دىنارى داداش

اولا گر آى كىمى ھم حسن و جمالى كاسىبين
عاغلىن آرسا، خوشونا گلەسە خيالى كاسىبين

^۱ - اجل قصابى.

^۲ - سحره قدر.

^۳ - آلت- اوست.

^۴ - قىزىل و گوموشون.

^۵ - گۆز ايشىغى.

^۶ - عرب اولكەلرينده پول واحدلىرى.

^۷ - عرب اولكەلرينده پول واحدلىرى.

وارلى آلمان قىزىنى باشى بلالى كاسىيىن

بونو يوز يىردە سەنە امر ائله يىب تارى داداش
جان كىمى باغريوا باس درهم و دىنارى داداش

نە قَدَر چىركىن اول وارلى قىزى آل قۇجاغا

بىزە يە گر صىفتى رىندە يە، باشى قاباغا

چۈنكى او درهم و دىناردى باشدان آياغا

جان كىمى باغريوا باس درهم و دىنارى داداش
بونو يوز يىردە سەنە امر ائله يىب تارى داداش

پوللو حاماما گلندە يىغىشارلار يانىنا

اوستا،^۱ رىشېر^۲، جامادار^۳ كىسە چىركىلر جانىنا

ياغلى قۇيروقۇدو، ھەرە بىر پاى آتارلار دامىنا

چۈنكى پولدور كىشى نىن غەم گونو غەمخوارى داداش
بونو يوز يىردە سەنە امر ائله يىب تارى داداش.

پوللو اىستىر سويونا حولە وئىرلر تلەسىك

پولسوزا رىشېر آتار بىر فېتە، اورتاسى دلىك

اندە- مەندە دئسە، اونباسىنا بئش آلتى تىپىك

چۈنكى پولدور كىشى نىن غەم گونو غەمخوارى داداش
جان كىمى باغريوا باس درهم و دىنارى داداش

پوللو ھەر ھەفتە بويار ساققالىنى قىر كىمى

مئىل ائدر قايقاناغى، نەرە چىركىلر كىمى

بوخۇدو پول قەدرى بىلەن دەرەدە^۴ جىيىگىر كىمى^۵

^۱ - بورادا حامام صاحى.

^۲ - حامامدا جان سورتىن.

^۳ - حامامدا پالتار ساخلايان.

^۴ - دىيادا.

^۵ - جىب كىسەن.

چونکی پولدور کیشی نین غم گونو غمخواری داداش
جان کیمی باغریوا باس دیرهم و دیناری داداش

پاراسیز اولما یاسان، کور اولاسان، کار اولاسان
پول الیندن یاپیشا عازم بازار اولاسان
دار- دنیا^۱ اکر ایسته میسن خوار^۲ اولاسان

جان کیمی باغریوا باس درهم و دیناری داداش
چونکی پولدور کیشی نین غم گونو غمخواری داداش

پیلاوی پوللو ائدر مئیل، بو بیر قاعده دیر
فیرینی، شهد، شکر پولسوزا بی فایده دیر
سؤزومه ائيله عمل گر قولاغین دایی ده دیر

بونو یوز یئرده سنه امر ائله ییب تاری داداش
جان کیمی باغریوا باس درهم و دیناری داداش

چشسته یه^۳ پوللو یئیر کوفته نی، قلیانی چکر
خواب- شیرینه گئد^۴ ر، اوستونه یورغانی چکر
فقرانین پولو یوخ، محنت- ایامی چکر

چونکی پولدور کیشی نین غم گونو غمخواری داداش
جان کیمی باغریوا باس درهم و دیناری داداش

گوله بولبول کیمی عاشیقلیق ائدیپ یورما سسین
عاشیق سیم و زر^۵ اول، عشقه اکر وار هوسین

^۱ - دنیا ائوینده.

^۲ - ذلیل.

^۳ - ائیکیندی یئمگی.

^۴ - شیرین یوخویا گئدر.

^۵ - گوموش و قیزیل.

گول نەدىر، عشق نەدىر؟ پولدو سنین دادرسين^۱

بونو يوز يئردە سنە امر ائله ييب تارى داداش
جان كيمي باغريوا باس درهم و دينارى داداش

يوخدو بير زاد جهاندا قارادان^۲ ايسته مهلى
پول ايله مومكن اولار سبزه، تبرزه^۳، عَملى^۴
يوخلاما، جان قولاغين وئر منه اى رستمعلى

بونو يوز يئردە سنە امر ائله ييب تارى داداش
جان كيمي باغريوا باس درهم و دينارى داداش

بير كرور^۵ اهل - وطن قان قوسور ايراندا بو گون
فقرانين ازيليير باشى دييرماندا بو گون
دئيرم من بو سؤزو هر كسه هر ياندا بو گون

قارا پولدور كيشى نين غم گونو غمخوارى داداش
جان كيمي باغريوا باس درهم و دينارى داداش

حاجى لار صدر - مجالسده هميشه قورولار^۶
سؤزو كئچمز كاسييين، بوش يئره آغزى يورولار
پولو، پولسوز اولونون اوو جونا قويسان ديريلير

چونكى پولدور كيشى نين غم گونو غمخوارى داداش
جان كيمي باغريوا باس درهم و دينارى داداش

^۱ - فريادا چاتان.

^۲ - منظور قارا پولدور.

^۳ - شريين اوزوم قوروسو.

^۴ - فاخرى اوزومونون قوروسو.

^۵ - بئش يوز مين.

^۶ - هميشه مجلسين يوخاريسيندا اوتورار.

مجلسه داخېل اولار بوللو خانىم لاله كىمى
ياد و بىگانه آلا ر دؤوره سىنى هاله كىمى
سفرده تەك قالى پولسوز باجى غساله^۱ كىمى
چونكى پولدور كىشى نىن غم گونو غمخوارى داداش
جان كىمى باغريوا باس درهم و دىنارى داداش

يار و يولداش و رفيقن هامىسىندان، آ كىشى
دوست بسدير سەنە قوينونداكى جىزدان،^۲ آ كىشى
چونكى، يوخدور سەنە بىر فايدا بولاردان، آ كىشى
جان كىمى باغريوا باس درهم و دىنارى داداش
چونكى پولدور كىشى نىن غم گونو غمخوارى داداش

يار و يولداش قارا گونده قوياچاقلار سنى تەك
گر آجىندان اۆلەسن بىر تىكە وئرمزله^۳ چۆرك
يانىوا قويما بە غئىر^۴ از لئره^۵، مجدئە، چرەك
جان كىمى باغريوا باس درهم و دىنارى داداش
چونكى پولدور كىشى نىن غم گونو غمخوارى داداش

گر چە واعظ سەنە هئى، ترك ائله دىنانى دئىير
جان كىمى باغريوا باس حورى و قىلمانى دئىير
آده، معجز دە سەنە بو سۆزو پنهانى دئىير
سۆزومە ائىله عمل اى قارا گۆز، سارى داداش
چونكى پولدور كىشى نىن غم گونو غمخوارى داداش

^۱ - اۆلو يويان آرواد.

^۲ - جىيدە كىچىك پول قابى.

^۳ - وئرمزلر.

^۴ - سنوايى.

^۵ - قديم تورك قىزىل بولو.

يا رب!

سن گۆرمەمىسن درد نەدى، درمان نەدى يارب
 مندن خبر آل، زحمت - دندان^۱ نەدى يارب؟
 عقرب كىمى سانجار منى آغزىمداكى دىش لر
 بىلمىز مگر صانع - جان^۲، جان نەدى يارب؟
 راحم^۳ قوى آدين، تۆك دولونو باغينا خلقين
 راحم نه دئىمك، معنى - رحمان^۴ نەدى يارب؟
 بىلسەيدى فلک دام يىخیلار گر دوشه ناودان
 سالمازدى اونو، بىلمز او ناودان ندى، يا رب
 دامدا نه چوغوندور اكير ايرانلى، نه مرزه
 بير ياخشى دوشون دام نەدى، ناودان نەدى يارب؟
 ماه رمضان، فصل زمستان، او دا چوخ برک
 ملت توتا، يا مثیل ائده، فرمان نەدى يارب؟
 بوينو يوغون آلمانلارى دا ائيله مكلف
 تا توتسون اوروج، بىلسين اوباشدان نەدى يارب؟
 لاغر بدن^۵ ايرانلى يا لطفون نيه چوخدور
 بير مُشت^۶ عجمه^۷ بو قَدَر احسان نەدى يارب؟
 بالونيله افلاكا^۸ چىخار ياندىرى چرخين
 آلمان بيله گر روزه^۹ و رمضان^{۱۰} نەدى يارب؟

^۱ - ديش.

^۲ - جان يارادان، خالق.

^۳ - رحم ائلهين.

^۴ - باغيشلايان، مهربان.

^۵ - آريق بدن.

^۶ - بير اوووج.

^۷ - ايرانلىيا.

^۸ - فلک لره.

^۹ - اوروج.

^{۱۰} - اوروجلوق آيى.

واعظ بويورور باشىوا وور، جانىوى اينجيت
 بو باره ده تكليف- مسلمان نهدى يارب؟
 كلهن دئديم آهئدى؟^۱ غضبلندى كفن پوش^۲
 آهن دىي گر^۳ كلّه نادان^۴، نهدى يارب؟
 تغيير اكر وئرمه يه جك خولقونا خلقين^۵
 پس فلسفه دين نهدى،^۶ ارکان^۷ نهدى يارب؟
 گر قور خودور آيات- جهنم^۸ بيزى، بس بو
 امنيه^۹ و نظميه^{۱۰} و آزادان^{۱۱} نهدى يارب؟
 بى پرده^{۱۲} گزير نستر^{۱۳} و سوسن^{۱۴} و سونبول
 اسرار سيه پرده نسوان^{۱۵} نهدى يارب؟
 اخلاقى پوزار گر دئيه سن حُسن و وجاهت^{۱۶}
 ترلان قوشو تك بو گؤزل اوغلان نهدى يارب؟
 حكم ائيله او دا اوز توتا، ساققالى چيخينجا
 بوشلا گئده، تقصير، توکذبان نهدى يارب؟

^۱ - دميردى.

^۲ - كفن گئين، عاشورا گونو باش يارماق اوچون آغ بارچادان اؤنلوك سالان.

^۳ - اگر دمير دئييل سه.

^۴ - نادانين كلهسى، قانمايانين باشى.

^۵ - اخلاق، دلورائيش، رفتار.

^۶ - دينين فلسفهسى.

^۷ - اساسلار.

^۸ - جهنمه عايد قران آيهلىرى.

^۹ - كند يئرلرينده امن آمائلىق يارادان دولت مامورلارى.

^{۱۰} - شهرلرده اوردويا خاص انتظامات يارادان اداره.

^{۱۱} - شهر داخلينده انتظامات مامورو.

^{۱۲} - پرده سيز، آچيق.

^{۱۳} - گول آدلارى.

^{۱۴} - گول آدلارى.

^{۱۵} - قادينلارين قارا پردهسى، منظور چاديرا و چرشيدير.

^{۱۶} - گؤزل ليك.

اعلان ائديسن يوم گۇزون اوغلانلارا باخما،
 كچ توت قدحى ^۱ تۆكمه، بو اعلان نه دى يارب؟
 در واقع اگر ياخشى دئييل توكسوزه باخماق،
 او روضه- رضوانداكى ^۲ غلمان ^۳ نه دى يارب؟
 من ده قىلارام، صاحب ميليان دا نامازى
 آخر من ايله فرق- فيلان خان نه دى يارب؟
 اوچ يوز تومن آيلىق يئير او، من غم و غصّه
 علت نه دى، حكمت نه دى، بُرهان ^۴ نه دى يارب؟
 مبعوث ^۵ چيلوو خارا ^۶ بيزى ائتمه حواله ^۷
 بيلمز او غم و غصّه چايدان ^۸ نه دى يارب؟
 سن ظن ائديسن ^۹ يوخدو منيم قتليمه تشنه ^{۱۰}
 چاى و شكر و دۆم- گيلان ^{۱۱} نه دى يارب؟
 هرگيز دۆزه بيلمز بو قَدَر مَنته اينسان
 اينسان دىي ^{۱۲} گر مَلت- ايران نه دى يارب؟
 عزم ائيله ميسن معجزى اۆلدورمگه، اۆلدور!
 يوز جان سَنه قوربان اول، بو جان نه دى يارب؟ ^{۱۳} xx

^۱ - پياله، ايچكى، جام، فارسجا "كچ دار و مريز" مثليه ايشارهدير.

^۲ - بهشت باغيندا.

^۳ - بهشتده هئچ وقت قوجالمايان جوان اوغلان اوشاقلارى.

^۴ - دليل.

^۵ - وکیل، نماينده.

^۶ - چيلوو يئين وکیل، منظور وارلى، دولتى وکیل.

^۷ - ايشيميزى وارلى وکیله سالما.

^۸ - چايدان غصهسى، منظور چاى خرجىدير.

^۹ - گومان ائتمه.

^{۱۰} - اۆلومومه سوسوز، منظور اۆلومومو ايستهين.

^{۱۱} - كئچميشده گيلاندا اله گلن ياخشى نوع توتون ايدى.

^{۱۲} - دئييل.

^{۱۳} - سونوندا (x) علامتى اولان بيتلر "نخجوانى / مى كتابخانا" نسخه سيندن دير.

لازیمدیر

اگر جنایه‌زا آه و آیین^۱ لازیمدیر
 منی ایچمیشم منه هم بیر قرین^۲ لازیمدیر
 دئدی بوراخ غزتی^۳، آل، بو ویردی^۴ ازبرله
 دئدیم آخوند منه، "حَبْلِ الْمَتْنِ"^۵ لازیمدیر
 گلنده درده دیشین، سن دوعا اوخو واعظ
 فقط منیم دیشیمه کلبتین لازیمدیر
 سنین کثیفن ائله ایستیر، منیم کثیفم ده بئله
 سیزه فقیر و فقیره انین لازیمدیر
 دئدی رساله اوخورسان؟ دئدیم: حساب اوخورام
 دئدی حساب دئیل، شخصه دین لازیمدیر
 دئدیم کی، دینی نه ساخالار؟، دئدی مسلمانلیق
 دئدیم خئییر کی، قوشون نئچچه مین لازیمدیر
 دئدی: جفنگ دانیشما، خدادی حافظ- دین^۶
 بیزه نه توپچو نه حصن حصین^۷ لازیمدیر
 دئدیم: نچون قاپیوی باغلیسان یاتان وقتده
 دئمک سنه کره و انگبین^۸ لازیمدیر
 قاپیوی قویسان آچیق، دزد اولار ائوه داخل
 آپارسا مالی، سحر شور و شین لازیمدیر^۹
 عیالین اولسا دل آرا، او دزد- لامذهب
 تصرف ائیلر، او بیلمز کبین لازیمدیر.

^۱ - آه و ناله، آغلاماق.

^۲ - تایی، جفت، یاخین.

^۳ - روزنامه.

^۴ - دوعا، یاواشجا، دوداق آلتی اوخونان دوعا.

^۵ - مشروطه انقلابی ایللری کلکتهده یاینلانمیش فارسجا مترقی غزت، بورادان گومان اتمک اولار کی، شعر مشروطه انقلابی ایللریندن سونرا قلمه آیینمیشدیر.

^۶ - دینی قورویان آلاهدیر.

^۷ - محکم قالا، بو کلمه لرین یئرینه "اسب و زین" ده یازیلیمیشدیر.

^۸ - بال، شهد، مصراعدان منظور بودور کی، دولتین.

^۹ - های کوی، قیشقیریق.

حکمت !

گياھ^۱ اۋلر - ديريلىر باز صحن - گولشندە^۲
 نيبه اۋلوب دە بنى آدم اولماسين زندە؟
 هزار سال^۳ ياتيپ قبر ائويندە مستانه
 دوروب مراجيعت ائتسم^۴ دوباره بو كندە
 اگر دوشە يادىما ظلوم چاي و قند اوندا
 داها عبانى ساتيب وئرمم چايا قندە
 باها اولاردى چۆرك بىر زامان محمدعلى^۵
 گولردى خلقين اوزو باز^۶ سال - ايندە^۷
 چيتين اوجوزلوغو لاکين قيامتە قالدى
 توكذبانا دئيين گر قالا گئنه مندە
 لباسى اولموياجاق، قول قيچى اگر اوشويه
 گرک تويوق كيمى صبح و مسا^۸ ياتا نيندە
 دئيين اونا كى، بلى، اۆلمهلى زاماندى زامان
 اۋل ائتمە بورجلو يانيندا اريوى شرمندە
 فقيرين حالينى بيلمز او ميليونر وكلا
 گرک منيم كيمى بى چيز اولا نمايندە^۹

^۱ - اوت، بيتكى.

^۲ - گئنه گولشن آراسيندا.

^۳ - مين ايل.

^۴ - قاييتام.

^۵ - منظور ميرزا محمدعلى پور على محمدى دىر.

^۶ - گئنه.

^۷ - گلن ايل.

^۸ - سحر و آخسام.

^۹ - دئمك شعر مجلس - شورا آچيلاندان سونرا يازيلميشدير.

وئوردی لوتلره شالوار و دون و پیراهن
 یاتایدی بیر گنجه گر مالدار کولخنده^۱
 خوشا سعادینه حضرت مسیحانین
 نه عورته تومان آلدی، نه کفش فرزند^۲
 اسیر شام کیمی دستگیر ائدیله منی
 ووروبلا بویوما زنجیر، آیاغیما کونده
 دئدی قولاغیما: غم چکمگه مهیا اول
 اوگون کی، معجزی خلق ائتدی آفریننده^۳
 مگر قولا باخار آقا بونوعلن، یارب؟
 خطا کی، ائتمه میشم اولموشام سنه بنده
 اوچ هفته متصلاً^۴ گۆز یاشی نثار ائدرم^۵
 خدا نکرده اگر بیر گون ائیلهیم خنده^۶
 (شعر ناقص نظره گلر)

۱ - تولا تباردا.

۲ - نه اوشاغا باشماق.

۳ - یارادان

۴ - آردیجیل.

۵ - باغیشلارام.

۶ - گولمک.

دنيانين

كئچر گئدر سَنَوَات^۱ و شَهوَرُو^۲ دنيانين
 مثال - ابر،^۳ ليال و سحورو^۴ دنيانين
 بوگون كى چيخدى باشا، بيرگون عۆمردن گئتدى
 هميشه ليك دَيل عئيش و سورو^۵ دنيانين
 سورش دئسين سنه بير - بير كئچن لرین حالين
 سراي - گورده^۶ بهرام - گورو^۷ دنيانين
 داغيتدى كلّه كاووسى قبرده حشرات^۸
 قارىشىدى تورپاغا كبر و غورو^۹ دنيانين
 ائدر سوموكلرى سورمه عاليات - جهان^{۱۰}
 تناوول ائيلر اتين مار و مورو دنيانين^{۱۱}
 بونؤوره نى نه قَدَر محكم ائيله سن، ائيله!
 تكان وئرنده يىخار، چوخدو زورو دنيانين
 گيرن دقيقه اجل پهلوانى مئيدانا
 قيلينجى سالدى يئره شاهپورو^{۱۲} دنيانين

/شعر ناقصدير/

^۱ - ايللرى.

^۲ - آيلارى.

^۳ - بولوت كيمى.

^۴ - بورادا گئجه لر و سحرلرى.

^۵ - كئف و شئليك.

^۶ - قبير ائوينده.

^۷ - ساسانى شاهى.

^۸ - افسانوى فارس شاهى كىكاووسون كله سيني حشره لر داغيتدى.

^۹ - مغرورلوق، تكبر.

^{۱۰} - دنيانين اعيان قادينلارى.

^{۱۱} - ايلانى و قارىشقاسى.

^{۱۲} - شاهزاده هم ده ساسانى شاهلاريندان.

اولموشام

من نه نظمیه،^١ نه امنیه^٢ نه آزان^٣ اولموشام
 پس نچین منفور - خاص و عام^٤ - دؤوران اولموشام؟
 نه قیزیلباشام،^٥ نه فرآشام، نه حاکم، ساقی یا
 بیر سوروش مندن نچون من نامسلمان اولموشام؟
 بوغدایا ساری دئدیم، قیره قارا، شیره سفید^٦
 اول جهتدن من بئله بی دین و ایمان اولموشام؟
 بی مروّت گورموشم بسکی مسلمان فیرقه سین
 ائتمیشم نیفرت مسلمانلیقدان، انسان اولموشام
 من سیزی اشراف ظنّ ائتدیم، ایناندیم قولوزا
 بیلمه دیم علاقمیشسیز،^٧ چوخ پشیمان اولموشام.
 اولمایین راضی بوناکی من یتیم سرمایه نی
 ال آچام خلقه دئیم: یاران، پریشان اولموشام
 /شعر ناقص نظره کلیر/

^١ - شهرلرین داخلی انتظاماتینی قورویان سلاحلی قوه و اداره.

^٢ - کندلرین انتظاماتینی قورویان سلاحلی قوه و اداره.

^٣ - رضاشاه دؤورو شهرلرین داخلی انتظاماتینی قورویان سلاحلی گوزتچی.

^٤ - خصوصی و عمومی آداملارین نفرت ائتدیگی.

^٥ - صفوی لر حکومتینین سلاحلی قوه سینین آدی.

^٦ - سوده آغ دئدیم.

^٧ - اوت و یتیم ساتان، آلقاق و کیچیک شغل.

ایستر

مَلَك الموتي^۱ نه بولغار، نه آلمان ایستر
 اونو دنیادا فقط ملت ایران ایستر
 تنگدیر^۲ راهگذاری^۳، در و دیواری اوجا^۴
 حرکت ائیلهسه یئر، قاجماغا مییدان ایستر
 یوز تومن فالچی یا، جینداره وئر کر بلایی
 باش قویار سجده یه خلقدان^۵ اوغلان ایستر
 آی کیشی، نئیلیسن اوغلانی، کی حاضیردی بلا
 اونو حفظ ائتمه یه بیر یاخشی خیابان ایستر
 بیخیلا مدرسه گر باشینا شاگردانین
 واریشی عرضه وئرر، مدرسه دن قان ایستر
 رنجبر^۶ خنجریله کله سین ایلر پارا
 نییه بیلیم او اوزون قانینه غلطان ایستر؟
 سیزین احسانیزی ای قانلی کفن^۷ قارداشلار
 نه ابوالفضل و نه شاه شهیدان^۸ ایستر
 ایستیسن اولمویاسان دهرده^۹ محتاج - طیب
 قانیوی ائتمه تلف، چونکی بدن قان ایستر
 آلتی آی اینه سنه وورسا طیبیان - بلد^{۱۰}
 اینه نین هر بیرینه مزد ایکی تومان ایستر
 سن داوامین آلا بیلمزسن اوغول بو خرجین
 چونکی ناخوش کیشی نین کؤنلو بادیمجان ایستر.

۱ - اولوم ملکی، عزرائیل.

۲ - داردیر.

۳ - کوچه سی، کنجیدی.

۴ - قایی و دیوار.

۵ - یاراندانان.

۶ - ایشچی، فمله.

۷ - عاشورا گونو باش یارانلار.

۸ - امام حسین، ابوالفضل اونون قارداشیدی.

۹ - دنیا دا.

۱۰ - ولایت طیبیلری.

البته

۱- دوست سواد اولمايا گر عورتده
 ايستر سنه نامه يازديرا خاتونون^۱
 مينجىق كيمى سۆزلىرى تۆكر آغزىندان
 مكتوب گلنده گزديرر كوچه لرى
 تا بير اوخويان گوروب دئيه آى قارداش-
 بير ايش چىخاجاق ايشين ايچيندن مطلق
 اول خانىما باخار، سورا مكتوبه
 اى مؤمن خر،^۵ چوخ اشتباه ائيله ميسن
 نامحرم ايله قول بويون اولماق شرعى،
 يازماق، قيزين عصمتين خللدار ائتمز،^۸
 جاهل آنانين بالاسى بيسمارك^{۱۰} اولماز
 معجز گورهن سن جهت ندير كى تارى-
 نامحرمة محتاج اولاجاق البته
 بير بوينو يوغونلا آيلش خلوته
 او كاغيذ يازان جونوب اولار ساعته^۲
 بير قدر گرگ گوزله يه هر درېته^۳
 بو كاغدى بير اوخو، ددهن رحمتده
 كاغذ اوخويان اولسا فنا طينتده^۴
 سن بوركونو قوى يانقيليجى غربته
 وئرمز پزهونگه^۶ يئر خدا جتته^۷
 يازماق، اوخوماق، خلافيميش بو كته
 ساخالار اونو علم پرده عصمتده^۹
 آرواد گرگ علم اوپرنه هر حالته
 خلق ائيله مهيب عقل بيزيم ملتده

۱ - آروادين، قادينين، / اصيل تورك كلمهسى.

۲ - شايد نقطه لرین يترينده "احتلام" كلمهسى اولموشدور.

۳ - درينده (يترلى لهجه دير)

۴ - پيش فيكىرده، ياراماز خيالدا.

۵ - اى ائششك مؤمن.

۶ - آرواد دللالى.

۷ - بهشتده.

۸ - يارالاماز، لكه لهر، پوزماز.

۹ - عصمت پرده سينده.

۱۰ - آلمانين قدرتلى بير صدر اعظمى اولموشدور كى، آلمانى بيرلشديرميشدير.

مسكىن قويون

گۆردۈم طنابا بند اولوب افكار سىرسى
 بىلدىم او خىرەسر بوغاجاق من قلندى
 ناچار سمت- مىكده يە ئىلەدېم گذر
 ساقى لبالب ئىلەدى چون جام- ساغرى
 واعظ دندى: حارامدى. ساقى دندى: حلال
 ايچدىم بئش اون پىالە، بهار ائتدېم آذرى^۱
 چون قوۋە وئردى قلىبمە مئى، سؤىلەدېم كى: هئى!
 ساقى تئز اول، گئير منە شمشير- حيدرى^۲
 سوردو نچون؟ دندېم اكيشى گۆرموسن مگر؟
 ائىلىر خراب ديو جھالت شىستىرى
 ظن ائتمە ديو بىردى،- دندى- بو ديارده
 مین لرجه ديو خلق ائدىب آقاي شوشترى^۳
 دور باشيوى يو، عقلیوى جمع ائىلە باشيوا
 گوندوز ياتىب، گئجه اوخوما مثل سىرسى.
 قيش گلىدى آلدی قاپىنى اى بىنوا، آيىل
 باخ گۆر نئجه سارالتدى خزان برگ نولفرى^۴
 ال قاتدى قيش تدار كينه وارلى، اى فقير
 امر ائتدى كى، نؤكرلر آلا ياغ، بىر درى
 حكم ائىلەدى، قاويرمالىغى^۵ يىخدىلار يئره
 ساللاخ چكدى دارا او بىسى يار و ياورى

^۱ - پائىزىن سون آيى.

^۲ - على ابن ابى طالب (ع)

^۳ - صاحب نفوذ مجتهدلردن بىرى.

^۴ - نولفر، نيلوفر.

^۵ - قاويرما اۋچون بىسلنن قويون.

باغلادى ال آياغىنى محكم او بى كسىن
 قويدو بوغازينا او لعين، قانلى خنجىرى
 فېشقيردى قان هاوايا، بېراز چالدى ال آياق
 كىچىدى جىدايا^١ باشى و دوغراندى پىكىرى^٢
 اى كاش ائده يديلر بو قدر ظلمه اكتفاء^٣
 زور ايله باسدیلار قازانا اول دلاورى^٤
 ووردو او قدر باشينا توخماقيله كنىز^٥
 بىنى توكولدو تورباغا شىل اولسون اللرى
 حكم ائتدى پس خانىم كى وورون سىندىرىن دىشىن
 اولدو نشان بو ظولمه ده بىچاره پرورى^٦
 اى كاش ائده يديلر بو قدر ظلمه اكتفا
 بىر باشقا ظاليم ائتدى اونا ظلم ديگرى^٧
 آلدى اله عمود، شىكست ائتدى قول قىچىن^٨
 يارب، بو حاله قويماگيلان بىرجه كافرى
 صبر ائيله دى عاوام، او مىسكىن قوبون كىمى -
 هر بىر جفايا، ائتدى ستمگرلى جرى^٩
 سن مردىن مدافيعه ائيله حقو قووو
 مسجدده دول قادين كىمى تىترتمه منبرى

^١ - نيزه.

^٢ - بدن.

^٣ - كاش كيفايتلن يديلر.

^٤ - ايگيت.

^٥ - ائوده ايشله ين قادين، قىز قوللوقچو.

^٦ - قاويرما اتى اوچون بجرىلن قوبون.

^٧ - باشقا بىر ظلم.

^٨ - سىندىردى.

^٩ - جسارتلى، اوزلو، سىرتىق.

سن مردسن، عم اوغلو، اگر خواهش ائيله سه
 سندن خانيم، گرک آلاسان مخمل و زرى^۱
 ارواد اگر دئسه سنه بو شنبه آخشامى:
 همساي^۲ آلدی، فخرى،^۳ تبرزه^۴ و عسگرى^۵
 اى بينوا دور ائيله تدارک اوچ آى قيشا
 دولتلى آلدی سووزو^۶ و نعناع و جعفرى
 حاضير لانيير هجوما سويوق، اى کاسيب داداش
 برکيت ذوغال^۷ و هيزميله^۸ سن ده سنگرى
 دولتلى قوردو پينجى^۹، زمستانى اتتدى ياي
 سن ده چىخار، عموغلو، گيروودان سامورى
 حاضر لايبى شېکړه حاجى انار و سيب
 فخرى،^{۱۰} صحابى،^{۱۱} رازقى،^{۱۲} تبرزه و عسگرى
 فى الفور قيزما، چکمه قيلينجى غلافدان
 آلدات بئش اون يالانيل اول ماه منظرى
 آخسام دئينده: نولدو او شئى؟ دئينه يوللاديم،
 اوندان او تور گئده بازارا، کلبه کوثرى

^۱ - قديم پارچا نوعلىرى.

^۲ - قونشو.

^۳ - اوزوم آدلارى.

^۴ - اوزوم آدلارى.

^۵ - اوزوم آدلارى.

^۶ - كۆز. / گونى لهجه سينده /

^۷ - كۆمور.

^۸ - اودون.

^۹ - سوب، بوخارى، / روس سۆزو /

^{۱۰} - اوزوم آدلارى.

^{۱۱} - اوزوم آدلارى.

^{۱۲} - اوزوم آدلارى.

چای ایچمه دن اگر دئییه بیر جفت دستبند
 بیر دانه سینه بند طَـلای مَـظـفَـرِی
 سؤیله خانیم، چوخ ائیله میسن اشتباه سن
 بو باره ده باغیشلا یاسان عبد-کمتری
 دین حقّی، مذهب حقّی، منم بی نوا علی^١
 او، مرتضا علی یدی کی، فتح ائتدی خیبری
 شعر و غزل خزینه سی یم من، نه سیم و زر
 منده آراشما سُنْدُس^٢ و دیبا^٣ و عَبَقَرِی^٤
 مین درده مبتلا ایدی "طوسی"^٥ ده دیلبریم
 شرمندۀ عیال ایدی حتّی اول "آنوری"
 "صابر" کی رحلت ائتدی بو فانی جهانندان
 قالدی فقط عیالینه بیر دانا دفترِی
 "حافظ"^٦ ده ائیله ییب گله^٧، "جامی"^٨ ده دهردن
 تحقیر ائدیب هر عصرده دنیا، سخنوری
 سن نئیلیسن قیزیل، گوموشو، آی توکذّیان؟
 معجز سنین بسیندی و زیبا غزل لری

^١ - هم علی (ع)، هم ده اؤزونو گؤتورمک اولار/ بیر شعر صنعتی/

^٢ - ایپک، زر بفت ایپکله توخونموش قیمتی پارچا.

^٣ - ایپک.

^٤ - سرور، آقا، یوکسک استعدادا مالک شخص. بورادا منظور قیمتی شی.

^٥ - فردوسی.

^٦ - شیرازی مشهور شاعر محمد حافظ.

^٧ - گیلّی، شکایت.

^٨ - مشهور شاعر عبدالرحمن جامی.

نە آخىرتى خوش اولار نە دىياسى

اونون كى يوخدو دوشابى، ياغى، يومورتاسى
اونون نە آخىرتى خوش اولار، نە دىياسى
خوشا سعادتينه اونلارين كى وار بالى
سحر تناول ائدر،^۱ هم يئير گون اورتاسى
غنى اولن لرينه بال ايله چالار حالوا
او دادى وئرمزعم اوغلو فقيرين حالواسى
گۆرنده بال لذىذى، گۆزون يوم اى يوخسول
ملول ائدر سنى چونكى اونون تاماشاسى
او دۆور كئچدى، كى درويش عاقبيت انديش^۲
دئينده مدح، گيزيلدردى خلقين آرخاسى
او دۆور كئچدى، پوزولدى عقيدەسى خلقين
ايلانچى لار قوتونو ساتدى، فالچى لار طاسى
بو عصرده نە سيد خوشلانير و نە الواط^۳
گۆتور بو عصرى خداياكى، چوخدو خولياسى
نە روضه خوان بلد^۴ شاددير، نە قاضى - شهر
نئجه گولر، دانيشار بو زمانا ملاسى؟
ايكى اليه، ايكى بوش جيبلىرى ائدر تفتيش
دوشنده يادىما ناگه^۵ قيشين قوورقاسى
ائدين ساماوارا لعنت هميشه اى ياران
كى خرجى، مصرفى وار هرگون اون بير عباسى^۱

^۱ - سحر يئير.

^۲ - اوزاق گۆرن.

^۳ - لوتولار.

^۴ - شهرين مرثيه دئىنى.

^۵ - بيردن، گۆزله مەدن.

نە بى سېب بىزە بو ظلومو روزگار ائىلر
 بىلىركى، شىلاق آتار خر،^۲ چوخ اولسا آرپاسى
 نە سورمه واردى گۆزونده، نە وسمه قاشيندا
 لباسى يوخ توکدین، لاڭ قاچىيدى سئوداسى
 دئدى: نە واخت آلاچاقسان توکذبانه لباس
 دئديم: اوگون كى بىتر يارما، رشته دعواسى
 دئدى: دئيرله آچىب كارخانا بىر مشدى
 دئديم: بلى، ياشاسىن هم اۋزو، هم اۋستاسى
 غم ائيله مه، سنه معجز آلا تومان، كۆينك
 اگر وئره نىسييه "همتى فابىركاسى"^۳

^۱ - قىرائىن بئشده بىرى، دۆرد شاهی.

^۲ - ائششك

^۳ - معجز زامانى بىر كارخانا آدى ايدى.

۱. اۈنۈ

شرارت اولسا بیری، خلق ائدر مذمت اۈنۈ
 اوغورلوق ائتسه رعیت، دؤیر حکومت اۈنۈ
 حکومتین گۈجو چاتمیر بو ساغری باشماغا^۱
 گئدک کیمه گۈره سن ائیله یک شیکایت اۈنۈ؟
 پسان روستم دستان گیریدی مئیدانا
 صغیر او شاق کیمی، تیتیرر گۈرنده ملت اۈنۈ
 گتیر قولاغیوی بیر سۆز دئییم، نهانی سنه^۲
 جماعتین گۈجو چۈخدور، بیخار جماعت اۈنۈ
 او ال خیانت ائدییدیر امانته ساقی
 او حیل کار الی دیر، ائیله مه زیارت اۈنۈ!
 او، معتقد دئییل^۳ روز - قیامتہ اصلا^۴
 گر اعتقادی اول، قورخودار قیامت اۈنۈ
 دئدیم: اگر لوطوسان، قویما باشیوا دستار^۵
 مقام - غیظه^۶ گتیردی بو سۆز نهایت اۈنۈ
 دئدی: بو ردّ دانیشدی، کنار اولون بوندان
 کی قورخورام، گلہ اود، یاندىرا بو ساعت اۈنۈ
 ایناندی بو سۆزه فی الفور^۷ بی نوا کتلی
 داغیلدی هر بیری بیر یانا، ائتدی راحت اۈنۈ

^۱ - ریاکار روحانی نملاردیر.

^۲ - شاعرین نظرینده اولان کیمسه ساری نعلین باشماق گتیردی.

^۳ - گیزیلی.

^۴ - اینانمیر.

^۵ - قیامت گۈنونه.

^۶ - عمامه.

^۷ - آجیقلاندی، حیرصلندی.

^۸ - فوراً، او ساعات.

تازا عمارتینه اوچ قاپی قویوب فاضل^۱

غریبه خوش یاشادیر بیزده کی جهالت اونو

دئدیم بونون پولو هاردان گلیب؟ دئدی: سنه نه؟

دئدیم: همن فقره ائیله ییب عمارت اونو

دئدی: چاخیر سپرم اوستووہ، دیلین قیسسالت

دئدیم کی: دوزدور آغا، سؤیلورم ظرافت اونو

/شعرین نقصانی وار/

^۱ - بیلگین، عالم، منظور میرزا کاظم دیر.

قامچىلار

۱- اۋزو يولدا بنا اندير احداث

ساقىيا حاضير ائله اول قمرى^۱
 وطنى سئومرم نه دئرسن دى
 قارىله ائىله يىپىله مالامال
 هر كس ايستير عمارتين قايرى
 يعنى ديوارى چك بير از قاباغا
 اۋزو يولدا^۲ بنا اندير احداث^۳
 شادكام ائيله گل بو در به درى
 ايستيرم اختيار ائدم سفرى
 بير قارىش گئىلىگىندە كوچه لرى^۴
 اوستايا سۈيله يير: بير از ايلرى
 ائله مخلوقه تنگ رهگىزى
 سۈيور آما او بينوا صفرى^۵

۲- بختيار ائيله سين سنى، تارى

اى رعيت ليرين پرستارى
 پوزدو صراف ايگيرمى بئش تومنه
 شمر دى الجوشنين گناهيندان
 دوشموشم آلتى يوز تومن بورجا
 وئيرىم آيدا، اون تومن فايض
 بار ايلاهى باتير يئرین تكيه
 نيه اۋلدورموسن خداوندا؟
 نئجه كى ائيله دين ذليل آلا
 بختيار ائيله سين سنى، تارى
 قىيله گاه، او بانقروت لارى^۶
 چوخدور ايستانبولون طلبكارى
 بورجلولار اينجيدير من- زارى^۷
 يعنى بير جفت ليرە سارى^۸
 هارانى؟ خانه سبب كارى^۹
 كيمي؟ آلمانى، توركو، بولغارى
 قاردا داغلى لا سئرب بى عارى^{۱۰}

۱ - منظور آندير.

۲ - كئچيد، كوچه.

۳ - دين قايدالارى عليهنه تازا رسملر و دبلر قويماق.

۴ - يينا التمك.

۵ - شىبسترده كندخانين بير اجرا مامورو ايدى.

۶ - ورشكست اولموش، بورادا منظور ورشكستلرين چكى و سئدى.

۷ - منظور طلبكارلاردير.

۸ - بير جوت سارى لئره.

۹ - سببكارين ائوينى.

۱۰ - سئربستان

او ایتالیانی دا ذلیل ائیله خاصه اول نمسه ستمکاری^۱
چین و ژاپون، پروس^۲ دیوثی مبتلا کن به درد بی کاری^۳

۳- آند اولسون

مسلمان لار اینانماز گر دئیم قورآنا آند اولسون
وطن خیلی مقدسدير، قانان انسانا آند اولسون
جهاندا^۴ یوخدو بیر قیمتی شئی جان- عزیزیمدن^۵
جهالتدیر بیزیم معبودوموز،^۶ بو جانا آند اولسون
کنچیلمز کوچه لر دن، چون اولار رحمت یثره نازیل^۷
مگر صندل ایله، دام لارداکی نوودانا آند اولسون
ابوالفضله یالاندان آند ایچنمز بیر نفر کندلی
دئیر شستيله آما خالیق- سبحانا^۸ آند اولسون
عمر، عثمانا سنّی مذهب آند ایچمز، ولی شیعه
دئیر هر گون بئش اون دفعه، شه- مردانا آند اولسون^۹

۴- اولسون

گرک مؤمن لرین عقلی قیسا، قذی بلند اولسون
کمند امر به معروفیله مخلوقا بند اولسون

^۱ - آلمان

^۲ - شرقی آلمان.

^۳ - ایشیزلیک دردینه دچار ائله!

^۴ - دنیا دا

^۵ - عزیز جانیمدان

^۶ - او شئی کی، لونا عبارت ائدرلر.

^۷ - منظور گؤیدن یثره یاغیش یاغماقدیر.

^۸ - پاک آلاها آند اولسون

^۹ - حضرت علی به آند اولسون.

قويوبسان باشيوا شمس - سېپەر^۱ جمىشيد - كافر تك^۲
 مسلمانين گرگ بۇرگو بىشك - كله قند اولسون
 اوتانما انگليس و روسدان، يار باشيوى اوغلان
 گرگ مؤمن كيشى آماج - تير - ريشخند^۳ اولسون
 اوباشدان كى آخار هر سال^۴ مين ميثقال قان اى دوست
 اوباشدا عقل قالماز، معجزا آلاها آند اولسون

۵- اثرمنى

آلتين كسديردين اولدون سن مسلمان اثرمنى
 بير قولاق وئر عرضيمه اى ميسيو وارتان اثرمنى
 قورخورام تومانيوى آلسين اليندن شيعه لر
 يوز مسلمان وار بو كتده چونكى عريان اثرمنى
 عورتينين خلقه گۇسترمزدى ولله العظيم^۵
 بو قيزا وئرسه يديلر بير كوهنه توممان، اثرمنى!
 گئت ياپيش اينجيليوه، اينجيتمه جانين قاسپادين^۶
 جان وئرير تورپاق لار اوسته مين مسلمان، اثرمنى
 ظلم اليندن قاجدى گلدى بو يتره مين لرجه جان
 خالصاً مخلص^۷ محب - شاه - مردان^۸ اثرمنى

۶- مدرسه شاگردلىرى

گۆردوم هنگام - سحر مدرسه شاگردلىرى
 بيرى بير پارچا اودون چيگينه قويמוש گئديرى
 دئديم: اوغلان بو نه دير؟ سؤيلهدى كى بردالعجوز^۱

^۱ - فلک گونشی. بۇركده كى نشانا اشاره دير.

^۲ - افسانهوى بير پادشاه.

^۳ - مسخره لوخو.

^۴ - هر ايل

^۵ - بۇيوك آلاها آند اولسون.

^۶ - آقا. لروس سۆزو/

^۷ - خالص، تاماميله.

^۸ - حضرت على نين سئوهنى.

دولتى مدرسه ساكىن لىرىنى اينجىدىرى
 دىدىم: اى واى بىلە بىر دولتە كى اۋز اۋزونو
 ايكى خالوار اودوندان يانا^۲ روسواى ائىدىرى

۷- حاجى يا!

جاجى يا، واردى سىنىن ملك- صمد آبادىن^۳
 قوشتارازىن^۴ و ايكى دانا اوغول ايمدادىن
 اوچ دوكان، باغ، ساراي، بىر دە چۇركچى خانا
 قلم آلدىم اله يازدىم: بو سىنىن ايرادىن
 سن دە بىر آل قلمى دستيوه^۵ ياز، سۇيله گۇروم!
 نهىي وار ملك- شېستردە من- ناشادىن؟
 كئچىرم من او طلبدىن، يازارام بىر پارا سۇز
 تا قىامت^۶ گونو دائىم اوتانار اولادىن.

^۱ - قارى ارواد سويوغو، عرب خلقى داخلىندە بىر اصطلاحدير كى، قىشىن سويوغوندا ايشلنر.

^۲ - اۆتىرى. /آنا دولو تور كچهسى/

^۳ - شېستردە بىر ملك آدى.

^۴ - شېستردە چشمه آدى.

^۵ - اليوه.

^۶ - قىامت گونونه قدر.

ای وطن

نچین آه ائيله دین ای بولبول - نالان - وطن،^۱
یادیوا دوشدو مگر حال - پریشان - وطن؟^۲
خس و خاشاک^۳ باسیب گولشنى، گوللر سارالیب،
نییه بو حاله قالیب بس بو گولستان - وطن؟
نه یاتیپسان؟ آییل ای ملت - بیچاره، آییل!
ساتیر آخر وطنی دوشمنه اعیان - وطن
ظلم - اشرار ائدیپ گۆر نئجه سالماسی خراب!^۴
نه روادیر^۵ بئله ویران اولادیلیمان - وطن؟
ای گۆزوم بیر قارا قیشلاغا طرف ائيله نظر،^۶
بیخیلیب سرو کیمی گۆر نه جوانان - وطن
آه! او گوندن کی، لکستانا^۷ هجوم ائيله دی کورد،
یارالی پیکر ایله^۸ دولدو بیابان - وطن!^۹
در و دیوارینی^{۱۰} قان ائيله ییب الوان، ای داد
نه غم انگیزدی یارب بو لکستان - وطن

^۱ - وطنین اینله دین بولبولو.

^۲ - وطنین پریشان حالی.

^۳ - چۆر - چۆپ، خیردا قورو اوت، سامان.

^۴ - غربی آذربایجاندا مشهور شهر.

^۵ - روا دئیل، بئله اولمامالیدیر.

^۶ - سالماسا یاخین دئیز کناری غربی آذربایجان کندلریندن.

^۷ - سالماسا یاخین بیر ماحال. بو سون اوج آچیقلاما و یئر آدلاری گۆستریرکی، شعر ۱۳۰۰ - ۱۲۹۷ - جی ایللرده قلمه آلمیشدیر.

^۸ - یارالی بدنله.

^۹ - وطنین چۆللی.

^{۱۰} - قاپیسی و دیوارینی، قاپی - باجاسینی.

بالیش نازه ^۱ قویوب باشینی، ناز ائیلهمه، دور!
 سورونو قورد داغیدار یوخلاسا چوپان - وطن ^۲
 اجنبی مولکو دولوب بی سر و پا ^۳ ملتیه
 نیسه یارب بئله خوار اولدو عزیزان - وطن
 دوشمن علمیه بیزی ائیلهدی حمال اوزونه
 کیم ذلیل اتندی بیزی؟ جهل، آ مسلمان - وطن. ^۴
 وطنیز جیسمدی، سیز ده وطنه جان کیمی سیز
 راضی اولمون قالا جانسیز وطن، ای جان - وطن!
 وئره لیم ال اله تحصیل کمال ^۵ ائیله یه لیم
 خواب غفلتدن ^۶ آیلسین گرک اخوان - وطن ^۷
 اولماییب شاد، اوزو گولمه ییب افسوس - افسوس
 او زامانلار کی اولوب معجزه ایران وطن. ^۸

^۱ - ناز بالیشینا.

^۲ - وطنین چوبانی یوخلاسا.

^۳ - السیز - آیا قسیر.

^۴ - ای وطنین مسلمانی.

^۵ - کامیللشمک تحصیلی.

^۶ - غفلت یوخوسوندان.

^۷ - وطنین قارداشلاری.

^۸ - شعر ۱۳۳۴ - نجو ایل ایلک چاپیندان ناقص و اختصارلا باسیلمیشدیر. بیز اونون کامیلینی "بهرامی / شیر احمدی" / نسخه - سیندن تام شکله کؤچوردوک.

ضرر وئرمز

منه بىر بادە وئىر ساقى، كى مئى دىنە ضرر وئرمز
 دليل محكم اىستر ادعا، بوش سۆز ثمر وئرمز
 سوروشدوم ساقى يا مئىخانهده بىر مرد- كاملدن
 فلک مرد سخندانە^۱ نه دندىر سىم و زر^۲ وئرمز؟
 دئدى: سىم و زر ايله سینه سىن تزيين ائدر^۳ عورت
 او، ناقىص لر اوچوندور، كامله ناقىص اثر وئرمز
 جواهىردىر سۆزو مرد سخندانىن حقيقتده
 كى سلطان هر لياقتسىز كسه لعل و گوهر^۴ وئرمز.
 سحر چاى ايچمه يىبىدىر، درد سىردن آز قالير اولسون،
 فقيره كيم دئير ماه- مبارك^۵ درد سر وئرمز؟ ×
 دئير لر روزه دارا^۶ حق ائدر يوزمىن شَهَر احسان
 اونا بىر اىستكان چاى وئرمه يىن، يوز مىن شَهَر وئرمز.
 خراب ائيلر اوشاغىن كلّه سىن اوهام^۷ و افسانه
 ضرر طفلى- دبستانا^۸ عمى، زير و زبَر^۹ وئرمز.
 عاوامىن باشىنا نوخدا ووروبسان اطلاعىم وار^{۱۰}
 او ائششك لر سنه دولما وئىر، امما بشر، وئرمز.

۱ - سۆز بىلن كىشى يە.

۲ - گوموش و قىزىل.

۳ - سینه سىن بزه.

۴ - لعل و جواهىر.

۵ - اوروجلوق آيى.

۶ - اوروج توتان.

۷ - خرافات، موهومات.

۸ - ايلك مکتب اوشاغى.

۹ - كسره و فتحه.

۱۰ - خبرىم وار، بىلىرىم.

غیاباً حکم ائدیب فتوی یازیرسان کوفرونه خلقین،
 ائله حکم ائلهمز عثمان،^١ ائله فتوی عمر^٢ وئرمز ×
 منه لعل- لبین^٣ یانیندا بیر یئر وئر ایا مطرب!^٤
 دئییرلر: شیخ طولانی،^٥ سنه جنتده یئر وئرمز.
 مرخص قیل^٦ اوزوندن بیر اوپوم ای دلبر رعنا
 کی هر کس بیر کؤنول شاد ائلهیه، آلاسه کدر وئرمز
 بوگون ملت نهیه محتاجدیر، اوندان بیان ائله
 گوئی علمین^٧ بیلیمک ایران اهلینه نفت و شکر وئرمز.
 بوراخ هاروتو، ماروتو،^٨ گتیر مئیدانا باروتو
 سپاه دوشمنه^٩ چون آیت‌الکورسی^{١٠} خطر وئرمز.
 او گوئی کی گؤرمه‌یبب عؤمرونده بیر یول بی‌نوا واعظ
 بیزه بحث ائیلر اوندان، گؤردوگو یئردن خبر وئرمز
 ماناتی^{١١} کؤهنه قیمته آلا ر اهل- مزارستان^{١٢} ،
 اونون کی، روحو وار، خاروارینا بیر کول کور^{١٣} وئرمز ×
 رعیتدن آلا ر باج و خراج هر گون قلندرلر
 ولی عؤمرونده بیر شاهی بیزه صاحب تبر^{١٤} وئرمز

١ - اسلامین اوچونجو خلیفه‌سی.

٢ - اسلامین ایکینجی خلیفه‌سی.

٣ - دوداغین لعلی، منظور قیرمیزیلی.

٤ - ای چالقچی.

٥ - اوزون شیخ، منظور میرزا کاظم دیرکی، هوندور بویلو ایدی.

٦ - اجازه وئر.

٧ - نجوم علمی.

٨ - آلاهی غصبینه توتولموش ایکی ملک.

٩ - دشمن قوشونونا.

١٠ - مشهور بیر دوعا آدیدیر.

١١ - روسیه‌نین پول واحدی.

١٢ - قبرستانلیق.

١٣ - سووزو(تره) /شبستر لهجه‌سینده/

١٤ - بالتا صاحبی منظور درویشدیر.

دَوَى الْقُرْبَى^۱ يثیر موفته کباب و کوکو و کوفته،
 بویار ساققالین هر هفته، درخت بید بر وئرمز^۲ ×
 مزارستان اولوب یکسر محیطی خاک- ایرانین،
 وطنخواه اولسا مالک، جان آجیندان برزگر وئرمز^۳ ×
 آلبیدیر دؤوره سین دشمن، وطن فریاد ائدر، آغلار،
 یاتیب اهل- وطن راحت، اونا سس بیر نفر وئرمز
 وئرر دوشمن جاوابین ساده رو،^۴ بیرچکلی اوغلان لار
 زرخندان^۵ مُسَقَقِلْ^۶ باشی قیرخیق نوحه گر^۷ وئرمز
 گر اونلار اولمایا، آغانین^۸ آروادین چکر دشمن،
 نیچین قاززاقا، ژاندارما^۹ سلام اول تاج- سر^{۱۰} وئرمز ×
 باشی عمامه لی شاه تاسینا بیر کور قپیک^{۱۱} سالماز،
 یئسه دنیانی ملا، دولته بیر گولبسر وئرمز ×
 وطندیر گر بیزه ایران، جهت نه ائیلیریک ویران،
 اگر ایرانلی دیر بونلار، نیچین شاها نؤکر وئرمز ×
 خدا وئردی^{۱۲} گلیب تنگه الیندن معجزین یارب
 بو دا: "من شاعیرم"، دئر، دولتین حَقِّین یثیر، وئرمز^{۱۳}

۱ - قوهوملار، یاخینلار. دینی اصطلاحدیر.

۲ - سؤیود آغاجی میوه وئرمز.

۳ - اکینچی.

۴ - ساده لوزلو.

۵ - چنه.

۶ - ساققالی.

۷ - نوحه لوخویان.

۸ - منظور دینی رهبردیر، هدف میرزا کاظم دیر.

۹ - منظور سیلاحلی قوه دیر.

۱۰ - باشین تاجی، منظور میرزا کاظم دیر.

۱۱ - روس پولونون ان کیچیک واحدی، یوز قپیک بیر مانات دیر.

۱۲ - معجز زامانی شبسترده بیر چلنگر ایدی.

۱۳ - سونوندا (x) علامتی اولان بیتلر نخبجوانی / ملی کتابخانا/ نسخه سیندن دیر.

گننه

آتشی قوی باشینا ساقی او قلیانین گننه
 ساکیت ایلشمه بئله، آج لعل - خندانین گننه
 ساقیا! اوقاتیمی تلخ ائتمه، کس، من نئیله ییم
 غارت اولموش خانه و دوکانی دیلمانین گننه
 گورموشم بیر خواب- دهشتناک، ساقی قورخورام
 جمع اولا باشینا کورد ایسماعیل آغانین^١ گننه
 اهل - سلماسا دئدیم ووردورماین اولگوج اوزه
 گیردیلر دوکانینا ایمانسیز اوستانین^٢ گننه
 اوزلرین قیخیدردیلار، باش قویدولار^٣ آلمان کیمی
 گلدی پس دریای- قهری جوشه یزدانین گننه
 ائيله تبدیل قیافت ساقی یا بوندان سورا
 دوربه نی^٤ باس باشیوا، گئی کؤهنه توممانین گننه
 باغلا ییب قذاره نی سویغونچو قارداش لاریمیز
 غارت ائیلر اوغرو لار بؤرکون مسلمانی گننه
 لنگه دوشدو^٥ کاروان، یوللاردا یوخ امن و امان
 ای دییرمانچی، پری سیندی دییرمانین گننه
 ماه- ماتم گلدی،^٦ وئردی روضه خوانلار سس سسه
 دادی، فریادی اوجالدی اهل ایرانین گننه

^١ - معجز زمانی کوردلرین انقلابی رهبری ایدی.

^٢ - شبسترده سلیمانیه دئیردیلر.

^٣ - باشی کوکدن قیخیدرماماق.

^٤ - بیر نوع لبه سیز بورک

^٥ - کئچیشمک.

^٦ - محرم ایی.

دیده گریان،^۱ سینه عریان،^۲ پا برهنه،^۳ باش آچىق
 دوشدو ملت آرخاسىنجا سینه زن خوانىن^۴ گئنه
 يوز قدح مئى وئر منه پئىدر و سؤيله متصل:
 - بىر قدح ده دولدوروم اىستر اگر جانىن گئنه
 درد- هجرانا داوا يوخدور جهاندا، غئير مئى
 مئيدى درمان دردینه دنيا دا هجرانىن گئنه
 بنده مئيدن، سن وطندن دم وورورسان متصل
 وقعه سالماس ائدر تضيق^۵ ويجدانىن گئنه؟
 بى وفا جانان منيم مدتدى گلмир يانما
 آرزو ائيلير كؤنول وصلين توكدبانين گئنه
 يوز عدد چاي ايچسه انسان، يوز عدد سيگار هم،
 يول تاپار قله غم و اندوه^۶ دنيانىن گئنه
 خنجر خونريزى^۷ وئرديز شمر اليه، نوحه گر
 قصد ائديب قانىن تۆكه شاه- شهيدانىن^۸ گئنه
 اى جيگر، چيخ سینه دن، ترك ائيله ايران ملكونو
 بى مروت گؤزلىريم، اىستر ايچه قانىن گئنه.
 جنگ ائدير^۹ محض مواجيبدين يانا اهل- نظام،^{۱۰}
 يا كى وار بىر آيرى شئى آلتيندا يورغانين گئنه؟

۱- آغلار گؤز.

۲- چيلاق دوش.

۳- آياق يالين.

۴- سینه وورماق اۈچۈن اوخونان شعر.

۵- سالماس حادثهسى وجدانين سيخير.

۶- غم- غصهسى.

۷- قان تۆكن خنجر.

۸- شهيدلرين شاهى، منظور شيعه لرین اۈچۈنچۈ امامى اولان امام حسين دير.

۹- دۇيوشور.

۱۰- اوردودا اولاتلار يالئيز آيلىقدان اۈترى دۇيوشرلر.

بیلیمیر وئرمیر نییه مالییه، آیلیق لشگره^۱
 ازمه لی نوک- قلمله^۲ باشین اعیانین گئنه
 وارلی بیلیمیر یوخسولون حالین، خدایا سن ده می؟
 سن بیلرسن یاخشيجا حالین پریشانین گئنه
 ظالیمی سئومم دئییرسن، دولدوروسان کیسه سین،
 آرتیریرسان عزتین، یارب، نییه خانین گئنه؟
 قورخماسایدیم ملادان، چوخ سؤز دئییردیم من اونا،
 پاره لر دیم پرده سین خلاق- یکتانین^۳ گئنه
 تازی یا: توت! حؤکم ائدیر، فرمان وئیرر دووشانه قاچ!
 وار بو ایشده بارماغی خلاق یکتانین گئنه
 چوخ سؤزوم واردیر سنین بارهنده، لاکین قورخورام
 کوفرومو امضا ائده فتواسی ملانین گئنه
 هئی تۆلی و تَبَرآدان دئییر بی رحم آخوند^۴
 سیندیریر هر گون قابیرقاسین او، زهرانین^۵ گئنه
 آفرین ایرانلی یا، صد آفرین ایرانلی یا
 کیسه سین مملو ائدیر^۶ عیسا پَرستانین^۷ گئنه
 ساقی یا ظن ائتمه یوخدور تکیه لرده چاییمیز^۸
 خرچی وار یوزمین تومن هر گون او احسانین گئنه
 دایما عریان گزیر یوخسول قادینلار کوچه ده،
 لوتدو، نامحرم گؤرور بیچاره عریانین گئنه

^۱ - اوردویا.^۲ - قلم اوجو ایله - منظور تنقید اتمکدیر.^۳ - تک آلا.^۴ - تۆلی و تبری اسلامین ایکی فرعی اصل لریندندیر.^۵ - حضرت محمدین قیزی، حضرت علی نین خانیمی.^۶ - دولدورار.^۷ - مسیحی لرین.^۸ - عزادارلیق یشلرینه تکیه دئییرلر.

- ای سیه پوشان - ملت^۱، بیر کسین قلیان سسین،
 دینله یین، بیر عرضی وار مرد - سخندانین^۲ گئنه ×
 نئچه کس عریان گزیردی کوچه لرده بینوا،
 لوتدو نامحرم یئری بیچاره عریانین گئنه ×
 باشینی یارمیش، آزالمیش قانی، یاز سن ای طیب
 وور بئش - اون ایگنه قولونا کبله قوربانین گئنه ×
 منفعت وثرمز طبییه عالم - کامل کیشی،
 جانی ساغ اولسون جهاندا جاهل اوغلانین گئنه ×
 ای بیزه انسان دئین، گل بیر "قویون مئیدانینا"^۳،
 قانلی کۆینکلر^۴ گزیر دؤورون او مئیدانین گئنه ×
 بیز هامان قوموق کی، گۆرموشدون یوزایل بوندان قاباق،
 فرقی یوخدور بیزده جان ایله بادیمجانین گئنه ×
 معجزا، آلتداکی بئیتی سن اوخو آواز یله
 سؤیله اعیانه، سنین محکم دیر ایمانین گئنه؟^۵

^۱ - ای ملتین قارا گئینلری، منظور محرملیکده قارا گئینلردیر.

^۲ - سۆز بیلن کیشی-نین.

^۳ - شبسترده "بیروو" محله سینده یئرلشن بیر مئیدان ایدی کی، شبسترین هفته بازاری اولان چرشنبه گونلری اورادا یالتیز قویون آلیپ ساتاردیلار. محرمین اونوندا، (عاشورا گونو) شبسترین مختلف محله لرینین باش یارانلاری، اؤز محله لریندن، دسته و صف ایله "شاخسئی - واخسئی" دئیهره ک گلیپ او مئیداندا توپلانار و باشلارینی یاراردیلار و اورایا لاپ یاخین "آشاغی حماما" گئدیپ باشلارینی یویار و باغلاردیلار.

^۴ - عاشورا گونلری باشلارینی یارانلارا قانلی گۆینک دئیردیلر.

^۵ - سونوندا (×) علامتی اولان بیتلر "مدلی" نسخه سیندندیر.

آختاریر

دیلبره، بو رند اتلی، یاغلی قوربان آختاریر
 بو غلطدیر کیم دئیرلر اهل - ایمان آختاریر
 اثرمنی اولماز مسلمان گر اینانمیرسان، اینان
 میسیو^۱ وارتان^۲ دین آراشمیر موفته توممان آختاریر
 واعظه عرض ائیلهیین بیهوده زحمت چکمه سین
 چوخدو مئیدان - سخاوت^۳ گر مسلمان آختاریر
 بو پریشان قیز محب^۴ - شاه مرداندير^۵ عمی!
 عیرضی، ناموسو ائشیکده، بیر تیکه نان آختاریر^۶
 بیلیمیرم سیری نه دیر پاریسه گتیمیر بو مریض؟
 دردینه گاه خومنادا،^۷ گاه سیسده^۸ درمان آختاریر
 بی نوانین گۆزلرین مئیل - تعصب کور ائدیب
 ظلمت - جهلین ایچینده آب - حیوان آختاریر
 عالمی پر نور ائدیب^۹ نور قمر^{۱۰} یاللعجب^{۱۱}
 نور - شمعیله بو نادان^{۱۲}، ماه - تابان آختاریر

۱ - آقا. (فرانسا سۆزو)

۲ - ارمنیلرده عادی بیر کیشی آدی.

۳ - ال آجیقلیق مئیدانی.

۴ - سئون.

۵ - کیشی لرین شاهي، منظور حضرت علی دیر. شاه - مردان اونون لقب لریندن دیر.

۶ - بیر تیکه چۆرک آختاریر.

۷ - شبسترین شمال غرینده قصبه.

۸ - شبسترین شرقینده قصبه.

۹ - ایشیق لاندیریپ.

۱۰ - آی ایشیغی.

۱۱ - تعجیلودور.

۱۲ - بو جاهل شمع نورو ایله.

قوى يىترە سىخادەنى، آل باشىوى بىر يانا قاچ
 كافر الدە قانلى خىنجر، اهل قرآن^۱ اختاير.
 بىر زن لر^۲ كارى دير^۳ تسبيح ايله جنگ ائيله مك^۴
 آل اله دىتيرى،^۵ دشمن مرد- مئيدان^۶ اختاير
 لوحش الله،^۷ ماشاء الله،^۸ آفرين، صد آفرين^۹
 شيعه نين قارنين دويور مور، ميسيو وارتان اختاير.
 ملحد-^{۱۰} دهرى له^{۱۱} يوخدور كارى كى قانين تۆكه
 خالصاً مخلص^{۱۲} محب- شاه- مردان اختاير

(شعر ناقص دير.)

۱ - قرآنا اينانان، منظور مسلماندير.

۲ - قارى آروادلار.

۳ - ايشى دير.

۴ - دۇيوشمك.

۵ - تاپانچا آدى، اون گوشه آتان.

۶ - مئيدان كيشىسى، منظور دۇيوشن، حريف، ايگيتدير.

۷ - آلايه ائله مەسین.

۸ - نىجه كى آلايه ايستر، منظور ياخشىدير.

۹ - يوز يول آفرين.

۱۰ - آلاهى دانان.

۱۱ - مادى، ماتريالىست.

۱۲ - تاماميله، يوزه- يوز.

اۋلورم

دايانما ساقى اماندير، گتير شراب اۋلورم
 توقف ائىلەمە،^۱ بى كفش^۲ و بى جوراب^۳ اۋلورم
 چىخىب نالى، سۈكولوب آلتى، لاخلايىب چىويسى^۴
 ووروب آياغىما مين يارا پشنەخواب،^۵ اۋلورم
 زامانەن ستمى خوار ائىدىدى بۇر كومو دە
 توكو گئىدىب، ساراليب رنگى چون سوداب^۶ اۋلورم
 آرىقلايىب بدن، قول لارى دوشوب يانينا
 نە جان قاليدى عبادا، نە رنگ و تاب،^۷ اۋلورم
 زواللى شالوارىن احوالىنا باخىب يانيرام
 زبس وئريب اونا ايشكنجە^۸ ايىنە ساب، اۋلورم.
 برەك، نە قاش قاباغىن تۇكموسن آرا يترده
 نەدىر بو سىندەكى بيهودە پىچ و تاب،^۹ اۋلورم
 نە جوئە^{۱۰} ياخشىدى سندن، نە دون، نە پىراهن^{۱۱}
 اولان دئىلىمى سىنىلە بولار دا تاب،^{۱۲} اۋلورم

^۱ - دايانما.

^۲ - باشماقسىز.

^۳ - جورابسىز.

^۴ - ان كىچىك مىخ.

^۵ - ملا نەلىنە بنزىر قەدىم قەدىن باشماغى.

^۶ - ايكى متر اوجالينىدا يىتگى.

^۷ - قوۋە، قەدرت، باجاريق.

^۸ - عذاب، اذيت.

^۹ - عذابدان قىوريلما.

^{۱۰} - پالتالارنىن لوستوندىن گىيىنن اوزون و گىيىش گىيىم.

^{۱۱} - كۆيىنك.

^{۱۲} - مقاومت، دايانما.

دئىن گۆرك نەدى تەكلىفيمىز^۱ بو بايرامدا
ھالاك ائدر منى آخېر بو اضطراب،^۲ اۇلورم
دوشندە يادىما حالوا ايله پىلاو خرچى
باشىم دۇنور، قورور آغزىمداكى لعاب، اۇلورم^۳
فدا اولوم سنه من اى پىلاو، آغان جانى-
بو خستە جانيما رحم ائيله اى كباب، اۇلورم
پيشيك كىمى اورىيم تيتريير گۆرنده اتى
چۇخات^۴ دولوب، نىسييه وئرمەيىر قصاب،^۵ اۇلورم
خدا نكرده،^۶ باقال^۷ وئرمەسە نوخود- كيشىمىش
اوشاق لارا نه دئىيم؟ يا ابوتراپ^۸ اۇلورم
گلندە بورجلو،^۹ اوشاق، يورقانى چكين باشىما
ائشيتمەسين قولاغىم، حرف- ناصواب،^{۱۰} اۇلورم
توتون دە وئرميرى عطار نىسييه^{۱۱} يا ربى
كسىلدى رزق، تامام اولدو عۇمر، لاب اۇلورم
چيگيت^{۱۲} كىمى قارىشىب بير بيرە بو چال ساققال
حنا دا وئرمەيەجك، ائيلىيم خضاب^{۱۳}، اۇلورم

۱- وظیفه‌میز، ایشیمیز.

۲ - ناراحتلیق، نگرانلیق.

۳- آغیز سویو.

۴ - چۆپ خۇ (خۇت آغاچى) سۆزۈنۈن قىسالمىشى. قارىش بويىدا بىر ماق يۈگۈنلۈغۇندا آغاچ، آلبىجى چۆرك، ات و ... آلاندا ساتىجىسى ھەر مەيىن مەقدار مەقابىلىندە آغاچدا بىر ئىشانا قازاردى. آغاچ دولاندا حسابى چۈرۈردىلەر.

۵- وزن خاطرینه تشدیدسیزدير. آنا دولو دا دا بئله تلفظ اولونار.

’ - اللّٰه ائله مه سين.

۷- وزن خاطرينه تشديد سيزدير. انا دولو دا دا بئله تلفظ اولونار.

^۸ - حضرت علی نین لقبلریندن دیر.

۹ - طلبکار.

۱۰ - ياراماز سۆز.

۱۱ - ای الاهیتم.

۱۲ - يامبيق توخومو.

۱۳ - قفیزارتماق، حنا قویماق.

ايسيرمى آى دى جىيىم گۇرمەيىدى بىر تىنل^۱
 ساليىدى غصّه و غم بوينوما طناب^۲، اۇلورم
 توفنگله توپ سسى ايندى جهانى تيترهديرى
 نه واخت ختم اولاجاقدير^۳ بو انقلاب؟ اۇلورم
 دايندى سينه يه جان، صلحو سالما تاخيره^۴
 گۇزونو سيل، منه باخ اى جناب- پاپ اۇلورم
 بوغازىمى ائله سيخما اماندى عزراييل
 ظارافات ائيله مه، يوخ ديزلريمده تاب، اۇلورم
 سو يوخدو غسلوما صبر ائت^۵ بير آز، امان گونودور
 اۆتور گئديم، قلئتنده^۶ تاپيلمير آب^۷ اۇلورم
 نولايىدى سنده كى انبار اولايىدى سىس بگده^۸
 قولوم يورولدو سو چكمكدن اى براب^۹ اۇلورم
 اورك يانير، ايچيرم چاي سويون^{۱۰}، شيشير قارنيم
 دورانميرام آياغا، يانديرير پئشاب اۇلورم^{۱۱} ×
 گلنده بورجلو^{۱۲} صداسى اورك دوشور پيچه^{۱۳}
 عاييىدى سؤيله مه سى، اوزووزه گولاب اۇلورم ×

۱ - قديم ان كيچيك پول واحدى.

۲ - ايپ.

۳ - نه وقت قورتاراجاق. دتمك شعر بيرينجى دنيا محاربه سينين سونلاريندا يازيليپ.

۴ - گنجيشديرمه.

۵ - دۆز، يوبان

۶ - گونگ(ساخسى لوله) ايله شهرين مختلف يئرلرينه عموم مصرفى اوچون گتيريلن سولار.

۷ - سو

۸ - شېسترده محله ادلارى.

۹ - شېسترده محله ادلارى.

۱۰ - ميشوو داغيندان شېستره آخان چايدير منظور.

۱۱ - سيديك

۱۲ - طلبكار.

۱۳ - قيوريلماغا.

دېدىم گىدىم حاجى يا دردىمى ائىدىم اظهار^۱
 سلام عرض ائىلەدىم، وئرمەدى جواب، اۋلورم
 عبث يئره اۋزونو يورما اى خيال، چكىل -
 كناره، بختيم اتى وئرمىرى ركاب^۲، اۋلورم
 مروت اهلى هانى رفع - احتياج ائىلەسەن^۳ ؟
 گىدا كىمى^۴ گزەسن شەرى باب - باب^۵ اۋلورم
 اوروس ماناتى كىمى كىمسە باخمىرى اوزومە^۶
 يانما گلەگە خلق ائىلىر اجتناب^۷ اۋلورم x
 خانىم، لئره نىيە بس گىزلەدىر اوزون مندن؟
 سالىب جمال دل آراسىنا^۸ نقاب اۋلورم
 گذشت ائىلە^۹ وار اگر خدمتىنده تقصيرىم
 بو سون چاغىمدا منى ائىلە كامياب، اۋلورم
 دوروبلا^{۱۰} منتظر عاشىقلارین صغیر و كىبر^{۱۱}
 اماندى رفع - نقاب^{۱۲} ائىلە ماھتاب^{۱۳}، اۋلورم
 آجىندان حبّ آتیری^{۱۴} حاجى، كىلايى، مشدى
 سن اولماسان، قالى^{۱۵} بايرامدا بوش دولاب^{۱۶}، اۋلورم

۱ - دردىمى دئىيم.

(x) علامتى اولان بىتلر نخجوانى نىسخەسىندىن دىر.

۲ - مېنىك وئرمىر.

۳ - احتياجىنى اۋدەسەن.

۴ - دىلنچى كىمى.

۵ - قابى - قابى.

۶ - دىمك شەرى روس ماناتى نىن دۆردىن دوشدوگو ايللار، خىيائىنى قىيامىندان آز سونرا قىلمە آلىنمىشىدىر.

۷ - چكىنىر.

۸ - گۆزل اوزونە.

۹ - باغشلا.

۱۰ - دوروبلار.

۱۱ - كىچىك - بۆيۈك

۱۲ - اوزونو آچ.

۱۳ - آى ايشىنى.

۱۴ - پولسوزلۇغا كىنايە دىر.

۱۵ - آلا.

۱۶ - يىمەلى شىلەر قويۇلان قابىلى كىچىك يىر.

كاسىب، كوسوب دويلا، واللاھى چوخ چتىندى بو ايل
 قالبيدير اؤز اؤزونه جملە شيخ و شاب،^۱ اؤلورم
 ماھانا اوستە گزير عورت- سىتمىدە^۲
 فيريلدايير باشيما مثل آسياب^۳ اؤلورم
 بيلير كى يوخدو، يوخا چاره يوخدور، آما او^۴-
 گئنه دئير آجى سؤز گوندە بير كتاب، اؤلورم
 ديريلتمك ايسيتيرى زاقون- عصر- فرعونى^۵
 خيالى وار آلاموتادان^۶ اشتراب^۷، اؤلورم
 بو باش بلاسىنى من نئيلىرم خداوندا؟^۸
 ھميشە اؤز اؤزومە ائيليرم خطاب، اؤلورم
 ساوادى يوخ اوخويا باشيم اوستە بير قرآن
 وفاسى يوخ تۆكە چشميندن^۹ اشك- ناب^{۱۰}، اؤلورم
 يولا ساليب بوشاسام، عاق- والدين^{۱۱} اوللام
 نەم بيهندى، ددەم ائتدى انتخاب^{۱۲}، اؤلورم
 بو قدر يوخسول اوزون دانلاما خانيم، بسدير
 ترخم ائت منە^{۱۳} اى ھمد- شاب^{۱۴} اؤلورم

۱ - قوجا و جوان.

۲ - ظلم گۆرموش آرواد، منظور اؤز خانىمى دير.

۳ - دييرمان كىمى.

۴ - اونونلا بير ليكدە.

۵ - فرعون دؤورو قانۇن.

۶ - اؤلوردن.

۷ - چريمە / روس سۆزو /

۸ - آى آلاھ.

۹ - گۆزوندن.

۱۰ - خالص گۆز ياشى.

۱۱ - او شخس كى، آتا- آناسى اوندان ناراضى دير.

۱۲ - سئچدى.

۱۳ - منە رحم ائله.

۱۴ - جوانلىق مونسى.

آخوندا سۆيلىگە ئايلىنىمىمىز
 تَوَقَّف ئايلىنىمىمىز، ئايلىنىمىز شتاب^۱، اۆلۈرم
 آخوندا گىلىپ سوروشور:
 اوغول، كىم نىجە دىر، ياخشىسان بالا، خوشسان؟
 نىجە دىيىمىز كى، دىلىم تۆتمۈرۈ جناب، اۆلۈرم؟
 بىش آلتى گوندور آخوت، دىمەيىپ چۆرك دىلىمە
 پنىردن خبرىم يوخدو، ناشتاب^۲ اۆلۈرم.
 نە قونشو پاي گىرير، نە عزرايىل گىليرى^۳،
 نولار ائىدە ايكىسىندىن بىرى شتاب، اۆلۈرم
 گونش دە پىنجىنى ياندىرمايىر جانىم قىزسىن^۴
 سويوقدور ائو، اوشورمىز مەرحەمەت ماب،^۵ اۆلۈرم
 چكىل كىنارە، حرارەتلىك نۇرە محتاجم
 چىراغىم ايدى، گونش مىنقىم، سحاب،^۶ اۆلۈرم
 آتاشقانين^۷ زىھى^۸ يوخدور، ياغان گىلير ايجرى
 ووراندا باشىما قار سىللى شاپاشاب، اۆلۈرم
 دولو چىغانا^۹ چالىر، اوينايىر ياتاغىمدا
 ياغىش دا، ھىچ بىرىسى ئايلىمىز حجاب، اۆلۈرم^{۱۰}
 اوشاق، كىم سىزى، ئايلىمىز وصىتىمى
 ھىوز اۆلمەيمىز، وئرمەيىن عذاب، اۆلۈرم

۱ - تىلىن.

۲ - قالپان آتسىز.

۳ - قەدىم خستەلىكىدىن تازا دوران شىخس اۋچون، اىى گىلىپ اوزولر دئە، قونشولار پىشىردىكلر ىتمكىدىن پاي گىتەرەدىلر. اونا ضايفانا دئىردىلر.

۴ - بخارى، سوي. /روس سۆزۈ/

۵ - مەرحەمەت صاحىبى.

۶ - بولود.

۷ - پىنجەرە /روس سۆزۈ/

۸ - كىنارى

۹ - چىلىك.

۱۰ - اوتانمىز.

آخوند سوروشور:

- اوغول، تتر اول دئی نیین وار یازیم، گئدیم ایشیمه!
 - یازین جناب آخوت، بیر کوبه تیزآب^۱، اؤلورم
 ایکى کوزه، ایکى دنگولا^۲، بیر گودول^۳، بیر کوپ
 ایچینده یوخدو قاویرما و یاغ دوشاب، اؤلورم
 ایکى چولاق سه پایا،^۴ بیر ساجاق- یک پایا^۵
 بشش اون قاشیق ساپی، بیر دست رختخواب^۶ اؤلورم
 سیریق لاری سؤکولوب، آستاری اوزو تۆکولوب
 نئجه دئییم آپاریب یون لرین غراب^۷، اؤلورم
 ایکى "جوزء عم"^۸ بیرى کؤهنه دیر، بیرىسی تازا
 ایکى "جم عابباس"^۹ پرمورده،^{۱۰} بیر "نصاب"^{۱۱} اؤلورم
 ائویم گیروودو، باغیم همچنین، غمیم چوخدور
 قیچیم چیخیب باشیم آغریر، حالیم خراب، اؤلورم
 نکیر و مونکر ایله^{۱۲} آروادین هراسیندان^{۱۳}
 گئجه صاباحا کیمی^{۱۴} یوخ گۆزومده خواب، اؤلورم

^۱ - صابون پیشیرمک اوچون شیمیایی سو.

^۲ - اوشاق اوچون کیچک ساخسی قاب.

^۳ - آغزی و قولبو سینیق کوپ.

^۴ - خورک پیشیرمک اوچون اود اوستونه قویولان اوچ قیچلی دمیر.

^۵ - اوجاق اوستونه قویولان اوچ قوللو دمیر.

^۶ - یورغان، دۆشک.

^۷ - قارغا.

^۸ - قرآنین سون حصه سی.

^۹ - قدیم درسلیک کتابی.

^{۱۰} - سولنون.

^{۱۱} - قدیم مکتبلرده درسلیک.

^{۱۲} - ایلیک اؤلن گئجه قیبرده گویا سورغو- سولا گلن ایکى ملک.

^{۱۳} - قورخوسوندان.

^{۱۴} - سحره قدر.

اون ایل ناماز، اوچ ایل روزە باردی بوینومدا^۱
 ملک لره دی، منه ائتمه سین عذاب، اؤلورم
 او قدر اینجیدیب عورت منی حیاتیما
 اونو، کبین پولونا ائیله یین حساب، اؤلورم
 نه قدر فیکر ائدیرم، قالمیر عورته میراث
 خدایه شوکر دوام اولدو مستجاب^۲، اؤلورم
 آخوت، سنه وئره جک یوخدو بیر زادیم، گؤروسن
 خجالتم، نه یاپیم، ائیله مه عتاب^۳، اؤلورم
 گمانیم هئچ زادا گلیمیر مگر بو القابا^۴
 جناب، حضرت، آقایی _ مستطاب^۵، اؤلورم
 آخوند دئییر:

وصیتین هامیسی معجزا، گؤزوم اوسته
 ولیک واردی بیر آممای پول . . . اؤلورم
 اگر بش اَلتی قیران قویماسان دیزیم اوسته
 قاریشمارام، بو نه سؤزدور؟ آمان، جناب اؤلورم.

۱ - یوخو.

۲ - اون ایلیک ناماز و اوروجوم قالیر کی مگرک عمل اولسون.

۳ - قبول اولدو.

۴ - دانلاما.

۵ - لقب لره.

۶ - پاک، تمیز.

بادیمجان

چون قویدو قدم صحن-گولوستانا بادیمجان
 عاشیق لرینی ائیلهدی دیوانا بادیمجان
 کیمدیر بو کئچیردیب باشینا طاس کولاهی^۱
 ایرانلی دئیل، بنزه بیر آلمانا بادیمجان
 وار بوندا فقط ملت-هندویه شباهت
 بيلم نه سبیدن گلیب ایرانا بادیمجان
 یوخ یوخ بو حبش شاهیدی سئیرانه چیخیبدیر
 دوسدور بیزه، دشمندیر ایتالیانا بادیمجان
 مین لرجه قوشون جمع ائله ییب باشینا بیر گون
 آت گزديره جک نر کیمی هر یانا بادیمجان
 یا ساکیت ائله دشمنی، یا وئر منه فرصت
 بیر نامه یازیب، غیظیله^۲ تهرانا بادیمجان
 خاطیر جمع اولون کوردو پریشان ائدر آخر
 بیر قدر قوشون یوللاسا دیلمانا بادیمجان
 الحق قویار ایرانلی لارین بوینونا بیر حق
 جنگ ائیله سه گر اولکده مردانا بادیمجان
 آیا کیمی اولموش بو فقیرین قارا گئیمیش؟
 ائتمیش اوزونه عالمی غم خانان^۳ بادیمجان
 گاهی قارالیر، گاه قیزاریر رنگ-شریفی^۴
 عاشیقدی مگر بیر گول-خندانان^۵ بادیمجان!؟

^۱ - قدیم دؤیوشچولرین قویدوغو دمیر بؤرک.

^۲ - غضبله.

^۳ - غم و کدر ائوی.

^۴ - شریف رنگی.

^۵ - گولر گول.

مستانا گزير كۈچە و بازارى، دئيرلر
 ھردن ساتاشير آلچا بادىمجانا بادىمجان^۱
 دۇردىريانىن^۲ آلمىش گىئە آبدوغىلە^۳ قىنداب^۴
 گۆرنە اوتوروب اورتادا شاھانا بادىمجان
 خلقىن تۈكەجك قانىنى رىحانيلە مرزە
 چرىشنبە گۈنۈ^۵ گلەسە مئيدانا بادىمجان
 آخسام قوناغيم وار، دور اتين ائيلە سويون چوخ
 ساقى، گتى،^۶ سۈخ چۆلمگە^۷ بىردانا بادىمجان
 يولدان چكىلين، باخماين اطرافە جماعت!
 تشرىف آپارير مجلس - اعيانا بادىمجان
 باخمين بويونا، ناديرى تخت اوستە گۆروب دور
 چوخ خدمت ائديب ھەمدە كرىمخانا بادىمجان
 رنگ ايلە بويار ساچينى، ساققالينى ھەر گۈن
 ھەر ياندا اۋزون اوخشادير اوغلانا بادىمجان
 اوغلان نىيە بس گىزلەدىسن باشيوى خلقدن
 آدم يوخودو، سن واريدىن يا نە بادىمجان؟
 پارلار بدنين اينى كىمى باشدان آياغا
 چىخما ائشىگە، گۆز دَير اول جانا بادىمجان
 چوخ كىير و غرور^۸ ائيلەمە، شىتلنمە، ازىلمە
 بنزەتمە اۋزون كۆھنە مسلمانا، بادىمجان!

^۱ - قىرمىزى بادىمجان.

^۲ - اطرافين.

^۳ - آيران.

^۴ - قند شربتى.

^۵ - چەارشنبە گۈنۈ شىبىستىن ھەفتە بازارى دىر.

^۶ - گتىر.

^۷ - ات يىشىرمك اۋچون خصوصى ساخسى قاب.

^۸ - تكىر و غرورلا.

درویش گۆرنده تۆكوسن قاش و قاباغین
 دولتلی لره ائیلیسن هئیف—انا بادیمجان
 چوب- تبر ایله^۱ باشین ائیلردی دو نیمه^۲
 شوکر ائيله او باشینداکی قالخانا بادیمجان
 بیلم بو نه مذهب، نه طریقتده دی یاران!^۳
 گاه صیغه اولور ملایا، گاه خانا بادیمجان
 گاه دیرماشیری چیگینه گوودوش- فقیرین^۴
 گاهی اوزادیر باشینی قازانا بادیمجان
 فخر ائيله بیر هر یاندا او باشینداکی تاجا
 چوخ شاخلانیر آیننده کی فیسدانا^۵ بادیمجان
 حقاکی، بونون یوخدو گۆزلیکده نظیری^۶
 گولدسته کیمی خوش گلیر اینسانا بادیمجان
 هر بیر صیفتی یاخشیدی، بیر عئیبی وار امما
 مجلسده گزیر قیرجانا قیرجانا بادیمجان
 بیلم نییه بعضاً سارالیر رنگ شریفین
 گۆستر اؤزووو بیر کره والمانا^۷ بادیمجان!
 یوزیول دئمیشم من سنه مجلسده سویونما
 هرکس باخیر اول پئیکر عریانا^۸ بادیمجان

^۱ - بالتا توتاغی.

^۲ - ایکی پارچا.

^۳ - دوستلار.

^۴ - پیتی، ات پیشیرمک اوچون مخصوص ساخسی قاب. کلمه نین اصلی ایکی فارس کلمه سیندن یارانان (گاو- دوش) بیر سۆزدور، کی ایشلنمگین چوخلوغوندان قیسالاراق بو شکله دوشموشدور.

^۵ - اوزون و کمردن آشاغیسی گئنیش و الوان پارچادان اولان قادین گئیمی.

^۶ - تایی، برابری، مثلی.

^۷ - معجز زامانی تبریزده بیر ارمنی دوکتور ایدی.

^۸ - چییلاق بدن.

بو قَدَر نىيە صدرلە^۱ سن صحبت ائدير سن؟
 داستان دئمه چك باشيوى يورقانا بادىمجان
 هر كيم دئيه وار بوندا وفا، محض يالاندير
 چوخ صدمه ووروب عالم ايمكانا^۲ بادىمجان
 عارفله بير لقمه^۳ خوروش^۴ وئرمه ييب اصلا
 اول گون كى، گليب عالم- امكانا بادىمجان
 گاه باغلىرى قلىبنده ارسطويا عداوت^۵
 گاه عرصه نى تنگ ائيليرى لقمانا^۶ بادىمجان
 بير واخت اولور بهمن^۷ و بهراميله^۸ قارداش
 گاهى آپارير تۇحفه سليمانا^۹ بادىمجان
 گاهى سالىر اول ياسر- عمارى^{۱۰} نظرردن
 گاه دشمن اولور حضرت سلمانا^{۱۱} بادىمجان
 خوشلانمىرى بير ذره ابوبكر و عمردن
 طالبدى فقط صحبت- عثمانا^{۱۲} بادىمجان
 چوخ ائيله دى اول حيدر كرآريله دعوا
 آخر كفنين باتدى قيزيل قانا، بادىمجان!
 فرعون^{۱۳} كى آناالحق^{۱۴} دئدى، سن سبب اولدون
 دوزدور دئديگيم، آند اول قرا نا بادىمجان

^۱ - مجلسين بۇيوگو، باشدا اوتورائى.

^۲ - موجود حياتا.

^۳ - تيكه.

^۴ - يىلاولا يئىيلن اتلى يئىمك.

^۵ - قديم يونان فيلوسوفو ارسطويا دشمنلىك ائدير.

^۶ - ساسانى شاهلاريندان.

^۷ - ساسانى شاهلاريندان.

^۸ - حضرت على نين ياخين هم مسلک لریندن.

^۹ - سلمان فارسى، حضرت محمدین صحابه لریندن.

^{۱۰} - قديم مصر شاهلارينا دئيرديلر.

^{۱۱} - من حاقام، گویا قديم فرعونلار اؤزلرينى آلايه بيلر و بو سؤزلرى دئيرديلر.

دولماوى گۇروب يوسوفا^۱ بند اولدو زولىخا^۲
 سن سالدېن اونو آتش هجرانا بادىمجان
 سن وئردىن او جادولارا بىر ياغلى بورانى
 سىحر ائيله دىلر موسى عمران^۳ بادىمجان
 دنيا دولانار بىرگون او كوك بوينون اولوشگر
 واللاھى، قسم دىن ايلە ايمان^۴ بادىمجان
 قالماز سنە بو حسن^۵ و لطافت، مۇرەجكسن
 ساغ قالسان اگر فصل زمستان^۶ بادىمجان
 چون پايىز اولار، سىركە تۇكر باشىوا كول لىر
 رنگ روخوو^۷ دۇندرى زفرانا، بادىمجان
 دنيادە وفا يوخدو، وفاسىزدى، وفاسىز
 بىل باغلاما بو گردش دۇوران^۸ بادىمجان
 دور، سەن دە جىيىن درهم^۹ و دىنارىلە^{۱۰} دولدور
 گر وار هوسىن چاى ايلە قلىانا بادىمجان
 معجز سنى رسواى - جهان^{۱۱} ائىلىرى، ائىسىن
 گل گىت ايشيوە، لعن ائله^{۱۲} شىطانا بادىمجان

۱ - يعقوبون اوغلو و يهودى لىرىن يىغمىرلىرىندىن.

۲ - فرعونون آروادى ايدى كى، يوسوفا عاشىق اولموشدو.

۳ - يهودى لىرىن يىغمىرى موسائىن لقبى "عمران" ايدى.

۴ - گۇزلىك.

۵ - اينجه لىك.

۶ - قىش فصلينه

۷ - اوزونون رنگىنى.

۸ - زاماتىن دولانماسى.

۹ - قديم عربلرە پول واحدى ايدى.

۱۰ - قديم عربلرە بۇيوك پول واحدى ايدى.

۱۱ - دىنانىن بى ابروسو.

۱۲ - لعنت ائله.

واعظ

واعظ دئيرلە^۱ معتقد- كوه- قافدير^۲ ديو سفيد تك^۳ چون اونون قلبى صافدير
 آب- حاماميله^۴ آلاز هر وقت دستماز^۵ آلماز وضو گولابيله^۶ چونكى مضافدير^۷
 يوخ اعتبارى خطه ايراندا^۸ معجزا^۹ اؤرتري قبيح عمل لرين اوستون جناب- ريش^{۱۰}
 يا شيخ ائتمه قر قره^{۱۱} صبح اولماييب هله^{۱۲} قليانى چك، اذان اوخويان فونقرافدير^{۱۳}
 ساعتده اون آغاچ طى^{۱۴} اندر او اوتور، آغا^{۱۵} حرف- صحيحدير بو، نه لاف و گزافدير^{۱۶}
 نه سنىدير، نه روسدو، نه اثرمنى شوئر^{۱۷} باشين يارار هر ايل، آدى عبدالمنافدير^{۱۸}
 اينجيتمه جانوى، اوزونو سالما زحمته^{۱۹} بو عصرده كئجاويه مينمك^{۲۰} خلافدير^{۲۱}
 معشوقو گورمگه مگر عاشيق ياواش گئدر؟^{۲۲} آقائين اذعاسى دئمك محض- لافدير^{۲۳}
 عشق ائيله ميش محاصره حصن شعورومو^{۲۴} تقصير ائدرسه، عاشيق مجنون، معافدير^{۲۵}
 /شعر ناقص نظره گليز/

۱ - دئيرلر.

۲ - قاف داغينا ايناتير.

۳ - آغ دئو. (شاهنامه افسانه لرينده)

۴ - حمام سويو.

۵ - گولابيله دستماز آلماز.

۶ - آرتيق، علاوه، اسلامدا سويون تركييينده علاوه ماده لر اولسا، لونددا دستماز آلماق اولماز و اونا "مضاف" (آرتيريلميش) دئيرلر،

لاكن حمام سويو ايله دستماز آلماق اولار.

۷ - ايران اولكه سينده.

۸ - صاف، آرى، تميز.

۹ - ساققال.

۱۰ - ساققال (عربجه)

۱۱ - يورغان كيميدير.

۱۲ - آغيزى يوماق.

۱۳ - فونقراف.

۱۴ - ساعاتدا اون آغاچ گئدير.

۱۵ - شيشيرمه، مبالغه.

۱۶ - قديم دوه بئلينده اوتورماق اوچون قويولموش كيچيك اوتاق.

۱۷ - تاماميله بوش سؤز. (مخاطب ميرزا كاظم دئير).

۱۸ - شعور قلمه مى محاصره ائله ييب، شعورومو باتيريب.

۱۹ - تكليفى يوخدور. آزاددير.

وئر گۆرك

كدخدا سۆيلر كى، سن ده مالياتىن وئر گۆرك !

اوستا قاضى دا دئير خمس و زكاتىن وئر گۆرك !

قازىنى راضى ائديم يا كدخدای- دولتى

بیر يول اؤيرت بندهيه بو بارهده يا اُمتى !^۱

توپچو، سرباز غصّهسى چوخ آرتيرير خشكىتى^۲

سن ده آل بو جوتلويو،^۳ حبّ حياتىن^۴ وئر گۆرك !

اوچ نفر سرباز وئردىك، هر اوچو ائتدى فرار^۵

غصّه و غمدن بدننه قالمايبيدير اختيار

هر اوچون ده اوددا يانديرسين گۆروم پروردگار^۶

دوشموشم خوراكدان، وار كاربوناتىن،^۷ وئر گۆرك !

ال ياخامدان چكمه بير سرباز گير^۸ ايستير عوض

يوخ پولوم، شيطان دئير: سرباز گيرين باشىنى آز

يئنجَرم باشين، قولاغين، آه و زار ائيلر توكد

سۆيلور آلا، يوخسولا صبر و ثباتىن^۹ وئر گۆرك !

^۱ - اى امتيم، خلقيم.

^۲ - ييوست.

^۳ - گوموش ايكي قيرائليق.

^۴ - بير حبّ آدى ايدى.

^۵ - قاچدى.

^۶ - آلا، تانرى.

^۷ - بير درمان.

^۸ - عسگر توتان.

^۹ - محكمليك.

بىر طرفدن مەرتىيەخۇان ايستەيىر حق البكا^۱
 آغلادىب چۈنكى مەرمەدە مەنى صېح و مسا^۲
 ھەر گۈن اۈن بئش دىفە شاگىردى دايانىر قاپىيا
 سسلەيىر اى كىربلايى بئش مەن آلتىن^۳ وئىر گۆرك !

بىر طرفدن اىپ تۈتۈر قاضى آغا ساققالىما
 قىبضەدن^۴ گر مو قەدر نقصان اولالا،^۵ وای حالىما
 قورخورام آخوند قويا گۆمروك مەنيم بو يالىما
 گۆندەرە طالابى ھەر گۈن، عایداتىن^۶ وئىر گۆرك !

بىر طرفدن مەنمىغا ملعون ایتىتمىش اولگۈجو
 مەجزە ائىلىر اذىت خاسە لامذەب جۈجو
 بىر طرفدن دە اذان خوانىن نە قدرى وار گۈجو
 سسلنیر ملعون كىشى دور واجباتىن وئىر گۆرك !^۷

۱ - آغلانماق حقى.

۲ - سحر و اخشام.

۳ - پۇل مېلىنى ايدى.

۴ - ال تۈتۈمۈندەن.

۵ - تۈك قدر اكسىك اولالا وای حالىما. او زامان مەسلمانىن ساققالى بىر ال قىبضەسىندىن آزا اولسايدى غىبە گلەردى.

۶ - گلەرىن.

۷ - منظور واجىب نامازلار يۈى دور قىل.

اوروجلوق

رحم ائيله اولدو آخر، قدیم کمان اوروجلوق
 رنگ روخوم^۱ سارالدى مثل - سامان اوروجلوق
 بگلر یئیر ناهارا کوفته، کباب و کوکو،
 مجلسده ائیلر اما آه و فغان، اوروجلوق ×
 گونده یئیر ناهاری، ایفتاری هم سحوری^۲
 چایی ایچر، چکر هم قلیانی خان اوروجلوق
 خان لار دئیر: گدالر،^۳ گورمز بهشتی هرگز
 واعظ دئیر: سیزیندیر حور و جنان، اوروجلوق
 صوفی دئیر بیزیمچون حق خلق ائدیب بهشتی
 گتتمز جنانه^۴ هرگز ایرانیان اوروجلوق
 گبر و یهود و ترسا،^۵ ائیلر بو اذعانى
 بیلمم کیمه جهنم اولموش مکان اوروجلوق
 هرکس عدالت ایله ائتسه جهاندا رفتار،
 ظنیم بودور کی، مثل نوشیروان^۶، اوروجلوق ×
 هم ائيله سین جهاندا شاهلیق، هم آخرتده،
 اولسون مثال - قیلما^۷ جنت مکان، اوروجلوق ×

^۱ - اوزومون رنگی.

^۲ - اوروجلوقدا سحر اثرکن یئیلین ینمک.

^۳ - دیلنچی ار.

^۴ - بهشته.

^۵ - زردشتی، عبری و مسیحی.

^۶ - مشهور ساسانی سلالهسی شاهی.

^۷ - بهشته افسانهوی اوغلانلار.

حق عادل اولسا، ياخماز دوزخده ^۱ بينوانى،
 چون چوخ يانيب جهاندا اول ناتوان اوروجلوق ×
 بيچاره فعله ايشلر تا عصر ^۲ تر ايچينده
 اربابدن آلاز بير سورتوك قيران ^۳ اوروجلوق؟
 خباز - بى حيايا، ^۴ عطارا ^۵ وئرسه آلماز
 آج آجينا گزر تا وقت اذان اوروجلوق
 آلتى شاهی آلازلار ده يك ايکى قيرانا ^۶
 يوخسول آلاز بير آز چاي، بير قدر نان ^۷ اوروجلوق
 خاليق گورورمو يوخدور غير از لاواش ^۸ بير زاد؟
 با اينهمه ^۹ يئتيرمير بير گيردكان ^{۱۰} اوروجلوق ×
 گويا چکيب خدادان حکمو سنه، دئيرلر
 اوچ گون سورا ائديرسن نقل مکان اوروجلوق ^{۱۱}
 قال گؤزلريمى باغلا، آغلا جنازه م اوسته
 جانيم گليب دوداغا، گئتمه دايان اوروجلوق
 چونكى امينسن سن، ديندار پاکدامن ^{۱۲}
 بو بنده يه وصيسن، ^{۱۳} اى مهربان اوروجلوق

۱ - جهنمه.

۲ - ايکينديه قدر.

۳ - گوموش قيرانليقلار ايشلنمک نتيجه سينده سورتولوب آزالار و قيمتلى ده آزالاردى.

۴ - اوتانماز چؤرکچى.

۵ - عطير ساتان.

۶ - اذان چاغينا قدر.

۷ - سورتوك گوموش يوللارى نتيجه شاهی اکسيگينه آلازدیلار.

۸ - بير قدر چؤرک.

۹ - لاواشدان باشقا.

۱۰ - بونولا بيرليکده.

۱۱ - قوز.

۱۲ - يئرینی ديشه جک؛ منظور اوله جکدير.

۱۳ - پاک دينجى.

۱۴ - کيچيک اوشاقلی کيشی اولدوکده بيرینی وصی ائدر کی، اونون مال و اوشاقلارينا باخسين.

اموالیم^۱ هر نه اولسا، سات کبله علموراده
نقد ائيله قوی کاسایا^۲ مثل فیلان، اوروجلوق
آل بیر کفن، بیر آز دا کافور،^۳ سدر،^۴ پنبه^۵
تابوتومو مزارا ائيله روان اوروجلوق
وثرمه قبییر قازانا، اما لحیملی جوتلوک^۶
وثرسن او بینوا چون، ائیلر زیان، اوروجلوق ×
قورخوم بودور لحدده^۷ جیسمیم دونا سویوقدان
یاندیر مزاریم اوسته بیر باغ تیکان، اوروجلوق
من بیلیمیم عربجه نئیلیم؟ دئیرله^۸ چونکی
بیلمز نکیر و مونکر^۹ تورکی زبان اوروجلوق
واعظ دئیر کی: اول اؤیرن عرب لسانین^{۱۰}
لازیمدیر آخرتده چون اول لسان اوروجلوق
"مَنْ رَبَّكَ"^{۱۱} دئینده، نکیرین،^{۱۲} قالما حئیران
باشین آزر او ساعت گورز- گران^{۱۳} اوروجلوق
مانع دی شیخ، واعظ، بو ایش لره دئیرسن
حاقدان اوتانما بییرسان، خلقدن اوتان اوروجلوق

۱ - مالیم، واریم.

۲ - صانیدی. (آرورپا کلمه سی)

۳ - چین و ژاپوندا بیتن بیر آغاجدان عمله گلن عطیرلی و آغ ماده کی، اولویه ده وورارلار.

۴ - تیکنلی، لوجا و چوخ یاشایان بیر آغاج کی، یارباقلاریندان طبعده استفاده اولار.

۵ - پامبیق.

۶ - ایکی قیرائلیق.

۷ - قبییره، قبییرین اولو قویولان ینری.

۸ - دئیرلر.

۹ - گویا قبییرین بیرینجی گنجه سینده سورغو- سووال اوچون گلن ایکی ملک.

۱۰ - عرب دیلینی.

۱۱ - آلاهیین کیمدیر؟ - گویا نکیر و منکر بئله سووال ائده لر.

۱۲ - عربجه ایکی نکیر، یعنی انکیر و منکر.

۱۳ - آغیر توپوز، گویا انکیر و منکرین الینده اودلو توپوز اولار و غلط جواب وثره نین باشینان وورالار.

لاسگىرت^۱ ياراتمايىبىدىر ايراندا حق تعالى^۲
 گۇى بئزكى، خلق ائديبىدىر، ائيله تومان اوروجلوق
 اۋيرن زبان روسى^۳ اۋل وطنده ياخشى،
 پس گشت ديار روسه^۴ راحت دولان اوروجلوق
 معجز دئير غلطلدير اۋزگه دياره گئتمك
 حاضيردير هر مكاندا روزى رسان،^۵ اوروجلوق^۶

۱ - بير نوع قارا پارچا ايدى.

۲ - بۇيوك آلاھ.

۳ - روس دىلى.

۴ - روس اۋلكه سینه.

۵ - روزى يئتيرن.

۶ - سونوندا (x) علامتى اولان بيتلر "ممدلى" نسخه سيندندير.

حامام خزینه‌سی

خوروزلار بانلادی بۇرقو چالیندی^١ وقت- حاجتدیر
 گۆزون آچ دلبریم، ایتلر هورور، گۆر نه قیامتدیر.
 قولاق وئر بوی گندابه^٢، آچیلدی باب گرمابه^٣
 دئمه وقت اولماییب حالا، بو پیس ایی بیر علامتدیر.
 بو سنسن دلبیریم یا آیدی یاتمیش رختخوابیمدا^٤
 تعالی‌الله^٥ بدندیر بو، و یا شکل- نظافتدیر؟^٦
 بو آغ، چاقی پئیکره وئر شستشو^٧ آب و گولابیلله^٨
 سنه ای گول بدن گندودا^٩ غسل ائتمک خیانتدیر.^{١٠}
 مرکبدیر نجسدن^{١١} تار و پودی^{١٢} آب- حامامین^{١٣}
 بو سۆز بهتانندی؟ حاشا!^{١٤} چیرک و شهوتدن عبارتدیر^{١٥}

^١ - قدیم دان سؤکولنده حاماملار کیشیلر اوچون آچیلاردی، بو زامان بورقو چالیب خبر وئرردیلر.

^٢ - حامامین فاضلابی، ایکی فارس سۆزوندن "گند× آب" دان عبارتدیر.

^٣ - حامامین قایبسی.

^٤ - یورغان- دۆشگیمدن.

^٥ - بؤیوکدور آلاسه (تعجب زامانی دئییلر).

^٦ - تمیزلیک، بو کلمه‌نین یئرینه "لطفت= اینجه‌لیک" ده قئید اولموشدور.

^٧ - یو.

^٨ - گول سویو ایله.

^٩ - حاماملارین فاضلابی.

^{١٠} - چیممک، یویونماق.

^{١١} - مردار دان قورولوب.

^{١٢} - پارچانین بوی و آرغاجی.

^{١٣} - حامام سویونون.

^{١٤} - ابدا، یوخ.

^{١٥} - شهوت کئافتی.

سودور بو گۆردويوم شى خزنهده يا خلط و آهكدير^۱
 خدایا^۲ بو حجامت قانىدير^۳ يا خون - عادتدير^۴
 يقيناً بو سودا غسل ائيلهين بيجارا پاک اولماز،
 خيلاص اولماز جنابتدن،^۵ گئنه مطلق جنابتدير^۶
 طبيعت صاحبي بورنون توتار بوى - كئافتدن^۷
 اثر يوخدور نظافتدن، عجب جاى طهارتدير.^۸
 اوزونده بير قاريش قالينليغيندا روغن - دُنبه^۹
 روايت ائيليري راوى، ايچى يکسر^{۱۰} نجاستدير^{۱۱}
 صحيح و ناصحيح^{۱۲} و نيك و بد^{۱۳}، سئودالى، سئوداسيز^{۱۴}
 هامى بير يئرده يايخانسين، يويونسون، گۆر نه حالتدير؟
 زبسكى قيل فراواندير، ايچينده ايپ توخور بيتلر.
 اگر آلماق خيالين وار بويور گل، نرخی بابتدير.
 ز بسكى^{۱۵} قيل فراواندير^{۱۶}، تکينده ايپ توخور بيتلر
 اگر آلماق خيالين وار، بويور گل، نرخی بابتدير^۱

۱ - آهک چۆكوتوسو

۲ - خدایا

۳ - حجم آلماق قانى.

۴ - آى باشليق قانى.

۵ - جونوبلوق.

۶ - نه تکهجه جونوبلوق موردارليغيندان قورتارماز، بلکه موردارراق دا اولار.

۷ - موردار ايدن.

۸ - عجب پاکلانماق يئريدیر.

۹ - قويروق ياغى.

۱۰ - باشا - باش.

۱۱ - موردارليق، کئافت.

۱۲ - ساغلام و خسته.

۱۳ - ياخشى و پيس.

۱۴ - بشين خسته ليگينه مبتلا. بو مصراع بئله ده قئيد اولموشدور: "ايسيقا، خسته، پيس، ياخشى، چيئانلى، يارالى، ديغلى."

۱۵ - او قدر.

۱۶ - توک بولدور.

عفونت نشر ائدیر^٢ اطرافینا پوسیده جندهک تک^٣
 کئچل باش لار حقیقت معدن چیرک و کثافتدیر^٤
 حامامی سهلدیر، خون- کئچل^٥ مردار ائدر کُرو^٦
 کنار اول او سودان، یایخانما گر باشین سلامتدیر
 کئچل لر باشینی باغلار، گیرنده خزنه یه آغلار
 تۆکنده سو، باشین داغلار، نچون؟ چونکی جراحتمدیر^٧
 گزیسن شهر تفلیسی، تانیرسان درد سیفلیسی
 یانیندان قوو او ابیلیسی، پس و پیشی^٨ جراحتمدیر
 ایکی الی قاشیر باشین، گؤزون قیرپار، آیر قاشین
 خمیر ائتمک آیاق داشین، عمی، ظن ائتمه راحتدیر
 گیرنده خزنه یه بی حال اولور اسهال اولان ناخوش
 بو سؤز شرح ایسته مز هوشیاره^٩ بیر ایماء^{١٠} کفایتدیر.
 دئییر واعظ: بو آبی مضمضه^{١١} ائت غسل ائدن چاغدا
 مزاجین چکمه سه قوس، قوسماسان عین سعادتمدیر.
 عجب تکلیف ائدیرسن بندگان خلقه^{١٢} ای واعظ
 مگر آب مضافی^{١٣} آغزا دولدورماق ظرافتمدیر؟

١ - مناسیدیر، اوجوز دور.

٢ - پیس قوخی یاییر.

٣ - اییمیش جمذک کیمی.

٤ - چیرک و مورداریق معدنی.

٥ - ان اغیر کئچل.

٦ - شرعی، فقهی ترمین، اوچ قاریش یاریم، اثنی، بو قدر بویو و همین قدر درینلیگی اولان و ٣٥٠ لیتر سو توتان حجمه دئییلر.
 کلمه "کور" چایی معناسیندا دا گؤتوروله ییلر.

٧ - یارادیر.

٨ - دالی و قاباغی.

٩ - آییق.

١٠ - اشاره.

١١ - سویو آغزا آلیب یایخاییب تۆکمک، بو سؤزلر "بروولا آغزیوی" دا یازیلیمیشدیر.

١٢ - خلقین بندهلرینه، مصراع بئله قئید اولموشدور: بو نه سؤزدور دئییرسن بندگان - خلقه، ای واعظ.

١٣ - شرعی اصطلاح، سودا حل اولان ماده لرین قاریشدینی سویا "مضاف" دئییلر.

بئش اون گون عۇمرو وار يا بوخ، عمارت تىكدىرير حاجى
 كى كئف چكسين فيلان باجى، فيلان واريث، حماقتدير^۱
 مبالغ^۲ خرج اندير دولتلى لر بيهوده يئرلرده
 نطافت باره سينده پوللolar اهل - قناعتدير
 چايين پيس ياخشيسين آنلير حاجى اوندان عجيبدير بو
 چيمير قوخوموش سودا هئچ آنلامير، بو نه فراستدير؟^۳
 حامامين پيسليگيندندير كئچلليك بو ولايتده
 سبب بو علتته ظن ائتمه افراط - حرارتدير^۴
 قيزى، اوغلانى محبوب ائيله ين زولف - مۇسلسل دير^۵
 بو نعمتدن باشى محروم اولان دايم خجالتدير.
 هله كۆهنه قافا^۶ چوخدور شېسترده، عجزول اولما^۷
 اوزون بيهوده يورما معجز، ايام - جهالتدير.^۸

^۱ - آخماقلىقتير.

^۲ - پوللار، مبلغلر.

^۳ - آنلاق، زيركليك. هوشلuluk.

^۴ - حرارتين چوخلوغوندىن، مصراع بئله ده قئيد اولوبدور:

^۵ - اوزون و گۆزل ساچ. "دئمه خئيروو سويونداندير، رطوبتدير، حرارتدير."

^۶ - باش، كله.

^۷ - تلسمه.

^۸ - شمر ميلادى ۱۹۲۱ - نجى ايلده (۱۲۹۹ ش) تبريزده "ملانصرالدين" مجله سينده تازا شار امضاسيله چاپ ائديلميشدير.

راز و نیاز

اولسون گرک آلاهیله بیر راز و نییازیم
هئچکس دئییه بیلمز کی عبادت نه یه لازیم،
ماه رمضاندا^۱
بو کون و مکاندا؟!^۲

اون آلتی ساعات قویمارام هئچ آغزیمایا بیر شئی
گاهی یاتارام، گاه دورارام، گاه ائدرم قئی
هر واخت آجالسام یثیرم ات، ایچرم مئی

غم چکمرم اصلاً اولاً گر فوت نامازیم
آما یثمرم من اوروج ای اسعد - کاظم
علیشاهدا،^۳ مایاندا^۴
الاً آجالاندا^۵

قرآن اوخورام صبحدن آخسامه کیمین من
تزویر ائدرم^۶ صاحب عمامه کیمین من
حالوا یثیرم خلوتی بایرامه کیمین من

آما بونو سؤیلر سنه بو بنده ناظم^۷
هرگیز یثمرم من اوروج ای اسعد - کاظم
خلوتده چاتاندا
سن تک بره جاندا^۸

^۱ - اوروجلوق آییندا.

^۲ - موجود دنیادا، طبیعتده.

^۳ - گوئی کندلریندن.

^۴ - تبریز یاخیلیغیندا بیر کند.

^۵ - مگر آجالاندا.

^۶ - ایکی اوزلولوک ائدرم.

^۷ - بو شعر یازان بنده.

^۸ - شبستری شمالیندا، جای آخارقاسیندا بیر یئر آدی. قدیملر دیرمانلارین نوولارینا یاخین بیر بند قویار و سو آرتیق اولاندا، نوو چکمه‌ینده، داشیب خرابلیق ائتمه‌مک اوچون، او بندی آچار و سویون آرتیقینی کنارا بوراخاردیلار. بو بنده "بره جان" دئیردیلر. یوخاریدا ایشاره ائتدیگیمیز یئرده ده بئله بیر یئر وارایدی و قوم و یا سو چوخ اولاندا اورانی آچار و قوملا آرتیق سویو چؤله بوراخاردیلار کی، آرخلاری ییخماسین. بورایا هم قدیم، همده ایندی "قوم بره جانی" دئیرلر.

ھەرگىز دئەرم مەن سەنە، سىغارىيەنى يەندىر
چەك كۈچە ۋە بازاردا ماھىيەتنى ئەندىر
قۇي ساققالى، قىيخىدىر باشى، باققالى دولاندىر

ماھ - رەمزاندا
خار اولما جەھاندا^۱

تەزۋىر نەچۈن، ساققال ۋە تەسبىھنى لازىم
يەنە خەلقنى ئاتىدىن سەن بىللە ئىسىم - كەلىمە

نەسىھە سەتارام مەن سەزە خۇرى، ئالارام پۇل
ئامما ئۆزۈم ھەر ئاي ئالارام قىز، ئەندەم دۇل
ئاللاھ مەننى ئەقىل يارادىب، سەزىلەرنى چۈن قۇل

ھەر دۇرۇر ۋە زاماندا
بۇ ئەسەر ۋە زاماندا

سەن ئىشلە، قازان ۋە ئىيە ئىشەنچ ۋە ئەزەم^۲
چۈن ئونلار سەن ئەلەم سەن ئىسىم - كەلىمە،

^۱ - دۇنيادا ئالچالما.

^۲ - ئەيەتلەر، بۇيۇكلەر.

حاجى عاشىقى قان ائدر!

وئرىن بىر قولاق معجزه دوستان
 باخىن دقتيله بو اشعاره سىز
 گئنه سۆز دهانىنده طغيان ائدر
 گۆرون بىر نەلر بو مسلمان ائدر
 ايچىنده شكر واردى بو سۆزلىرىن
 ممەسى نمۇ ائتمەين قىزلارىن^۱
 تناول بويور،^۲ بعد سيل گۆزلىرىن
 حاجى عاشىقى، گۆر نئجه قان ائدر؟
 قدم قويدو چون قىز دوقوز ياشىنا
 گلينلىك دوواغى سالىر باشىنا^۳
 ياخير وسمه مشاطالار قاشىنا
 مىنر دولدوله^۴ عزم-مىيدان^۵ ائدر
 كىچىكىدەر هله قىز، بويو حىققىلى^۶
 قولاق وئرمەيىر حق سۆزه حق قولو^۷
 قىزىن امجگى چىخمايىب دەر هله
 نئجه بو ار ايلسه وئرر ال اله
 دئدىم: اى جناب- شريعت گداز^۸
 اوخور صيغه عقد^۹ اونا حرمله^{۱۰}
 منىم عقلىمى بو ايش حثيران ائدر^{۱۱}
 دئيىل بو عمل مثل صوم^{۱۲} و ناماز^{۱۳}

۱ - مئىل ائت، يى.

۲ - بۇيومه يىب.

۳ - كىچىك شال.

۴ - حضرت على نىن آتى نىن آدى ايدى.

۵ - مىيدانا گئتمگە قصد ائدير.

۶ - كىچىك، شېستىر لهجه سىندە.

۷ - منى وگىل ائت، عقده دئيىلن سۆزلردن.

۸ - حق قولو. آددير، بورادا حقين بئدهسى. منظور ملادير.

۹ - داغارچىق، منظور ملا قىزىن كىچىكلىگىنە باخمايىپ قندى آلىر و صيغهنى اوخويور.

۱۰ - عقد، ازدواج خطبهسى.

۱۱ - كرבלادا امام حسين كۆرپە بالاسىنى اوخلايانىن آدى ايدى.

۱۲ - منە غريبه گلير، منە عجايىب گلير.

۱۳ - شريعتى يانديران.

۱۴ - اوروج (عربجه)

نه ايشدير، بو سئينده قيز آنلاماز
 نه ايشدير، بو سئينده قيز آنلاماز
 هله يارمايبيدير بو غنچه غلاف^۱
 عجم قيزلاريني بو وصل - خلاف^۲
 مروريله گول غنچهسى گول اولار
 بونون بوينونا او نئجه قول سالار؟
 گتير ياديواللى ايل اولى
 بو عصرين فقط اهلى اولموش دلى
 شجاعايدى رستم تك اجداديميز،
 بيزيم تك آدملار دوغار خيردا قيز
 نه آهئدى^۳، نه داشدى، اتدير، درى
 آييل خواب غفلتن، اى همشرى!
 نه چون سسلنيرسن مثال - تويوق،
 باشين پايه - منبره وورما چوخ،
 آييل، معجزا سسله قارداشلارى
 و سؤيله كى، بيرگون بوگوژ ياشلارى
 بو حكمو نه قرآن، نه يزدان ائدر
 هله ائتمه ييبيدير بو گول انكشاف
 ضعيف و نحيف و پريشان ائدر
 اونو زوريله آچما رنگى سولار
 ييخار خانه رحمى ويران ائدر^۴
 اولاردى گلين، قيزلارين اكملى^۵
 كى ناحق يئره گونده مين قان ائدر
 نيه اولموشوق ناتوان^۶ بؤيله بيز؟
 كى، رستم اونو الدهه قالخان ائدر
 هارا گوپسوسن باشيوا خنجري؟
 او حكمو نه قرآن، نه يزدان^۷ ائدر
 ائديرسن بو قدر "آه ! آه !" ، "اوخ !" اوخ
 آخار قانى، ساققالين الوان ائدر
 كنار ائيله غمندن وطنداشلارى،
 اولار جمع، ايرانى ويران ائدر^۸

^۱ - قين، هله غنچه كوئينگيني يارمايبيدير.

^۲ - طبيعت قانونونا ضد

^۳ - رحم ائوينى ييخير.

^۴ - كاملراغى.

^۵ - عاجيز.

^۶ - دمير دگيل.

^۷ - تاترى

^۸ - شعر ممدلى نسخه سينده تكميل لشديريلدى.

قیزلارا نصیحت

خانم آلا رالینه بیز چوبوق و بیر کیسه
 گهلی ائدر هَجَره امر،^۱ گاه بیلقیسه^۲
 نه کونده سالماغی اویرنمیش او، نه نیمنانی^۳
 فقط باسار سویا، یوز اللی یول قازانچانی
 صابون تیپانینی اوچ گون قاریشدیرار ناشی
 دئیر خانم باجی یاخشی دئیل بو قالیاداشی^۴
 نئجه کی کوفتهنی کبالایینین قیزی پیشیرر
 اونا دا ائیلهسه دَقْت بیر ایل، اوْزو پیشیرر
 اگر سنی روش روزگار^۵ ائده محتاج
 ائوینده بیر پیشیرن اولماسا، قالارسان آج
 توکذ باجی گندیب اویرنسه اولسا دندانساز
 بش- اون تومن قازانار آیدا، چوخ اولار کئفی ساز
 اگر اولای بیر- ایکی باجی بئيله صنعتگر
 خلاص اولار کیشی لردن تامام- عورتلر
 مثال- رستم- دستان سنین کی واردیر ارین
 نه دن خَجَم قویوسان، چک دیشین ده باجی لرین

(شعر ناقص نظره کلیر)

^۱ - عادی قیز آدلاری.

^۲ - عادی قیز آدلاری.

^۳ - خمیر کونده سینی وردنه ایله اچدیقدان سونرا اونو بیرینجی اوخلوو ایله یاریم چۆرک قدر اچیپ ناریک اتمه سینه نیمنان دئییلر.

^۴ - صابون پیشیرمک اوچون خصوصی کپیر داش کیمی ماده.

^۵ - زامانین گندیسی.

سویوق

سویوق دئییرله^۱ گرک بو دیارا نازل اولا
 سویوق یزید پلید ایله^۲ صیغه قارداشدی^۳
 نه واعظی، نه بگی اینجیدیر، نه خانی سویوق
 سویوق دا، ایت کیمی ائیلر دیلنچی یه حمله
 گده گوده یاشایانماز بو عصرده هرگز
 گران ائدر^۷ چورگین قیمتین خدا، دئدیلر
 غنی غلامینا امر ائتدی قویما سین سرما^{۱۰} -
 چوغوندور اکدی عجم ملتی که قند قاییرا
 چیخار داش اوسته چوغوندور نه سو، نه بئل ایستر
 یقین چوغوندور اکن لعنت ائتمه ییب عمره^{۱۲}
 گرک آراسی اونون ساز اولا خلیفه ایله
 دئدیم: آخوندا نه دی بو ترقیاتا سبب؟
 دئدیم کی ساققالیوین نفعی چوخدو، قیخدیрма!
 ولی جوانلار اونو قیخدی قویدو هم کاکیل

بادام لاری آپارا شخته، خلق سائل اولا^۴
 محالدیر کی اونون قلبی رحمه مایل اولا
 علی السؤیو^۵ ائدر ظلم، اگر او عادل اولا!
 یوگورمز اوستونه گر اوستو باشی قابل اولا
 بو عصر خلقي گرک صاحب - مداخل اولا^۶
 بو قحط - قند^۸ کیمین بوینونا حمایل^۹ اولا
 گله بو سمته منیم بارگاها^{۱۱} داخل اولا
 اونون چوغوندور اکن اللری گوروم شیل اولا
 اگر اونو اکه نین اعتقادی کامل اولا
 اگر ائدیپ هانی قند؟ آز قالیر ایکی ایل اولا
 اینانمیرام او کیشی مرتضایا^{۱۳} قائل اولا
 دئدی: گرک سببی بندگان - غافل اولا
 سنین اوزونده چیخیب کی، بلایه حایل اولا^{۱۴}
 که سئیر ائده اونو ملت ثوابا نایل اولا

۱ - دئیرلر.

۲ - دیلنچی اولا.

۳ - موردار یزید، یزید معاوی نین اوغلوایدی.

۴ - دوستلوق اوچون عهد باغلا ییب خصوصی خطبه اوختدورموش ایکی کیشی.

۵ - برابر.

۶ - گلیر صاحبی.

۷ - باهالادار.

۸ - قند یوخلوغو.

۹ - بویوندان آسیلان نوار پارچا.

۱۰ - سویوق.

۱۱ - سارای، قصر.

۱۲ - ایکینچی خلیفه.

۱۳ - حضرت علی نین لقب لریندن.

۱۴ - فاصله، مانع.

دئدیم: زنانه قلم وئرمه یین چیخار یولدان
دئدیز: گرک اوخویا صبح و شام^٣ تاچیخارا
خدا عبادته قهر ائیلهمز مگر او زامان
خدا مقدر ائیدیدی گئی بیر قوطو کبیریت
آلاولی کبیریت ایلله^٤ یاندیرا چیراغی فقیر
گولر گوروب منی واعظ، دئدی: آماندی یاواش
گدا گولنده فلک بیقرار اولار معجز

اوخوتمایین اونو احکام شرعه^١ عامیل اول^٢
اصول دینی یادیندان، نامازه کاهل اول^٤
که خلق اونو اونودا، مصدر - رذائل اول^٥
یاواش یاواش گئده اوچ شاهیی یه مقابل اول^٥
او قدر او سگوره کی دستمازی باطل اول^٥
مبادا خنده سسی^٨ آسمانا^٩ واصل اول^{١٠}
تنز اول یوم آغزین اونون همی غمی^{١١} زایل اول^{١٢}.

^١ - دین قایدالارینا.

^٢ - حیانا گنجیره.

^٣ - سحر و آخشام.

^٤ - تنبل اول.

^٥ - آلقاقلیقلارین بولاغی، مرکزی.

^٦ - معین ائیدیدیر.

^٧ - کنچمیشده قاریش بویدا نئجه ایپلیکدن هؤرولموش ساپی گوگورد سویونا باسیب قورودار و اونونلا اوجاغی آیشدیرار و یا چیراغی یاندیراردیلار. اونا گوگورد کبریتی و یا آلاولی کبریت دئیردیلر.

^٨ - گولوشو.

^٩ - گویه

^{١٠} - چاتا.

^{١١} - کدری، غصه سی.

^{١٢} - آرادان گئده، یوخ اول.

كۆينىڭى، شالوارى گىئى...

بو قىز! ھەر كىس دىئە مۇمن و دىنداردىر
 مەھبىي يوخ دىنىي يوخ، ايت كىمى مورداردىر
 سۇيىلە گۇرۇم بىر مەنە ئى مۇتوروف^۱، عايشە^۲
 لىفەسى يوخ، باغى يوخ^۳، بو نىجە شالواردىر؟
 سەن دە او لىفەن دەكى؟ باغى يىغىشىدىر نە!
 قورخار اوشاق سالامائىلە يىلەر ماردىر^۴.
 بىلمىرەم عەلت نەدىر بو قارى عورتلار
 كۆينىڭى، شالوارى گىئى، حوصلەسى داردىر
 شاپقا و پالتار دىيىل خائىن دىن^۵ و وطن
 خائىن - دىن و وطن جەفەر - طياردىر^۶
 گۇرۇنچە چىن چىن دوروب تاج سەر^۷ رەنما^۸
 ئىلەمە بوس اللار^۹ گر او گەنە كاردىر
 جاھل و كاھل دىئە^{۱۰} جۈنە و دستار^{۱۱} سەن
 قاضى و مفتى^{۱۲} مگر جۈنە و دستاردىر؟

/شەر ناقدىر/

^۱ - مەھبىي، موسىقى چالان، خەلق دىيىلەن مەھبىي رەقەس ئاتىن.

^۲ - ھەزرىت مەھمۇد ئەن جۈن ارۋادى. (بو آد شىئەلەر داخلىنە ارۋادا خەتتە سۆيۈشۈر)

^۳ - تۈمەن باغى، بىندى.

^۴ - ئىلە يىلەر ايلاندىر.

^۵ - دىن خائىنى.

^۶ - ھەزرىت ئالى نىن ياخشى مەرىد و دوستلارنىڭ بىرى ھەم دە غەمىسى اوغلو كى، اونون آدىلە علاقەدار اوزون بىر ناماز واردىر.

^۷ - باشىن تاجى.

^۸ - رەھبەر، پۇل گۈستەرن. (ھاجى مەرزە كاظمە اشارەدىر).

^۹ - اللارنى لۇپمە.

^{۱۰} - تەبىل.

^{۱۱} - بوتۇن پالتارلارنى اوستۇندىن كىيىن اوزون و كىيىش پالتارا جۈنە و غەمەيە دستار دا دىرلەر.

^{۱۲} - قاضى يەنى ھەكىم - شەر، شەرعى ھەكىم ئاتىن، مفتى دە ھامان مەنادىر.

اوغلان دئییرم من سیزه ها !

دیلبر ایستیر آپارا مولچونو موژگان^۱ ایچینه
ای خدا^۲ کوفر گیریر دینیله ایمان ایچینه
شانه زینت وئریر او طره جانانا^۳ گئنه
مشک و عنبر تۆکولور آنلیک و کیرشان ایچینه
کلبتینه گله اول دیشلرین ای شانه شوم^۴
دیشلرین باسما ائله زولف- پریشان ایچینه
مَشگینی^۵ چیگنیوه آل سن ده ایا ابر^۶- باهار
اختر- فیکریم^۷ اندیر عزم گولوستان ایچینه
سن ده بیر باده گولگونیل^۸ شاد ائیله منی
ساقی یا، قویما غمی داخل اولان جان ایچینه
شهر- شعبان دئییرلر ائدهجک کوچ بوگون
ماه- روزه^۹ سالاجاق یوسفی^{۱۰} زندان ایچینه
قورخورام ناگه ائده حمله بیزه ماه- صیام^{۱۱}
نئجه کی قورد گیریر بیر سورو حیوان ایچینه

۱ - کیپرک.

۲ - ای تانری.

۳ - آلینا تۆکولن ساچ دسته سی.

۴ - شوم داراق.

۵ - سو تولوغو.

۶ - بولود.

۷ - فیکریمین اولدوزو.

۸ - گول رنگلی ایچگی.

۹ - اوروجلوق آیی.

۱۰ - یعقوبون اوغلو بیغمبر.

۱۱ - اوروجلوق آیی.

قىلىجىن باغلا و آل يانينا بىش آلتي نفر
 راستيزا گنجسه^۱، تۆكون قانىنى مئيدان ايچينه
 گۆزوزو دۆرد آچين اوغلان، دئيرم من سيزه ها!
 بير داها چينخماز اوروج گيرسه مسلمان ايچينه
 گلدی ها، گلدی گده، قويماين ها، قاچ ساقی!
 قىليجی سال يثره، سوخ باشيوى قالخان ايچينه
 دوستان حاضير ائدين كنكنی^۲ بو مجلسه تنز
 شاعرين مرغ- دلی^۳ دوشدو زنخدان^۴ ايچينه
 رمضان بير اوخ آتيب پارهلدی^۵ قلب ائوينی
 گۆز ياشيم اولدو روان چای کیمی فينجان ايچينه
 گئنه وئردی حرکت باشينا قارءلريميز^۶
 ولوله سالدی يوغون سس لری ايوان ايچينه
 اوخورام آيه لری، بيلميرم آلايه نه دئير
 باخيرام بنده فقط مال کیمی قرآن ايچينه
 گئنه واعظ اليه آلدی جهنم چوبوغون
 بئله برک آيه لری سالدی او ميزان ايچينه
 يوز تومن رد- مظالم^۷ گتيريب شمر منه
 چکيل اوغلان، آتيرام روضه رضوان ايچينه^۸
 بونئجه سۆزدو دئيرسن، آغا قوربانين اولوم
 يوخسا اسرار^۹ قويورسان گئجه قلیان ايچينه

^۱ - راستلاشاز.

^۲ - قويو قازان، چاه کن (فارسجا)

^۳ - کۆنول قوشو.

^۴ - چنه نين باتيني.

^۵ - ياردی، پارچالادی.

^۶ - قرانی سسله اوخويانلار.

^۷ - شرعه ظلمله آينان شئيه مظالم دئييلير. مؤمن لر فقيهلره معين پول وئريب ثروتلرينی پاكلارلار. بو ايشه "رد مظالم" دئيردیلر.

^۸ - بهشت باغی.

^۹ - منظور حشيش.

"ری" هاواسیله^۱ حسین باشینی کسدی او لعین^۲
 شمری هم ده یزیدی آت گنده تهران ایچینه
 ساقی! قالیندی قافان چوخ^۳، اونو وئر خراتا^۴
 یا بیر آز رنده لهیه، یا چکه سوهان ایچینه^۵
 اولماسایدی فاناتیک شمر- دغانین او ایشی
 داخل اولمازدی دوگو بو گنجه قازان ایچینه
 سجده گاه^۶ قویارام کیسه سیم و ذهبی^۷
 ائدرم سجده او قدری، گیره شیطان ایچینه
 معجز، آخر اوروجو میل ائدهنین جورمو دا وار^۸؟
 آشکار ائيله مه، چک باشیوی یورقان ایچینه
 xx^۹

۱- بو گونکو تهران و شاه عبدالعظیم، یزید خلیفه ابن زیادا سؤز وئرمیشدی کی، امام حسینی اولدورندن سونرا "ری" ولایتی-نین

والیلیگینی اونا تاپشیرا جاقدیر.

۲- لعتلنمیش، منظور یزیدین سرکرده سی شعر دیر.

۳- باشین، بئنین.

۴- آغاج یونان.

۵- قورور.

۶- سجده یشی.

۷- گوموش و قیزیل کیسه سی.

۸- گناهی وار.

۹- xx بو شعر میلادی ۱۹۸۲- نجو ایله ده باکیدا غلام ممدلی طرفیندن چاپ اولموش "معجزین اثرلری" کتابیندا ایکی یثرده هم

تکرار، هم ده ناقص شکله ده چاپ اولموشدور. بیر ۲۵۰- نجی صحیفه ده "دئیرم من سیزه ها ! آلتیندا و ایکینجیسی ۳۱۳- نجو

صحیفه ده چک باشیوی یورغان ایچینه" باشلیغی آلتیندا.

ايسترم

چكىل كئارا، اى بولوت، هيلالى گۆرمك اىسترم
نە اينكى غصە و غمى، ملالى گۆرمك اىسترم^۱

ملال و غصە قلب ائوين توتوب قارا بولوت كىمى،
قوروتموش آتش - عطش داماغىمى قوروت كىمى،
تكذبان قاپير منى گون اورتا وقتى ايت كىمى،
اينانما، گر دئيم: بلى! عيالى گۆرمك اىسترم!

نە داررادار ائديرسن، اى كىشى، ندير قباحتىم؟
نە وئرمىسن آلانمىسان، بو كۇنىگىم، بو چرقتىم
تو موردەشىر يوسون اوزون، تو كندى صبر و طاقتىم
كى، من دە اغزىوى سنين قاپالى گۆرمك اىسترم

نە سود گتىرمىسن ائو، نە چاي قند، نە ات كىشى
نە شاخلانيرسان عورته، اوشاغا، بد صفت كىشى
من ائوده اىسترم بو گون لاواش، يوغورت و مت كىشى^۲
نە من آلا - بولا اولان ساقالى گۆمك اىسترم

^۱ - بو شعرى ممدلى نىسخەسىندىن كۆچۈردۈك، لاکن، اساس قافىە و بندلرین سون مصراعلارینی چىخماق شرطیلە، بو شعر "چكىل كئارا اى بولوت" باشلىنى آلتىندا، هم مختصر شكىلدە معجزین ايكینجى جلدیندە چاپ اولموش، هم دە گئنىش شكىلدە خئیرابى طرفیندن قئیدە آلتىنىشىدیر. اساس قافىە و بیر سیرا مصراعلار، افادە و كلمەلرین فرقلی اولدوغونو نظره آلاراق هر ايكى - سینی بیرى بیرنن آردینجا عینیلە وئردیک و عین زاماندا قئید اتمگی لازم حساب ائدیریک كى، خئیرابى نین قئیدە آلدینی داها دوزگون و اصلە یاخىندیر.

^۲ - ییسلېك، يامانلىق، يارامازلىق.

^۳ - "مت" سۆزونون معناسى معلوم دئىلدیر، بئله بیر سۆز شېستىر لهجهسىندەده يوخدور.

آتیلما، دوشمه، گۆزلرین برلتمه قورباغا کیمی
 دیلین اوزالتما اوستومه سووواق وئرن مالا کیمی
 باخ اللریمه بیر اوتان، اولوبدو سنگ- پا کیمی
 الیمی، هم آیاغیمی حنالی گۆرمک ایسترم

مروت ائيله، ای بولوت، چکیل کنارا غربدن
 کی تا، اوزون نشان وئره او ماه پارا^١ غربدن
 چکیل، او خوش خیال ائدر منه اشاره غربدن،
 خیال ائوینده چونکی من خیالی گۆرمک ایسترم.

چکیل کنار، ای بولوت، بیر آی قالیر باهاردان
 دقیقه لر کئچر گئدر، حیات بیقراردان
 گرک یئیه ک، ایچک بو گون شرابدان، خیاردان
 اوپک لب- نیگاردان، وصالی گۆرمک ایسترم

خوشا او شخصین حالینا کی، بیر گۆزل نیگاريله
 کنار- جویباردا^٢ یئیر، ایچر قراريله
 دوداق- دوداغا وصل ائدر او یار گولعذاريله^٣
 کی تا گونش غروب ائدر، او حالی گۆرمک ایسترم

سفیه دیر او کیمسنه جهانا اعتبار ائدر
 شرابدان کنار اولار، نیگارسیز ناهار ائدر

^١ - آی پارچاسی.

^٢ - آرغ کناریندا.

^٣ - گول اوزلو.

كى، عاقىبت اجل يىزى يىكان - يىكان^۱ شكار ائدر
اودور كى، ايندى من رخ - غزالى^۲ گۇرمك ايسترم

غنيمت است^۳ دم بو گون، گتير شراب ساقىيا،
نىگار سۆيله تئز گلە، ائدە شتاب، ساقىيا
حيات چون كئچر، گئدر، مثال - آب^۴، ساقىيا،
زاوالدان قاباق او مە جمالى گۇرمك ايسترم.

گر ايستەسم عۇمور بويو حسابيوى چكىم سنين
مثال - لاله قانيوى قوجاغىوا تۇكوم سنين
كى، گلدى تنگە حوصلەم، چوواليوى سۇكوم سنين
يوم آغزيوى، سن اى فيلان كى، لالى گۇرمك ايسترم

اگر هلال گۇرسنە، سحر جەهان، جەهان^۵ اولار،
خدا ائويندە^۶ نە عمر^۷، نە شمر^۸، نە سنان^۹ اولار
نە واعظ و نە روضەخوان، نە چوب خئيزران اولار^{۱۰}
كى، من فغانى سئومەرم، قاوالى گۇرمك ايسترم

^۱ - بىر - بىر.

^۲ - مارالين لوزونو.

^۳ - غنيمت دىر.

^۴ - سو كىمى

^۵ - دنيا.

^۶ - تارينين ائويندە.

^۷ - ايكىنچى خليفە.

^۸ - كرېلا حادثە سىندە يىزىدىن اوردو باشچى لاريندان.

^۹ - كرېلا حادثە سىندە يىزىدىن اوردو باشچىلار يىندان.

^{۱۰} - خئيزران آغاچى.

باهار آز قالیر بیته، گتیر مئی و پیاله‌نی
زیارت ائيله ساقییا، بنفشه‌ایله لاله‌نی
کی، فصل گول‌دو، گول دانیش، بوراخ بو آه و ناله‌نی
حارامی وئر فیلانا، من حالالی گورمک ایسترم

بو گون خوشام نیگاریمین لبینده‌کی او خاليله،
نه حور عینه ^۱ طالبم، نه دلخوشام او حاليله
نه آب- کوثر ^۲ ایسترم، ایشیم نه‌دیر خیاليله؟
سن ایستیسن خیالی، من او خالی گورمک ایسترم ^۳

^۱ - قارا گوزلو، منظور ملک‌دیر.

^۲ - کوثر سویو، بهشته افسانوی بولاق.

^۳ - شعرین سون دؤرد بندینی غلام ممدلی، ۱۹۸۲- نجی ایلهده باکی‌دا چاپ اتدیردیگی کتابین ۲۱۹- صحیفه‌سینده "گر ایسته- سم" باشلیقی آلتیندا وئرمیشدیر. حالبوکی، بونلار هامان کتابین ۱۷۲ صحیفه‌سینده وئرلمیش "ایسترم" باشلیقلی شعرین آردیدیر. بونا گؤره ده بیز اونلارین هر ایکیسینین بیر یترده وئردیک. بو دؤرد بندین ده بیر نئچه سی نین مضمونو "چکیل کنارای بولوت" شعرینده وار و داخلی قافیه‌لری عینیدیر..

من بىر عالم ايستىرم

ساقىيا! دور، تئز گتير بىر سادەرو^۱ اوغلان منە
 جنتى وئردىم سىزە، لازىم دئىيل غلمان منە
 اۇلدو آدم غصەسىندىن، دشمنى ساغدىر ھلە
 قورخورام بوغدا يئىدىردە حىلە گر شيطان منە
 من بىر عالم ايستىرم يوخ لفظى اورددا اولمايا
 روضە- رضواندا^۲، ياران، كىم وئره ر قلىان منە؟
 روضە- رضواندا مئى يوخ، بنگ يوخ، اسرار^۳ يوخ
 قرض ائدك^۴ كىمدىن، مگر رخصت وئره سلمان^۵ منە؟
 روضه رضواندىر ايران، جان سنە قورىان، وطن!
 بنگى قوى قلىانا، واعظ، سؤيله مە دستان منە!
 قىش دولاندى، گىردى ياي، چىخدى باھار، اى دوستان
 باغ و بوستان اولدو يكسر^۶ روضە- رضوان منە
 توت يئتیشدى، ھم اريك، الچە، گىلاس و گولبىر^۷
 گۆر نە خوش شئىلر ياراتمىش خالق- سبحان^۸ منە

^۱ - سادە اوزلو

^۲ - جنت باغىندا

^۳ - بورادا حشيش

^۴ - بورج ائدك

^۵ - حضرت محمدىن ياخىن صحابەلرىندىن

^۶ - باشا- باش

^۷ - خىار، شىبىتر لەجەسىندە.

^۸ - پاك آللاھ

نار نەدىر، ھىيوا نەدىر، ألما نەدىر، ھولو نەدىر
 گر خدا خلق ائىلەمىشىدى عالمى زندان منە
 ايستكان روسوندو، چاى - قند انگليسين، اى صنم^۱
 جام - جم^۲ مال - عجم^۳ دير، وئر گؤروم اوندان منە
 تورشو شيرين ائىلەين، شيرينى ھم تلخ^۴ ائىلەمىش
 مصلحت بيلمىش، ياراتمىش مرزە و ريحان منە
 آنلامير دولتلى لر سرما نەدىر^۵، گرما نەدىر^۶
 التفات ائىلە ايلاهى اللى مين تومان منە
 كؤشكران^۷ باشيندا، ياران، بير عمارت ياپديريم^۸
 كندە^۹ چون زحمت وئرير چوخ فصل - تابستان منە
 من اگر جنگ ائىلەيم^{۱۰} ميغ - ميغلاريله هر گئجه
 حقى وار يئردن گؤيه عاقل دئسه نادان منە
 ساقيا! يورغانى سات وجهين گتير خرچ ائىلەيك
 قورخورام پيك اجل^{۱۱} ناگه^{۱۲} وئرە فرمان منە
 (شعر ناقص نظره گليير)

^۱ - اى گؤزل

^۲ - افسانەوى فارس شاھى جمشيدىن پيالەسى

^۳ - غير عرب، بورادا ايرانلى

^۴ - آجى

^۵ - سويوق ندير؟

^۶ - ايستى

^۷ - شېستردە بير چشمە آدى

^۸ - تيكديريم

^۹ - كندە

^{۱۰} - دؤيوشدودومسه

^{۱۱} - بيردن اولوم خبرى گتيرن

^{۱۲} - بيردن.

ایلاهی !

دولتلی به وئریسن چوخ ملک و مال ایلاهی
مین گونه^۱ ناز و نعمت، جاه و جلال ایلاهی!

ایله گذشت^۲، یارب^۳! بو عبد دردناکی،
بیر سۆز گلیر خیالا، اما بیر آز یاناک،
گلمز آجیغیوا کیم، ائتسم سوأل، ایلاهی؟!

چوخ عۆمر ائدیپ بو یوخسول، معلومدور دیشیندن،
قدی اولوب خمیده^۴، آغ توک چیخیب باشیندان،
میل ائتمه ییب یاشیندان بیر لقمه بال ایلاهی!

وارلی باسار خامانی وقت- سحر اوغوردا،
یوخسول قالیدی حسرت بیر تورشامیش یوغوردا،

(شعر ناقصدیر)^۵

^۱ - مین چشیت، مین جور

^۲ - باغیشلا، عفو ائت

^۳ - ای آلاه، ای تاتری

^۴ - بویو آییلیب

^۵ - چاپ اولونموش ایکینجی جلدده بو شعرین یالنیز سون بیتى وئریلمیشدیر و «پولسوزلامیشام» باشلیقلی شعر ایله قاریشدیریلمیشدیر. خیراییده ایسه بوشعرین یوخاریدا وئردیگیمیز حصه سی «اۆلدور قوتار ایلاهی» و یا «پولسوزلامیشام» شعريله قاریشدیریلمیش بیر شعر کیمی وئریلمیشدیر؛ حالبوکی، "اۆلدور قوتار ایلاهی" عنوانلی شعرین قافیه سی «آر- بار- نار...» اولدوغو حالدا یوخاریداکی پارچانین قافیه سی «آل- بال- مال...» دیر. یوخاریدا وئردیگیمیز حصه مستقل بیر شعرین اول حصه- سی دیر و سونو هله لیک الده یوخدور.

سیدین

ای جماعت قطع ائدین آه و فغانین سیدین
 گورموسوز باشینداکی یاشیل نیشانین سیدین؟
 ال اوزاتماز کیسه یه، نوکر اولان یئرده آغا
 حاجی میرباقیر نییه وئرسین قیرانین سیدین؟
 وار بئلینده هفت تیری^۱، حاجی تنز پول وئر گوزک
 قان ائدر ایندی اماندیر سیخما جانین سیدین
 سن ائدر دین بیل ایله تحصیل - رزق^۲ ای مرتضی^۳
 یا امیرالمؤمنین^۴ گل گور فغانین سیدین
 سیدی گورجک اوزاقدان ائیلرم فوراً فرار
 گورموشم تبریزده چون من ال سیخانین سیدین^۵
 اوسگولو مسکین حسن گاهی اولار سیدحسن
 آرتیرار هر ایمل محرم آیی، سانین سیدین
 گورمه دیم بیر واعظی ائتسین نصیحت سیده
 موفته خور دائم گرک چکسین دابانین سیدین
 آز قالیر امر ائیله سین واعظ من - بیچاره یه
 احتلام اولسا^۶ آپار یاخا^۷، تومانین سیدین
 نئیله سین یالوارماسین، ال آچماسین دولتی یه
 باغلا ییب بیکارلیق آخیر دوکانین سیدین
 تلخ ائدیب اوقاتینی فیکر - قووورما^۸، نئیله سین؟
 ائیله یین ای وارلی لار شیرین دهانین^۹ سیدین

^۱ - بیر نوع تابانجا، یئددی گولله لی تابانجا

^۲ - روزینی الدن ائتمک

^۳ - حضرت علی نین لقب لریندن

^۴ - حضرت علی نین لقب لریندن

^۵ - گویا تبریزده سیدلر والی لارلا ال وئر و پول المایینجا بوراخمازدیلار

^۶ - شیطان ی اولسا

^۷ - یئنیخال، بروولا، تمیزله

^۸ - قووورما فیکری

^۹ - آغزینی

ھەقىقەت ۋار يېرىن^۱، عليلىن^۲، خەلقىدىن پۇل ايستەسە
 يېر مەدەت ئايلىيىن^۳ ياران^۴، جوانىن سېدىن
 ھەتچ اوتانمىر ھەيكلىنىدىن بو جوان، ئايلىر سۈال
 گۇر نەجە خشك ئايلىيىدىر^۵ جەل قانىن سېدىن
 خەمس^۶ قارداش كور اۈچۈندور، شىل اۈچۈندور، يېر اۈچۈن
 خەمس بىسلر اى جماعت ناتوانىن سېدىن
 سەن دە كەسب ئايلى برادر^۷، ئايلىمە بەدبەخت اۋزون
 خەمس قايناتماز اۈچ آيدان قازانىن سېدىن
 پاى- مەنبەدە دوران يېرتىق تومانلى مېرە باخ^۸
 گۇرنە پېس حالە قالىپ سىر ئايلى راتىن سېدىن^۹
 سېنى گەلمىش يېتمىشە^{۱۰}، حالا پرىشان خالدىر^{۱۱}
 آچ بىسىرت چىشمىۋى^{۱۲} گۇر سەن زامانىن سېدىن
 گەت چالاش، اول آى داداش، سىدىيەللىدىن^{۱۳} كىمى
 خۇرمەتىن اسگىتمە، آرتىر عىز و شانىن سېدىن^{۱۴}
 احتىرامى فرىدىر سادات- عالى ھەمتىن
 مەجزا آى باشىۋى اۈپ آستانىن سېدىن

۱ - قوجانىن

۲ - خەستە، مەرىض، ضەيف

۳ - دانلايىن

۴ - دوستلار

۵ - قورۇتموشدور

۶ - شىمە مەزھىبىدە ايل قازانچىنىن ايل خرىجىدىن آرتىق قالانىنىن بېشىدە يېرىنى / خەمسونو / سىدە وئىرلر

۷ - قارداش

۸ - سىدە «مېر» دە ئىپادىلەن

۹ - بۇد

۱۰ - ياشى

۱۱ - ايندى خالى ياتاندىر

۱۲ - گۇرۇن گۇزۇن آچ

۱۳ - مەنظۇر انگىلىسلرىن نوكرى اولموش «سىدىيەللىدىن طباطبايىدىكى، انگىلىسلرىن امرىلە كۇدۇتا ائىدىب رەزا شاھى ايش اۈستۈنە كىردى (۱۲۹۹ش) دىمك شەر او زامان قەلمە آلىنمىش و ھەلە سىدىيەللىنىڭ اولمىشىدى و مەجزا اونو ھەلە تانىمىر و مەبىت گۇستىرىدى.

۱۴ - مەقامىن، درجەسىن

ممد علی

یوخدور اعضای جمالین بدلی ممدعلی
 عشقیوه توش اولان اولمازمی دلی ممدعلی؟
 اوتوتوق اللریوی کوفته کیمی بوس ائله مک
 آرزو ائیلر علی، چاتمیر الی ممدعلی
 آرزو ائیلر ایدیم کوچه ده صحبت ائله یک
 چوخ شولوقدور قلتئین^١ باشی ولی ممدعلی
 بیخدیریپ خانه سینی ملاعلی کرییچ وورورو
 توزا، توپراغا باتیییدیر سقلی^٢ ممدعلی
 باغیوا اوستا محمدقلی دیوار چکیر
 اوجالیب مهره سی^٣ افلاکا بلی ممدعلی
 نورچشما! نه بادام واردی باغیندا، نه الی
 نه اریک واردی، نه سیب- عسلی^٤ ممدعلی
 نانجیب یوللامادین بیر غزتته عاشیقیوه
 سن دئیردین بئله بوندان ایره لی ممدعلی
 او بایات سؤزلریوی جلفادا قوی^٥ گل بورایا
 دئییرم بو سؤزو با صوت جلی ممدعلی
 مین اوچیوز یول دئییه نقلی ائشیدیب بو قولاغیم
 همچنین چکمه و یاخما^٦ مثلی ممدعلی

^١ - مسجدلرین یانیندا دستماز آلاق و سو گوئتورمک اوچوق آخار سولو حوض.

^٢ - ساققالی

^٣ - پالچیق دیوارین یاریم متر اوجالیخی اولان هر طبقه سی

^٤ - عسلی ألما بیر نوع یای آلماسی

^٥ - آت یتره، بوراخ

^٦ - محمد علی نین معجزه تکرار دندیگی بیر حادثه یه اشاره.

قاشلارین قارا، گۆزون قارا، لېین شیر و شکر
 دېلین احمردی، ولی مثل - زلی ممدعلی
 رمضان گلدی، هاوا ایستی، یئیک، یا یئمەیک؟
 هنج کسه سۆیله مە، اما یئمەلی ممدعلی
 فیندیقین گۆزیاشی جیحونا دۆنوب، گۆرمەلیسن
 پوستەنین رنگی قاچیب سن گئەلی ممدعلی
 گلن اولسا بویانا، معجزه یوللا عوضین
 بیر ایکی بوسە، ولاکن مزەلی ممدعلی^۱

^۱ - میرزا محمدعلی پور علی محمدی معجزین ان یاخین دوستو و فیکیرداشلاریندان بیرى ایدی بو شخص جوانلیقدا تغلیس شەهرینده تجارتلە مشغول اولموش و اۆکتوبر انقلابیندان سونرا، چوخلو ایرانلی لار کیمی، وطنی شەستره قاییدیپ و اورادا میرزالیقلا مشغول اولموش و عین زاماندا معجزین چوخلو شعرلرینی ازەرلەیب بازاردا و کوچەده اوخویاردی. بو شخص دە میرزا کاظمە برک مخالف ایدی.

گرک

ساقیا علم و سواد اولمویا عورتده گرک
بیلمه‌یه، آنلامایا، یازمایا البته گرک

طلب - علمی ائدیپ فرض پئیمبر دیشی‌یه
ملالار آما آتیبیلار بو حدیثی ائشییه
نامه ده گلسه اریندن، اوخودا یاد کیشی‌یه
وئره نامحرمله باش باشا خلوتده گرک

مصلحت بیلمیر آخوت درس اوخویا جان باجی لار
یازمایا، آنلامایا، نثیله‌یه انسان باجی لار؟
بیغیشا بیر یئره دستان دئییه نادان باجی لار
اولمایا صؤحبت - علمیه بیزیم کتده گرک

سیرین آلاهی بیلی^۱، گر عورت اولاهل سواد
شر اعدادن اونو ساخلایاجاق، نوک - میداد
بویورور لاکین آقا^۲ کی، قالا جاهل آرواد
سیرین اغیارا دئییه وقت - کتابتده^۳ گرک

عیبی یوخدور دانیشا هرزه و یا غیبت ائده
نامه یازدیرماق اوچون خانه اغیارا^۴ گئده
دورا اوردان، قولاغی بیر پارا سؤزلر ائشیده
ایفتیراگرلریله جنگ ائده^۵ ساعتده گرک

^۱ - بیلر^۲ - منظور میرزا کاظم دیر.^۳ - یازان وقت^۴ - اؤزگه ائوینده^۵ - دؤیوشه

خواب غفلتدن^۱ آییلدی هامی، بیز یوخلامیشیق
 نه دیر علت گۆره سن بیز بئله سارساقلامیشیق
 علمی دفن ائيله میشیک قبره، عزا ساخلامیشیق
 آغلایاق صبح و مسا^۲ بیز بو مصیبتده گرک

بیر نفر ایسته سه ارشاد انده^۳ اهل - وطنی
 دئییه گئیمه کفنی، قوی یئرینه قدره نی
 داها ایراندا دورا بیلمز او شخص - مدنی
 او هوادار - وطن^۴ جان وئره غربتده گرک

صبر بو قدر یئتر، مثل فرنگ ائتمه لی ییز
 یعنی افسانه پرستانیه جنگ ائتمه لی ییز
 جهل میکروب لارینا عرصه نی تنگ^۵ ائتمه لی ییز
 بیر چارا بو مرضه ائيله یک البته گرک

نور - عرفان و ادب دوشمه سه عورت اوزونه
 آنالار علمیه گر وئرمه سه زینت اوزونه
 قالار ایرانلی لار حسرت مدنیت اوزونه
 معجزین فیکری بودور، فیکر انده ملت ده گرک

^۱ - غفلت یوخسوندان

^۲ - سحر و آخشام

^۳ - دوز یولا چکمک

^۴ - وطنی ایسته یین

^۵ - میلدانی دار ائتمک.

تکذ باجی

نه قاضی حقینه راضی، نه دولت، ای تکذ باجی
 کیمه کیمن ائده شکوه^۱ رعیت، ای تکذ باجی!
 بوراخ اعمال سربازی، نامازا گل دئییر قاضی
 من ائیلیم هانسینی راضی بو ساعات، ای تکذ باجی؟
 وورور یوموروقلا سینه مدن، نظامی^۲ ایسته بیر مندن
 قویور چوخ قیچالارین گئندن حکومت، ای تکذ باجی!
 دئییر قاضی گوزون زیله منه تئز حمدین^۳ ازیرله
 او ائیلیر او یله، بو بویله شرارت، ای تکذ باجی
 دونن بیر نره خر^۴ کندلی بیزه سرباز اولوب گئندی
 اودا فورا فرار ائتدی^۵ بئغیرت، ای تکذ باجی
 او آلدی اللی تومانی، دوزلتدی بؤرکو، توممانی
 دولان دیق بیز بیابانی نه مدّت، ای تکذ باجی
 دئدی: قاچمیش سیزین اوغلان، گئت آختار، تاپ، گتیر الان
 منه چوخ ائيله دی سلطان حقارت^۶، ای تکذ باجی
 دئدیم: ای زاده- حجاج^۷! اونا من می دئدیم قوی قاچ؟
 باشیمدان ووردو بیر قیرمانج^۸ بشدت^۹ ای تکذ باجی

^۱ - شکایت

^۲ - عسگر، سرباز

^۳ - ناماز قیلماغا لازیم اولان حمد و سوره

^۴ - یونولمامیش، زیربی

^۵ - قاچدی

^۶ - توهین

^۷ - حجاج بن یوسف الثقفی، امویلرین ظالیم حاکیمی

^۸ - شالاق

^۹ - برک، شدتله

نه مومكوندور اونو تاپماق، نه مامورا سۆز آنلاتماق
 ائدير چوخ حقلی یه شاللاق اذیت، ای تکذباجی
 هجوم ائیلیر بیزه هر آن گهی سولدان، گهی ساغدان
 مثال - لشگر - آلمان^۱ مصیبت، ای تکذباجی
 شکایت ائیلیریک شهره، شکایت وئرمیری بهره^۲
 آثار اخیر اوزون شهره جماعات، ای تکذباجی
 گلیر چون توپچو سلطانی، آچیر بیر نقل - طولانی^۳
 او ساعات توولور اوغلانی او صحبت، ای تکذباجی
 آلیر مامور اله قامچی، ائدير فریاد بادامچی^۴
 وورور قامچی او، بر من چه؟ به ملت، ای تکذباجی
 سالیق اوغلانی زندانا، دئیر عزم ائيله دیلمانا^۵
 وئرب حق چوخ او سلطانا فراست، ای تکذباجی
 الیم بوش بیلیم نئیلیم، داها یوخ قالماغا مئیلیم
 قولاق وئر ایستیرم ائیلیم وصیت، ای تکذباجی
 گئیدیدیر وار - یوخوم بادا، یئتیشمیر کیسه ایمدادا
 ساتیلدی دون و لبادا^۶ و ساعت، ای تکذباجی
 بو گونلر واردی صحبتده، بیر آز بحران حورمتده
 نه یاخشی زاددیر عورتده نجات، ای تکذباجی!
 یئدیرتسم من سنه حالوا، قوهون، قارییز، اریک، آلمان
 منیمله ساز اولارسان تا قیامت^۷، ای تکذباجی

^۱ - آلمان قوشونو کیمی

^۲ - فایدا، نتیجه

^۳ - اوزون بیر ناغیل

^۴ - منظور شېستری معجزین چاغداشی تاجیر محمد ابراهیم بادامچی دیر

^۵ - منه نه!

^۶ - خارابالاری بو گونکو سالماسین یاخیلغیندا قالان قدیم شهر

^۷ - اوستدن گئیلن گئیش و اوزون قدیم پالتار

^۸ - قیامته قدر

او گون کی، واریدی درهم^۱، یئیردیک قایقاناق باهم
 دئیردین سن منه رستم شجاعت، ای تکذ باجی
 بو گونلر بوشدو دسمالیم، چئوریریرسن منه دالین
 ائدیر سن رستم- زالین خجالت، ای تکذ باجی
 سنی بو معجزین جانی، دارا زولف- پریشانی
 پریشان ائیلیر انسانی کسالت، ای تکذ باجی
 منی سوخسا اجل گوره، گل اوردا ائيله بیر سوره^۲
 من- مرحوم- مغفوره^۳ تلاوت^۴ ای تکذ باجی
 من اولسم پرده نی بیرت ات، زکاتا تیکمه گوز، آل- سات
 نولور کی ائيله سه آرواد تجارت، ای تکذ باجی^۵

^۱ - عرب پول واحدلریندن

^۲ - قرآنین بیر بؤلومو

^۳ - رحمتلیک و باغیشلانمیش

^۴ - اوجادان قرآن اوخوماق

^۵ - یاشلی شبسترلی لر دئییلر کی، معجز وفات ائتدیکدن سونرا اونون خانیمی دفعه لره شبسترده قوهوملاری نین یانتینا گلیمیش و مدرن پالتاردا و شاپو قویدوغو حالدا بازاردا گوزونموشدور.

اولا جاقدير

بوندان سورا عالم بيزه گولزار اولاجاقدير
اول ساقى گولچهره^۱ منه يار اولاجاقدير

بوندان سورا دونيا منى دلتنگ ائده بيلمز
قندانيمى^۲ بوش، چايىمى كم رنگ ائده بيلمز
بوندان سورا باققال باشىمى دنگ ائده بيلمز
غم چكمه كۆنول، نۆكرين عطار اولاجاقدير

بوندان سورا قالسين گرگ اۋز وايينا تاجير
مِنْ بَعْد^۳ گرگ آغلایا قان، چايينا تاجير
چونكى باخاجاق غيظيله قند تايينا تاجير
قانى چيخاجاق بئينينه، موردار اولاجاقدير

دعواده اگر چه بيره يوز اتتى تجارت^۴
تالار^۵ قاييتديردى و تيكديردى عمارت
صلح اولدو، طلوع ائيله دى^۶ خورشيد- سعاد^۷
بوندان سورا واللاه او زيانكار اولاجاقدير

من بعدا اگر سؤيله سه حاضير لا مواشين^۸
يا اينكى دئسه حير صيله: اوغلان گۆتو باشين^۹!

^۱ - گول اوزلو

^۲ - قند قابى

^۳ - بوندان سونرا

^۴ - محاربه زامانى بيره يوز قازاندى

^۵ - بۆيوك اوتاق، سالون

^۶ - چيخدى

^۷ - سعاد گونو. دئمك شعر بيرينجى دونيا ساوانى بيتركن يازىليب

^۸ - قويون، كىچى، اينك ... كىمى اهلى دؤرد اياقلى لار

^۹ - باشىنى اولگوج ايله قيرخ

مجدییّه ایله باشینی یاررام او داداشین
البتّه بو سؤز حقدی و ناچار اولاجاقدير.

بوندان سورا عورت منيله ائتمه یه جک جنگ^۱
کیرشان یاخاجاق عارضینه^۲، قاشینا هم رنگ
شوقا گلیب اول دم آلا جاقدير الینه زنگ
رقص ائيله یه جک، آل اوزو^۳ گولنار^۴ اولاجاقدير

جانیم سنه قوربان، نییه زولفونده حنا یوخ؟
یوللار آچیلیبدير خبرین واردی و یا یوخ؟
بیچاره کیشی، ایندی کی کیسه نده پارا یوخ
صبر ائيله، تلسمه، گؤز لیم، وار اولاجاقدير

یوللار آچیلاندا منه بیر شال آلا جاقسان
دستبند^۵ و گلوبند^۶ و خلخال^۷ آلا جاقسان
کؤنلوم تره ک ایستیر، یاغ ایله بال آلا جاقسان
یوخسا بونو بیل حوصله میز دار اولاجاقدير

غم چکمه داها، گول دانیش ای ماه- منور^۸
قوربان سنه، اسباب، طلا و زر و زیور^۹
دونیاده نه وارسا، آلا جاقدير سنه یکسر^{۱۰}
اول گون کی ارین عزیزیم بازار^{۱۱} اولاجاقدير

۱- ساواشما یا جاق

۲- اوزونه

۳- قیرمیزی اوزو

۴- گول رنگی

۵- قولباق

۶- بویوق باق

۷- تویوق باغی

۸- ایشیقلی آی

۹- قیزیل و بزک

۱۰- باشا- باش

۱۱- بازارا گنده چکدير.

البتە سنى خوار ائدرم اى دوهزارى
 اول گون كى جلاليله گيرر مطبخه قارى
 ايستيف اولو چون^۱ بوشقبا اول دولمه سارى^۲
 نازيك بدنى جالب انظار اولاجاقدير

بوندان سورا محزون اولاجاق^۳ آش ايله بوزباش
 مئيدان آلاچاق كوفته، ترهك، فيرنى و سوتلاش
 فاييىچى لرين^۴ باشينا دامدان دوشهكك داش
 پول لارى گننه داخل انبار اولاجاقدير

من بعد گرگ رشته آشى دريه در اولسون
 ايچسم داها من بير ده اونو باخير اولسون
 يارمايه دئيىن! رشته ايله همسفر اولسون
 سۆز دىنلهمه سه^۵، هر ايكيسى خوار اولاجاقدير

يارب نولوكى، بير ده پيلوو ساغ و سلامت
 تشرىف گتيره يدى بيزه او كان - ملاح^۶
 هر كس منه بو خوش خبرى وئرسه بشارت^۷
 عباس^۸ (ع)، على^۹ (ع) قبرينه زوآر^{۱۰} اولاجاقدير

۱ - سیرالانار، ردیف دوزولر

۲ - ساری دولما

۳ - کدرلنمهكك

۴ - رباخوارلار

۵ - ائشیتمه سه

۶ - گۆز للیک معدنی

۷ - مژده

۸ - حضرت علی نین اوغلو

۹ - حضرت علی

۱۰ - زیارت اندنلر

یاران^۱، گۆرهسن بیر ده تازا دون گئیریک بیز؟
یا اینکی گئنه کۆینگی یوز یول بویاریق بیز؟!
صد شوکر^۲ خداونده^۳ کی، هر ایل دئیریک بیز:
یارب^۴! گۆرهسن بایراما پالتار اولاجاقدیر؟

ای دیلیر، مہپارہ^۵، ایا روح و روانیم
ای صلح و سلامت، سنه قوربان اولاجانیم
دعوا گئنه باشلانسا، اگر، چیخسا یالانیم
عورت منه، بیر دشمن - غدار^۶ اولاجاقدیر

سن صاحب تزویر^۷ و بد افکار^۸ و مکیرسن^۹
شیطان، نه توخومدو بوکی، قلبینده اکیرسن؟
گئت گئت بو نه پیس نقشه دی ذهنینده چکیرسن
ظن ائتمه کی آدم گئنه خونخوار^{۱۰} اولاجاقدیر.

یوخ یوخ یورولوب جنگدن اسلام و کفار^{۱۱}
بو صلح گئچن صلح لره بنزه مز ای یار!
واللاهی، یقیناً اولو مین درده گرفتار.
هر کس دئییه بو صلح خللدار^{۱۲} اولاجاقدیر

^۱ - دوستلار

^۲ - یوز شوکور

^۳ - آلاها

^۴ - ای آلاه

^۵ - آی پارچاسی

^۶ - حیلہگر، بی وفا

^۷ - ایکی اوزلولوک

^۸ - پیش فیکیرلی

^۹ - حیلہ کار

^{۱۰} - قان ایچن

^{۱۱} - کافیرلر

^{۱۲} - ضعیف، سست، بو بندن گۆرونور کی، شعر بیرینجی دنیا محاربه سی ایلارینده یازیلیب.

من بعد گرک چای ایچه مخلوق پیایی^۱
ای ساقی - گولچهره^۲ ولاکین منه وئر مئی
دستان دئمه، گل جانیمی یانیندا قویوم بی
فیکر ائیلهمه بو جانہ خریدار اولاجاقدير

کاغذ لئره لر ائیلهمیری دردیمه چاره
ای وای منیم حالیم، ای وای دوباره
گر لیره زر^۳ اولماسا وارد^۴ بو دیاره
یارب منه کیم غم گونو غمخوار اولاجاقدير؟

یوخسول کیشی یه قحط و غلا^۵ بار گراندیر^۶
دور لامپانی باس، یات آشاغی، معجز آماندیر
لامپا یاغی نین باتمانی اون آلتی قیراندیر
یاغ بیتسه، گونون قارا، گنجهن تار اولاجاقدير

بوندان سورا قندی آلاجا تاییله ملّت
غسل ائیلهمیه جک صبح و مسا^۷، چاییله ملّت
بوندان سورا رحم ائیلهمیه جک سائله^۸ ملّت
دولتلی لرین همّتی بسیار^۹ اولاجاقدير

بوندان سورا محفوظ اولاجاق^{۱۰} جانی فقیرین
لوت قالما یا جاق پشیکری^{۱۱} اطفال - صغیرین

^۱ - دال با دال، آردیجیل

^۲ - گول اوزلو ساقی

^۳ - قیزیل لئره

^۴ - کلمه سه، ایچری گیرمه سه

^۵ - باهالیق و قیتلیق

^۶ - آغیر یوکدور

^۷ - سحر و آخشام

^۸ - دیلنچی یه

^۹ - چوخ

^{۱۰} - قوروناجاق، ساخلانیلاجاق

^{۱۱} - بدنی

آما، گننه بیلدیر کی کیمی، قاپسا پنیرین^۱
وور قورخما اگر چی، قولای کار اولاجاقدیر

بوندان سورا آجیندان اولن اولمویاجاقدیر
أجلیق نه دی، عالمده کاسیب بيلمه یه جاقدیر
بوندان سورا غسالین^۲ اوزو گولمه یه جکدیر
گورکانین^۳ ایشی گور نجه دشوار^۴ اولاجاقدیر!

چوخداندیر ائدن یوخدور او حامامی زیارت،
مدتدی معطل قالیب اسباب- حجامت^۵،
اوستا^۶ اوزانیب سکگیده بیهوش و درایت^۷
یوللار آچیلاندان سورا^۸ بیدار اولاجاقدیر

بوندان سورا تطهیر اولاجاق^۹ واجبی خانا^{۱۰}
حکم ائیله یه جک اوستا کی، بی عذر و باهانا^{۱۱}
هر کیم ایشیه خزنه یه، یا اینکی تیانا^{۱۲}
هر کس اول، مین درده گرفتار اولاجاقدیر
(شعر ناقص نظره گلیر)

^۱ - منظورو بودور کی، اگر کئچن ایل کیمی پنیرین قیمتی باها اولسا و ایت کیمی یوخسولو قاپسا.

^۲ - اولو یویان

^۳ - قیبر قازان

^۴ - چتین

^۵ - حجت قویماق وسیله سی

^۶ - حجت قویان، دلاک

^۷ - شعور سوز، حس سیز، درک سیز

^۸ - محاربه یه گوره یوللار باغلانمیشدی، اونا گوره ده ایستانبولا گئتمک و گلیمک و اورادان بارات و پول الماق اولموردو. دئیردیلر کی، یوللار باغلی دیر. یونا گوره ده چوخلاری اوچون یوللارین آچیلماسی اولدوقجا مهم و حیاتی مسئله ایدی. بو بندلر بیر داها گؤستریر کی، شعر بیرینچی دنیا محاربه سینین سونلاریندا قلمه آلینمیشدیر.

^۹ - پاکلاناجاقدیر

^{۱۰} - قدیم حاماملاردا واجبی یاخیلان یئر

^{۱۱} - ماهانا

^{۱۲} - حاماملارین خزنه سولارینی قیزدیرماق اوچون اونلارین مس دن تیانی اولاردی.

استحاضە بابى^۱

فراغت حاصل ائديپ^۲ استحاضە بايىندان
 بيان ائدير گىئە، گۇندوز یش ثوابىندان
 رجال^۳ اۆزون يوراجاق آرزوى - جنت ايله^۴،
 مخدرات^۵ اولاجاق خستە س عذابىندان
 ز بسكى تنگە ساليپ قلب - زارى^۶ ماه - صيام^۷
 بحق نان و نمک، راضىيام ذهابىندان^۸
 اگر تشرف ائده^۹ بنده منزله^{۱۰} شوال^{۱۱}
 يقين ائدين اۆپرم اللی يول رکابىندان^{۱۲}
 کباب شيشينه همساي^{۱۳} چون وورار ضربه
 کباب اولار جیگریم طعنه و عتابىندان^{۱۴}
 گرک چکم باشیما وقت - ظہر^{۱۵} قالخانى
 تکذبان ائله کی، چيخدی رختخوابىندان^{۱۶}

۱ - آى باشى اولماق

۲ - باشى آيىلىپ

۳ - كيشيلر

۴ - بهشت آرزو ايله

۵ - خانىملار

۶ - اينلەين اورگى

۷ - اوروجلوق آيى

۸ - دوز - چۆرگە اند اولسون

۹ - گىتمەسىندىن

۱۰ - لطف ائديپ گله

۱۱ - منيم ائويىمە

۱۲ - اوروجلوق آيىندان سونراكى قمرى آيى

۱۳ - اورۇتگىسىندىن

۱۴ - قونشو

۱۵ - دانلاماق، سركى

۱۶ - گون اورتا وقتى

۱۷ - يورغان دۇشگىندىن

اویان، بویانا باخار، بیر سۆز آختارار مخصوص،
 باشین آچار، یاپیشار زولف بی خضابیندان^۱
 گۆزون برلدی منه^۲، گاه، کۆهنه معجرینه^۳،
 گهی قیچین اوزادار، بحث ائدر جورابیندان
 گل ایندی فحشله^۴ دولدورما حوزه ذهنین^۵،
 گل ایندی وورما قابیرقای- کج مآییندان^۶
 ماحالدير سؤنه نار- غضب^۷ اوروجلوقدا
 چتین گیرر یئرینه دیل کی، چیخدی قابیندان
 وداع ائدير^۸ اونو عقل و شعور بالکلی^۹
 علی الخصوص^{۱۰} ایچه گر مسکنت شرابیندان^{۱۱}
 ایلاهی! یوخسولا ایوب صبری^{۱۲} ائيله عطا
 وقایه قیل^{۱۳} فلگین ظلم- بی حسابیندان^{۱۴}
 بلای- نکبت ایله^{۱۵} سفره خوار اولار گئجه لر^{۱۶}
 باخار عیالینا، ترلر کیشی حجابیندان^{۱۷}
 اگرچه سر سخنی خون حیض ایلن یازیلیب^{۱۸}
 گئنه گلیر گول ایی معجزین کتابیندان

۱- خناسیز ساچیندان

۲- غضبیه باخار

۳- شال، چارقات

۴- یامانلا، سؤیوشله

۵- بئنین محیطینی

۶- ایری کیمی قابیرقاسیندان

۷- غضب اولدو

۸- ایریلیر، خدا حافظلیک ائدیر.

۹- تامامیله

۱۰- خصوصیه

۱۱- یوخسولوق چاخیری

۱۲- دوزومو چوخ اولموش بیر پیغمبر ایمیش

۱۳- قورو، حفظ ائت

۱۴- ساییسز ظلم

۱۵- بیچاره لیک بلای، یوخسولوق بلای، فقر بلای

۱۶- آتچالار، اسکیلر

۱۷- اوتانماغیندان

۱۸- آی باشی اولماق قانیله یازیلیب.

ياھو!

اوروج بويىنى يوغون اشخاص اۋچوندور
 اوزو قيرخىق كىشى گىتتمز بەشتە
 سىن نازىكىدى بونون، توتما ياھو!
 اۋزون بىجا يىرە اينجىتمە ياھو!
 گىجە يات، دور سحر سىر ائت بەھارى
 قوى اۋلدورسون كسالت روزە دارى
 سنى قويماز بەشتە روز- محشر^۲
 اگر ايستر كۈنول حورالعين^۴، كوثر^۵
 دونن مسجىدده خلق ائيليردى نالە
 دئديم آخوندا، آخر بسدى بالە^۷
 دئدى: ويران اولوبدو مولك داريوش
 منم صياد^۸، بونلار صئيد خاموش^۹
 جەھان باقى دئىيل اى نو جوانيم
 ديريلمز آغلاماقلا ايمى خانيم
 ديلر^{۱۰} معجز سنى بايرامدا گۈرمك
 فقيره فطره وئر، اعيانا گرمك
 سىن نازىكىدى بونون، توتما ياھو!
 اۋزون بىجا يىرە اينجىتمە ياھو!
 تناۋول ائىلە^۱، چايى ھم ناھارى
 او گىتسىن جىتە، سن گىتتمە ياھو!
 حاجى ملا فير يىلداق^۳ - شىستر
 باشين قىخدير، فراموش ائتمە ياھو
 كىشىلر اوخشايردى مثل خالە^۶
 بو قدرى ملتى اينجىتمە ياھو
 خارابا ملك اوچون لازىمدى بايقوش
 آخوندون قازلارين اور كوتمە ياھو
 اوچار بىر گون گۈيە روحوم، روانيم
 ياخان چاك ائتمە، بۇر كون يىرتمە ياھو!
 خداوند ائىلەسىن عىدين^{۱۱} مبارک
 آچىق قوى قاپىنى، بر كىتمە ياھو!

^۱ - يى

^۲ - محشر گونو

^۳ - شىستردە حاجى آقا ادلى بىر سوادسىز وار ايدى كى، ملا لباسى گئير و كر بلایا جنازە آپاراردى اونا ملا فير يىلداق دئير ديلر.

^۴ - قار گوزلو ملك

^۵ - بەشتە بىر چشمە

^۶ - خالا كىمى

^۷ - بالا

^۸ - من آوچىيام

^۹ - بونلار سوسان او

^{۱۰} - آرزو ائدر

^{۱۱} - بايرامىنى.

ای حکیم!

باعث و علتدی^۱ نقصان و زیادت^۲ ای حکیم
 ناخوش ائیلر آدم اوغلون ترک عادت ای حکیم
 ائيله مز آلاسه، دئیر لر بنده یه تکلیف شاق^۳
 شاق دیر یا شاق دئیلدیر بو ریاضت^۴ ای حکیم؟
 چایدان محزون، سماور لال، فینجان سرنگون^۵
 من قوجا، گون لر اوزون مثل قیامت^۶ ای حکیم
 اون ایکی ساعت اوروج توتماق ظرافتدیر مگر؟
 نئيله ییم آخر، دئیلدیر خانه خلوت^۷، ای حکیم
 اولماسین همدم خدایا هیچ کس نادانيله
 قورخورام گئتسین دئسین ملایه عورت ای حکیم
 کاش اولایدیم حضرت عیسا کیمی بی خانمان
 چکمه یه یدیم دهرده^۸ بو قدر زحمت ای حکیم
 بار ایلاها! عؤمرون ائيله ماه شعبانین^۹ اوزون
 سن ده آمین دی، سنی شاه ولایت^{۱۰} ای حکیم
 (شعر ناقص نظره گلیر)

^۱ - ناخوشلوغا سببیدیر

^۲ - اکسیکلیک و آرتیقلیق

^۳ - چتین ایش، آغیر وظیفه

^۴ - ورزش، تمرین، زحمته تابلاشماق، گوشه گیرلیک، پرهیز کارلیق

^۵ - اوزو قویلو

^۶ - قیامت کیمی اوزون

^۷ - ائو خلوت دئیلدیر

^۸ - دنیادا

^۹ - ای آلاسه

^{۱۰} - رمضان دان قباککی قمری آیی.

^{۱۱} - حضرت علی عین لقبلریندن.

ای دوستان!

ایسته ییرسیز اولمایا دونیادا جنگ^۱ ای دوستان^۲
 اۆلدورون، دوکتورلاری با چوپ^۳ و سنگ^۴ ای دوستان
 اولماسا یئر تنگ^۵، روزی کم^۶، بنی آدم کثیر^۷
 خلق داغیتماز بیر- بیرین مثل- پلنگ^۸ ای دوستان
 گر وبا میکروب لارین دوکتور قویا آزاده سر^۹
 یئر اوزون خلق ائیلهمز بو قدر تنگ^{۱۰}، ای دوستان
 اۆلدورون دوکتورلاری، اۆلدورمه سز آرتار نفوس
 بند اولار خلقه ایتالیان^{۱۱} و فیرنگ ای دوستان
 وورماسا پئیوند^{۱۲} اطبا^{۱۳} قیزلارا، اوغلان لارا
 لرزه دار ائتمز جهانی توپ- توفنگ ای دوستان
 اۆلدورون دوکتورلاری، لازیم دئییل دوکتور بیزه
 بونلار ائیلر کاروان مرگی^۱ لنگ ای دوستان

۱ - محاربه، دعوا/ شعرین کاملی شیدا نسخه سیندن آلینمیشدیر. خیرابی ده اوج بیت وار ایدی.

۲ - ای دوستلار

۳ - آغاچ، زوپا

۴ - داش

۵ - یئر دار لولماسا

۶ - روزی آز لولماسا

۷ - انسان چوخ اولماسا

۸ - قافلان کیمی

۹ - سربست، آزاد

۱۰ - دار.

۱۱ - ایتالیانلار و آوروپالی لار

۱۲ - چیچک دؤیمک.

۱۳ - حکیملر، دوکتورلار

گر اطبا ائتمه سىن طاعون و تيفوس^۱ ايله جنگ
 توپ سىيىندىن خلقيىن اولماز باشى دنگ اى دوستان
 اولدورر طاعون فقط يىخماز، داغيتماز عالمى
 غارت ائتمز فرش و ظرف و لولهنگ^۲ اى دوستان
 نعمتى خلق ائتمه يىب دنيا دا خلاق جهان^۳ -
 دختر - صلح و سلامتدن^۴ قشنگ، اى دوستان
 اولدورون دوكتورلارى دونيا گىنلىسين بير قدر
 ائتمه يىن بو باره ده هرگز درنگ، اى دوستان
 ايدن وئرسه سيل^۵ و سيفلىسه اطباى لعين^۶
 باغلانار فابريك ده تير^۷ و فيشنگ اى دوستان
 اولدورون دوكتورلارى اول، سورا حامامدا
 ايلشين راحت، قويون ساققالا رنگ اى دوستان
 معجزى دى ماه^۸ ائديب كورسو باشيندا دستگير
 ائيلير هر ساعت توكدبانيله جنگ اى دوستان

^۱ - اولوم كاروانى

^۲ - حصه خسته ليگى.

^۳ - اوشاقلار اوچون قايريلمىش آفتافا شكلينده اولدوقچا كيچيك ساخسى قاب.

^۴ - دنيانين يارادانى.

^۵ - صلح و بارىشيق قىزى

^۶ - ديغ خسته ليگى

^۷ - لعنته گلميش دوكتورلار

^۸ - اون آچيلان كارخاناسى

^۹ - اونونجو شمسى اىى.

ۋىرمىز

اى محمد رسول، واللاھى^۱ ۋىرمەسن بۇر جوو، خدا^۲ ۋىرمىز
داد و فریاد ائتمەسە نو زاد
منى ناخوشلادییدی ناخوشلوق
یا علی! یا علی! دئمه یوز یول
چودارا^۳ اللی مین مدیحە دئسم
سن محمد رسولسان آخر
اغلایسام، اغلایسام و یالوارسام
ایکی یوز شعر یازسا قصابا
سن گرک بیر قویون منە آلاسان
من اومیدیم سنە، سنی قرآن
معجزە هیچ کس و حتی شعر
رحم، انصاف یاخشیدیر قارداش
بوش یترە دؤیمە باب-درگاہی^۴
ایستیرم من دە ائیلەیم فریاد
سن غنیسن، اوغول، گرک ۋىرەسن
بئش تومن قالدی سال اولدن^۵
جبریلین ایشی گوجو چوخدور
دئیسسن ایستە رېدن^۶ ۋىرسین

ۋىرمەسن بۇر جوو، خدا^۲ ۋىرمىز
آییلیب سود اونا آنا ۋىرمىز
پولسوزا هیچ کس داوا ۋىرمىز
منە بیر شاھى مرتضی^۳ ۋىرمىز
منە بیر بز^۴ او بی حیا ۋىرمىز
آلدیغین بۇر جو انبیا ۋىرمىز^۵
بیر چۆرک موفتە نانوا ۋىرمىز^۶
هفدرم ات^۷ او بی حیا ۋىرمىز
آلماسان قیش منە صفا ۋىرمىز
منى یاریم قووار، رضا ۋىرمىز
بو قدر چوخ عزا- جزا ۋىرمىز
انصافین اولماسا، خدا ۋىرمىز
دمی دوشموش توتک صدا ۋىرمىز
ائتمەسم او منە پارا ۋىرمىز
بۇر جوو، بوجونو گدا ۋىرمىز^۸
اونو بیلیم نییە آغا ۋىرمىز؟
او اوغول شاعیرە غذا ۋىرمىز^۹
رب بیر کاسا اشکنە ۋىرمىز

۱ - معجز زامانیندا بیر بیشەور ایدی.

۲ - اللہ.

۳ - حضرت علی بن ابی طالبیندن

۴ - قویون ساخلايان و اونون آل وئرینی ائدن

۵ - کئچی

۶ - پیغمبرلر

۷ - چۆرکچی

۸ - باتمانین اوتوز ایکیدن بیرى، یاریم بونزا

۹ - درگاهین قایسی

۱۰ - دېلنچی

۱۱ - کئچن ایلدن، بیلدیردن.

۱۲ - یتمک، خورک.

نئيله ييم آلايه؟

آلمان قيزينا دوشدو نظر نئيله ييم آلايه؟
 عشق آتئينه^۲ ياندى جيگر نئيله ييم آلايه؟
 اول لعل ياناق لار، او دوداق لار، او بوخاق لار
 ايمان ائوينه سالسا شرر، نئيله ييم آلايه؟
 بير مرد- سخن چين^۳ خبردار اولوب ايشدن
 سيس- بي ده^۴ گليب وئرسه خبر، نئيله ييم آلايه؟
 فرمان يازا گر قتليمه اصحاب- پئيمبر^۵
 عثمان و ابوبكر و عمر، نئيله ييم آلايه؟
 آلنى پينه لى قوم منى مسجده قويماز،
 گوندوز، گنچر ايش، پس گنجهلر نئيله ييم آلايه
 يا دويسا تو كذب، دئسه بو فاحشه لر كييم؟
 بو سؤز منه چوخ ائتسه اثر، نئيله ييم آلايه؟
 يا اينكى قولومدان ياپيشيب آتسا ديشارى
 قار اوسته گنجه تا به سحر^۶ نئيله ييم آلايه؟
 ياكى بو خانيم لار دئسه بايرامدى، لباس آل
 بـزاز نيسييه وئرمه سه گر نئيله ييم آلايه؟
 من پيره بو اوچ تازه جوان سؤيله يه: گر دور!
 حاصاما طرف ائيله سفر، نئيله ييم آلايه؟
 بونلار اوچو ده رستم- دستان كييمى گوجلۇ
 اونلاريله من سست كمر نئيله ييم آلايه؟

۱ - آلاهدان، تاتريدان.

۲ - سئوگى اودونا.

۳ - سؤز گزديرن

۴ - شبسترين بير محله سى

۵ - پيغمبرين ياخين دوستلارى.

۶ - سحره قدر.

يوخ چاره مگر ترك وطن ائتمك، اونون دا
 كسميش يولونو خئيريله شر، نئيله ييم آلايه؟
 واعظ بويورور ماه مباركده سفر بد
 هم ماه محرم و صفر نئيله ييم آلايه؟
 هرچند كي، جمعدير ايكي شعبان و رجب هم
 مهمان اولا عقربده قمر، نئيله ييم آلايه؟
 تقويم دئير: اوچدن و بئشدين و اون اوچدن
 اون آلتى دان هم ائيله حذر، نئيله ييم آلايه؟
 دیندارا سۆزون لاپ آچيغين يازسا مداديم
 پورتست^۱ ائده گر زاير- خر^۲، نئيله ييم آلايه؟
 جمعه و دوشنبه ده سفر ياخشى دئييليمش،
 بير من، بو قدر خوف و خطر، نئيله ييم آلايه
 خلق ائتمه يه جك منله رطوبتلى ملاقات
 لازيمدى گئدم هنده قدر، نئيله ييم آلايه؟
 خرج ائيله دئسم سيگه ايرانى^۳ وطنده
 بو حكمه چو حير صلنسه بقر^۴، نئيله ييم آلايه؟
 نعره چكه جك كوه دوماوند تك^۵ آغزى،
 ايران اولاجاق زير و زير^۶، نئيله ييم آلايه؟
 مينلرجه دوداق ديميش اونا، من اوپه بيلمم
 ميكروبلا را مسكندير حجر^۷ نئيله ييم آلايه؟

۱ - اعتراض.

۲ - اولاق زيارتچى، قانماز زيارتچى.

۳ - ايران سكهسى

۴ - اوکوز.

۵ - دماوند داغى كيمى.

۶ - آلت - لوست.

۷ - مكده كى حجر الاسود.

بیر مصلحت

یوکون آز چات بیر آز قارداش اولاغین خئیلی لاغردیر
 نه تک ظولم ائیلهین دنیا ده بیر شمر ستمگردیر
 او ظولمو کی اندیرسن سن اونا اهل - فرنگ اتمز
 دوشون ای کم سعادت، سن مسلمانسان، او کافر دیر
 بیزی سوخما، قاناتما عضوونو بیچاره حیوانین
 سن اینسانیتین پوزما، اگر قارشینداکی خریدیر.
 قاییرقاسین ازیرسن کی، تنز اولسون مطلبین حاصل
 گئدمنز او یئگین اوندان، او نه ماشین، نه استردیر^۱
 سنین قورخوندان آهولر ائدیپ داغلار باشین مسکن
 پلنگ و کرگدندن چون بنی آدم ستمگردیر
 دیلی یوخدور گئده عرضه، شکایت ائیلهیه سندن
 او دا دردین دئیر بیر گون، او گون کی، روز - محشردیر^۲
 نییه ظولم ائیله دین بیچارهیه؟ سندن سوال ائیلر
 اونو خلق ائیلهین وار، خالقى الله - اکبر دیر.
 غم آوردیر^۳ بو سؤزلر معجزا سن بئیله یازمازدین
 نه گورموشسن بو گون، سؤیله! ندن حالین مکدردیر؟
 سیاحت ائیله ای شاعیر! دولان، گز ملک ایرانى
 مگر ایرانلى یا یاهو، وطن بیر بو شبستردیر؟ ××

^۱ - قاتیر.^۲ - قیامت گونو^۳ - کدرلندیریجی دیر.

×× - شعر یالتیز شیدا نسخه سینده واردیر.

سىمىتقو نامە

آچ گۆزو و بىر نظر قىل اى ائوى ويران سىمىتقو
قتلىوه فرمان يازىبدىر خسرو ايران سىمىتقو

سىل گۆزونون قانىنى بىر، گۆزلىرىنى قان توتوبدور
بر و بحرى^۱ گۆر نه يكسر^۲ لشگر- ايران^۳ توتوبدور
سردار ارشد^۴ ال لرېنده قتلىوه فرمان توتوبدور
چارهسى يوخ درده سالدى سنى بو فرمان سىمىتقو

چون قره قىشلاغى^۵ چاپدين، ولوله ايرانا سالدین
سن قاراباغ^۶ اهلين آخر آتش سوزانا سالدین
چون او قارا گونلرى سن كوه و بيابانا سالدین
عرش معلايه چىخدى ناله و افغان سىمىتقو

اورمولولار ظلوم اليندن قاچدى هر كس بىر ديارا
اؤز وطن اهلين داغيتدين، غيىرتى قويدون كنارا
گلدی و اختى انتقامين^۷ باشيوا بىر ائيله چارا
بو سفر قصرين ائدرلر خاكيله يكسان سىمىتقو

^۱ - قورونو و دريائى.

^۲ - باشا- باش.

^۳ - ايران قوشونو

^۴ - رضا شاهين اوللرېنده قاراداغلى بىر سردار ايدى.

^۵ - سالماس ياخينليغيندا كند.

^۶ - سالماس طرفينده بىر كند.

^۷ - انتقام گونون.

آدیوی قویدون مسلمان، سالدین آرایا نفاقی
 ائيله دين الوان آ ظاليم قانيله ساووج بولاغی
 ظاليمين، ای بی مروت دائماً يانماز چیراغی
 سؤندورر بیر گون چیراغین واللاهی سامخان^۱ سیمیتقو

زینت- مئیدان ائدیسن سرو تک چوخ نوجوان لار
 یئرده یاتماز بؤیله قان لار، چون گلر دیلمانا سردار
 چوخ گناهین وار سیمیتقو، گئت دوش آیاغینا یالوار
 گتسن امیر ارشد ائیلر دردیوه درمان سیمیتقو

قسمت ائیلرکن بلانی هر بیر یی یانا دوشدو
 بس نییه غفلت خدایا بو یازیق ایرانا دوشدو؟
 غم لری پای- پوشک ائدنده، معجز- نالانا دوشدو
 شاد اولار معجز او گون کی، جان وئره عریان سیمیتقو

^۱ - سیمیتقویا قارشی دؤیوشن سرکرده لرین بیرى.

آيريلما سفارشلىرى

كاروان - غم دوزولدىو سمت - راه^۱ - نينوايا
سالدیلار توکذبائين باشینی گئنه جیدایا^۲

کیشی:

باشیوا او گون کی جانا، شال زربنارا سالدین^۳
خرج - مصرفی چوخالته دین، قلبیمه شراره سالدین
شوه - عزیزین آنجاق جنده گین کنارا سالدین
آغلاما، گۆزون یاشین سیل، من گرک گئدم او تایا^۴

آرواد:

آل اوشاق لاری قوجاغا، ائيله بیر وداع عم اوغلو
اوپ بالالارین دویونجا، من سنه فدا عم اوغلو
سن گلینجه قویمارام من، باشیما حنا عم اوغلو
چکمه سم چوبوق فقط غم باشیمی وورار جیدایا

قالسان اوردا سن بئش اون ایل هرگز ائتمرم شکایت
گلمه سه پولون، کاغاذین، ائیلرم آتاوا لعنت
کلبه شمسعلی گلنده، یوللا بیر ایپکلی چرقت
وار بئش آلتی شالیم آمما، هامیسی باتیب حنایا

کیشی:

عم قیزی منیم ده عرضیم وار سنه بئش آلتی دانا
بیر قدر قناعت ائيله، چونکی پیس اولوب زمانا

^۱ - نینوا یولو طرفینه

^۲ - نیزه یه.

^۳ - قیزیل ایله توخونموش پارچادان شال.

^۴ - آراز چایی نین شمالینا.

چىخما قىينان سۆزۈندىن، گىتتمە چۈخ بويان اويانا
ايلش ائودە چك چوبوغو، پوفله توستوسون هاوايا
آرۋاد:

چون سحر دورار يئىرىندىن چىرمالار آنان قولونو
چۇمچەنى وورار اليمىن، مردەشور يوسون الينى
قورخورام نەنن ەم اوغلو وئرمەسىن يولا گلىنى
يا منى آپار اونو يا، رحم ائيله شرف نىسايَا ××^۱
كىشى:

ەم قىزى بە ضرب چۇمچە^۲ باشىوى نەم ياراندا
ائىلەمە چىغىر - باغىر چۈخ، كس سسىن، اوتور دالاندا
سن دە باس چىراغى، دور يات، قىينانا يئىرىن سالاندا
خورناسى يوخون قاچىرتسا، قووزا ال لىرىن دوعايا

تيلتە پايىوى قوياندا، قىسمتىن آز اولسا دىنمە
ياس اول و يا عروسى، ايدىن وئرمەسە، گىيىنمە
گر اۋلە خدانكرده^۳، آغلا ظاهرا، سئوينمە
باغلا گۆزلىرىن و آغزىن، سونرا باشلا ھل آتايَا^۴
آرۋاد:

گلە مادىر عزيزىن^۵ باشىنا قضا ەم اوغلو
اۋلسە قاينانام ايشاللا، ساخالارام عزا ەم اوغلو
قىرخى كى چىخار بزهنم، قويارام حنا ەم اوغلو
بىر چووال كوكە ياپارام، آپاررام ايمام زادايا

۱ - ×× نىچوانى نىسخەسىندە ايكى بند آز ايدى. بو بندلە سون بند شىدادان آلىندى.

۲ - چۇمچە ضربتيلە

۳ - آلاھ ائلەمەمىش.

۴ - قرأندا سورە آدى.

۵ - عزيز آنان.

قايىنا قۇلاق ئاسىردى، سون سۆزۈ ئىشىتىدى ناگاھ
 سۇيىلەدى گلىنە: قانجىق، ئۆلمەرم ھلە ايشاللاھ
 اوستوۋە ئالار بىر آرواد، بو سفر بالام حب الله
 گۆزلىرىن دوشىر چوخورا يالوارارسان قايىنانايا

انگىلىس و روس و آلمان ائىدى ترك حربگاھى^۱
 قايىنا گلىن مەرخس ائىلەمىر ھلە سپاھى
 خواھىش ائىسە قايىنانادان انگىلىس پادشاھى
 ائىلەمز گلىن ايلە صلح، معجز، آند اولادى

^۱ - دىمك شعر بىرىنچى دنيا ساۋاشىندىن سونرا يازىلمىشىدىر.

سنه نه اولوب ؟

جهت نديركى بوگون عارضينده صِفَرْت ^۱ وار؟	ائله گلير منه كى، سنه چوخ كسالت وار
اگر حكومت ايله اولموسان طرف، سؤيله!؟	اگر اولوبدو سويون كوچه ده تلف، سؤيله
اگر قاليب او كوزون كتده بى علف ^۲ سؤيله	و يا اوزوم لر بوى چور باسيب، خسارت وار؟
و ياكى گندم ^۳ و آرپا و كاه ^۴ اوجوزلانميش	و ياكى حجت يوين وجهينى بيرى دانميش
و يا دوشوب سويلا قندين، آرازدا، ايسلانميش	و ياكى، قلب شريفينده ^۵ بير نَقَاهَت وار؟
اگر خيال - جهنم ^۶ سنى ائديب خسته	سنه شفيع منم ^۷ اى جوان - نورسته
خطا چيخيدير اليندن اگر، دو، گير بسته	گوزونو پوفله مگه اورد، كيمده جرأت وار؟
خدا نكرده مگر عاشيق اولموسان يارا	سنى بو حاله ساليب بير نگار - مه پارا
او، كيمدى؟ سؤيله منه، درد يوه ائديم چارا	مباد گيزله ده سن، سنه گر محبت وار؟
كؤنول وئريسنى اگر بير جوان - محبوبه	ائديب او، رنگيوى بؤيله مثال زرچوبه
گر كبو عشقه دوشن عاشيق ائيله سين توبه	اگرچه مرده نظر بازه ده شفاعت وار
مگر وصيت ائيديدير آتان، او بيچاره	كى خلق اوچون آلاسان سن بئش آلتى طياره
گتير بورا اونو، تا من دئيم او قذاره	كيشى، نه ايشدى بو، باخ گور نَقْدَر كَيْفَلْت وار؟
اگر دئيركى وئرئين شيخه اللى مين تومان	سيده، ملايا، طالابه ائيله يمين احسان

^۱ - ساريليق

^۲ - اوتسوز، يئتميز

^۳ - بوغدا

^۴ - سامان

^۵ - شريف قليبينده

^۶ - جهنم خيالى، جهنم قورخوسو

^۷ - شاعت ائدن

بو، غصّه ائيله‌ملی زاد ديبيل، سنه قربان
 بونون برابرې قيلمآن و حور و جنت وار
 سيليبدي گۆز ياشيني مهدي دستمال ايله
 باخيپ رفيقه طرف حال پئر ملال^۱ ايله
 دئدى: داها، گنديرم، بندهنى حلال ائيله
 محالدير اوتورام بوردا، چونكى منت وار
 جفاى منت ايله^۲ دوندو قانيم آى آقا
 هلال تك اريدى جسم و جانيم آى آقا
 مرخص ائيله گنديرم پول قازانيم اى آقا
 دئير گنج نيه سن ايله شيب، ناغيل دئيسن؟
 چۆرك يئينده ائله آغزى بورنونو آيسن
 گهى دئير نيه بير قاريىزى بوتون يئيسن؟
 باهانا اوسته گزير، بيلميرم نه نيت وار؟!
 گهى دئير آيسان هر گنج نيه سن بوز؟
 باهانا آختارير البت آتام، نه مـدّت وار
 سارالماسين نجه بس اولماسين كۆنول پارا
 جيبيمده يوخدو قيران درديمه ائديم چارا
 ائشيتدى بو سۆزو اوندان او دمده شيخ انام^۳
 ديار - غربته گتتمه، يئرینده اول آرام^۴،
 جواب وئردى كى: اى نوجوان - خوش اندام!
 سنين فراقىوا منده نه صبر و طاقت وار
 منيم اليمدهدى كهريز - چاي^۵ و وقفيات
 اوغول، اؤزون بيليسن، منده چوخ امانت وار
 هر آي مواجيب^۶ آل يوز تومن، باشين قوى، يات
 (شعر ناقص نظره گلير)

^۱ - كدرله دولو.

^۲ - منت چكمك جفايله

^۳ - بير نوع پارچا آدى ايدى.

^۴ - انسانلارين شىخى

^۵ - ساكت اول.

^۶ - خمس و زكات خزينه سينين اچارى.

^۷ - شيبسترين بير چشمه سى

^۸ - وقف مالى.

منافقسن

ائشیتیمیشم گئجه لر تا به صبح^۱ آییقسان
 خدا نکرده^۲ مگر سن بیرینه عاشیقسان؟
 خومار گؤزلره باخدیقجا جان و دل تیتیر
 بیغ عاغلی باشا، چوخ اللشمه، چون کی آریقسان
 اگر قیزیل گوله بنزر جمالی وار، ساخلا
 اگر قوتوردو، بوشا، سؤیله بد یاراشیقسان
 دئدیم: رفیقه وئریسن سریه، حوریه
 منه بیرین دئی گوروم، سن نه جور خالیقسان؟
 دئدی: او، کشتی - دینه مینر، وئرر اُجرت
 اون ایلدی وئرمه میسن ناخدا یا ناولیق^۳ سن!
 ائشیتیمیشم اوزونو قیخدیریرسان ای ملعون!
 سلامین آلمیری واعظ، دئییرکی، فاسیقسان
 بش آلتی آیدی منه نامه یازمادین، ایمان -
 هله گتیرمه میسن، معجزه، منافیقسان
 مگر یاناردی فراق آتشینده بولبول - دل^۴
 اگر بیله یدی کی سن یار - ناموافیقسان
 دئدیم نیگارا دونن: دیش لرین دوشوب، جانا!
 اگر دانیشمایاسان پادشاها لاییقسان
 دئدی: جاواب وئرردیم سنه، اوزوم کسمیر
 زبسکی ائیله میسن چوخ منه آتالیق سن

^۱ - سحره قدر

^۲ - الله انله مەمیش.

^۳ - سوواق داشیماق آلتی، نوو کلمه سیندن دیر. بورادا منظور کرایه دیر.

^۴ - کؤنول بولبولو.

دئىيرلە شاپقا قويوب باشىنا آغا رستم
 اونىلە ائتمە شراكت آماندى، يازىقسان
 جناب شىخى دونن ائىلەدېم زيارت من
 دئدىم سن ائودە مگر خانىمىوا خالىقسان؟
 گىررسە مطبخە وقت- سحر، چىخار شامدا
 اوجاق پوفلەمەيە سن نە قدر شايىقسان؟
 دئدى: سن عالم- عشقە ھنوز گىرمەمىسن
 بىغىن چىخاندا بىلرسن، ھلە نابالىغسان
 دئدى: بىر ھفتەدى من تىل دە^۱ چىکردىم كئف
 دئدىم كى: سئىر و سياحتدە خىلى عاتىقسان^۲
 حسين آقايا دئدىم: نئىلىرى بىزىم مىرزە؟
 دئدى: مگر اونا معجز، محبە صادىقسان؟
 دئدىم: بلى، دئدى: مىرزە ايچر صباح و مسا^۳
 گۇرن دئىر: آ كىشى، سن غرىبە ناطىقسان
 ايا على^۴، دئ گۇروم من دە مئى ايچىم يا نە؟
 مطب- عشقە^۵ چون سن طيب- حاذىقسان^۶ xx^۷

۱- مايىل، طالب.

۲- گونئىدە بىر قىسەدەر.

۳- ازادە سربىست

۴- سحر و آخشام

۵- اى مىرزا على معجز

۶- سئوگى مطبىندە

۷- xx- شعر يالئىز شىدا نىسخە سىندە واردىر.

جوانلیق

جوانی کی^۱ یاتار یالقیز؛ ائدر عؤمرون هدر واللاه
 ساییلماز عؤمردن بو عؤمر، ای نور - بصر^۲ واللاه
 جوانلیق عالمی بیر اؤزگه عالمدیر، بیلین قدرین
 او مه سیما^۳ پسر^۴ بیر گون اولار مثل پدر^۵ واللاه
 محبت عالمین گز، آفتاب - عالم آرا تک^۶
 کی گون بیر یترده دورماز، دائیماً ائیلر سفر واللاه
 اولایدیم گر سنین تک من، آلاردیم یانیمایار
 اؤپردیم گول دهانین^۷، گردن^۸ شام و سحر^۹ واللاه
 قوراردیم مجلس - عشرت^{۱۰}، قیاس آباد^{۱۱} باشیندا
 ائدردیم غم اتوین معجز، داهایر و زبر^{۱۲} واللاه ××^{۱۳}

۱ - بیر جوان کی

۲ - ای گؤز ایشینی

۳ - آی اوزلو

۴ - اوغلان

۵ - آتا کیمی

۶ - دنیای بزهین گونش تک

۷ - گول آغزینی

۸ - بوینونو

۹ - آخشام و سحر.

۱۰ - کئف مجلسی

۱۱ - شبسترین شمالیندا بیر سولو چشمه

۱۲ - آلت - اوست.

۱۳ - ×× - شعر یالتیز شیدا نسخه سینده واردیر.

بو قدر ستم بسدى بيزلره

ای دلبریم، قسم اولاً بو جام- احمره^۱
گئتدی نفس قاییتما دی، نه اعتباری وار؟
افطاری دا، کبابی، شرابی، سحوری دا^۲
اما چایی ایچنده، منی یاد قیل گولوم
دولذور میان- روده یه^۳ مانند قهرمان
حکماً اونو کنار ائله شهر مراغادان
ایرانلینی سن ائیلهمیسن مومیا کیمی
بلی! دئیر مین ایلدی سنه بینوا عجم
من وثرمرم بو ساعتی مین آب- کوثره
فوت ائتمه فرصتی، یی و ایچ تا به حنجره^۴
مئیل ائیله یات، دوراندا سال آتش سماوره^۵
چایدان سورا بیر آز بئچه بالی، بیر آز کره
دور، وور بئش اون تپیک رمضان- ستمگره^۶
زیراکی^۷ او سوخوبدو هلاکونو مقبره
سؤیله منیم دیلیمجه او شمر بد اختره^۸
بسدير بالا، بو قدر ستم، بسدی بيزلره
×××^۹

(شعر ناقصدير)

^۱ - قيرمیزی قدح

^۲ - بوغازا قدر

^۳ - سحر يئمگی

^۴ - ساماوارا اود سال

^۵ - باغیر ساغین ایچینه

^۶ - ظالیم اوروجلوغا

^۷ - لونا گۆره کی

^۸ - اولدوزو پیش شمره، بدیخت شمره

^۹ - شعر یالتیز شیدا نسخه سینده واردیر

نه گوندن اؤترو زر و سیمی اغنیا ساخلار؟

نتجه کی، ساققالی رنگ و حنا قارا ساخلار
 سویوق دان ایستی دن انسانی هم عبا ساخلار
 اگرچه جانی اندر حفظ قان، أمما سن
 باشیوی یار بالا، قورخما سنی خدا ساخلار
 محرم عید- عرب دیر، گئیر تازا پالتار
 یئیر، ایچر، چالار، اوینار، عجم عزا ساخلار
 زامانایا، توتونه، قند چایه لعنت ائدین
 کی ملتسی بو زنازاده لر، گدا ساخلار
 ایکی قیران قازانار یایدا فهله، خرج ائیلر
 بالالارین نتجه قیشدا، او بی نوا ساخلار؟
 ایکی قیرانیله بو عصرده قارین دویماز
 غنی نی جوچه پیلاو یاخشی، پُر هاوا ساخلار
 باهار اولاندا سو یوخ، مؤو یانار سوسوزلوقدان
 اونونکی یوخدو پولو، پوخ یئیر قانا ساخلار
 جهت نه دیر سالار اعیانی تنز یولا خباز^۱
 فقیری، دربه دری هاممیدان سورا ساخلار؟
 مریضخانایا محتاج دیر، ولایت لر
 نه گوندن اؤترو زر و سیمی اغنیا ساخلار؟^۲
 قومار باز لار الیندن آلا، و یا جیندا
 سفیه واریشه بابا نچین طلا^۳ ساخلار؟
 ایت اولمایان یثره اوغرو گیرر، مَلک گیرمز
 ساغ اولسون ایت کی، نه قدری اولار بلا، ساخلار
 ایتی خدا یارادیب اوغرو، آیری دن اؤترو
 ائوینده بی جهت اعیانیمیز تولا ساخلار؟

^۱ - چۆرکچی

^۲ - دولتلی لر نه اوچون قیزیل و گوموشو ساخلارلار؟

^۳ - قیزیل.

ساقى !

سسى قولاغىما گلمىر ساماوارىن ساقى
 عبایا دیمه، عصانى گۆتور وئر عطارا
 گرک عبانى سالام چيگنيمه گئيم قولونو
 قوی اوستونه يهرى، باغلا تنگینی محکم
 دئيرله وارد- وایقان اولور، گرک من ده
 سحر چاغی آپارادیم سنی ده يانیمجا
 ماحالدير سن ايله ائيله يه مصافحه^۷ او
 بئش آلتی قیل آتین قویروغوندان ائيله^{۱۰} جدا
 محبت ايله اگر ال وئر سنه آغا
 گناهلارين تۆكولر برگ تکيثره فی الفور^{۱۴}
 چىخار پوتونلاری تئز، گئی آياغيوا نعلين^{۱۶}
 اونون دا وار قير اواتی^{۱۷} سنین ده سؤيله گۆروم

مگر ييتيیدی گئنه چای و شکرین ساقى
 کى، لازيمیدی صاباح عبدکمترين^۱ ساقى
 ائدم سجود^۲ حضوروندا رهبرين^۳ ساقى
 لجامی^۴ باشينا وور اول سمندرين^۵ ساقى
 گئدم قاباغينا شيخ شېسترين ساقى
 گر اولمايایدی او زولف معنبرين^۶ ساقى
 مگر تراش ائده^۸ اوستا رضا سرين^۹ ساقى
 گتير مسقل^{۱۱} ائديم ماه منظرين^{۱۲} ساقى
 جهنم آتشی^{۱۳} يانديرماز اللرين ساقى
 جمالينا باخاسان، گر او سروين^{۱۵} ساقى
 گر ايستيسن يئمه يه سيللى پئيسرين
 ندير تفاوتو مؤمنله کافيرين ساقى؟

-
- ۱ - حقير قول
 ۲ - سجده ائدم
 ۳ - منظور ميرزا کاظم دير
 ۴ - نوختا
 ۵ - آت
 ۶ - عنبرلی، قوخولو ساچ
 ۷ - ال وئر مک
 ۸ - قيرخا
 ۹ - اوستا رضا دلک باشين قيرخا
 ۱۰ - آيير. کس، قوپارت
 ۱۱ - ساققالی
 ۱۲ - آی جمالين
 ۱۳ - جهنم اودو
 ۱۴ - فوراً، در حال
 ۱۵ - او آغانين (منظور ميرزا کاظم دير)
 ۱۶ - دابانسيز ملا باشماغی
 ۱۷ - تخت خواب

کی، قورخورام دؤیه لر، باغلا خنجرین ساقی
 گؤزو ساتاشسا سنه اهل - منبرین^۲ ساقی
 او زولف و کاکلی^۵ حتی قلندرین ساقی
 قافاسی قیرخیلا جاق اسب و استرین^۷ ساقی
 تردد ائيله مه، ناپاک اولارترین ساقی
 بلی! بلی! واریمیش زولفو اکبرین^۸ ساقی
 حسین ایله حسنین^۹، هم پیمبرین^{۱۰} ساقی
 الینه شانا او لیلالی^{۱۱} مضطربین ساقی
 باشیندا کاکل اولال - حیدرین^{۱۲} ساقی؟
 دئسن ارادا قالار نحس پیکرین^{۱۳} ساقی
 کی، اول جنابا مقلددی مادرین ساقی
 و همچنین خالاجانین و خواهرین^{۱۴} ساقی
 فقیره بذل ائده جک رخت همسرین^{۱۵} ساقی
 پوزوقدو نسبت اونا نیتسی ارین ساقی

بش آلتی گوندو سنه کج نگاه ائدیر^۱ ملت
 یقین بضرب عصا باشیوی ائدر منشق^۲
 گونئی جوانلارینین باشی قیرخیلیب یکسر^۳
 اگر بئله گنده زاقون^۴ شرع سرعتله
 نه دیشلرین دیشی دووشان کیمی آجیب گولوسن
 سنین ده سؤزلریوی حقلمیرم، بلی! ئله دی
 بلی! صیحدی بو، بلی! واریمیش زولفو
 هزاربار^{۱۱} وئریب ذاکر - حسین، بلی!
 جهت ندیر گؤره سن قیرخیلا بیزیم کله؟
 سؤزونده حاقلیسان، اماکی، سؤیله مک اولماز
 دانیشما بیر پارا سؤز ائوده احتیاط ائيله
 ائشیتیمیشم کی، بیبین نذر ائدیددی اون گون اوروج
 آغا سلامتيله اولسا وارد - قصبه
 او اعتقاد کی، ذات الفر... دا واردیر

۱ - آیری باخیر.

۲ - پارچالایار: یارار

۳ - منظور ملالار

۴ - باشا - باش

۵ - باشین اورتاسیندا ساخلانان توک دسته سی

۶ - قانون (روسجا)

۷ - ات و قاتیر.

۸ - امام حسنین بؤیوک اوغلو، کربلا حادثه سینده اولدورولموشدور.

۹ - حضرت علی نین ایکی بؤیوک اوغلو و شیعه لرین ایکینجی و اوچونجو اماملاری

۱۰ - حضرت محمد

۱۱ - مین یول، مین دفعه

۱۲ - امام حسنین خانیمی و اکبرین آناسی

۱۳ - حضرت علی نین اولادی

۱۴ - نحس بدنین، اوغورسوز بدنین

۱۵ - باجین

۱۶ - آروادین پالتارینی فقیره وئره جک.

گئت اورمو شەرىنە آزادە سرلىك ايسترسن
 نە وقت شاد اولاجاق بيلمىرم، ۱ولى اولاجاق
 بىنا اندىدى بو حصن حصنى ۲ حضرت نوح
 ماحالدير بىخيلا تيشە تىجدد ۳ ايله
 مگر قضا ائده بو حصن محكمى ويران
 هميشە يانما ياجاقدير چيراغى ظالامين ۴
 ۱ولى نە وقت اولو، من بيلمىرم، وئىرىم مژده
 اوپنده خلق آياغىندان اونون، دئدى معجز
 دئيىل بو غملى شېستر سىنن يئرىن ساقى
 بىر انقلاب ايله قلب- مكدىرىن ۱ ساقى
 دوشوب مشقته بيهوده لشگرىن ساقى
 عجب بىنا قايرىب جد- اطهرىن ۴ ساقى
 بو ايش گننه ايشدير چرخ- اخضرىن ۵ ساقى
 فلک ائوين بىخا جاقدير ستمگرىن ۷ ساقى
 كى، تا ايشىقلانا مستانا گۈزلىرىن ساقى
 گتير دوداغىن اوپوم من ده ساغرىن ساقى ۸
 ×× ۹

۱ - كدرلى قلىبن

۲ - محكم قالا.

۳ - يئنى چىلىك بالتاسى.

۴ - پاك اولو بابان

۵ - ماوى چرخ، منظور گۈى.

۶ - چوخ ظلم ائدن.

۷ - ظاليمين

۸ - پىاله، قدح، اىچكى قابى.

۹ - ×× شعر فقط نخجوانى (ملى كىتابخانا نىسخەسىندە واردىر).

ایکی اوزلولوک اؤیرن

ووراسان عطر او زولف و کاکله سن داشا وور شیشه- لیوانتانی ^۱	گر بیزیم کنده، ای اوغول گله سن باشیوی سیندیرارلا، سن اؤله سن
دیک دابان قوندارانی آت گئتسین سؤز ائشیت بنده دن، دده جانی	قیراواتی، یاخانی آت گئتسین باشی قیرخ، ساققالی اوزات گئتسین
ائيله تزویر وقت- فرصتده گئیمه گیوه و چکمه دابانی	ایستیسن خاخ ^۲ سنی سئوه کتده البتّه و الف البتّه ^۳
آز دانیش، چوخ قامیشلیغا گئتمه پاتالون ^۴ چوخ سیخار او خایانی	و من- بابی یه سلام ائتمه گئن تومان گئی، زهارین اینجیتمه ^۵
باشیوی هندوانه تک عریان ^۶ مؤمنین ^۷ و گرو- روحانی ^۸	ائتمه سن، ای جوان- بد بنیان توپوره لر اوزووه بیر باتمان
بئلیوه باغلا بیر یوغون قورشاق آغزیوا باغلا یاندا توربانی	هنده- منده دئمه، دانیش یوموشاق سال آشاغی باشین مثال اولاق
یا قوهون توخمونا شکم یاره ^۹	گر آخوند بولبوله دئییه فاره ^{۱۰}

^۱ - ادکلن شیشه سی^۲ - خلق^۳ - البته و مین البته^۴ - قاسیفین اینجیتمه^۵ - شالوار^۶ - قاربیز کیمی باشیوی قیرخ^۷ - ایمانلی آدمالار^۸ - دین خادیملری دسته سی^۹ - سیچان^{۱۰} - قارنی یاریق، قارنی یاریق توخومو

- غۇير تصديق يوخدو بير چاره^۱ ائتمه تكذيب حكم- ملانى^۲
- سۆزونه هن دئمەسن آقانىن^۳ تير- تكفير^۴ ايله تۆكر قانىن
- حكمو نافذدى^۵ چونكى ملانىن چئويرر باشيوا ديير مانى
- او كى قالدى سۆزومدن الباقي^۶ ائيله تقليد آخوت فيريلداغى^۷
- يعنى چيرما قولون آدان چاغى تازالا رسم- دين و ايمانى
- صبح وقتى اذان اوخو دامدا قىوى حنا اللريوه بايرامدا
- يار باشين دهم ماحارامدا^۸ ائيله قانيله سرخ گوردانى^۹
- هر شب- جمعه، اى جوان اللش اوخو ياسين به نغمه دلکش^{۱۰}
- تا اثشيتسين سسين قرش و فرش^{۱۱} و هامى اهل- ملا گورانى^{۱۲}
- روضه خوان سنده گۆرمه يه گر شور كوفرووه حكم ائدر فيلان فى الفور^{۱۳}
- نعره چك، باشيوا يالاندان وور هم توپورجكله طرف مژگانى^{۱۴}

۱ - تصديق ائتمكدن باشقا بير چاره يوخدور

۲ - ملانىن حكمونو

۳ - ملانىن، بورادا مقصد ميرزا كاظم دير

۴ - كافر آدلانديرماق اوخو

۵ - حكمو نفوذلودور.

۶ - قالاتى

۷ - معجز زامانىندا شېسترده تاماميله ساوادسىز، لاکين ملا لباسيندا گزن حاجى "ملا آقا" آدلى بير نفر واريدى كى، اونا "ملا فيريلداق" دئيردیلر. هميشه اذان وثرر، ناماز قیلار، دينه تظاهر ائدر، كرېلايا اولو آباراردى .

۸ - محرم آيينين اونوندا، عاشورادا

۹ - منظور قمهدير

۱۰ - خوش سس ايله

۱۱ - قارا و فرج (معجز زامانى ايکى نفر ساوادسىز و عوام زحمتکش ايدیلر).

۱۲ - شېسترين بير محلهسى اولان ماللانگوره

۱۳ - فوراً، بيردن- بيره

۱۴ - كيپرېكلرين اطرافينى

- اشک - چشم اولماسا اوزه جاری^۱
تا دوزولسون مثال - مرواری^۲
- «أو تباکا»^۳ حدیثینی آنلا
اول هم آواز مرثیه خوانلا^۴
- نتیجه آزاد ائدیم جهالتدن
قورخورام صاحب - شریعتدن^۵
- لیم، کیف^۶ دئسک، سینار دیشیمیز
مکر و تزویر^۷ اولوب تامام ایشیمیز
- قیرخدییرسان اوزو، قویورسان باش
مکر و تزویر بیلیمسن قارداش
- سن تازا گلمه سن بیزیم کنده
گل بورا اویردیم سنه بنده
- ای اوغول! یادا سال طلبکاری
نوک - مژگانیوا^۸ جیگر قانی
- آلتی ایلیک خوروز کیمی بانلا
اینیدین عادت آئيله یالانی
- قالدیریم خلقی خواب - غفلتدن^۹
کی، ائده قصد جانا فرمانی
- دانشا بیلمز اهل - دانشیمیز^{۱۰}
فرق متروش - ریش طولانی^{۱۱}
- اؤز الینله ایشین ائدیرسن یاش
سن مگر کی، دئیلسن ایرانی؟!
- مار - تزویر^{۱۲} یوخدور، هئینده^{۱۳}
ایشی بیل، تۆکمه یاغ - دولمانی^{۱۴}

۱ - گۆز یاشی گۆزه آخماسا

۲ - اینجی کیمی

۳ - کپیریکلرین اوجونا

۴ - اؤزونو آغلایانلارا اوخشاتماق

۵ - مرثیه اوخویانلا سس - سسه وئر

۶ - غفلت یوخوسوندان

۷ - دین و شریعت بییه سی

۸ - نییه - نتیجه؟

۹ - بیلنیمیز. باشا دوشنیمیز

۱۰ - حيله و ایکی اوزلولوک

۱۱ - باش قیرخیلی، ساققال اوزون

۱۲ - ایکی اوزلولوک ایلانی

۱۳ - تورباندا، خورجونوندا

۱۴ - دولمانین یاغینی

سۆيلىه «ایاک نى به مد- دراز»^۱
مثل آن کج تقى گلشانی^۲

هول کیمی حرف لامی دینقیلدات^۴
بمب کیمین تا، داغیتسین ائیوانی

ائشیدن مؤمنین هوسلسنین
قوزو تک سۆيلىه "میم" - رحمانی^۹

نه گولورسن؟! به زهرمار، زوقوم
سورت بوغازا چنانکى میدانی^{۱۲}

گۆبگین دوشسه، من قاریشمامها!
قیل تلاوت اعوذ شیطانی^{۱۶}

خیلی موشگلدو "لام" - بسم الله^{۱۷}

صبحده ائيله عزم وقت - ناماز
اغزیوی آی او یان - بویانا بیر آز

"ضاد" ی^۳ اغزیندا بیر قدر اوینات
"حائى" سورت حلقه، "قافى" تاقیلدات^۶

"صاد" ی^۷ مثل - فیشنگ سسلننین
"دال" ^۸ هم دیل اوجوندا بسلسنین

"بئى" ^{۱۰} دئینده دوداقلارین آج، یوم
"عائینى" ^{۱۱} مثل - راحت - الحلقوم

ایکی گۆزلو "هئى" ^{۱۳} ایله ائتمه شاقا^{۱۴}
و دم صبح و ظهر و شام و عشا^{۱۵}

ای اوغول! آنلا، بیل و اول آگاه

۱ - ایاک سۆزونو اوزون مد ایله سۆيلىه. (ایاک سۆزو فاتح سورمیسینده و ایاک نمد آیسمسیندیر)

۲ - معجز زامانیندا شېبسترین گلشن کوچمیسینده اغزی آنادان گلمه آیری اولان تقى آدی بیر شخص.

۳ - منظور "ض" حرفی دیر

۴ - منظور "ل" حرفی دیر

۵ - منظور "ح" حرفی دیر

۶ - منظور "ق" حرفی دیر

۷ - منظور "ص" حرفی دیر

۸ - منظور "ذ" حرفی دیر

۹ - منظور رحمان سۆزونون "م" حرفی دیر

۱۰ - منظور "ب" حرفی دیر

۱۱ - منظور "ع" حرفی دیر

۱۲ - نتیجه کی بیلیرسن

۱۳ - منظور "ه" حرفی دیر

۱۴ - شوخلوق (آنادولو سۆزودور).

۱۵ - سحر، گون اورتا، آخسام و گنجمنین بیر قدری کئچمیش

۱۶ - منظور "اعوذ بالله من الشیطان الرجیم" دئمکدیر

۱۷ - منظور بسم الله سۆزونون "ل" حرفی دیر

اغزىن آى مشوقه طرف وانگاه ^۱	اوخو شدتله حرف- حىرانى ^۲
حتى الامكان زور وور ديله ^۳	سؤيله "نير" ^۴ - رحيمى ^۵ خشميله ^۶
يول گئت، اما كى، "نستعين" ايله ^۷	قورخورام ناگهان چيخا جانى
باخ بيىر اطرافا، اى گول- مولا ^۸	دئمه "هيم" - "عليه" برا ^۹
قورخورام ديسگينه و يا قورخا	اولسا يانيندا طفل- پستانى ^{۱۰}
اوخو بعد "السلام" ^{۱۱} ، "تعقيات" ^{۱۲}	ايسته آلاهدان حورى- جنات ^{۱۳}
اوجا آواز ايله چتوير صلوات	توولا بو نوع اهل- ايمانى ^{۱۴}
بو عاواما گرک تله قوراسان	تا توتوب اغزينا جيلوو ووراسان
بعد قانين زهلى كيمي سوراسان	خلق يئير پس بو نوع دنيانى ^{۱۵}

۱- او وقت

۲- منظور "الرحمن" سۆزونون "ح" حرفى نين تلفظودور

۳- منظور "نوالرحيم" سۆزونون "نير" بۆلمهسى دير

۴- غضيله

۵- منظور يول گئدركن ده "نستعين" سۆزو اولان «الحمد» سوره سيني اوخو

۶- مولاتين (حضرت على نين) گولو. قديم درويشلىرى بئله آدلانديرار ديلار

۷- منظور عليهم سۆزونون "هيم" حصهسى نين تلفظودور.

۸- منظور سود امر اوشاقدير.

۹- نامازين سلاميندان سونرا اوخو

۱۰- نامازين آردينجا اوخونان دوعالار

۱۱- جنت ملكلىرى، حورى لرى.

۱۲- ايمان اهلينى، ديندارلارى.

۱۳- شعر يالئيز نخبجوانى نسخه سينده واردير.

عاشورا ھادىئەسى^۱

گىننە سىقل وئىر قدارە خونخوارا^۲ ايرانلى
مگر اعلان - حرب ائتميش^۳ بو گون كوقارا ايرانلى؟
كفن بر دوش^۴ قول لار چىرمالى، شمشير - تيز عريان^۵
گزير مئيدانى، بنزير عادتاً سردارا ايرانلى
الينده تيترهدير قدارهنى، ھردن دئير: حيدر^۶
برەلدير گۈزلرين، وحشت وئير حضارا^۷ ايرانلى
قويور جنگى خوروز تىك قىچلارين گىن، پنجه سين محكم
سالىر ابرولارا چين ال چكىر بوغلارا ايرانلى
اوجالدى نالە شىپور ناگە چرخ - دوارا^۸
چاليندى طبل و نقارا، گليب رفتارا ايرانلى
انا تيتيرير، گلين آغلير، ياخاسين چاك ائدير^۹ باجى
وئرننن اذن - دعوا تيغ - آتشبارا^{۱۰} ايرانلى
حواله ائيلر ھر ملت سيلاحين دشمنه اما
سوخار اوژ خنجرين اوژ باشينا بيچارا ايرانلى
قىريب زنجيرىنى، فرياد ائدير ديوانه لىر ساقى
آماندير دورما، اوردان قاچ، چكىر قدارا ايرانلى
حكومت بى خبر، امنيه غافل بو رذالتدن
كىمه دردین دئيه يارب^{۱۱}! كيمه يالوارا ايرانلى

^۱ - شعر يالئىز نخجوانى نىسخە سىندە واريدى.

^۲ - گىننە قان ايچن قذرە سىنى ايتيدير.

^۳ - يوخسا دؤيوش اعلان ائتميش؟

^۴ - چيكنينده كفن. عاشورا گونو باش يارانلارين چيگنلرينه آغ پارچا سالاردىلار.

^۵ - چيلاق ايتى قىليچ

^۶ - حضرت على نين لقبلىرىندىن دير.

^۷ - حاضى اولانلار

^۸ - دولانان چرخ، منظور گۆي دور

^۹ - ياخاسىنى جبير

^{۱۰} - اود ياغديران قىليجا دؤيوش اجازەسى وئرنده.

^{۱۱} - اى تانرى

ياخىب ساققالىنا پالچىق، دۇيۇر باشە، دئىيىر واخسى^۱
 دھانىندان تۆكۈر كە^۲، كۈچە و بازارا ايرانلى
 دلىندى سىنەلەر، قوللار يۈرۈلدۈ، دۈشدۈ طاقتدن
 نىيە بو حالە قالدى بۇيلە بختى قارا ايرانلى؟
 مروتدن اوزاقدىر بىز تماشا ائىلەيك بۇيلە
 ائدە زنجىرىلە اعضاسىنى صدپارا^۳ ايرانلى
 شفاياب اولمادى^۴، اولماز دا بو ديوانەلەر ھەرگىز
 وئىر يۈز مەن تۈمەن ھەر ايل عبث جندارا ايرانلى
 نە قاضى رحم اندىر بو مەتە، نە قاضى الحاجات^۵
 اۋزون بحر - جھالتدن نىجە قورتارا ايرانلى؟
 سكىنە گوشە ويرانادا^۶ جان وئردى آجىندان
 ائشىتچك بو سۆزۈ باشىن وورار ديوارا ايرانلى
 عجب صاحب مروت^۷، رحمدل مەتدى بو مەت
 كى آغلير مەن سەن^۸ اول اولن آج لارا ايرانلى
 سكىنە ادلى چۈخ قىزلار ياتىر آج بو ولايتدە
 چۆركچى خانالار باغلى قالىپ، آوارا ايرانلى
 يالاندىر بو نەمىش لەر^۹، اينانما ھەرگىز اى معجز
 بىيغير آدوقەسىن خلقىن، باسىر انبارا ايرانلى

۱ - وا حسين

۲ - آغزىندان كە تۆكۈر

۳ - يۈز پارچا

۴ - ساغالمادى، شفا تاپمادى

۵ - حاجتلىرى يىترىنە يىتتىرن. تاترى، آلاھ.

۶ - بىر خارابا بوجاغىندا

۷ - انصاف، مروت صاحى

۸ - مەن ايل.

۹ - منظور عاشورا شېئەلرىدۇر.

گندرم ياما من^۱

آز قالير ايستی منی بی حال ائده
من دئیرم دولتیم اولسون گئدیم
دولتیم اولسا، گندرم ياما^۲ من
اولماسا ئئیلیم، چىخارام داما من
صبر ائدرم محنت - ایتاما من

عقربيله هر گئجه جنگ ائیلرم
تا به سحر قول - قیچیمی چيئرَم
سوخسا تیکانین گئجه، من ئئیلرم؟
اولماسا ئئیلیم چىخارام داما من
صبر ائدرم محنت - ایتاما من

بسکی ووروبدور، قاناڭیدیر منی
میغیغا روزی یارادییدیر منی
جوجوی - ظالیم بویادییدیر منی
اولماسا ئئیلیم چىخارام داما من
صبر ائدرم محنت - ایتاما من

خیرداجا بیر زاددیر او ظالیم جوجو
چوخ ایتی دیر خیره سرین^۳ اولگوجو
حمزه دن^۴ آرتیقدی ولاکین گوجو
اولماسا ئئیلیم چىخارام داما من
صبر ائدرم محنت - ایتاما من

باشیما یورقانی چکیب ترلرم
جوجولرین روشوتین حاضیرلارام
میغیغین^۵ اشعارینی ازبرلرم
اولماسا ئئیلیم چىخارام داما من
صبر ائدرم محنت - ایتاما من

ظالیمه لعنت ائدیسن، ای خدا^۶
مودی دئیم من سنه، یا ئانییه^۷
اینجیدیسن بنده لری اویقودا^۸
بیر تیکه نان بو قدر ایذا^۹ نییه؟
صبر ائدرم محنت - ایتاما من

^۱ - شعر فقط نخجوانی نسخه سینده واردیر، شیدا نسخه سینده اکسیک دیر.

^۲ - یام سوفیانلا مرندین آراسیندا بیر یایلاق و اولدوقجا یایدا سرین اولان یتردیر.

^۳ - حضرت محمدین عمیسی ایدی.

^۴ - اؤز باشینا، سیرتیق، قورخماز، عنادجیل.

^۵ - منظور او زامانلار تبریز و اطرافیندا یایلان «أشوب سالیب جهاننا میغیغ» مصرعی ایله باغلانان شعرلردیر.

^۶ - ای تاتری، ای آلاه.

^۷ - یوخودا، یوخلامیش حالدا.

^۸ -

^۹ - اذیت.

ای مسلمان لار!

نه مسجد قالدی، نه ساجد^۱، نه ایمان، ای مسلمان لار
 نه کارخان، نه کاشان^۲، نه دوکان ای مسلمان لار
 گنجه اعوان^۳ - ذیلجوشن^۴، چیراق برق اندر روشن^۵
 وئرر فرمان مسلمانا مسلمان، ای مسلمان لار
 چیخار داما، بنش اون مین فهله فی الفور الده قازمالار
 بیخیر دامی ائدیر خاکيله یکسان ای مسلمان لار
 بو لامذهبلر، ای قارداش، گولوستان ائتدی دنیانی
 کفن پوشان - قبرستانا^۶ زندان، ای مسلمان لار
 نه میتدن^۷ حیا ائیلر، نه سئیددن نه ملادان
 نییه قورخمور خدادان اهل - ایران ای مسلمان لار؟
 شریعت گئتدی الدن، قویماین واعظ دئییر دایم
 فقط یوخدور داماریزدا سیزین قان ای مسلمان لار*
 دئییرلر: ال باسیب بونلار - اوزو قیرخیق مسلمان لار
 تجدود خواه اولان خان لار به قرآن^۸ ای مسلمان لار
 دئییل آگه بو ظالیم لر طریقتدن، شریعتدن
 بئله ظولم ائتمه دی خلقه کوچوک خان، ای مسلمان لار
 یاتان خلقی آییلتسینلار به ضرب چکمه و شلاق،
 بو سؤزدن اولموشام من چوخ پریشان ای مسلمان لار
 آزالیر گون به گون، ساعت به ساعت ملک ایراندا -
 خریدار - جنان^۹ و حوری قیلمان، ای مسلمان لار!

^۱ - سجده ائدن

^۲ - ائو.

^۳ - یاردیمچی لار، کؤمکار.

^۴ - منظور کربلادا یزیدین اوردو لاریندان اولان شمردیر.

^۵ - ایشیقلا ندیرار.

^۶ - قبرستانین کفن گئین لری. منظور اولولر. (فیکیر قارانیق دیر).

^۷ - اولودن

^۸ - قرآنا.

^۹ - بهشت آلان

منم گنجینه حکمت^۱، ولی بیلیم نه دیر علّت
 گئدیر تحصیل اوچون بئرلینه اوغلان ای مسلمان لار
 نه مریخ^۲ عالمیندن نازیل اولموش، نه عطار دّان
 منیم تک بیر نفر انساندی آلمان، ای مسلمان لار
 طبیب اولماق خیالیز وار، کتاب بوعلی سینا^۳
 باخین، وار اوندایوزمین درده درمان ای مسلمان لار
 چوخالدی شهرده یاران فوکول زن لر^۴، ملاعین لر^۵.
 ساتیرلار دین و ایمانی چوخ ارزان ای مسلمان لار
 فاناتیک چوخ اولار کتده، اولایدیم کاش او کتده
 نه پیغمبر تائیر بونلار، نه یزدان ای مسلمان لار*
 رحیم خان خواه دیر^۶ اهل - شتربان^۷ هم صمدخان^۸ خواه
 دونوب اونلار دا مثل بوز - نوودان ای مسلمان لار
 نه خوش گونلیدی اول گون کی، هرکس حق دانیشسایدی،
 یازاردیم قتلینه، فی الفور فرمان، ای مسلمانلار!
 ائدیر لر خرد - خرد^۹ ایندی عظام - پاک^{۱۰} - امواتی^{۱۱}
 برای راه - قونقا^{۱۲} حزب - شیطان، ای مسلمانلار!

۱ - منم حکمت خزینه سی.
 ۲ - منظومه شمسی ده بیر سیاره.
 ۳ - منظومه شمسی ده بیر سیاره.
 ۴ - مقصد ابوعلی سینانین طب باره سینده کتابی دیر.
 ۵ - کرلوات ووراتلار.
 ۶ - ملعونلار.
 ۷ - مشروطه دؤورو مرتجع خانلاردان.
 ۸ - تبریزده بیر محله آدی دیر. (دوه چی محله سی)
 ۹ - مشروطه دؤورو مرتجع خانلاردان.
 ۱۰ - خیردا - خیردا.
 ۱۱ - پاک سوموکلر.
 ۱۲ - اولولری
 ۱۳ - قونقا یولو اوچون.

تک الدن سس چیخارمی؟ نئیله سین بیر مشت^۱ دین پرور^۲،
 نه داش سالسین باشینا ملا قربان، ای مسلمانلار!
 ییغاردیم باشیما خلقی کی، بی پروا دئییه دیدیم من،
 ییخیلیدی خانه^۳ - دین، اولدو ویران، ای مسلمانلار
 فقط، اما، سؤزون راستی او لاهوتی^۴ قیامیندان -
 گؤزوم قورخوب منیم ظالیم قازاقدان، ای مسلمانلار!
 نفسدن دوشدو واعظ، معجزه رخصت وئترین یاران!
 او دا عرض ائیله سین بیر نئچه یالان، ای مسلمانلار!
 دونن افطار وقتی بیر نئچه دولما یئدیم، یاندیم،
 آیلیدیم خوابدان وقت اوباشدان، ای مسلمانلار!
 ساماوار قاینادی، فینجانی دولدوردوم ایچیم، ناگه،
 خوروز تک بانلادی دامدا اذان خوان^۵، ای مسلمانلار!
 مؤذن^۶ بسکی پرت ائتدی، او دم دوردوم آیاق اوسته،
 دئدیم بیر «یاعلی» چون شیر - غران^۷، ای مسلمانلار!
 الیمی یاشلادیم پس، بیر تپیک ووردوم ساماواردان،
 ساماوار سرنگون اولدو و چایدان، ای مسلمانلار
 غضبدن تیترده دی جانیم، الیمدن دوشدو فینجانیم،
 توخوندو دمکشه، جان وئردی فینجان، ای مسلمانلار!
 نه خوش بیر گون اولار اول گون کی، بیردن معجز مسکین
 توتوب اوز قبله یه ساری وئره جان، ای مسلمانلار^۸!

^۱ - بیر آویج.

^۲ - دیندار.

^۳ - مشهور ابوالقاسم لاهوتی

^۴ - آذان وئرن

^۵ - آذان وئرن

^۶ - باغیران آسلان کیمی.

^۷ - شعر ممدلی نسخه سینده، ۲۵ بیت ایدی، شیدا نسخه سینده ایسه ۱۷ بیت، بونا باخمایاراق شیدا نسخه سینده اوچ بیت ممدلیده

بوخ ایدی،

دۇوران منىمىدىر

چون قدم قويدو حدود- گونئیستانا حقیر،
دئدیم: ای قوم، سالین آلتیما بیر کۆهنه حصیر

اوخودوم ویرد قولاغیما رباخوارلارین،
ائله دیم اخذ زر و سیمین^۱ او دیندارلارین،
ساخسی فینجان ایله ییخدیم ائوین همکارلارین،
علم- تذویر و ریادا منم استاد شهیر^۲

ایله دیم بیر نچچە ملالار ایله راز و نیاز،
آتلادیم کی، او جماعتده کمال آزدی بیرآز،
دئدیم: ای قوم، قیلین سیز منیم آرخامدا ناماز،
یئتیریم من ده سیزه، درهم و دینار کثیر^۳،

رقبا خامایدی^۴، فی الفور، ایناندی او سۆزه،
مال- دنیادان اۆتور آلدیلا^۵ هرزادی گۆزه
جمله سی بیعت اوچون چۆکدو حضورومدا دیزه،
بخت یار اولدو منه، ائيله دیم اشرافی اسیر

قول کیمی دوشدو دالیمجا چون آقايان- عظام^۶
پس بو اوضاعی گۆروب ائيله دی تقلید عوام،
شهرتیم چولغالادی ارونق- انزابی تامام،
اولدو ویران او زامان خانة- شیخان کبیر^{۷*}

(X) علامتی اولان بو بیتلر اورادان آئیندی.

^۱ - قیزیل و گوموش آلدیم.

^۲ - من ایکی اوزلولوک علمینین مشهور استادیم

^۳ - چوخلو درهم و دینار

^۴ - منه رقیب اولانلار خام ایدیلر. منظور گونئی ملالاریدیر

^۵ - آلدیلار

^۶ - بۆیوک آقار

^۷ - بۆیوک شیخلرین ائولری.

^۸ - XX شعرده میرزا کاظم، نجفدن گلندن سونرا، شېسترده یورتدوگو سیاستی تصویر ائدیر.

آلتى آيدان سورا ملا عمى ل^۱ دوشدو باشا،
كىمى آلدى اله ساتور^۲، كىمى قاپدى ماشا،
لاكن آتديقلارى اوخلار هاميسى گتندى بوشا،
اولدو مغلوب- سياست^۳ گننه اعداي^۴ حقير

دئىين اونلارا: منم علم- سياستده فريد،
يىغميشام باشيما مينلرجه كفن پوش- مريد^۵،
گرز- تكفيرى^۶ توتوب الده سوپايان- رشيد^۷
ايليرم حكم توكر قانيزى مانند- نكير^۸

آيه الله منم^۹ فى الارضين و سما^{۱۰}
منه مخصوصدو بو رتبه، ايا قوم- دغا^{۱۱}،
منى ايليرله^{۱۲} بو القاب ايله^{۱۳} هر يئرده دوعا،
چاووش^{۱۴} و نوحه گر^{۱۵} و ذاكر^{۱۶} و اعما^{۱۷} و بصير^{۱۸}

۱ - منظور ميرزا كاظمين سياستينه اويان گوننى ملالاريدير.

۲ - قصاب چاپاچاغى.

۳ - سياستده مغلوب اولدولار.

۴ - من حقيرين دوشمنلرى، منظور ميرزا كاظم دير.

۵ - كفن گئين مريد، منظور محرمين اونوندا كفن گئييب باشيني يارانلاردير.

۶ - كافير آدلانديرماق توپوزونو.

۷ - رشيد سوپالار، سوپا جوان ائشك- بويوك قودوق. بو كلمه نين يئرینه «كفاش رشيد» ده يازيلميشدير و اوندان منظور مشروطه دن

سونرا شېستره گلەيش مير هاشيم دوه چىلى نين مريدلريندن بيرى ايدى كى، ميرزا كاظمين خرافاتچى مريدلريندن ايدى و آدى

«مشهدى محمد» ايدى.

۸ - قبيرين بيرينچى گنجهسى سورغو- سوالا گلن ايكي ملكين بيرى

۹ - لفظى معناسى آلاھين نيشانهسى، بورادا منظور ميرزا كاظم دير.

۱۰ - ايكي يئرده و گويده

۱۱ - حوقا باز قوم

۱۲ - ائيله يرلر، وزنه گوزه بئله يازميشدير.

۱۳ - بو لقبيله

۱۴ - زيارته گنديپ- گلنلرين قاباغيندا جارلايان

۱۵ - محرمليكlerde دسته لرده نوحه اوخويان.

۱۶ - مرثيه اوخويان

۱۷ - كورلار

۱۸ - كورن، گوزلو

گر ائویم كعبه دئییلدیر منیم، ای قوم لئام^۱
 ائوینه گئتمەدن اول نییە باشوق- تامام^۲
 میل و رغبتله طواف ائیلیری^۳ زوآر- امام^۴
 مشدی طیبه خالا، کبله تکز، حاجی نصیر؟!

گتیریر خلق منه خمس و زکاتین هامیسین
 اوزوزه باغلامیشام آب- فراتین^۵ هامیسین
 ائتمیشم حصر اؤزومه، عیش و نشاطین هامیسین^۶،
 منم، ای قوم، بوگون مسند- عزتده^۷، امیر!

من قدم مسجده قویجاق چئویررلر صلوات،
 خلق قالخار آیاغا شوقیله، حتا عورات^۸،
 گون غروب ائتمهسه، گۆرمز، سیزی ارباب- حیات^۹
 چون منم علمده خورشید^{۱۰}، سیز اجرام صغیر^{۱۱}

دئدیم اصحاباکی، ناخوشدو منیم همدم جان^{۱۲}
 منه بیر دانا تاپین باکره- غنچه دهان^{۱۳}

^۱ - ای خسیس قوم، بورادان آخیرا قدر، «فرزانه» نین وئردیگی نسخه دندیر.

^۲ - بوتون شوق و هوسله

^۳ - بیر زادین دؤوره سینه دولانماق، بورادا مقصد مقدس قیبرلرین اطرافینا دولانماقدیر.

^۴ - امامین زیارت ائدنلری، بیتدن مقصد اودورکی، او زامان اماملارین زیارتینه گئدنلر قاییدارکن، ائولرینه، گئتمەدن اول ملانین

زیارتینه گئردیلر.

^۵ - فراتین سویو

^۶ - کئف و لذتین هامیسینی اؤزومه مخصوص ائتمیشم.

^۷ - عزت مقامی

^۸ - بورادا عورت = آرواد سۆزودورکی، وزنه گۆره عرب دیلی قایدالارینا گۆره جملەنمیشدیر.

^۹ - یاشاییشین آغلاری

^{۱۰} - گونش

^{۱۱} - سیز کیچیک جسملر سیز، منظور اولدودور.

^{۱۲} - جانیمین مونسى

^{۱۳} - غونچا اغیزلی بکر قیز

قورخورام ائيله يه شهوت منی رسوای - جهان،
من بهشت اهلی، اولام عاقبت از اهل - سیر^۱

سيزه یوخ کُفَ گونئیده^۲، دئدی اصحاب - کبار^۳،
گندریک شهره، گتیرریک سنه بیر لاله عذار^۴
گزدیلر شهرده جاسوسلاریم لیل و نههار^۵
تاپدیلار بیر دنه، محبوبه بی مثل و نظیر^۶

شب - آدینه^۷ حرمخانایا گیردی او پری،
وئردی مشاطا اودم ال - اله شمس و قمری^۸
نفس اماره^۹، چکیب نعره گوئوردو تبری^{۱۰}
چون جمالین منه عرض ائدی او پاکیزه ضمیر^{۱۱}

قَلْتُ: يَا قُرَّةَ عَيْنِي يَا بِيَّيْ أَنْتَ وَ أُمُّ،
هل لنا رخصه ان ادخل فی بلدکم؟
قالت بالعشوه و الغمزه، یا شیخ! هلم،
لَا تَخَفْ، أَرْكَبْ عَلَيَّ كَحْمِيرٍ وَ بَعِيرٍ!

۱ - اود اهلی، منظور جهنم اهلی.

۲ - گونئیده سیزه تای یوخدور، کلمه نین اصلی «کفو» دور.

۳ - بؤیوک دوستلار، مریدلر

۴ - لاله اوزلو

۵ - گنجه و گوندوز

۶ - تاپسیز، برابر سیز.

۷ - جمعه گنجه سی

۸ - گونشله آیی. منظور موشاتائین کوره کتله گلینی ال - اله وئرمه سی دیر.

۹ - چوخ امر ائدن، شره امر ائدن نفس

۱۰ - بالتانی

۱۱ - ائله کی، ایچریسی تمیز جمالینی منه گؤستردی.

قورخما !

قورخوسان سن گئته ساقى اونون^۱ ايداسيندان^۲
دئيسن بس باخير او قاپسى نين آراسيندان

قورخما، گلسه ازرم باشين اونون با تيشه^۳
چكرم ديو- سفيدين^۴ جىگرين من شيشه
رستم- زالدان ائتمه بو قدر اندیشه^۵
اي پدر سوخته^۶ منه مئى گتير اعلاسيندان

ييتدى ايام- عزا^۷، مرثيه خوان كسدى سسين
گلدی ايام- طرب^۸، باغلادی ملت یخه سين
سيل "تو رفتی"^۹ صفحه سين، كس كدرين زمزمه سين
وور عمود^{۱۰} ايله غم و غصه نين اونباسيندان

توك شبستر عاراغين كوزه كنان^{۱۱} منسه سينه
دادسيز اولسا عاراغى، چال ساتانين كله سينه
منى مست ائيله تتر اول، باخ نئجه گور ترسه سينه-
دولانير چرخ، توكور غم فلکين تاسيندان

۱ - منظور ميرزا كاظم دير.

۲ - اذيتيندن.

۳ - باتنا ايله.

۴ - شاهنامه ده افسانه وى آغ دئو.

۵ - (مشهور شاهنامه قهرمانى) رستم دن بو قدر قورخمارام كى بوندان قورخورام.

۶ - سؤيوش. آتاسى يانميش

۷ - عزا گونلرى، محرمليك.

۸ - كفف گونلرى، شادليق گونلرى.

۹ - سن گئتدين.

۱۰ - توپوز ايله.

۱۱ - شبسترين غريبنده بير كند.

ساقى يا چىخدى محرم، صفر^۱ ھم ائىدى سفر
 ائىلەدى ارونقى غرق - ضياء شمس سحر^۲
 عمرە سۆيلە اگر ايدن وئره پئيغمبر
 اوپرم عايشەنىن عارض - زىياسىندان^۴

نئچە ايل اوّل او خاتونا كبار^۵ و علما^۶
 مجلس جشن توتار، ھمچو يازاردى شعرا
 ساقى يا جان سيخيلير، سن دە دوزلت بير سينما
 بيز دە بير فيض آپارق عايشە سىماسىندان

بير صراحى^۷ قبا سن عايشەنىن شكىلىنى چك
 ايك قول تاخ، ايكى قىچ، اۆيلەكى تاخدين، بيتجك
 اوستونە ميندير اونو، چال دف، دنبك، توتك
 تا ائدە خلق تاماشا اونا لوژاسىندان^۸

ھرنەپپس ايش اولاغور، اوچ گونه تك يوخدو گناه
 حاضر ائىلە بير - ايكى بچە خرگوش^۹ صباح
 عمرين قويروغو قدرى گرک اولسون او سياه^{۱۰}
 صحنەدە اوينات اونو، قورخما احباسىندان^{۱۱}

۱ - ايكىنجى قمرى آيى.

۲ - ايشيفا غرق.

۳ - عمر آيى، منظور ربیع الاول آيى دیر.

۴ - گۆزل لوزوندن

۵ - بۆيوكلر.

۶ - عالم لر

۷ - شراب تۆكولن آغزى دار شیشه قاب

۸ - سالن لوچو/فرانسا سۆزو/.

۹ - دووشان بالاسى، / متعصب شيعه خرافاتچى لارى نين فيكىرينجه دووشان عمرى اوشاغى ايدى.

۱۰ - قارا.

۱۱ - دوستلاريندان.

چون بىر آز بىمزه دىر كلمه "قانجىقجا خاتىن"
 ارى نىن آجىغىنا گلە چكر شىشه اتىن
 و او خاتونا مبادا دئيه سن: سورمه آتىن!
 ائىله البته حذر^۱ معجزىن اغواسىندان^۲ **

۱ - چكىن، ساغىن. اوزاقلان.

۲ - شعر يالنىز ممدلى نوسخەسىندىن آلىنىمىشدير.

قويمايىن ھا!

گىننە چۆر كچى لىر اوينور قومار، قويمايىن ھا
يىدىزكى، بىر چۆرگى بىر قىرانا سابقدە،
ائىشىتسە غلە^۱ باھادىر، سۆيىر احد داشىنا^۲،
دئىيرلە: بوغدا گىننە اولگوجو چكىر قايشا،
گۆزو دوشوب چوخورا يىنوا چركدارىن^۳
گىنمە يىب ائوھ بىردىن، دئىرلە، خرمندىن
ساتىب پالاسى، جىجىمى، قازانى، يورغانى
فقط ائويندە قالير بىر عدد ارقى اۆكوزو
بىر آز سامان ايلە يونجا وئرىن، يىئە، دىرلە،
نە يارما وار، نە ارىشتە كوپوندى بىر گرگىن^۴
بىشاون تومن پول آلىب يارى كار^۵ وئرىب جىت^۶
مدادى خىجىر براندى معجزىن، اۆزو شمر

اودوزسا، بوش قالى تىشت و تاغار، قويمايىن ھا
گىننە قويار سىزى آج مالدار، قويمايىن ھا!
چىخار قىبرىدىن او انباردار، قويمايىن ھا!
او ظاليمىن گىننە بىر فىكرى وار، قويمايىن ھا!
شكىست دووار كىمى بىرگون اوچار، قويمايىن ھا!
اۆزون پىچاقلا ياقا حىلە كار، قويمايىن ھا!
ساتىب پالانى دا آخىر قاچار، قويمايىن ھا!
گىلىدى غىظە آچىندىن وورار، قويمايىن ھا!
خىالى وار اۆلە، نىسىيەز باتار، قويمايىن ھا!
گۆزون يوموب، كلك ايلە قاچار، قويمايىن ھا!
آغا ئۆي آلاچاق، اى ھاوار، قويمايىن ھا!
خىام- دىنى^۷ ائدر تار و مار، قويمايىن ھا!

xx^۸

^۱ - تاخىل، بوغدا- آريا.

^۲ - افادە آيدىن دئىيىلدىر

^۳ - قىدىم شېستىردە بوغدا محصولو دورد يىترە: يىتر، سو، اۆكوز، فەلەيە بۆلۈنردى. اكىن اكىن فەلە قوھسىنى قويار و محصولون دۆرددە بىرنى آپاراردى. و بونا گۆرەدە اونلار چركدار (دوددە بىرىنە مالک) دئىردىلر.

^۴ - اكىنچى نىن

^۵ - محصولون يارىسىنى آپاران

^۶ - سىندە مدرک

^۷ - دىنىن خىمەلرىنى، چادرلارنى.

^۸ - xx شعر يالنىز ممدلى نىسخەسىندە واردير.

سىمىتقو^۱!

راحت دور، اولان، خلق ايله آز ساواش
راحت دورمادين، يىخدىلار چهرىوى^۲
گئنه گلدين ايرانا، اى بى شرف!
وئرىلدى بو شرطيله رخصت سنه
و اولموياسان مثل - ابن زياد^۳
عمرخانا^۴ گۆستردىن اول گوجون
سراسر خاراب ائيلهدين كىندلرين
گئنه چكমেدين رى هاواسيندان ال^۵
سحر شهر ديلمانا قصد ائيلهدين
بو فيكر - ضعيف ايله دوشدون يولا
تۆكولدو يئره ظلم ميكروبىلارى
باتىردىن يئرين، اى سىمىتقو داداش
سنىق لشگرايله قايتىدىن ائوه
ووروب باشا گۆرچك سنىق لشگرين
دئدى: اى اوغول، دؤنوسن قولدورا
آناجان دابانلاريزى ياغلايين
فرار ائيله يىسن سىز و اهل - حرم
فاچىبىسىز منيله بئش - اون يول تامام
دئىردىم: مېنىن قانجىق ائشكلىره

سنه من دئدىم، اى سىمىتقو داداش
يوسون موردەشیرلر، گۆروم، تهرىوى
فرار ائيله دىن ارزروما طرفه،
گئنه التيفات اتتى دولت سنه
كى ائتمه يه سن يئر اوزونده فساد
ولى سن ايتىرتدين گئنه اولگوجون
عمر نئيله ميشدى سنه، اى لعين؟
بونا اكفا ائتمه دىن^۶، اى دغل،
گئجه خلق - نادانى مست ائيلهدين،
حساب ائيلهدين خلقى كوئون خالا^۷
چكىب نعره چون دولتين توپلارى،
ياغاندا هاوادلان يئره قول و باش،
ساليب قورخو چون قلىبوه و لوله،
چىخىب خيمه دن مادر - مضطرين^۸
گۆزوندن تۆكوب ياش مثل شير،
دئدى: بند - شالواريزى باغلايين
گلير آرخاميز جا سپاه - عجم^۹
دئىلسىز بو ايشلرده سىزلركى، خام
اگر اولماي ايدى بو داغ و دره،

۱ - مشروطه انقلابىندان سونرا غربى آذربايجاندا بير بۆلوك ياغى ايله ال بير اولاراق نادىنجلىك تۆركن كورد اسمائيل سىمىتقودان

سۆز گئدىر

۲ - غربى آذربايجاندا چهرىق قالاسى

۳ - كر بلا حادثه سينده يزدىن اوردو باشچى لاريندان

۴ - سىمىتقو دؤورو كورد بؤيوكلريندن

۵ - كفايتلىك

۶ - تهراتين جنوبوندا شهر

۷ - كلثوم خالا

۸ - نيگران آناسى

۹ - عجم، ايران قوشونو.

بو ائنادا بىر صىحه چكىدى آنان،
 قاچىن ايندى لازىم دئىل ناز و نوز
 كسىلدى آنان طاقتى، آغلادى،
 دئدى: اى سىمىتقوى بد منظره!
 گنده بىلمىرم باغا من، اى اوغول،
 سنه من دئدىم آخىر اى پئزەونگ،
 او بىر شىر غىراندى بو اۆلكەدە
 گدە تویدا اوینار كمر چىنىلە،
 نئچە دفعە سن يوخلادىن بختیوی
 نئچە يول سىنن يىرتدىلار تاجیوی
 چئویر يىر اوزون، قىل نظر باجیوا
 قوزو تىك مىر نازىن قىزلارین
 تۆكۆرم نئچە ایلدى گۆز یاشى من
 نولاردى اىلاھى دوغایدیم ایلان،
 اوجالدى گئنه عرشه آواز- كوس
 يوم آغزىن داھا دىنمه، بسدیر، آنا
 دئدىن: كس گۆرك، دىنمه بسدیر، آنا
 سىسین كس گۆرك طاقتیم قالمادی
 گۆزوندن كنار ائت سرشكى ننه،
 آت اوستونده گویاكى، بىر اركدیر،
 قىزىن چون ائشیتىدى بو نالان سۆزو
 دئدى: گئتمه، دور، اى پریشان دده
 نه زحمتله كسدى انام رىشتهنى،
 گتیردىن اوزوم باغدان بى حساب،

آياغىنا باتمىشىدى چون بىر تىكان
 اگر قاچماساز، يىرتىلر قارنىویز
 آياقلارینىن ياراسىن باغلادی
 گۆروم، اى اوغول، گلسىن آرخان يثره
 نئچە دىرماشىم داغا من، اى اوغول؟
 امیر- لرستان ایلە ائتمه جنگ
 او بىر مرد- دىشاندى بو اۆلكەدە
 نه كارى اونون شىر پر كىنىلە
 عجم سرنگون ائىلەدى تختیوی
 اسیر ائتدىلر بىنوا باجیوی
 يورولموش، سۆیر متصل تاجیوا^۱
 دىلىسىن گۆروم، اى اوغول دىزلرىن
 سنه اولمايایدیم آنا، كاشى من!
 بونو دوغمايایدیم من- ناتوان!
 دئدىن: كس آنا گلدى شیران- طوس
 سىسین كس گۆرك بو نه سسدیر آنا
 قولاق وئر گۆرك، بو نه سسدیر آنا^۲
 يئتیشدى قوشون، نىزەلر پارلادی
 نئچە گۆر گلیر شىخ شگى ننه
 اونون قلبى فولاددان بركدیر.
 سارالدى اوزو، هم قارلدى گوزو
 قاویرما كوپو قالدی خریشدهده
 ذخیره یله دولدوردو خریشدهنى
 بىشىردىن انام يئددى باتمان دوشاب

^۱ - ياراماز گورونوشلو^۲ - آردیجیل شکیلده^۳ - بیت واریانتدیر.

بارى بىر دويونجا يئىك قايقاناق
ايدين وئر قويوم آغزيوا بىر تىكه
عمرخان يئير ياغى، بالى تامام
كى، اون دست زرى پالتايرىم وار منيم!^۱
بو پالتارلارى غارت ائيلر قوتاز
جيگردن، يالانچى شه - پهلوى^۲
قيزين رنگى قاچدى بابا تيترهدى
لباسى تنيژدن كنار ائيله يين
وئرين ايذن داغ اوسته كؤز ياشينا
باخين، اوئيرنبن بندهدن قاچماغى
عمرجان سوپا تك مينر داليزا
بيليرسن سنه نئيلر، اى عمقيزى؟
گلر باشيوا اللى، يوز مين اويون
دابانلارى ياغلار و ديرماش داغا^۳
بلاسيزدن اكسيك دئييل، عمقيزى
دورا بيلمىرم، چونكى شيريندى جان!
بالا قيزلارى، خيىردا اوغلانلارى
فقط اهل - بيتين اولار حامله
گلنده قوشون، وئر قاباغا دوشون
اولار بىر قدر آيرى زحمتلىرى

يئن آددان يئره، قبل از آنكى قاچاق^۱
بيشيرميش آنان ياخشى ياغلى كوكه،
اگر بيز قاچاق مثل طفل - حمام^۲
نئجه اولماسين حوصله م وار منيم
اولوب چونكى، سندن مكدر قوتاز،
بو اثنادا ناگه چكيپ: يا على!
بو دهشتلى سسندن هاوا تيترهدى
دئدى: گلديلر ها! فرار ائيله يين
چيخين مثل - بزغاله^۳ داغ باشينا
چيخاردن تومانى، دونو، باشماغى
اله كئچسز، اى واي، سيزين حاليزا،
گرفتار ائنده گر قوتاز بگ سيزى
قالار جمدگين چولده مثل - قويون
گؤزون يومگيلن، باخما سولا، ساغا
نقدري ساغام من، سوزون لاپ دوزو،
خداحافظ، اى مادر - مهربان،
آنا باشيوا ييغ تـكـذبـانـلـارى،
قوشون ائيله مز سيزله بد مامله^۴،
سنين قارنيوا نيزه سوخماز قوشون
نظام اهلى^۵ اولدورمز عورتلىرى،

^۱ - اوندان قاباق كى

^۲ - گؤيرچين بالاسى

^۳ - زرى، بىر نوع پارچايدى

^۴ - منظور رضا شاه پهلوى دىر

^۵ - كئچى بالاسى كيمى، اوولاق كيمى

^۶ - بيت بئله ده يازيلميشدير:

نه سول سمتة ائيله نظره، نه ساغا گؤزون يوم، فقط قورخما ديرماش داغا

^۷ - پيس رفتار ائتمز

^۸ - قوشون آداملارى، عسگرلر

دئمه منه بی عار، بئاموسسان،
 هراسیم منیم یوخدور نر شیردن،
 منه ائتمبه نفرین ایاخون جیگر،
 او لایقادی نفرینه، هم لعنته
 دورا بیلمرم من داخی، ای آنا
 منی انگلیس ائیلهدی دربدر،
 گوروم انگلیسی گله لعنته
 دئدی: من سنی کورده شاه ائیلرم،
 ایلاهی منی تنز یئتیر موصله ××
 منی شاه اندیردین سن، ای ناخدا^۱
 باغیشلامنی، گول دهان عمقیزی^۲،
 یئتیشدی سپاه-قیزیل باش^۳ خانیم
 منیمکی چتیندیر، سنینکی راحت
 گلنده قوشون، ای خانیم دُرصدف
 قوشون دستگیر ائیلهسه گر سنی
 نییه چۆلده قویدون قیزین، عورتین،
 هنرمی کیشی اؤز باشین ساخلایا؟
 گرک بعداز این سن لچک اؤرته سن،
 باشین توک گتیرمز سنین بعد از این،
 گرک بعد از این سن، ایا زیرناچی
 اؤتوردون چۆله بینوا قیزلاری

دئمه غیرتین یوخدو دئوسسان
 ولی قورخورام تیر- ده تیردن
 منی انگلیس ائیلهدی دربدر
 او سالدی منی هم سنی ذلته
 خداحافظ، ای مادر- بینوا
 اونا ائیله یین لعن شام و سحر
 منی قورشادی سالدی بو حالت
 طلا تخت^۱، زرین کلاه^۲، ائیلرم ...
 اولوم روبرو بیر او دیوس ایل
 ولی ائیلهدین پادشاه- گدا^۳؟
 خداحافظ، ای مهربان عمقیزی!
 حلال ائت منی، ای قلم قاش، خانیم
 سنین زحمتین وار فقط بیر ساعات
 اوزات اللرین آسمانا طرف!
 عناد ائتمه، تحویل وئر عرصه نی
 سیمیتقو، یوسون مورده شور غئیرتین
 گرک مرد قیز- قارداشین ساخلایا!
 باشیندان آچیب شمله نی، بیرته سن!
 اگر بیر نوخود جا اولا غئیرتین
 آدیوی قویاسان خاتین خان باجی!
 برهنه قیچی، پاچاسی، دیزلری

^۱ - قیزیل تخت

^۲ - قیزیل بۆرک

^۳ - ای آلاه سیز

^۴ - دینچی لر شاه، مصراع بله ده قئید اولوب، گدا ائیله دین شاه، ای روسیاه.

^۵ - آغزی گول عمقیزی.

×× - ۱۳۰۱- نجی ایل مهرین ایگیرمیسینده / اسد بورجونون ایگیرمسی / امان الله میرزا جهانبانی، رضاخانین امریله کوردلرین

«چهریق» قالاسینی آلاندان سونرا اسماعیل آقا سیمیتقو تورکیه یه طرف، موصله طرف قاچدی.

^۶ - قیزیل باش قوشونو

تومان كىم وئىر اونلار، اى گده
 قىچىنە تومان كىم تىكر بونلارین؟
 مسلمان كىشى جەھل ایلە یار اولار،
 مسلمان اولار كافىرە چاروادار،
 مسلمان گئن ائیلر قولون كۆینگین
 اى اكراد، اى خانه زاد وطن^۱
 ترقى وئىرین مالیزا، كندیزه،
 سیمیتقو ایشیقلىق وئىریمز سیزه،
 جەھالت مسلمانى خوار ائیلەیب
 بیزیمدیر وطن، هم سیزین دوستان
 جەھالت شرایین ایچن چیلدیرار،
 گلین ال چكك بانى- جەهلدن
 بیزیمدیر وطن، هم سیزین مشترک
 ترقى وئىرین صنعتە علم ایلە
 جەھالت سالیب ریشه بو خاکدا^۲
 قارانلىق دى بو رهگذر^۳ يول اوزاق
 دوشرسن، اولار قول، قىچىن خورد و خاش^۴
 قىلىنچ ساخلامیش دین- پیغمبرى
 چکیر نعره گۆیلردە بالون سوار
 سالیب زلزله چرخه طیاره لر
 چکر چرخه مریخیان^۵ خنجری

تومانچاق مگر آزدی بو اؤلکەده
 كى، عریانی چو خدور مسلمانلارین
 سیمیتقو كىمى كورد- خونخوار^۱ اولار؟
 غم ائتمز وطن گر اولار تارومار
 او پر جامه سیندن^۲ سیمیتقو بگین
 وئىرین ال- اله اویىرین علم و فن
 رئیس ائتمه یین جاهلی كندیزه^۳
 معارف گرک یاغ تۆكه بئینیزه
 هزاران بلایا دچار ائیلەیب
 وئىرک ال- اله ائیلەیک بوستان
 سیمیتقو كىمى قارداشین، اولدور
 گلین دور اولاق شیخ- نا اهلدن
 وطن شهرین آباد ائدهك بیز گرک
 وئىرین ایش نشان ملتە، علم ایلە
 باخین اللی مین فعله وار باکی دا
 اى اهل- وطن! یاندىرین بیر چیراق
 بو ظلمتده يول گئتمک اولماز یاواش
 ناماز ساخلاماز مسجدی، منبری
 باشین سجده دن قووزا، گۆر بیر نه وار
 دوشوب قورخویا ساکنان- قمر^۴
 تدارک گۆرور حرب اوچون مشتری^۵

^۱ - قان ایچن كورد

^۲ - بالتارین

^۳ - وطنده دوغولموش

^۴ - اۆزۈنۈزە/ آنا دولو سوزو/

^۵ - بو توپراقدا

^۶ - كنجید

^۷ - ازیلر، لاپ ازیلر

^۸ - قمرده پاشایانلار

^۹ - مشهور اولدوز

^{۱۰} - مشهور اولدوز

عطار د^۱ يومانمير گوزون قورخودان سنە وىز گلير بانگ- هيدروپيلان^۲

چكىر كافىرىن نەرە ژئىلنلرى^۳ گيرير سنگرە زەھرە^۴ ساكنلرى
گوزون وار، نيە اولموسان بۇيلە كور؟ آيىل، اى مسلمان، آيىل، سن دە وور!
ايا، معجز- بى خبر، دور گورك لحافى^۵ ياما، كورسونو قور گورك!
خزان و زمستان^۶ وئريب ال- اله، ساليب يوخسولون جانينا ولولە
حطب^۷ هيزم^۸ است و كۆمور هم ذغال^۹ خدايا، يئتىر شاعيرە بير چووال

اوشاقلار سويوقدان گيريب سنگرە بير از اود وئر آلاە تۆكك تنديرە
بەشتى گزشت ائيلەدیم من سنە ولى بير قاويرما كوپو وئرمە
نە من حور عين ايستيرم، نە پرى كرە ياغى گۆندر منە بير درى! ××^{۱۰}
تارىخ: ۱۳۳۶ قمرى/ شمسى ۱۲۹۷/

بهرامى شير احمدى ال يازماسيندا بو شعرين اوليندە بئلە بير جملە يازيلميشدیر: در سال ۱۳۳۶
هرج و مرج ايران، خروج اسماعيل آقا سيميتقو، آمدن عسگر عثمانلو (ايرانيان هرج و مرج اولدوغو،
اسماعيل آقا سيميتقونون خروجو، عثمانلى عسگرلرينين گلديگى ۱۳۳۶- نجى ايلده).
دئمك شعر قمرى ۱۳۳۶- نجى (شمسى ۱۲۹۷) ايلده قلمە آلميميشدیر.

۱- مشهور اولدوز

۲- سو بوخاريلە گۆيە قالخان طيارە، بالون

۳- گۆردوگوز كيمى بير نوع طيارەايدى

۴- مشهور اولدوز

۵- يورغانى

۶- قيش

۷- اودون (عريجه)

۸- اودون (فارسجا)

۹- كۆمور.

۱۰- ×× شعر بهرامى نسخەسینده (شير احمدى) اولموش و بيز اورادان كۆچورموشوك. شعر غلام ممدليدهده اولموشدور، لاکن

۱۵ بيت ناقص ايدى.

ئايىلەيىن!

باھار اولدو ياران، ناھار ائىلەيىن
 دل - روزەنى^۱ بى قارار ائىلەيىن
 وئىرىن ال - الە عىد نوروزىلە^۲
 رقىيىن باشىن سىندىرىن بوز ايلە،
 ساماوار گرک سسلنە نئى كىمى
 آلېن ايستكانى الە مئى كىمى
 چىخىن جىسدن مثل اسفندماھ^۵
 آخوت گۆرسە گر ائىلىسىز سىز گناھ
 جوانلار، باخىن بىر رخ - لالەيە^۷
 اگر ايستىسىز جنت - عالييە^۸
 دئىير شىخىمىز: زىر - افلاكدا^۹
 جەھالت سالىب ريشە بو خاكدا
 اوشاقلار كىمى آغلارلىق بى سبب
 دورون، اى گروھ - ترقى طلب^{۱۳}،
 منە مثل يوخ علم و ادراكدا^{۱۰}
 او ملعونىلە كارزار ائىلەيىن^{۱۱}
 آخار بورنوموزدان زىلىق روز و شب^{۱۲}
 گئىدىن گرک - جەھلى^{۱۴} شىكار ائىلەيىن

۱ - اوروجلۇغوق اورگىنى

۲ - نوروز بايرامىلە

۳ - افسانەۋى فارس سلالەسى نىن بىر آدى دا «كئى» ايدى. كيان شاھلارى سلالەسى

۴ - تانرى، آلاھ

۵ - اسفند آيى كىمى، فارس شمسى آيلارى نىن سوتونجوسو

۶ - قىزىل بۇرك

۷ - لالەنىن اوزونە

۸ - يوكسك كئىفەتلى بهشت (بىر قرآن آيەسىندىن بىر)

۹ - فلكرىن آلتىندا، گۇيون آلتىندا، منظور يتر اوزرىندە.

۱۰ - درك و شعوردا

۱۱ - ساواشىن

۱۲ - گوندوز و گنجە

۱۳ - اى ترقى ايستەين دستە.

۱۴ - جەھل قوردونو

- تېكىب گۆز بىزە شىر - هندوستان
 آمان! ائتمەيىن غفلت، اى دوستان
- دوون قاضى شرع ايچمىشىدى مئى
 وطن آخرتدير بىزە، نه گونئى،
- ايا قوم - مانند - شمر - دنى^۲
 چكىن تيغ - تكفير^۴ - علم افكنى^۵
- كى، چوخ قورخورام كشتى دىنى غرق^۸
 بو بى دىنلردن، اى ابرار خلق^{۱۰}
- اثر قالمادى دىن و ايمانندان،
 وورون باشا، بيدار اولون خوابدان
- من هم سؤيله رم، اى جماعت سىزە،
 اگر علم وئرسە ضرر دىنيۇزە،
- ائدير همهمه دشمن - جانستان^۱
 يوخونو گۆزوزدن كنارا ائيله يىن
- دئيردى: ايا، ساكنان شوگئى^۲
 يىخين بو ائوى، تار و مار ائيله يىن
- ترقى طلبلر آليب دؤوره نى
 فوكول زىلرى^۶ زخمدار^۷ ائيله يىن
- ائده بو ملاعين بى دين - شرق^۹
 تبرا^{۱۱} صغار و كبار^{۱۲} ائيله يىن
- نصاب^{۱۳} و جانابباس^{۱۴} و ابوابدان^{۱۵}
 چكىن نعره بى دىنى خوار ائيله يىن
- كى، علم اؤيره دين اوغلانا هم قىزە
 توتون معجزى سنگبار ائيله يىن^{۱۶} × ×

۱ - جان آلان دوشمن.

۲ - اى شوگئيدە اوتورائار. شوگئى شېستىرلى بىر محلهسى.

۳ - آلچاق شمر. شمر كرېلادا يىزىدىن اوردو باشچىلار يىندان ايدى.

۴ - كافىر آدلانديرماق قىلىنجىنى

۵ - علمى آرادان آپارنى

۶ - فوكول وورائارى

۷ - يارالى ائدين

۸ - دين گمىسىنى غرق ائە

۹ - شرقىن بو لىنتە گلمىش دىنسىزلىرى

۱۰ - اى خلقىن آزادلارى

۱۱ - اوزاقلق ائتمك، نفرت بىلدىرمك

۱۲ - كىچىكلى - بؤيوكلو

۱۳ - قديم تدريس كىتابلارىندان

۱۴ - قديم تدريس كىتابلارىندان

۱۵ - قديم تدريس كىتابلارىندان

۱۶ - داشقلاق ائدين، داشقلاق ائتمك (دىنى بىر جزالانديرماقدىر).

وطنداشلار

وطن محتاج تعمير و مرمتدیر وطنداشلار
 بونو هر كس دئیر، من ده نه مدتدیر وطنداشلار
 وطن ویرانه دیر، ائتمز نییه تعمير اونو ملت؟
 اگر آباددیر پس بو نه هجرتدیر^۱ وطنداشلار؟
 نه ماماوار خارابیزدا، نه دوختور، نه داواخانا
 مگر زحمتله جان وئرمك ظرافتدیر وطنداشلار؟
 دئسم: زایر^۲، او وجهیله قاییتدیر بیر مریضخانا
 دئیهر بو منكر شاه، ولایتدیر، وطنداشلار
 شریعت دوغدو بدعتلر، بویوتدو بی مروتلر
 دئدی: بونلاردا اولاد شریعتدیر وطنداشلار
 اونا مشروع^۳ نسل ائتدی بیزی رسوای عالمده
 اونا مشروع نسلین آدی^۴ بدعتدیر وطنداشلار
 گۆرور عریان^۵ و گریان، سینە^۶ كوبان^۷ چون سنی کافیر
 دئییر: واه! واه! بو بیچاره مخبطلدیر^۸ وطنداشلار
 نبی علم و فنون تعلیم ائدیردی خلقه مسجدده
 سیزین معبدلریز^۹ دار جهالتدیر^{۱۰}، وطنداشلار

۱ - كۆچۈب گئتمك، منظور خلقین غربته گئتمه سیدیر

۲ - مقدس قیبرلری زیارت ائدن

۳ - غیر شرعی، مخالف شریعت

۴ - دینی حکمره حد اولان رسملر

۵ - چیللاق

۶ - اغلار

۷ - سینیه وورماق، محرملیکده نوحه ایله دوشه وورماق

۸ - آخماق، سفیه، عاغیلسیز

۹ - عبادت یثری

۱۰ - جهل اتوی.

بىزى و ھىم و خرافات^۱ ايله مشغول ائىلەين ظاليم
 مثال مرده شو^۲، مشغول غارتدير، وطنداشلار
 اوزو قىر خىقلارلا سۆيلر: شرفسىز، بيشرفت مۇمن
 بو سۆزلر مانع توحيد^۳ ملتدير، وطنداشلار
 اگر توخم - نفاقى^۴ قىلبرده شىخ بى ادراك^۵
 نفاقى بوشلاياق، بسدير، كفايتدير، وطنداشلار
 نفاق و تفرقه محو ائىدى تاج و تخت كسرانى^۶
 نفاق و تفرقه چوخ بى مروتدير، وطنداشلار
 بىخىلدى تخت كسرا ايله با ھىم^۷ خانه - مذهب^۸
 اسارت آفت دين و دىانتدير، وطنداشلار
 زمين و آسمان تىترير^۹ ھياھوى اجانبدين^{۱۰}
 نه غافل ياتمىسىز، قالخىن، قيامتدير، وطنداشلار
 ساكىن ھا^{۱۱}! معجزيله ائتمەيىن صحبت، قاچىن اوندىن
 كى، معجز دشمن اھل - عبادتدير، وطنداشلار^{۱۲}!

۱ - خيال و موهومات

۲ - اولو يويان

۳ - بىرلىك، بىرلشمك

۴ - آيرىلىق توخومو

۵ - آنلاماز شىخ، باشا دوشمەين شىخ

۶ - آيرىلىق سالماق

۷ - ساسانى شاھى انوشىروان

۸ - بىرلىكده

۹ - مذهب انوى، دين انوى

۱۰ - يتر و كۆى تىترير

۱۱ - يادلارين ھاى كويوندىن

۱۲ - شعر محمود بهرامى (شىر احمدى) نسخەسىندە اولموش و او ال يازماسىدىن كۆچورولموشدور.

بۇيىلە مەنە!

سـۈيىلە مەنە لعل لبدن چاغ بوخاقدان، آغ غېغدىن
جاناندىن، عيش و طربدن سـۈمرم مەن كلى،^۱ على

اۈكوزلرى وئردىم سەنە توپان^۲ لازىم دىيىل مەنە
قايىت گل شەھرە، وطنە اى گۈزۈ سورمەلى على

مەن ئىيلەيىم سالدېن توخوم يىرلرى ائىلەدىن شوخوم
گۈزلىردن تۈكۈلۈر يوخوم آيىتمە تىبلى، على

اورمىويا ائىلەدىن سفر گىت مەسجەدە شام و سحر^۱
آخوند گلر باشىن كسر قىرخدىرما سىقلى، على

اگر لازىم دىر سەنە پۇل بىر شاھنەفىر آل^۲، بىر كىشكول^۳
درويشلىك ايلە اول مشغول دىئەنە: ھو! يا على! على

كورد رحمتتمز قارداشىنا آل وئىقن^۴ مەن ماشىنا
تىز گل برەجان^۵ باشىنا قايسىراق سىنگلى^۶ على

داخل اول بىزىم حوزەيە قولاق وئەر ھەرگۈن موعظەيە
خدا ضامىنىدى روزىيە دىئىر ملاولى، على

×× - شەرى، يازاتى بىزە بللى اولمايان، بىر آل يازما دىقترىندىن يازدىق، دىقترە شەرىن اولى و سونو بوخ ايدى.

۱ - كىچىل (فارسجا)

۲ - تاخىل اكديكە بوغدانى سېدىكىدىن سونرا يىرى ھامارلاماق ايشىنە دىيەرلەر.

۳ - سىسلەمك اوچون بورقو كىمى بىر آلت

۴ - پۇل توپلاماق اوچون درویشلارنى ايلەندە اولان، بويۇك شىكىللى و اوزون زىنجىرلى خصوصى قاب

۵ - سەند، مەدرىك

۶ - شېستىر چايىنىن آخارقاسىندا و شېستىر شىمالىندا بىر يىر آدى

۷ - سىنگر (قافىيە خايطىرئە).

ایچیرسن جامیش سودونو	چکیـرسن نوچه توتونو ^۱
خوش اولار اوغرو خاتونو	خصوصا شستلی ^۲ ، علی
قوجاقلایری یوخودا	تئز سوار اول ^۳ پاراخودا ^۴
قارانقیلیق اولسا اودا ^۵	دور یاندير مشعلی، علی
من سورارام لعل لبی	نه یئر کؤکو، نه لبلبی
بمن چه ^۶ او حاجی نبی ^۷	سوروموش عملی ^۸ ، علی
نه یه لازیم انباردارلیق	باققالیق، یا خود عطارلیق

.....

.....

۱ - بیر نوع توتون ایدی.

۲ - گۆز کملی، قدلی - قاورالی

۳ - مین گمی یه

۴ - گمی (روسجا)

۵ - اوتاق (آنا دولو سۆزو)

۶ - منه نه

۷ - اوکتوبر انقلابیندان سونرا تفلیسدن وطنینه قایتمیش تاجیر حاجی نبی محمدزاده

۸ - فخری اوزومونون قوروسو.